PROSPERI
FAGNANI
COMMENTARIA
IN PRIMAM PARTEM
QVINTI LIBRI
DECRETALIVM.

ROMAE, Expenſis Ioannis Caſoni. MDCLXI.

Ex Typographia Iacobi Fei And. F.

CVM PRIVILEGIIS, ET SVPERIORVM PERMISSV.

Digitized by Google

Digitized by Google

RVBRICAE, ET CAPITVLA HVIVS PRIMAE PARTIS QVINTI LIBRI DECRETALIVM.

de *Accuſationibus, Inquiſitionibus, & denunciationibus*. pag. 111

Omnipotens. 111
Qualiter, & quando, il ſecondo. 120
Si conſtiterit. 115
Sicut olim. 131

de *Adulterijs, & ſtupro*. 280

Peruenit. 280

de *Apoſtatis, & reiterantibus Baptiſma*. 246

Conſultationi. 246

de *Clericis pugnantibus in duello*. 274

Henricus. 274

de *Clerico excommunicato depoſito, vel interdicto miniſtrante*. 334

Illud. 337
Poſtulaſti. 337
Si quis Presbyter. 334

de *Clerico per ſaltum promoto*. 340

Tuæ litteræ. 340

de *Colluſione detegenda*. 333

Audiuimus. 333

de *Crimine falſi*. 304

Ad falſariorum. 324
Ex conſcientia. 330
Falſidicus. 304
Licet. 321
Super eo. 319

de *Furtis*. 287

Ex litteris. 287

de *Hæreticis*. 210

Abſolutos. 222
Ad abolendam. 210
Cum Chriſtus. 210
Vergentis. 217

de *Homicidio voluntario, vel caſuali*. 250

Ad audientiam. 260
De cætero. 257
Interfeciſti. 250
Petitio. 270
Quidam. 272
Sicut dignum. 253
Significaſti, il ſecondo. 269
Suſcepimus. 254
Tua nos. 269

de *Iudæis, & Saracenis, & eorum ſeruis*. 210

Poſtulaſti. 210

de *Magiſtris*, *&* *ne aliquid exigatur pro licentia docendi*. 201

NOnnullis. 203
Quoniam. 201
Super ſpecula. 207

de *Maledicis*. 334

INnotuit. 334

Ne Prælati vices ſuas. 186

PRæterea. 186
Quoniam. 199

de *Schiſmaticis*, *&* *ordinatis ab eis*. 225

QVod à prædeceſſore. 225

de *Simonia*, *&* *ne aliquid pro ſpiritualibus exigatur, vel promittatur*. 141

ACcuſatum. 147
Ex diligenti. 148
In ordinando. 141
Licet Heli. 162
Mandato. 177
Nobis. 149
Per tuas, il primo. 147
Quoties. 148
Tua nos. 173

de *Vſuris*. 287

COnſuluit. 293
In Ciuitate. 287
Nauiganti. 294

PRO-

PROSPERI FAGNANI
COMMENTARIA
IN PRIMAM PARTEM QVINTI LIBRI
DECRETALIVM.

DE ACCVSATIONIBVS, Inquiſitionibus, & De- nunciationibus.

Cap. Omnipotens.

SVMMARIVM.

1 *ACCVSATVS, vel denunciatus de aliquo crimine, interim ad dignitates, officia, vel beneficia promoueri non poteſt & n.2. Siue ſint dignitates Eccleſiaſtica, ſiue ſaculares. nu.5.*
Et licèt infamia non præceſſerit, n.12 & 32. & 33
Fallit primò ſi ex accuſatione, vel denunciatione orta ſit infamia apud perſonas viles dumtaxat. n.13.
Fallit ſecundò ſi accuſatio non teneat. n.14.
Fallit tertiò ſi accuſatio fiat ciuiliter non ad pœnam, ſed ad intereſſe. n.15.
Fallit quartò ſi accuſetur Collegium. n.16.
Fallit quintò ſi crimen ſit leue. n.17.
2 *Accuſati opinio grauatur ex ſola pendentia accuſationis.*
3 *Accuſatio ſola non conſtituit aliquem reum, vel criminoſum.*
4 *Appellatione pendente ſtatus condemnati integer eſt, nec inter infames interim eſt habendus.*
6 *Accuſatus etiam ante ſententiam honores petere prohibetur, ſecus poſt annum, niſi per ipſum ſteterit, quominus cauſa expediretur.*
7 *Accuſatus pendente accuſatione à quibus actibus prohibeatur. & n. ſeqq.*
8 *Et à quibus non. & n. ſeqq.*
9 *Notarius accuſatione pendente poteſt conficere inſtrumenta, de quibus eſt rogatus, ſed nouum officium aſſumere non poteſt.*
10 *Accuſationis pendentia præiudicat in quærendis, ſed non in quæſitis.*
11 *Accuſatio ſuperueniens non impedit iam promotum adminiſtrare, niſi ſit ſuſpectus de dilapidatione.*
14 *Sententis condemnatoria etiam ſuper crimine aliàs famoſo ſi nulla ſit, non imprimit uotam infamia.*
15 *Accuſatio de crimine etiam famoſo; ſi fiat ciuiliter, non infamat.*
16 *Accuſato Collegio, illius perſonæ promoueri poſſunt, niſi in accuſatione ſint ſpecialiter nominatæ.*
17 *Crimina grauia quæ ſint, & quæ leuia.*
18 *Electio non caſſatur ſi crimen in modum exceptionis probatum contra electum ſit modicum.*
19 *Accuſatus ſi pendente iudicio fuerit promotus, & poſtea repertus innocens, an talis promotio teneat, necne? & n. ſeqq. vſque ad n.25.*
20 *Miles factus pendente liberali cauſa, licèt poſtea appareat liber, debet exauctorari, niſi per calumniam petitus fuerit in ſeruitutem.*
21 *Animal, quod ita ſanatum eſt, vt in priſtinum ſtatum reſtitueretur, perinde habendum eſt quaſi nunquam morboſum fuiſſet.*
22 *Attendi non debet quod fuit, ſed quod eſt.*
23 *Veritas rerum erroribus geſtorum non vitiatur.*
24 *Habilitas promoti attenditur tempore promotionis, & declaratio innocentiæ debet præcedere.*
25 *Accuſatus an poſſit eligi accuſatione pendente. & n. ſeqq. vſque in finem.*
26 *Inquiſitus pendente inquiſitione ineligibilis eſt. & n.34.*
Inquiſitio non fit niſi contra infamatum, nu. 26. & 34.
27 *Litteræ ad beneficia non facta mentione de pendentia inquiſitionis ſuper infamia, & collatio inde ſequuta, lite non terminata, non valent.*
28 *Inquiſitio in caſibus, in quibus poteſt fieri uon præcedente infamia, non impedit electionem.*
29 *Accuſatio, denunciatio, & exceptio electionem impediunt, ſi infamia præceſſerit. & n. ſeq.*
30 *Infamia facti reddit quem ineligibilem etiam ſine aliqua litis motione.*

Etiamſi

Digitized by Google

31 *Etiamſi pœnitentiam egerit.*
32 *Accuſatus, vel denunciatus, aut contra quem excipitur, eligi poteſt ſi infamia non præceſſit.*
33 *Infamia ſola, quæ oritur ex accuſatione, denunciatione, & exceptione, non impedit electionem.*

1 OMNIPOTENS. Io. Andr. non ſummat,
quia breue eſt; ſed ſecundum Anton. de
Butr. & Io. de Anan. ſummatur ſic: Accuſatus, vel denunciatus accuſatione,
vel denunciatione pendente, non poteſt ad dignitates promoueri; vel ſic ſecundum Abb. & Mar. Socin. qui de aliquo crimine accuſatur, vel denunciatur, interim promoueri non poteſt: vel ſecundum Cardinalem, Pendente proceſſu ſuper crimine, reus non promouetur. Hoc dicit.
2 Nota primò, ex pendentia accuſationis, vel denunciationis vſque adeo grauari opinionem accuſati, vel denunciati, vt ad dignitates promoneri non poſſit, prout hic notant gloſ. 1. Hoſt. in prin. in verb. Nunciantur, Butr. Abb. & Felin omnes in 1. notab. & Marian. Socin. n. 3. & 4 nec ad officia,
3 vel beneficia ſecundum Abb. autẽ Quamuis enim ſola accuſatione non conſtituat aliquem reum, vel criminoſum, vt cap. vltim. 15. q. vlt. niſi etiam ſit conuictus: nec ſola nominatio ſufficiat, vt in cap.
4 Multi, 2. q. 1. etſi condemnatus appellauit, ſtatus eius integer ſit, l. vnic. ff. nihil innouand. pendent. appellat. nec inter infames interim ſit habendus, l. Furti, ff. de his qui notantur infam. nihilominus impeditur interim ab honoribus, vt hic, & in c. Tantis Daniel, 81. diſt. & notat gloſ. in cap. Nonne, in verb. ſententiæ, 8. q. 4.
5 Amplia primò iſtum textum, vt vendicet ſibi locum non modò in dignitatibus eccleſiaſticis, verum etiam in ſæcularibus, vt l. Reus, 1. reſponſ.
6 ff. de muneribus & honor. vbi dicitur: reus delatus etiam ante ſententiam honores petere principalibus conſtitutionibus prohibetur: nec intereſt an plebeius, vel decurio fuerit, & l. 1. C. de reis poſtul. lib. 10. vbi ſic legitur: reos criminis poſtulatos nouos honores appetere non debere antequã purgauerint innocentiam ſuam, & à Diuis parentibus noſtris, & à me ſæpe reſcriptum eſt. Ad idem textus in l. Qui ſtatus, ff. de re milit. & in l. Qui libertate, ff. de liber. cauſ. & hic notant gloſ. 1. Anch. in primo notab. Abb. n. 2. & Marian. Socin. num. 1. elapſo tamen anno poſtquam reus delatus eſt, benè poterit promoueri, niſi per ipſum ſteterit, quominus cauſa intra annum expediretur, vt dicitur in d. l. Reus, & notat gloſ. in cap. Tantis Daniel, in verb. Obrepſit, 81. diſtinct. ſimiliter accuſatus pẽdente accuſatione non poteſt ad ordines promoueri, d. c. Tantis Daniel, cap. Laici, 33. diſtinct. cap.
7 Fin. in fin. ſupra de teſtib. Item non poteſt alium accuſare, quia non relatione criminis, ſed innocentia reus purgatur, vt l. Is qui, ff. de publicis iudicijs, & d. cap. fin. Item non poteſt teſtificari in criminali cauſa præterquam in criminibus exceptis, vt eſt caſus in eod. cap. fin. Item alterius procurator eſſe non poteſt, l. Reum, C. de procurator. prout hæc notantur per gloſ. 1. in d. c. fin. & hic per Anchar. & Io. de Anan in 1. notab.
8 Verumtamen accuſatio non impedit bonorum adminiſtrationem, vt plenè notat Barr. in l. poſt contractum, ff. de donationib. nec teſtificationem, l. Qui à latronibus, §. 1. ff. de teſtam. nec exactionem debiti à debitoribus, vt l. reo, ff. de ſolut.
9 Item Tabellio accuſatione pendente poteſt conficere inſtrumenta, de quibus eſt rogatus, argum. l. Quod ſi forte, §. 1. & l. Reo criminis, ff. de ſolutionib. licèt nouum officium interim aſſumere non poſsit, vt d. l. Reum, & l. Is qui reus, ff. de public. iudic. & tradit Bald. in d. c. fin. n. 2. de teſtib. & Felin. hic n. 1. circa finem, verſ. Item adde Bald.
10 Rationem diuerſitatis inter hæc, & præcedentia reddunt Anchar. hic n. 2 Io de Anan. n. 3. quia hęc ſunt quæſita, & in perſona iam fundata, illa verò ſunt quærenda; & potentia accuſationis præiudicat in quærendis, non in quæſitis, vt notat gloſ. in cap. Sæpe, in verb. Rata manet, de appellationib. Marian. Socin. hic. n. 3 & Felin in 2. notab. facit tex. in l. Pluribus, §. Et ſi placeat, ibi: *Seruitus acquiri non poteſt, acquiſita tamen conſeruatur*, ff. de verb. obligat. & in l. 1. §. Quamuis autem, ff. de poſtulan. ibi: *Sed melius eſt vt retinere quidem dicamus iam acceptum magiſtratum poſſe, adſpirare autem ad nouum penitus prohiberi*: & in §. vltim. 15. q. 1. cum concordantibus, de quibus ibi in gloſ. in verb. Deijciunt.
11 Et ex hoc inferunt Anchar. & Io. de Anan. proximè citati, vt accuſatio ſuperueniens non impediat Prælatum iam promotum adminiſtrare, vt notat præcitata gloſ. in d. cap. Sæpe, hoc tamen fallit ſi accuſatus, vel denunciatus eſſet ſuſpectus de dilapidatione, vt eſt textus in cap. vltim. & ibi Doctores infra eod. Felin. hic. nu. 1. verſ. In quantum Doctores, Hoſt. in cap. Accuſatum, n. 2. de Simon. & ibi etiam Io. Andr. n. 1. verſ. Sicut propter.
12 Amplia ſecundò, iſtum text. vt locum habeat etiamſi infamia non præceſſerit, ſed ſit criminoſus occultus, quia nihilominus ſola pendentia accuſationis, vel denunciationis impedit promotionem, vt hic & in concordant. ſupra citatis nu. 5. & notat Mariam. Socin. hic nu. 5. & eſt ex mente gloſ. Hoſt. & aliorum, quos ſupra citauimus nu. 2. Diſtinctio enim an præceſſerit infamia, necne, fit tãtùm in electione, non autem in promotione, vt patebit infra q. 29. & ſeqq. vſque in fin.
Amplia tertiò, etiamſi ſequatur ſententia ſuper innocentia promoti, accuſatione pendente, prout limitat Felin. hic n. 3. & plenè examinabitur infra in 1. dubio à n. 19. vſque ad n. 25.
13 Hunc limita primò, textum noſtrum vt locum habeat quando ex accuſatione, vel denunciatione orta eſt infamia apud bonos, & graues homines, ſecus ſi apud perſonas viles, quia tunc pendentia accuſationis, vel denunciationis non impedit promotionem; ita notabiliter determinat Hoſt. in cap. Meminimus, n. 2. verſ. Nec obſtat infra eod. quem ibi Doctores omnes ſequuntur, dolentes quod hic non poſuerint hanc limitationem, vt dicit Felin hic n. 2.
14 Limita ſecundò iſtum textum, dummodo accuſatio teneat, & facta ſit à legitimo, textus eſt in d. cap Meminimus, & tradit Felin. hic d. nu. 2. verſ. Item limita ſecundo: nec mirum, quia nec ſententia condemnatoria etiam ſuper crimine aliàs famoſo imprimit notam infamiæ ſi ſit nulla ex defectu iuriſdictionis, vel ex inordinato proceſſu, aut ſi appareat lata ſine cauſę cognitione, vel denegata audientia ipſi condemnato. Caſus eſt in c. In primis, verſ. Quia ergo Stephanus Epiſcopus, 2. q. 1. & in crimine vſurarum ex facto reſpondit Gemmian. conſ. 77. Quia ſuper præmiſſis per totum, maximè n. 4. verſ. Secundo ratione proceſſus.

Limita

Digitized by Google

15 Limita tertiò, niſi accuſatio de crimine etiam
famoſo fiat ciuiliter ad intereſſe, & non crimina-
liter ad pœnam, ſeu vindictam; tunc enim non
impedit promotionem, quia infamiam non cor-
ripit, cap. Tuæ, de procurat. cap. Super his infra
cod.& tradit Gemin.d.conſ.77.n.4.verſ.Tertiò ra-
tione cauſæ poſt Innocentium in cap. Qualiter ii
ſecondo in gloſ Magna, verſ. Et nota quod tres,
infra codem, niſi in caſibus, vt ibi per Innocen-
tium.
16 Limita quartò, niſi accuſetur Collegium, quia
pendente lite aliquis de collegio non impeditur
promoueri, niſi perſona illa in accuſatione ſit ſpe-
cialiter nominata, vt poſt Vincentium probat Ar-
chidiac.in cap.Tantis Daniel,n.5.81.diſtinct. quẽ
ſequitur Felin.hic d. n.2. verſ, Tertiò, niſi eſſet ac-
cuſatum vnum Collegium, & Henric. Boich. in
cap.Accuſatum,n.9.de Simon.
17 Limita quintò, & declara hanc Decretalem vt
locum habeat dummodo crimen, de quo aliquis
accuſatur, vel denunciatur, ſit graue, vt probat
iſta litera ibi, de quo tanta, & talia nunciantur:
nam verb. *Tanta* exponitur ideſt grauia, ſecundũ
Hoſt.& Io.And.hic in princ.in verb.Tanta, qualia
ſunt, homicidium, ſacrilegium, adulterium, for-
nicatio, falſum teſtimonium, rapina, furtum, lon-
ga iracundia, ebrietas aſſidua, & alia, de quibus
in cap.Vnum orarium, §.Aliàs,25. diſtinct. ſecus
ſi crimen ſit tale, vt quamuis eſſet probatum, ta-
men promotionem eius non impediret, puta quia
eſt de minoribus, & leuioribus criminibus, ſeu
peccatis,qualia ſunt in cibo,& potu plus accipere,
quàm neceſſe eſt; plus loqui,quã oportet; plus ta-
cere, quàm expedit; pauperem importunè peten-
tem exaſperare, & alia ſimilia,de quibus habetur
in d.cap.Vnum orarium, §.Aliàs ea demum, verſ.
Quæ autem ſint minuta peccata, 25. diſtinct. Item
inter leuia poteſt numerari venatio, habita ta-
men diſtinctione vtrum fiat ob neceſſitatem,nec-
ne, vt legitur, & notatur in c.1. & 2. infra de cler
venator.& in Clem. Ne in agro, §. Porro, de ſtatu
monach. & ebrietas non aſſidua, cap.1.35.diſtinc.
Item facere ſtrepitũ in Synodo, cap.In loco, 6.q 4.
ſecundum Hoſt.in ſumm.de tempor.ordinat.§.Et
cui,verſ.Leue verò eſt. Quod tamen intellige quã-
do illi, qui in talia crimina incidunt, corrigibiles
ſunt, aliàs propter contumaciam fient mortalia
ex contemptu, vt d. cap. Vnum orarium, §. Nunc
autem,25.diſtin.de quo tamen dic, vt plenè ſcripſi
in cap. A crapula,n.25.27.31.& 32. ſupra, de vit. &
18 honeſt.cleric. & talis poteſt promoueri accuſatio-
ne, & proceſſu huiuſmodi non obſtante, vt firmat
Henric.Boich.in cap.Accuſatum,n.6.de Simon.al-
legat Compoſtellan.in cap.Dudum, il ſecondo, ſu-
per verb.Obiecta, verſ. Item nunquid exceptione,
ſupra, de elect.vbi ait: [Si in modum exceptio-
nis probatum ſit crimen contra electum, nõ ſem-
per Superior caſſabit electionem: imò ſi modicum
ſit crimen, nec eſt ſcandalum, aliam pœnam im-
ponet, & ſic diſpenſabit ſi talis ſit Superior, qui
ſuper tali crimine diſpenſare poſſit.] arg. c.Quod
ſicut,de elect.& c.Sollicitudo,52.diſt.
19 Sed hic conſurgit dubium quid ſi accuſatus,
aut denunciatus, vel inquiſitus pendente iudicio
fuerit promotus,& poſtea per ſententiam pronun-
cietur innocens, numquid talis promotio teneat,
necne?
Goffred.hic, & Vincent.in cap. fin. de teſtibus,
quos refert hic Io.Andr. nu.3.verſ. Dicit hic Gof-
fred.tenuerunt ſic promotum eſſe remouendum,
licèt poſtea reperiatur innoxius, per l. Qui ſtatus,
ff. de re militar.& l.Qui cum vno,§.Reus, eod.tit.
niſi ſecundum Goffred. appareret per calumniam
fuiſſe accuſatum, per l. Qui de libertate, ff. de li-
beral. cauſ. vbi ſi pendente cauſa liberali aliquis
fuerit factus miles, licèt poſtea apparuerit liber,
debet exauctorari; ſed ſi per calumniam petitus
fuerit in ſeruitutem, in militia retinetur: idem
tenet gloſ. Ioannis in cap. Tantis Daniel, in verb.
Obrepſit, 81. diſtinct. dicens: [Ex quo ſe promo-
ueri fecit lite pendente, deponendus eſt, etiamſi
innocens inueniatur.] alleg.hoc cap.& d.l.Qui de
libertate. Similiter Damaſus ſub hoc tit relatus à
Io. Andr. nu.3. verſ, Damaſus, vbi licèt ſub dubio
forte, dicit talem eſſe deponendum, quia con-
tempſit legis prohibitionem: ergo promotio nul-
la, per l.Non dubium, C.de legib.
21 Sed Bartholomæus Brixienſis in quæſt. ſua Ve-
neriali,80.quæ incipit Eſto quod pendente accu-
ſatione,inter tractatus communes,tom.17.fol.59.
ſequendo Tancredum tenet contrarium,ideſt ta-
lem non eſſe deponendum, per l. Quod ita ſana-
tum, ff.de edilit.edict. vbi dicitur quod ita ſana-
tum eſt,vt in priſtinum ſtatum reſtitueretur,perin-
de habendum eſt quaſi nunquam morboſum
22 fuiſſet. Ergo à ſimili cum iſte ſit repertus inno-
xius, perinde habendus eſt, ac ſi nunquam fuiſſet
criminoſus; non enim debet reſpici quod fuit,ſed
23 quod eſt, vt cap.Ferrum de terra, in fin.50. diſtin.
& veritas rerum erroribus geſtorum non vitiatur,
l.Illicitas,§.1.ff.de offic.Præſid. vtramque opinio-
nem putat ſatis probabilem Marian.Socin.hic n.5.
circa finem.
Sed tu aduerte: nam Barthol. Brixien.reuera
non diſcrepat à prima opinione Goffredi, & Vin-
centij: nam etſi dicat cum Tancredo accuſatum
non eſſe deponendum ſi poſtea fuerit repertus in-
nocens, tamen immediatè ſubiungit d.l. Qui de
libertate,ff.de liberal.cauſ. non eſſe contrariam,
quia, vt ibi dicitur, ſi miles per calumniam peta-
tur in ſeruitutem, in militiam retineatur. Tenet
ergo Barthol.Brixien.promotum pendente accu-
ſatione tunc non eſſe remouendum, quando per
calumniam fuit accuſatus: ergo ceſſante calum-
nia ſentit eſſe remouendum; & ſic concordat cum
opinione Goffredi; vnde nil mirum ſi Butr. hic
nu.7 & quidam alij eum allegent pro prima opi-
nione, ſcilicet quod promotus pendente accuſa-
tione ſit remouendus, quamuis appareat inno-
cens.
Conclude igitur ſecundum diſtinctionem Gof-
fredi, quod aut apparet accuſatorem moueri ad
accuſandum vt promotionem impediat: & tunc
tenet promotio, iuxta textum in d.l.Qui de liber-
tate; aut mouetur iuſta, & rationabili credulita-
te: & tunc non tenet promotio per hanc Decre-
talem, & per iura ſuperius allegata: & in hoc
tandem reſidet Marian.Socin.vbi ſupra, Archid.in
d.cap.Tantis Daniel,n.4.81.diſtinct. Præpoſ. ibid.
n.30.& hic firmant Cardin.n.1.verſ.Quæro quid ſi
accuſatus, Anchar.n.7. & Felin. nu.3. vbi ampliat
hoc cap.etiamſi ſequatur ſententia ſuper innocẽ-
tia promoti pendente cauſa criminali,quia nihilo-
minus requiritur noua electio, ſeu promotio, niſi
appareret accuſatorem per calumniam accuſaſſe,
iuxta limitationem Goffredi: & hoc teneas,nam

24 declaratio innocentiæ præcedere debet, & non
ſufficit eam ſubſequi, vt notat Vincentius in cap.
non debet, de Teſtibus: in talibus enim principiũ
eſt ſpectandum, vt cap. Dudum, ſupra de electíon.
& cap Super eo, eodem tit. lib. 6. & cùm principiũ
fuerit vitioſum, & contra iura, declaratio inno-
centiæ poſtea ſubſequens non retrotrahitur, vt per
Anchar. & Cardin. locis citatis: ad hoc bonus tex-
tus in cap. Si celebrat. de cler. excomm. miniſt. vbi
excommunicatus minori excommunicatione nõ
poteſt eligi ad beneficium, quia non poſſet Sacra-
menta miniſtrare: & ſic inſpicitur an electionis
tempore electus ſit habilis ad exercitium, quod
requirit beneficium, nec ſuperueniens habilitas,
quæ poteſt ſuperuenire, cùm excommunicatus
minori facillimè abſoluatur, eſt in conſideratio-
ne: & ita illum tex. ad hoc ponderat Præpoſit. in
d. cap. Tãtis Daniel, n. 3. verſ Pro illa opinione, 81.
diſtinct. facit tex. in cap. Si eo tempore, cum ibi no-
tat. de reſcript. lib. 6.

25 In Gloſſa 1. in fine QVAERO, cùm hic dicatur
pendente accuſatione accuſatum non debere ho-
norari, nunquid interim poſſit eligi.

Io. Andr. hic nu. 1. verſ Dicit Innocentius, & alij
poſt eum recitant duas opiniones. Prima opinio
eſt Innocentij hic in principio, qui conſtituit dif-
ferentiam inter promotionem, & electionem: nam
ſecundum eum quamuis pendente accuſatione
non debeat aliquis ad dignitatem promoueri, vt
hic, & in concordantibus; tamen poteſt eligi, &
electio tenet, ſed non confirmabitur, niſi prius
purget innocentiam ſuam, vel aliàs abſoluatur.
Fundamentum huius opinionis eſt, quia ſi talis
non poſſet eligi, daretur locus fraudibus, & fig-
mentis, & materia delinquendi aperiretur: nam
vacante Eccleſia ſi quiſpiam ſuſpicaretur aliquem
fore eligendum, ſtatim poſſet illum per ſe, vel per
alium accuſare, vt ſic impediret eius electionem;
quod eſſet abſurdum, ad hoc cap. Sicut il ſecondo,
verſ. Quamuis, infra de Simon. cap. Quantò ad fin.
ſupra de diuort. quam rationem adducit Innoc. in
cap. Accuſatum, n. 2. infra de Simon.

Secunda opinio eſt aliorum, qui tenent electio-
nem non valere, & ad vitandum inconueniens ſu-
pra conſideratum dicunt eſſe præfigendum ter-
minum accuſatori trium menſium, vel ſecundum
arbitrium iudicis, infra quem debeat accuſator
probare accuſationem ſuam, allegant §. Si quis
autem, in Auth. de Sanctiſs, Epiſcop. ſed vt dicit
Io. Andr. hic n. 1. verſ. Alij verò, & ante eum Innoc.
in d. cap. Accuſatum, n. 2. verſ. Alij contra, ille tex.
hoc non probat, quia non loquitur de eligendo,
ſed de electo, & confirmato in Epiſcopum, cui tres
menſes dantur ad munus conſecrationis ſuſcipiẽ-
dum, vt cap. Quoniam, 75. diſt. & cap. 1. 100. diſtin.
innouatis a Concilio Tridentino cap. 2. ſeſſ. 23.

26 Tu verò in hoc articulo clarius, & plenius di-
ſtingue ex mente Hoſt. hic n. 1. & aliorum, de qui-
bus infra n. 34. aut proceditur per viam inquiſi-
tionis, aut per viam accuſationis, denunciationis,
vel exceptionis.

Primo caſu, cùm infamia debeat ſemper præ-
cedere inquiſitionem, vt cap. Qualiter il ſecondo,
cap. Cum oporteat, & cap. Inquiſitionis infra eod.
& cap. Licèt Heli, de Simon. inquiſitus non poterit
eligi, vt cap. Cum in cunctis, de elect. & cap. Tan-
tis Daniel, 81. diſtinct. & in hoc primo membro
conueniunt Doctores omnes in cap. Accuſatum,
infra de Simon. Hoſt. Io. Andr. & reliqui omnes hic
præſertim Cardin. n. 1. poſt med. ibi: [& per hoc
dico, quod de inquiſito indiſtinctè dicendum eſt
eum repelli, quia non ſit niſi præcedẽte infamia,]
Abb. n. 4. verſ. Et ideo ſic puto dicendum, & Ma-
27 rian. Socin. n. 6. verſ. Tu verò diſtingue, Calder. conſ.
20. Pendente inquiſitione, de præben. vbi conſu-
luit litteras ad beneficia non facta mentione de
pendentia inquiſitionis ſuper infamia de crimini-
bus furti, & homicidij, & collationem inde ſequu-
tam lite non terminata non valere: & idem re-
perit in conſ. 4. Fuit formata inquiſitio, de accuſa-
28 tion. Quamobrem ſi procederetur per viam in-
quiſitionis in caſibus, in quibus poteſt procedi nõ
præcedente infamia, vt quia de mandato Papæ,
vel quia expreſſè, vel tacitè renunciatũ eſſet pro-
ceſſui ſuper fama ſecundum ea, quæ leguntur, &
notantur in c. 2. de accuſat. lib. 6. tunc magis attẽ-
deretur quantum ad hoc infamia, quàm proceſſus,
ſeu modus procedendi, & ſic talis inquiſitio non
impediret electionem, quia ceſſante ratione legis
ceſſat lex, l. Adigere, §. Quamuis, ff. de iurepatr.
cum ſimilibus, & ita per hanc rationem firmat
Henric. Boich. in d. cap. Accuſatum, n. 9. verſ. Si ve-
rò procedatur, de Simon.

29 Secundo caſu ſubdiſtingue: nam aut contra
accuſatum, vel denunciatum, aut contra quem de
crimine excipitur, præceſſit infamia; & tunc ſimi-
30 liter eligi non poteſt, quia ſola infamia facti red-
dit eum ineligibilem, vt l. 2. C. de dignitat. lib. 12. &
in regula Infamibus, de regul. iur. lib. 6. & d. cap.
Cum in cunctis, de elect. cum ſimilib. & in hoc pa-
riter conueniunt vnanimiter DD. in d. cap. Accu-
ſatum, de Simon. & in hoc cap. vbi in ſpecie An-
char. n. 5. dicit etiam ſine aliqua litis motione in-
famatum de crimine videri ineligibilem, cum in-
famia facti repellat quemlibet à promotione di-
gnitatis: & idem repetunt Abb. nu. 4. verſ. Si verò
eſt accuſatus, & Marian. Socin. nu. 7. verſ. Secundo
31 caſu. Quod locum habet etiam ſi pœnitentiam
egerit, quia nihilominus aliqua infamia reſperſus
etiamſi nullus eum accuſauerit, promoueri non
debet, arg. à contrario in cap. vlt. infra de furt. &
tenet Guilel. Naſo, quem referunt, & ſequuntur in
cap. Tantis Daniel, 81. diſt. Archid. n. 3. Gemin. n. 2.
Turrecr. n. 3. & Præpoſit. n. 2.

32 Aut infamia non præceſſit, ſed eſt criminoſus
occultus; & tunc accuſatus, vel denunciatus, aut
contra quem excipitur, promoueri quidem non
poteſt, vt d. l. Reus delatus, ff. de muner. & honorib.
& oſtenſum eſt ſupra n. 1. 2. & 12. Sed tamen benè
poteſt eligi, tum quia aliàs poſſet malitioſè accu-
ſari, vt dixi ſupra n. 25. tum quia eligi non eſt pro-
moueri, cap. Eam te, & ibi dixi n. 3. & 5. de reſcrip.
& in hoc caſu, vt prædixi, reſidet Innocentius,
cuius opinionem dicunt eſſe veriorem Hoſt. in d.
cap. Accuſatum, n. 2. in fin. verſ. Prima opinio, de
Simonia, & Io. Andr. hic nu. 1. circa fin. verſ. Dicit
33 Hoſt. & ſic ſola infamia, quæ oritur ex proceſſu
accuſationis, vel denunciationis, licèt repellat à
promotione, non tamen impedit electionem ce-
lebrari, vt formaliter inquit Anchar. hic n. 5. verſ.
Sola ergo infamia; & idem in exceptione, quia non
impedit electionem vbi infamia non præceſſerit,
vt cap. Super eo, de elect. & hic notat Marian. So-
cin. n. 5. circa finem, verſ. Si verò ageretur.

34 Supradicta diſtinctio fuit originaliter Innocen-
tij in d. cap. Accuſatum, n. 2. verſ. Hæc autem De-
creta-

cretalis, de Simon. vbi diſtinguit inter inquiſitionem, & accuſationem, denunciationem, & exceptionem, vt inquiſitus eligi non poſſit, quia inquiſitio fieri non debet niſi contra infamatum, d. cap. Licet, de Simon. & electus bonum teſtimonium debet habere etiam ab his, qui foris ſunt: ergo
35 iſte, qui diffamatus eſt, eligi non poteſt. Sed accuſatus, vel denunciatus, aut contra quem de crimine excipitur indiſtinctè poſſit eligi, quia eſt in facultate cuiuſque alium accuſare, vel denunciare, aut contra eum excipere etſi nulla infamia præcedente, & conſequenter ab electione repellere, vel remouere; & ita ſentit Innocentius ſolam accuſationem, denunciationem, vel exceptionem non reddere aliquem ineligibilem, niſi præceſſerit infamia: & ſubdit hoc eſſe magis conſonum rationi; & cum eo concordant ibi Hoſt. nu. 2. vbi diſtinguit inter accuſatum occultum, & accuſatũ diffamatum, id eſt qui diffamatus erat ante accuſationem. Primus ſcilicet occultus non prohibetur eligi: ſecundus verò, ſcilicet diffamatus eligi prohibetur, ſicut & ille contra quem fit inquiſitio, quæ non fit niſi contra infamatum. Talis ergo repellitur, quia fama electi in nullo debet vacillare: eamdem diſtinctionem probat in d. cap. Accuſatum, Henric. Boich. nu. 8. verſ. Sed Hoſtienſis diſtinguit, & in hoc cap. Cardin. n. 1. poſt med. verſ. Tene ergo primum, & apertius Anchar. dicens veram Innocentij diſtinctionem nu. 4. in fin. verſ. Et per hæc vera videtur, Abb. n. 4. licèt aliquantulum vacillet, & Marian. Socin. n. 7.

De accuſat.

Cap. Si conſtiterit.

S V M M A R I V M.

1 *Presbyter in potatione pernoctans, & miſſam celebrans, officio, & beneficio priuari debet.*
2 *Presbyter qui inter paſtum, aut potum, & Miſſæ celebrationem non dormit, an præſumatur celebraſſe non ieiunus. & n. 16.*
3 *Communicare in die Cœnæ non ieiuno ſtomacho quamuis olim licuerit, hodie tamen eſt mortale.*
4 *Eucharistia cur à ieiunis tantùm ſumenda ſit.*
5 *Ebrietas ſola non eſt ſufficiens cauſa priuationis beneficij.*
6 *Intellectus huius cap. vſque ad n. 22.*
7 *Ebrietas cognita licèt non aſſidua ſemper ſecundum ſe eſt mortale peccatum.*
8 *Ebrius vino ſepultus ignorat quid loquatur.*
9 *Lex non debet ferri ſuper impoſſibili.*
10 *Dormitio poſt cibum, vel potum an debeat præcedere celebrationem miſſæ. & n. 13.*
11 *Ieiunus quando quis dicatur ad effectum ſumendi Eucharistiam. & n. ſeqq. & n. 16. & ſeq.*
12 *Dies in Eccleſia Romana incipit à media nocte.*
13 *Digeſtio cibi, vel potus an debeat præcedere ſumptionem eucharistiæ. & n...*
14 *Sacerdoti an liceat comedere poſt matutinum, cùm dicitur ſero, & mane miſſam celebrare non præmiſſa dormitione, aut digeſtione. & n. 20.*
15 *Presbyter pernoctans in taberna præſumitur bibiſſe poſt mediam noctem. & n. 21.*
16 *Presbyter qui poſt mediam noctem cibum, vel potũ ſumpſit, & mane celebrauit an ſit beneficio priuandus. & n. ſeqq.*
17 *Cibus etiam non nutriens, & per modum medicinæ ſumptus poſt mediam noctem impedit miſſæ celebrationem.*
18 *Ieiunium naturæ, & Eccleſiæ in quo differant.*
19 *Pernoctare quid ſit.*
20 *Presbyter qui cibum, aut potum ſumpſit ante mediam noctem etiam non præmiſſa dormitione, vel digeſtione poteſt celebrare.*
21 *Presbyter vinolentus ſi in taberna non pernoctauit an in dubio præſumatur celebraſſe non ieiunus.*
22 *Ebrietas an ſit peccatum.*
Ebrietas dupliciter accipitur. ibidem.
23 *Ebrietas continetur ſub gula ſicut ſpecies ſub genere.*
24 *Ebrij quæ ſit pœna.*
25 *Ebrius in foro temporali ſi ſteterit in meris finibus ebrietatis nulla pœna tenetur.*
26 *Ebrius qui ſua culpa in ebrietatem incidit, & ebrius exiſtens hominem interficit, vel mutilauit an, & quando ſit irregularis. & num. ſeq. vſque in finem.*
27 *Ebrietas contracta ignoranter, & ſine culpa nullã pœnam meretur.*
28 *Voluntarium duplex.*
29 *Miles armatæ militiæ, & cæleſtis militiæ æquiparantur.*
30 *Miles ebrius qui ſeipſum vulnerauit à militia remouetur.*
31 *Ebrius meretur duplices maledictiones.*
32 *Pittacus ebrio delinquenti duplicem pœnam imponendam eſſe conſtituit.*
33 *Couarruuiæ opinio adſtruens ebrium ſua culpa non eſſe irregularem ex homicidio refellitur.*
34 *Ebrius, & furioſus æquiparantur.*
35 *Delictum in ebrietate commiſſum non conſtituit nouam ſpeciem peccati, ſed eſt circumſtantia peccati præcedentis.*
36 *Voluntarium ſecundum ſe eſt de ratione intrinſeca peccati actualis, non autem irregularitatis. & cur.*
37 *Ignorantia, & error perinde ac furor, & ebrietas excludunt conſenſum.*
38 *Irregularitas contrahitur ex homicidio ignoranter, & præter intentionem commiſſo quoties culpa præceſſit caſum.*
39 *Pater qui dormiens in lecto infantem ſuffocauit an ſit irregularis.*
40 *Irregularitas contrahitur etiam ex cauſa remota ad homicidium ordinata quando quis dabat operam rei illicitæ.*
41 *Ebrij ſunt in duplici differentia. & n. 46.*
42 *In homicidio ebrij conſiderari poſſunt tres actus. & n. 46.*
43 *Irregularis non eſt præbens homicidio cauſam remotam, & ad homicidium non ordinatam, etiamſi daret operam rei illicitæ.*
44 *In ebrietate oportet veniam habere.*
45 *Delinquentes per ebrietatem non dicuntur ſtudioſè delinquere, ſed impetuoſè; & ideo mitius puniuntur arbitrio iudicis.*
46 *Ebrietas voluntaria quæ dicatur.*
47 *Ebrij plures iniuriantur, quàm ſobrij.*
48 *Ebrietas voluntaria eſt culpa mortalis.*
49 *Ebrius ſua culpa qui in ebrietate homicidium*

commiſit indiſtinctè abſtinere debet à miniſterio altaris.
50 *Dubiare dicitur vbi ſunt opiniones ex vtraque parte probabiles.*
51 *Opinio tutior in foro pœnitentiali, vel quaſi ex præcepto eligenda eſt tam in dubio facti; quam iuris etiam abſoluti vbi vertitur peccati periculum.*
52 *Irregularitatis inſtituendæ cauſa quæ fuerit.*

1 SI CONSTITERIT. Legitur variè, ſed
ſecundum intellectum quem communem
dicit Marian. Socin. Hoc intendit. Presby-
ter ebrioſus Miſſam celebrans ante ebrieta-
tis digeſtionem beneficio priuandus eſt, & officio.
Ego verò arbitror hanc lecturam non poſſe ſuſti-
neri, vt dicam infra in 2. notab. vnde ſic ſumo
textum. Presbyter in potatione pernoctans, &
Miſſam celebrans officio, & beneficio priuari de-
bet. Hoc dicit. Diuiditur in duas partes. In
prima inſtruit Iudicem quando ſit contra acto-
rem pronunciandum. In ſecunda quando pro
actore contra reum, ibi, *Cæterum*.
2 Nota primò, Presbyterum, qui inter paſtum,
aut potum ſumptum, & Miſſæ celebrationem non
dormit præſumi celebraſſe ante digeſtionem, & ſic
non ieiuno ſtomacho ſecundum gloſ. in ver. Dor-
mitione, & Marian. Socin. nu. 6. in 3. notab. quod
fieri non debet, vt in cap. Sacramenta, de conſecr.
diſt. 1. & in cap. Liquidò, de conſecr. diſt. 2. Con-
3 cilium Conſtantienſe ſeſſ. 13. Quod enim licuit
olim in die Cœnæ communicare ſtomacho non
ieiuno, vt in d. cap. Sacramenta, quod eſt Concilij
Carthaginenſis III. cap. 29. procedit ſecundum
conſuetudinem aliquando apud aliquos obſerua-
tam, vt in repræſentationem Dominicæ Cœnæ il-
lo die à non ieiunis corpus Chriſti ſumeretur. Quē
morem dicũtur retinuiſſe Corinthij, & diu poſtea
ſeruarunt Eccleſiæ Alexandrinæ, Aegypti, & The-
baidos! Sed nunc hoc abrogatũ eſt, vt notat gloſ.
ibi in ver. Excepto: & declarat S. Thomas in 3. p.
q. 80. art. 8. ad 3. nec eſt ſeruandum, imò eſt mor-
tale ſecundum Petr. de Palude apud Syluest. in
4 ver. Euchariſtia, 3. num. 8. Placuit enim Spiritui
ſancto, vt in honorē tanti Sacramenti in os Chri-
ſtiani prius Dominicum corpus intraret quam
cæteri cibi, & per vniuerſum orbem mos iſte ſer-
uatur, vt legitur in d. cap. Liquidò. Aliàs ratio-
nes ſubijcit S. Thomas d. art. 8. in corp. & in 4. ſent.
diſt. 8. q. 1. art. 4. qu. 1. Abrogatio prædictæ conſue-
tudinis habetur etiā in canone 29 Synodi Trul-
lanæ tom. 5. Concil. pag. 350. col. 1. Lutetiæ Pari-
ſiorum. Sed horum canonum quæ, & quanta ſit
authoritas vide eod. tom. 5. pag. 311. Verumta-
men quod ſpectat ad præſumptionem indigeſtio-
nis de qua ſupra, vt dicit Marian. Socin. loco ci-
tato conſiderari debet diſtantia temporis, & qua-
litas, & quantitas ſumpti cibi, vel potus, & diſtan-
tia ieiunij præcedentis. Poſſet enim eſſe tam mo-
dicæ quantitatis, aut tam facilis digeſtionis, vt
Presbyter breui digeſſiſſe præſumeretur. Sed de
hoc dicam plenius in ſecundo notab. præſertim
num. 17.
5 Secundò nota Presbyterũ propter ſolam ebrie-
tatem non eſſe priuandum beneficio: nam textus
præcipit inquiri non tantum de ebrietate, ſed etiā
an celebrauerit non præmiſſa dormitione; & ſic al-
terum non ſufficit ſecundum Abb. qui amplius di-
cit ebrietatem ſi rara fuerit non eſſe peccatum
mortale, vt in cap. Vnum orarium, §. Nunc autem,
verſ. Alias ea demum, & verſ. Ebrietas, 35. diſt. &
cum eo tranſeunt Marian. Socin. num. 5. in ſecundo
notab. & Felin. itidem in ſecundo notab. num. 2.
6 Sed tu aduerte, quia in his dictis Abbatis, &
Doctorum in ſumma huius textus implicantur
quatuor propoſitiones, quæ videntur omnino falſę.
Primò enim ſupponunt DD. hanc decretalem lo-
qui de Presbytero ebrioſo, ideſt de eo, qui eſt in
cōſuetudine ſe inebriandi: talis enim dicitur pro-
priè ebrioſus ſecundum Bald. in cap. A crapula,
num. 1. ſupra, de vita, & honeſt. Cleric. qui alibi
dicitur ebrietati deſeruiens, vt in cap. Epiſcopus,
35. diſt. & ibi poſt Hugon. declarat Archid. nu. 1.
in ver. Deſeruiens, Turrecr. nu. 12. & Præpoſ. n. 3.
verſ. Quæro an iſti clerici. Sed hoc eſt falſum, quia
hæc decretalis nuſquam loquitur de ebrioſo, ſed
de vinolento, qui in taberna pernoctauit, ideſt per
totam noctem potando, & ſe inebriando vigilauit,
vt explicat Hoſtien. num. 2. in ver. Pernoctauerit:
vnde ad incurrendam hanc pœnam ſatis eſt, vt
ſemel tantùm pernoctauerit in potatione, & mane
non præmiſſa dormitione Miſſam celebrauerit,
prout reuera intelligunt DD. licèt incautè ſum-
mauerint textum in Presbytero ebrioſo.
7 Deinde ſupponunt Doctores ebrietatem ſi rara
ſit non eſſe peccatum mortale, quod ſimiliter non
benè dicunt, quia ebrietas dummodo ſit cognita,
& ſic voluntaria licèt non ſit aſſidua ſemper ſecū-
dum ſe eſt mortale peccatum, vt docet S. Tho-
mas in 2. 2. q. 150. art. 2. Archid. Turrecr. & om-
nes in cap. Sexto die, 35. diſt. & dixi plenè in d. c.
A crapula, à num. 24. vſque ad num. 33. de vit. &
honeſt. Clericor. vbi oſtendi Canoniſtas ibi, &
& hic fuiſſe lapſos in intellectu dicti §. Nunc au-
tem; & hinc exiſtimo factum eſſe, vt Io. Andr. &
omnes intellexerint hunc textum in ebrioſo, quia
ſcilicet in ea fuerunt opinione, vt ebrietas eſſet tā-
tummodo peccatum veniale, niſi eſſet aſſidua;
quod tamen eſt falſum vt ibi dixi. Tertiò Docto-
res ſupponunt Presbyterum non incidere in hanc
pœnam niſi celebrationē Miſſæ præceſſerit ebrie-
tas; quod ſimiliter non eſt verum ſi intelligatur
de ebrietate prout parit exilium mentis, & priuat
vſu rationis.
8 Non enim poteſt contingere hic caſus vt Preſ-
byter ſit ebrius, & non præmiſſa digeſtione Miſſam
celebret ſecundum lecturam quam Marian. Socin.
9 dicit cōmunem, quia vino ſepultus ignorat quid
loquatur, cap. Sanè, 15. q. 1. & ita hæc Conſtitutio
lata eſſet ſuper impoſſibili contra cap. Erit autem
lex, 4. diſt. Ebrietas ergo de qua Doctores loquū-
tur non eſt accipienda prout ſignificat alienationē
mentis contingentem ex immoderato vſu vini,
ſed pro ipſo actu immoderatæ potationis ſecundū
diſtinctionem S. Thomæ in 2. 2. q. 150. ar. 1. Loqui-
tur enim hic textus de Sacerdote non ebrio, ſed
10 vinolento. Quartò, & vltimò ſupponunt Docto-
res inter potum aſſumptum, & celebrationē Miſ-
ſæ debere intercedere dormitionem ita vt aliàs
præſumatur indigeſtus, & non ieiunus, vt dixi ſu-
11 ſupra in primo notab. Quod itidem non eſt verum
indiſtinctè: nam vt inquit D. Thomas in 3. parte,
quæſt. 80. art. 8. ad ſecundum: [Cum dicitur quod
hoc Sacramentum prius quam alij cibi debet in
os Chriſtiani intrare non eſt intelligendum abſo-
lutè reſpectu totius temporis; alioquin qui ſemel
comediſſet, vel bibiſſet numquam poſſet hoc Sa-
cramen-

Digitized by Google

cramentum accipere, ſed eſt intelligendum quan-
tum ad eumdem diem: & licèt principium diei
12 ſecundum diuerſos diuerſimodè accipiatur; nam
quidam à media nocte, quidam ab ortu Solis diē
incipiunt (de quibus vide gloſſam primam in l.
More Romano. ff.de fer.) Eccleſia tamen Roma-
na diem à media nocte incipit; & ideo ſi poſt me-
diam noctem aliquis ſumpſerit aliquid per modū
cibi, vel potus, non poteſt eadem die hoc ſumere
13 Sacramentum: poteſt verò ſi ante mediam no-
ctem: nec refert vtrum poſt cibum, vel potum
aſſumptum dormierit, aut etiam digeſtus ſit quā-
tum ad rationem præcepti: refert autem quantum
ad perturbationem mentis quam patiuntur ho-
mines propter inſomnietatem, vel indigeſtionem,
ex quibus ſi mens multum perturbetur, homo
redditur ineptus ad ſumptionem huius Sacramē-
14 ti.] Hæc S. Thomas: & ſequitur S. Antoninus apud
Syluestr. in ver. Euchariſtia 3. q. 7. n. 9 dicens non
impedire ſcilicet neceſſariò etſi de congruo quod
quis poſt cibum non dormierit, aut non ſit facta
digeſtio dummodo poſt noctem mediam non co-
mederit, aut biberit etiamſi comediſſet, aut bi-
biſſet poſt matutinum, cum dicitur ſerò, licèt non
multum liceat poſt illud bibere, & multo minus
15 comedere, niſi neceſſitas vrgeat. Nec obſtat ſe-
cundum Petr. de Palude apud Syluest. vbi ſupra
hæc Decretalis, vbi qui pernoctauit in taberna
ſine ſomno priuatur Eccleſia, qui cum in taberna
apponatur vinum, veriſimiliter poſt mediam no-
ctem bibit, & celebrauit; & ſic eſt præſumptio
iuris, contra quam, vt ipſe dicit, non admittitur
probatio, vel ſaltem cui ſtatur quamdiu contra-
rium non probetur.
16 Ex his omnibus cùm quæritur an ſit puniendus
Sacerdos, qui poſt cibum, vel potum aſſumptum
non præmiſſa dormitione celebrauit perſtringen-
do dicta Theologorum, & Canoniſtarum ego ar-
bitror tres caſus eſſe diſtinguendos.

Primus eſt, cùm certum eſt Presbyterum ſum-
pſiſſe cibum, vel potum poſt mediam noctem, &
mane celebraſſe; & hoc primo caſu abſque dubio
eſt puniendus. Ratio eſt quia accipiendo diem
prout accipit Eccleſia Romana, Corpus Chriſti
non fuit primus cibus, qui pro illa die intrauit in
os ipſius, vt præcipitur in d. c. Liquidò, de conſecr.
diſt. 2. & ſic non ieiunus celebrauit contra textum
ibi, & in d. cap. Sacramenta, de conſecrat. diſt. 1.
17 Nec verum eſt quod ait hic Marian. Socin. in tertio
notab. videlicet conſiderandam eſſe quantitatem,
& qualitatem cibi, vel potus, & internallum tem-
poris: imò enim ſiue cibus, & potus ſit multus,
ſiue modicus, & ſiue ſit difficilis, ſiue facilis di-
geſtionis indiſtinctè ſi fuerit aſſumptus poſt me-
diam noctem impedit celebrationē miſſæ, etiamſi
non nutriat, & fuerit aſſumptus per modum me-
dicinæ, vt declarat S. Thom. in 4. diſt. 8. q. 1. art. 4.
q. 2. Etenim in reuerentiam ſanctitatis huius Sa-
cramenti inſtitutum eſt, vt os Chriſtiani ſuſcipien-
tis Corpus Chriſti quaſi nouum ad ipſum ſumen-
dum accedat. Quantalibet autem cibi aſſumptio
hanc aufert nouitatem, & ideo qualibet cibi ſum-
ptio impedimentum præbet Euchariſtiæ ſumptio-
ni; vt per eum. Vnde opinio Goffredi, & Ioannis
aſſerentium cibum prohiberi prout nutrit, & ideo
quod ſumitur per modum medicinæ non impedi-
re miſſæ celebrationem, vt modicum gingiberis,
communiter reprobatur; & eam confutat Palu-
dan. in 4. diſt. 8. & Herueo, relati à Syluestro in ver.
Euchariſtia 3. n. 8. verſ. Et intellige. Ratio eſt, quia
18 ad debitam ſumptionem Dominici corporis non
exigitur ieiunium Eccleſiæ, quod non ſoluitur, ni-
ſi per ſecundam ſumptionem illorum, quæ in ci-
bum, & refectionem de ſe conſueuerunt aſſumi,
ſed exigitur ieiunium naturæ, quo dicitur ieiunus
qui poſt mediam noctem nihil cibi, aut potus etiā
per modum medicinæ aſſump. t. ita S. Thom. loco
citato in reſponſ. ad 2. & in 3. p. q. 80. art. 8. ad 4.
Alber. Magnus, & alij, quos citat Syluest. vbi ſup.
Crederem tamen non incidere in pœnam huius
Canonis Presbyterum, qui electuarium ſumeret,
aut modicum vini deguſtaret illico poſt mediam
noctem, & mane miſſam celebraret, quia hic tex-
tus loquitur de Presbytero vinolento, qui in ta-
berna pernoctauit, ideſt qui in potatione totam
noctem inſumpſit ſecundum Hoſt hic n. 2. Perno-
19 ctare enim noctem totam ſignificat, vt l. Vrbana,
§. Pernoctare, ff. de verbor. ſignificat. & notat gloſ.
hic in ver. Pernoctauerit: quæ verba huic non
adaptantur, & conſequenter nec diſpoſitio, l. Ita
autem, §. Geſſiſſe, ff. de adminiſtr. tutor. l. 4. §. To-
ties, ff. de damno inſec. & quamuis hic celebran-
do ſit in culpa, tamen pœna priuationis benefi-
cij, de qua hic non videtur tali delicto commen-
ſurari, ad cap. At ſi clerici, de adulter. & hoc caſu
ſaluari poteſt conſideratio Mariani Socini, quod
attendi debeat qualitas, & quantitas ſumpti cibi,
& interuallum inter cibum aſſumptum, & cele-
brationem: & quod notat gloſ. in d. c. Sacramen-
ta, in ver. A ieiunis, de conſecr. diſt. 1. dum firmat
ieiunum dici celebrata, ideſt abſoluta digeſtione;
vnde an habeat locum pœna priuationis, necne,
arbitrio iudicis relinquendum erit.
20 Secundus caſus eſt cum è contra certum eſt
Presbyterum ſumpſiſſe cibum, vel potum ante
mediam noctem, non autem poſt; & hoc caſu
etiamſi non præmiſſa dormitione, vel digeſtione
miſſam celebrauerit non eſt culpabilis, nec pu-
niendus quia dicitur ieiunus pro illa die ſecundū
ieiunium naturæ, iuxta ſententiam D. Thomæ, &
aliorum, de quibus ſupra. Neque hoc caſu locum
habet hæc Decretalis, quia qui cibum, aut potum
ſumpſit dumtaxat ante mediam noctem non di-
citur in potatione pernoctaſſe, prout requiritur
ad incurrendam hanc pœnam, vt proximè di-
ctum eſt.
21 Tertius caſus eſt cùm dubium eſt, an Sacerdos
cibum, vel potum ſumpſerit ante, vel poſt mediam
noctem; & tunc ſubdiſtingue: nam aut pernocta-
uit in taberna, aut non; ſi pernoctauit, præſumi-
tur bibiſſe etiam poſt mediam noctem: vnde niſi
probauerit contrarium puniendus erit vt hic; &
in hoc tertio caſu propriè loquitur hæc Decreta-
lis. Conſtito enim de vinolentia, & de perno-
ctatione in taberna, hinc deducitur præſumptio,
quod totam noctem in potando inſumpſerit, &
ita celebrauerit non ieiunus ſecundum Petr. de
Palude, & Syluestr. ſupra citatos. Aut non per-
noctauit in taberna, & tunc in dubio non præſu-
mitur comediſſe, vel bibiſſe poſt mediam noctem,
niſi hoc probetur: neque hoc caſu intrat pœna,
de qua hic. Patet, quia textus mandat copulati-
uè inquiri de tribus; primò de vinolentia presby-
teri, ſecundò quod pernoctauerit in taberna, ter-
tiò quod miſſam altera die celebrauerit; ergo in
dubio non ſufficit ſola probatio vinolentiæ in ge-
nere

Digitized by Google

nere ſine circumſtantia temporis, quia ex illa cognoſci non poteſt an presbyter potauerit ante, vel poſt mediam noctem; ſed requiritur probatio, quod pernoctauerit in taberna: ex hoc enim reſultat ſufficiens probatio per iuris præſumptionē, quod etiam poſt mediam noctem potauerit, & ſic celebrauerit non ieiunus, & ita intellige hanc Decretalem.

22 QVAERO an ebrietas ſit peccatum.

Solutio: Ebrietas poteſt dupliciter accipi, vno modo prout ſignificat ipſum defectum hominis, qui accidit ex multo vino potato; ex quo fit vt nō ſit compos rationis; & ſecundum hoc ebrietas non nominat culpam, ſed defectum pœnalem cōſequentem ex culpa. Alio modo ebrietas poteſt nominare actum quo quis in hunc defectum incidit, qui poteſt cauſare ebrietatem dupliciter. Vno modo ex nimia fortitudine vini præter opinionem bibentis, & ſic etiam ebrietas poteſt accidere ſine peccato, præcipuè ſi non ex negligentia hominis contingat, & ſic creditur Noe ine-
23 briatus fuiſſe, Gen. 9. Alio modo, ex inordinata concupiſcentia, & vſu vini, & ſic ebrietas ponitur eſſe peccatum, & continetur ſub gula, ſicut ſpecies ſub genere. Diuiditur enim crapula in comeſſationem, & ebrietatem, quæ prohibet Apoſtol. ad Rom. 13. dicens, *Non in comeſſationibus, & ebrietatibus*. Ita S. Thomas in 2. 2. q. 150. art. 1. Turrecr. in cap. Sexto die, n. 6. 35. diſt. & Syluester in ver. Ebrietas, in princ. quale autem peccatum ſit ebrietas an ſcilicet veniale, vel mortale dixi latè in cap. A crapula, à nu. 24. ſupra, de vita, & honeſt. cleric.

24 Secundò QVAERO quæ ſit pœna ebrij.

Solutio. In foro pœnitentiali pœna eſt arbitraria, c. Menſuram, de pœnit. diſt. 1. in foro autem iudiciali eccleſiaſtico olim procedendum erat, iuxta Canonem Apoſtolorum 42. relatum in c. 1. 35. diſt. vbi ſic legitur: [Epiſcopus, aut Presbyter, aut Diaconus ebrietati deſeruiens (ideſt aſſuetus ſe inebriare ſecundum Hugon. Archid. Turrecr. & Præpoſ.) aut deſinat, aut deponatur: Subdiaconus autem, aut Lector, aut Cantor ſimilia faciens aut deſinat, aut communione priuetur, ſimiliter & laicus.] Item Concilium Agathenſe c. 41. quod refertur in c. Ante omnia, ead. diſt. ſtatuit Clericū, quem ebrium fuiſſe conſtiterit aut triginta dierū ſpatio à communione ſubmouendum, aut corporali ſubdendum ſupplicio, ideſt recipiat quadraginta ictus, vt ibi exponit gloſſa. Sed an, & quo ordine clerici propter ebrietatem poſſint ſubijci verberibus; & quomodo in prædictis pœnis ſit procedendum, dic vt ibi per Præpoſ. n. 1. Hodie verò cōtra quoslibet clericos ebrioſos, ſeu ebrietati deſeruientes ſeruanda erit diſpoſitio d. cap. A crapula; vt ſcilicet ſi moniti non deſiſtant, ab of-
25 ficio, vel beneficio ſuſpendantur. In foro autem temporali laicus propter ebrietatem nulla pœna tenetur, ſecundum Marian. Socin. hic n. 21. & hæc vera ſi ebrius ſteterit in meris finibus ebrietatis: ſed ſi aliud delictū in ebrietate commiſerit iuxta textum in l. Omne delictum, §. penult. ff. de re militar. tunc dicendum, vt in quæſt. ſequenti.

26 Vltimò QVAERO, an qui ſua culpa in ebrietatem incidit, & ebrius exiſtens hominem interfecit, aut mutilauit efficiatur irregularis, necne.

27 Hæc quæſtio proponitur de eo, qui culpa propria effectus eſt ebrius, nam ſi ſine culpa puta quia eo ignorante alius miſcuit ſal cum vino, vel dentem caballinum, vel quid ſimile; aut quia ſumpto vino moderatè ignorans illius potentiam præter conſuetudinem, & opinionem contraxit ebrietatem, expeditum eſſet hunc non eſſe aliqua pœna puniendum, nec irregularitatem incurrere, quoniam talia nec venialiter quidem peccat, vt docet S. Thomas, Archid. Turrecr. & alij citati ſupra in 1. quæſt. 10. à Capiſtrano in d. cap. A crapula, nu. 7. & 8. de vita, & honeſt. cleric. & ſic credimus de Noe Gen. 9. & de Loth, qui commiſit inceſtum, à quo excuſatus eſt ſecundum Auguſtin. contra Fauſtum, vt in cap. Inebriauerunt, 15. q. 1. Dicit enim textus Gen. 19. *Et ne tunc quidem ſenſerit quando concubuerit, nec quando illa ſurrexerit*: & ita hunc non eſſe irregularem cenſet Marian. Socin. in cap. Ad audientiam, n. 55. infra de homicid. & Couarr. in Clem. Si furioſus, in 3. p. n. 3. verſ. Sed quoad irregularitatem, eod. tit. nec quiſquam diſſentit. Dubium igitur reſtringitur ad eum, qui ſua culpa in ebrietatem incidit; & quidem ſi dedit operam, vt inebriaretur, & ſciebat ſe conſueuiſſe in ebrietate arma ſumere, & homines perſequi, & percutere, proculdubio efficitur irregularis, quia per immoderatam potionem dedit operam rei illicitæ, & ad occiſionem periculoſæ ex his quæ ſolent accidere: ita Marian. Socin. in d. cap. Ad audientiam, n. 56. & Couarr. in d. Clem. Si furioſus, in 3. p. ſub n. 4. verſ. Poſſet quidem vera cenſeri; & hic caſus ſimiliter eſt extra omne dubium.

Maior difficultas eſt quid dicendum in ebrio, qui ex ſimplici culpa in ebrietatem incidit immoderatè bibendo, & in ebrietate homicidium com-
28 miſit. Et quidem S. Thomas in 1. 2. q. 77. art. 7. cui ſubſcribit Syluest. in ver. Ebrietas, num. 5. ſentit abſolutè hunc eſſe irregularem. Ait enim aliquid eſſe poſſe voluntarium vel ſecundum ſe ſicut quādo voluntas directè in ipſum fertur: vel ſecundum cauſam quando voluntas fertur in cauſam, & non in effectum, vt patet in eo, qui voluntariè inebriatur: Ex hoc enim quaſi voluntarium ei imputatur quod per ebrietatem committit. Idem apertiùs firmant Zenzelin. Cardin. & Imola in d. Clem. Si furioſus, de homicid. quos ſequuntur Villadiego de irregul. cap. de percuſſore, col. 1. Syluest. in ver. Homicidium 3. q. 4. & alij.

Quibus primò ſuffragatur c. Sanè, & c. Inebriauerunt, 15. q. 1. vbi patet delinquentem in ipſa ebrietate non eſſe omnino immunem à culpa, nec à pœna.

29 Deinde ſecundum Marian. Socin. in d. c. Ad audientiam nu. 57. hoc probat textus expreſſus in l. Omne delictum, ff. de re militari: nam miles cæleſtis militiæ, & miles armatæ militiæ videntur æquiparari, vt l. Miles, & ibi notatur, ff. de re iudic.
30 Sed miles armatæ militiæ in ebrietate ſeipſum vulnerans, aut aliàs mortem ſibi conſciſcens à militia remouetur, vt d. l. Omne delictum, §. penult. prout hunc textum in propoſito adducunt etiam in c. A crapula, de vita, & honeſt. clericor. Hoſt. n. 8. in ver. Suſpendatur, & Io. Andr. n. 3. in ver. Beneficio, ergo & fortius miles cæleſtis militiæ, vt eſt clericus, debet deponi ab altaris miniſterio, & per conſequens videtur in irregularitatem incidere.

31 Tertiò fauet eidem ſententiæ authoritas Ariſtot. 3. Ethic. c. 5. dum docet ebrium mereri duplices maledictiones, videlicet vt explicat D. Thom. in 1. 2. q. 76. art. 4. ad quartum propter duo peccata

cata

cata quæ committit, ſcilicet ebrietatem, & aliud
peccatum quod ex ebrietate ſequitur.
32 Similiter vt ibi Euſtatius refert Pittacus vnus
ex ſeptem Græciæ Sapientibus ebrio delinquenti
duplicem pœnam infligendam eſſe conſtituit, al-
teram propter ebrietatem, alteram propter cri-
men in ebrietate patratum; cuius rei etiam me-
minit S. Thomas vbi ſupra, & Couarr. in d. Clem. Si
furioſus, in 3. p. n. 4. in fin.
33 Sed contrariam ſententiam pluribus conatur
tueri idem Couarr. eod. n. 4. in princ. verſ. Supereſt
igitur difficultas.
34 Mouetur primò, quia ebrius, & furioſus æqui-
parantur c. Venter 35. diſt. ſed furioſus non eſt ir-
regularis propter homicidium in furore commiſ-
ſum, vt in d. Clem. Si furioſus, ergo nec ebrius. Sed
hoc argumentum poteſt in oppoſitum retorqueri:
nam furioſus, qui propria culpa in furorem inci-
dit, irregularis efficitur, ſi in furore aliquem in-
terfecerit aut mutilauerit, vt dixi in d. cap. Ad au-
dientiam n. 24. infra, de homicid. ergo & ebrius,
qui ſua culpa incidit in ebrietatem.
Deinde mouetur quia homicidium ebrij pro-
ceſſit ab eo, qui caret vſu rationis, ergo irregula-
ritatem non inducit. At nego conſequentiam,
quia irregularitas non contrahitur hoc caſu ex
eo quod homicidium ſit voluntarium in ſe, ſed
quia eſt voluntarium in ſua cauſa propter culpam
præcedentem, vt ex mente D. Thomæ ſuperius di-
ctum eſt, & patebit infra n. 36. 37. & 38.
35 Mouetur tertiò, quia ebrius non punitur prop-
ter homicidium commiſſum, ſed propter ebrie-
tatem illam, quæ grauiori pœna eſt digna propter
circumſtantiam homicidij, cui cauſam præbuit:
quod videtur ſenſiſſe D. Bonauent. in 2. ſent. diſt. 22.
art. 1. q. 3. dum ait nec furioſum, nec ebriũ quam-
uis vterque illorum ſit ſua culpa vſu rationis pri-
uatus poſſe committere nouam culpam, ſed om-
ne malum quod durante furore, vel ebrietate fa-
ctum fuerit eſſe circumſtantiam, quæ aggrauat
ebrietatis, aut furoris peccatum: quem locum
citat etiam Alphonſus à Caſtro tenens hanc opi-
nionem lib. 5. de poteſtate leg. pœnal. cap. 14. verſ.
Prima principalis concluſio.
36 Verùm hoc argumentum eò tantùm ſpectat, vt
oſtendat delictum in ebrietate, vel furore cõmiſ-
ſum non conſtituere nouam ſpeciem peccati, ſed
eſſe circumſtantiam peccati præcedentis, quod &
nos fatemur; quia voluntarium eſt de ratione in-
trinſeca peccati actualis, cap. Maiores, §. Verum,
de Baptiſ. nec poteſt eſſe voluntarium in eo, qui
caret vſu rationis. Sed non eſt bona conſequen-
tia: homicidium in ebrietate commiſſum non eſt
noua ſpecies peccati, quia non eſt voluntarium;
ergo ex illo non contrahitur irregularitas. Ratio
eſt, quia ad irregularitatem, quæ non eſt peccatũ,
ſed pœna peccati nõ requiritur vt delictum ipſum
ſit voluntarium in ſe, vt requiritur ad eſſe peccati,
ſed ſatis eſt vt culpa præceſſerit, vt optimè expli-
cat D. Thomas in 4. diſt. 17. q. 2. art. 2. q. 4. ad 2. ait
enim: [Effectus conſequens qui peccatum aggra-
uat iam in actu præceſſit, velut in cauſa; & ideo
quando commiſſum eſt totam ſuam quantitatem
habuit, & ex effectu conſequenti non accreſcit
aliquid quoad culpæ rationẽ etſi accreſcit quoad
pœnam accidentalem.] Hæc S. Thomas, quem
ſequitur Sylueſt. in ver. Ebrietas, nu. 5. Id quod pa-
37 tet apertiſſimè in omni homicidio caſuali, & præ-
ter intentionem commiſſo: illud enim non poteſt
dici peccatum homicidij cùm voluntarium non
ſit, quia ignorantia, & error, perinde ac furor, &
ebrietas excludunt conſenſum, cap. Quamuis, 38.
diſt. l. Cum Aquiliana, ff. de tranſact. l. Sed hoc ita,
ff. de aqua pluu. arcen. l. Non idcirco, C. de iur. &
fac. ignoran. quia voluntas non fertur niſi in præ-
cognitum, vt patet in 3. de Anima commen. 39.
imò nil magis contrarium conſenſui, quàm er-
ror, l. Si per errorem, ff. de iuriſd. omn. iudic. & ta-
38 men iura paſſim clamant ex homicidio caſuali
ignoranter, ſeu per errorem commiſſo irregula-
ritatem induci, quoties culpa, vel negligentia
præceſſit caſum, vt in cap. Continebatur, cap. Su-
ſcepimus, & cap. Ad audientiam, infra de homi-
39 cid. cum ſexcentis ſimil. Sicut etiam dormiens
vſu rationis caret non ſecus ac furioſus, infans, vel
ebrius, vt in d. Clem. Si furioſus, de homicid & ta-
men ſi in ſomnijs filium in lecto ſuffocauerit, ir-
regularis efficitur propter culpam, vel negligen-
tiam, quæ homicidium præceſſit, vt eſt textus in
cap. Quæſitum, & ibi DD. de pœnit. & remiſſ. cap.
Conſuluiſti, 2. q. 5. cap. fin. cum ibi notatis, de ijs
qui fil. occider. plenè Syluest. in ver. Homicidium,
ſecundò, n. 15. in 23. quæſt. Itaque licèt homicidiũ
ebrij non ſit peccatum ab ebrietate diſtinctum,
ſed circumſtantia ebrietatis, ſemper tamen ex il-
lo incurritur irregularitas, ſi præceſſit culpa, ſicut
incurritur ab ignorante, ſeu errante, vel dormien-
te, licèt in his quoque homicidium propter defe-
ctum conſenſus non ſit noua ſpecies culpæ, ſed cir-
cumſtantia culpæ præcedentis.
40 Mouetur quartò idẽ Couarruuias, quia ebrie-
tas non eſt cauſa proxima, nec immediata occi-
ſionis, ſed cauſa mediata, & remota, arg. c. Quia
diuerſitatem, de conceſſ. præben. nam culpa fuit
cauſa ebrietatis, ebrietas verò cauſa occiſionis.
Sed hæc quoque ratio infirma eſt, quia ad con-
trahendam irregularitatem non requiritur; vt quis
præbuerit cauſam proximam, ſeu immediatam
homicidio, ſed ſatis eſt vt præbuerit remotam
quando dabat operam rei illicitæ, ſi cauſa fuerit
aliquo modo ad homicidium ordinata, cap. Con-
tinebatur, ſecundum vnum intellectum, & cap.
Suſcepimus, de homicid. & eſt communis regula
in materia irregularitatis, vt dixi in cap. Ad au-
dientiam, n. 19. & 33. eod. tit.
41 Quid dicendum? Cogitabam opiniones poſſe
conciliari fœdere diſtinctionis: Dupliciter enim
ex ſimplici culpa poteſt aliquis in ebrietatem in-
cidere ex mente S. Thomæ in 2. 2. q. 150. art. 2. Vno
modo cum percipit vſum vini eſſe immoderatum,
non tamen æſtimat inebriare potentem, & ita ex
inordinata concupiſcentia, & vſu vini contigit ei
ebrietas præter intentionem, & conſuetudinem:
& hoc primo caſu exiſtimo hunc eſſe immunem
ab irregularitate, ſi contracta ebrietate aliquem
occidat, aut mutilet.
42 Moueor quia in homicidio huiuſmodi conſide-
rari poſſunt tres actus. Primus eſt ipſa potatio,
ſecundus ebrietas, tertius hominis occiſio. In
primum actum dumtaxat hoc caſu fertur volun-
tas directè, nempe quia talis tantum voluit bibe-
re vinum immoderatè. In ſecundum fertur vo-
luntas indirectè, & per accidens. In tertium ve-
rò, idest in occiſionem aut nullo modo nec per ſe,
nec per accidens fertur voluntas, aut per accidens
43 quidem, ſed valdè remotè. Atqui ex cauſa valdè
remota,

remota, & ad homicidium non ordinata irregu-
laritas non contrahitur etiam ab illo, qui dabat
operam rei illicitæ, vt eſt caſus in cap. Exhibita,
infra, de homicid. vbi puer qui ludens lapidem
iecit in alium puerum, vt timorem illi incuteret,
& ſic dabat operam rei illicitæ non contraxit ir-
regularitatem ex eo quod ille à proiecto lapide,
non percurſus currens, & capite illiſus ad petram
ex aliorum incuria obijt, vt ibi deciditur, & latius
probaui in cap. De cætero num. 13. eod. tit. & in
hoc primo caſu ſaluari poteſt opinio Alphonſi à
Caſtro, & Couarr. vt ipſemet videtur declarare in
d. Clem. Si furioſus, par. 3. num 4 verſ. Tamdem
44 quarto: & ita etiam intelligi poteſt, quod docuit
Ariſtotel. 2. Ethic. In ebrietate oportet veniam
habere: & quod habetur in l. Omne delictum.
§. Per vinum, ff. de re milit. videlicet per vinum,
aut laſciuiam lapſos clementius eſſe puniendos.
45 Et quod ait Bald. in cap. A crapula, num. 3. ſupra
de vita, & honeſt. Cleric. ideſt delinquentes per
ebrietatem non dici ſtudioſè delinquere, ſed im-
petuoſè, & ideò mitius puniendos eſſe iuxta text.
in l. Reſpiciendum, §. Delinquunt, ff. de pœnis, id-
que Iudicis arbitrio relinqui tradiderunt, Roman.
in l. 1. num. 9. ff. de verb. obligat. Dec. in cap 1. in
fine, de teſtib. et alij apud Menoch. de arbitrar.
iudic. lib. 2. centur. 4. caſu 326. et hunc venialiter
tantùm peccare docuit S. Thomas præallegatus in
2. 2. q. 150. art. 2.
46 Alio modo poteſt quis in ebrietatem incidere
cum aduertit potum eſſe immoderatum, & ine-
briantem, & tamen vult magis ebrietatem incur-
rere, quàm à potu abſtinere, & ſic voluntariè in-
ebriatur, & factus ebrius hominem occidit, aut
mutilat: & hunc non auderem excuſare ab irre-
gularitate, quia eius voluntas proximius accedit
ad homicidium, quàm in primo caſu. In illo enim
ſolus potus fuit voluntarius, ex potu verò præter
intentionem contigit ebrietas, & ex ebrietate ho-
micidium. In hoc verò non tantùm potus fuit
voluntarius, ſed etiam ebrietas, ex qua immedia-
tè homicidium proceſſit. Vnde hic fuit in lata
culpa, & dedit cauſam proximam homicidio; aut
remotam quidem, ſed tamen ad homicidium or-
dinatam, quæ ſufficit ad incurrendam irregulari-
tatem ſecundum Marian. Socin. in cap. De cæte-
ro, num. 9. & ibi dixi num. 16. de homicid. præco-
47 gnoſcere enim debuit, & potuit facilè poſſe con-
tingere, vt in ebrietate aliquem percuteret, vel of-
fenderet; quia pluries iniuriantur ebrij, quam ſo-
brij, vt patet per Philoſoph. 2. Politic. & per Di-
uum Thomam in 1. 2. q. 76. num. 4. ad 4. in fine,
& Bald. in l. 1. num. 40. C. Vnde vi. Et propterea
Prouerb. 20. dicitur tumultuoſa ebrietas, vt in cap.
Luxurioſa, 35. diſt. alij legunt contumelioſa, vt Io.
à Capiſtr. in cap. A crapula, in 1. notab. ſupra, de
48 vita, & honeſt. Clericor. & culpam mortalem eſſe
ſe ſcienter inebriare probat Sanctus Thomas in
2. 2. quæſt. 150. d. art. 2. Abb. Antiq. in d. cap. A
crapula, num. 3. per textum in cap. Nullus, de
conſecr. diſt. 5. Nauarr. in Manuali cap. 23. n. 121.
& dixi latiſſimè in eod, cap. A crapula, à num. 24.
& in hoc ſecundo caſu procedit opinio, eiuſdem
D. Thomæ in 1. 2. qu. 77. art. 7. Loquitur enim ex-
preſsè de illo, qui voluntariè inebriatur.
49 Cæterum in practica arbitror indiſtinctè ebrium
homicidam debere ſe irregularem reputare, &
abſtinere à miniſterio altaris hoc præcipuo fun-
damento, quia cum in hoc articulo ſint ex vtraq;
parte authoritates, & rationes probabiles, hinc
ſtatus rei dubius conſtituitur, vt patet in 1. Topi-
50 cor. c. 9. in princ. vbi problemata idcirco dicun-
tur dubitationem habere, quia de vtriſq; ſunt ra-
tiones ſuaſibiles: & latiſſimè probaui in cap. Ne
innitaris, à num. 125. vſque ad nu. 178 de Conſt.
51 In dubio autem non tantùm facti, ſed etiam iuris
tenetur quis ex præcepto in foro pœnitentiali, vel
quaſi pœnitentiali amplecti partem tutiorem præ-
ſertim in materia irregularitatis, vt ſimiliter pro-
baui in eod. cap. Ne innitaris, à num. 71. vſque ad
ad num. 229. vbi etiam oſtendi falſam eſſe diffe-
rentiam, quam nonnulli ex recentioribus Theolo-
gis ſubtiliter excogitarunt inter dubium iuris ab-
ſolutum, & dubium iuris, & perſonæ ſimul.
52 Accedit quod vix poſſet eſſe ſine ſcandalo, vt
ebrius ex immoderato vſu vini hodie homicidiũ
committeret, & cras nulla præuia diſpenſatione
miniſtraret in altari corpus, & ſanguinem Chriſti;
& cauſa inſtituendæ irregularitatis ſecundũ Land.
& Cardin. in Clem. 1. num. 2. in 18. quæſt. de ho-
micid. Fuit horror & ſcandalum inde oriens, quia
abominabile eſt, vt qui intinxit manus in ſangui-
nem humanum offerat ſanguinem, & hoſtiam
immaculatam Deo. De quo tamen vide per Ma-
rian. Socin in d. cap. Ad audientiam, num. 66. de
homicid.

De Accuſat.

Cap. Qualiter, & quando, il ſecondo.

SVMMARIVM.

1 *INquirere debet Superior contra ſubditum ma-
ximè Prælatum de his tantùm, ſuper quibus
præceſſit infamia, & n. 9. & 11.*
2 *Prælatus diffamatus maximè de dilapidatione po-
teſt per ſuperiorem compelli ad reddendam ratio-
nem adminiſtrationis.*
3 *Secus ſi diffamatus non ſit, & n ſeq.*
4 *Prælatus in quibus differat a tutore?*
5 *Inquirẽda eſt veritas ab eo, contra quem ſit inqui-
ſitio, prius quam à teſtibus.*
6 *Inquiſitio eſt permiſſa nõ ſolum cum agitur ad vin-
dictam publicam, ſed etiam vbi agitur ciuiliter
ad vtilitatem Eccleſiæ.*
7 *Inquiſitio in cauſis ciuilibus eſt permiſſa, ſi ſpectant
ad publicam vtilitatem principaliter.*
8 *Inquiſitio facienda eſt in loco vbi quis laborat in-
famia.*
9 *Ad inquiſitionẽ ex fama vt procedi poſſit tam contra
ſubditum, quam contra Prælatum quæ requi-
rantur.*
10 *Inquiſitio vt fieri debeat, requiritur, vt fama
ad aures Superioris peruenerit, nec ſufficit, vt
peruenerit ad alios.*
11 *Inquiſitio nec contra Prælatum, nec contra ſubdi-
tum fieri poteſt. niſi infamia præceſſerit.*
12 *Epiſcopus non debet contra ſubditum in crimina-
libus procedere niſi adhibitis ſecum Canonicis
Eccleſiæ Cathedralis.*
13 *Epiſcopus in cauſis criminalibus non tenetur ſequi
conſilium Capituli, ſed ſatis eſt, vt illud requi-
rat.*
14 *Sed de conſuetudine procedunt Epiſcopi ſoli ſine*

capi-

Capitulo, & valet talis conſuetudo.

15 Et quid ſi Capitula ſint exempta.

16 Iudex in iudicio inquiſitionis locum accuſatoris non tenet

17 Fama in inquiſitionis iudicio tenet locum accuſatoris, & n.69.

18 Inquiſitio an ſit remedium ordinariũ, vel extraordinarium, & n. ſeq.

19 Inquiſitio iam incepta ceſſat ſuperueniente accuſatore.

20 Prælati ſunt poſiti tamquam ſignum ad ſagittam.

21 Prælatus malus timet bonum ſubditum.

22 Prælati cum teneantur ſubditos arguere, & increpare, odium multorum incurrunt, & n.27.

23 Criminoſus primo eſt arguendus, ſecundo increpandus, tertio ſuſpendendus, quarto excommunicandus, quinto deponendus.

24 Morbis varijs parare varias medicinas oportet.

25 Accuſationem legitima præcedere debet inſcriptio.

26 Fallit in quinque caſibus iremiſſiud.

27 Inquiſitio non ita facile eſt facienda contra Prælatum, ſicut contra ſubditum.

Contra Prælatum requiritur infamia, quæ ſine ſcãdalo diſſimulari non poteſt, vel ſine periculo tolerari, ibid & n.47.

28 Inquiſitio quando ſit contra aliquem debet ille eſſe præſens.

29 In inquiſitione quis ordo ſit ſeruandus.

30 Inquiſitio ſi primo fieret, & poſtea traderentur Capitula, nihil ageretur.

31 Quod procedit in inquiſitione ſpeciali, ſecus in generali, in quo non dantur capitula.

32 Proceſſus inquiſitionis non traditis reo capitulis valet, ſi non opponatur.

33 Confeſſionem ſuam inquiſitus non poteſt impugnare ſub prætextu, quod capitula ſibi tradita non fuerint, vel infamia non præceſſerit.

34 Iudex quot modis procedere poſſit ſuper crimine, & n. ſeq.

35 Sententiæ forma in quolibet procedendi modo ſequi debet iuxta formam iudicij, & n. 79.

36 In Romana Curia agitur de crimine duobus modis.

37 Proceſſus diuerſi, quando diuerſis modis in diuerſis inſtantijs facti ſunt, & nullus per ſe ſufficit ad condemnationem an poſſint ſimul cumulari, & num. ſeq.

38 Probatio vnius modi agendi non facit fidem in alio modo agendi, vel ſuper alio articulo.

39 Proceſſus ſuper crimine factus ſuper vno modo agendi, ſi ſit perfectus, non impedit alium procedendi modum.

40 Inquiſitio quotuplex ſit, & an in qualibet inquiſitione ſit ſeruanda forma huius capituli, & num. ſeqq. vſq ad n. 62.

41 Inquiſitio generaliſſima quæ dicatur.

42 Et quæ inquiſitio generalis.

43 Capitula tradi non debent quando inquiritur ſuper ſtatu Eccleſiæ.

44 Inquiſitio ſpecialis quæ ſit, & n.55.

45 Si fiat non ad pœnam imponendam, ſed ex debito officij, non requirit infamiam.

46 Idem ſi fiat ad denunciationem publici Officialis.

48 Probationes ſuper fama leuiores ſufficiunt contra ſubditum, quàm contra Prælatum.

49 Inquiſitio contra Regularem, ſi fiat ad correctionẽ, non requirit formam huius cap.

50 Si verò fiat, vt ab adminiſtratione remoueatur, Proſp. Fagn. in 1. par. 5. Decretal. ſeruanda eſt hæc forma quoad quædam, & n 98

51 Prælati Regulares ex leuioribus cauſis ab adminiſtratione remouentur, quàm ſæculares, & num. 110.

52 Et ſpectanda eſt conſuetudo ſpecialis locorum Religioſorum.

53 Priores, & officiales minores inſtituuntur, & deſtituuntur pro libito Abbatis etiam ſine cauſa, & n.102.

54 Inquiſitio alia eſt præparatoria, ſeu generalis ad inueniendum delinquentem, alia ſolemnis ad puniendum, quæ à Canoniſtis dicitur ſpecialis, & num.56.

55 Inquiſitionis ſpecialis diffinitio.

56 Inquiſitionis generalis, & ſpecialis communis practica quæ ſit, & n. ſeq & n.60.

57 Inquiſitio generalis, quæ fit ad inueniendum delinquentem non requirit infamiam.

58 Inquiſitio generalis tranſit in ſpecialem quando teſtes in genere interrogati nominant delinquentem in ſpecie, & n.61.

59 Inquiſitio ſpecialis contra certam perſonam ſiue ex officio, ſiue ad denunciationem alterius fieri non poteſt niſi infamia præcedente.

60 Inquiſitio ſpecialis non præcedente diffamatione eſt nulla, nec obſtat contraria conſuetudo.

61 Inquiſitio generalis in qua per teſtes aliquis nominatur, ſine alia fama aperit viam ad ſpecialem inquiſitionem.

62 Inquiſitio ſuper crimine, quæ fit ex mero iudicis officio an, & in quo differat ab inquiſitione, quæ fit ad querelam, ſeu denunciationem partis, & nu. ſeqq vſq ad n.68.

63 Iudex inquirens ex mero officio recipit iuramẽtum ab illis, contra quos eſt facienda inquiſitio, ſecus ſi ad alterius inſtantiam.

64 Iudex procedens ſuper crimine ex officio non tenetur recipere probationes ſuper fama, ſed ſatis eſt, vt de e- ſibi conſtet.

65 Iudex procedens ad inſtantiam alterius admittit probationes contrarias ſuper bona fama, ſecus quando procedit ex officio.

66 Litis conteſtatio fit cum promouente inquiſitionem quando iudex procedit ad denunciationem.

67 Teſtes recipi poſſunt etiam publicatis atteſtationibus quando iudex procedit ex officio.

68 Inquiſitionis iudicium in quo differat à iudicio per viam accuſationis, & per viam denunciationis: & numeris ſeqq vſque ad num 84.

70 Teſtes in iudicio inquiſitionis recipiuntur lite non conteſtata.

71 Teſtes admittuntur etiam minus idonei, quando fit Inquiſitio tam in capite, quàm in membris, & ſuper ſtatu Eccleſiæ.

72 Accuſatio, & denunciatio fit etiam de occultis criminibus dummodo probari poſſint: inquiſitio ſecus.

73 Accuſatus ſuper occultis reſpondere compellitur, quia iurat de calumnia.

74 Inquiſitus de dilapidatione interim ab adminiſtratione remouetur conſtito de ſuſpicione: ſecus in accuſato.

75 Prælatus de graui crimine inquiſitus, & conuictus ab adminiſtratione totaliter remouetur: Accuſatus verò deponitur.

76 Degradatio accipitur etiam pro verbali depoſitione.

77 Et eſt pœna capitalis.

78 *Iudex in iudicio denūnciationis non debet pœnam ordinariam imponere, ſed pœnitentiam compellere, & n ſeq.*

79 *Denunciatio triplex Euangelica. Iudicialis, & Canonica: & in qualibet diuerſæ feruntur ſententiæ.*

80 *Inquirentis officium eſt veritatem inuenire.*

81 *Denunciationis finis eſt emendatio fratris: Accuſationis verò punitio criminis ad publicam vindictam.*

82 *Accuſationem legitima præcedere debet inſcriptio, Denunciationem charitatiua correctio, inquiſitionem clamoſa inſinuatio.*

83 *Monitio in accuſatione, & inquiſitione non requiritur; etiamſi procedatur per inquiſitionem ad denunciationem alterius.*

84 *Fama qualiter probetur.*

85 *Teſtes ſuper fama interrogati qualiter debeant deponere.*

86 *Fama in criminalibus an aliquem gradum probationis conſtituat, & n. ſeqq.*

87 *Fama eſt ſufficiens inditium ad inquirendum contra eum, qui maleficium commiſit.*

88 *Fama in criminalibus nec ſemiplenam facit probationem, niſi de crimine ciuiliter agatur.*

89 *Et ſine adminiculis an ſit ſufficiens inditium ad torturam.*

90 *Prælatus an ſtatim lata ſententia ſuper crimine intelligatur ipſo iure priuatus dignitate, vel beneficio.*

91 *Sententia lata ſuper crimine quos effectus producat.*

92 *Condemnatus in pœnam, quæ ſtatim auſert libertatem, perdit teſtamenti factionem, ſed non ea, quæ ſibi competunt ratione publici officij.*

93 *Beneficia eius, qui per ſententiam fuit depoſitus, poſſunt per Epiſcopum alteri conferri.*

94 *Depoſitus ſpoliari poteſt etiam beneficijs, quæ poſſidet in alijs diœceſibus.*

95 *Prælato condemnato an ſtatim liceat electoribus ad electionem alterius procedere.*

96 *Prælatus poſt ſententiam condemnatoriam an remaneat poſſeſſor dignitatis, vel beneficij.*

97 *Infamia, quæ ex pœna procedit euidentior eſt, quàm quæ ex ſententia.*

98 *Inquiſitio, quæ formatur contra Regulares quot habeat ſpecialia.*

99 *Ordo iuris in inquiſitione, quæ fit contra Regulares non eſt ad vnguem obſeruandus quoad ſubſtantialia iudicij: ſecus quoad veritatis probationem.*

101 *Exceptionis tot non recipiantur contra regulares, quot contra ſæculares.*

1 QVALITER, & QVANDO, IL SECONDO. Superior contra ſubditum maximè Prælatum de his tãtum inquiret ſuper quibus præceſſit infamia: & tunc eum vocabit, articulos ipſi tradet, nomina, & dicta teſtium ei publicabit, & exceptiones, & defenſiones illius admittet, & ab adminiſtratione remouebit illum, ſi appareat grauiter deliquiſſe. Hic ordo non eſt ad vnguem in Regularibus obſeruandus. Hoc dicit ſecundum Io. Andr. Butr. Cardin. Anchar. Abb. Ioann. de Anan. Aretin. Mar. Socin. Felin. & Bero. Dicebat Hoſt. Ponuntur hic auctoritates vtriuſque teſtamenti, & ipſarum mens, ex quibus colligitur qualiter, quando, & contra quem, & à quo ſit inquiſitio facienda, & quis ſit effectus. Cardin. dicebat: Ponit theoricam, & practicam inquiſitionis melius, quàm alia quæuis lex, vel Decretalis: eamque adeo luculenter repetijt Mar. Socinus, vt Felin. in princ. formaliter dixerit: non tractabo in iſta Decretali multa, prout requirit eius fama, quia per ſolemnitatem repetitionis D. Mariani adeò eſt occupatus campus, vt exiſtimem ſuperfluum quod diſtinctiſſimè tractatum eſt iterum reuoluere. Diuiditur in quatuor partes ſecundum Petrum de Sampſon. & Abb. Antiq. Prima dicit quando inquiſitio ſit facienda. Secunda qualiter. Tertia ad quid. Quarta limitat; ſecunda ibi, Debet; tertia ibi, Ad corrigendos; quarta ibi, *Hunc tamen*.

2 Nota primo ibi *Villicus ille, qui diffamatus erat*. Prælatum diffamatum maxime de dilapidatione poſſe per ſuperiorem compelli ad reddendam rationem adminiſtrationis: quod denotatur per verbum, Villicus, quod denotat Prælationem, ſecundum Hoſtien. hic num. 2. & notat Abb. n. 4.
3 Mar. Socin. num. 17. & Aretin. in 4. notab. Ergo à contrario, ſecundum eos ſi non ſit diffamatus, non videtur poſſe compelli: ſed oppoſitum tenet gloſſa hic in verb. Redde rationem: ea ratione, quia Prælatus æquiparatur tutori, & procurator eſt, non Dominus, cap. 2. ſupra de dolo, c. 2. q. 12.
4 q. 1. Et ideò debet reddere rationem adminiſtrationis ſuæ tamquam Tutor, l. 2. C. de iudic. Sed poteſt dici aliud eſſe in tutore, & aliud in Prælato: nam tutor eſt temporalis, & eius adminiſtratio finitur pubertate, vt inſtitut. Quibus modis tutel. fin. per totum: & ideo tenetur reddere rationem finita tutela indiſtinctè, vt l. Actus, & l. Aduerſus, ff. de adminiſtrat. tutor. & l. Niſi finita, ff. de tutel. & ration. diſ. quo fit, vt Gubernatores, & Adminiſtratores hoſpitalium, & piorum locorum, licèt non ſint ſuſpecti de dilapidatione, ad inſtar tutorum, & curatorum teneantur ſingulis annis de ſua adminiſtratione rationem reddere, vt in Clem. Quia contingit. §. Illi etiam, de religioſ. domib. & in Concilio Tridentio, cap. 9. ſeſſ. 22. At Prælatus eſt perpetuus, quia beneficium non poteſt dari ad tempus per alium, quàm per Papam, vt dicit gloſ. notab. in cap. Veniens, in ver. Ordinaſti, ſupra de fil. Presbyt. Item tutor non poteſt procuratorem conſtituere ante litem conteſtatã, l. Neque, C. de procurat. Secus in Prælato, vt notatur in cap. 1. ſupra de procurat. Item tutor non vtitur bonis pupilli, ſicut Prælatus vtitur bonis Eccleſiæ. Item tutela eſt onus, Prælatura eſt honor, & Prælatus habet liberam, & generalem adminiſtrationem in bonis Eccleſiæ, & poteſt donare aliqua bona, ſi hoc habeat conſuetudo: tutor non, cap. Cæterum de donato. Vnde nil mirum ſi Prælatus non eſt cogendus reddere rationem, niſi laboret infamia, vt hic per Butr. num. 23. & Anchar. n. 12. & 31.

5 Secundò nota ibi, *Quid hoc audio de te*: Eſſe prius exquirendam veritatem ab eo, contra quem fit inquiſitio, quàm à teſtibus, prout fecit iſte Dominus; nam ſi puram, & meram confiteatur contra ſe veritatem, cum eo mitiùs eſt agendum, cap. Innotuit, §. Multa, ſupra de elect. nec eſt opus teſtibus, vt hic notat gloſ. 3. in addit. Hoſt. n. 2. in ver. Redde rationem, Io. Andr. n. 3. Butr. nu. 5. verſ. Per hanc Decretalem, & Cardin. n. 3. verſ. Nota quod an-

Digitized by Google

antequam, dicens ita ſeruari, vt ante omnia pe-
6 tatur ab inquiſito de veritate. Et aduerte, quia
auctoritas noui teſtamenti hic allegata concernit
inquiſitionem faciendam ſuper crimine dilapida-
tionis: auctoritas autem veteris teſtamenti con-
cernit crimina grauiora, ex quibus coniunctim
collige ſecundum Petr.de Anchar.hic in 5.not.Io.
de Anan n.6.verſ.Nota quod ille, & n.7.& Aretin.
n.6. inquiſitionem eſſe permiſſam non ſolum cùm
agitur ſuper rebus eccleſiaſticis, ne dilapidentur;
& ſic ad vtilitatem Eccleſiarum inquiſitio eſt per-
miſſa ſingulariter pro vtilitate publica. Vnde in
7 cauſis merè ciuilibus ſi ſpectant ad publicam vti-
litatem principaliter, inquiſitio eſt permiſſa, vt
l.Si vacantia,C.de hon.vac. & l. Miſſi opinatores,
C.de executor.tribut.lib.10. imo & quandoque
ad vtilitatem priuatam permiſſum eſt iudici in-
quirere, vt patet in vſuris, c.Ad noſtram, il ſecon-
do, ſupra de iureiuran.
8 Tertiò nota ibi, *Deſcendam, & videbo*. Præla-
tum debere deſcendere ad locum, vbi quis dici-
tur infamatus, quia ibi melius veritas reperitur
vbi aliquis eſt notus, cap.Poſtquam, de elect. cap.
Quoſdam, & cap. Quanto, de præſumpt. & quia
poteſt de criminibus eſſe diffamatus in vno loco,
& non in alio: in loco igitur vbi eſt infamia, &
non in alio eſt inquirendum, vt notatur in d. cap.
Ad noſtram, il ſecondo, de iureiur.& in cap. Cum
deputati, de iudic.& per Anchar.hic in 6.notab.&
Io.de Anan.n.7.circa finem, verſ.Nota quod Præ-
latus.
9 Quartò nota in verſ. *Ex quibus auctoritatibus*,
tria requiſita ad hoc vt ex fama poſſit ad inquiſi-
tionem procedi tam contra ſubditum,quàm con-
tra Prælatum. Primum eſt,vt fama, & clamor ad
aures ſuperioris deuenerit;ſecundum,vt fama non
habuerit ortum à maleuolis, & maledicis, ſed à
prouidis, & honeſtis; tertium, vt non ſemel tan-
tùm, ſed pluries hæc fama inualuerit, vt in lite-
ra, & notat Butr.n.4 Mar.Socin. nu.19. & Aretin.
n.10. Quid autem ſit fama, & de illius ſpeciebus,
& requiſitis, & in quibus differant rumor, & fa-
ma, egi latiſſimè in c.Veſtra, ſupra de cohabit.cle-
ric.& mulier.
10 Quintò nota ibi, *Vtrum clamorem,qui venit ad
me*: tunc demum teneri Prælatum inquirere,
quando ad eum peruenit diffamatio: facit etiam
textus ibi, ad aures ſuperioris: vnde non aſtrin-
gitur inquirere quando fama ſolùm peruenit ad
alios, ſecundum Hoſt.n.4.verſ. Qui venit ad me,
Butr.n.8.& Mar.Socin.n.18.
11 Sextò nota ibi, *Si per clamorem, & famam ad
aures ſuperioris peruenerit*: Nec contra prælatum,
nec contra ſubditum poſſe ſuperiorem inquirere,
niſi infamia præceſſerit, vt hic eſt caſus ſecundum
omnes; ſed de hoc latius dicam infra in prima
quæſt.
12 Septimò nota ibi, *coram Eccleſia Senioribus*,
Prælatum non debere contra ſubditum in crimi-
nalibus procedere, niſi adhibitis ſecum Canoni-
13 cis Eccleſiæ Cathedralis: nam iuriſdictionem
aliàs non exercet Epiſcopus ſine conſilio Capito-
li, vt cap.Epiſcopus nullus, 15. q.7. cap.Nouit, &
cap. Quanto, de his quæ fiunt à prælatis, & hic
notant Butr.n.10.Cardin.n.7. Abb. n.6. Ioan. de
Anan.n.9. Mar.Socin.n.24.& 25.Aret. in 7.not. &
Bero.n.17. Ergo non tenetur illius conſilium ſe-
qui, ſed ſatis eſt, vt illud requirat, & coram Capi-
tulo cognoſcat, cap.Cum olim,de arbitris: nam &
textus in c. Epiſcopus nullius, ſuiam præſentiam
requirit, & textus noſter dicit, coram Senioribus.
14 Ergo Epiſcopus poteſt inquirere etiam Capitulo
inuito, arg.l.Coram, ff.de verb. ſignific. ſed hodie
fortè propter ignorātiam Canonicorum commu-
niter Epiſcopi contra eos præſcripſerunt, vt ipſi
ſoli abſque Capituli conſilio de criminibus inqui-
rant, & iuriſdictionem exerceant; & valet talis
præſcriptio, ſeu conſuetudo, vt in c.3.& ibi gloſ.1.
de conſuet.lib.6.& probatur in c. Irrefragabili, &
in c.Paſtoralis, de offic.ordina.& tenet Abb.Mar.
Socin.& Bero.in locis ſupracitatis. Fallit in Capi-
13 tulis, quæ exemptionis priuilegio, vel alio ſpeciali
iure ſe tuentur aduerſus iuriſdictionem Epiſcopi:
tunc enim contra Capitulares delinquentes Epi-
ſcopus non poteſt ſolus procedere,ſed ſeruata for-
ma à Concilio Tridētino, præſcripta in c.6.ſeſſ.25.
de reform.non obſtantibus conſuetudinibus etiā
immemorabilibus, de quo dic, vt ſcripſi in d.cap.
Irrefragabili, §.Exceſſus,n.9.& 10.20.& 21.de of-
fic.Ordinar.
16 Octauò nota ibi; *Nam tamquam idem ſit accu-
ſator, & iudex*. In iudicio inquiſitionis iudicem
non tenere locum accuſatoris, & hoc ideo, quia
alia debet eſſe perſona iudicis, alia accuſatoris, vt
cap.Forus,infra de ver.ſignific.& cap.1. 4. q.4. ſunt
enim hæc officia incompatibilia, ſecundum Car-
din.hic n.8. Abb.n.7.Aret.n.11.& Mar.Socin.n.27.
17 Fama ergo in inquiſitione ſuccedit loco accuſato-
ris, vt innuit litera ibi, Sed quaſi denunciante fa-
ma, vel deferente clamore, & notant Hoſt.nu.10.
in ver.Deferente, Io.Andr.nu.13.in eadem verb.
Butr.n.5. Cardin.n.8.Petr.de Anchar.nu.10.Io.de
Anan.eod.n.& Bero.n.23. & ita tenere communi-
ter Canoniſtas affirmat Præpoſitus in cap. Accu-
ſatione,nu.41.verſ.Item dixi de crimine, 2. q.8. &
poſt eum Iul.Clarus in pract.§. fin.q.6. poſt princ.
18 Et ex hoc dicunt aliqui inquiſitionem eſſe reme-
dium, & iudicium extraordinarium, quod non
concurrit cum ordinario, imo ſuperueniente ac-
19 cuſatore ceſſat inquiſitio iam incepta, vt notat
Dyn. in c.Factum legitimè, vol.2.in fin.verſ. vnde
ſunt argumenta,de reg.iur.lib.6. & Bart.in l.2.§.Si
ante extraneus, nu.2. ff de adulter.quos ſequitur
Anchar.loco cit. hoc tamen requirit altiorem in-
daginem; & Bald.in l.Ea quidem,n.38.verſ. Quod
iſti dicunt,C. de accuſat. dicit inquiſitionem de
iure canonico eſſe auxilium ordinarium; & alle-
gat Innocentium in c. Dilectis, de ſent. excomm.
lib.9. ſecus de iure ciuili,quia licèt fama videatur
accuſare; tamen accuſator tenetur ſe inſcribere,vt
l.final. C. de accuſat. ſed ſecundum Canones in
inquiſitione ceſſat ſubſcriptio. Ergo &c.Magis ta-
men communis opinio eſt etiam ſecundum Ca-
nones Inquiſitionis remedium eſſe extraordina-
rium: & in ſpecie hanc eſſe communem opinio-
nem atteſtatur Alciatus in c.1.n.14.de offic.Ordi-
nar.Hier.in Apoſtil.ad Angel.de malef.in ver.Hęc
eſt quædam inquiſitio, poſt n.8n. Dec. in rubr. de
iud.n.37.& nu.43. verſ. Et quod iudicium inquiſi-
tionis, prout illum refert Boſſius in tit. de Inqui-
ſit.nu.17. & Clar.in pract.§.final.q.3. verſ. Debes
autem ſcire: & ratio huius concluſionis eſt, quia
de iure communi regulariter quilibet admittitur
ad accuſandum, niſi expreſsè prohibitus reperia-
tur, l.Qui accuſare,ff de accuſat.§.1.In primis ver-
bis: meritò accuſatio dicitur remedium ordina-

Digitized by Google

rium : contra verò iudicium Inquiſitionis dicitur
extraordinarium , quia de iure communi regula-
riter iudex non poteſt ex officio procedere per
viam inquiſitionis, vt dicit gloſ. in l. 2. §. Si publico,
in ver. Sine accuſatore, ff. de adulter. quæ in hoc eſt
communiter approbata, vt dicit Alber. in d. l. ea
quidem, poſt n 4. C. de accuſat. prout illum refert
Apoſtilla præallegat. ad Angel. de maleſ. poſt nu.
48. & hanc opinionem ſequuti ſunt omnes anti-
qui Doctores, vt inquit Mar. Socin. hic n. 16. quam
etiam dicit cõmunem Raphael Cuman. conſ. 136.
circa fin. quos refert, & ſequitur Clarus loco ci-
tato : meritò ergo iudicium Inquiſitionis dicitur
extraordinarium : Vel conciliando opiniones di-
ſtingue, vt hic per Mar Socin. nu. 89. quicquid ta-
men ſit de iure, hæc omnia ceſſant ex conſuetu-
dine huius temporis, ſecundum quam etiam de
iure ciuili permiſſum eſt iudici procedere ex offi-
cio, & ſic per inquiſitionem , prout de hac gene-
rali conſuetudine atteſtatur Gand. in tit. Quomo-
do cognoſcatur, de maleſ. per inquiſitionem poſt
n. 6. verſ. Sed hodie , quem refert Bald. in d. l. Ea
quidem, nu. 137. circa fin. verſ. Alij dicunt, C. de
accuſat. Io. Andr. in addit. ad Speculat. in tit. de in-
quiſ. §. Quando autem, in princip. vbi dicit iudices
fori ſæcularis facere ſibi regulam inquirendi de
quolibet maleficio; & alij plures congeſti à Iulio
Claro d. q 3. verſ. Sed certè. Vnde ſtante hac con-
ſuetudine facienda eſt concluſio in contrarium ,
idest inquiſitionem remedium eſſe ita ordinariũ ,
prout eſt remedium accuſationis : & ita dixit
Andr. de Piſis relatus à Baldo in l. 1. §. In initio
poſt n. 7. verſ. Sed nunquid, ff. de offic. Præfect. Vr-
bis : quod dictum ſequuntur omnes , vt hic dicit
Io. de Anan. in §. Licèt autem, n. 9. & Clar loco cit.
20 Nonò nota in verſ. *Licèt autem* , Prælatos om-
nes poſitos tamquam ſignum ad ſagittam ; & ad
hoc quotidie allegatur hoc cap. Quod dupliciter
poteſt intelligi , primò ſcilicet vt eſſe debeant vir-
tutibus ornati , vt à ſubditis eorum operationes
trahantur in exemplum , cap. Magnæ , verſ. Quod
enim agitur à prælatis, ſupra de voto , cap. Viliſſi-
mus, 1. q. 1. §. Nunc autem, 25. diſtinct. Concil.
Trid cap. 1. ſeſſ. 25. de reform. imo vt inquit Caſſio-
dor. lib. 3. Ethicor. Facilius quippe eſt errare natu-
ram, quàm diſſimilem poſſit Princeps formare
Rempublicam , & Ariſtot. in 1. Oeconom. inquit ,
[Impoſſibile eſt non diligentes Dominos diligen-
tes facere Vicarios.] *Qualis enim Rector ciuita-*
21 *tis, tales & habitantes in ea* , Eccleſ. c. 10. Et hinc
fit, vt malus prælatus timeat bonum ſubditum, vt
dicit textus in l. Priſco, in ver. Debebis, C. de Pa-
lat. ſacr. largition. lib. 12. & ideo Herodes metue-
bat Ioannem ſciens virum iuſtum , & ſanctum , vt
legitur Marci 6.
22 Secundo modo poteſt intelligi , vt prælati ſint
tamquam ſignum ad ſagittam , quia propter iu-
riſdictionalia, quæ exercent, incurrunt inimicitiã,
& maleuolentiam multorum : nam vt legitur in
Concidio Tridentino ſeſſ. 13. cap. 6. [Suditi Epi-
ſcopo tametſi iure correpti fuerint , magnopere
tamen eum odiſſe, & tamquam iniuria affecti ſint
magna illi crimina obijcere ſolent, vt quoquo pa-
cto poſſint, ei moleſtiam exhibeant , cuius vexa-
xationis timor plerumque illum ad inquirenda, &
punienda eorum delicta ſegniorem reddit .] Et
Euariſtus Papa epiſt. 2. [Sunt (inquit) nonnulli,
qui præpoſitos ſuos peruersè reprehendunt , ſi vel
parum ipſis moleſti extiterint .] Refertur in cap.
Sunt nonnulli, 2. q. 7. Prior intellectus magis pla-
cet ratione effectus ; ſed hic poſterior eſt magis
amicus literæ, in qua redditur ratio , quia cum
prælati ex officio ſuo teneantur ſubditos arguere,
& increpare, & c. odium multorum incurrunt , &
inſidias patiuntur .
23 Decimò nota in eodem verſ. *Licèt autem* : bo-
num ordinem debitæ correctionis : eſt enim cri-
minoſus primò arguendus, ſecundò increpandus,
tertiò ſuſpendendus, quartò ligandus, ideſt excõ-
municandus : vnde & dicitur ; coerce, corripe, ex-
communica, degrada , vt cap. Fortè, 23 q. 4 de quo
dic vt legitur, & notatur in cap. Cum non ab ho-
mine, ſupra de iudic. ſecundum Hoſt. hic num. 21.
Io. Andr. n. 15. Abb. in 7 notab. & Mar. Socin. n. 31.
24 Et ex hoc collige ſecundum Anchar. in 12. notab.
poteſtatem multiplicem ſuperiori conceſſam ſuper
criminibus puniendis , quia varijs morbis parare
varias medicinas oportet , non vt imperitus me-
dicus, qui vno collyrio omnium oculos vult cu-
rare, cap. Neceſſe, 29. diſt. cap. Vt conſtitueretur,
50. diſt. Vnde Seneca in tractatu de Ira : [Ciuita-
ti curandæ adhibitus ſum : pro cuiuſque morbo
medicina curetur , hunc ſanat verecundia , hunc
dolor, hunc ſeruitus , hunc ægeſtas: ita legum præ-
ſidem, ciuitatiſque rectorem decet verbis quam-
diu poteſt ingenuè curare, æquitatemque boni, &
æqui conſtituat; deinde tranſeat ad triſtiorem ora-
tionem, nouiſſimè ad pœnas , & has leues , & re-
uocabiles imponat: vltima ſupplicia vltimis ſcele-
ribus imponat, vt nemo pereat , niſi quem perire
etiam pereuntis interſit .
25 Vndecimò nota ibi , *niſi legitima præcedat in-*
ſcriptio : accuſationem criminalem, quæ tendit ad
depoſitionem prælati, nullatenus eſſe admittendã,
niſi prius accuſator legitimè ſe inſcribat, vt hic; &
in cap. Super his, ſupra eodem; & in cap. Licet He-
ly. infra de Simon. Quod limita in quinque caſi-
26 bus, quos recenſet gloſ. in d. cap. Super his, in ver.
Oportet inſcribi .
27 Duodecimò nota ibi ; *Qui diutius ſine ſcanda-*
lo diſſimulari non poſſit, non ita facilè inquirendũ
eſſe contra prælatum, ſicut contra ſubditum: nam
contra ſubditum ſufficit præcedens infamia non
ſcandaloſa, ſed contra prælatum oportet , vt præ-
cedat infamia, quæ ſine ſcandalo diſſimulari non
poteſt, vel ſine periculo tolerari , vt in litera : & eſt
ſpeciale in prælato propter rationem in textu ex-
preſſam, quia facilè à ſubditis falſa crimina eis im-
pinguntur , cùm incurrat ob executionem officij
odium plurimorum , vt dixi ſupra in 9. notab. &
dic ſine ſcandalo, vt quia diffamatur de delicto in-
continentiæ, de quo ſubditi multum ſcandalizan-
tur, c. Veſtra, & c. Tua, de Cohabitat. Cler. & mu-
lier. Nec ſcandalo obuiari poteſt , niſi fiat inqui-
ſitio : & dic ſine periculo , vt quia eſt infamatus
de dilapidatione , vel de hæreſi : vnde ſi ſuperior
diſſimularet, inde ſequi poſſet rerum eccleſiaſtica-
rum diſtractio, c. Prælatorum, infra eodem , & re-
ſpectu hæreſis aliorum infectio, Clem. 1. §. Verum,
de hæretic. vnde dicit Innoc. & poſt eum Io. Andr.
n. 22. & Anch. n. 15. quando timetur periculum ,
poſſe contra prælatum procedi ſine multa infa-
mia, arg. c. final. 7. q. vlt. & cap. Quieſcamus, 42. diſt.
de quo dic plenius , vt per Innocentium in c. Li-
cèt Hely, n. 1, infra de Simon. & hanc differentiam
inter prælatum, & ſubditum perpendunt hic Abb.
num.

Digitized by Google

num. 9. & Marian. Socin. num. 40.
28 Decimotertiò nota in §. Debet, quod is, contra
quem inquiritur, debet eſſe pręſens: quod patet
ex auctoritate Euangelica ibi; *Redde rationem*
villicationis tuæ; & ſic præſens crat villicus, cui
dominus loquebatur, ſecundum Hoſt. n. 15. in ver.
Debet, & Io. Andr. n. 22. in ver. Igitur: vel idcirco
debet eſſe præſens, quia renetur rationem redde-
ee, quæ non benè tedditur niſi per præſentes, vt
l. Cum ſeruus, ff. de condit. & demonſtrat. ſecundũ
Anchar. hic n. 18 & hoc verum niſi cõtumaciter ſe
abſentauerit, vt in textu, quia tunc poteſt contra
ipſum ad ſententiam procedi, ſecundum ea, quæ
legnntur, & notantur in c. Veritatis, ſupra de do-
lo, & contum. & in c. Quuniam frequenter, vt lite
29 non conteſt. Item nota ordinem in inquiſitione
ſeruandum: Debent enim inquiſito exponi capi-
tula, ſuper quibus eſt inquirendum, eique ſtatuen-
dus eſt terminus ad faciendas ſuas defenſiones.
Item nomina, & dicta teſtium ſunt ei publicanda,
& danda ſunt nomina ſimul cum dictis; & non ſe-
gregatim, quia alioquin reus neſciret quid à quo
dictum eſſet, ſecundum Io. Andr. hic n. 26. in vec.
Quid à quo. Item legitimæ exceptiones, & repli-
cationes admittendæ, vt in litera, & notant Ioan.
30 Andr. Butr. Cardin. & omnes in ſumm. text Quare
ſi primo fieret inquiſitio, & poſtea traderentur
capitula nihil ageretur, quia peruerteretur ordo, cap.
Cum petitum, ſupra de elect. ſecundum Hoſt. hic
n. 15. in ver. Fuerit, & Io. Andr. n. 25. in eodem ver.
& Butr. n. 38. & tandem probatis criminibus, ab
adminiſtratione remouebitur, ſi eam habet, vt
31 in litera; & notant omnes in ſummar. textus. Hæc
tamen procedunt in inquiſitione ſpeciali, quæ fit
contra certam perſonam, & ſuper certo crimine:
ſecus verò in inquiſitione generali, quia tunc non
dantur capitula, nec eſt cui dentur, ſed generali-
ter inquiritur, prout hic declarant Anchar. in 18.
32 notab. & Abb. in 13. notab. Numquid autem va-
leat proceſſus in inquiſitione ſpeciali ſi fiat in-
quiſitio non traditis reo capitulis, dicendum eſt
33 valere, ſi non opponatur: vnde ſi confeſſus fuerit
crimina, confeſſionem impugnare nõ poterit quo
minus puniatur ex ipſa, eo prætextu, quod capitu-
la ſibi tradita non fuerint, vel non fuerit infama-
tus, vt c. 1. de accuſat. lib. 6. Io. And. hic num. 25. &
Abb. vbi ſupra.
34 Decimoquartò nota in §. Ad corrigendos, qua-
tuor modis procedendi ſuper crimine. Primus
eſt per viam notorietatis, de quo non vult loqui
textus dum dicit, vt de notorijs exceſſibus tacea-
tur, de quo vide cap. Manifeſta, & cap. de mani-
feſta, 2. q. 1. & bonam gloſ. in c. Ad noſtram, il terzo,
in ver. Obſeruandus, de iureiuran. & Speculator
in tit. de not. crimin. & latiſſimè Salic. in l. ea qui-
dem, à n. 58. vſque ad n. 92. & præcipuè n. 84. cum
duobus ſeqq. C. de accuſat. Secundus modus eſt
per viam denunciationis, de qua in cap. Nouit, ſu-
pra de iudic. & cap. Si peccauerit, 2. q. 1. & per Spe-
culator. in tit. de denunciat. & per Abb. in d. c. Ad
noſtram, de iureiur. Tertius per viam accuſatio-
nis, de quo per totum hunc titulum. Quartus mo-
dus per viam inquiſitionis, de qua præcipuè agi-
tur in hoc cap. & largo modo ſecundum Abbatem
in 14. notab. Poteſt dari quintus modus, ſcilicet
per viam exceptionis, vt in cap. Super his, ſup. eod.
Item ſextus per viam actionis, cap. Ex parte, de
reſcript. cap. Querelam, de iureiur. quæ impropriè
dicitur accuſatio: de quo dic, vt in cap. Per tuas, il
primo infra de Simon. quos modos recenſet hic
Hoſt n. 19. Io. And. n. 28. Petrus de Anchar. in 23.
notab. Abb. in 14 not. Io. de Anan. in §. Ad corri-
gendos, ante num. 1. & Marian. Socin. num. 47.
35 Conueniunt autem iſti modi in hoc, quod in quo-
libet iuxta formam iudicij ſequi debet forma ſen-
tentiæ, vt in litera ibi: [Illo ſęmper adhibito mo-
deramine, vt iuxta formam iudicij ſententiæ quo-
que forma dictetur.] & ad hoc quotidie allegatur
hoc cap. ſecundum Abb. in 14 notab. vnde dicit
fatuum eſſe iudicem, qui aliter condemnat, quàm
fuerit petitum, vt l. fin. C. de fideicom. libert. Di-
36 cit tamen Hoſt. n. 19. In Curia Romana agi de
crimine duobus modis, ſcilicet per modum iuſti-
tiæ, & per modum gratiæ: per modum iuſtitię ſex
modis ſuperius expreſſis: per modum verò gratię
proceditur per viam prouiſionis, diuiſionis, &
compoſitionis, vt latius per eumdem Hoſt. dicto
n. 19. & Io. Andr. nu. 28. qui etiam tractant quan-
37 do diuerſi proceſſus diuerſis modis in diuerſis in-
ſtantijs facti ſunt contra aliquem, & nullus ſufficit
ad condemnationem, ſed collati ſimul ſufficiunt,
An cumulatio fieri poſſit? Quidam affirmant eam
poſſe fieri, quaſi dulcis ſit mixtura bonorum, cap.
Nouit, in fin. 12. diſt. & arg. §. Si duorum, inſtit. de
rer. diuiſ. & quia Reipub. intereſt, ne maleficia re-
maneant impunita, c. Vt famę de ſent. excõm. Sed
38 contra eſt, quia probatio vnius modi agendi non
facit fidem in alio modo agendi, vel ſuper alio ar-
ticulo, c. Veniens, il ſecondo, §. 1. verſ. Quo audito,
Et §. Nos igitur, ſup de teſtib. & quia res inter alios
acta, &c. cap. penult. in princ. cum ſuis concor-
dant. ſupra de re iudicat. & quia poteſt timeri,
ne per leue compendium ad graue diſpendium
veniatur, vt hic ſequitur in littera: & quia ſecun-
dum formam iudicij ſententia eſt dictanda, vt in
tex. in ver. Illo ſemper. Et hanc partem ſequun-
tur hic DD. niſi cumulatio fieret de plenitudine
poteſtatis, vt concludunt Hoſtien. & Io. Andr. in
locis ſupracitatis: cum quibus concordant Butr.
num. 45. Io de Anan. in §. Ad corrigendos, nu. 1.
39 & alij communiter. Ex his collige proceſſum ſu-
per crimine factum altero de prædictis modis non
impedire alium procedendi modum: quod in-
tellige verum quãdo proceſſus eſt perfectus; alias
dic vt notatur in cap. De his, ſupra eod. ſecundum
Anchar. num. 24. & Io. de Anan. vbi ſupra.
40 QVAERO, An in qualibet inquiſitione de-
beat ſeruari forma huius cap.
Solutio dicit Hoſtien. hic num. 6 triplicem eſſe
inquiſitionem, videlicet generaliſſimam, genera-
41 lem, & ſpecialem. Generaliſſima eſt, quæ fit ex
mero, & puro officio iudicis, vt quando agitur,
& quæritur in Concilijs generalibus, vel prouin-
cialibus generaliter de ſtatu prouinciarum, ſeu
prouinciæ quantum ad Eccleſias, & perſonas in
melius reformandum, vt cap. Sicut olim, infra
eodem, cap. Graue, de præben. & §. Vt autem
omnis eccleſiaſticus ſtatus, in Auth. de Sanctiſſ.
Epiſ. Concilium Tolet. tertium, cap. 18. cap. Con-
cilia, 17. diſt. cap. De Concilijs, & cap. Propter
eccleſiaſticas cum ſeq. 18. diſt. Concilium Aurel. 3.
cap. 1, Concilium Lateranen. ſub Leone X. ſeſſ. 10.
42 Conc. Trid. cap. 2. ſeſſ. 24. de reformat. Genera-
lis eſt quæ fit tam in capite, quàm in membris ali-
cuius Eccleſiæ ciuitatis, vel caſtri, vel alterius lo-
ci, dum Prælatus viſitat ea eodem mero, & puro
offi-

Digitized by Google

officio, cap. 1. & cap. Irrefragabili, de offic. Ordi-
nar. cap. Placuit, 10 q. 1 cap. Excommunicamus,
§. Et adijcimus, infra de Hæreticis, cap. 1. §. Sanè,
de cenſ. lib. 6. Concil. Tolet. 4. cap. 35. Concil.
Triden. ſeſſ. 24. de reform. cap. 3. & in his duobus
caſibus dicit Hoſtien. non habere locum formam
huius Concilij, ſed ſicut generaliſſima, vel gene-
ralis ex puro, & mero officio fit inquiſitio, ſic etiã
generaliter, & compendioſè proceditur contra
43 omnes. Vnde dicebat Abbas Antiquus hic n. 2.
prope fin. Capitula tradi non debere quando in-
quiritur ſuper ſtatu Eccleſię, ſed ſolum quando in-
quiritur contra certam perſonam. Fit etiam in-
quiſitio generalis extra viſitationem aliquo im-
petente, ſeu denunciante, vel ex officio ſama de-
ferente, in quo caſu ſimiliter dicit Hoſtien. formã
huius Concilij non eſſe ſeruandam, ſed aliam, de
qua in cap. Cum I, & A, & cap. ſeq. de re iudic.
Licèt ſubdat illa capitula poſſe etiam intelligi de
ſingulari inquiſitione tantùm, vt ibi notatur, &
cum Hoſtien concordant hic Io. Andr. num. 7. &
alij inferius citandi num. 54. Mar. Socin. num. 56.
44 Specialis, ſiue ſingularis eſt, quæ fit contra certam
perſonam: & in hac diſtingue ſecundũ Abb. n. 11.
verſ. Quædam eſt inquiſitio ſpecialis, ex mente
45 Hoſtienſis num. 7. & 8. Nam quandoque fit talis
inquiſitio, non ad pœnam imponendam, ſed ex de-
bito officij, veluti vt matrimonium non contraha-
tur propter aliquod impedimentum, velut nõ pro-
moueatur quis ad Prælaturam, ſeu non confirme-
tur electus, ſi reperiretur vitioſus: & in tali inqui-
ſitione non exigitur infamia, cap. final. de clande-
ſtin. deſponſat. cap Poſtquam, cap. Cum dilecti,
& cap. Nihil, de elect. cum multis ſimilibus: &
vide quod notat Innocen. in cap. 1. de exceſſ. Prę-
lat. et Hoſtien. in cap. vn. Vt Eccleſiaſt. benef. Et
idem eſt vbicumque iudex ex puro, et mero offi-
cio procedit, in his maximè, in quibus imminet
periculum animarum, vt patet in cap. Ad noſtram,
il ſecondo, ſupra de iureiur. et in cap. 1. de offic.
Ordin. et in l. 1, et l. In confirmando, ff. de con-
firm. tut. et in l. 3. ff. de ſuſpect. tutor. de quo dic
plenius, vt notatur per Hoſtien. In ſumma de cri-
46 minibus ſiue ordine puniendis, §. fin. Quandoq;
verò hæc ſpecialis inquiſitio fit ad pœnam impo-
nendam: & tunc ſubdiſtingue, nam aut procedi-
tur ad denunciationem illius, ad quem hoc perti-
net, ex officio; & non eſt opus vt præcedat infa-
mia, l. Ea quidem, C. de accuſat. cap. Præterea, de
teſtibus cogen. non tamen denunciatur niſi no-
torium, aliàs non creditur denunciatoribus, vt
notatur in cap. Nullus, il ſecondo, §. Aliquando, 4.
q. 4. & per Doctores, maximè per Salicetum in
47 d. l. Ea quidem. Aut fit non ad denunciationem
publici officialis, ſed fama deferente, & tunc aut
proceditur contra prælatum ſæcularem, aut con-
tra ſubditum etiam ſæcularem, aut contra regula-
rem. Primo caſu contra ſæcularem prælatum
nõ ſufficit ſimplex fama, vel clamor, & ſi frequens
ſit, niſi ſit tanta, quæ ſcandalum generet, vel ſine
periculo tolerari non poſſit, vt dixi ſupra in 12.
not. Secundo caſu contra ſubditum ſæcularem
ſufficit fama frequens, & clamoſa, & ſi non gene-
ret ſcandalum, vt in litera, & dixi in eod. 12, no-
tab. & in vtroque iſtorum membrorum ſeruari
debet forma, quæ hic traditur in § Debet. Ac
48 propterea requiritur probatio famæ, de qua no-
tatur in cap. Cum oporteat, §. final, in 1. reſponſo
ſupra eodem: quod tamen totum eſt arbitrio bo-
ni iudicis relinquendum, ea tamen habita conſi-
deratione, vt leuiores probationes ſufficiant con-
tra ſubditum, quàm contra prælatum, vt patet in
cap. Licet Heli, infra de Simon. & in cap Paſtoralis,
in 1. reſponſo in fin ſupra de offic. delegat. & arg.
cap. Cum illorum, §. Si verò clauſtralis, & §. præ-
ced. infra de ſenten. excommun. & l. 3. ff. de alien.
mut. iudic. cauſ. fact. ſecundum Hoſtien. & Io.
Andr.

49 Tertiò caſu cum fit Inquiſitio contra Regula-
rem iterum ſubdiſtingue: nam aut fit ad corre-
ctionem, ſeu ad pœnitentiam ſecundum regulam:
Et non eſt opus ſeruare formam hic præſcriptam,
ſed iuxta eamdem regulam proceditur de plano,
vt cap. Reprehenſibilis, & cap. Cum ſpeciali, ſupra
de appellat. cap. final. de Regular. cap. In ſingu-
50 lis, & cap. Ea quæ de ſtat. Monachor. Aut fit in-
quiſitio, vt ab adminiſtratione remoueatur: &
tunc quando agitur de Abbate, vel Priore Con-
uentuali, aut curam habente, & auctoritate Supe-
rioris inſtituto, quamuis non ad vnguem, tamen
quoad quædam ſeruanda eſt forma huius capituli,
vt ſcilicet vocetur, vt ſe poſſit defendere, vt patet
in cap. Ad petitionem, §. Cum igitur, ſupra eod.
& infra cap. Olim, §. Si verò, & in cap. Per tuas,
51 de ſimonia. Verumtamen ex leuioribus cauſis
remoueri poteſt, quàm ſæcularis, vt dicitur in d.
cap. Per tuas, in fin. & in cap. final. infra eodem:
52 & hic in fin. in §. Hunc tamen ordinem. Sed &
conſuetudo ſpecialis locorum religioſorum in
hoc ſpectanda eſt, vt ſubijcitur in d. cap. fin. & le-
gitur, & notatur in cap. Quia nos, de appellat. Si
53 verò agitur de Priore ſimplici, vel officiali, ſeu
aliam obedientiam tenente, talis inſtituitur, &
deſtituitur pro libito Abbatis etiam ſine cauſa, vt
legitur, & notatur in cap. Cum ad monaſterium,
§. Tales, & in c. Monachi, §. Prioratus, & §. Prio-
res, ſupra de ſtat. Monachor. & in cap. Volentes,
§. final. de priuileg. lib. 6. & latius dicam infra
num. 102.

54 Ita in hac materia inquiſitionis diſtinguit hic
Hoſtien. num. 7. & 8. & latius in ſumma de inqui-
ſitionibus, & cum eo concordant hic Ioan. Andr.
num. 7. 8. & 9. Henric. Boich. à num. 1. vſque ad
num. 7. Butr num. 9. Cardinal. in §. Hunc tamen,
nu. 6. poſt med. verſ. Alij aliter diuidunt, Anchar.
num. 38. poſt med. verſ. Hoſtien. etiam hic dicit
Abb. num 11. & Io. de Anan. in §. Debet, n. 6.

Legiſtæ tamen aliter diſtinguunt; nam omiſſa
illa generaliſſima inquiſitione, quæ fit per Officia-
les ad præſcriptum l. Cognouit, ff. de offic. Præſid.
cuius loco hodie ſucceſſit proclama, ſeu bannum
generale contra omnes homines malæ conditio-
nis, & famæ, quod faciunt poteſtates in princip o
eorum officij, vt atteſtatur Angel. de malef. in ver.
Hæc eſt quædam inquiſitio, num. 3 & Iul. Clar. in
pract. §. final. quæſt. 3. in princ. Dicunt Legiſtæ
duas tantùm eſſe inquiſitionum ſpecies. Altera
dicitur præparatoria, quàm aliqui appellant ge-
generalem, quæ fit ad inueniendum delinquentem,
& iudex generaliter inquirit quiſnam delictum
commiſerit, informationes generales deſuper aſ-
ſumendo. Altera dicitur ſolemnis, quæ fit ad pu-
niendum contra particularem perſonam, de cuius
55 delicto iam Curia notitiam habuit. Et hanc Ca-
noniſtæ ſpecialem appellant, & diffiniunt eſſe Ius
quoddam per officium procedendi ad condemnã-
dum

dum, & puniendum facinoroſos homines de ter-
ritorio inquirentis de aliquo crimine non à male-
uolis infamatos, vt per Præpoſitum In cap. De ac-
cuſatione, num. 41. 2. qu. 8. Ita diſtinguit Bart. in
l. 2. §. Si publico, num. 9. ff. de adulter. & Salyc. in
56 l. Ea quidem num. 31. C. de accuſat. quos refert,
& ſequitur Bero. hic num. 33. Et fuit originalis di-
ſtinctio Innocentij in cap. Bonæ, il primo, num. 5.
ſupra de elect. vbi formaliter inquit. [Item nota,
quod ſic ſeruat totus mundus, quod contingente
maleficio notorio ſtatim inquirit iudex generali-
ter non contra certam perſonam, & facta Inquiſi-
tione vocat nominatos in inquiſitione de malefi-
cio, vt ſe defendant; & quod longam interpreta-
tionem recipit ex iteratione factorum mutari nō
debet, l. Minimè, & l. Si de interpretatione, & l. ſeq.
ff. de Legibus, & ſic cum maleficium ſic notoriè
factum eſt, ſed quis illud fecerit, eſt incertum, iu-
dex nullo vocato procedit ad inquiſitionem illius
maleficij, ſcilicet per quos ſit factum; & idem ſi
certum ſit de aliquibus perſonis, & de aliquibus
incertum: et hæc inquiſitio, quæ fit de incerta
perſona, eſt tantum præparatoria alterius inquiſi-
tionis; nam contra perſonam in prima inquiſitio-
ne nominatam recipietur noua inquiſitio, et ijdē
teſtes, qui dixerunt in prima, ſcilicet, quando con-
tra nullam perſonam agebatur, iterum recipien-
tur in ſecunda, quando contra certam perſonam
agitur, argum. cap. Venlens, ſupra de teſtibus.]
Hactenus verba Innocentij, quem refert Bald in
l. Edita, in ſecunda lectura, num. 30. ad fin. verſ. Et
dicit Innocentius, C. de edendo, Angel. in l. Ea
quidem, num. 5. C. de accuſat. dicens ita obſer-
uare communem conſuetudinem mundi, Io. de
Anan. in cap. Inquiſitionis, num. 5. verſ. Sed ad-
uerte: et ibi etiam Felin. eodem num. ſupra eod.
Præpoſ. in cap. De accuſatione, num. 40. verſ. Et
de hoc dicit Innoc. 2. q. 8. alios cumulat Menoch.
57 de præſumpt. lib. 1. præſumpt. 88. n. 7. et 8. Com-
munis igitur practica eſt, vt ſi non ſit porrecta cō-
tra aliquem querela, vel denunciatio, vel aliter
aperta via iudici ad ſpecialiter inquirendum, ſed
tantùm conſtet delictum fuiſſe commiſſum, iudex
ſtatim ex officio inquirat generaliter interrogan-
do teſtes, quos putat de negotio informatos in ge-
nere, an ſciant quis delictum cōmiſerit neminem
nominando; Et in hac generali, ſeu præparatoria
inquiſitione, quæ fit ad inueniēdum criminoſum,
non requiritur, vt infamia præcedat: et ita omnes
fatentur, vt inquit Bero. hic num. 34. et Iul. Clar
in prax. §. fin. quæſt. 6. verſ. Scias etiam. Quando
verò certus eſt delinquens, puta quia porrecta eſt
contra aliquem querela, vel denunciatio, tunc iu-
dex non inquirit generaliter, ſed ſpecialiter inter-
rogando teſtes, quid ſciant de contentis in ipſa
querela, vel denunciatione, in qua ille eſt ſpecia-
58 liter nominatus, tunc autem illa inquiſitio gene-
ralis tranſit in ſpecialem, quando teſtes, qui ſunt
in genere interrogati, nominant ipſi in ſpecie de-
linquentem; nam eo caſu illa denominatio aperit
viam iudici ad inquirendum ſpecialiter contra
illum nominatum, idest ad alias informationes
contra eum aſſumendas, ita Iul. Clar. in d. §. final.
quæſt. 5. verſ. Poterit igitur; et conſtat ex verbis
59 Innocentij ſuperius relatis, num. 56. Et ad hanc
ſpecialem inquiſitionem ſiue fiat ex officio, ſiue
ad querelam, vel denunciationem, iudex deueni-
re non poteſt, niſi præcedente infamia, iuxta text.
hic: & eſt communis opinio, de qua teſtantur An-
gel. in l. Si vacantia, n. 177. C. de bon. vac. lib. 10.
Boſſ. in pract. tit. de inquiſit. num. 21. & in tit. de
indit. num. 75. in fine Marſ. in pract. crimin. in §.
Conſtante, num. 22. Hypol. Riminal. conſ. crimin.
diuerſ. 105. num. 87. lib. 1. Grat. conſ. 57. num. 11.
lib. 1. Roland. conſ. 24. n. 21. & ſeq. vol. 1. & conſ. 3.
num. 15. vol. 3. & conſ. 57. num. 89. vol. 4. Clar. in
pract. §. final. quæſt. 6. verſ. Idem etiam.
60 Cæterum aduerte: nam quicquid ſit de iure,
hodie iſta diffamationis ſolemnitas in inquiſitio-
nibus receſſit ab Aula, ſecundum Clar d. q. 6. verſ.
Præterea ſcias: nam hodie practica ſeruat, vt iu-
dex conſtito de delicto, aſſumendo informatio-
nes, in genere, interroget primo teſtes, quos pu-
tat informatos, an ſciant quis illud maleficium
commiſerit, & ſi dicant ſe neſcire; tunc interrogat
eos ſuper diffamatione neminem nominando, ſed
in genere interrogando, an ſaltem ſciant contra
quos de illo delicto fama laboret, & ſi dicunt ali-
quem diffamatum; tunc contra illum ſpecialiter
inquirendo, ad citationem, vel ad capturam iuxta
inditiorum qualitatem procedit, & ſic vnico con-
textu ſuper veritate criminis, & ſuper diffamatio-
ne informationes aſſumuntur, vt ibi per eum, qui
propterea ſubdit ſe numquam vidiſſe aliquem
proceſſum fieri, qui à diffamatione inciperet. Sed
contra huiuſmodi practicam inſurgit Rolandus à
Val. in conſ. 57. num. 26. & ſeq. vol. 4. nam ſecun-
dum eum licèt teſtimonium Clari ſit magnum,
tamen eſt ſpernendum, quia omnes Doctores tam
antiqui, quàm moderni concludunt, & exclamant
in inquiſitione famam debere præcedere, nec ali-
quis eorum dicit de conſuetudine cōtrarium ſer-
uari, prout dicit Clarus. Quinimo, vt inquit Lu-
douic. Car. conſ. crimin. diuerſ. 99. num. 1. lib. 1.
in paucis: totus mundus ſequitur hanc conclu-
ſionem, quod inquiſitio non præcedente diffama-
tione facta; nulla, & inualida ſit. Idem ſaluando
Clarum, dicit ipſe Rolandus illius practicam pro-
cedere in ſtatu Mediolani, prout ipſe loquitur, &
vbi erat verſatus, & non alibi. Verùm vt nouiſſi-
mè obſeruat Proſper Farinac. In pract. tit. de
inquiſit. q. 9. num. 81. verſ. Ego vero. Conſuetu-
do, de qua loquitur Clarus, non eſt contra iuris di-
ſpoſitionem: non enim ipſe dicit ſimpliciter, & in-
diſtinctè in inquiſitione de conſuetudine famam
non debere præcedere, quia hoc eſſet contra au-
ctoritates noui, & veteris teſtamenti, de quibus in
hoc c. contra canonicas ſanctiones, & vnanimem
Canoniſtarum conſenſum; ſed tantùm dicit ſecun-
dum practicam, qua hodie vtuntur in inquirendo,
non requiri, vt præcedat infamia, quia commiſſo
delicto non incipiunt à ſpeciali inquiſitione con-
tra aliquem, in quo caſu debet præcedere infamia,
ſecundum omnes, ſed à generali aſſumptione in-
formationum, videlicet quis illud delictum com-
miſerit: in qua generali informatione, & inquiſi-
tione conueniunt omnes, non eſſe neceſſarium, vt
fama præcedat, & concluſum eſt ſupra num. 57.
61 Deinde ſubdit Clarus, quod ſi teſtes in genere
interrogati aliquem nominauerint in ſpecie, pote-
rit iudex ex generali illa inquiſitione deuenire ad
ſpecialem contra nominatum etiam nulla præce-
dente fama: & hoc ſimiliter non eſt contra con-
cluſiones Doctorum. Imo generalis inquiſitio,
in qua per teſtes aliquis fuit nominatus, ſine alia
forma aperit viam ad ſpecialem inquiſitionem
iuxta

Digitized by Google

iuxta theoricam, & practicam Innocentij, quam ſeruat totus mundus, vt dictum eſt ſupra nu. 56. & prædictis adde Mar. Socin. hic art. 1. in 1. quæſt. vbi tradit nouem capita diſtinctionum in inquiſitionis materia, & egregiè ſingula diſtinctionum capita exemplificat.

62 Secundò QVAERO, Cùm ad ſpecialem inquiſitionem ſuper certo delicto, & cõtra certam perſonam, quæ verè, & propriè dicitur inquiſitio, ſecundum Præpoſitum in c. De accuſatione, nu. 41. 2. quæſt. 8. iudex procedere poſſit tam ex ſuo mero officio, quàm ad partis querelam, ſeu denunciationem: an, & in quo iſti duo modi procedendi inter ſe differant.

63 Solutio: Gloſſa magna hic videtur aſſignare tres differentias inter proceſſum faciendum ex mero iudicis officio, & illum, qui fit alio impetente, ſeu promouente inquiſitionem.

Prima differentia eſt, quia quando procedit ex mero officio, tunc recipit iuramentum ab illis, contra quos eſt facienda inquiſitio; ſed quando procedit ad inſtantiam alterius, hoc iuramentum non recipit, ne inſtruat aduerſarium, ſed ipſe aduerſarius debet probare ea, quæ denunciauit.

64 Secunda differentia eſt, quia quando procedit ex officio, non tenetur recipere probationem ſuper fama; ſatis enim eſt, vt de ea conſtet ſibi: ſecus quando procedit ad alterius inſtantiam, & cum gloſſa quoad hanc differentiam concordat Petr. de Sampſone, & Abb. Antiq. nu. 3. qui ſimiliter diſtinguunt inter inquiſitionem, quam facit iudex alio proſequente, & illam, quam facit à ſeipſo, & ex officio ſuo, vt in primo caſu non procedat iudex ſuper inquiſitione veritatis, niſi probetur infamia per eum, qui fuit promotor inquiſitionis: ſed in ſecundo, quando ex officio, tunc poſtquam conſtat iudici de infamia, de veritate inquiret, licèt inquiſitus neget ſe infamatum; nec tenetur ipſe iudex fidem facere de infamia: cui enim faceret fidem, cum ipſe ſit iudex? Si tamen inquiſitus propter hoc appellaret, tunc coram iudice appellationis teneretur primus iudex de infamia facere plenam fidem, & ſequitur Io. Andr. nu. 36. Anchar. n. 29. Abb. n. 17. verſ. Secunda differentia eſt, Angel. in l. Si vacantia, num. 177. C. de bonis vacan. lib. 10. vbi videtur tenere, diffamationem non requiri quando iudex non ad poſtulationem partis, ſed ex mero officio inquireret, & dicit Auguſtin. ad Angel. de maleſ. in ver. Hæc eſt quedam inquiſitio, n. 57. Aſſeſſores hoc communiter obſeruare: ſed certè in hoc contra Angel. eſt magis communis opinio, vt inquit Hierouym. in Apoſtill. ad Angel. de maleſ. in loco præalleg. n. 68. verſ. Quartò in quantum, quem refert Grat. conſ. 57. n. 11. lib. 2. & Rolan. conſ. 24. circa fin. lib. 1. Boſſ. in tit. de indit. n. 75. in fin. Hyppolit. Rimin. inter conſilia criminalia diuerſ. conſ. 105. nu. 27. lib. 1. & Iul. Clar. in pract. §. fin. quæſt. 6. verſ. Idem etiam, ſubdens eam eſſe rationi magis conſentaneam; nam quando proceditur ex mero officio, tunc magis neceſſaria eſſe debet diffamatio, quæ ſuccedit loco accuſatoris, vt dicunt Scribentes in hoc cap. ob quam rationem alijs etiam relatis hanc opinionem ſimiliter dicit eſſe veriorem, & magis communem Proſper Farinac. in pract. tit. de inquiſit. quæſt. 9. n. 4. verſ. Non tamen per hoc recedas. Tu tamen aduerte, quia gloſſa, & Canoniſtæ noſtri non dicunt diffamationem non requiri quando iudex ex officio procedit, imo dicunt etiam eo caſu iudicem debere per ſe inquirere de fama; ſed tantùm aſſerunt ſatis eſſe, vt de huiuſmodi fama conſtet iudici, qui non tenetur de ea fidem facere, nec probationes aſſumere quando procedit ex officio ſuo, ſed ſolùm quando procedit alio inquiſitionem promouente; & ita vtroque caſu diffamationem requirunt, & ſolùm conſtituunt differentiam ſuper illius probatione.

65 Tertia differentia, quia ſi iudex procedit ad inſtantiam alterius, admittit probationes contrarias ſuper bona fama: ſecus quando procedit ex officio: & ratio diuerſitatis eſt, quia non ita præſumitur contra iudicem, ſicut contra partem, arg. cap. In noſtra, de procurator. & cap. Ad audientiã, de præſcript.

66 Quarta differentia vltra gloſ. ponitur per Doctores, quia quando proceditur ad inſtantiam, fit litis conteſtatio cum promouente inquiſitionem, vt in c. Cum dilectus, de purgat. canon. ſecus quando ex officio proceditur, quia non eſt cum quo fiat litis conteſtatio; ſed fit quædam quaſi conteſtatio inter infamiam, quæ tenet locum accuſatoris, & reſponſionem inquiſiti.

67 Quinta differentia, quia quando proceditur ex officio, poſſunt recipi teſtes etiam publicatis atteſtationibus; tunc enim ceſſat ratio timoris ſubornationis, cum ſemper teſtium dicta ſint nota iudici: ſecus quando proceditur ad inſtantiam partis, vt notatur in cap. Cum clamor, ſupra de teſtibus, & has duas differentias vltra gloſ. ponit in ſpecie Abbas n. 17.

68 Tertiò QVAERO, cum ſupra in 14. notab. dictum ſit tribus modis principaliter poſſe procedi ſuper crimine, videlicet per viam inquiſitionis, accuſationis, & denunciationis, in quibus differat iudicium inquiſitionis ab alijs iudicijs.

69 Solutio, dic ſecundum Specular. in tit. de inqui-
ſitione, §. 1. n. 33. in pluribus differre. Primò enim
in iudicio inquiſitionis fama habetur loco accu-
ſatoris, vt hic, & in cap. Licet Heli, de Simon. &
dictum eſt ſupra in 8. notab. in alijs autem nullus
regulariter ſine accuſatore, vel denũciatore dam-
natur, vt cap. Relatum, 5. q. 3. & cap. vnico, ſupra
70 vt Eccleſ. Beneſ. Secundò, in cauſa inquiſitionis
teſtes recipiuntur lite non conteſtata, quod non
contingit in alijs regulariter, ca. Quoniam, §. Sunt
71 & alij, ſupra vt lite non conteſtata. Tertiò in iu-
dicio inquiſitionis recipiuntur minus idonei te-
ſtes cum ſit inquiſitio tam in capite, quàm in
membris, vel ſuper ſtat Eccleſiæ, vt notat idem
Speculator in d. §. 1. num. 21. quod non ſit in alijs
cauſis, vt cap. Ex parte A. ſupra de teſtibus, §. In
72 teſtibus, 4. q. 3. Quartò inquiſitio fit de manifeſtis
per famam, vt hic, non de occultis, vt in c. Quali-
ter in fin. ſupra eod. Alia verò iudicia inſtituuntur
etiam ſuper occultis, dummodo probari poſſint,
73 cap. Plerumque, 2. q. 7. vnde accuſatus etiam ſuper
occultis reſpondere compellitur, quia iurat de
calumnia, cap. 1. de iuram. calumn. ſecundum
Hoſt. hic num. 16. Ioann. Andr. num. 25. in ver. Fa-
cultatem, & Butr. n. 39. & ad cap. Non tibi, de pœ-
nit. diſt. 1. quod videtur innuere oppoſitum, reſpõ-
74 de vt per eos. Quintò in inquiſitione proceditur
quandoque ad remotionem dum negotium agi-
tur, cap. Quia ea, 3. q. 2. probata tamen prius ſuſpi-
cione dilapidationis, cap. Licet Heli, verſ. Quia
verò, & cap. Per tuas, de Simon. & cap. fin. infra
eod.

Google

eod. in alijs iudicijs ſecus, vt cap. Volumus, 16.q.
4.cap.1.de iudic.cap. Nonne, 8. q.4. Sextò in iudi-
75 cio inquiſitionis, ſi crimen ſit graue, prælatus con-
uictus ab adminiſtratione totaliter remouetur, vt
hic in textu ibi : [Quatenus ſi fuerit grauis exceſ-
ſus, & ſi non degradetur ab ordine, ab adminiſtra-
tione tamen amoueatur omnino.] & notat Ber-
nat.in gloſ.1.verſ.Crimine verò ſic probato ; cum
quo concordant Hoſt.n.23.Io Andr. n 30. Henric.
Boich.n.13.& communiter omnes. In iudicio ve-
rò accuſationis prælatus de graui crimine conui-
ctus deponitur, vt cap. Inquiſitionis, & cap.Super
his, ſupra eod.cap.Tuæ de pœnis, cap. Vnum ora-
rium, § Criminis, 25.diſtinct & hic in tex ibi : Cri-
minalis accuſatio, quæ ad diminutionem capitis,
ideſt degradationem intenditur, & dic degratio-
nem, ideſt depoſitionem: nam etiam verbalis de-
poſitio ab ordine dicitur degradatio, quia priuat,
& deijcit, cap. Degradatio, de pœnis, lib.6. ſecun-
dum Abbatem hic n.10. & Mar.Socin. n.42. & eſt
77 pœna capitalis, quæ ſequitur ex accuſatione, vt
inquit Hoſt.hic n.13. & ſic mitius punitur inquiſi-
tus, quàm accuſatus, vt in præcitatis iuribus, &
notat Bald.in l.Ea quidem, n.49.C.de accuſat. Io.
de Anan in cap.Inquiſitionis, n.4. ſupra eodem, de
quo dic plenius, vt hic per Henric.Boich.nu. 12.&
iſtis duobus modis debet iudex imponere pęnam
ordinariam, & non pœnitentiam, ſecundum Abb.
in 14.not. prædictas ſex differentias ponit Specu-
lator citatus ſupra n.69. & ex illo Mar. Socin. hic
78 n.92. In denunciatione autem iudex non debet
pœnam ordinariam imponere, ſed tantùm ad
pœnitentiam compellere, vt per Abbatem vbi ſu-
79 pra. Verum vt dicit Henric.Boich.n.14. ſicut de-
nunciatio diuerſimodè fieri poteſt, & natura di-
uerſa eſt, ſic quoque diuerſæ ſententiæ formabun-
tur. Nam ſi denunciatio ſit euangelica, pœni-
tentia iniungetur; ſi iudicialis, ad ſatisfactionem
condemnabitur; ſi canonica, pœna infligetur, vel
peccatum fieri inhibebitur, vel aliter ſecundum
quod requirit denunciationis modus, ſententia-
bitur; de quo dic vt legitur, & notatur in c.Nouit,
in primo reſponſ.ſupra de iudic.& ſecundum hanc
diſtinctionem intelliguntur illa verba textus, vt
iuxta formam iudicij ſententiæ quoque forma di-
ctetur, ſecundum Hoſt.n.23.verſ. In denunciatio-
ne, Io.Andr.num.30.eodem verſ.& Henric.Boich.
n.14. cum quibus ſatis concordat Archid.in cap.
Si peccauerit, nu.15.2.q.1. Septimò illi tres modi
80 tendunt ad diuerſos fines, ſecundum Abbatem
hic in 14. notab. nam inquirentis officium eſt ve-
ritatem inuenire, vt per Azzo.inſtit.de offic.iudic.
in princ.cap.Qualiter, de offic.iudic.& notat Bald.
in l.Edita, n.30.circa finem, verſ. Aut loquimur in
proceſſu inquiſitionis, C.de edendo: ſed accuſatio
81 fit ad puniendum, & ad publicam vindictam, l.Nō
ignorat, & l.Si quis, C.de his, qui accuſar. non poſ.
cap.Inquiſitionis, & c.Super his, ſupra eodē, Bald.
loco citato; denunciatio verò fit ad correctionem,
vt dicitur in d.c.Super his, c.Si peccauerit, 2. q.1.
in denunciatione enim attenditur emendatio fra-
tris, ſed in accuſatione punitio criminis, S.Thom.
in 2.2.q.67.art.3. ad 3. & q.66. art.1. in corpor. &
82 in 4 ſent.diſt.35. art.3.ad 6. Octauò, ſicut accuſa-
tionem legitima præcedere debet inſcriptio, ſic &
denunciationem charitatiua correctio, & inquiſi-
tionem clamoſa debet inſinuatio prǽuenire, vt hic
dicitur in §.Ad corrigendos, & eſt repetitum in
Proſp.Fagn. in 1. par.5. lib. Decretal.
c.Licet Heli, de Simon. Cum enim accuſatio in-
ſtituatur ad depoſitionem, ne aperiatur via ca-
lumniandi, accuſator debet ſe inſcribere, vt in
cap. Super his ſupra eodem, ideſt ſe obligare ad
eamdem pœnam, ſi non probauerit, quam reus
debuiſſet ſi probaſſet, vt c.Quiſquis, & c. Qui cri-
men, 2.q.8. & notat gloſ.in d. c.Super his, in verb.
Oportet inſcribi, & de hac pœna talionis vide
quod legitur, & notatur in c. Quod debetur, 14.
q.1.& in c. Sex differentiæ, 23. q.3. per Albet. in
l.final.C.de accuſat. & per D. Thom. in 2.2. q.68.
art.4.in corp.& in 4.ſent.diſt.41. art.5. q.2. ad pri-
mum; & de forma accuſationis tria continente vi-
de textum in l. Libellorum, C. de accuſationibus,
quæ eſt canonizata in c. Per ſcripta, § Sed Calix-
tus, verſ.Libellorum, 2. q.8. In inquiſitione autem
non requiritur inſcriptio, vt dicitur in d cap.Super
his, ſupra eodem, quia ceſſat ſuſpicio calumniæ
tum ob præcedentem infamiam, tum quia non eſt
ibi, qui ſe opponat, & ſe inſcribat, vt ibi per Fe-
lin.n.2.in fin. In denunciatione ſimiliter non re-
quiritur inſcriptio, ſeu obligatio ad pœnam talio-
nis, quia non inſtituitur ad puniendum, ſed ad
corrigendum; vt dictum eſt; & ideo denunciatio-
nem debet præcedere admonitio, ſeu charitatiua
correctio, vt in iuribus ſupra citatis; & egregiè
declarat S.Thomas in 2.2. q 33.art.8. & in 4. ſent.
diſt.19.q.2.art.3.q 3. quæ tamen admonitio in ac-
83 cuſatione, & inquiſitione non requiritur, etiamſi
fiat alio denunciante, ſeu promouente, ſed ſtatim
poteſt procedi ad inquirendū, vt hic firmat gloſſa
noſtra, Hoſt.n.7 & Io.Andr. n.37. & plenè Aretin.
n.39.& docet S Thom.d.diſt.19.q.2.art.5.quæſt.1.
ad 4. vbi ait in accuſatione non agi ad emenda-
tionem peccantis, ſed ad bonum commune, ſcili-
cet iuſtitiam conſeruandam per punitionem de-
linquentis; & ideo accuſationem in iudicio bona
conſcientia fieri poſſe etiamſi admonitio non prę-
cedat, nec eſſe contra præceptum Domini, quod
intelligitur quando agitur ad emendationem pec-
cantis: inquiſitionem verò faciendam non eſſe,
niſi de notorio peccato, quia oportet vt inquiſi-
nem præcedat clamoſa inſinuatio, & ideo ſe-
creta admonitio non requiritur de neceſſitate.
84 Quartò QVAERO, quomodo probetur
fama.
85 Solutio. Secundum Innocentium hic n.1.teſtis
deponere debet, eum, de quo agitur de tali cri-
mine diffamatum eſſe, & interrogatus apud quos
ſit diffamatus, reſpondere tenetur apud tales, &
niſi eos nominet, non videtur reddere bonam
cauſam dicti ſui; & ratio eſt, quia aliter ſciri non
poteſt, an illi ſint viles, & maleuoli, an verò fide
digni, de quo ante omnia iudici conſtare debet,
vt hic in verſ. Ex quibus auctoritatibus. Debet
ergo dicere, apud tales, & tales eſt ſuſpectus, quia
hæc ab eis audiui, vel vidi eos vitare ipſius fami-
liaritatem; & ſubdit Innocent. ſufficere ſi dicatur
à duobus ſe audiuiſſe, quia textus noſter loquitur
in plurali, ibi, *prouidis, & honeſtis*. Ergo ſuffi-
ciunt duo, l.Vbi numerus, ff.de teſtibus. Aduerte
tamen, quia non ſufficit ſi teſtis dicat apud duos
eſſe ſuſpectum, quia ex hoc non eſſet probata fa-
ma, vt c.Inquiſitionis, in fin.ſupra eod. ſed oportet
eum addere in ſuo teſtimonio; quod hoc ipſum,
quod audiuit ab illis duobus, clamat maior pars
viciniæ: & hoc intendit hæc litera, dum dicit,
quod illi prouidi viri debeant dicere, quod clamor

Digitized by Google

innuit, & diffamatio manifeſtat, ad idem textus
in cap.Super eo, ſupra de eo, qui cognouit con-
ſang. vxor. ſuæ, & cap. 2. infra, de purgat. canon.
Quidam tamen, vt ſubijcit Innocentius n.4. verſ.
In præſenti antem caſu, non improbabiliter di-
cunt ſatis eſſe, vt teſtes etiam nullis perſonis ex-
preſſis dicant, rumor, & infamia eſt per viciniam:
reſeruatur enim alteri parti facultas probandi in-
famiam hanc eſſe tantum apud viles, aut maleuo-
los, vel ab ipſis ortum babuiſſe: quo probato non
procedit inquiſitio, arg c.In cunctis, 11.q.3. & bie
non cauetur, vt teſtis debeat boc dicere, ſed tan-
tum vt ſuperior non debeat ad inquiſitionem
procedere, niſi clamoſa inſinuatio per bonos, &
graues ad eum peruenerit: & cum his dictis In-
nocentij concordant hic Io.Andr.n.11. Ancharan.
n.33.Abb.n.1.& 4 Cardinal.in §.Hunc tamen.n.9.
& communiter DD.vt atteſtatur Alex. conſ. 100.
ſuper primo caſu poſt n.4.verſ. Sextus teſtis, lib.1.
Aretin.in c.Cum oporteat, poſt nu. 58. verſ. Com-
muniter tamen, ſupra eod. vbi etiam teſtatur de
magis cõmuni, & practicata opinione Gandin. in
rubrica Quomodo, de maleſ. cognoſ. per inquiſi-
tionem, poſt num.11. & alij plures, quos nouiſſimè
cumulat Farinac.de indit.& tortura, q.47.nu.227.
& n.236.

86 Sextò QVAERO, An fama in criminalibus ali-
quem gradum probationis conſtituat.

87 Solutio: Explorati iuris eſt ſolam famam, quæ
eſt contra aliquem, quod maleficium commiſe-
rit, eſſe ſufficiens inditium ad inquirendum con-
tra eum, vt hic eſt tex.apertus: idque fatentur om-
nes, vt inquit Iulius Clarus in practica.§.final.q.6.
in princip.& q.21.verſ.Fama ſola; quia fama ſuc-
cedit loco accuſatoris, vt dictum eſt ſupra in 8.
notab. quandoque verò fama tribuit materiam
indicendi purgationem canonicam, c.Presbyter ſi
à plebe, 2 q.7. & c.Accedens, ſupra eodem cum ſi-
milibus: quandoque tribuit materiam ſuſpenden-
di à beneficio, & officio donec ſe purgauerit; con-
currentibus tamen requiſitis, de quibus per Mar.
Socin.in c.Nos inter, nu. 3. infra de purgat. canon.
quandoque coadiuuat probationes iam factas, ſeu
alia adminicula, vt cap. Præterea, ſupra de teſtib.
88 gradum tamen probationis non facit, ſecundum
Mar.Socin.hic n.635.quia in criminalibus proba-
tiones debent eſſe luce clariores, vt l. Sciant cun-
cti, C de probat.c.Sciant, 2.q.8.& c.Epiphanium, 5
q. 6. vbi probatur nec ſemiplenam facere proba-
tionem, niſi de crimine ciuiliter ageretur; & ſen-
tit gloſ.in c.Veniens, il primo, In ver.Illorum, de te-
ſtib. quam ait eſſe communiter approbatam Bero.
hic n.78. & hanc eſſe communem opinionem at-
teſtatur etiam Decius in eodem cap.Veniens, n.25
& ita etiam ſe habere communem practicam af-
firmat Salic.in l.Ea quidem, nu.133.C.de accuſ. &
Berttard.conſ.126.n.11.lib.7.quos refert, & ſequi-
tur Iul.Clar.in pract.§.final.q.21.verſ.Fama ſola,
ibi, Fama enim in criminalibus non probat neq;
etiam ſemiplene; vnde ſine adminiculis non eſt
89 ſufficiens inditium ad torturam, & ita tenent cõ-
muniter DD.vt ait Marſil.in l.De minore, §.Pluriũ
n.30.ff.de queſt, & conſ.3.n.4.in fin.hanc etiam di-
cunt communem concluſionem Iaſ.in repit, l.Ad-
monendi, n.207.ff.de iureiur.Crauet. conſ.41. n.6.
Blanch.ad l.fin.num.312. verſ. Vnde Baldus, ff.de
queſt.Grammat.conſ.42.n.15. dicens ita per aſſeſ-
ſores obſeruari, Duen.alios referens, & communẽ
dicens in reg.300.in 4.fallen.& in reg 301.in prin-
cip.& alij plurimi apud Farinac.de indit.& tortur.
q.47.nu.4. & quamuis in boc articulo magna ſit
controuerſia inter Scribentes, & Io.Andr. ad Spe-
culat.in tit.de notor.crimin.§.Fama, in verb. Ve-
niens, circa fin, quem refert Marſil. in d. l. De mi-
nore, §.Plurium, n.30.& conſ.72. nu.16. atteſtetur
contrarium ſeruari de conſuetudine, vt ſcilicet fa-
ma ſola ſit ſufficiens ad torturam, prout etiam ſe
vidiſſe aliquando per aſſeſſores obſeruari refert
Gandinus de maleſ.in tit.de queſt. n.39. Tamen
Iulius Clarus in d.q.21.verſ.Fama ſola, circa med.
dirit ſe fuiſſe ſemper ſequutum communem opi-
nionem, quam etiam audiuit ſemper obſeruari ab
alijs iuſtis iudicibus, vt ſcilicet nunquam proce-
datur ad torturam ex ſola fama, niſi cum ea con-
currat aliquod aliud adminiculum; & ſubdit ſe
credere eam tutiorem, & veriorem; & quamuis
ad torquendum videatur ſufficere minus quàm
ſemiplena probatio, nihilominus cum fama ſit in-
ditium à delictu valde remotum, & multum fal-
lax, vt quotidie experientia docet: putat Clarus
iudicem tutius facturum, ſi nullo alio adminiculo
concurrente reum tormentis non ſubijciat: in alijs
autem quàm criminalibus an fama faciat plenã,
vel ſemiplenam probationem, diſtingue plures
caſus, vt bic plenè per Mar.Socin.nu 621. circa fin.
verſ.Circa tertium membrum.

90 Septimò QVAERO, An ſtatim lata ſententia
ſuper crimine, prælatus intelligatur ipſo iure pri-
uatus dignitate, vel beneficio, adeout beneficia
huiuſmodi poſſint alteri conferri.

91 Pro ſolutione Innocentius hic n.10. latius pro-
ſequitur articulum quos effectus producat ſentẽ-
tia, & diſtinguit plures caſus. Quandoque enim
92 talis eſt pœna impoſita ex delicto intentato, quæ
ſtatim aufert libertatem: & tunc ſtatim lata ſen-
tentia ſuper crimine non licebit condemnato te-
ſtamentũ condere, nec poterit ex teſtamento ali-
quid capere, l.Qui vltro, ff de pœnis, l.1. §.à Præ-
fecto, ff.de Legat.3. quod tamen fallit in his, quæ
condemnato competerent ratione publici officij,
vt prælato; nam geſta per eum tenent, donec in
officio toleratur, c.Nonne, 8.q.4 quod ſi oppoſitũ
diceremus, ſequeretur abſurdum, quia condem-
natus depoſiti. vel mandati eſt infamis, vt l.Furti,
§.penult.& vlt. ff. de his, qui notantur infamia,
numquid ergo dicemus propter hoc ſententias ab
eo latas vlterius non valere? c.1.3.q.7. Abſit: om-
nia enim tolerantur propter officium, quod admi-
niſtrat, l.Barbarius, ff.de offic.Prætor. c.Seruandũ,
24.diſt. & prædicta ſunt vera, niſi eſſet lata ſenten-
tia depoſitionis, vel eſſet ſpoliatus inſignijs digni-
tatis: tunc enim ſententia à tali lata non teneret,
l.2.§.Igitur, ff.de his, qui notantur infam. l. Cum
Prætor, ff.de iudic.non enim poteſt dici amodo to-
leratus, ſed intruſus, facit c. Veritatis, ſupra de
dolo, & contum.& c, Tanta, infra de exceſſib.præ-
93 lat.& ex hoc infert Innoc.d.nu.10. verſ. Credimus
tamen, vt Epiſcopus diœceſanus poſſit alteri con-
ferre beneficia, quæ ſic depoſitus babet ſub eo, c.
Multi, 2.q.1.Nec obſtat c.Super his, ſupra eodem
quia ibi loquitur, cum probatur crimen per mo-
dum exceptionis, quo caſu iudex non poteſt ſuper
alio iudicare, c.Licet Heli, de Simon. Sed hic lo-
quitur cùm probatur per viam accuſationis, vel
inquiſitionis, quo caſu per ſententiam efficitur
crimen notorium, c. Veſtra, & c.Tua, de cohabit.
cler.

Digitized by Google

94 cler. & mulier. ex quo ſequitur, vt non ſolùm be-
neficijs, quæ poſſidet in Diœceſi Epiſcopi pronun-
ciantis, ſed & in quacumque alia ſpoliari poſſit, c.
Poſtulaſti, ſupra de foro compet. Neque hoc con-
tingit ex eo, quod res cum vno acta, alijs proſit,
ſed quia per hoc efficitur res notoria: vnde bene
ſequitur pœna ablationis beneficij, quia ſententia
non inducitur ad probandum, quod per eam di-
catur priuatus, ſed inducitur ad probationem cri-
minis, ſcilicet quod ſit notorium; & ideo per ta-
lem ſententiam probaretur infamis, & à teſtimo-
nio, vel ab ordinibus repelleretur, c. Teſtimoniũ,
de teſtib. & cum his dictis Innocentij concordant
hic Io. Andr. n. 21. Butr. in fine, Anchar. n. 39. Card.
in §. Hunc tamen, n. 17. & alij communiter.
95 Sed hic incidenter QVAERITVR, An prælato
condemnato liceat Capitulo, ſiue Electoribus ad
96 electionem alterius procedere. Punctus quæſtio-
nis videtur ad hoc reſtringi, an poſt ſententiam
condemnatoriam prælatus remaneat poſſeſſor di-
gnitatis, & beneficij, vel priuatus ſit: ſi enim re-
maneat, quamvis iniuſtè poſſideat, non videtur
alius poſſe eligi propter illam poſſeſſionem, c. Cũ
noſtris, de conceſſ. præben. concludit Innoc. eod.
n. 10. poſt medium, verſ. Clerici autem, quandoque
iudex pronunciat tantummodo ſuper delicto, pu-
tà prælatum commiſiſſe homicidium, quandoque
pronunciat etiam ſuper pœna, vt quia priuat, vel
perpetuò ſuſpendit. Primo caſu non licet alium
eligere, niſi electoribus fuerit eligendi poteſtas
data. Secundo autem caſu licet Canonicis eligere
quando pœna, ſuper qua eſt pronunciatum, infa-
miam irrogat, veluti ſi prælatus ſuſpendatur per-
petuò propter furtum, vel aliud publicum crimen,
de quo damnatus eſt: tunc enim alius in locum
97 eius eligi poteſt. Et idem ſi ſola pœna ſine ſen-
tentia ſuper crimine infligitur, ex qua irrogatur
infamia: euidentior enim eſt infamia, quæ ex pœ-
na procedit: quàm quæ ex ſententia: ſecus verò
ſi non ſuſpendatur ex tali cauſa infamiam irrogã-
te, vt c. In loco, 5. q. 4. ſecundum Innoc. cum quo
ſimiliter concordant Io. Andr. d. n. 21. verſ. Clerici
autem, & alij proximè citati. Quę perpetuò com-
menda memoriæ, quia valde vtilia ſunt ad ſcien-
dum an quando prælatus per ſententiam eſt pri-
uatus dignitate, vel eſt de tali crimine condemna-
tus, quod ſufficit ad priuationem, electores poſ-
ſint alium eligere; an ne quando pœna priuatio-
nis ipſo iure à ſtatuto, vel à conſtitutione impo-
nitur ſtatim ſine alia ſententia declaratoria, liceat
ad alterius electionem procedere: ſolutio enim
patet ex prædictis; & facit c. Venerabilem, de elect.
c. Ad Apoſtolicæ, in fin. de re iudic. lib. 6. cap. Licet
Epiſcopus, de præben. eod. lib. & quod notatur per
DD. in c. Cum ſecundum leges, de hæret. lib. 6. &
quod ſcripſi in c. Ad abolendam, à nu. 28. vſque ad
n. 44. infra eod. tit. Quot autem ſint genera pœna-
rum de iure canonico, & quam proportionem ha-
beant cum pœnis de iure ciuili impoſitis, latiſſi-
mè hic proſequitur Innocẽtius à n. 6. cui Io. Andr.
n. 18. & cæteri omnes ſubſcribunt, & adde Hoſt.
in ſumma, de pœnis, §. Quot ſint ſpecies pœnarum,
vt §§. ſeqq.
98 Vltimò QVAERO in §. Hunc tamen ordinem,
quot ſint ſpecialia in inquiſitione, quæ formatur
contra regulares.
Solutio: Ex hoc §. tria ſpecialia colliguntur ſe-
cundum Marian. Socin. hic n. 52. Primum ſpeciale
99 eſt, quia in inquiſitione, quæ fit contra eos, ordo
iuris non eſt ſeruandus vſquequaque, vt dicitur
in litera, id eſt omnino, ſecundum Cardinal. in hoc
§. in princip. ſeu ad vnguem ſecundum Io. Andr. &
omnes in ſumm. textus. Et hoc intelligas quoad
ſubſtantialia iudicij: hæc enim in cauſis regulariũ
aliquatenus remittuntur, non autem quoad veri-
tatis probationem, nam illa nequaquam omittẽ-
da eſt, vt in Clem. Sæpe de verb. ſignif. vnde Hoſt.
hic n. 24. circa finem, & Io. Andr. nu. 31. exponunt
verbum, vſquequaque, id eſt ad vnguem quoad
ſubtilitates, licèt non ſit veritas omittenda: & ad-
de Feder. de Senis conſ. 105. Conſueuerunt viſita-
tores, & Lapum allegat. 73. incipien. Prælatos re-
100 gularis, n. 5. verſ. Item huiuſmodi. Secundum ſpe-
ciale eſt, quia facilius poſſunt remoueri regulares
ab adminiſtratione, quàm ſæculares prælati, vnde
leuiores cauſæ, & leuiores probationes videtur
ſufficere ſecundum Hoſt. nu. 23. in fin. in ver. Faci-
lius, & Io. Andr. n. 31. in eod. verb. & hoc denotat
idem ver. Facilius, poſitum hic in textu. Tertium
101 ſpeciale eſt, quia contra regulares non recipiun-
tur tot exceptiones, ſicut contra ſæculares, nec
in ipſis exceptionibus neceſſe eſt ſeruare ordinem
ad vnguem, ſecundum Hoſt. Io. Andr. & Mar. So-
102 cin. proximè citatos, & hoc denotat ver. Liberius,
poſitum hic in fin. & prædicta intellige de præla-
tis, qui per electionem canonicam inſtituuntur,
non autem de prioribus, & officialibus minori-
bus, qui tales ad libitum Abbatis ſine vlla cauſa,
& nullo iuris ordine ſeruato à ſuis adminiſtratio-
nibus remoueri poſſunt, vt dixi ſupra num. 53. &
ſcripſi plenius in cap. Cum ad monaſterium, §. Ta-
les, à n. 23. vſque ad n. 43. ſupra, de ſtatu monach.
& in cap. Per tuas, il primo n. 8. & n. 41. & 45. infra
de Simonia.

De Accuſat.

Cap. Sicut olim.

SVMMARIVM.

1 *Concilium prouinciale celebrare tenentur Me-
tropolitani ſingulis annis de iure communi.
& n. 19.*
2 *Teſtes ſynodales per ſingulas Diœceſes deputari de-
bent in quolibet prouinciali Concilio.
Quod ſit eorum officium, & poteſtas. ibid. & n. ſeqq.
& n. 6.*
3 *Quibus qualitatibus præditi eſſe debeant.
Et in quibus differant à teſtibus ſynodalibus de-
putandis in Synodo diœceſana, n. 5.*
4 *Arcana Regni alieni ſcrutari non conuenit.*
6 *Teſtes ſynodales in prouinciali Concilio deputandi
non requiritur vt ſint iurati.*
7 *Si ſint de loco, vbi inquirunt, proprijs ſumptibus
viuere debent.*
8 *Sin minus à quo ſint procurandi.*
9 *Sumptus habere debent moderatos; ſed non poſſunt
aliquem coercere.*
10 *Synodum diœceſanã Epiſcopi tenentur cogere ſingu-
lis annis, & in ea publicare ſtatuta prouincia-
lis Concilij, & n. 109.*
11 *Et legitimè impediti poſſunt illã celebrare per Pro-
curatorem, vel Vicarium generalem.*

12 Requiritur tamen ſpeciale mandatum.
13 Concilia prouincialia quibus ex cauſis olim à Sanctis Patribus inſtituta fuerint.
14 Ad Metropolitanum ſpectat prouinciale Conciliũ indicere, conuocare, & celebrare.
15 Etiam ſine auctoritate Primatis, ſeu Patriarcha.
16 Et Metropolitano impedito, ad Coepiſcopum antiquiorem.
17 Et idem ſede metropolitana vacante.
18 Et antiquior dicitur Epiſcopus, qui eſt antiquior inter comprouinciales, non autem exemptus, licèt ſit comprouincialibus antiquior.
19 Concilium prouinciale quoties, & quando ſit celebrandum, & n. ſeqq.
20 Quid ex Concilio Nicano.
21 Quid ex Concilio Calcedonenſi.
22 Et quid ex Concilio Lateranenſi nouiſſimo, & Tridentino.
23 Indulgetur Archiepiſcopo Limano in Indijs ob nimiam Suffraganeorum diſtantiam, vt Concilium prouinciale ſexto quoque anno celebrare valeat.
24 In Concilio quolibet prouinciali indicendus eſt dies futuri Concilij.
25 Formula literarum indictionis remiſſiuè.
26 Concilium prouinciale fieri debet in loco proportionato reſpectu eorum, qui conuenire debent.
27 Et electio loci ad Archiepiſcopum pertinet, qui cõcurrentibus neceſſarijs Eccleſiam metropolitanã relinquere non debet.
28 Concilio prouinciali qui teneantur intereſſe.
29 Et quo ordine ſedere debeant, & n. ſeq.
30 In Epiſcopis attenditur tempus ordinationis, non dignitas Eccleſiarum, vel earum ordo, & praeminentia.
31 In Concilio prouinciali qui votum habeant deciſiuum, vel conſultiuum, & n.34.
32 Votum prius dandum ab ijs, qui inferioris ordinis ſunt.
33 Metropolitano, & ſuffraganeis diſcrepantibus quanam ſententia praualere debeat, & nu. ſq. & n.104.
35 In Concilio prouinciali quæ ſint tractanda, & ſtatuenda, & quæ ſit illius authoritas, & iuriſdictio. & n. ſeq. vſque ad n.97.
36 Decreta Concilij Tridentini recipienda,
Et perlegenda. n.39 & 71.
37 Hæreſes anathematizanda.
38 Fidei profeſſio facienda.
40 Exceſſus corrigendi, & controuerſia componenda. & n.81.
41 Quarela etiam contra metropolitanum recipienda, & terminanda. & n.46.
42 Si cauſa expediri non poterunt, iudicibus deputatis committenda.
43 Contra Epiſcopos etiam ex officio inquirendum, & ſuper quibus. & n.50. & 59.
44 De grauioribus cauſis Epiſcoporum non cognoſcendum.
45 Sed ſummaria informationes ſumi poterunt ad Papam tranſmittenda.
46 Minores cauſa qualiter recipienda, & terminanda etiam contra metropolitanum. & n. ſeq.
47 Epiſcopis tantùm committenda, niſi ex cauſa Concilium aliter iudicauerit.
48 Negocia indefinita extra Synodum non committenda niſi in caſibus in Iure, & in Concilio Tridentino expreſſis.
49 A deputatis à Concilio appellandum ad Primatem, Patriarcham, vel Papam.
51 Ab examinatoribus ſynodalibus officij ratio reponenda.
52 Cauſa inferiorum clericorũ minus propriè ad prouinciale Concilium pertinent.
53 Cauſa vertentes in prima inſtantia coram Suffraganeis quando in Concilio tractanda.
54 Introducta coram Ordinarijs in prima inſtantia non auocanda.
55 Sed pendentes corã Archiepiſcopo auocari poterunt
56 Appellari poteſt ab Ordinario ad Concilium prouinciale omiſſo Archiepiſcopo, & ab ipſo Archiepiſcopo ad Concilium, ſed non è conuerſo.
57 Viſitationem diœceſis, quam Epiſcopi impediti facere poſſunt per ſuos generales Vicarios, Conciliũ prouinciale ſuſpendere non poteſt.
58 Procedit in cauſis criminalibus contra Prouiſores, ſeu Vicarios generales etiam Archiepiſcopi.
60 Pauperum quarelas contra quoſcumque iudices, & potentiores recipit.
61 Poſt cauſas, & controuerſias ad correctionem, & reformationem procedet.
62 Vt Seminaria in diœceſi, vel prouincia erigantur, & ſalubriter ordinentur, prouidebit.
63 Formam inſtructionis pro promouendis ad Cathedrales Eccleſias praſcribet arbitrio Papa approbandam.
64 Cognoſcet de cauſis, ob quas Eccleſia Suffraganeorũ à metropolitano viſitari debent.
65 Praſcribet formulam ad debitum in diuinis officijs regimen.
66 Formam examinis per concurſum obſeruandam curabit, ſcietque ſibi à Pio V. ademptam facultatem eidem forma aliquid addendi, vel minuendi.
67 Expendet ſi qua Cathedrales ſint vnienda, & redditibus augenda, & confecta inſtrumenta ad Papam tranſmittet.
68 De abuſibus, & quaſtionibus circa imagines, & reliquias Sanctorum iudicabit, & qualiter.
69 In Capitulorum generalium defectum circa regularium reformationes prouidebit. & n.90.
70 Abuſus circa indulgentias ad Papam defert.
72 Decretum de matrimonijs clandeſtinis in ſingulis Parochijs publicari pracipiet.
73 Iudices ſynodales deſignabit.
74 Item iudices, qui de alienationibus etiam à Sede Apoſtolica confirmatis, iudicent.
75 Maiorem auctoritatem habet Synodus prouincialis ex Concilio Tridentino, quàm de iure cõmuni.
76 Contra ius regulariter ſtatuere non poteſt, ſed ſolùm prater ius. & n.78.
78 De rebus fidei, & maioribus cauſis non poteſt quicquam tractare, vel diffinire.
79 Suis decretis poteſt adiuuare ius commune, pœnas nouas addendo, vel antiquas augendo.
80 Abſtinere debet à nouis decretis, qua iure communi, & Pontificijs conſtitutionibus minus conſonant, etiam in caſibus à iure permiſſis.
81 Supplere debet vbi per antiquos Canones, vel vltimum generale Concilium non eſt ſufficienter prouiſum.
81 In quaſtionibus controuerſis à diffinitionibus abſtinebit, praſertim circa ſacramenta, cenſuras, & alios conſcientia caſus. & n.91.
83 Cauſam non ſummariam non poteſt ſummariam efficere, nec inſtantiam facere breuiorem.

Nec

Digitized by Google

84 *Nec appellationes prohibere.*

85 *Nec ordinem iudicij prætermittere.*

86 *De iuriſdictione eccleſiaſtica, & ſæculari conſultius erit nihil ſtatuere.*

87 *Exemptos non ligat ſuis decretis, niſi in caſibus, in quibus Epiſcopis, vel Concilio poteſtas in eos tributa eſt.*

88 *Cum capitulis exemptis, & Regularibus, quomodo ſe gerere debeat.*

89 *Quoad monaſteria exempta Epiſcopi ſunt executores eorum, quæ continentur in Concilio Tridentino, ſeſſ. 25. de regular.*

90 *Et eorum negligentia ſupplebit ſynodus prouincialis.*

91 *Explicabit quæ ſcitu ſunt neceſſaria circa ſacramenta, & clericorum functiones.*

92 *Adhortationes frequentes interſeret in his, quæ ſub iuriſdictione ipſius non cadunt.*

93 *Concilij prouincialis decreta quo ſtylo ſint conſcribenda.*

94 *A Metropolitano, & Epiſcopis ſubſcribantur ſub correctione Sedis Apoſtolicæ.*

95 *Ad quam in vnum volumen redacta pro emendatione, & approbatione traſmittantur.*

96 *His additis quæ ſynodus iudicabit Sanctiſſimo proponenda pro felici profectu prouinciæ.*

97 *In Concilio prouinciali quæ ſit Metropolitani auctoritas, & n. ſeqq. vſq. ad n. 105.*

98 *Diſſoluere non poteſt Concilium ſine conſilio, & aſſenſu Coepiſcoporum, ibid.*

Nec cuipiam ſilentium indicere, aut alia hic expreſſa facere ſine eorum conſilio, & aſſenſu.

99 *Poteſt tamen mandare, ne quis loquatur extra locum, aut ſynodum perturbet.*

100 *An, & quando poſſit cognoſcere cauſas ſuffraganeorum, vel eis ſubiectorum.*

101 *Contra Epiſcopos vſurpantes in Concilio, vel extra illius iuriſdictionem non poteſt procedere niſi extra Concilium.*

102 *Non poteſt viſitare ſuffraganeos niſi cauſa cognita, & probata in Concilio prouinciali.*

103 *Nec ſufficit, vt Concilium declaret eum poſſe viſitare eo quod adſint querelæ contra Epiſcopos.*

104 *Metropolitanus, & Epiſcopi in Concilio prouinciali ſunt coniudices.*

105 *Metropolitani, & Epiſcopi negligentes cogere prouincialem, vel diœceſanam ſynodum qua pœna ſint puniendi, & n. ſeqq.*

106 *Suſpenduntur ab executione officij non ipſo iure, ſed per ſententiam.*

107 *Nec aliquid noui induxerunt Concilium Lateranen. & Trident. & n. 109.*

108 Incurrat *verbum eſt latæ ſententiæ niſi habeat relationem ad antiquas pœnas, quæ requirant ſententiam hominis, & n. ſeq.*

109 *Synodum diœceſanam Epiſcopi negligentes celebrare infra ſex menſes, & in ea publicare decreta prouincialis Concilij incurrunt pœnam ſuſpenſionis duorum menſium.*

110 *Et qui verentur accedere mittant procuratores ad ſe excuſandum, non impediti cogantur, & fiat ſynodus cum ijs, qui poſſunt venire, & veniunt.*

111 *Ad Concilium prouinciale Epiſcopi non accedentes quas pœnas incurrant.*

112 *Et quæ ſint legitima impedimenta non accedendi, remiſſiuè.*

1 SICVT OLIM. Metropolitani ad correctionem exceſſuum, & reformationem ſingulis annis facere debent prouinciale Concilium, in quo ſtatuere debent per ſingulas diœceſes perſonas idoneas, quæ ſollicitè inueſtigent, & in ſequenti Concilio referant corrigenda: & Epiſcopi facere debent ſynodus Epiſcopales ſingulis annis, & publicare agitata in Concilio prouinciali; & hæc negligentes ab executione officij ſuſpenduntur. Hoc dicit in ſumma, ſecundum Abb. Mar. Socin. Io de Anan. & Felin. Diuiditur in tres partes. Prima prouidet de prouinciali Cõcilio, & de agendis in illo. Secunda de teſtibus ſynodalibus, & ipſorum officio. Tertia de pœna hoc non ſeruantium: & obiter interſerit de Epiſcopalibus ſynodis; ſecunda ibi, *vt autem*; tertia ibi, *Quiſquis*.

Nota primo ibi, *ſingulis annis*: Metropolitanos hoc iure inſpecto teneri quotannis celebrare prouinciale Concilium: hoc tamen, (vt inquit Hoſtien. hic in princ.) parui Metropolitani ſeruant, quia aliqui numquam iſtud Concilium celebrant, alij vix ſemel in vita ſua, & qui melius faciunt de biennio in biennium: allegat cap. Propter eccleſiaſticas, 18. diſtinct. Sed ſecundum Cardin. & Io. de Anan. ille textus non dicit ſemel in biennio, ſed bis in anno. Vtcumque tamen ſit hodie, & malè huiuſmodi Concilia communiter non celebrantur, vt per Abb. in 2. not. & Felin. in princ. Vnde dicit Ancharan. quia Prælati in hoc malè ſe gerunt, cum de iure teneantur; ideo malè tractabuntur, prout eum referunt Io. de Anan. & Felin. hic in princ. Dixi, *hoc iure inſpecto*, quia hodie celebrari debent de triennio in triennium, vt dicam infra in 3. quæſt.

2 Secundò nota ibi, *ſtatuant*. In quolibet prouinciali Concilio deputandos eſſe per ſingulas diœceſes aliquot perſonas, quæ per totum annum, & hodie per totum triennium ſollicitè inueſtigent quæ correctione, vel reformatione ſunt digna, & ea fideliter perferant ad Metropolitanum, & ſuffraganeos in ſequenti ſynodo prouinciali, vt in littera. Atque ita ſunt iſti quaſi teſtes ſynodales nullam iuriſdictionem habentes, & vocantur Inquiſitores, vt hic in gloſ. vlt. ſeu Viſitatores ſecundũ Hoſtien. num. 4. & à Legiſtis appellantur Denunciatores, de quibus hic plura per Felin. in primo,
3 & ſeqq. Et pondera qualitates, quas habere debent. Requiritur enim vt ſint idonei, & prouidi, vt procul videant, & de notorijs, & de manifeſtis inueſtigent de plano interrogando ſeniores, & honeſtiores. Item vt ſint honeſti, ne corrupti aliquem falsò infament, vel deferant; cap. Nemo,
4 infra de ſimonia; & melius eſt, vt ſint de eadem diœceſi, quàm de extranea, argum. cap. Quia propter, de elect. ibi, *tres de Collegio fide digni*: nam alieni regni arcana ſcrutari non conuenit, l. 4. poſt princip. C. de commer. & mercat. Et quia præſumuntur citiùs percipere veritatem, argumen. cap. Quoſdam, ſupra de præſumpr. c. Quanto, & cap. Veniens, il ſecõdo, ad finem de teſtib. & ideò alijs ſunt præferendi, cap. Videtur, ſupra, Qui matrim. accuſ. poſſ. Hoſt. hic num. 5. Io. Andr. eod. num.

5 Similes Inquiſitores, ſeu Denunciatores deputandi ſunt ab Epiſcopo in diœceſana ſynodo, vt in cap. Si Epiſcopus in ſynodo, 35. qu. 6. Sed alij ſunt hi, quàm illi, & tam primi, quàm ſecundi ſtatui debent, ſecundum Hoſtien. & Io. Andr. num. 4.

in

Digitized by Google

in ver. Statuant. Hac tamen differentia quod pri-
mi, de quibus loquitur hæc Decretalis, ſtatui de-
bent à Præſidentibus Concilio prouinciali; ſecun-
di verò à ſingulis Epiſcopis in eorum ſynodis, ſe-
6 cundum eos. Item primi non requiritur vt ſint
iurati, cum de hoc nihil dicatur in littera, ſed ſuf-
ficit, vt ſint prouidi, & honeſti,& tales, quibus me-
ritò ſit credendum, licèt ſi iuramentum exigatur,
non ſit improbandum, ſecundum Hoſtien. num. 6.
in ver. Iuriſdictione, et Io. Andr. num. 11. At ſe-
cundi præſtant iuramentum ad præſcriptum d. c.
Epiſcopus in ſynodo, 35 q. 6.

7 Demum Inquiſitores, de quibus hic, ſi ſunt
de loco, vbi inquirunt, viuent de proprio ſicut vo-
cati in partem ſolicitudinis, cap. Qui ſe, 3. qu. 6.
8 Sed ſi mittantur Delegati, mittens procurabit il-
los, vt in Auth. De mandat. Princip. §. Illud quo-
que, et in Auth. Iuſiur. Quod præſtat. ab his, §. 2.
col. 2. ſecundum Vincent. hic relat. à Ioan. Andr.
num. 10. Verum ſecundum Hoſtien. num. 6. Pro-
curabuntur iſti à Parochis, ad quos diuertent: ne-
que enim coguntur proprijs ſtipendijs militare,
cap. Cum ex officij, ſupra de præſcript. cap. Iam
nunc. 28. quæſt. 1. Nec officium ſuum debet eis eſſe
9 damnoſum, argum. 4 q. 3. §. Venturis. Sumptus
tamen debent habere moderatos, ſed non poſſunt
aliquem coercere cum iuriſdictione careant, ſed
debent referre Epiſcopo, vt ipſos coerceat, quia
ſaltem ad hoſpitalitatem tenentur, vt leg. et not.
in c. 1. ſupra de contrahen. empt. ſecundum Ho-
ſtien. eodem n. 6. At verò Denunciatores eligendi
in diœceſana ſynodo non videntur à quoquam eſ-
ſe procurandi, quia eliguntur ſeptem, et eo am-
plius de quolibet parochia, vt in cap. Epiſcopus.
Vnde applicatur ratio Vincentij, de qua ſupra
num. 7. Quod viuere debeant de proprio ex quo
aſſumuntur de loco, vbi inquirunt.

10 Tertiò nota ibi, *annuatim celebrandis*. Epi-
ſcopos teneri ſingulis annis cogere diœceſanam
ſynodum, et in ea publicare ſtatuta prouincialis
11 Concilij: quod ſi legitimis de cauſis eſſent impe-
diti, poſſent ſynodum celebrare per Procurato-
rem, vel Vicarium Generalem, vt S. Congregatio
declarauit, cum Concilium Tridentium c. 2. verſ.
Synodi quoque, ſeſſ. 24. imperſonaliter loquatur,
et de iure firmat Henric. Botthæus de ſynodo Epi-
ſcopi par. 2. qu. 1. in princip. Requiritur tamen ad
hoc ſpeciale mandatum, vt ibi per eum n. 2.

Vltimò nota ex fine litteræ pœnam non cele-
brãtium ſtatis temporibus prouincialem, vel diœ-
ceſanam ſynodum, de quo latius dicam in 10.
quæſtione.

Quoniam hic agitur principaliter de ſynodo
prouinciali, opportunè inſerendam duxi quãdam
de ipſa ſynodo veluti tractationem præcipuè ex
decretis Tridentini Concilij, et S Congregationis
declarationibus excerptam, et per quæſtiones ex-
aratam, vt vſui eſſe poſſit ad multorum vtilita-
tem.

13 Primò igitur QVAERO, ex quibus cauſis Epi-
ſcoporum Concilia à SS. Patribus olim inſtituta
fuerint.

Solutio. Conueniebant olim in vnum Epiſcopi,
vt de incidentibus caſibus fieret diſcrepatio, & ſa-
lubris de Eccleſiaſtica obſeruatione collatio, qua-
tenus, & præterita corrigerentur, & regulam futu-
ra ſuſciperent, Gregor. lib. 12. cap. 31. & lib. 7.
cap. 110. In quibus conuentibus præcipuè tracta-
batur de corrigendis exceſſibus, & moribus refor-
mandis, præſertim in Clero, de controuerſijs com-
ponendis, de tollendis abuſibus, de inducenda
obſeruatione vltimi Concilij Generalis, deque
eccleſiaſtica diſciplina ſenſim reſtituenda, vt pa-
tet hic in textu, & diſt. 18. per totam. Hæc au-
tem ferè præſtabantur, canonicas regulas, maxi-
mè quæ in vltimo generali Cõcilio ſtatutæ eſſent,
relegendo; debitas pœnas tranſgreſſoribus infli-
gendo; Iuſtitiam expeditè ſingulis eam poſcenti-
bus miniſtrando; ea, quæ in poſtremo Concilio
ſpecialiter mandata fuiſſent exequendo; nonnul-
la etiam ad maiorem, facilioremque obſeruatio-
nem ſacrorum Canonum per modum regulæ diri-
gendo, ac prout rerum, & perſonarum qualitates
poſtulant erudiendo, comminando, & exhortan-
do, vt hic, & in d. diſt. 18. & de origine huius in-
ſtitutionis adde Concilium Lateranen. nouiſſimè
ſub Leone X. ſeſſ. 10. in Conſtitut. quæ incipit, Re-
gimini circa finem, §. Maturè quoq; conſideran-
tes, tom. 4. Conciliorum, par. 2. pag. 99. col. 1. quæ
eſt repetita in Bullar. tom. 1. pag. 482. §. 12.

14 Secundò QVAERO ad quem ſpectet prouin-
ciale Concilium indicere, conuocare, & cele-
brare.

Solutio. Dic ad Metropolitanum hoc munus
pertinere, vt hic, & in cap. Si Epiſcopus cum duo-
bus ſequentibus 18. diſt. & in cap. Quod ſicut, §.
Præterea, ſupra de elect. etiam ſine auctoritate
Primatis, ſeu Patriarchæ, cap. De Concilijs, & ibi
Præpoſ. num. 2. eadem diſt. 18. Henric. Botthæus
16 de ſynodo Epiſcopi, p. par. q. 6. num. 20. Et Metro-
politano legitimè impedito id munus pertinet ad
Coepiſcopum antiquiorem, vt in Cõcilio Triden-
17 tino ſeſſ. 24. cap. 2. Idemque dicendum ſede Me-
tropolitana vacante, vt per Archid. & Gemin. in
cap. Placuit, num. 2. Bellam. & Turrecr. in cap.
Propter eccleſiaſticas, num. 8. & Præpoſ. in cap. De
Concilijs, in 3. not. 18. diſt.

18 Sed dubitatum fuit quis eſſet Epiſcopus anti-
quior, nempe an antiquior comprouincialis, vel
Epiſcopus exemptus, ſi ipſe ſit comprouinciali-
bus antiquior. Dubium ingerebat Breue San-
ctiſſimi ad Cardinalem Epiſcopum Burgen. qui
ſynodum Toletanum, cui adhæret, elegit, licèt
exemptum quoad ea, quæ antiquitatem, & præ-
lationem in ipſa prouinciali ſynodo concernerent,
pari cum reliquis eius ſynodi Epiſcopis iure cen-
ſeri, & ſi promotio ſua in Epiſcopum aliorum Epi-
ſcoporum prouinciæ Toletanæ antiquior exiſtat,
illum ſynodum ipſa, Archiepiſcopo impedito, co-
gere, eique præſidere, & alia quæ in ea parte ad
Epiſcopum, aut illo abſente, vel impedito, ad Coe-
piſcopum antiquiorem iuxta dicti Concilij decre-
ta pertinent, facere, gerere, & exequi poſſe, & de-
bere perinde ac ſi alias ſuffraganeorum ipſius Ar-
chiepiſcopi antiquior eſſet, prout in hac parte
exiſtit. Sed huiuſmodi Breue S. Congregatio cen-
ſuit intelligendum quoad intereſſentiam Concilij
prouincialis tantùm, & receptionem decretorum
eius, non quoad reliqua, conſiderata mente Con-
cilij in eo decreto, in quo dum ſtatuitur, vt exem-
pti teneantur eligere aliquem Metropolitanum,
declaratur etiam quare id faciendum ſit, vt ſcili-
cet in eius ſynodo ſimul cum alijs interſint, & quę
ibi ordinata fuerint, obſeruent, in reliquis omni-
bus eorum exemptiones, & priuilegia expreſſim
præſeruando. Vnde quemadmodum Concilium

præ-

Digitized by Google

præter intereſſentiam ſynodi, & obſeruationem ſtatutorum illius, ad quæ obligat exemptos eam ſynodum eligentes, in reliquis eorum priuilegia ſuffraganeorum tacitè conſeruare videtur.

19 Tertiò QVAERO quoties, & quando prouinciale Concilium ſit celebrandum.

20 Solutio. Secundùm antiquam regulam celebrari debebat bis in anno per ſingulas prouincias, cap. Peruenit, 18. diſt. Semel quidem ante diem Quadrageſimæ; ſecundum verò circa tempora autumni, vt in cap. Habeatur, ead. diſt. & quamuis in cap. ſeq. dicatur ſemel eſſe conuocandum poſt tertiam hebdomadam Paſchæ, & ſecundum Idibus Octobris: tamen primus Canon cum ſit Niceni Concilij propter maiorem authoritatem præiudicat ſecundo, vt notat gloſ. 1. Archidiac. & Præpoſ. in d. cap. Habeatur. Vel certè ſecundum eos iſti Canooes loquuntur ſecundū diuerſas conſuetudines. Vode congruè dici poteſt eſſe in optione Archiepiſcopi ſynodum conuocare ante Quadrageſimam, vel inter Paſcha, & Pentecoſtes,
21 vt ibi per Præpoſ. num. 4. Sed poſtea in ſexta ſynodo vniuerſali antiqua Conſtitutio fuit correcta, ac propter fatigationem, & vt opportunè haberentur ad iter agendum, qui congregandi erant, à ſanctis Patribus diffinitum fuit, vt omnibus modis hoc Concilium fieret ſemel in anno, vt in c. Quoniam quidem, ead. diſt. & hoc ſtatutum ſextę ſynodi innouatur hic à Concilio generali, vt in gloſ. prima, & præcipitur obſeruari in cap. Cum ſit, infra de Iudæis. Sed & ſecundum leges ciuiles Patriarchæ, & Metropolitani tenebantur Epiſcopos Comprouinciales ſemel, aut bis in anno ad ſe cōuocare, vt in Authen. de Sanctiſſ. Epiſcopis, c. 10. §. Vt autem omnis eccleſiaſticus ſtatus, collat. 9.

22 Verum quia neque hoc ſeruabant Metropolitani, vt dixi ſupra in primo notab. Idcirco in Concilio Lateran. nouiſſimo ſub Leone X. in loco ſuprscitato in fine primæ quæſtionis antiqua iura fuerūt correcta, & ordinatum fuit, vt de cætero prouincialia Concilia fierent ſingulis triennijs. Sed & Tridentinum Concilium ſeſſ. 24. cap. 2. ſtatuit, vt [Metropolitani intra annum ad minus à fine ipſius Concilij; & deinde quolibet ſaltem triennio poſt octauam Paſchæ Reſurrectionis, ſeu alio commodiori tempore pro more prouinciæ non prætermittant ſynodum in prouincia ſua cogere.] Hæc ibi. Et pondera illam dictionem, *ſaltem*, quæ innuit Metropolitanum poſſe infra triennium etiam pluries ſynodum conuocare, ſi rationabilis cauſa ſubſit, ſicut olim etiam poſt ſextam ſynodū celebrari poterat bis in anno, ſi neceſſitas cogebat, vt notat Præpoſ. in cap. De Concilijs, num. 6. 18. diſt. Henric. Bothæus de ſynodo Epiſcopi in prima parte num. 54. Vltra triennium, tamen protrahi non debet, vt in d. c. 2.

23 Cæterum cum Archiepiſcopus de Lima trium Regum in Indijs conquereretur ſe nō poſſe iuxta decretum d. cap 2. ſeſſ. 24. celebrare ſynodum prouincialem ob nimiam ſuffraganeorum diſtantiam ad decies fere centena paſſuum millia: Et S. Congregatio Concilij cenſuiſſet terminum cogendi Concilium prouinciale de licentia Sanctiſſimi poſſe prorogari ad alios tres annos, vt ſingulis ſexennijs celebrari debeat: Sanctiſſimus annuit.

24 Porrò ex canone Concilij Toletani IV. ſtatutū eſt, vt quæ ſynodus deinceps futura eſſet, eius conſtitutus dies denunciaretur, indicareturque in ſynodo, quæ illam ordine ſequentem proximè antecederet. Et hunc morem laudabilem ſeruat Eccleſia Mediolanenſis in indictione prouincialis Concilij, vt tom. 4 Concilior. par. 2. pag 547. col. 2. litt. B. & vtinam ſeruarent Archiepiſcopi omnes, quia ſic indictione adſtricti celebrationem ſynodi ad bonum regimen Eccleſiarum tam vti-
25 lem, & neceſſariam non prætermitterent. Formula autem litterarum indictionis Concilij habetur in fine actorum Eccleſiæ Mediolan. eodem tom. 4. par. 2. pag. 564. col. 2.

26 Quartò QVAERO vbi ſit congregandum prouinciale Concilium.

Solutio. In Congregationibus Conciliorum haberi debet ratio, vt hi, qui vocandi ſunt, non fatigentur propter diſcrimina itinerum, vt c. Quoniam quidem, 18. diſt. Debent ergo fieri huiuſmodi Congregationes, & Conuentus in loco nō multum remoto, imo proportionato reſpectu eorum, qui debent conuenire, vt ibi notat Præpoſitus n. 1. & Henric. Bothęus de ſynodo Epiſcopi par. 1. q. 10. n. 56.

27 Et cum dubitatum fuerit ad quem ſpectet electio loci pro ſynodo prouinciali celebranda: Sac. Cōgregatio cenſuit ſpectare ad Archiepiſcopum, qui tamen ceſſantibus iuſtis impedimentis, Metropolitanam Eccleſiam, modò in ea adſint commoditates ad id neceſſariæ, relinquere non debet.

28 Quintò QVAERO quinam prouinciali Concilio intereſſe teneantur.

Solutio. De Metropolitano, & Epiſcopis ſuffraganeis, ſeu comprouincialibus nō eſt dubium, vt hic, & in cap. Quoniam quidem, cap. Si Epiſcopus, cap. Placuit, & cap. Si quis Epiſcoporum, 18. diſt. De alijs verò, & præcipuè de Capitulis Cathedralium Eccleſiarum ſunt opiniones Doctorum in cap. fin. ſupra de his quæ fiunt à Prælat. & in cap. Graue, de præben. vt per Præpoſ. in c. Propter eccleſiaſticas, il primo, num. 9. eadem diſtinct. Tu dicas, vt plenè ſcripſi in d. cap. final. & adde quod dicam in duobus quæſtionibus proximè ſequentibus.

29 Sextò QVAERO quo ordine ſedere debeant Epiſcopi, & alij in prouinciali Concilio.

30 Solutio. Epiſcopos ſecundum ordinationis ſuæ tempus ſiue ad conſedendum in Concilio, ſiue ad ſubſcribendum, vel in qualibet alia re ſua attendere loca decreuit Gregorius, vt in cap. final. 17. diſtinct. conſeruato Metropolitani primatu, vt in c. Placuit, 18. diſt. Vnde cum fuerit quæſitum, An in Cōcilijs prouincialibus quoad Epiſcoporum præcedentiam attendendum ſit tempus ordinationis, vel dignitas eccleſiarum, vel earum ordo, & præeminentia: S. Congregatio Concilij cenſuit attendendum tempus ordinationis Epiſcoporum. De Capitulis verò Cathedralium Eccleſiarum, Abbatibus, Commendatarijs, Dignitatibus, & Capitulorum Deputatis dic, vt ſcripſi in c. final. in vlt. quæſt. de his quæ fiunt à Prælat.

De ordine autem ad celebrandum prouinciale Concilium vide Pontificale Romanum ſub tit. De ordine ad Concilium prouinciale celebrandum: & nouiſſimè Cerem. Epiſcoporum lib. 1. cap. 22.

31 Septimò QVAERO, qui votum habeant deciſiuum, vel conſultiuum in ſynodo prouinciali.

Solu-

Solutio. Non omnium, qui ſynodo interſunt, idem eſt ſuffragium: nam Metropolitanus, & Epiſcopi tantùm votum habent deciſiuum. Abbates verò, Commendatarij, Capitulares, Capitulorumque Deputati vocem habent dumtaxat conſultiuam, Innoc. & DD. communiter in c. Graue, ſupra de præben. Abb. in cap. final. num. 2. de his, quæ fiunt à Prælat. Præpoſ. in cap. Propter eccleſiaſticas, il primo, num 9. verſ. Vel aliter, 18. diſt. Sed Epiſcoporum procuratores poſſunt ex ſententia Sac. Congregationis, ſi Concilio prouinciali placuerit, etiam deciſiuam habere. Laici verò, qui ex eadem S. Congregatione ad prouinciale Concilium inuitati, intereſſe poſſunt, in eo vocem conſultiuam habent. Et poteſt vnuſquiſque ex ijs, qui ſynodo interſunt, ad eam referre de his, quæ
32 ibi ſunt pertractanda. Et votum prius dandum eſt ab ijs, qui inferioris ordinis ſunt.

33 Octauò QVAERO. Diſcrepantibus ſententijs inter Metropolitanum, & Epiſcopos ſuffraganeos, quænam, ſententia præualere debeat.

Solutio. Dubitauit olim Epiſcopus Vlixbonen. quando in Concilio prouinciali Metropolitanus eſt vnius ſententiæ, ſuffraganei autem omnes ſunt alterius; vtra præualeat, & num Sanctiſſimus ſit conſulendus. Quod dubium tranſmiſſum fuit à Cardinali Alciato per manus Cardinalium Sacræ Congregationis Concilij cum his allegationibus, videlicet conſiderari poterit canon Apoſtolorum, 35. relatus in cap. Per ſingulas, primò, & ſecondò, & cap. Archiepiſcopus, 9. qu. 3. vbi dicitur [Epiſcopos prouinciæ nihil poſſe agere abſque Metropolitani ſcientia, ſeu conſenſu: & ita DD. in d. cap. Per ſingulas: præſertim Archid. Bellam. Turrecr. Brixien. dicunt formalia verba, Quod Epiſcopi prouinciæ ſine Metropolitani conſenſu nihil poſſunt ſtatuere, neque agere, quod pertineat ad diſpoſitionem, & communia negocia prouinciæ; nec Metropolitanus ſine omnium ſuorum Epiſcoporum comprouincialium conſenſu agere quid velit, quod ad prouinciam pertineat; etſi Epiſcopi reſiſtant, ipſi autem in hoc obduret, ad Apoſtolicam Sedem referendum eſt.] Item 6. qu. 4. cap. Si quis Epiſcopus in aliquibus: dicitur [diſcrepantibus prouinciæ Epiſcopis, inter quos ſit, & Metropolitanus, adeundum eſſe Primatem.] Nec obſtat, cap. Nec Epiſcopi, de tempor. ordinat. dum in fin. dicitur, quod Metropolitanus debet conſentire maiori parti ſuorum ſuffraganeorum: nam dupliciter reſpondetur. Primò; quod etſi Archiepiſcopus id non faciat, tamen ſententia ſua valebit, vt in terminis dicunt ibi Innoc. Hoſtien. Io. Andr. Butr. & Abb. Secundò, quod ibi agitur de materia conſecrationis, in qua communis opinio eſt, quod quando Archiepiſcopus eſt vnius ſententiæ, & reliqui omnes ſuffraganei ab ea diſſentiunt; tunc adeundus eſt Superior, nempe Primas, vel Papa; ita poſt Hugon. concludit Gloſ. Archid. Gemin. Cardin. Alexandrinus, Turrecr. in cap. 1. 65. diſt. in verb. Contradicant.

Die 11. Octobris 1576. S. Congregatio cenſuit amplius deliberandum ſuper hoc dubio, & videndum Abbatem in c. final. de his, quæ fiunt à Prælatis ſine conſenſu Capituli.

34 Die 10. Ianuarij 1577. Congregatio publica. Mo. Col. Geſſ. Lanc. Alciat. Senonen. M. Alt. S. Sixt. Caraf. Quatuor nempe Mor. Geſſ. Lancel. Caraf. cenſuerunt ſententiam ſuffraganeorum prælerendam eſſe ſententiæ Metropolitani, quia illi habent votum deciſiuum, & ſunt Coniudices; item per Hoſtien. in cap. 1. de Libell. oblat. ad fin. vbi dicit in ſynodo Metropolitanum, & ſuffraganeos eſſe coniudices, & Metropolitanum debere cum conſilio, & aſſenſu ſuffraganeorum, ſeu maioris partis pronunciare. Item ex Iacobatio de Cõcilio lib. 6. art. 2. verſ. Nono facit: vbi inquit, quod præualet ſententia prouincialis Concilij ſententiæ Archiepiſcopi. Alij nempe Colum. Alciat. Senon. Mo. Alt. (nam S. Sixti quid ſentiret, non aperuit) dixerunt neutri ſententiæ adhærendum nec ſuffraganeorum, nec Metropolitani, ſed abſolutè in quacumque cauſa adeundum Papam, ex theorica gloſſæ in d. cap. 1. 65. diſt. & c. final. 63. diſt. Ita referendum Sanctiſſimo.

Sanctiſſimus die 4. Ianuarij audita relatione Congregationis inclinauit potius in opinionem illam, quod præualeat ſententia ſuffraganeorum, & quia habent votum deciſiuum, & quia DD. dicunt, quod debet Metropolitanus ſtatuere de conſilio, & aſſenſu eorum, ſeu maioris partis: nec putauit obſtare exemplum communis opinionis in conſecratione, quia in ea non videntur eſſe coniudices. Minus obſtare, quod verba ita concipiantur, *Nos Metropolitanus decernimus*: quia cùm id debeat cum conſilio, & aſſenſu eorum facere; inde colligitur, quod tenetur ſequi eos, ſeu maiorem partem eorum. Tamen Sanctitas ſua non decidit, ſed dixit quærendum priùs, in quare Metropolitanus nunc diſſentiat à ſuffraganeis. Ita declarandum poſtea.

35 Nonò QVAERO, quæ ſint tractanda, & ſtatuẽda in ſynodo prouinciali, & quæ ſit illius auctoritas, & iuriſdictio.

36 Solutio. Exequendum eſt ante omnia, quod ſacrum Concilium Tridentinum ad populorum ædificationem, & Catholicæ fidei præſidium præcepit in cap. 2. ſeſſ. 25. nempe vt in prima ſynodo prouinciali omnes palam recipiant omnia, & ſingula, quæ in eodem Concilio Tridentino definita, & ſtatuta ſunt: nec non veram obedientiam ſummo Romano Pontifici ſpondeant, & profiteantur:
37 Simulque hæreſes omnes in ſacris Canonibus, & generalibus Concilijs, & præſertim ab eodem Concilio Tridentino damnatas publicè deteſtentur, & anathematizent: ſi qua in prouincia adhuc
38 factum non eſt, omnino quamprimum fiat, & in ſingulis habendis ſynodis iteretur, repetita ſaltem fidei profeſſione iuxta formulam à Sede Apoſtolica præſcriptam.

39 Vtile quoque admodum eſſet, & conueniret, vt in primo Patrum conuentu perlegerentur Cõcilij Tridentini decreta, ſi non omnia, ſaltem ea, quæ ad fidem pertinent, prout Innoc. III. hic mãdat fieri de ſuo Concilio VI. generali, vt patet ibi: *maximè quæ ſtatuta ſunt in hoc generali Concilio relegentes*: & prout olim Epheſinum Concilium legi conſueuerat in ſynodis prouincialibus, teſte Iſidoro de celebratione Concilij, idque ſuccedebat loco illarum inſtitutionum, & collationum, quæ de præcipuis fidei Myſterijs in primis diebus habebantur.

40 Hoc primum peracto, ad corrigendos exceſſus, & controuerſias componendas animum aduertere oportebit, ſecundum ea, quæ dicta ſunt ſupra in prima quæſt. vt iuſtitia viam præparante omnes vnanimi conſenſu ad alia exequenda expeditius

Digitized by Google

41 tius procedant. Quapropter expoſtulantium que-
relæ, & accuſationes non modo contra inferioris
ordinis clericos, ſed potiſſimum contra Epiſco-
pos, ipſumque metropolitanum æquis auribus
excipientur, & prout iuſtitia ſuaſerit, terminabun-
tur, c. De Concilijs, 18. diſtinct. Quod ſi pleniores
42 probationes, & exactiorem cognitionem poſtu-
lent, quàm vt breui illo tempore expediri poſſint:
iudicibus à Synodo prouinciali deputatis cogno-
ſcendæ, ac diffiniendæ committentur, ad præſcri-
ptum Concilij Tridentini cap. 5. in fin. ſeſſ. 24.
43 Nec ſolùm ad petitionem aliorum, ſed etiam ex
officio Synodus prouincialis inquiret contra Epi-
ſcopos in vniuerſum, ſeſſ. 25. cap. 1. Quomodo ſe
habeant erga ſuos conſanguineos, & familiares,
& quomodo ſe gerant erga ſubditos: ſpecialiter
autem cognoſcet an deliquerint circa reſidentiã;
& ſi abſentiæ cauſas, licentiaſque à metropolita-
no, vel ſuffraganeo antiquiori obtentas prætende-
rint, de eiſdem cauſis, & licentijs iudicabit, ne
quis eo iure abutatur, & vt pœnis canonicis er-
rantes puniantur, vt ſeſſ. 23. c. 1. An decreto Con-
cilij de viſitationibus, & procuratione viſitationis
cauſa accipiendi fraudem fecerint; vt ſi id com-
pertum fuerit, canonicis pœnis, alijſque arbitrio
Synodi abſque vlla ſpe veniæ mulctentur, ſeſſ. 24.
cap. 3. An concubinas, vel alias ſuſpectas mulie-
res domi, aut extra teneant, aut cum ijs vllam
habeant conſuetudinem: ſi autem innotuerit ali-
quem ex Epiſcopis ab huiuſmodi crimine non
abſtinere, à Synodo prouinciali admonebitur, vt
ſi admonitus ſe non emendauerit, ipſo facto ſu-
ſpenſionem incurrat, & contra eum ad vlteriora
procedatur, iuxta Concilij Tridentini decretum
ſeſſ. 25 cap. 14.

44 De grauioribus tamen cauſis criminalibus Epi-
ſcoporum, quæ depoſitione, aut priuatione dignæ
ſunt, Synodus prouincialis cognoſcere non poteſt;
45 poterit tamen de his contra aliquem ex Epiſco-
pis ſuſpectum, vel accuſatum capere ſummariam
informationem, & formare proceſſum ad effectum
tranſmittendi ad Summum Pontificem Romanũ.
46 Minores autem eorumdem cauſæ, & ipſiuſmet
Archiepiſcopi, quia alibi, quàm in Concilio pro-
uinciali cognoſci, & terminari non poſſunt, ſi de-
latæ fuerint, recipientur, ſed non ita paſſim, vt
lenioribus quibuſcumque querelis aures faciles
47 accommodentur, vt ſeſſ. 24. cap. 5. Has tamen non
ſolum ipſum Concilium, etiam ſi non adſit nu-
merus duodecim Epiſcoporum à iure requiſitus,
ſed etiam ab ipſo deputati cognoſcere poterunt,
qui regulariter ob reuerentiam Pontificalis offi-
cij ex S. Congregationis ſententia nonniſi Epiſco-
pi erunt, ſi ex cauſa Concilium aliter non iudica-
uerit. Et aduertendum tam Concilium, quàm
dictos deputatos non ad maiorem, quàm ad cha-
ritatiuam correctionem procedere debere, ſed tã-
tum pronunciare etiam aliqua informatione ex-
traiudicialiter ſumpta, & deputati id præſtare po-
terunt etiam poſt terminatum, & finitum Conci-
lium. Quæ omnia locum habent etiam in cauſis
criminalibus contra ipſummet Archiepiſcopum,
non item in ciuilibus.

48 Porrò iudicibus, & perſonis particularibus ne-
gocia, quæ indefinita remanent tempore diſſolu-
tionis, aut finis Concilij, vt illa ipſi determinent
poſt finem impoſitum Concilio, committi non
poterunt, niſi in cauſis in Concilio Tridentino, &
49 in iure expreſſis: & à iudicibus prædictis, qui
de proximo de dictis negocijs, ſeu cauſis cogno-
uerint, appellari debet ad Primatem, Patriar-
cham, vel Papam.

50 Similiter cognoſcet contra negligentes Epiſco-
pos in ijs, quæ eorum muneris ſunt, explendis, &
quæ ſpecialiter in poſtremo Concilio generali ip-
ſis mandata ſunt, ſeſſ. 23. cap. 3. cum ſeq. maximè
circa ordinationes clericorum, Seminariorum in-
ſtitutione, eadem ſeſſ. cap. 18. & Eccleſiarum cu-
ratarum prouiſiones, quæ nonniſi per concurſum
fieri poſſunt, ſeſſ. 24 cap. 18.

51 Ab examinatoribus præterea, qui in Synodo
diœceſana eligi debent, vt de qualitatibus eorũ,
qui Parochialibus Eccleſijs præficiendi ſunt, re-
nuncient muneris, officijque eorum ratio expoſci
poterint, ſeſſ. 24. d. c. 18.

52 Cauſæ verò, & controuerſiæ inter clericos infe-
riores, quia ab eorum Ordinarijs facilè diffiniri
poſſunt, minus propriè ad prouinciale Concilium
pertinere noſcuntur.

53 Omnes verò cauſas vertentes in prima inſtan-
tia coram Epiſcopis ſuffraganeis ex ſententia Sa-
cræ Congregationis poterit Concilium cognoſce-
re; & non ſolum illas, quæ ſpecialiter eius iudicio
à iure, & Concilio reſeruatæ ſunt, ſed de omnibus
tam ciuilibus, quàm criminalibus, quæ dubiæ non
ſint, quæque breui tempore poſſunt expediri, &
alioqui iuxta canonicas ſanctiones in eo tractari,
54 & deferri poſſunt. Si tamen in prima inſtantia
coram locorum Ordinarijs illæ introductæ repe-
riantur, non poterunt auocari, niſi in caſibus à iu-
55 re permiſſis. Item nec cauſas pendentes coram
Archiepiſcopo poterit ad ſe auocare.

56 Appellari etiam poterit ad ipſummet Conciliũ
in cauſis pendentibus coram Epiſcopo, vel eius
Vicario, omiſſo Archiepiſcopo ad Concilium, ſi-
cuti ad Papam: à Concilio verò ad Archiepiſco-
pum, vel eius officialem appellari non poterit.

57 Viſitationem autem omnium Epiſcoporum
ſuffraganeorum, quam Epiſcopi legitimè impe-
diti per ſuos generales Vicarios faciunt, ſuſpen-
dere donec Concilium diffinitum fuerit, minimè
poteſt.

58 Contra Prouiſores, ſeu Vicarios generales etiã
ipſiuſmet Archiepiſcopi in cauſis criminalibus
procedet.

59 Generaliter autem erit procedendum, vt quæ
de vita, honeſtate, cultu, eorum officijs, & fun-
ctionibus à ſacris canonibus maximè in poſtremo
generali Concilio decreta ſunt, obſeruentur, con-
tra eos, qui talium decretorum contemptores,
tranſgreſſoreſque delati, repertique fuerint, ſeue-
rè ad relinquendum exemplum animaduertendo,
ſeſſ. 23. cap. 1.

60 Pauperum inſuper querelas contra quoſcumq;
iudices, & potentiores tam eccleſiaſticos, quàm
laicos in Synodis prouincialibus admiſſas fuiſſe
veterum Conciliorum teſtimonio, & ratione cõ-
probatur: maximè enim pertinet ad Epiſcoporũ
curam pauperum defenſionem aduerſus potentes
ſuſcipere, vt oppreſſores prius ſacerdotali admo-
nitione redarguant, & ſi contempſerint emenda-
ri, eorum inſolentia Regis auribus intimetur. Qua-
re cauſam hanc vexationis pauperum Synodus
prouincialis negligere non debebit, ex Concilio
Carthaginenſe V. cap. 9. & Toletano IV. cap. 13.
61 Vbi verò priuatorum querelis, & debitæ inqui-

quiſitioni ſatisfactum fuerit, & delatis contro-
uerſijs compoſitis, vel commiſſis; proferent Epi-
ſcopi ea, quæ correctione, vel reformatione di-
gna compererint per teſtes ſynodales in eorum
diœceſibus, vt ſuper his, & alijs ab ipſis propo-
nendis, prout vtilitati, vel honeſtati congruerit,
Synodus prouincialis prouida deliberatione pro-
cedat, & ſtatuat obſeruanda.

62 Nihil autem Synodo prouinciali erit antiquius,
quàm vt ea, quæ ſpecialiter Patres Concilij Tri-
dentini fidei, & diligentiæ illius crediderunt, ſe-
dulò exequatur; proinde in eam curam incum-
bet, vt Seminaria in qualibet diœceſi inſtituan-
tur, & conſeruentur, ſeſſ.23. cap. 18. ad finem.
Quod ſi ob paupertatem aliquarum Eccleſiarum
eiuſmodi collegia intelliget erigi non poſſe, cura-
bit ex fructibus duarum, aut plurium talium Ec-
cleſiarum in metropolitana, aut in alia prouincia
commodiori vnum, aut plura collegia erigenda.
Et præterea ſi in his, quæ de Seminario in Conci-
lio Tridentino ordinata ſunt, difficultates, aut im-
pedimenta contigerint; Synodus pro regionis
more, pro Eccleſiarum, & beneficiorum qualita-
te etiam quæ ad felicem Seminarij profectum ne-
ceſſaria, & opportuna videbuntur, decernet, &
prouidebit.

63 Præſcribet propriam examinis, ſeu inquiſitio-
nis, aut inſtructionis faciendæ formulam de pro-
mouendis ad Eccleſias Cathedrales Sanctiſs. Ro-
mani Pontificis arbitrio approbandam, ſeſſ. 24.
cap. 1.

64 Cognoſcet, & probabit cauſas, ob quas Cathe-
drales Eccleſiæ, & diœceſes ſuffraganeorum à me-
tropolitano viſitari debeant, eadem ſeſſ. cap.3.

65 De his, quæ ad debitũ in diuinis officij regimen
ſpectant, deque congrua in his canendi, ſeu mo-
dulandi ratione, de certa lege in Choro conue-
niendi, & permanendi, ſimulque de omnibus Ec-
cleſiæ miniſtris, quæ neceſſaria erunt, & ſi qua
huiuſmodi pro cuiuſque prouinciæ vtilitate, &
moribus certam cuique formulam præſcribet, ſeſſ.
24. cap. 12. in fin.

65 Formam à Concilio Tridentino in prouiſioni-
bus Eccleſiarum parochialium præſcriptam, & Pij
V. Conſtitutione firmiùs ſancitam, obſeruandam
promulgabit; ſciens facultatem ſibi à Concilio
Tridentino tributam, ſeſſ.23. cap.18. circa prædi-
ctam examinationis formam, addendi ſcilicet,
aut remittendi quæ cenſuiſſet, ead. Pij V. Conſti-
tutione ademptam fuiſſe.

37 Examinabit, vocatis his, quorum intereſt, &
diligenter expendet, ſi quas Eccleſias Cathedra-
les propter earum anguſtiam, tenuitatemque vi-
cinis vnire, vel nouis prouentibus augere expe-
diat, confecta de præmiſſis inſtrumenta ad Sum-
mum Romanum Pontificem remittet, ſeſſ.24.c.13

68 De imaginibus, & reliquijs Sanctorum ſi quis
dubius, aut difficilis abuſus ſit extirpandus, vel ali-
quis de ipſis grauior quæſtio incidat, Synodus
prouincialis iudicabit, ita tamen vt nihil incon-
ſulto Romano Pontifice nouum, aut in Eccleſia
hactenus inuſitatum decernatur, ſeſſ.25 de Inuo-
cat. Sanctor. in fin.

69 In exequendis decretis reformationis regulariũ
ſupplebit, & coercebit, & in defectum Capitulo-
rum generalium eadem Synodus per deputationẽ
aliquorum eiuſdem Ordinis prouidebit, ſeſſ.25. de
regular. cap. vlt.

70 Abuſus indulgentiarum, quos Epiſcopi in ſuis
Eccleſijs collegerint, in Synodo prouinciali refe-
rentur, vt aliorum quoque Epiſcoporum ſenten-
tia cogniti ſtatim ad Summum Pontificem defe-
rantur, cuius auctoritate quod vniuerſali Eccleſiæ
expedit, ſtatuatur, ſeſſ. 25. in decreto de indul-
gent.

71 Publicanda quoque erunt in Synodo prouincia-
li ſpecialiter quæ in Concilio Tridentino de reſi-
dentia ſub Paulo III. & Pio IV. ſtatuta ſunt, & ſi
quæ alia eiuſdem Concilij decreta in primis ne-
ceſſaria, atque vtilia cenſebuntur, ſeſſ. 6. cap.1. &
2. & ſeſſ.23. cap.1.

72 Cùm Decretum Concilij Tridentini de Clan-
deſtinis matrimonijs, tam in vnaquaque parochia
ſuum robur poſt triginta dies habere incipiat à
die primæ publicationis in eadem Eccleſia paro-
chiali factæ numerandos, nec huiuſmodi publica-
tioni requiſitæ à Concilio Tridentino æquiualeat
publicatio, quæ fit in Synodo prouinciali, vt Sacra
Congregatio declarauit; & præcipiendum erit
omnibus Epiſcopis, & alijs, ad quos talis executio
ſpectare poteſt, vt dictum decretum de clandeſti-
nis matrimonijs, itaut editum eſt, nihil addendo,
detrahendo, aut immutando, in ſingulis parochijs
quàmprimum publicetur, ſeſſ.24. cap.1. de refor.
matrim.

73 Deſignabuntur in Synodo iudices, quibus alio-
qui ad id aptis cauſæ Eccleſiaſticæ, ac ſpirituales,
& ad forum eccleſiaſticum pertinentes in partibus
delegandæ committi poſſint, ſeſſ.25. cap.10.

74 Deputabunt item iudices, qui de locationibus
rerum eccleſiaſticarum etiam auctoritate Apo-
ſtolica confirmatis iudicare valeant, iuxta Tridẽ-
tini Concilij decretum, vt quas à triginta annis ci-
tra ad damnum Eccleſiæ, & contra canonicas
ſanctiones contractas fuiſſe iudicauerint, irritas
declarent, de quibus ſeſſ 25. cap.11.

75 Atque hæc ferè ſunt, quæ Synodus prouincialis
ex Concilio Tridentino præſtare debet, ſuper qui-
bus amplior eſt illius poteſtas, quàm iure cõmu-
ni eidem competat, cap. Epiſcoporum, 18. diſt. cum
in præmiſſis non propria, ſed Concilij vniuerſalis
76 auctoritate nitetur. In cæteris enim cauſis, & ne-
gocijs meminiſſe oportebit Epiſcoporum Conci-
lia non habere vim conſtituendi, ſed auctoritatem
imponendi, & inducendi quod aliàs ſtatutum, &
generaliter, ſeu ſpecialiter obſeruari præceptum:
77 multoque minus in huiuſmodi Concilijs de rebus
fidei, & maioribus cauſis tractari, aut quicquam
diffiniri poteſt, cap. Maiores, de baptiſm. Non ta-
78 men horum poteſtas adeo reſtringitur, quin mul-
ta ſtatuere poſſint circa ea, quæ totam prouinciã
concernunt præter ius commune, & quandoque
etiam contra illud ex cauſa vrgenti veriſimiliter à
Canone non præuiſa, ſecundum ea, quæ fusè ad-
notaui in c. Dilectus, ſupra de tempor. ordinat. &
in cap. Quod ſuper his, de maior. & obedient. Suiſ-
79 que decretis ius commune adiuuare addendo
nouas pœnas, vel antiquas augendo.

80 Cæterum ad euitandam omnem ambitionis, &
præſumptionis ſuſpicionem abſtinendum erit à
promulgandis nouis decretis, quæ iuri communi,
& Pontificijs conſtitutionibus minus conſonant,
etiam in caſibus aliàs permiſſis, DD. ind. ca. Quod
ſuper his, de maiorit. & obedien. & vbi per anti-
81 quos Canones, vel vltimum generale Concilium,
aut Summorum Pontificum Conſtitutiones pro-
uiſum

Digitized by Google

niſum non fuerit, vel minus ſufficienter, ſupplebit
Synodus prouincialis ſuis Conſtitutionibus, vt ec-
cleſiaſtica diſciplina reſtituatur, prout meliùs, &
faciliùs videbitur.
82 In rebus dubijs, & de iure controuerſis non fa-
cilè diffinitiones fiant, præſertim vbi graue ali-
quod præiudicium parari poteſt, veluti in materia
Sacramentorum enodando, aut explicandis caſi-
bus vſurarum, & aliorum vitiorum, quibus timo-
ratæ conſcientiæ irretiri poſſunt.
83 Si circa iudicia, illorumque expeditiones fuerit
decernendum, meminiſſe oportebit non poſſe
Epiſcopos, nec Synodum prouinciale cauſam, quæ
ſui natura, aut ex iuris diſpoſitione ſummaria
non ſit, ſummariam efficere, neque breuiorem
reddere inſtantiam, aut ea, quæ de iure commu-
ni in cauſis ſummarijs ſeruanda ſunt, præcidere,
84 minuſque appellationes in caſibus, in quibus aliàs
permittuntur, prohibere: nec prætermittere mo-
85 dum, & ordinem à iure, & Concilio Tridentino
præcipuè in puniendis, corrigendiſque exceſſibus
præſcriptum.
86 In materia iuriſdictionis eccleſiaſticæ, & ſæcu-
laris conſultiùs erit nihil ſtatuere, quàm vt appa-
reat ex iuribus Eccleſiæ aliquid eſſe imminutum,
vel vſurpatum: videtur etiam abſtinendum à mē-
tione legum ſæcularium, præſertim ſi affines ſint
illis, quæ à Sede Apoſtolica improbatæ fuerunt.
87 Nouerint etiam exemptos decretis Concilij
prouincialis non obligari, niſi in caſibus, in qui-
bus à iure communi, Concilio Tridentino, & Sum-
morum Pontificum Conſtitutionibus ſpecialiter
Epiſcopis, aut Concilio prouinciali in ipſos pote-
ſtas tributa eſt, vt S. Congregatio cenſuit.
88 Quid obſeruādum ſit cum Capitulis exemptis,
& Epiſcoporum iuriſdictioni non ſubiectis apertè
ſtatuitur in Cōcilio Tridentino ſeſſ. 6. cap 4. & ſeſſ.
25. cap. 6. quod ſi illius executio quoad hoc habi-
tura ſit impedimenta, vel difficultates, quæ ſupe-
rari non poſſint ſatius erit nihil decernere, quàm
aliquid ſtatuere, quod ipſius Concilij decretis nō
conſentiat.
Cum regularibus quomodo Synodus prouin-
cialis procedere poſſit, aut debeat, ediſcere pote-
rit ex Concilio Tridentino ſeſſ. 25. de regular. & ex
poſterioribus Rom. Pontiſ. ea de re Conſtitutio-
nibus, præſertim Gregorij XV. quæ incipit, *In-
ſcrutabilis Dei prouidentia*; quorum auctoritate
niſi ſpecialiter nitantur decreta Synodalia, vtique
arctabunt illa tantùm Monaſteria, quæ ipſis Or-
89 dinarijs ſunt ſubiecta. In alijs autem Monaſte-
rijs Epiſcopi ſcire debent ſe à Concilio Tridenti-
no datos eſſe executores eorum, quæ in decretis
90 d. ſeſſ. 25. de regular. continentur: In quibus pro-
uinciale Concilium Epiſcoporum negligentiam
ſupplere, & coercere debet, eo tamen modo, &
forma, prout in ipſo Concilio Tridentino diſpoſi-
tum eſt, eadem ſeſſ. cap. vlt.
Et quia non omnia conſtitutionibus præciſè, &
ſub pœnis comprehendi poſſunt, aut expedit; nec
omnes, quibus vſui eſſe poſſunt decreta Synodi,
ſubijciuntur illius iuriſdictioni: aduertendum
erit ne decreta ipſa videantur minus conſideratè
concepta, ſeu ſcripta, aut executione fruſtrentur.
91 Quoniam verò prælati munus eſt, docere, ac
doceri, cap. Non oportet, 18. diſt. Suſcipiet Syno-
dus hanc quoque partem erudiendi tam Epiſco-
pos, qui ad Synodum accedunt, vt doceant, & do-
ceātur, quàm inferiores, maximè ſacerdotes, quo-
rum ignorantia valde periculoſa eſt in his, quæ
animarum curam, & ſalutem concernunt. De
Sacramentis igitur, eorumque adminiſtratione
explicabit quæ ſcitu ſunt neceſſaria, eaque accu-
ratiùs ediſci mandabit. De ſingulis clericorum
functionibus diligenter edocebit; & quæ in ma-
teria morum ſolent frequenter ſcrupulum inijce-
re timoratis conſcientijs, elucidabit adhærendo
probatis auctoritatibus, & receptis in Eccleſia
Catholica ſententijs.
92 Interſeret etiam Synodus prouincialis frequē-
tes exhortationes de rebus, quæ opportunè oc-
current, & ſub iuriſdictione, & coercitione illius
non cadunt, nec pœnis ſanciri poſſunt; & cùm
ſermo dirigatur ad perſonas, quæ non ligantur
prouincialibus decretis, ſanè in quibuſuis gene-
ribus cauſarum, & negociorum ſi exhortationes
huiuſmodi fuerint plenæ paternæ charitatis, non
minus efficaces eſſe poterunt ad perſuadendum,
quàm ſi eadem legibus præciperentur.
93 Porrò ipſa Synodi decreta puto, & eccleſiaſtico
ſtylo conſcribantur, vt Chriſtianam pietatem, non
rudem ſimplicitatem potiùsquàm exquiſitam la-
tinitatem redoleant. Vſitata igitur à Sanctis Pa-
tribus, & Sum. Pontiſ. verba in rebus præcipuè ec-
cleſiaſticis vſurpentur, nec noua vocabula in Ec-
cleſia ex prophanis Ethnicorum ſcriptis inuehan-
tur, quæ rebus obſcuritatem offendere, & Catho-
licis ſtomachum mouere poſſint.
94 Demum cùm prouinciale Concilium abſoluē-
dum erit, quæcumque in eo conſtituta fuerint, co-
ram Patribus Concilij relegentur; quibus ſub iu-
dicio, & correctione S Sedis Apoſtolicæ cum me-
tropolitano reliqui comprouinciales Epiſcopi ſub-
ſcribent.
95 Illa in vnum volumen redacta antequam pu-
blicentur ad S. D. N. cum literis metropolitani,
vel totius Synodi tranſmittentur, vt à Sede Apo-
ſtolica reuideantur, corrigantur, atque proben-
tur, itaque correcta executioni demandentur. His
96 etiam ſubijci poterunt ea, quæ ad promouendum
prouinciæ profectum in eccleſiaſtica diſciplina,
vel ad occurrendum impedimentis, atque pericu-
lis Synodus prouincialis S. D. N. proponenda iu-
dicauerit.
97 Decimò QVAERO, quæ ſit metropolitani au-
ctoritas in Synodo prouinciali. Solutio patebit
ex ſubiectis declarationibus Sacræ Congregatio-
nis Concilij.
Cùm quæreretur, An Archiepiſcopus ſolus in-
ſtis de cauſis poſſet abſque alijs Epiſcopis diſſol-
uere Concilium. S. Congregatio cenſuit non poſ-
ſe, niſi de conſilio, & aſſenſu Coepiſcoporum.
98 Archiepiſcopus ex S. Congregatione licèt ſit ca-
put Concilij, & Præſidens, nonniſi conſilio, & aſ-
ſenſu Coepiſcoporum poterit cuipiam ſilentium
indicere, vel iubere aliquod ſcriptum, aut libellū
legi, vel tunc non legi, ſeu mandare aliquem tunc
exire à Concilio, vel irritare, etiāſi accidat, vt ali-
quis ex Epiſcopis impediat, aut perturbet, aut cū
Archiepiſcopo minus vrbanè ſe gerat cùm tamen
99 ipſius ſit Concilium dirigere, poterit ex ſe man-
dare ne quis loquatur extra locum, neue pertur-
betur Concilium.
100 An metropolitanus poſſit cognoſcere de cauſis
ciuilibus Epiſcoporum, necnon eorum, qui dictis
Epiſcopis ſunt ſubditi: S. Congregatio cenſuit poſ-
S 2 ſe,

Google

ſe, etiam quando Epiſcopus agit contra Epiſco-
pum; cęteroqui non poſſe niſi in caſibus in iure
expreſſis.

101 An Archiepiſcopus poſſit procedere per cenſu-
ras, & alias pœnas contra Epiſcopos illos, qui
vſurpant Archiepiſcopi iuriſdictionem in Conci-
lio, ſiue extra illud, volentes cognoſcere de ali-
quibus cauſis ad tribunal, & curiam ipſius Ar-
chiepiſcopi pertinentibus: S. Congregatio cenſuit
non poſſe, niſi extra Concilium prouinciale iuxta
canonicas ſanctiones.

102 Et cum ex Concilio Tridentino caueatur, vt
Archiepiſcopus poſſit viſitare ſuffraganeos cauſa
cognita, & probata in Concilio prouinciali: An
103 neceſſarium erit facere informationem de cauſis
vrgentibus, vt debeant viſitari, & primitus Epi-
ſcopum vocari, & audiri in Concilio prouinciali,
vt videatur quid reſpondeat antequam Cōcilium
prouinciale ordinet, & declaret an ſit locus, vt
Archiepiſcopus viſitet: S. Congregatio cenſuit
Epiſcopum audiendum, nec ſufficere, vt Concilium
prouinciale declaret, quod dictus Archiepiſcopus
poteſt viſitare ſuffraganeos, eo quod adſit quere-
la, & libellus, ſeu memoriale contra dictos Epi-
ſcopos, & perſonas ſuarum diœceſum, abſque eo
quod dictus Epiſcopus, & reliquæ perſonæ ſint
præſentes, niſi cauſæ viſitationis decernendæ co-
gnoſcantur, & probentur.

104 Verum cùm hæc omnia in Concilio prouinciali
ex ſuffraganeorum, & metropolitani ſentētia per-
agi debeant, ſi metropolitanus eſt vnius ſententię,
ſuffraganei autem alterius: S. D. N. dixit ſen-
tentiam præualere ſuffraganeorum, & hoc quia
habent votum deciſiuum, & ſunt coniudices; &
quia Doctores dicunt, quod debet metropolita-
nus ſtatuere de conſilio, & aſſenſu eorū, ſeu maio-
ris partis, vt pleniùs dictum eſt ſupra in octaua
quæſtione.

105 Vndecimò QVAERO qua pœna ſint puniendi
metropolitani, & Epiſcopi negligentes ſtatis tem-
poribus celebrare prouinciale, vel diœceſanam
Synodum.

106 Solutio. textus in c. Quoniam quidem, 18. diſt.
ſimpliciter dicit, canonicis pœnis ſubiaceat: nec
aperit quænam ſint huiuſmodi pœnæ. Sed in hoc
c. expreſsè ſtatuitur, vt quiſquis neglexerit hæc
adimplere, à ſui executione officij ſuſpendatur.
Non eſt ergo pœna latæ ſententię, ſed ferendæ ſe-
cundum Hoſt. hic in fin. & Io. Andr. n. 7. in ver. Su-
107 ſpendantur. Et ita intelligo decretum Lateranenſis
Concilij ſub Leone X. in Conſtitutione ſupracita-
ta in fine primæ quæſt. ibi: [Circa hoc autem ne-
gligentes pœnas in eiſdem canonibus contentas
ſe nouerint incurſuros.] Necnon Concilij Triden-
tini in d. c. 2. in fine ſeſſ. 24. ibi: [Quod ſi in his tam
metropolitani, quàm Epiſcopi, &c. negligentes
fuerint, pœnas ſacris canonibus ſancitas incur-
108 rant.] Nam etſi ver. *incurrant*, ex ſui natura ſit
latæ ſententiæ, Clem. 1. de decim. & ibi gloſ. in ver.
Incurrant, Paul. Laur. Imol. & Cardin. in 27. qu. de
vſur. c. vlt. & ibi gloſ. in ver. Incurrat, de offic. deleg.
lib. 6. Tiraquell in l. Si vnquam, in ver. Reuertatur,
n. 145. C. de reuoc. donat. & ex ſententia. S. Con-
gregationis dixi in c. Sacro in 3. q. infra de ſen-
tentia excommunicationis; tamen ſecus eſt hoc
caſu, cum præcitata decreta relationem habeant
ad pœnas à iure ſtatutas: & ita S. Congreg. intel-
lexit verba d. c. 2. vt in ſubiectis declarationibus.

109 Dubitatum fuit primò, An Epiſcopi negligen-
tes in congreganda diœceſana Synodo infra ſex
menſes poſt celebratum prouinciale Concilium,
vt in ea notificent eiuſdem prouincialis Concilij
decreta, incurrant pœnam ſuſpenſionis duorum
menſium iuxta cap. final. 18. diſt.

Secundò, An ex decreto c. 2. ſeſſ. 24. Tridentini
Concilij dici poſſit imponi Epiſcopo non celebrā-
ti quotannis diœceſanam Synodum, pœnam ſu-
ſpenſionis, de qua in c. Sicut olim, de accuſat.

Tertiò, Dato quod cenſeatur impoſita, an ipſa
pœna, quæ ſecundum d. c. Sicut olim, incurritur
mediante ſententia, hodie ipſo iure incurratur
propter illa verba d. c. 2. in fin. ibi, pœnas ſacris ca-
nonibus ſancitas incurrant.

Ad primum S. Congregatio reſpondit Epiſcopū
teneri ad congregandam dictam Synodum diœ-
ceſanam iuxta d. c. final. & DD. ibid. Nec Triden-
tinum Concilium Epiſcopum ab hoc onere libe-
rauit: ideo ad tollendum omnem ſcrupulum ab
eo, qui omiſit eam Synodum celebrare, petendā
abſolutionem à Papa, & monendum Epiſcopum
per litteras Congregationis, vt deinceps ſeruet d.
c. final.

Ad ſecundum cenſuit incurrere pœnam ſuſpen-
ſionis, quia dictum c. Sicut, diſponit æquè in diœ-
ceſana Synodo, ac in prouinciali, vt per Abb. ibid.
in ſummar. & in c. 2. ſeſſ. 24. Trid. Concilij colligitur
appoſita pœna Epiſcopis negligentibus conuoca-
re diœceſanam, in vltimis verbis d. c. 2. ibi, [Si
metropolitani, vel Epiſcopi negligētes fuerint, &c.]
quæ verba debent referri tam ad prouincialem,
quàm diœceſanam Synodum. Quam Congrega-
tionis ſententiam itidem Sanctiſſimus approbauit,
& Epiſcopo abſolutionem conceſſit.

Ad tertium cenſuit per Concilium Tridentinū
non eſſe alteratum, nec immutatum modum in-
currendi pœnam d. c. Sicut olim: quia Concilium
vtitur illis verbis, *Incurrat pœnas ſancitas*, quæ
nihil innouant.

110 Rurſus Epiſcopus Comen. iam annum omiſerat
celebrare Synodū diœceſanam duabus de cauſis.
Primò quia Clerus Valtellinæ, & Clauenæ ſuæ
diœceſis nec venerat, nec excuſatores miſerat
formidine ſuorum dominorum temporalium Ca-
tholicæ Fidei oppugnatorum. Secundò, quia cum
nunquam eſſet celebrata Synodus prouincialis
cenſuit Epiſcopus ſuperſedendum donec celebra-
retur, vt quæ in ea ſtatuerentur, & ederentur de-
creta, legi poſſent in Synodo diœceſana.

S. Congregatio negocium hoc ad Sanctiſſimum
reiecit, qui nullam ex rationibus, ſeu excuſationi-
bus approbauit: ideo dixit, quod Epiſcopus quot-
annis celebret Synodum ſuam diœceſanam, vt te-
netur, & qui verentur accedere: ſatis eſſe, vt mit-
tat Procuratores ad excuſandum ſe: reliqui verò,
qui nullam cauſam habent quominus ad Synodū
accedant, cogantur, & fiat Synodus cum ijs, qui
poſſunt venire, & veniunt. Pro omiſſione autem
in præteritum facta Sāctitas Sua abſoluit Epiſco-
pum, & diſpenſat quatenus opus ſit.

111 Duodecimò, & vltimò QVAERO pro comple-
mento materiæ, quę ſit pœna Epiſcoporum non
accedentium ad Synodum prouincialem.

Solutio: Variæ pœnæ à ſacris canonibus ſta-
tutę reperiuntur: nam in c. Si ęgrotans, 5. q. 3. à
communione ſuſpenditur: Item in c. Si quis, 18.
diſt. alienus erit à fratrum communione vſque

ad

ad ſequentem ſynodum. Item in cap. Si Epiſcopus Metropolitanus, eadem diſt. Vſque ad proximam ſynodum à charitate fratrum, & Eccleſiæ communione priuentur. Item in cap. Si quis Epiſcoporum, d. diſt. 18. Vſque ad futurum Concilium cunctorum Epiſcoporum communione priuetur. Item in cap. Placuit ead. diſt. Eccleſiæ ſuæ communione debent eſſe cõtenti: ideſt cum alijs Epiſcopis non communicent, vt ibi in gloſ. vlt. Vnde non erit talis Epiſcopus prohibitus celebrare diuina officia, & ſacramenta recipere, nec cum cæteris Epiſcopis, vel alijs communicare, ſed tantùm ſuſpenſus erit à communibus negocijs cum alijs Epiſcopis, nec poterit intereſſe ſcrutinio Epiſcoporum, nec eorum conſecrationi, & alijs communiter pertractandis cum Metropolitano, & Epiſcopis: & ſequitur Præpoſitus in d. cap. Placuit, in fin. Cardin. Iacobat. de Concil. lib. 2. artic. 5. in princip. fol. 211. Item ex Concilio Toletano XI. cap. 15. Vnius anni communione priuetur. Item ex Concilio apud Alterin. cap. 11. Burcard. lib. 1. cap. 52. Ino par. 5. cap. 162. Pro prima vice grauiter obiurgentur; deinde interdicitur eis Miſſas celebrare. Item ex Concilio Meldenſi, 37. Ceſſet ab officio donec ſatisfaciat fratribus. Item ex VIII. ſynodo, cap. 27. Metropolitanus, qui ad ſynodum Patriarchæ vocatus ire neglexerit, primo tempore ſegregetur, & durante contumacia deponatur.

112 De impedimentis autem non accedentium ad ſynodum prouincialem vide quod ſcripſi in c. Ego N. à n. 9. ſupra de iureiur.

De Simonia, & ne aliquid pro ſpiritualibus exigatur, vel promittatur.

Cap. In ordinando.

S V M M A R I V M.

1 *PRo Ordinibus conferendis, vel inſtrumentis ſuper eis conficiendis Epiſcopus, vel Miniſtri, aut Notarij nihil temporale exigere debent, & num. ſeq.*
2 *Principale quando debet eſſe gratuitum, ita & omnia acceſſoria.*
3 *Paſtellus quid ſit.*
4 *Simoniam non committitur in contractu gratuito.*
5 *Emptionis, & venditionis nomine in diffinitione ſimoniæ venit omnis contractus non gratuitus.*
6 *Ordinatori non licet aliquid temporale etiã ſponte oblatum accipere pro collatione ordinum.*
7 *Dare verbum liberalitatem notat, non neceſſitatem.*
8 *Ordinatori an liceat aliquid vltrò oblatum ab ordinato accipere non pro ſpiritualibus, ſed ex charitate ſine pacto expreſſo, vel tacito, & num. ſeqq.*
9 *Et quid poſt Concilium Tridentinum n. 11.*
10 *Sanguinem elicit, qui multum emungit.*
12 *Conſuetudo etiã immemorabilis accipiendi ab ordinatis ad primam tonſuram forfices, pectines, & mappas, præter faculas eſt corruptela.*
13 *Ordinator nullam oblationem ab ordinatis poteſt accipere præter eam, quæ à Pontificali Romano fieri conſueuit.*
14 *Notarius an pro inſtrumentis conficiendis in collatione ordinis, vel beneficij, aut pro litteris dimiſſorijs, ſeu teſtimonialibus poſſit aliquam mercedem accipere ſaltem à ſponte dantibus, & nu. ſeqq vſque in fin.*
15 *Quid ſi percipiat ſalarium ex publico, & num. 20. & 27.*
16 *Et quid ſi non percipiat, & n. 22. & 27.*
Et quid ſi ſalarium non ſit congruum, num. 21. & num. 29
Et quid in Notario Epiſcopi, n. 18. & 28.
Et quid in extraneo, n. 19. & 23. & 28.
Et quid ſi officium Notarij ſit neceſſarium ad probationem ordinis, n. 20. & 28.
Et quid poſt Conc. Trid. n. 27.
17 *Notarij Papæ poſſunt mercedem accipere iuxta taxationem factam pro qualibet Bulla.*
24 *Notarius accipiendo aliquid ſponte oblatum ab ordinatis, ſi non ea intentione ab initio ad hoc acceſſit, ſimoniam non committit.*
25 *Præſertim ſi conſuetudo vigeat aliquid offerendi, quod pietatem, & deuotionem præſeferat.*
26 *Et quid ex Concilio prouinciali Mediolanenſi.*
27 *Tridentini Concilij decretum ſeſſ. 21. cap. 1. expenditur, & n. ſeqq*
30 *Negatiua vniuerſalis, Nullus, excludit omnia etiam minima.*
31 *Cancellarius quam mercedem poſſit accipere pro qualibet ſcriptura collationis, vel inſtitutionis, & num. 34. & 35.*
32 *Simonia. Epiſcopus nihil poteſt accipere in caſibus hic enumeratis: Notarius verò in aliquibus tãtum accipere poteſt mercedem ſuo labori conuenientem, ſi ex publico ſalarium non habeat, & n. ſeqq. vſq. in fin.*
33 *Miſſam bis in die celebrandi an, & quando Epiſcopus poſſit licentiam concedere, & n. 37.*
36 *Pro decretis in teſtamentis clericorum interpoſitis ſi quid Epiſcopus de iure, vel conſuetudine poteſt accipere, non debet excedere taxam conſuetam.*
38 *Diſpenſationes ab Epiſcopo, & Vicario ſunt gratis exequendæ non obſtante immemorabili. Notarius quartam partem auree accipere poteſt pro examine teſtium.*
39 *Examinatores pro examine, & approbatione ad parochiales nihil poſſunt accipere.*
40 *Conſuetudo ne quis in eccleſia ſepeliatur ſine licentia Epiſcopi, ſeruari debet; ſed vt producta licentia ſex ſcuta exigantur, tollenda eſt, vel ita moderanda, vt exactum pauperibus, vel eccleſiæ erogetur.*
41 *Parochi ſeruare debent edictum Epiſcopi de ſponſis matrimonio non coniungendis ſine ipſius licentia, quæ tamen gratis dari debet, licèt conſuetudo donandi aliquid Epiſcopo in ſignum lætitiæ non videatur penitus improbanda.*
42 *Ex conſuetudine exigendi à Beneficiatis donatiuū in ingreſſu Epiſcopi, non licet denegare litterarum executionem, vel poſſeſſionem beneficiatis poſt ingreſſum non ſoluto donatiuo.*
43 *Annata pro beneficijs de nouo inſtituendis ab Epiſcopo exigi non debet: Notario verò proceſſum ſcribenti aliquid honeſtum ſoluere non videtur inconueniens.*

In

44 *In Capellania dignitati vnita Epiſcopus retinet omnia iura ſibi ante vnionem competentia, niſi ſecus in litteris Apoſtolicis diſponatur.*

45 *Ordinationes generales fieri non debent in capella priuata, ſed in Eccleſia Cathedrali.*

46 *Parochi, & beneficiati, qui ſuo muneri plenè ſatisfecerunt, non prohibentur alios impeditos coadiuuare; ſed pro licentia ſaltem poſt Concilium nihil exigendum.*

47 *Notarij, & alij miniſtri Epiſcopi abſtinere debent ab omnibus exactionibus inſolitis, vel immoderatis.*

48 *Notarius ſi exigat pro inſtrumento ordinationis, ſeu litteris dimiſſorijs vltra decimam auri partem, committit ſimoniam, non tamen iure Diuino damnatam.*

1 IN ORDINANDO. Io.Andr. non ſummat, quia breue eſt. Sed ſecundũ Cardinalem ſic ſummari poteſt. Pro conferendis ordinibus, vel Inſtrumentis ſuper eis conficiendis, nihil exigi debet, & idem de pallij datione. Vel aliter ſecundum Io. de Anan. Mar. Socinum, & Felin. Epiſcopus pro ordine ab eo conferendo, vel miniſtri, aut Notarij nihil temporale exigere debent. Hoc dicit: & eſt B. Gregorij in ſynodo Romæ habita, c. 88. & refertur in cap. Sicut Epiſcopum, 1. qu. 2. Diuiditur in duas partes prout ſunt duo dicta; ſecunda ibi, *pro ordinatione*.

Nota primò ex principio tex. Fas non eſſe Epiſcopo aliquid temporale accipere pro manus impoſitione, ſcilicet ordinatoria: de hac enim loquitur hæc littera, vt patet ex parte deciſa, nec non ibi, pro ordinatione, & notat gloſ. 1. & communiter Doctores, licèt ex identitate rationis idem ſit dicendum in omni manus impoſitione, quæ multiplex eſt, vt plenè per gloſ. 2. Archid. & Turrecr. in c. Manus, 1. q. 1.

2 Secundò nota ibi, *ita nec miniſter*. Sicut principale debet eſſe gratuitum, ita & omnia acceſſoria, & circumſerentia. Vnde quemadmodum prohibetur Epiſcopus aliquid temporale pro collatione ordinis recipere, ita & omnes alij eius miniſtri non tantùm pro ordine, ſed etiam pro char-
3 tis, vel paſtellis, ideſt parua ceræ maſſa in modum paſtæ: & hoc ne fraus committatur, neue fiat indirectè, quod directè fieri non poteſt, vt hic in gloſ. 3. & notant Butr. in 2. notab. Abb. num. 2. & Mar. Socin. in 1. not. qui ex hoc infert ad multas quæſtiones. Pro miniſtro autem intellige Archidiaconum, qui examinat promouendos, cap. Ad hæc, circa finem, ſupra de offic. Archid. vt exponit hic gloſ. 2. Hoſtien. num. 1. & Io. Andr. num. 6. & colligitur ex littera ibi, vocem: nam Ordinatore interrogante, ſcis eos dignos? Prior Diaconorum reſpondet, quantum humana fragilitas, &c. vt cap. vn. ſupra de ſcrut. in ordin. facien. Vel quia cum examinat, vocat ordinandos, vt ait gloſ. 1. in d. cap. Sicut Epiſcopum, 1. qu. 2. Vel pro miniſtro intellige Diaconum, qui Euangelium legit, ſecundum Innoc. in princ. & quod infra dicit vocem, expone, ideſt lectionem Euangelicam, ſecundum Goffred. & Abb. Antiq. in verb. Vocem: & hoc magis conſonat antiquæ, ſecundum Io. Andr. n. 6. Cardin. num. 2. verſ. Quæro de intellectu textus, & Abb. Siculum num. 3. Legebatur enim: In ordinando Epiſcopo Pontifex manum imponat, euangelicam verò lectionem miniſter legit, confirmationis autem eius epiſtolam Notarius ſcribit, vt refertur ab Ant. Auguſt. in prima Collect. Decret. lib. 5. tit. 2. cap. 1.

4 Tertiò nota ibi, *vocem, vel calamum vendere*. Simoniam non induci ex contractu gratuito: quia verbum, *vendere*, contractum gratuitum non cõprehendit, cum venditio non procedat ſine pretio, l. 2. §. Sine pretio, ff. de contrahend. empt. &
5 hic notat gloſ. 3. Hoſt. num 4. & Butr. num. 6. Cæterum venditionis nomen non intelligas ſtrictè, ſed in latiori ſignificatione: nam etſi ſimonia ſit ſtudioſa voluntas emendi, vel vendendi aliquid ſpirituale, vel ſpirituali annexum; tamen ſub nomine emptionis, & venditionis comprehenditur omnis contractus non gratuitus, vt declarat Sanctus Thomas in 2. 2. quæſt. 100. art. 1. ad 5.

6 Vltimò nota ibi, *aliquid dare prohibemus*. Pro collatione ordinis non modo non licere Ipſi Ordinatori aliquid temporale exigere, ſed nec vltrò
7 oblatum accipere: nam verbum, *dare*, liberalitatem notat, non neceſſitatem, vt l. Rem legatam, ff. de adimen. legat. & legitur, & notatur in cap. 1. ſupra de donat. & ita ex hac littera colligunt Hoſt.
8 num. 4. in ver. Dare, & Ioan. Andr. eod. num. Signanter dixi pro collatione ordinis, quia ſecus eſſet ſi oblatio fieret non pro ipſa collatione, ſed ex charitate, vt notabiliter declarat idem Hoſt. vbi ſupra, dicens: [Si tamen non pro his ſpiritualibus, ſed ex charitate ſine pacto expreſſo, vel tacito aliquid etiam Ordinatori, & ab ordinato gratuitum offeratur, non reprobamus,] vt cap. Etſi quæſtio-
9 nes, §. 1. 2. & in fin. infra eod. Et meritò, quia oblatio nullam culpæ maculam ingerit, quæ non ex ambientis petitione proceſſit, vt legitur in cap. Sicut Epiſcopum, 1. quæſt. 2. Ad idem cap. Quicquid, 1. quæſt. 1. ibi, *Niſi voluntariè oblata*: licèt à Codice regio abſit illa dictio, *niſi*, vt eſt adnotatum in calce illius canonis. Facit cap. Dilectus, il ſecondo, infra eod. ibi, *illud tamen gratanter accipi poterit, quod fuerit ſine taxatione gratis obla-*
10 *tum*: & per hunc intellectum, vt Hoſtien. ſubdit, & geſtis damnatur ſimoniaca, & reprobatur interpretatio nimis rigida, & amara: quod & fieri debet, argum. l. Si id quod, §. Si quas ſerui operas, ff. de donat. inter virum, & vxor. l. penult. ff. Ad exhibendum, cap. Intelligentia, & cap. Præterea, infra de ver. ſignif. nam qui multum emungit, elicit ſanguinem, cap. Denique, 4. diſtinct. & cum Hoſtien. totidem ferè verbis tranſeunt hic Ioann. Andr. num. 4. Butr. num. 2. in prima oppoſ. & n. 7. verſ. Si eſt de ſubſtantia collationis, Cardin. in fin. Ancharan. num. 3. Abb. num. 4. & Ioan. de Anan. num. 9.

Quorum ſententiæ, quod ſpectat ad ius commune, & ipſe accedo, cum duobus tamen temperamentis. Primum eſt, vt quod offertur, ſit modicum, vt per Butr. in loco proximè citato. Alterum, vt non detur in ipſo actu ordinationis, ſed ex interuallo, vt hic per Card. in fin. & probatur in d. cap. Sicut Epiſcopum, 1. quæſt. 2. ibi, *poſt acceptos chartas, & pallium*. Facit optimè textus in cap. Emendari, 1. quæſt. 1. Opus enim per ſe laudabile ratione temporis reprobatur, ne malignãdi occaſionem inducat; ideoque licèt nummos in concham mittere opus pietatis ſit, tamen tempore ſuſcipiendi baptiſmi ſimoniæ ſuſpicionem ingerit, vt ibi, & arg. l. vn. in fin. ff. ad l. Iuliam de ambitu, & notat gloſ. 1. in d. c. Emendari.

Porrò

11 Porrò hæc vendicant ſibi locum iure communi
inſpecto : verum hodie opinio Hoſt.reperitur cor-
recta à Concilio Trident.in c.1.ſeſſ.21. Nam San-
cta Synodus ad tollendam omnem ſuſpicione, ſu-
ſtulit etiam ſponte oblata , quæ ſi nihilominus ac-
ciperentur , non propterea ſimonia induceretur,
ceſſante ſcilicet omni pactione tacita, vel expreſ-
ſa, ſed ſolum incurrerentur pœnæ eo decreto in-
flictæ : & quamuis ex c.Etſi quæſtiones, infra eod.
in ſpontè oblatis attendenda ſint perſonæ dantis ,
& accipientis qualitas , quantitas muneris, & do-
nantis tempus: ſecundũ verba illa Concilij, *etiam
ſponte oblatum quouis prætextu , & ex quacum-
que de cauſa* ; tollunt omnem prætextum , & om-
nem cauſam, vt nulla poſſit eſſe accipientis excu-
ſatio, nullaue tergiuerſatio . Adde quod etiam
de iure communi contra Hoſt. facit textus in d.c.
Sicut Epiſcopum, 1.q.2. quia dum permittit ordi-
nato gratiæ tantummodo cauſa aliquid dare, non
dicit ipſi ordinatori , ſed quibuslibet de Clero ; &
ſic quod de alijs conceſſit , de ordinatore videtur
negaſſe, ad gloſ.in cap.Qualis, in ver. Negatur, 25.
diſtinct.

12 Ab his tamen excipe id, quod datur ab ordina-
tis ex præſcripto Pontificalis Romani . Vnde Sa-
cra Congregatio Concilij aliàs cenſuit conſuetu-
dinem etiam immemorabilem percipiendi ab or-
dinatis ad primam tonſuram forfices, pectines ,&
mappas, præter ſacnlas, pariterque mappas à Preſ-
byteris , intelligi perinde ac corruptelam reuoca-
tam, nullamque in ea functione oblationem per-
cipi poſſe, præter eam, quam quis dum ſacris or-
dinibus initiatur, Pontificali Romano permitten-
te conſueuit offerre:ex quibus infertur nec ex lau-
dabili conſuetudine, c. Ad Apoſtolicam, infra eod.
aliquid accipi poſſe .

14 QVAERO generaliter, an Notarius pro inſtru-
mentis conficiendis in collatione ordinis , vel be-
neficij, aut pro litteris dimiſſorijs, ſeu teſtimonia-
libus poſſit aliquam mercedem accipere, ſaltem à
ſponte dantibus .

Doctores in hac quæſtione , & in intellectu
huius Decretalis multum ſe inuoluunt,& in varias
ſcinduntur opiniones , quas hic plenè inter alios
recenſet Io.de Anan.in gloſ.penult.n.12.

15 Quidam enim diſtinxerunt an Notarius perci-
piat ſalarium ex publico , necne ? Si percipiet, di-
cunt ei non licere aliquid accipere : & in hoc caſu
16 intelligunt hoc cap.ſi verò ſalarium non percipiat,
aſſerunt non eſſe illi interdictum operas ſuas , vel
ſcripturam vendere , cùm nemo cogatur de pro-
prio beneficium facere, c. Precariæ, 10. q.2. & in
hac opinione fuit originaliter Hugo , vt notatur in
c.Sicut Epiſcopum,in gloſ.Calamum, 1.q.2. & Ber-
nard. hic in gloſ. 3. eamque veram eſſe affirmat
Cardin.n.1.in prima oppoſitione, quam etiam ſe-
quitur Abbas n.3.circa finem.verſ.Et ideo ſimpli-
citer.

17 Et propterea Alanus hic dicebat , Notarios Pa-
pę licitè poſſe mercedem accipere iuxta taxatio-
nem factam pro qualibet Bulla , quia non habent
ſalarium à Papa, vel quia in Curia Romana non
habet locum ſimonia , ſicut nec lex Iulia de am-
bitu, vt l.vn.ff.ad legem Iul.de ambit.& facit quod
notatur in c.Presbyter.92.diſt.& in c. vlt.1. q.6. &
hoc dictum Alani ſequuntur hic Butr.n.3.Cardin.
n.1.in 2.oppoſ.Anchar.n.2.Abb. n 5. Io. de Anan.
in 2.not.licèt hoc corrigendum eſſe dicat Hoſt. n.
3.verſ.Et ſecundum hoc, & alij pręallegati .

18 Alij verò diſtinxerunt inter Notarium Epiſco-
pi, cui ſcilicet Epiſcopus hoc officium commiſit,&
Notarium extraneum. In primo caſu dicunt pro-
cedere hanc Decretalem , itaut Notarius Epiſco-
pi teneatur gratis omnino miniſterium ſuum im-
19 pendere. In ſecundo autem caſu admittunt No-
tarium extraneum nedum petere poſſe iuſtum ſa-
larium , ſed etiam aliquantulum plus iuſto prop-
ter magnitudinem negotij : ita expreſsè Innoc.
hic in ver.Notarius, verſ. Si autem alius , & paulò
infra verſ.Vel dic quod loquitur , cui totidem ferè
verba ſubſcribũt Hoſt.n.3.Io.And.n.7.& idẽ Hoſt.
in c.Sicut,n.5.circa finem,ſupra Ne cler. vel mon.

20 Sed alij ſimul iungunt ambas diſtinctiones ſu-
perius propoſitas; dicunt enim : Aut Notarius
habet ſalarium ex publico;& tunc ſubdiſtinguunt,
an officium talis Notarij ſit de ſubſtantia ordina-
tionis , & hoc primo caſu non liceat ei aliquid re-
cipere, cùm eius officium ſit de conferentibus ad-
21 miniſtrationem. Aut non eſt de ſubſtantia;& tunc
ſi ſalarium, quod ſoluitur non congruit ſcribenti
conſiderato labore, & negòtij qualitate , licita ſit
receptio . Ratio , quia non debet quis cogi mili-
tare proprijs ſtipendijs, vt in c.Cum ex officij, de
præſcript. ſin autem ſalarium vt ſupra ſit congruũ,
tunc receptio non ſit licita, quin potius ſimoniaca,
ita diſtinxit Anton.de Butr,hic nu.7.verſ. Dic ergo
ſi ſalarium recipit ex publico, & Io.de Anan.n.12.
verſ.Quandoque aliquid recipitur: & quamis Ab.
hic nu. 3. verſ. Ad primum conclude , hanc diſtin-
ctionem impugnat , eo quod nullo caſu officium
ſcriptorum poſſit eſſe neceſſarium ad ordinem ri-
tè conferendum : tamen illam ſaluat Io. de Anan.
nu.12. col.penult. verſ. Tu conſidera, dicens hanc
fuiſſe mentem Doctorum, quod ex priuilegio,ſta-
tuto, vel conſuetudine erat inductum, vt ordina-
tio, vel traditio pallij , vel collatio beneficij non
poſſet probari niſi per inſtrumenta , vel chartas
ſcriptas per certos Notarios ad hoc deputatos, &
hoc reſpectu officium talis Notarij dici poterat
neceſſariò requiri ad ordinem legitimè conferen-
dum, ideſt ad illius probationem , ne alioquin de
ordinatione dubitari contingeret , vt in c.Legum,
2.q 1.& notat gloſ.in d.c. Sicut Epiſcopum, in ver.
Calamum, 1.q.2. paria enim ſunt non eſſe, vel pro-
bari non poſſe, l.Duo ſunt Titij, ff.de teſtam tutel.
cum alijs allegatis per gloſ.final.in c.Cum dilecti
ſupra de accuſat.

22 Verum Laurentius in d.c. Sicut Epiſcopum in
præcitata gloſ.in ver.Calamum,reprobauit ſupra-
ſcriptas diſtinctiones, cenſuitque Notarium non
poſſe aliquid exigere pro huiuſmodi ſcriptura;nec
diſtinguendum eſſe an habeat ſalarium ex publi-
co, necne : qui textus prohibet , vt in collatione
ordinis ; nec pro labore , nec charta liceat ali-
quid recipere , Vnde Epiſcopus curare debebit,
vt ſine muneris alicuius acceptione ſcribatur : &
hanc opinionem dicit poſſe defendi Cardin. hic
num.1.in prima oppoſit.verſ.Ego tamen dico,arg.
huius litteræ, quæ expreſsè prohibet miniſtros ,
vel Notarios aliquid capere, nec vllam adhibet
23 diſtinctionem . Et ad contrarium gloſſa, quod
quis non teneatur de ſuo facere beneficium , &
proprijs ſtipendijs militare, reſpondet Cardin.
Notarium extraneum non debere ſe ingerere
illicitè in officio , quod debet eſſe gratuitum ,
Ideoque tenentur Epiſcopi deputare aliquos , qui
hoc

Digitized by Google

hoc liberaliter expleant, licèt hoc non faciant, & minus benè, ſecundum eum.

24 In omnibus tamen ſupraſcriptis caſibus, in quibus Doctores negant licere Notario aliquid recipere, intelligunt hoc procedere quando ex pacto, & conuentione recipit. Sed ſi gratis, & ſpontè aliquid offeratur, & ſine omni intentione ab initio ad hoc acceſſerit, ſimoniam non committit, cap. Cum ſit Romana, infra eod. ſiue ſit Notarius ordinationis, ſiue extraneus, & ſiue ſalarium habeat ex publico, ſiue non: & in hoc conueniunt gloſ. hic in ver. Vendere, Innoc. poſt med. verſ. Si quis autem, Abb. Antiq. in fin. Hoſtien. num. 3. Ioann. And. num. 7. verſ. Si omnino eſſet extraneus: & reliqui omnes:

25 præſertim ſi conſuetudo vigeat aliquid offerendi, quod pietatem, & deuotionem præſeferat, vt cap. Ad Apoſtolicam, infra eodem, ſecundum Innoc. vbi ſupra, Hoſtien. d. num. 3. verſ. Maximè vbi conſuetudo, & Io. Andr. d. nu. 7. verſ. Sed etiam talibus locis.

26 In Concilio tamen prouinciali quinto Mediolanen. in titul. de Cancellario, & Notarijs tom. 4. Conciliorum part. 2. pag. 542. col. 2. Recenſentur quamplura inſtrumenta, & ſcripturæ, quæ à Cancellario, & Notarijs confici, & gratis dari debent; & pag. ſeq. col. 1. expreſsè cautum legitur, vt qui aliquid etiam à ſpontè dantibus perceperit, tum in conſcientiæ foro ne ſuum faciat, ſed pauperibus loci erogare omnino debeat; tum quadruplo mulctetur, quod vel in Eccleſiæ inſtaurationem, vel in Sacriſtiæ vſum erogetur.

27 In hac varietate ſuperuenit ius nouiſſimum Concilij Trid. in d. cap. 1. ſeſſ. 21. quo diſertis verbis ſtatuitur, vt Notarij in ijs tantùm locis, in quibus non viget laudabilis conſuetudo nihil accipiendi, pro ſingulis litteris dimiſſorijs, aut teſtimonialibus decimam tantùm vnius aurei partem accipere poſſint, dummodo eis nullum ſalarium ſit conſtitutum pro officio exercendo: nec Epiſcopo ex Notarij commodis aliquod emolumentum ex eiſdem ordinum collationibus directè, vel indirectè prouenire poſſit; tunc enim gratis operam ſuam eos præſtare omnino teneri decernit: contrarias taxas, ac ſtatuta, & conſuetudines etiã immemorabiles, vt corruptelas caſſando, & interdicendo.

Quo decreto S. Synodus inter opiniones ſupraſcriptas non obſcurè probauit primam diſtinctionem Hugonis, & Bernardi, de qua ſupra num. 15. videlicet, vt Notarius non habens ſalarium ex publico poſſit mercedem accipere pro inſtrumento, ſeu litteris teſtimonialibus collationis ordinis; ſecus ſi habeat ſalarium: & conſequenter Concilium reiecit opinionem Laurentij, de qua ſupra nu. 22. Qui indiſtinctè negauit Notarium aliquid accipere poſſe etiam ſi nullum ei ſalarium ſit conſtitutum: nam hoc caſu ex Concilio licet mercedem accipere. Quatenus tamen Hugo, & Bernardus permiſerunt Notario publicum ſalarium non habenti inſtrumentum collationis vendere, & ſine limitatione pretium exigere, Concilium hoc non admiſit, ſed mercedem taxauit, & reduxit ad decimam vnius aurei partem, vulgò iulium vnum pro ſingulis litteris dimiſſorijs, vel teſtimonialibus.

28 Rurſus Concilium non approbauit diſtinctionẽ Innocentij, & ſequacium inter Notarium Epiſcopi, ſeu ordinationis, & Notarium extraneum; ſed ſi Notarius non percipiat ſalarium ex publico, & non obſtet contraria conſuetudo, permittit ei accipere decimam partem vnius aurei, nec diſtinguit an ſit Notarius extraneus, vel ad hoc officium deputatus: & in Cancellario Epiſcopi ſæpius hoc declarauit S. Congregatio Concilij, vt dicam infra

29 num. 31. & 35. Et eodem modo non videtur Concilium admiſiſſe aliam diſtinctionem Antonij de Butr. de qua ſupra num. 20. videlicet an ſalarium Notarij ſit congruum, necne; ſed ita demum voluit licere Notario mercedem accipere ſi ſalariũ

30 nullum ei ſit conſtitutum. Et pondera vniuerſalem negatiuam, nullum, quæ excludit ſalarium quantumcumque minimum, gloſ. in cap. Statutum, §. Inſuper, in ver. Nullum, de reſcript. lib. 6. gloſ. in cap. Nemo poteſt, §. primo, in ver. Obligari, de reg. iur. eod. lib. Gemin. conſ. 35. n. 5. Crauett. conſ. 294. num. 6. Vnde ſibi imputet Notarius, qui modicum ſalarium acceptauit; per hoc enim ſe tacitè adſtrinxit ad operas ſuas pro illo modico impendendas, exemplo eius, qui beneficium acceptauit; nam tenetur illi inſeruire quantumcumque ſit tenue, vt leg. & not. in cap. Conquerente, ſupra de Cler. non reſid.

31 Porrò quemadmodum hęc Decretalis, licèt in ſpecie loquatur in ordine, tamen à quibuſdam generaliter intelligitur etiam in beneficio, vt hic refert Innoc. in princ. in ver. Notarius, eod. modo licèt Concilium in d. cap. 1. ſeſſ. 21. loquatur ſpecificè in collatione ordinum: tamen S. Congregatio id ipſum declarauit in collatione beneficij, licèt ratione maioris laboris mercedem pinguiorem arbitrata fuerit. Sæpius enim cenſuit, Cancellarium poſſe pro qualibet ſcriptura collationis, vel inſtitutionis accipere mercedem ſuo labori conuenientem, quæ tamen ſcriptura, ſigillo, & cæteris omnibus computatis, vnum aureum non excedat, & dummodo ipſi Cancellario ſalarium nullum pro officio ſuo exercendo præſtitutum ſit, & ex pecunia, quam accipit, nihil prorſus emolumẽti collatores, aut inſtitutores etiam occaſione ſigilli vllo modo directè, vel indirectè percipiant.

32 In alijs autem pluribus caſibus ſicut Epiſcopi, ita & eorum Cancellarij tenentur operam ſuam gratis præſtare, vt patet ex infraſcriptis reſolutionibus S. Congregationis Concilii in cauſa Vicenſi, & S. Congregationis Epiſcoporum in cauſa Gerunden. tenoris infraſcripti, videlicet.

Capitulum Vicenſe obtulit Sac. Congregationi cilii ſupplicem libellum, quo conquerebatur tam Epiſcopum Vicenſem, quàm eius Notarios, & ſcribas pro diuerſis ſcripturis negociorum ad eius iuriſdictionem pertinentium non modicam pecuniarum quantitatem exigere, petebatq; mandari Epiſcopo, vt ab eiuſmodi exactionibus abſtineret, atque Notarios, & ſcribas coerceret, ne plus debita mercede reciperent.

Scripturæ autem negociorum, atque actuum prædictorum à Capitulo ſigillatim expreſſæ, hæ fuerunt,

Collationum, inſtitutionum, ſeu prouiſionum per obitum, vel reſignationem etiam ex cauſa permutationis, vel alias.

Dimiſſoriarum, ſeu teſtimonialium, quæ conceduntur Presbyteris, ſeu Clericis ad alienas diœceſes tranſituris.

Licentiarum recipiendi ordines ab alijs Epiſcopis.

Licen-

Licentiarum bis in die celebrandi.

Licentiarum dicendi Miſſas.

Licentiarum dicendi Miſſas matutino tempore, quas matutinales vocant diebus Dominicis, & feſtiuis.

Licentiarum audiendi confeſſiones.

Licentiarum adminiſtrandi Sacramenta.

Licentiarum deſeruiendi beneficijs Curatis.

Licentiarum deſeruiendi beneficijs ſimplicibus.

Licentiarum ordinandi ſe ad titulum patrimonij, ſeu approbationem huiuſmodi titulorum.

Licentiarum abſentandi ſe ab Eccleſijs, & beneficijs.

Licentiarum quæſtuandi.

Licentiarum ſepeliendi cadauera intus Eccleſiam.

Mandatorum de publicando in Eccleſia initiandos ſacris, vel minoribus ordinibus, vel tonſura clericali.

Diſpenſationum ad duo beneficia etiam ſimilia ſub eodem tecto.

Approbationum concurrentium ad vacantes parochiales in menſibus reſeruatis, quæ ad Curiam Romanam tranſmittuntur.

Approbationum Iuris patronatus ex fundatione, vel dotatione.

Creationum Notariorum in parochialibus, & commiſſionum regiminis ſcribaniarum earundem vacan.

Deputationum Oeconomorum dum beneficia vacant.

Executionum litterarum Apoſtolicarum gratiam, ſeu iuſtitiam concernentium.

Die ſeptima Februarij 1602. Propoſito in Sacra Congregatione Cardinalium Concilij Tridentini Interpretum hoc ſupplici libello, Patres primum mirati ſunt aliqua ex ſuprapoſitis capitulis aliquo modo etiam abſque vlla mercede concedi, nempe licentiam tum bis in die, tum etiam matutino tempore Miſſas celebrandi; & proinde mandarũt Epiſcopo ſignificari, nam hæc ipſe concedat, quemadmodum proponitur.

Deinde quod ad pecuniæ, ſeu mercedis exactionem, ac ſolutionem pertinet, reſponderunt, Epiſcopo quidem in nullo ex ſupradictorum capitum licere quicquam accipere, vel percipere directè, vel indirectè. Notario, vel Cancellario nihil etiam licere accipere in plurimis ex ijſdem capitibus, nempe propter approbationem ad audiẽdas confeſſiones; propter licentiam adminiſtrandi ſacramenta; ob licentiam deſeruiendi beneficijs; ob licentiam ſepeliendi defunctorum corpora in Eccleſia; ob licentiam, vt quis poſſit abeſſe à beneficijs; ob mandata publicandi in Eccleſia eos, qui primam tonſuram, vel minores, ſacroſue ordines luſcipere voluerint; adeò vt in nullo ſupradictorum caſuum neque ratione ſcripturæ, nec ſigilli, nec laboris, nec alio titulo aliquid à quopiã percipere queat, ſed gratis hæc omnia his, quorũ intereſt, debeant præſtari. Verum quoad alia capita ita demum Notarium, vel Cancellarium poſſe aliquid percipere, ſi nullum ſibi ſalarium, vel ſtipendium ſit conſtitutum, eumque congruam tantum ſui laboris mercedem, quæ quoad litteras collationis, vel inſtitutionis Curatarum Eccleſiarum, vel deputationis Vicariorum in illis, vnum aurum, & quoad litteras dimiſſorias, aut teſtimoniales decimam, vnius auri partem nunquam excedat.

Proſp. Fagn. in 1. par. 5. lib. Decretal.

Et cum pro parte Epiſcopi ad impediendam huius decreti executionem habitus eſſet recurſus ad Commiſſarium Cameræ, eo quod Cameræ intereſſet, quæ tempore ſedium Epiſcopalium in Hiſpania vacantium emolumenta ſupradicta percipere conſueuerat: Commiſſarius inhibitionem conceſſit: ac propterea Capitulo petente inhibitionis moderationem, Sanctiſſimus D.N. mandauit, vt de hac re in Congregatione vtraque parte audita, iterum ageretur.

33 In Congregatione præterita cum Procurator Capituli Vicen. eſſet conqueſtus, quod Epiſcopus pecuniam exigeret pro licentia bis in die celebrãdi: S. Congregatio mandauit ſignificari Epiſcopo, vt ne dum aliquid propterea non exigeret, ſed nec vllam licentiam bis in die celebrandi vllo modo concederet.

Nunc idem Procurator petit huiuſmodi decreti moderationem: allegat cap. Conſuluiſti, de celebrat. Miſſar.

S. Congregatio die 28. Februarij 1602. cenſuit hoc cap. Demendum ex decreto, & ex litteris, quæ dabuntur ad Epiſcopum, & relinquendum in diſpoſitione iuris communis.

Exemplum litterarum ad Epiſcopum Vicen. propoſito, atque perlecto in S. Congregatione Cardinalium Concilij Trid. Interpretum ſupplici libello his litteris adiuncto, quem procurator Capituli iſtius Cathedralis exhibuit, Illuſtriſſimi Patres eis ſingulis deguſtatis, atque perpenſis, reſpõderunt, Epiſcopo quidem in nullo ſupradictorum capitum licere quicquam accipere, vel percipere directè, vel indirectè. Notario autem, vel Cancellario nihil etiam licere accipere in plurimis ex eiſdem capitibus; nempe propter approbationem ad audiendas confeſſiones; propter licentiam adminiſtrandi ſacramenta ob licentiam deſeruiendi beneficijs; ob licentiam ſepeliendi defunctorum corpora in Eccleſia; ob licentiam vt quis poſſit abeſſe à beneficijs; ob licentiam celebrandi Miſſas; ob licentiã colligendi eleemoſynas; ob mandata publicandi in Eccleſia eos, qui primam tonſuram, vel minores, ſacroſque ordines ſuſcipere voluerint; adeo vt in nullo ſupradictorũ caſuum, neque ratione ſcripturæ, nec ſigilli, nec laboris, nec alio titulo aliquid à quopiam percipi queat, ſed gratis hæc omnia his, quorum intereſt, debeat præſtari.

34 Verum quoad ad alia capita ita demum poſſe Notarium, vel Cancellarium aliquid percipere, ſi nullum ſibi ſalarium, vel ſtipendium fuerit conſtitutum; tuncque congruam tantum ſui laboris mercedem, quæ quoad litteras collationis, vel inſtitutionis Curatarum Eccleſiarum, vel deputationem Vicariorum in illis vnum aureum; & quoad litteras dimiſſorias, aut teſtimoniales, decimam vnius auri partem nunquam excedat. Tenet amplitudo Tua non obſcurè in ſingulis hiſce capitibus Congregationis ſententiam, cui conformius adhærebit, quò magis decet Prælatos à pecuniæ ſtudio eſſe abhorrentes. Deus Amplitud. Tuam incolumen ſeruet.

Romæ die 8. Martij 1602.

Digitized by Google

Decreta S. Congregationis Epiſcoporum
Die 25. Octobris 1588.

RElatis, & latè diſcuſſis in S. Congregatione Illuſtriſſimorum, ac Reuerendiſſimorum S.R.E. Cardinalium ſuper negotijs, & conſultationibus Epiſcoporum, & aliorum Prælatorum, ac viſitatoribus Apoſtolicis deputatorum iunctis capitibus S D.N. nomine Canonicorum, & Capituli Gerunden. Eccleſiæ per memoriale Sanctitati ſuæ porrectum exhibitis vna cum reſponſionibus nomine Reuerendiſſimi D. Epiſcopi deſuper factis, partium Procuratoribus etiam in contradictorio ſæpius auditis: eadem S. Congregatio, cui negotium fuit remiſſum à Sanctitate ſua ſuper vnoquoque reſpondendum fore cenſuit prout infra.

35 Ad primum, & ſecundũ quatenus aſſerit R. D. Epiſcopum à prouiſis in forma dignum à Sede Apoſtolica exigere pro collatione in vim Apoſtolici mãdati facienda iulios duos pro quolibet decreto valoris beneficij, & pro collationibus, quæ ipſe facit iure ordinario, pro qualibet prouiſione aliquando ſex, aliquando ſeptem ſcuta; & à prouiſis ab inferioribus etiam exemptis, quorum collationes ab eius Vicario vult approbari, & ratificari, ſub ſolutione præfata. S. Congregatio inhærendo reſponſioni iam factæ per Illuſtriſſimos, & Reuerendiſſimos DD. Cardinales pro interpretatione, & executione S. Concilij Tridentini deputatus, dicit pro collatione, aut inſtitutione Eccleſiarum Curatarum Cancellarium poſſe in ſingulis accipere mercedem ſuo labori conuenientẽ, quæ tamen ſcriptura, ſigillo, & cęteris omnibus computatis vnum aureum non excedat; & dummodo ipſi Cancellario ſalarium nullum pro officio ſuo exercendo conſtitutum ſit, & ex pecunia, quã accipit, nihil prorſus emolumenti collatores, aut inſtitutores vllo modo directè, vel indirectè percipiant: & idem ſeruandum in omnibus alijs etiã ſimplicibus beneficijs quibuſcumque.

36 Ad tertium ſuper iuribus competentibus dicto Epiſcopo ex conſuetudine pro decretis per eum in teſtamentis clericorum interpoſitis, illorumq; vt aiunt, inſolita exactione dicitur, quod ſi aliquid de iure, vel præſcripta conſuetudine exigi debeat propter decreta in teſtamentis interponi ſolita ab Epiſcopo, non excedatur taxa, ſeu ſumma antiquitus conſueta, quæ ſemel ſoluatur etiã ſi plura legata pia in eodem ſcripta ſint teſtamento, & de illa ab Epiſcopo, non autem ab hæredibus, vel ab alio merces Notarij detur.

37 Ad quartum ſuper licentijs bis celebrandi, ac pecunijs, quæ pro illarum expeditione, vt aſſeritur, ſoluuntur, miratur S. Congregatio agi de his licentijs concedendis: nam id nonniſi ex magna neceſſitate fieri debet, & magna cautela, vt puta in locis, vbi perpauciſſimi ſunt ſacerdotes, vel adſint impedimenta aduerſariorum Fidei, vel quid ſimile, quæ ceſſant eo in loco, vbi vix euenire poſſint alij caſus à iure permiſſi; nec concedi poteſt hæc licentia ab Epiſcopo generaliter quaſi priuilegium alicuius ſacerdotis, ſed tantùm in aliquo caſu particulari neceſſitatis cauſa ab Epiſcopo examinanda; & ſi quando concedi contingat, gratis prorſus etiam quoad mercedem Notarij concedatur.

Ad quintum, & ſextum ſuper pecunijs, quæ ab Epiſcopo, vt fertur, exiguntur pro litteris dimiſſorijs, & teſtimonialibus, aut commendatitijs, necnon publicationis, vt ipſi vocant, quæ promouendis ad ſacros ordines concedi ſolent: dicitur ad vnguem ſeruari debere decretum S. Concilij Tridentini cap. 1. de reformat. ſeſſ. 21.

Ad ſeptimum ſuper ſolutionibus, quas fieri exponitur, pro licentijs exercendi curam animarum, confeſſiones audiendi, coadiutorijs, earumque reuocationes dicitur gratis omnino licentias concedendas, ex decreto eiuſdem S. Concilij c. 15. de reform. ſeſſ. 23.

38 Ad octauum ſuper exactione, quæ fieri præſupponitur vnius argentei pro diſpenſationibus matrimonialibus exequendis, litterarum Apoſtolicarum clauſulis non obſtantibus: inhærendo reſpõſo deſuper facto per ſupradictos Illuſtriſſimos, & Reuerendiſſimos DD. Cardinales Concilij prædicti Interpretes, dicitur pro diſpenſationibus matrimonialibus non licere Epiſcopo, vel eius Vicario quidquam accipere, vel ratione taxæ, etiam ex immemorabili conſuetudine, nec ratione ſigilli, vel alicuius alterius rei: quapropter decretum illud, quod poni ſolet in litteris diſpenſationum matrimonialium, vt nihil muneris, aut premij etiam ſponte oblati accipi poſſit pro illarum executione, ita intelligendum eſt, vt neque Ordinarius ipſe, neque Vicarius eius quidquam prorſus etiam pro mercede laboris, quam ex ea re ſuſceperint, capere poſſint: Notarios verò pro examine teſtium quartam partem auri, ſeu ducati, licitè accipere poſſe.

39 Ad nonum ſuper exactione, quam fieri aſſerunt iuliorum quatuor ab examinatis, & approbatis ad Parochiales obtinendas examinatori ſoluendorum: dicitur abolendam fore, gratiſque examen, & approbationem eſſe faciendam, iuxta decretũ S. Concilij prædicti c. 18. de reform. ſeſſ. 24 ſub pœnis in eo contentis.

Ad decimum ſuper exactione ſcutorum ſex, quam facere dicunt Epiſcopum à Presbyteris volentibus ſepeliri in ambitu Eccleſiæ contra formã decretorum ſynodalium, & prouincialium: dicitur ſeruandam fore conſuetudinem ſi qua eſt Eccleſiæ Gerund. eiuſque prouinciæ, non permittendo quemquam ſepeliri intra Eccleſiam abſque Epiſcopi licentia: ſed quod pro ea ſoluantur ſcuta ſex, non benè ſonat, & potius ad auaritiam, quam ad reprimendas importunorum preces, videtur inductum; ideo vel tollendam, vel moderandam, vt aliquid honeſtum ſoluatur pauperibus erogandum, vel ſaltem in Eccleſiæ eiuſdem manifeſtam, & apparentem vtilitatem conuertendum.

41 Ad vndecimũ ſuper edicto, quo Parochis prohibetur, ne ſponſos matrimonio coniungant, etiam ſolemnitatibus à Tridentino Concilio requiſitis, expletis, niſi habeant in ſcriptis licentiam; quæ tamen non datur abſque ſolutione, vt aſſeritur, dimidij vnius iulij. Dicitur quod ſi ex aliqua rationabili cauſa prohibetur, ne Parochi ſolemnitatibus à d. Concilio ordinatis, matrimonio aliquos coniungere poſſint, niſi habita prius licentia ab Epiſcopo; hoc iure ipſi Epiſcopo lex aliqua præſcribenda non eſt, ſed ſeruatis omnino, quæ ex eod. Concilio ſubſtantialia ſunt, quoad ſolemnitates dumtaxat, ſuæ tantum conſcientiæ, & regimini relinquendum. Similiter etiamſi quomodoli-

Digitized by Google

dolibet in aliquo Caſtro, ſeu Oppido id prohibere conuenit, quod tamen nonniſi ex aliqua vrgenti cauſa faciendum videtur: ſicut enim Epiſcopus ſummopere debet animaduertere ne matrimonia ſine ſolemnitatibus prædictis fiant; ita etiam cauere ne difficiliores reddantur matrimoniorum contractus nonas ſine magna cauſa addendo neceſſitates: ſi tamen aliqua licentia opus erit, nihil omnino etiam à Notario pro ea exigatur, ſed ſi ex antiqua forſan præſcripta conſuetudine aliquid Epiſcopo, quaſi in ſignum lætitiæ donari gratis ſoleat, non videtur penitus improbandum.

42 Ad duodecimũ ſuper eo, quod Epiſcopus ampliat, vt aſſeritur, conſuetudinem exigendi donatiuum ſibi factum in eius ingreſſu, vt exigatur etiã ab obtinentibus beneficium poſt ingreſſum, denegando etiam litterarum executionem, & beneficiorum poſſeſſionem, donatiuo prius non ſoluto: dicitur id reprobatum eſſe ex decreto S. Concilij Tridentini c.14. ſeſſ.24. & propterea abſtinendum, prout abſtineri per procuratorem Epiſcopi reſponſum fuit.

43 Ad decimumtertium ſuper annata, quam prætendit Epiſcopus, vt fertur, pro beneficiis de nouo erigendis, ſeu inſtituendis: dicitur benè à procuratore Epiſcopi reſponſum fuiſſe negando huiuſmodi annatam exigi; & propterea vt ita ſit, decernendum fore, vt nihil exigatur, niſi vbicumque neceſſariò aliquis proceſſus fiet; tunc enim Notario ſcribenti pro ſuo labore aliquid honeſtum eſſe ſoluendum, non videtur inconueniens.

44 Ad decimumquartum ſuper eo, quod Epiſcopus, ſi capellania vniatur dignitati, quæ aliàs in nihil contribuere tenetur, vult ratione capellaniæ ab obtinente dignitatem exigere ius viſitationis, & donatiuum. Reſpondetur omnia iura, quæ Epiſcopo competebant in capellania ante vnionem, remanere Epiſcopo, niſi contrarium in ipſa vnione Apoſtolica auctoritate fuerit expreſsè diſpoſitum.

Ad decimumquintum ſuper eo quod Epiſcopus vtatur nimis frequenter cenſuris, vt obijcitur, in cauſis ciuilibus, & parui momenti: dicitur, Epiſcopum non debere inferre cenſuras, niſi ſeruata forma d.S.Concilii c.3.de reform.ſeſſ.25.

Ad decimumſextum de perſona Vicarii, & Officialis generalis, confidit S. Congregatio Epiſcopum talem Vicarium, ſeu Officialem generalem conſtituere, qualem inſignem illam decet Eccleſiam.

45 Ad decimumſeptimum ſuper eo, quod Epiſcopus ordines generales confert vt plurimum in capella Eccleſiæ remota, & obſcura, & quandoq; in alia eius palatii nulla præcedente intimatione, nec vocatis Canonicis: dicitur ab Epiſcopo ſeruandum fore in omnibus decretum S.Conc.præd. c.8. de refor.ſeſſ.23.

46 Ad decimumoctauum ſuper eo, quod Epiſcopus non permittit, vt exponitur, Parochos, & Beneficiatos facere ſeruitium alterius Beneficiati in eadem Eccleſia, vel alia etiam prouiſi non reſidentis, niſi habita licentia, & pro ea iuliis octo, & denariis quatuor perſolutis: dicitur quod vbicumque Parochus ſuæ parochiæ curæ animarum ſibi commiſſarum, & Beneficiatus muneri ſuo plenè ſatisfecerit, ſi quod tempus ſuperſit, vt quandocumque alterum fortè impeditum adiuuet, non videtur prohibendum: quod autem pro licentia aliqua taxa ſoluatur, ſaltem poſt Concil. Trident. nullo modo probatur.

47 Optaret tandem S. Congregatio, vt Epiſcopis pro ſua pietate, & populi ſibi commiſſi ædificatione non ſolùm ipſe, quod ſperatur, ſed etiam agat vt alii officiales, & miniſtri, & notarii abſtineant ab omnibus exactionibus vel inſolitis, vel immoderatis, itaut appareat nihil ex cupiditate, ſed omnia ab eo honeſtè, & moderatè fieri ad Dei gloriam, & ſalutem animarum. Actum in S.Congregatione die, & anno ſuperius annotatis.

48 Porrò in omnibus ſupraſcriptis caſibus, in quibus Notario aliquid accipere non licet, ſi de facto accipiat, eſt ſimoniacum, quia prohibitum, non prohibitum, quia ſimoniacum, ſecundum Petr. Hiſpan. Lau. & Goffred. quos hic refert. Io. Andr. n. 6. in ſiudicèr Vincent. contra: & ita intelligo infraſcriptam reſolutionem S. Congregationis Concilii, videlicet

An Notariis pro litteris dimiſſorialibus pluſquam decimam vnius auri partem accipientes contra id, quod ſtatuitur decreto Concilii Trid. cap.1. ſeſſ 21. ſimoniam committere cenſeantur: S.Congregatio cenſuit committere ſimoniam: alioquin ſi hoc eſſet naturaliter, & intrinſecè malum, non potuiſſet Eccleſia ſtatuere, vt liceret Notario decimam auri partem accipere, vt notatur in c.Ex parte, il primo in gloſ. dimittere, de offic. delegat.

Et de ſupradicta diſtinctione vide quod latiſſimè ſcripſi in cap. Cum pridem, à n.2. vſque ad nu. 30. ſupra de pactis; vbi etiam habes articulum, quem hic proſequitur Abb. n.6. videlicet, an Papa poſſit inuolui crimine ſimoniæ, in 3. quæſt. à n.53. vſque ad n.141.

De Simonia.

Cap. Accuſatum.

S V. M M A R I V M.

1 *Accuſatus de ſimonia, de qua prius erat infamatus, eſt ipſo iure ſuſpenſus tam quoad ſe, quàm quoad alios.*
Et quid poſt Conſtitutionem Martini V. Ad euitanda. n 9.
2 *Simoniacus in ordine habet characterem vitioſum.*
3 *Accuſatus de ſimonia non præcedente infamia eſt ſuſpectus quoad ſe, ſed non quoad alios.*
4 *Simoniacus pendente accuſatione ab adminiſtratione Diuinorum prohibetur.*
5 *Prohibitio Diuinorum eſt ſuſpenſio.*
6 *Accuſatus de ſimonia interim ſuſpenditur à celebratione miſſæ.*
7 *Suſpectus, & excommunicatus à iure poteſt ſuſpendi, & excommunicari ab homine.*
8 *Simonia eſt morbus cancroſus, in quo opus eſt ferro ignito.*
9 *Accuſatus, & infamatus de ſimonia hodie non eſt ſuſpectus quoad alios, niſi ſit publicè denunciatus per ſententiam.*
10 *Inquiſitio, vel accuſatio, denunciatio, & exceptio an impediant promotionem, vel electionem.*

ACCVSATVM. Ad faciliorem intelligen-
1 tiam præmitte hoc cap. & cap. ſequens
habere locum in accuſato de ſimonia,
qui prius erat publicè diffamatus, & de
quo aliqua ſigna apparebant, vt cap. Sicut, il pri-
mo, infra eod. Talis enim erat ipſo iure ſuſpenſus
tam quoad ſe, quàm quoad alios, cap. Præter hoc,
§. Verùm, in fin. 32. diſt. c. Quibuſdam. & c. Repe-
2 riuntur, 1. q. 1. Præſertim ſimoniacus in ordine,
qui habet characterem vitioſum, vt c. Tanta, in-
3 fra eod. Secus verò ſi accuſatus eſſet aliàs ſimo-
niacus occultus; quia tunc quamuis eſſet ſuſpe-
ctus quoad ſe, ſicut quilibet exiſtens in peccato
mortali, non tamen quoad alios, vt c. vlt. ſupra de
cohabitat. cler. & mulier. cap. Sacerdotes, 1. q. 1. &
ita intelligunt hoc c. cum c. ſeq. gloſſa 1. hic, Inno-
centius, Abb. Antiq. & Hoſtien. omnes in princip.
Butr. n. 3. & 4. verſ. Vel dicit gloſſa, & alij commu-
niter.

4 Hoc præmiſſo, cùm Papa hic dicat, neceſſe ha-
buimus prohibere, ne accuſatus de ſimonia miſ-
ſarum ſolemnia celebraret: hinc emerſerunt duo
intellectus ad hanc Decretalem. Primus eſt ex-
ponendo verbum *prohibere*, ſcilicet de facto, non
autem de iure: nam cùm talis in veritate iam eſ-
ſet ipſo iure ſuſpectus, non fuiſſet neceſſe illum de
nouo ſuſpendere, ſed ne diuina celebraret prohi-
bere, hoc referens ad nudam prohibitionem fa-
cti, non autem iuris, ſecundum Hoſt. hic n. 2. Ioan.
Andr. n. 1. in ver. Prohibere, Butr. n. 4. & Cardin an-
te n. 1. verſ. Sed poteſt legi: & iuxta hanc lecturam
Decretalis ſummatur ſic ſecundum Abbatem, Io.
de Anan. Mar. Socin. & Felin. Simoniacus penden-
te accuſatione ab adminiſtratione diuinorum
prohibetur. Hoc dicit cum c. ſeq.

5 Secundus intellectus, qui magis placet Cardin.
accipit ver. *Prohibere* pro ſuſpenſione, quia prohi-
bitio diuinorum eſt ſuſpenſio, cap. Is cui, de ſent.
excomm. lib. 6. & iuxta hanc lecturam ſic ſummat
6 Cardinalis. Accuſatus de ſimonia interim ſu-
ſpenditur à celebratione miſſæ: hoc intendit cum
7 cap. ſeq. Quod ſi obijcias, quare ergo ſuſpenditur,
cùm iam ſuſpenſus ſit? Reſpondetur ſecundum
Hoſt. Io. Andr. Butr. & Card. proximè citatos, ſu-
ſpenſum à iure poſſe nihilominus ſuſpendi ab ho-
mine; nam & excommunicatus excommunica-
tur, vt cap. Ita quorundam, infra de Iudæis, & leg.
& not. in cap. Cum pro cauſa, & in cap. Officij, de
ſent. excomm.

8 Quamuis autem hoc cap. & cap. ſequens lo-
quantur de ſimonia, quæ vt ait Goffred. in cap.
Tanta, infra eodem, & Io. Andr. hic nu. 2. eſt mor-
bus cancroſus, in quo opus eſt ferro ignito, cap.
Reperiuntur 1. quæſt. 1. tamen obtinent etiam in
alijs criminibus, ſecundum Innoc. hic nu. 1. verſ.
Et non obtinet ſolum in ſimonia, & Hoſt. in princ.
per l. 1. C. de Reis poſtulatis, lib. 10. & cap. Presby-
ter, 3. q. 5.

9 Cæterum aduerte, quia licèt inſpecta iuris com-
munis diſpoſitione accuſatus de ſimonia, vel alio
crimine, de quo prius erat infamatus, ſit ipſo iu-
re ſuſpenſus etiam quoad alios, vt dictum eſt ſu-
pra in principio: hodie tamen hoc non obtinet,
niſi etiam ſit ſuſpenſus, & publicè denunciatus
per ſententiam hominis; quia ex Conſtitutione
Martini V. edita in Concilio Conſtantienſi, quæ
incipit, Ad euitanda ſcandala; licitè communi-
camus etiam in diuinis officijs, & receptione Sa-
cramentorum excommunicatis, ſuſpectis, & in-
terdictis, niſi ſint publicè denunciati per ſenten-
tiam hominis, aut notorij Clericorum percuſſo-
res: de cuius Conſtitutionis intellectu, & robore
latiſſimè diſſeruimus in cap. Quod à prædeceſſore,
infra de ſchiſmaticis, vbi plenè videas. Hæc de
celebratione diuinorum, & Sacramentorum ad-
miniſtratione.

10 Quid autem iuris ſit in promotione, vel ele-
ctione videlicet an impediatur per inquiſitionem,
vel accuſationem, denunciationem, & exceptio-
nem, diſtingue vt plenè ſcripſi in cap. Omnipo-
tens, ſupra de accuſat. & hic per Innocentium, &
Henric. Boich.

De Simonia.

Cap. Quotiens.

QVOTIENS. Idem dicit, quod præ-
cedens, niſi quod illud cap. loquitur in
accuſato de ſimonia, de qua tamen erat
publicè infamatus, vt ibi dixi nu. 1. hoc
verò de inquiſito, qui ſimiliter erat infamatus,
cum inquiſitio non fiat niſi præcedente infamia,
cap. Qualiter il ſecondo, cap. Cum oporteat, & cap.
Inquiſitionis, ſupra de accuſat. Rurſus illud lo-
quitur de ſimonia in genere; hoc verò ſpecificat
de ſimoniaco in ordine: quare ad intellectus huius
cap. vide quæ ſcripſi in cap. præcedenti.

De Simonia.

Cap. Ex diligenti.

SVMMARIVM.

1 *Homagium facere pro habendis ſpiritualibus ſimoniacum eſt.*
2 *Homagium eſt munus ab obſequio.*
3 *Simoniacum eſt contra diuinas, & humanas leges dare aliquid temporale pro collatione beneficij eccleſiaſtici.*
Intellectus huius capituli, ibidem. & num. ſeqq. vſque in finem.
4 *Lex diuina, & humana quæ dicatur. & n. ſeqq.*
5 *Simoniæ crimen eſt merè eccleſiaſticum.*
6 *Ius diuinum an dici poſſit ab Eccleſia extenſum.*
7 *Papa recipiendo pecuniam pro beneficij collatione an inuoluatur crimine ſimoniæ.*

1 EX DILIGENTI. Pro habendis ſpiritualibus
homagium facere ſimoniacum eſt: hoc di-
cit, ſunt duæ partes. In prima ponitur ſup-
plicantis narratio, petitio, & obligatio. In
ſecunda petitionis exauditio cum determinatio-
ne, & literarum datio, ibi, *Quocirca.*

Nota primò ex hac Decretali, ſimoniacum eſſe
homagium facere, ſeu fidelitatem præſtare pro be-
neficio eccleſiaſtico obtinendo, vt hic eſt caſus, &
in c. fin. infra de regul. iur. vbi dicitur indignũ eſſe,
& à Romanæ Eccleſiæ conſuetudine alienum, vt
pro ſpiritualibus homagium quis facere compel-
2 latur: eſt enim munus ab obſequio indebitè im-
penſo, quod ſimoniam inducit, c. Sunt nonnulli, 1.
q. 1. & hic notat gloſſa 1. & DD.

Se-

3 Secundò nota litteram ibi, *cum hæc taliter præſtita diuinis, & humanis legibus contraire noſcantur*: & inde collige ſimoniacum eſſe, & lege diuina prohibitum præſtare homagium, & ſic dare aliquid temporale pro collatione beneficij eccleſia-

4 ſtici. Et quamuis gloſſa in ver. Diuinis: exponat verbum illud, *diuinis*, ideſt canonicis, prout exponitur in cap. Quod ſuſpecti, 3. q. 5. & verbum, *humanis*, interpretetur, ideſt ciuilibus, dum allegat l. Si quemquam, C. de Epiſc. & Cleric. & Authen. de Sanctiſſ. Epiſc. circa princ. §. Sed neq; collat. 9. & hāc expoſitionē ſequatur Præpoſ. in c. Latorem, n. 31. 1. q. 1. Hæc tamen primę gloſſæ expoſitio nō videtur admittenda; quia cum crimen ſimoniæ ſit merè eccleſiaſticum, & leges ciuiles non poſſint ſe de illo intromittere, gloſ. fin. in cap. Cum ſit generale, de foro competen. quam ſequuntur communiter Doctores teſte Io. de Anan. in cap. 1. num. 9. ſupra eod. & Iulio claro in pract. crimin. §. Simonia n. 7. verſ. Hoc crimen. Verbum illud, *humanis*, non poteſt exponi pro ciuilibus; quia non eſt credendum hunc canonem voluiſſe canonizare leges ciuiles: de hoc crimine ſtatuentes, & ponentes falcem in meſſem alienam, vt in cap. Eccleſia ſanctę Marię: cum ibi not. per DD. ſupra de Conſtit. Sed intelligi debet humanis, ideſt canonicis, ſeu eccleſiaſticis, & conſequenter præcedens verbum, *diuinis*, cùm ponatur ad differentiam canonicarum, non poteſt exponi pro canonicis, alioquin perinde eſſet ac ſi dixiſſet textus, cum hoc canonicis, & canonicis legibus noſcatur contraire: & ſic eſſet nugatoria propoſitio. Vnde merito gloſa tranſit ad ſecundam expoſitionem intelligendo propriè illud verbum, *diuinis*, quia hoc eſt contra vetus, & nouum Teſtamentum, vt in cap. Qui ſtudet, 1. quæſt. 1.

6 Nec releuat quod Præpoſ. in cap. Latorem, n. 31. verſ. Non obſtat, 1. quæſt. 1. dicat illam gloſſam eſſe intelligendam de iure diuino ab Eccleſia extenſo, dum allegat textum in d. cap. Qui ſtudet, qui loquitur de ſimonia in ordine. Imò enim hinc potius colligitur gloſſam ſenſiſſe pari paſſu ambulare ſimoniam in ordine, & in beneficio, dum ad probandum ſimoniam in beneficijs eſſe damnatam in veteri, & nouo Teſtamento, adducit textum, qui loquitur de ſimonia in ordine. Præterquamquod ius diuinum extenſum verè, & propriè non eſt aliud à iure diuino, ſicut patet in naturalibus; nam pellis extenſa eſt eademmet pellis: nec propriè hæc dicitur extenſio, ſed comprehenſio, arg. l. Neque, ff. de legib. & eorum, quæ notant Cyn. & Bart. in l. 1. C. de interdict. Quod ſi extenſio ſimoniæ fieret vltra ius diuinum, iam non verificaretur, quod dicit gloſſa ſimoniam in beneficio eſſe prohibitam in veteri, & nouo teſtamento: nam potius eſſet prohibita ex Conſtitutione Eccleſiæ.

7 Atque ita hic iuncta gloſſa eſt caſus apertus cōtra eos, qui tenent vendere titulum beneficij eccleſiaſtici non eſſe ſimoniacum, quia prohibitum, cum tituli beneficiales ſint de iure poſitiuo; inter quos recenſentur Henric. Boich. in cap. 1. in princ. Ne Præl. vices ſuas, & Cardin. in cap. 1. num 2. ſupra eod. inferentes propterea Papam recipiendo pecuniam pro beneficij collatione non inuolui crimine ſimoniæ. Et de communi opinione teſtantur Io. de Anan. in d. cap. 1. poſt num. 7. Felin. ibid. num. 2. & in cap. Ex parte, il primo, num. 1. verſ. Dicunt hic Moderni, de offic. Deleg. Præpoſ. in d. cap. Latorem, num. 29 1. quęſt. 1. & Iul. Clar. in d §. Simonia, num. 5. verſ. Quæro etiam. Sed in contrarium, vt vides, eſt textus hic, & ad idem ſunt iura aperta in cap. Ex multis, 1. quęſt. 3. cui reſponderi non poteſt, vt inquit Felin. in cap. 1. nu. 2. verſ Sed fortiùs vrget, ſupra eod. Item in cap. Saluator, in cap. Si quis dator, & in cap. Si quis obiecerit, ead. cau. & quęſt. & in cap. Presbyter, 1. quęſt. 1. Hunc articulum latiſſimè proſequor in cap. Cum pridem ſupra de pact. vbi à num. 42. vſque ad num. 50. expendo ſingula iura proximè citata, & totam materiam examino per quinque principales quæſtiones à num. 2. vſque in finem, ibi videas.

De Simonia.

Cap. Nobis:

SVMMARIVM.

1 *ELectio ſimoniaca eſt caſſanda ſi electoribus propter hoc ſit promiſſa pecunia, quamuis electus ignoret.*

2 *Non diſpenſat Epiſcopus cum electo reprobato propter initium ſimoniæ, & n. 9.*

3 *Electio eſt ſimoniaca etiam cum pecunia promittitur vni tātum electoribus, licèt electus hoc ignoret, & n. 16. & ſeqq.*

4 *Electio tota cur infirmatur ex voto vnius ſimoniaci, non autem ex voto vnius excommunicati ignoranter adhibiti.*

5 *Præſentatio, collatio, & electio vitiantur ex ſimonia vnius, ſi competant pluribus vt vniuerſis. Secus ſi vt ſingulis.*

6 *Electio eodem modo eſt ſimoniaca, ſi pecunia electoribus ſit promiſſa, ac ſi ſoluta fuerit.*

7 *Simonia non tantum realis, ſed etiam conuentionalis reddit electionem ipſo iure nullam, & n. 13.*

8 *Electio quamuis ſit ſimoniaca, non tamen vitiatur quando pecunia eligentibus datur, vel promittitur malitioſè, & in fraudem electi, & n 32.*

9 *Diſpenſare non poteſt Epiſcopus poſt electionem caſſatam cum ſimoniacè electo etiam ignorante.*

10 *Electio Papæ per ſimoniam celebrata an, & quando ſit ipſo iure nulla, & num ſeqq. vſque ad numer. 102.*

Quid ſi ipſemet electus cum Cardinalibus votum dantibus ſimoniam commiſerit, n. 11. & 56.

Et quid ſi alius eam commiſerit electo contradicente, num. 30.

Et quid ſi ille hoc fecerit malitioſè, & in fraudem electi, n. 32.

Et quid ſi non malitioſè, ſed tamen electo ignorante, n. 35. vſq. ad n 83.

Et quid ſi electus poſtea ratum habuerit, n 83.

Et quid ſi ſimonia per alium commiſſa fuerit electo ſciente, & tacente, n. 96.

11 *Electio Papæ celebrata per ſimoniam commiſſam cum Cardinalibus votum dantibus ab ipſomet electo, vel ab alio de illius voluntate, eſt ipſo iure nulla ex Conſtitutione Iulij II. & n. 56.*

12 *Nec per ſucceſſiuam inthronizationem, vel adorationem, aut curſum temporis conualeſcit.*

Conſtitutio Iulij II. an ſit intelligenda de illa tantùm ſimonia, quæ notoria eſt, ibidem, & n. 78.

13 *Conſtitutio Iulij II. irritat electionem Papæ factam*

per

per ſimoniam etiam conuentionalem.

14 Pretium dare, & habere fidem de pretio paria ſunt.

15 Simoniaca eſt electio etiam cum quis promittit quod ſe obligabit pecuniam ſoluere poſtquam fuerit electus.

16 Electio ſimoniaca eſt nulla, etiamſi pecunia de voluntate electi promiſſa fuerit vni tãtum ex Cardinalibus votum dantibus, & n 55.

Etiamſi votum illum non ſit neceſſarium ad integrandam electionem, ſed ſuperabundet, & num. 18.

17 Aliquis verbum quamuis ſit relatiuum diuerſitatis, eſt tamen diſtributiuũ, & verificatur etiam in vno.

19 Electio ſimoniaca non ſuſtinetur ex eo quod eligentes dicant ſe non fuiſſe pecunia motos ad eligendũ, quia aliàs electuri erant.

Declaratur n. 20. & 108. & ſeq.

21 Cardinalis, qui dicit ſe non dediſſe votum electo, à quo pecuniam recepit, non eſt audiendus, & electio eſt nulla, ſi proceſſum fuerit per formam ſcrutinij.

Idem ſi quaſi per inſpirationem, n. 23.

Et quid ſi per compromiſſum, num. 24. vſque ad num. 30.

22 Electio Papæ per ſcrutinium debet eſſe ſecreta ita vt nomen eligentis numquam publicetur.

23 Electio Papæ quaſi per inſpirationem pro forma requirit vt nullus præcedat de perſona ſpeciali tractatus, atque vt fiat ab omnibus Cardinalibus communiter nemine diſſentiente.

24 Compromiſſarij ſimpliciter dati non arctantur ad eligendum per ſcrutinium ſecretum.

25 Conſtitutio Iulij II. an irritet electionem quando ſolus electus ſimoniam commiſit, non autem eligentes, & n. ſeq. vſq. ad n. 30.

26 Electus quamuis non concurrat in ſua electione actiuè, concurrit tamen paſſiuè, & n. 29.

27 Electus aliquando eſt ſimoniacus, ſed non ſimoniacè electus, & n. 54. & 111.

29 Eligere ſeipſum nemo poteſt etiam cum proceditur per viam compromiſſi.

30 Simonia cum electoribus commiſſa non imputatur electo contradicenti.

31 Niſi poſtea ratum habuerit.

32 Simonia malitioſè, & in fraudem commiſſa ad hoc vt electio ſit nulla, non nocet electo.

Et quid ſi electus ratum habuerit, n. 34.

33 Fraus per coniecturas probatur.

35 Electio facta per ſimoniam cum electoribus commiſſam electo ignorante an ſit nulla ipſo iure, & n. ſeqq vſque ad n. 83.

36 Penitus dictio importat nullitatem ipſo iure etiãſi præponatur verbo futuri temporis.

Declaratur, n. 69.

37 Promoti per ſimoniam ipſis ignorantibus commiſſam de rigore iuris tenentur Eccleſias dimittere, & n. 58 & 69.

38 Sed poſt dimiſſionem ex miſericordia tolerantur, & n. 70.

40 Electo à duabus partibus Cardinalium obijci poſſunt defectus intrinſeci, qui inficiunt naturalia electionis principia, & n ſeq.

41 Et qui ſint huiuſmodi defectus.

42 Defectus principiorum naturalium, ſuper quibus fundatur eſſentia rei, ipſam tollit.

Exceptio, qua ſubiectum negatur, ſemper admittenda eſt, ibidem.

43 Electum in Papam à duabus partibus Cardinaliũ non repellunt defectus extrinſeci. Et qui ſint tales defectus.

44 Naturalia difficilius immutantur, quàm accidentalia.

45 Simonia eſt defectus intrinſecus eligentium animos ab intra vulnerans, & inficiens.

Contrarium, n. 62. & ſeqq.

46 Electio eſt nulla de iure naturali quando quis eſt intruſus, vel ſimoniacè electus, & n. 52.

Contrarium, n. 80. & ſeqq.

Declaratur, n. 82.

47 Electio ob defectus intrinſecos redditur nulla etiã electo ignorante.

48 Ignorantia excludit delictum, ſed non legitimat actum.

49 Et quamuis excuſet à pœna, non tamen dat robur actui aliàs inualido.

50 S. Thomæ doctrina de ignoranter promoto per ſimoniam expenditur, & num. ſeqq. & num. 80. & 82.

Spiritualia quæcumque qui muneris interuentu aſſequitur contra voluntatem, & ordinationem Domini, ea licitè retinere non poteſt, ibidem.

Declaratur, n. 81.

51 Priuatio quandoq; non eſt pœna, ſed effectus iniuſtæ acquiſitionis.

Simoniacè promotus ignoranter tenetur reſignare beneficium cum fructibus extantibus, non autem bona fide conſumptis, ibid. & n. 80.

52 Dignitas acquiſita per ſimoniam ſe ignorante commiſſam dimittenda eſt in foro animæ non in pœnam criminis, ſed ex natura rei, quæ vendibilis non eſt.

Contrarium, n. 80. & ſeq.

Declaratur, n 82.

53 Conſtitutio Iulij II. an comprehendat electum per ſimoniam ab alio commiſſam ipſo ignorante, & num. 71.

54 Electus nonnumquam eſt ſimoniacè promotus; ſed non eſt ſimoniacus.

55 Simonia perinde nocet ſi fuerit commiſſa cum vno eligentium, ac cum omnibus quoad vitium electionis, ſed non quoad pœnam eorum, qui non peccauerunt.

76 Electo à duabus partibus Cardinalium de iure communi obijci non poteſt quod electio ſit ſimoniaca, etiamſi ipſemet ſimoniam commiſerit, & num. 60. & ſeq.

Et quid ex Conſtitutione Iulij II. num. 71.

57 Intellectus, c. Si quis pecunia, 79. diſt.

59 Cardinales ſi fuerint accuſati, & conuicti quod Papam ſimoniacè elegerint, non propterea electus erit deponendus.

60 Hæreſis ſtrictè ſumpta obijci poteſt contra electum in Romanum Pontificem.

61 Simonia dicitur hæreſis, ſed largè, & impropriè.

Declaratur n. 82.

62 Simonia quamuis aliqualiter captiuet affectum, tamen naturali conſenſui directo, & per ſe non obuiat, & n. 65.

63 Cauſa eadem contrariorum naturaliter eſſe non poteſt.

64 Metus electionem inficit ipſo iure.

65 Pecunia receptio libertatem eligentium prorſus non tollit.

66 Matrimonium carnale ſicut ſpirituale libertatem con-

Digitized by Google

conſenſus requirit.

67 *Electionem inferiorum per ſimoniam electo ignorante commiſſam non eſſe nullam, quibus fundamentis probetur.*

68 *Pœna impoſita per verbum futuri temporis intelligitur per ſententiam, & n. 79.*

Pœna non cenſetur ipſo iure inflicta niſi iure id caueatur, ibidem.

72 *Conſtitutio Iulij II. ſupponit crimen in ſimoniaco electo, cui grauiſſimas pœnas infligit, & n. ſeqq.*

Simonia punibilis non committitur abſque peccato, ibidem.

73 *Ignorantia excludit delictum, & n. 76. & ſeqq.*

74 *Simonia punibilis non cadit in ignorante, & n. 77.*

75 *Anathema quis eſſe non poteſt pro peccatis alienis.*

77 *Committere quis non dicitur per ſe, vel alium, quod prorſus ignorat:*

78 *Ignorantia ſimoniæ probatur per iuramentum electi, niſi ex aduerſo probetur ſcientia.*

81 *Gratis data gratis dari debent, vt iuſta ſit datio, niſi ignorantia à peccato excuſet, & n. ſeq.*

82 *Simoniaca hæreſis quæ ex natura rei impedit acquiſitionem ſpiritualium, quæ ſit.*

Baptizati, & ordinati ignoranter per ſimoniacum hæreſim recipiunt characterem, & gratiam ſacramentalem. ibidem verſ. Quinimò.

83 *Simonia committitur quandocumque electus conſenſerit ſiue ante electionem, ſiue poſt.*

Declaratur n. 85.

84 *Ratihabitio in maleficijs retrotrahitur; & mandato comparatur.*

85 *Ratum quis habere non poteſt quod ſuo nomine geſtum non eſt.*

86 *Simoniam propriè non committit, qui poſtquam contradixit, & ius plenum acquiſiuit, pecuniam ſoluit.*

87 *Simoniam committere non dicitur ratam habens dationem pecuniæ non ſuo nomine factam, ſed tamen cogendus eſt beneficio renunciare.*

89 *Fallit in Papa.*

90 *Electio Papæ de iure communi non inficitur ex eo quod electus ratam habeat pecuniæ ſolutionem ſuo nomine factam eligentibus.*

Et quid ex Conſtitutione Iulij II. n. 93.

91 *Fictio non poteſt operari quod veritas ipſa non operatur.*

92 *Fictum non habet eſſe realiter, ſed intellectualiter.*

93 *Verba intelligi debent ſecundum veritatem, & non ſecundum fictionem.*

94 *Diſpoſitio loquens de aliquo actu in materia ſtricta non comprehendit fictum.*

95 *Fictio fundatur ſuper falſo.*

96 *Electus, qui nouit ſimoniam cum eligentibus commiſſam, tacendo, & non contradicendo conſentire videtur.*

97 *Simoniam ſcientes ſiue expreſſè conſenſerint, ſiue tacuerint, ſiue turbare noluerint, ſimoniaci ſunt, & ſimoniacè promoti.*

98 *Simoniam non committit verè, ſed præſumptiuè qui tacet, & non contradicit.*

99 *Taciturnitas eſt quid medium inter conſenſum, & contradictionem.*

100 *Taciturnitas non ſufficit in re graui, & oneroſa, ſed requiritur expreſſus conſenſus.*

101 *Conſtitutio Iulij II. intelligi debet de ſimonia vera, non autem de præſumpta, quæ elicitur ex ſcientia, & taciturnitate electi.*

102 *Electio Papæ propter ſimoniam commiſſam de voluntate electi cum aliquo votum non habente, an ſit irrita necne, & n. ſeqq. vſq. in fin.*

103 *Quid ſi pecunia alicui Magnati ſoluta fuerit ad hoc vt libertatem electionis de facto non impediat.*

Et quid ſi fuerit ſoluta ad hoc, vt quempiam ex electoribus inducat ad eligendum, & n. 107.

104 *Vexationem pecunia redimere in iure ſpirituali quæſito non eſt ſimoniacum. Secus in iure quærendo, & n. ſeq.*

105 *Symoniacus eſt electus, & beneficio renunciare tenetur ſi de illius voluntate pecunia ſoluta fuerit contradictori, vt à contradictione deſiſtat.*

106 *Simoniacum nõ eſt ſi eligentes inſcio electo dent alicui Magnati pecuniam, vt eos in ſua libertate eligendi de facto non impediat.*

107 *Simoniacum eſt dare pecuniam amico, vel conſanguineo eligentis, vt eum inducat ad eligendum; idque ſi fiat de voluntate electi, irrita eſt electio.*

108 *Fallit ſi eligens alias electurus erat, & num. ſeqq.*

109 *Preces non inducunt ſimoniam ſi eligendus aliàs erit idoneus*

110 *Simoniacum eſt ſi quis det pecuniam non ordinatori, ſed alteri pro ordine, quem aliàs obtenturus erat.*

111 *Simoniacus eſt electus, qui pecuniam dedit amico, vel conſanguineo eligentium, ſed electio non eſt ſimoniaca ſi, aliàs electuri erant, & n. ſeqq.*

112 *Regiminis locus præſentibus, & ambientibus eſt denegandus.*

1 NOBIS. Electio ſimoniaca eſt caſſanda, ſi electoribus propter hoc ſit promiſſa pecunia, quamuis electus ignoret, niſi hoc factum fuerit in fraudem electi. Hoc dicit primò ſecundum Ioan. Andr. & omnes. Secunda pars legitur ſimpliciter ſecũdum Innocent.

2 Sed iuxta intellectum gloſſę, qui magis conſonat litterę, & videtur communiter approbari, hoc intendit. Cum electo reprobat propter vitium ſimoniæ tamen diſpenſat Epiſcopus: & ita ſunt duę partes principales. Secunda ibi, ad vltimum Prima ſubdiuiditur in conſultationem, & reſponſionem. Secunda ibi, *Quia igitur*.

3 Nota primo ibi, *vni, vel omnibus*. Simoniacam eſſe electionem non modo cùm promittitur pecunia omnibus electoribus, ſed etiam cùm promittitur vni tantùm, prout hic notant Hoſt. in princ. in ver. Vni vel omnibus, Io. Andr. num. 1. in verb. Vni, Ancharan. in 2. notab. Cardin. in vlt. quæſt. Abb. Io. de Anan. & Marian. Socin. omnes in primo notab. & decidit Rota coram Cardinali Seraphino

4 deciſ. 516. num. 1. Atque ita electio celebrata in plena concordia inficitur propter ſimoniæ vitium ab vno ex eligentibus perpetratum etiam electo ignorante, vt hic eſt caſus, & latiùs dicam infra num. 16. Quod videtur mirabile ſecundum Abbatem, quia interuentus vnius excommunicati ad electionem ignoranter admiſſi non vitiat totum actum, vt cap. fin. de Procurat. & notatur in c. Illa, de elect. Sed ratio diuerſitatis poteſt eſſe ſecundũ Marian. Socin. quia actus vnius excommunicati non attribuitur in ſolidum electioni, ſed actus ſimoniaci in ſolidum electioni attribuitur.

Sed

Digitized by Google

Sed hæc ratio plenè non ſatisfacit, quia adhuc remanet dubium cur magis tribuatur electioni in ſolidum actus ſimoniaci, quàm excommunicati: Io. de Anania n. 1. dicit vitium excommunicationis eſſe perſonale, ſed vitium ſimoniæ quodammodo dici poſſe vitium reale, & magis actum reſpicere, quàm perſonam. Iudicio meo poteſt eſſe ratio, quia votum excommunicati non eſt nullum propter delictum circa electionem commiſſum; & ideo in illam non influit, nec nocet ignorantibus: at votum ſimoniaci eſt infectum ob vitiũ, quod intrinſecè ineſt electioni, cuius eſt pars: vnde nil mirum ſi votum vnius pecunia venditũ, & corruptum totam maſſam electionis corrumpat, arg. cap. Si ad ſcripturas, 9. diſt. & cap. Per inquiſitionem, ſupra de elect. & hæc fortè fuit intentio Mariani Socini, & Io. de Anan.

5 Procedit autem concluſio ſupra firmata tam in electione, quàm in collatione, & præſentatione, dummodo tamen hęc competant pluribus vt vniuerſis, ſeu collegialiter, prout loquitur hæc Decretalis: hoc enim caſu omnium eſt electio, collatio, & præſentatio; ideoque ſimonia cum altero commiſſa inficit, & vitiat totam electionem, collationem, & præſentationem, vt dictum eſt. Secus verò ſi hæc competant pluribus vt ſingulis, non autem iure collegij, quia tunc quilibet per ſe confert, ſeu præſentat, & tot ſunt collatores, vel patroni; ideoque vna collatio, vel præſentatio vitioſa in alterum non influit, ſed habet locum regula Sexti, Vtile per inutile, &c. & in his terminis loquitur Rota deciſ. 550. n. 2. par. 4. diuerſ. quã nouiſſimè ſequitur Nicol. Garz. de beneſ. par. 8. c. 1. nu. 12. & vide quod ſcripſi in cap. Maſſana, ſupra de elect.

6 Secundò nota ibi, *promiſerunt ſe pecuniam ſoluturos*: eodem modo ſimoniacam eſſe electionem ſi ſola promiſſio pecuniæ præceſſerit, ac ſi ſolutio præceſſiſſet, concordat c. Veniens, ſupra eod. pari enim paſſu ambulant promiſſio, & ſolutio, vt l. fin. C. Ad l. Falcid. & ita hic firmant Hoſt. num. 1. Archid. in 3. notab. Abb. & Io. de Anan. ambo in 2. notab. & Felin. n. 2. qui plura obijcit, & obiectis

7 reſpondet. Quod nota contra opinionem illorum, qui dixerunt electionem ſimoniacè factam eſſe nullam, dumtaxat ſi ſimonia ſit realis ab vtraque parte completa, ſecus ſi ſit conuentionalis: quos copioſè cumulat Nicol. Garz. de beneſ. par. 8. c. 1. n. 17. & ſeqq. in contrarium enim eſt hoc cap. quod clarè loquitur de ſimonia conuentionali, & concordat Conſtitutio Martini V. edita in Concilio Conſtantienſi ſeſſ. 43. de ſimonia, incipien. Multæ tom. 3. Concil. par. 2. fol. 942. pro qua ſententia plures etiam citat idem Garz. d. c. 1. n. 28.

8 Tertiò nota ibi, *per fraudem*; & ſigna caſum ſingularem ſecundum Abb. n. 4. & Felin. nu. 1. verſ. Nota textum ſingularem, in quo electio eſt ſimoniaca, & tamen non vitiatur, videlicet cum pecunia datur, vel promittitur eligentibus malitioſè, & in fraudem electi, de quo latiùs dicam infra n. 32.

9 Quartò nota ibi, *reprobanda*, electionem factã interuentu pecuniæ eligentibus datæ, vel promiſſæ non eſſe nullam ipſo iure ſecundum vnum intellectum; ſed an hoc ſit verum, plenius examinabitur infra n. 40. & 56.

Vltimò nota ex fine litteræ textum expreſſum, quod Epiſcopus cum electo etiam ignorante per ſimoniacam prauitatem diſpenſare non poteſt; ſed obſtat textus in c. de ſimoniacè, ſupra eodem.

Pro ſolutione Innocentius hic dat tres intellectus: communiter tamen Doctores videntur intelligere hunc textum poſt electionem reprobatam, vt ſatis innuit littera ibi, *electus, & per prauitatem ſimoniacam reprobatus*: & eſt ratio cur Epiſcopus tunc diſpenſare nequeat, videlicet propter criminis enormitatem; tum quia eſt notoriũ iuris per ſententiam, c. Vt conſtitueretur, & cap. De his, 50. diſt. & tunc intellectum approbat Tancred. hic, gloſ. vlt. Innoc. ad fin. Hoſtien. n. 1. in ver. Ignorante, & circa fin. & Io. Andr. in extrem. ver. De hac materia dic, vt plenè notatur in prædicta Decretali, de ſimon.

10 QVAERO, poſita Extrauag. Iulij II. incip. Cũ tam diuino, an, & quando electio Romani Pontificis per ſimoniam celebrata ſit ipſo iure nulla.

Vt quæſtionis ſolutio ſit clarior, exiſtimo ſex

11 caſus eſſe diſtinguendos. Primus caſus eſt, cùm ſimonia commiſſa fuit cum Cardinalibus votum dantibus ab ipſomet electo, vel ab alio de illius voluntate; & hic primus caſus eſſet ſatis dubius ſi ſolutio petenda eſſet à iure communi; quia non leuis inter Doctores eſt controuerſia, An electio Papæ per pecuniam celebrata ſit nulla ipſo iure, necne, & an de vitio ſimoniæ contra electum excipi poſſit: quod plenè in vtramque partem examinabitur infra n. 35. & 67. Verum inſpecta diſpo-

12 ſitione præcitatæ Extrauag. Iulij II. articulus eſt valde clarus, quia in illa dilertis verbis decernitur, ac diffinitur, vt electio Romani Pontificis celebrata per ſimoniam eo ipſo adeò ſit nulla, vt nec etiam per ſucceſſiuam intronizationem, ſeu temporis curſum, vel omnium Cardinalium adorationem conualeſcat, & contra ſic electum obijci poſſit à quocumque Cardinali de huiuſmodi crimine tamquam de vera, & indubitata hæreſi, idemque electus non apoſtolicus, ſed apoſtaticus habeatur, vt latius in ipſa Conſtitutione, quam poſtea idem Pontifex confirmauit approbante generali Concilio Lateranenſi in alia Conſtitutione, quæ incipit, Si Summus: habetur vtraque in Bullar. tomo 1. pag. 403. & ſeqq. Quamobrem hoc caſu abſque dubio concludendum eſt electionem vt præfertur celebratam, eſſe ipſo iure nullã; non tamen omitto Petrum Andr. Gammar. in repet. huius Extrau. n. 33. tomo 6 Repet. ſol. 42. eius ſententiæ fuiſſe, vt ad multa abſurda vitanda, quæ illic congeſſit, Extrauagans intelligenda ſit in ea tantum ſimonia, quæ notoria, & manifeſta eſt, vbi latius per eum.

13 Ampliã primò hanc concluſionem, vt procedat non tantùm ſi ſimonia fuerit realis, ab vtraque parte completa, ſed etiamſi fuerit conuentionalis, eo quod pecunia de voluntate electi promiſſa fuerit electoribus, ſed non ſoluta, nam nihilominus irrita eſt electio, quia Conſtitutio Iulij II. apertè loquitur etiam de ſimonia conuentionali, vt patet ibi, *in dando, promittendo, vel recipiendo pecunias*, necnon ibi, *promiſſiones, & obligationes*. vnde in electione Summi Pontificis hodie ceſſat controuerſia, de qua ſupra n. 7. Et ita in terminis huius extrauag. firmat Petr. Andr. Gammar. in illius interpretatione in ver. promittendo, nu. 119. tomo 6. Repet. ſol. 46. & meritò: nam dare pre-

14 tium, vel habere fidem de pretio paria ſunt, §. Itẽ

pre-

pretium, Inſtit. de empt. & vendit. & qui; habet
actionem, videtur habere rem, l. Rem in bonis, ff.
de acquir. rer. domin. & actiones, ac iura bonis
hæreditarijs annumerantur, cap. Nulli, de reb. eccl.
15 non alien. Quod procedit ſecundum eum etiamſi
promittat quod ſe obligabit quando eum elege-
rit: nam eodem modo eſt ſimonia, cum huiuſmo-
di obligatio ſe habeat inſtar ſimplicis obligatio-
nis, allegat. Alexandr. in l. Cum fundum, §. Seruū,
verſ. Nota circuitum, ff Si cert. pet.

16 Amplia ſecundò, prædictam concluſionem vt
locum habeat etiamſi pecunia de voluntate ele-
cti data, vel promiſſa fuerit vni tantùm ex Cardi-
nalibus votum dantibus: nam quoad vitium ele-
ctionis nihil intereſt an ſimonia commiſſa fuerit
cum omnibus eligentibus, vel cum vno tantùm,
vt eſt textus apertus hic in illis verbis, *vni, vel
omnibus eligentium promiſerunt ſe pecuniam ſolu-
turos*, & latiùs dictum eſt ſupra in 1. notab. & in
17 electione Papæ conſtat ex prædicta Extrauag. Iu-
lij II. ibi, *ab aliquo, ſeu aliquibus de cœtu Cardi-
nalium*; necnon ibi, *per ſe, vel alium, ſeu alios*: nam
verbum: *aliquis*, quamis ſit relatiuum diuerſita-
tis, vt notat gloſ. in Clem. 1. in ver. Incerta, de præ-
ben. eſt tamen diſtributiuum itaut non ad diuer-
ſitatem, ſed ad perſonas ſingulares ſit referendū,
ſecundum Gemin. conſ. 65. Diſcutiam, n. 27. & ve-
rificetur etiam in vno, vt l. Qui filiabus, §. Si quis
ita, ff. de legat. 1. cū alijs allegat. per Batt. qui hoc
notat in conſ. ſuo 57. Anacellus in fin. lib. 1. facit
gloſ. in Clem. 1. in ver. Aut aliqua, de for. compet.
cum præſertim verba d. Extrauagantis alternatiuè
ſint poſita, *ab aliquo, ſeu aliquibus*: vnde perinde
eſt ac ſi dictum eſſet, *ab vno, vel pluribus*, l. Si ita
ſtipulatus, ff. de verbor. obligat. cum ſimil. Et ita
hoc ipſum verbum Extrauag. exponit Petrus An-
dreas Gammar. in illius repetitione, in ver. Ali-
quo, n. 11. n. 6. tomo 6. Repet. fol. 46. Quinimo hæc
18 ampliatio procedit etiamſi votum ſimoniacè non
ſit neceſſarium ad integrandam electionem,
ſed ſuperabundet, eò quod electus etiam voto il-
lo non computato habuerit ſuffragia duarum ex
tribus partibus Cardinalium ad præſcriptum cap.
Licèt, de vitanda, de elect. adhuc enim electio
irrita eſt, & vtile per inutile vitiatur. Quod de-
duco apertiſsimè ex præcitata Extrauag. Iulij II.
quę primò decernit ipſo iure nullam electionem
Romani Pontificis factam per ſimoniam commiſ-
ſam etiam ab vno ex Cardinalibus votum danti-
bus, vt ſupra proximè probatum eſt, ordinando
litteram ad eum modum, quem ponit idem Gam-
mar. in ver. electionem, nu. 10. verſ. At dic melius.
Deinde Bulla proſequitur, ac diffinit hanc ele-
ctionem factam per ſimoniam commiſſam etiam
ab vno eſſe irritam, quamuis celebrata fuerit in
plena concordia ab omnibus, & ſingulis Cardina-
libus nemine diſcrepante. Ergo patet euidenter
vnicum illud votum ſimoniacum reddere electio-
nem infectam, ac nullam, licèt ſit ſuperfluum:
quandoquidem ſi ad nullitatem electionis ſatis
eſt vt ſimonia ſit commiſſa ab vno ex electoribus,
& electio huiuſmodi ex Bulla eſt inualida etiamſi
facta fuerit vnanimiter ab omnibus, & ſingulis
Cardinalibus nullo diſſentiente. Certè ad hanc
nullitatem inducendam non eſt neceſſe vt votum
ſimoniaci concurrat ad integrandam electionem,
quippeque ad ſui validitatem non requirit niſi ſuf-
fragia duarum ex tribus partibus Cardinalium in

Conclaui exiſtentium, vt in prædicta Decretali
Licèt, de vitanda, & in Conſtitutione Gregor XV.
quæ incipit, Aeterni Patris filius, §. Quod ſi ele-
ctio.

19 Amplia tertiò, prædictam concluſionem vt ven-
dicet ſibi locum etiamſi Cardinalis, cui de vo-
luntate electi pecunia tradita, vel promiſſa fuit af-
firmet ſe non fuiſſe pecunia motum ad eligendum,
quia aliàs electurus erat: nam nihilominus ele-
ctio iuribus non ſubſiſtit. Idque verius eſſe aſſe-
runt hic Vincent. gloſ. 2. Hoſt. n. 1. in ver. Electus, &
ſequuntur Doctores communiter. Conſtat enim
promiſſionem interueniſſe ante electionem, à qua
omnis pactio, vel promiſſio abeſſe debet, qualiſ-
cumque fuerit intentio eligentis, arg. in illa palea,
c. Nouit, 100. diſt. c. Placuit, 1. q. 1. & q. 2. c. Quam
pio, c. Veniens ſupra eod. Prætetea, vt inquit Io.
Andr. hic n. 5. in gloſ. 2. non apparet quomodo ta-
lis intentio probari poſſit, niſi per ipſum, cui tam-
quam ſoli, & criminoſo, & in facto ſuo deponen-
ti non eſt credendum; alioquin facile eſſet cuique
per pecuniam eligenti aſſerere ſe fuiſſe aliàs ele-
ctum: quod ſi dicatur; Imò poterit hoc probare
per alios, cum quibus dixerat priùs ſe velle illum
eligere. Reſpondet Io. Andr. fortè falſum tunc di-
cebat, facit c. Auditis, de elect. ſed eſto verum di-
xerit, potuiſſet tamen animum mutare, ſi pecu-
niam non recepiſſet: facit quod notat idem Io.
Andr. in c. Tua, ſupra de ſponſal. & prædictas con-
ſiderationes hic ſequuntur Henr. Boich & Anchar.
ambo n. 5. Butr. n. 7. Cardin n. 1. Abb. n. 5. Ioan. de
Anan. eod. n. & Felin. n. 2. verſ. In gloſ. ſecunda.
20 Hanc tamen ampliationem notabiliter limita vt
procedat prout loquitur, quando pecunia de vo-
luntate electi data, vel promiſſa fuit alicui ex ele-
ctoribus: ſecus ſi extraneo ad hoc vt preces, vel
auctoritatem ſuam cum electoribus interponat;
quia tunc electio nō eſt nulla ſi aliâ electuri erant,
vt plenè dicam infra in 2. q. n. 108.

21 Amplia quartò, eamdem cōcluſionem vt pro-
cedat etiamſi Cardinalis dicat ſe non dediſſe vo-
tum electo, à quo pecuniam recepit, vt eum eli-
geret: adhuc enim puto irritam eſſe electionem ſi
proceſſum fuerit per formam ſcrutinij, vel quaſi
22 inſpirationis: nam ſi per formam ſcrutinij Cardi-
nalis, qui dicit ſe non dediſſe votum electo, à
quo recepit pecuniam non eſt audiendus, quia
cum electio per ſcrutinium hodie ſit celebranda
per ſecreta ſchedularum ſuffragia itaut nomen eli-
gentis nunquam publicetur, ex præcitata Conſti-
tutione Gregorij XV. de elect. Romani Pontifi-
cis, §. Quod ſi electio Cardinalis probare non po-
teſt ſe non dediſſe votum electo, nec ad eam pro-
bationē eſt admittendus, quia obſtat Conſtitutio,
quæ vult vt electionis negotium quam ſecretiſſi-
mè tranſigatur, vt ibi in littera: facit gloſ. in c. De
forma, in ver. De ſecreto, 22. q. 5. & textus in cap.
Omnis, §. Caueat autem, infra de pœnit. & remiſ.
23 Quod ſi proceſſum fuerit ad electionem quaſi per
inſpirationem, non tenet electio, tum quia de
ſubſtantia talis formæ eſt, vt nullus præcedat de
perſona ſpeciali tractatus, vt in d. Bulla Grego-
riana, §. Quod ſi electio. Alloquin dicitur electio
potius per inſtigationem, quàm per inſpirationē,
vt notatur in cap. Quia propter, ſupra de elect. vbi
propterea Hoſtien. Abb. & alij inferunt fuiſſe caſ-
ſatam electionem Parmenſis electi, quam Bernar-
di gloſſa dictauerat, quia in ea dicebatur, habito

V dili-

diligenti tractatu, fuit per inſpirationem quaſi
electus: ſequitur Ripa reſponſo 5. incip. Appella-
tio, nu. 10 in tit. de elect. Quod ſi etiam tractatus
aliàs licitus vitiat electionem quaſi inſpiratam,
quanto magis tractatus ſimoniacus inter electū,
& eligentem? Tum quia non poteſt eſſe electio
quaſi inſperata vbi interuenit ſimoniæ labes, quia
Deus non eſt author iniquitatis, cap. Viſis, iuncta
gloſ. in ver. Cum ver. 23. quæſt. 4. vnde legitur
Oſeæ 8. *Fecerunt ſibi Regem, & non per me; Prin-
cipem, & non per conſilium meum*, c. Audacter, 8.
q. 1. tum denique & fortius, quia ſi Cardinalis,
recepit pecuniam non dedit votum electo: ergo
non poteſt eſſe electio quaſi per inſpirationem,
quę ad ſui validitatē requirit, vt fiat ab omnibus
Cardinalibus communiter nemine diſſentiente,
cap. Quia propter, de elect. & clarè ſtatuitur in
præcit. §. Quod ſi electio.

24 Sin autem proceſſum fuerit ad electionem per
formam compromiſſi, res non caret difficultate,
quia eligens benè probare poteſt ſe non dediſſe
votum electo, cum compromiſſarij ſimpliciter
dati non attentur ad eligendum per ſcrutinium
ſecretum, vt notat gloſ. in cap. Cum dilectus, in
ver. Examinatis, ſupra de elect. Butr. in cap. Quia
propter, nu. 45. eod. tit. hoc igitur caſu in dubium
vertitur an electio ſit valida.

25 Pro parte affirmatiua facit, quia Bulla Iulij II.
irritat electionem, quam celebrari, vel fieri con-
tigerit per ſimoniam: hoc autem caſu non fuit
celebrata per ſimoniam, quia Cardinalis, qui pe-
cuniam recepit, in electum non conſenſit, nec illi
votum dedit, vt ſupponitur in quæſtione: vnde
cum tali electioni verba Conſtitutionis non ada-
ptentur, nec illius diſpoſitio adaptari debet, l. 4. §.
Toties, & ibi Bart. ff. de damn. infec. cap. Tua, de
ſponſal. cum ſimil. vt per Gemin. conſ. 88. incip.
Innocentius n. 4. verſ. Cum ergo concurrant, cùm
præſertim Conſtitutio tamquam pœnalis, & exor-
bitans à iure communi ſtrictè ſit intelligenda,
cap. In pœnis, cap. Odia, & cap. Quæ iure, de reg.
26 iur. lib. 6. Nec obſtat ſi dicatur, quamuis electus
non concurrat in electione actiuè eo quod ſuffra-
gium electi etiam in hac forma in numero ſuffra-
giorum non computetur, vt in Bulla Gregoriana
in d. §. Quod ſi electio: concurrit tamen paſſiuè
cùm requiratur illius conſenſus, cap. Cum inter
Canonicos, de elect. & ſic electio dici poteſt ali-
quo reſpectu per ipſum electum celebrata. Nam
27 reſpondetur Conſtitutionem non loqui de cele-
bratione electionis paſsiua, ſed actiua, vt oſten-
dunt illa verba, *aliquibus de cœtu Cardinalium
votum dantibus*: quando autem electus ſimoniam
commiſit cum Cardinali, qui dedit votum alteri,
quam electo, vtique electio dici non poteſt actiuè
celebrata per ſimoniam: quamuis enim electus
ſit ſimoniacus, quippe qui pro ſua electione pecu-
niam dedit, vel promiſit; non tamen eſt ſimonia-
cè electus, vt notat gloſ. in cap. de regularibus, in
ver. Ignorantibus, ſupra eod. & ita hoc non eſt vi-
tium electionis, ſed perſone electi, contra quem
de ſimonia excipi non poteſt, vt notat gloſ. 1. in
cap. Si quis pecunia, & ibi etiam Turrectem. nu. 3.
& 4. & Præpoſ. nu. 1. verſ. Ego non recederem. 79.
diſt. & latius dicam infra n. 56. 60. & ſeq.

28 In contrarium facit, quia Extrauag. Iulij II. ir-
ritat electionem ſimoniacè factam ab eo, quem
eligi contigerit, vel ab aliquo, ſeu aliquibus de
cœtu, Cardinalium votum dantibus: vnde cùm
loquatur alternatiuè, ſatis eſt ad nullitatem indu-
cendam vt electio ſimoniacè facta fuerit per ſolū
electum, cum in diſpoſitione alternatiua ſufficiat
alterutrum verificari, l. Si quis ita ſtipulatus, in ſe-
cundo reſ. ff. de verb. obligat. cap. Inter cæteras, tū
29 materia, ſupra de reſcript. Electus autem electio-
nem ſuam facere non poteſt niſi paſsiuè, cùm ne-
mo poſsit ſeipſum eligere, cap. Per veſtras, ſupra
de iurepatr. cap. fin. de inſtit. etiam cùm procedi-
tur per viam compromiſsi, vt expreſsè diſponitur
in d. Conſtit. Gregorij XV. d. §. Quod ſi electio. Er-
go Extrauag. Iulij II. irritat etiam electionem paſ-
ſiuè factam ab ipſo tantùm electo per ſimoniacā
prauitatem. Et ita illius verba de paſſiua ele-
ctione intelligit Petr. Andr. Gam. ſecundum vnum
intellectum in præcit. repet. in ver. electionem,
n. 110. tomo 6. Repet. fol. 42. At reſponderi poteſt,
litteram Extrauagantis aliter eſſe ordinandam,
ita ſcilicet, vt verb. *ab eo*, referatur ad verbum,
commiſſam, non autem ad verbum, *fieri*, adeout
ſit ſenſus, vt irrita ſit electio facta quomodolibet
per ſimoniam commiſſam ab eo, quam eligi con-
tigerit, vel ab aliquo de cœtu Cardinalium votum
dantium: & hanc lecturam vti meliorem ample-
ctitur idem Gammar. d. n. 110. verſ. At dic melius:
& hoc ſenſu prædicta Conſtitutio non irritat ele-
ctionem ſimoniaci, niſi etiam electio actiuè cele-
brata fuerit per ſimoniam. Hoc autem caſu, in
quo compromiſſarius non dedit votum electo, à
quo pecuniam accepit, non poteſt dici actiuè ce-
lebrata per ſimoniam, & conſequenter non eſt
nulla: & hoc credo verius.

30 Secundus caſus eſt, cùm pecunia pro electione
fuit data, vel promiſſa alicui, ſeu aliquibus de cœ-
tu Cardinalium votum dantibus, non quidem ab
electo, ſed ab altero, ipſo tamen electo prohiben-
te, & contradicente: & extra dubium eſt electio-
nem eſſe validam, & ſimoniam ab eligentibus
commiſſam eidem electo non imputari. Caſus
eſt apertus in cap. Sicut tuis, infra eod. ſecundum
Io. Andr. Butr. Cardin. Abb. & omnes ibi in ſum-
31 mario. Niſi tamen poſtea conſenſerit pecuniam
ſoluendo promiſſam, vel reddendo ſolutam, vt ibi
dicitur, & notat gloſ. ibidem in ver. Conſenſeris;
ſed an hoc ſit verum in Papa tāgam infra in quin-
to caſu n. 83.

32 Tertius caſus eſt, cùm alicui ex electoribus ma-
litiosè, & in fraudem electi datur pecunia ad hoc
vt electio ſit ſimoniaca, & inualida; & tunc ma-
nifeſtum eſt hanc fraudem electo minimè obeſſe,
quamuis id ſciat, & non contradicat, prout ſunt
iura clara in hoc cap. Nobis, in ver. Quod niſi con-
ſtaret, & in d. cap. Sicut tuis, §. Alioquin contin-
geret, infra eod & docet S. Thomas in 2. 2. q. 100.
art. 6. ad tertium, verſ. Niſi fortè inimicus: malitijs
namque hominum non eſt indulgendum, cap. Si-
gnificante, ſupra qui matrim. accuſ. poſſ. cum con-
cord. de quibus hic in gloſ. in ver. Malitiosè: &
fraus, & dolus non debet cuiquam patrocinari,
cap. Cum vniuerſorum, ſupra de rer. permut. cap.
Officij, de teſtam. nec quiſquam prægrauari alte-
rius odio, l. Si quis in ſuo, C. de inoff. teſtam. & eſt
ſimile in eo, qui propter odium aliquem ad di-
gnitatem nominat, vt l. Vna, C. Si propter iniur.
cred. ſact. lib. 10. & notatur in cap. Honoratus, 74.
33 diſt. De huiuſmodi autem fraude conſtare poterit
ex coniecturis, veluti cùm ab inimicis eſt data
pecu-

Digitized by Google

pecunia, qui ſe opponebant electioni, ſecundum
Io. Andr. hic n. 2. in ver. Malitioſè. Butr. n. 3. Abb.
n. 4. Io. de Anan. eod. n. & Felin n. 1. verſ. Et proba-
bitur: generaliter enim fraus per coniecturas pro-
batur, cap. 2 de renunc. lib. 6. l. Dolum, C. de dol.
Abb. vbi ſupra. Bart. & Doctores in l. Poſt contra-
ctum, ff. de donat. Menoch. de præſumpt. lib. 5.
34 præſumpt. 3. n. 43. Cæterum ſi electus ratum ha-
beret pactum, ei noceret non obſtante quod ele-
ctores fraudulenter feciſſent, ſecundum Alan. Vin-
cent. & Philipp. & poſt eos Io. Andr. hic nu. 5. Car-
din. n. 1. in 1. q. verſ. Et dic, & S. Thom. in 2. 2. q. 100.
art. 6 ad tertium, verſ. Niſi forte poſtmodum pacto
conſenſerit: ſed an hoc ſit verum in electione
Papæ vide quod ſtatim dicam infra in quinto caſu.
35 Quartus caſus eſt vbi ſimonia per alium com-
miſſa fuit cum Cardinalibus votum dantibus ele-
cto prorſus ignorante; & hic quidem caſus eſt
valdè difficilis, & ideo pleniùs examinabitur.
36 Pro nullitate electionis adducitur primò hoc
cap. in illis verbis, *eſt penitus reprobanda*, quæ pro-
bant electionem eſſe ipſo iure nullam, ſi pecunia
propter hoc promiſſa fuerit electoribus, licèt ele-
ctus hoc ignoret. Ponderando dictionem, *peni-
tus*, quæ importat nullitatem ipſo iure, vt notat
gloſ. fin. in l. Si qui aduocatorum, C. de poſtul. quam
ſequitur, & commendat Corſett. in ſuis ſingulari-
bus, in ver. Penitus, Felin. in cap. Rodulphus, n. 34.
ſupra de reſcript. etiamſi præponatur verbo futuri
temporis, vt tenet gloſ. fin. in cap. Quam ſit, de
elect. lib. 6. facit cap. Religioſus, in ver. Omnino
euacuetur, eod. tit. & lib. & in terminis textus no-
ſtri ſic firmat Felin. in cap. Inſinuatum in princip.
verſ. Et pro iſta concluſione, ſupra eod. gloſ. prag-
mat. ſanct. tit. de elect. §. Deinde eligant, in ver. ip-
ſo iure, & Boer. deciſ. 117. ſub n. 4.
37 Deinde ad hanc partem inducuntur iura, quæ
dicunt promotos per ſimoniam ipſis ignorantibus
commiſſam teneri Eccleſias dimittere (ſcilicet de
facto, vt declarat Couar. in reg. Peccatum, in 2. p.
§. 8. n. 8. verſ. Igitur pontificiæ deciſiones; & eſt ſi-
38 mile in cap. Litteras, ſupra de conceſſ. præben.) &
poſt dimiſſionem ex miſericordia tolerari, c. Qui-
cumque, 1. q. 5. cap. Sicut tuis, infr. eod. c. De regu-
laribus, & c. Ex inſinuatione, ſupra eod.
39 Tertiò adducitur cap. penult. ſupra de elect. ex
quo textu Abb. ibi nu. 2. notat electionem factam
per ſimoniam etiam electo ignorante eſſe nullam,
quia malitioſè facta extitit, & idem tenent ibi-
dem Barbat. gloſ. pragmat. ſanct. inco cit. Capell.
Tholoſ. deciſ. 439. n. 3. de ſequeſtr. poſſeſſ. Sarnen. in
reg. de triennali, q. 12. n. 8. verſ. Et iſta, vbi teſtatur
hanc opinionem approbaſſe Dominos de Rota in
vna Meſſanen. Capellaniæ menſe Maio 1536 corā
Petro Vortio, Creſcen. deciſ. 4. de ſimon. Rota
deciſ. 191. num. 5. par. 1. diuerſ. & alij recentiores
apud Nicol. Garz. de benefic. par. 8. c. 1. n. 6.
40 Quartò ponderatur pro hac ſententia quod etſi
ex præſcripto cap. Licèt de vitanda, ſupra de elect.
contra electum à duabus partibus Cardinalium
nulla exceptio opponi poſſit; tamen vt declarat
41 ibi Bellamera n. 39. Quidam ſunt defectus intrin-
ſeci, qui ſcilicet ab intra directè, & per ſe inficiunt
naturalia electionis principia, cuiuſmodi ſunt de-
fectus poteſtatis eo quod electio facta ſit per non
Cardinales, & in poſſeſſionem Cardinalatus non
exiſtentes, item defectus numeri, vt quia celebra-
ta à minori numero, quàm à duabus partibus
Cardinalium. Item defectus rei, ſeu materiæ eo
quod celebrata ad Eccleſiam nō vacantem. Item
defectus perſonæ electi, vt quia hæreticus, iudæus,
vel paganus, vel quia Papatui renunciauerit, ſe-
cundum ea, quæ leguntur, & notantur in c. 1. de
renunc. lib. 6. Item defectus formæ electionis, vt
quia non interuenerit conſenſus eligentium, arg.
l. Obligationum ſubſtantia, in fin. ff. de act. & oblig.
& l. Non figura eod tit. c. Intelligentia, & c. In his,
infra de verbor. ſignific. Item defectus libertatis
in conſenſu, vt c. In nomine Domini, §. Quod ſi
prauorum, & §. Quod ſi quis contra hoc noſtrum
decretum, 23. diſt. c. 1. & c. Si quis pecunia, 79. diſt.
plenè Bellam. in d. c. Licèt, n. 42. & de his quidem
defectibus benè excipi poteſt contra electum in
Romanum Pontificem, dummodo de illis conſtet
ad eum modum, quod declarat Bellam. ibid. in 2.
oppoſ. in 3. dub. principali, n. 33. & eſt ratio, quia ex
his redditur electio ipſo iure nulla, vt patet ex no-
tatis per Innoc. in prædicta Decretali, Licèt, de
elect. in ver. Et ſi contempt. n. . . . & ratio rationis
42 eſt, quia defectus principiorum naturalium, ſuper
quibus fundatur eſſentia rei, ipſam tollit, l. Iulia-
nus, §. Sed & ſi quis, ff. ad exhiben. arg. c. Cum Pau-
lus, 1. q. 1. & c. Veniens, de presbyt. non baptiz. &
excepto, quia ſubiectum negatur, ſemper admit-
tenda eſt, vt dixit Abb. in c. Ex parte, il ſecondo, de
offic. deleg. & in d. c. Licèt, Bart. in l. Diuus, ff. de mi-
lit. teſtam. & poſt eos Petrus Andr. Gammar. in re-
pet. Extrau. Cùm tam diuino, Iulij II. n. 25. tom 6.
43 repet. pag. 42. Alij verò ſunt defectus extrinſeci,
qui ſcilicet naturalibus principijs electionis dire-
ctè, & per ſe obuiant: nec illa directè, & per ſe in-
ficiunt, ſed ab extra veniunt per Conſtitutiones
poſitiuas, ſicut excommunicatio, vel ſuſpenſio in
eligentibus: aut defectus Ordinis, vel ætatis in
electo, aut ſolemnitatis in forma Concilij gene-
ralis, c. Quia propter, de elect. & defectus tales ele-
44 ctum in Papam à duabus partibus minimè repel-
lunt: & eſt ratio diuerſitatis, quia naturalia diffi-
cilius immutantur, quàm accidentalia, ſecundum
ea, quæ notantur per Innoc. in c. Quæ in Eccleſia-
rum, n. 3. de Conſtit. & in c. Quia plerique, nu. 5. de
immun. Eccleſ. Ideoque tametſi ius poſitiuū præ-
dictę Decretalis tollat huiuſmodi defectus extrin-
ſecos, tamen defectus intrinſecos non tolliri neq;
enim ab antiquis iuribus receditur, niſi quatenus
reperitur expreſſum, gloſ. in c. Conſtitutionem, in
45 ver. Prorogamus, de regular. lib. 6. Modò ad pro-
poſitum noſtrum, ſimonia realis, vel conuentio-
nalis in electione Papæ interueniens videtur eſſe
defectus intrinſecus animos eligentium ab intra
vulnerans, & inficiens: quoniam qui pro aliquo
eligendo pecuniam, vel promiſſionem recipit, li-
bertatem conſenſus ligat, iuxta illud vulgare, *Mu-
nera ſumpta ligant*, &c. & ita inficitur electio, quia
vt legitur in c. Vbi periculum, §. cæterum, de elect.
li. 6. cùm arbitrium inordinatus captiuat affectus,
vel ad certum aliquem obligationis cuiuſque ne-
ceſſitas adigit ceſſat electio dum libertas adimitur
46 eligendi: & hoc eſt quod voluit Innoc. in c. Quod
ſicut, n 8. verſ. In alio autem caſu, de elect. dum di-
xit electionem eſſe nullam de iure naturali quan-
do quis eſt intruſus, vel ſimoniacè electus: & ita
per hæc fundamenta firmat Cardin. Bellam. in d.
c. Licèt de vitanda, n. 3. verſ. Secundò moueor, eod.
47 tit. Poſito autem hoc fundamento, quod defectus
ſimoniæ ſit intrinſecus, & electionem inficiat ex

naturalibus principijs ; hinc reſultat vt electio ſit
nulla, etiamſi electus ignorauerit ſimoniã à Car-
dinalibus eligentibus fuiſſe commiſſam : nam ſi-
cut electio celebrata per metum, vel impreſſionẽ,
aut ſine conſenſu duarum partium non ſuſtinetur
propter ignorantiam electi, ita nec electio facta
per ſimoniam, cùm omnes æquè ſint defectus in-
trinſeci : ad quod facit optimè text. in c. In nomi-
ne Domini, 23. diſt. & in c. Si quis pecunia, 79. diſt.
vbi quoad hoc vt electus in Papam habeatur pro
Apoſtolico parificantur hæc tria, videlicet vt ele-
ctio celebrata fuerit per pecuniam, vel per im-
preſſionem, vel ſine concordi electione Cardina-
48 lium; & generale eſt vt ignorantia excludat deli-
ctum, tamen non legitimet actum, vt Bald. inquit
per illum text. in c. Innotuit, n. 8. de elect. & quam-
uis excuſet à pœna, non tamen dat robur actui
aliàs inualido, vt in terminis ſimoniæ eſt text. hic,
vbi dicitur ignoranti non imputari ad pœnam, vel
ad culpam, quod pro illius confirmatione pecu-
nia fuit promiſſa, & nihilominus electio caſſatur
tamquam ſimoniaca.
50 Quintò ad hanc partem inducitur authoritas
S. Thomæ in 2. 2. q. 100. art. 6. in corpore, vbi ſic
ait : [Reſpondeo dicendum quod nullus poteſt li-
citè retinere id, quod contra voluntatem domini
acquiſiuit, putà ſi aliquis diſpenſator de rebus do-
mini ſui daret aliquid contra voluntatem, & or-
dinationem domini ſui, ille qui acciperet, licitè
retinere non poſſet: Dominus autem, cuius Eccle-
ſiæ Prælati ſunt diſpenſatores, & miniſtri, ordina-
uit vt ſpiritualia gratis darentur, ſecundum illud
Matth. 10. *Gratis accepiſtis gratis date:* & ideo qui
muneris interuentu ſpiritualia quæcumque aſſe-
quitur, ea licitè retinere non poteſt.] Hæc ibi. &
51 in reſp. ad tertium : [Ad hoc vt aliquis priuetur
eo, quod accepit non ſolum eſt pœna peccati, ſed
etiam quandoque eſt effectus acquiſitionis iniu-
ſtæ, putà cùm aliquis emit rem aliquam ab eo, qui
vendere non poteſt; & ideo ſi eo neſciente, nec
volente per alios alicuius promotio ſimoniacè
procuratur, tenetur reſignare beneficium, quod
eſt conſecutus cum fructibus extantibus, non au-
tem tenetur reſtituere fructus conſumptos, quia
bona fide poſſedit.] Hæc S. Thom. ex cuius cõtex-
52 tu quilibet percipere poteſt electionem ſimoniacã
nullam eſſe, nec ius aliquod tribuere electo etiam
ignoranti, non quidem in pœnã criminis; ſed quia
ex natura rei iure ipſo naturali hæc acquiſitio im-
pediatur diuina voluntate, ſine qua ſpiritualia
vendi non poſſunt: materia enim vendibilis nõ eſt;
ideoque titulo emptionis acquiri nequit. Indeque
fit vt dignitas acquiſita per ſimoniam etiam ele-
cto ignorante commiſſam etiam in foro conſcien-
tiæ ſit dimittenda poſteaquam electus ſciuerit vi-
tium ſimoniæ, quia ipſa acquiſitio peccat propria
natura rei, quæ in venditione deduci non poteſt
abſque conſenſu diuino: cùm enim res non ſit vẽ-
dibilis, parum refert an emptor emerit ſcienter,
vel ignoranter an bona, vel mala fide: & ita ex
prædictis locis D. Thomæ deducit Couarr. in reg.
Peccatum, in 2. par. ſelect. 1. §. 8. n. 8.
53 Sextò pro hac parte adduci poteſt prædicta
Extrauag. Iulij II. qua decernitur irrita electio
Papæ celebrata per ſimoniam commiſſam per ſe,
vel aliũ, nec diſtinguitur an ille, an alius id fecerit
electo ſciente, vel ignorante: vnde videtur intel-
ligenda generaliter, & indiſtinctè vt ſic recipiat

interpretationem paſſiuam à iure communi, ſe-
cundum quod talis electio eſt nulla, non obſtan-
te electi ignorantia, vt oſtenſum eſt ſupra ad l. 2.
C. de noxal. cum ſimil. & eo magis, quia Bulla lo-
54 quitur de electione per ſimoniam celebrata, ſeu
facta : negari autem non poteſt quin electio hoc
caſu facta, ſeu celebrata fuerit ſimoniacè & ele-
ctus ſimoniacè promotus, licèt ipſe propter igno-
rantiam non ſit ſimoniacus, vt c. de ſimoniacè, &
notat gloſ. in c. de regularibus, in ver. Ignorantibus
ſupra eod. tit.
55 Non obſtat quod Conſtitutio Iulij II. tamquam
pœnalis non liget ignorantes; nam reſpondet Io.
Andr. in hoc c. n. 1. in ver. Vni, poſt Hoſtien. in princ.
in eod. ver. tantùm valet ſi pecunia detur vni tan-
tùm quantũ ſi detur omnibus eligentibus quoad
vitium electionis, ſed non quoad pœnam eligen-
tium, qui non peccauerunt, c. Quæſiuit, de his, quæ
fi. à maior. part. Capituli, & c. Non ſatis, ſupra eod.
idem Butr. hic n. 4. dicens quamuis delictum vnius
præiudicet alteri quoad inualiditatem electionis
non tamen quoad hoc vt alij puniantur, cùm ex
vnius delicto alius prægrauari non debeat, & ſe-
quuntur Cardin. in fin. & Io. de Anan. nu. 1. in fin.
verſ. Nec etiam erit idem.
56 Cæterum etſi prædicta valdè vrgere videantur,
illis tamen minime obſtantibus conſtanter affir-
mo electionem eſſe validam, ſiue conſideremus
diſpoſitionem iuris communis, ſiue Conſtitutio-
nem Iulij II. nam quod ſpectat ad ius commune
Doctores crebriori calculo tenent cõtra electum
in Papam obijci non poſſe quod electio ſit ſimo-
niaca, etiamſi ipſemet electus pro ſua electione
pecuniam dederit eligentibus, & ita in c. Si quis
pecunia, 79. diſt. firmant Hugo gloſ. 1. Archid. &
Gemin. ambo n. 1. Turrect. n. 3. & 4. & Præpoſ. n. 1.
verſ. Ego non recederem, vbi aſſerit hanc eſſe cõ-
munem opinionem : & ad textum ibi, quo ſtatui-
57 tur vt [Si quis pecunia, vel gratia humana, vel
populari, ſiue militari tumultu ſine concordi, &
canonica electione, ac benedictione Cardinalium
fuerit Apoſtolicæ Sedi inthronizatus, non apoſto-
licus, ſed apoſtaticus habeatur :] reſpondent Ca-
nonem illum intelligi de electo non à Cardinali-
bus, ſed ab alijs eligendi poteſtatem non haben-
tibus, vt innuunt verba illa, *ſine concordi electione
Cardinalium*. Et quamuis hunc intellectum mul-
tis argumentis confutet ibi Bellam. in princ. verſ.
Quid dicendum, & fuſius in c. Licèt de vitanda, de
elect. à n. 38. in tertia principali oppoſit. mordicus
tenens electionem Romani Pontificis celebratam
per ſimoniam de iure communi eſſe nullam ipſo
iure. Communem tamen opinionem tuetur, &
obiectis reſpondet Præpoſ. loco cit. quinimo ſen-
tentiam Bellam. à nullo receptam eſſe atteſtatur
Petr. Andr. Gammar. in repet. Extrauag. Cum tam
diuino Iulij II. n. 32. in fin. tomo 6. repet. fol. 42. &
fol. 45. n. 94. vbi ſimiliter communem ſententiam
ſequitur, & pro ea inducit verba d. Extrauag. ibi,
Statuimus, &c. quæ ius nouum inducunt, c. In
his, de verbor. ſignific. & c. Decernimus, de iudic.
Ergo electus per ſimoniam ante illam Extrauag.
erat verus Papa, vt ibi per eum : alioquin nec Iu-
lius potuiſſet illam Conſtitutionem cõdere, quip-
pe qui per ſimoniam ad Pontificatum euectus di-
citur, ſi credimus eidem Gammar. id atteſtanti in
eadem repet. n. 3. & 26. Quod ſi non vitiatur ele-
ctio quando ipſemet electus ſimoniam commiſit,
vt

Digitized by Google

vt firmatum eſt; quanto minus vitiabitur quando
ſimonia fuit commiſſa per alium ipſo ignorante?
argum. cap. De ſimoniacè, ſupra eod. & cap. Sicut
58 tuis, infr. eod. Nec reſtagatur hæc Decretalis, &
alia iura ſupracitata num. 36. & 37. quæ videntur
innuere electionem ſimoniacam eſſe innalidam,
licèt electus hoc ignorauerit. Quoniam loquun-
tur in electionibus inferiorum, non autem in ele-
ctione ſummi Pontificis, cui iura illa nec poſſunt
congruè adaptari: nam textus in cap. Quicumq;
1.q.5. & in cap. De regularibus, ſupra eod. Diſpo-
nunt, vt qui eccleſias adepti ſunt, vel ad religionem
recepti per ſimoniam ipſis ignorantibus commiſ-
ſam, cogantur eccleſias dimittere, & loco renun-
ciare. At nullus mortalium eſt iudex qui poſſit
Romanum Antiſtitem cogere ad renunciandum,
cap. Nemo, cap. Aliorum, & cap. Facta ſubdito-
rum, 9. quæſt. 3. & cap. Si Papa, vbi Turrecr. 40. diſt.
Et in termini quæſtionis noſtræ ita tenent Hugo,
& gloſſa prima in cap. Si quis pecunia, 97. diſtinct.
59 vbi quærunt: Pone quod aliquis accuſat Cardi-
nales quod ſimoniacè elegerint Papã, (hoc enim
licitè poteſt fieri, vt in cap. Si tranſitus, 79. diſt.)
numquid ſi probata fuerit ſimonia, Papa depone-
retur? & reſpondent non? arg cap. Interrogatum,
2.q.5. l. Denunciaſſe, ff. de adulter. & ſequuntur ibi
Turrecr. & Præpoſ. ambo num. 4. verſ. Item in
cap. Præſenti.
60 Præterea ex decretali Licèt de vitãda, de elect.
contra electum in Romanum Pontificem à dua-
bus partibus Cardinalium nulla exceptio poteſt
opponi, vt ibi notant gloſ. Compoſt. Innoc. Hoſt.
Io. Andr. Butr. & omnes. Et quamuis excipi poſ-
ſit de crimine hæreſis, vt cap. Si Papa, 40. diſt. Hoc
tamen intelligitur de hæreſi strictè ſumpta, quæ
eſt contra articulos fidei, ſecundum Hugonem
relatum à Turrecr. in d. cap. Si quis pecunia, n. 3.
61 79 diſt. At ſimonia licèt dicatur hæreſis, cap. Eos
qui, cap. Fertur, & cap Liqueat, 1 q. 1. Non eſt ta-
men hæreſis propriè, & strictè, vt notant Hugo,
gloſ. 1. Archid. Gemin. Turrecr. & Præpoſ. in d. cap.
Si quis pecunia. Quamobrem dato etiam & non
conceſſo, vt electio ſimoniaca eſſet innalida, ta-
men de illa contra electum excipi non poſſet, quia
non eſt iudex in terris, qui de hoc poſſit iudicare,
vt in d. cap. Licèt, & in alijs iuribus ſupracitatis,
nu. 58. in fin. Et ita per hanc rationem firmat gloſ.
notab. in cap. 1. in ver. Et canonica, 79. diſt. di-
cens: [Si eſt electus à duabus partibus amodo
nulla admittitur contra ipſum exceptio, nec de
vitio eligentium, vel electi, quia non eſſet coram
quo iudice exceptiones illæ proponerentur; vnde
ſi tertia pars vellet probare electionem eſſe ſi-
moniacam, non audiretur, vt cap. Licet, de elect.
qui tamen ſic eligunt peccant, & electio talis vi-
tioſa eſt.] Hactenus gloſſa, à qua nemo diſcrepat,
ne ipſe quidem Cardin. Bellam. author opinionis
oppoſitæ, vt per eum in d. cap. Si quis pecunia,
num. 18. verſ. In eadem gloſ. ibi, *deponeretur*, quę
omnia longè magis vendicant ſibi locum quando
ſimonia ab electoribus commiſſa fuit electo igno-
rante, quo caſu nec Bellamera videtur à cæteris
diſſentire.
62 Et confirmatur, quia vitium ſimoniæ in electio-
ne Papæ non eſt defectus intrinſecus, ſed extrinſe-
cus: nam etſi notam inurat eligentibus, tamen
principijs naturalibus electionis directè, & per ſe
non obuiat, nec illam naturaliter inficit, nec in-
63 trinſecè opponitur conſenſui naturali; alioquin
corruptio conſenſus procederet immediatè ab eo-
dem conſenſu; & tamen eadem cauſa contrario-
rum naturaliter eſſe non poteſt, l. Qui hominem,
64 in fin. ff. de ſolut. Licèt ſecus ſit in metu, quia etſi
cauſetur ab extra, tamen ab intra conſenſum ge-
nerat; & ſic naturalibus electionis principijs di-
rectè contrariatur. Præterea in metu Conſtitu-
tione Canonica expreſsè cautum eſt, vt electionẽ
inficiat ipſo iure, vt in cap. In nomine Domini, §.
Quod prauorum, & §. Quod ſi quis contra, 23. di-
ſtinct. At de ſimonia hoc non reperitur iure cau-
tum, quia licèt ſecundum aliquos hoc videatur
expreſſum quoad alias electiones, vt in cap. fin. ſu-
pra de elect. in Papali tamen electione hoc nulli-
bi ordinatur; quin potius contrarium elicitur ex
prædicta decretali, Licèt de vitanda, dum ibi di-
ſponitur vt electus à duabus partibus Cardinaliũ
ab vniuerſali Eccleſia, Romanus Pontifex habea-
tur abſque vlla exceptione: Canones autem lo-
quentes de electionibus inferiorum ſeruari debẽt
in electione Romani Pontificis in illis tantum ca-
ſibus, in quibus nihil in ſpecie reperitur diſpoſitũ
circa electionem Papalem, ſecundum theoricam
quam tradunt Bellam. num. 4. & Præpoſ. num. 2
in c. Si quis Apoſtolicæ, 79. diſt.
65 Ad hæc etſi pecunię receptio aliquantiſper im-
minuat libertatem conſenſus, & eligentium ca-
ptiuet affectum, vt in cap. Vbi periculum, §. Cæ-
terum, de elect. lib. 6. tamen eorum libertatem
66 prorſus non tollit; quod ſic probo. Ita requirit
libertatem cõſenſus matrimonium carnale, ſicut
ſpirituale, adeout ſicut electio per impreſſionem
celebrata, ita matrimonium metu contractum
ſit ipſo iure nullum, c. Veniens, il ſecondo, & cap.
Conſultationi, de ſponſal. & notat gloſ. in c. Bonę,
il primo, in verb. Metuebant, verſ. in ſpirituali, de
elect. & tamen ſi propter pecuniam ſibi traditam,
vel promiſſam, ſeu ob ſpõſalitiam largitatem quis
inducatur ad contrahendum, nemo dixerit matri-
monium eſſe nullum, l Cum veterum, & ibi Bald.
& Salic. C. de donat. ante nupt. cum ſimil. Ergo ſi-
cut pecuniæ receptio non euacuat libertatem cõ-
ſenſus in coniugio carnali; ita nec in ſpirituali,
cap. Inter corporalia, de translat. Epiſc. & conſe-
quenter vitium ſimoniæ in eligentibus non eſt de-
fectus intrinſecus. Rurſus ſi quis amore, vel odio
moueretur ad aliquem eligendum, nemo auderet
affirmare ob eam cauſam conſenſum non eſſe li-
berum, ac proinde electionem eſſe irritam. Ergo
nõ minus liber dicendus eſt conſenſus ex eo quod
quis ad eligendum moueatur cupiditate pecunię;
eiuſmodi enim animi paſſiones à pari procedunt,
& æquè humanum iudicium peruertunt, cap. Qua-
tuor modis, 11. q. 3.
67 Quibus demũ accedit quod de iure verius vi-
detur nec electionem inferiorum factam per ſi-
moniam eſſe nullam ipſo iure ſi electus hoc igno-
rauerit: nam nullus textus reperitur, qui expreſ-
sè dicat electionem huiuſmodi eſſe ipſo iure nul-
lam, ſed reprobandam, vt hic, & in c. penult. ſup.
de elect. Quippe nulla pœna cenſetur ipſo iure
impoſita niſi iure id caueatur, gloſ. 2. in cap. vlt. de
68 iurepatr. & quamuis quædam iura dicant ſic ele-
ctum à die notitiæ teneri ad renunciandum, vt c.
Quicumque, 1. q 5. cap. De Regularibus, & cap. Ex
inſinuatione, ſupra eod. Per hoc tamen potiùs in-
nuunt eum habere aliquod ius, cùm priuatio præ-
ſup-

Digitized by Google

ſupponat habitum, cap. Ad diſſoluendum, ſupra de deſponſ. impuber. l. Decem, ff. de verb. obligat.

69 Nec refragatur verbum, *penitus*, hic poſitum, quia refertur ad poteſtatem, quæ adimitur Epiſcopo diſpenſandi pro illa vice, vt infra §. Ad vltimum, non autem ad nullitatem electionis, vt per Nauarr. loco proximè citando; ac præterea dictio *penitus*, vel *omninò*, quando adijcitur verbis futuri temporis denotantibus executionem, non mutat naturam verbi, vt declarat Felin. in c. Rodulphus, num. 34. in ver. Omninò, de reſcript. & hanc partem ſequuntur idem Felin. in d. cap. Inſinuatum, num. 5. ſupra eodem Io. Corraſ. de benefic. 4. part. cap. 1. num. 3. eamque pluribus comprobat, veriorem dicit, & ab obiectis tuetur Nauarr. in conſ. 95. incip. An collatio, de ſimon. cui etiam adhæſit conſ. 73. Titius num. 3. conſ. 97. Si quæſtionibus, num. 7. eod. tit. & in Manual. c. 25. num. 113.

70 Et nihilominus quatenus etiam aliæ electiones ſimoniacæ eſſent omninò irritæ; tamen iura ſubueniunt ignorantibus; itaut poſteaquam à die notitiæ dimiſerint Eccleſias, quas per ſimoniacam prauitatem ab alijs commiſſam ſunt conſequuti, ex miſericordia tolerentur, quamuis de iuris rigore ſint deponendi, vt eſt textus in cap. Quicumque, 1. qu. 5. vbi de paruulis, qui per pecuniam à parentibus datam adepti ſunt Eccleſias, in c. De Regularibus, & cap. Ex inſinuatione, ſupra eodem. Hæc autem adaptari nequeunt electioni Romani Pontificis, qui neque de rigore iuris deponi, neque ex miſericordia tolerari poteſt, cùm non ſit ſuperior, ad quem poſſit recurſus haberi, vt dicitur in d. cap Licèt de vitanda, de elect. & alioquin durius ageretur cum Romana Eccleſia; in qua tamen ob eam rationem quod Superiorem non habeat, potius aliquid ſpeciale eſt indulgendum, ſicut legitur in prædicta Decretali, Licet.

71 Quod autem ſpectat ad Extrauag. Iulij II. exiſtimo eam nullo prorſus modo locum habere in electo ignorante ſimoniam per alios commiſſam. Moueor primò, quia Conſtitutio non loquitur explicitè de electo, qui ſimoniam ignorauit. Ergo hic caſus tanquã à Conſtitutione omiſſus remanſit in diſpoſitione iuris communis, l. Commodiſſimè, ff. de liber. & poſthum. De iure communi autem electio ſummi Pontificis per ſimoniam celebrata inſcio electo vel non eſt nulla, vel certè contra electum de ſimonia excipi non poteſt, vt abũdè oſtenſum eſt ſupra à nu. 59. & Conſtitutio hac in parte recipit interpretationem paſſiuam à iure communi, l. Iuris gentium. §. Si paciſcar, ff. de pactis, l. 1. C. de noxal. gloſ. Bart. & DD. in l. Sciendum, ff. Qui ſatiſd. cogan. Rota deciſ. 98. n. 7. par. 5. recent.

72 Moueor ſecundò, quia eadem Conſtitutio ſimoniacè electum priuat ipſo iure Cardinalatu honore, eique aliàs grauiſſimas pœnas infligit: ergo ſupponit peccatum in perſona electi, c. 2. de Conſtit. l. Gracchus, C. Ad leg. Iul. de adulter. nam certi iuris eſt ſimoniam punibilem non committi abſque peccato, vt dixit Rota poſt Conſ. Proſper. Farinac. deciſ. 234. num. 2. allegans Nauarr. in Manuali cap. 23. nu. 107 & 109. & Gabriel conſ. 177.
73 num. 4. At non poteſt eſſe peccatum vbi eſt ignorantia, c. Eos, 5. Ex hac itaque authoritate, 1. q. 5. quia de ratione peccati intrinſeca eſt, vt ſit volũtarium, cap. Maiores, §. Verum, de Baptiſ. Ignorantia verò voluntarium excludit, cap. Quamuis, 38. diſtinct. l. Cum Aquiliana, ff de tranſact. & l. Si ignorans, ff. Locati, cum voluntas non feratur niſi in præcognitum, vt patet in tertio de Anima commen. 39. Igitur prædicta Conſtitutio tãquam pœnalis locum non habet in electo ignorante, qui nihil peccauit: nam vt legitur in cap. Quæſiuit, de his quæ ſi. à maior. par. Capitali peccata ſuos authores tenere debent, nec pœna eſt vlterius protrahenda, quam delictum fuerit in excedente re-
74 pertum. Atque ita pœnam priuationis non habere locum in eo, qui conſcius non fuit ſimoniæ per alios commiſſæ, tenet gloſ. in cap. Quicumque, in ver. Pro magna, 1. q. 5. Et propter ſimoniam vnius alios, qui non conſenſerunt, puniendos non eſſe firmant in hoc cap. Nobis, Hoſtien. in princ. in ver. Vni, vel omnibus, Io. Andr. num. 1. in ver. Vni, Butr. num. 4. Card. in fin. & Io. de Anan. num. 1. in fin. verſ. Nec etiam erit idem: & generaliter ſimoniam punibilem non cadere in ignorantem reſoluit Rota in præall. deciſ. 234. num. 2. verſ. Vnde ſequitur alia concluſio.

75 Moueor tertiò, quia Extrauagans Iulij II. decernit vt non ſolum electio per ſimoniam celebrata eo ipſo ſit nulla, ſed etiam vt contra ſic electum de ſimoniaca labe à quocumque Cardinali, qui eidem electioni interfuerit, opponi, & excipi poſſit, ſicut de vera, & indubitata hæreſi, & idem electus non Apoſtolicus, ſed Apoſtaticus habeatur, & ab omnibus vitetur, vt magnus Ethnicus, publicanus, & hæreſiarcha. Quæ omnia nemo nõ videt nullatenus congruere electo ignoranti, ſed illi tantùm, qui ſimoniam commiſit, vel ſimoniacæ electioni aſſenſum præbuit: Iniuſtitia enim eſſet, vt quis pro peccatis alterius eſſet anathema: nam *anima quæ peccauit ipſa morietur*, Ezech. 18.
76 cap. Si habes, 24. q. 3. cap. Cum itaque, 1. qu. 4. & nullius crimen maculat neſcientem, text. in cap. 1. & 2. & per tot. ead. cau. & quæſt. Nauarr. d. conſ. 95. num. 4. de ſimon.

77 Demum moueor authoritate Petri Andreæ Gammari in repetitione prædictæ Extrauagantia Iulij II. tomo 6. repet. ſol. 47. n. 137. qui explicans verba, *per ſe, vel alium*, quærit, Quid ſi ille alius commiſerit ſimoniam electo ignorante, & reſpõdet ſe credere pœnam Conſtitutionis non habere locum niſi electus conſenſerit, quia inquit [Iſta Conſtitutio infert pœnam ob crimen, quod non committit qui ignorat, l. 2. C. Ne ſanct. Bapt. l. Generali, C. de Decurion. lib. 10. nam neque per me, neque per alium commiſiſſe dicor quod prorſus ignoraui, l. Si ignorans, ff. Locat. & faciunt notata in reg. Qui per alium, de regul. iur. lib. 6. Alioquin poſſet quis in fraudem eligẽdi committere ſimoniam, vt electus deinde à Pontificatu deijceretur, cap. Sicut, & cap. Nobis, de ſimon. & licèt poſtea detegatur ſimonia, non propterea Papa cogetur renunciare, quamuis ſecus dicamus in alijs beneficijs propter c. Matthæus, eodem tit. nam contra electum in Pontificem non poteſt opponi aliqua exceptio, qui non ſit in iure expreſſa.] Hæc ille;
78 & quamuis ſubdat quod quando ſimonia illa eſſet adeò notoria, vt non eſſet veriſimile electum ignoraſſe, ſecus fortè dicendum per notata in cap. Innotuit, in ver. Ignorantiam, de elect. & tunc dubitandũ eſſet an ignorantia probari poſſit per proprium iuramentum, ex quo de illius præiudicio agitur; nihilominus tandem concludit dicens, tu-

tior

Digitized by Google

tior eſt opinio, vt dicamus ignorantiam quocum-
que caſu probari per iuramentum ipſius electi, niſi
exaduerſo probetur ſcientia, per ea, quæ tradunt
Io. Andr. & alij in reg. Præſumitur, de regul. iur.
lib. 6. & Philipp. Franc. in c. Eos, de tempor. or-
din. eod. lib.

Non obſtant modo adducta in contrarium. Ad
primum enim nempe ad textum noſtrum abundè
reſponſum eſt ſupra n. 67. & 69.

Ad ſecundum ſimiliter patet reſponſio ex dictis
ſupra n. 68. & n. 70.

79 Ad tertium respondetur, textum in d. cap. pe-
nult. poſſe in contrarium retorqueri, quia dicit
[ſi alicuius electionem per ſimoniam eo ignoran-
te, ac ratum non habente commiſſam contigerit
reprobari;] quæ cum ſint verba futuri temporis,
ſupponunt electionem non eſſe ipſo iure nullam,
ſed ſolum poſſe contingere, vt reprobetur, ſcilicet
per ſententiam, c. s. de Hæret. lib. 6. & tradit Na-
uarr. d. conſ. 95. num. 3. de ſimon. Abb. verò, Caſ-
ſad. & Gomes. obiter loquuntur, vt ibi obſeruat
Nauarr. num. 5. verſ. Secundò.

Ad quartum abundè reſpõſum eſt ſupra, à n. 62.
vbi oſtenſum eſt vitium ſimoniæ eſſe defectum ex-
trinſecum, de quo excipi non poteſt contra ele-
ctum in Romanum Pontificem.

80 Ad quintum reſponderi poteſt cum Nauarro in
præcit. conſ. 95. num. 5. verſ. Tertiò, de ſimon. au-
thoritatem ſancti Thomæ minimè obſtare, quin
potius facere pro hac parte: nam ibi in reſponſio-
ne ad tertium docet promotum per ſimoniam ab
alijs ipſo ignorante commiſſam teneri reſignare
beneficium, & reſtituere fructus extantes, non au-
tem bona fide conſumptos; quod nulla ratione
defendi poſſet ſi collatio eſſet omninò inualida,
quia nullatenus poſſet excuſari à reſtitutione fru-
ctuum conſumptorum, niſi illa ſimoniaca colla-
tio, promotio, vel electio valeret, donec inciperet
81 ſcire illius nullitatem. Et quamuis regulariter gra-
tis debeant dari ad hoc vt iuſta ſit datio, hoc ta-
men fallit quando ignorantia iuſta à peccato ex-
cuſat, donec ſuperueniat ſcientia ad id neceſſaria,
Couarr. in contrarium citatus fatetur frequentio-
rem ſententiam habere, vt huiuſmodi electio in
foro externo ſit valida, donec à iudice reſcinda-
tur; quin etiam maluiſſet contrariam opinionem
ſectari, niſi putaſſet ſibi obſtare verba S. Thomæ;
quæ tamen reuera non obſtant, quin potius fauẽt,
vt dictum eſt, & aduertit Nauarr. d. num. 5. verſ.
82 Secundò. Præterea aduertit Petr. Andr. Gammar.
in d. Extrauag. Cum tam diuino, Iulij II. num. 18.
tom. 6. Repet. fol 42. Quamuis Eccleſia, quæ de
manifeſtis tantùm iudicat, c. A nobis de ſent. ex-
comm. Pro comperto habeat ſimoniam commit-
ti quandocumque pro re ſpirituali conſequenda
datur æſtimabile quidquam: tamen quod ad rei
veritatem attinet, is tantùm ſimoniam commit-
tit, qui accipit rem vt pretium ſpiritualis exiſti-
mans ſpiritualem eſſe in commercio noſtro; quare
Act. 15. *Repulſus eſt Simon Magus à Petro quod
exiſtimauerit ſe poſſe donum Dei pecunia poſſide-
re*: eſt enim hæreticus, qui ſic ſentit: & ita rem
hanc declarare videtur Innocen. in cap. Quotiens,
ſupra eod. & S. Thom. in 2. 2. qu. 100. & in 4. ſent.
diſt. 13. Itaque dum idem S. Doctor loco ſupra ci-
tato num. 50. Docuit impediri acquiſitionem rei
ſpiritualis non in pœnam criminis, ſed quia res
inuendibilis eſt ſine voluntate Domini, qui præce-
pit ſpiritualia gratis dari; & ideò ſic promotum
retinere non poſſe in foro animæ quod iniuſtè ac-
quiſiuit per ſimoniam etiam ſe ignoranter com-
miſſam; intelligi debet in eo caſu, in quo quis dat
pecuniam, vt pretium rei ſpiritualis intẽdens eam
mercari vt venalem, quaſi ſit in commercio hu-
mano, ac pretio æſtimabilis. Hoc autem non con-
tigit huc caſu, quia dans pecuniam electori non
intendit emere pro eligendo poteſtatem aliquam
ſpiritualem, ſed tantummodo mediante pecunia
electorem inducere ad ſuffragium ferendum; vn-
de quamuis grauiſſimè peccet, & ſimoniam com-
mittat quoad eccleſiam; non tamen incidit in il-
lam ſpeciem ſimoniæ, quæ hæreſia eſt, & impedit
acquiſitionem ſpiritualium intrinſecè, & ex pro-
pria rei natura; & conſequenter circumſcripta
eccleſiæ Cõſtitutione electus, qui ſimoniam igno-
rauit, dignitatem ſic acquiſitam in foro animæ
dimittere non tenetur. Quinimò verius exiſtimo
nec per ſimoniacam hæreſim impediri neſcienti-
bus acquiſitionem ſpiritualium. Quod manifeſtè
probatur exemplo paruulorum, qui ſi baptizentur
à ſimoniacis, non modo recipiunt characterem
Baptiſmi propter efficaciam Sacramenti, ſed etiã
gratiam. Idemque patet de ordinatis à ſimonia-
cis per prauam manus ſimoniacæ impoſitionem,
vt habetur in §. Conſtat, poſt cap. Per Eſaiam, &
in §. Sicut ergo: poſt cap. Statuimus, il primo, 1.
q. 1. Nec obſtat quod ſacramenta ſimoniacorum,
ſicut & cæterorum hæreticorum licèt ſint vera
quantum ad formam; inania tamen, & falſa ſunt
quantum ad effectum, cùm non poſſint in cordi-
bus hominum gignere cœleſtem gratiam, vt legitur
in §. Quid in his, poſt cap. Sicut eunuchus, eadem
cau. & quæſt. quoniam hoc verum eſt, quando ſa-
cramẽta accipiuntur à ſimoniacis ex certa ſcien-
tia in contemptũ eccleſiæ, vt ibi declarat Archid.
num. 4. in ver. Gignere, Turrecr. & Prepoſ. vterq;
in fin. & clarè probatur in § Cum ergo, verſ. Po-
teſt etiam intelligi, 1. quæſt. 1. vbi dicitur: [Sicut
Chriſtus venditus non venditori, vel ementi, ſed
eis, qui neſcientes aderant, dona ſuæ gratiæ contu-
lit, ſic & Spiritus ſanctus non vendenti, vel emen-
ti, ſed his, qui de manibus eorum ignorantia du-
cti ſacramenta Dominica accipiunt, ſuæ gratiæ ef-
fectum largiri probatur] Hac ibi vnde patet eui-
denter authoritatem illam, *gratis accepiſtis, gra-
tis date*, non obſtare ignorantibus quominus ſpi-
ritualia acquirant; & conſequenter electio facta
per ſimoniam electo ignorante non eſt irrita iure
ipſo naturali, & diuino, ſed tantummodo ſecun-
dum vnam opinionem iure eccleſiaſtico poſitiuo,
quod vt ſæpius repetitum eſt, loquitur de electio-
nibus inferiorum Prælatorum, nec protenditur ad
electionem Romani Pontificis.

Ad ſextum, nempe ad Extrauag. Iulij II. Satis
ſuperque reſponſum eſt ſupra à n. 71.

83 Quintus caſus eſt cùm ſimonia cõmittitur ab
eligentibus ipſo electo ignorãte, ſed tamen poſtea
ratum habente. Et quod electio ſit caſſanda, vi-
detur textus in cap. Sicut tuis, inf. eod. vbi deci-
ditur non eſſe imputandum electo confirmato ad
culpam, vel ad pœnam, ſi pecunia pro illius con-
firmatione promiſſa, & ſoluta fuerit ipſo ignoran-
te, niſi poſtea conſenſerit pecuniam ſoluendo pro-
miſſam, vel reddendo ſolutam, vbi gloſ. in verbo
Conſenſeris, dicit, ſimoniam committi quando-
cumque conſenſerit electus, quia conſentire eſt
quan-

Digitized by Google

quandocumque conſentire & ante, & poſt : ſimi-
lis gloſ. eſt in c. penul. in ver. Ratum non habente,
ſupra de elect. & probatur in c. Eos, 1. quæſt. 1. vbi
[Alienus omnino à ſacerdotio pronunciatur is,
qui aliquando dederit, vel acceperit pecuniam in
aliquo tempore ſiue ante manus impoſitionem,
ſiue in ipſa manus impoſitione, ſiue poſt: ac-
cipere enim eſt quandocumque accipere :] hæc
ibi: Ad idem textus in cap. Si quis obiecerit, in
fin. & in c. Si quis præbendas, ibi, *ante, vel poſt à
quoquam aliquid exigatur*, 1. q. 3. & docet S. Thom.
in 2. 2. q. 100. art. 6. ad 3. verſ. Niſi forte poſtmodũ,
& eſt ratio ſecundum gloſ. prǽalleg. in d. c. Sicut
84 tuis; quia in maleficijs ratihabitio retrotrahitur,
& mandato comparatur, c. Notum, 2. q. 1. c. Cum
ad ſedem, in fin. ſupra de reſtit. ſpoliat. l. 1. §. Quo-
tiens, ff. de vi, & vi armata. Cæterum aduerte,
85 quia hoc procedit ſi pecunia ſoluta fuerit nomine
electi, aliàs ſecus, ſecundum Abb. in d. c Sicut tuis
n. 8. & Marian. Socin. ibidem n. 24. nam de iure ca-
nonico nõ poteſt quis ratum habere quod ſuo no-
mine geſtum non eſt, itaut ſit vera ratihabitio, &
retrotrahatur, c. Cum quis, de ſent. excomm. lib. 6.
86 & c. Ratum, de reg. iur. eod. lib. Idcoque ſoluens
pecuniam poſteaquam contradixit, & ſic ius ple-
num ſibi quæſitum, propriè non committit ſimo-
niam; quia aliud eſt emere, vel vendere, aliud
emptioni, vel venditioni conſentire, l. Aliud, ff. de
87 re iudic. Quamobrem rectam habens dationem
pecuniǫ non ſuo nomine factam, non dicitur com-
mittere ſimoniam, licèt grauiter peccet, vt d. c.
Cum quis, & quamuis vt ſubdunt in d. c. Sicut tuis
88 Abb. d. n. 8. verſ. An autem, & Marian. Soc. nu. 26.
hoc caſu ratum habens teneatur dimittere bene-
ficium, vel poſſit priuari habita conſideratione ad
ſimoniam prius commiſſam cum peccato poſtea
ſubſequuto, ad præſcriptum illius Decretalis, verſ.
89 Niſi poſtea conſenſeris; tamen hoc non poteſt ha-
bere locum in electo in Romanum Pontificem,
quia cùm ſit verus Papa, c. Licèt, de elect. non eſt
iudex, qui poſſit eum priuare, c. Aliorum, 9. q. 3. &
notant gloſ. 1. in cap. Si quis pecunia, & ibi etiam
Turrecr. n. 3. 79. diſt. & latius dictum eſt ſupra n. 58.
cum duobus ſeqq. & n. 70.

Concludendo igitur, aut pecunia non fuit ſo-
luta nomine electi, & ratihabitio non retrotrahi-
tur, itaut reddat electionem ſimoniacam, nec
electus à quoquam cogi poteſt ad renunciandum,
90 vt proximè dictum eſt. Aut pecunia ſoluta fuit
nomine electi; & hoc caſu ratihabitio retrotrahi-
tur, & ſic electio dici poteſt per ſimoniam cele-
brata, d. c. Sicut tuis. Veruntamen de iure com-
muni electio Papalis ex hoc capite non eſt nulla;
quia ſi nec ſimonia ab electo in Papam ante ip-
ſam electionem commiſſa per rei veritatem inficit
electionem, vt plenè firmatum eſt ſupra n. 56. 60.
& ſeq. longè minus eam inficit quando non fuit
commiſſa à principio verè, ſed ſolùm per iuris fi-
ctionem, quia ſcilicet ius fingit ſimoniam ab ini-
tio interceſſiſſe ratihabitionem retrotrahendo,
ſeu retrofingendo, vt ſic ratihabitio non ſit man-
datum, quod eſt impoſſibile, ſed mandato com-
paretur, iuxta reg. Ratihabitionem, de reg. iur.
lib. 6. & l. fin. & ibi Bald. in princip. C. ad Macedo-
91 nian. Ratio eſt, quia fictio nunquam poteſt ope-
rari quod veritas ipſa non operatur, vt ibi notat
gloſſa vnica poſt med. verſ. Ratio quia ratihabitio.
quinimo in eodem caſu fictio non eſt tantæ poten-
tiæ, ſicut veritas, & naturalis actus, l. Si actor, iun-
cta gloſ. ff. de iureiur. & l. Quamuis, §. Marcellus, &
92 §. ſeq. ff. ad Vellcian. fictum enim non habet eſſe
realiter, ſed intellectualiter, & fictum non eſt, ſed
intelligitur eſſe, text. in l. Qui in vtero, ff. de ſtatu
homin. & quod ibi notatur. An autem hoc caſu
93 intret Conſtitutio Iulij II. non ſatis conſtat, quia
irritat electionem factam per ſimoniam commiſ-
ſam ab eo, quem eligi contigerit, videtur intelli-
genda in caſu vero, videlicet quando ipſe ante
electionem verè ſoluit, vel promiſit pecuniam eli-
gentibus, non autem in caſu ficto, quando ſcilicet
propter ratihabitionem, quæ intellectualiter re-
trotrahitur, ab initio fingitur ſimoniam commi-
ſiſſe; nam regulariter verba intelligi debent ſe-
cundum veritatem, & non ſecundum fictionem,
l. 1. §. Serui, ff. ad Syllanian. & in materia ſtricta
94 diſpoſitio loquens de aliquo actu non comprehẽ-
dit fictum, l. Adoptiuum, ff. de in ius vocan. & no-
tat Bart. in ſua q. 3. n. 12. & Bald. in conſ. 24. Statu-
to Ciuitatis, in fine, lib. 1. & eo magis quia Con-
95 ſtitutio vult vt contra electum excipi poſſit de
crimine ſimoniæ tamquam de vera, & indubitata
hæreſi: quæ verba omnino excludunt fictionem,
quæ fundatur ſuper falſo, vt poſt Boattin. notat Io.
Andr. in c. Literas, n. 3. ſupra de tempor. ordin. ſu-
per quo tamen cogitabis.
96 Sextus, & vltimus caſus eſt quando aliquis ex
Cardinalibus votum dantibus recepit à tertio pe-
cuniam ſciente, & tacente electo: & hoc caſu ſi
liceret arguere ab electione inferiorum ad ele-
ctionem Summi Pontificis, verius eſſet electionẽ
fore nullam, per textum in c. Sicut tuis inſr. eod.
vbi hoc tenet gloſſa in ver. præbere, & Butr. nu. 6. &
alij communiter; quia tacendo, & non contradi-
cendo conſentire videtur, c. Si ſeruus ſciente, 54.
diſt. l. Si vt proponis, C. de nupt. ad idem textus in
c. De regularibus, ſupra eod. vbi ſufficit ſola ſcien-
tia pecuniæ à tertio ſolutæ ad hoc vt monachi cẽ-
ſeantur ſimoniaci, & ſimoniacè recepti, & ibi no-
tant Hoſtien. in princ. & Io. Andr. n. 1. in ver. Scien-
97 tibus, vbi dicunt ſcientes ſiue expreſsè conſenſe-
rint, ſiue tacuerint, ſiue turbare noluerint, eſſe ſi-
moniacos, & ſimoniacè promotos: & eſt ſenten-
tia D. Thomæ in 2. 2. q. 100. art. 6. ad primum, quẽ
ſequuntur communiter Theologi, vt atteſtatur
Couarr. in reg Peccatum in 2. par. §. 8.
98 Cæterum non auderem hæc iura extendere ad
electionem Romani Pontificis: conſidero enim
hoc caſu non agi de ſimonia expreſſa, & vera, ſed
de tacita, & præſumpta: nam ex eo quod electus
ſciuerit ſimoniam pro ſui electione ab alijs com-
miſſam, & non contradixerit, iura eliciunt præ-
ſumptionem tacitæ acquieſcentiæ, ſecundum ea,
quæ notantur per Legiſtas in l. Quæ dotis, ff. ſolut.
matrim. & per Canoniſtas in c. Nonne, ſupra de
præſumpt. & in reg. Is qui tacet, de reg. iur. lib. 6.
& ſic talis non eſt ſimoniacus verè, ſed præſum-
ptiuè, vt in ſpecie notat gloſ. præallegata in c. Sicut
tuis, in ver. Præbere, inſ. eod. dum ait, & ſic iſte
Abbas conſenſiſſe præſumeretur, ſi poſtquam in-
tellexerit, non contradixiſſet, & conſentit ibi Ho-
ſtien. n. 5. & alij. At iure communi inſpecto con-
tra electum in Papam obijci non poteſt quod per
ſeipſum verè ſimoniam commiſerit pecuniam eli-
gentibus dando, vel promittendo, ſecundum cõ-
munem opinionem Doctorum in c. Si quis pecu-
nia, 79. dic vt plenè dixi ſupra nu. 56. & ſeq. Ergo
longè

Digitized by Google

longè minus obijci poteſt, quod ſimoniam com-
miſerit præſumptiuè, ſeu per interpretationem,
ſcilicet ſimoniæ per alios commiſſę non contradi-
cendo: nam præſumptio, ſeu fictio non eſt tantæ
potentiæ, quantæ eſt veritas, & naturalis actus, vt
inquit Bald. conſ. 337. In primis videndum, nu. 2.
99 verſ. Item nec debet, lib. 1. & taciturnitas eſt quid
medium inter conſenſum, & contradictionem, vt
probatur in d. c. Sicut tuis, in verſ. Quia tamen lon-
gè diuerſum eſt, & ibi notant Butr. n. 6. & Anchar.
in 8. notab. qui enim tacet non loquitur; vnde nec
100 fatetur, nec negat, l. Qui tacet, ff. de reg. iur. & in
re graui, & oneroſa requiritur expreſſus conſen-
ſus, nec ſufficit taciturnitas, vt inquit Abb. in cap.
In cauſis, n. 3. verſ. Nec ſufficit, ſupra de elect. Con-
101 ſtitutio autem Iulij II. cum ſit pœnalis, & exorbi-
tans à iure communi, eſt ſtrictè intelligenda, cap.
Pené, de pœnit. diſt. 1. c. Quæ à iure, & Io. Andr. de
reg. iur. lib. 6. l. Vt gradatim, §. Etſi lege, ff. de mu-
ner. & honor. Oldrad. conſ. 150. In Eccleſia Valen-
tina, n. 3. verſ. Præſertim, & in ſimilibus Conſtitu-
tionibus Apoſtolicis multoties reſoluit Rota, vt
deciſ. 591. n. 2. par. 1. & deciſ. 783. n. 9. par. 2. recent.
& ideo dum irritat electionem factam per ſimo-
niam commiſſam ab eo, quem eligi contigerit, ex-
tendi non debet ad eum, qui tacet, & non contra-
dicit, ſed videtur intelligenda in ſimonia vera, vt
innuit illud verbum, *commiſſam*, non autem in
præſumpta, quæ elicitur ex ſcientia, & taciturni-
tate, vt patet ex his, quæ dixi ſupra n. 93. & ſeqq.
Præſertim verò, quia Conſtitutio diſponit vt con-
tra electum excipi poſſit de crimine ſimoniæ tan-
quam de vera, & indubitata hæreſi: quæ ſanè ver-
ba nullatenus adaptari poſſunt electo, qui ſolum
tacuit, & non contradixit. Vnde cùm hoc caſu
non habeamus Canonem, vel Conſtitutionem
Apoſtolicam expreſsè diſponentem in electione
Summi Pontificis, ſtabimus iuri antiquo, c. Cum
expediat, de elect. lib. 6 gloſ. in c. Conſtitutionem,
in ver. Prorogamus, de regular. eod. lib.
102 Secundò principaliter QVAERO, Si pro ele-
ctione Romani Pontificis de voluntate electi da-
ta, vel promiſſa fuerit pecunia alicui votum non
habenti, an huiuſmodi electio ſit irrita, necne.
103 Pro clariori ſolutione duo caſus ſunt diſtinguē-
di. Primus eſt cum pecunia de voluntate electi
ſoluta, vel promiſſa fuit Regio Oratori, vel alteri
ad hoc vt Cardinalibus eum eligere volentibus
nomine regio, vel aliàs de facto obicem non po-
nat, ſed eligendi poteſtatem Cardinalibus liberā
dimittat: & dicunt quidam hoc non eſſe ſimonia-
cum, quia licèt ad vexationem redimendam dare
pecuniam alicui ius non habenti adhoc vt à vexa-
tione deſiſtat, & iniuſta impedimenta ſubmoueat,
ſecundum illud Apoſt. ad Eph. 5. *Redimentes tem-
pus, quoniam dies mali ſunt*: & eſt argum. optimū
in cap. Dilectus, il primo infr. eod. vbi hoc tenet
gloſ. prima dicens verius, & æquius eſſe, & Hoſt.
n. 1. verſ. Quid ergo, idem firmat gloſ. in cap. Cum
pridem, in ver. Illicitæ pactionis, verſ. Si verò, ſu-
pra de pact.
104 Sed caue, quia hoc procedit in iure quæſito,
prout loquuntur gloſſæ præallegatæ: ſecus in iure
quærendo, quia tunc ſimoniacum eſt dare alteri
pecuniam, vt ab iniuſta vexatione deſiſtat, textus
eſt in c. Matthæus, ſupra eod. vbi ſi contradicens
105 electo pro pecunia de voluntate electi tradita à
contradictione ceſſat, electus poſtea confirmatus

eſt ſimoniacus, & beneficio renunciare tenetur: &
ita ibi eſt caſus ſecundum Io. Andr. Butr. Cardin.
Abbat. & omnes, & hanc diſtinctionem inter ius
quæſitum, & ius quærendum ponit Io. Andr. in d.
c. Dilectus, n. 5. quem communiter Doctores ſe-
quuntur; idemque docet S. Thomas in 2. 2. q. 100.
art. 2. ad 5. dicens: [antequam alicui acquiratur
ius in Epiſcopatu, vel quacumque dignitate, vel
præbenda per electionem, vel prouiſionem, ſeu
collationem, ſimoniacum eſſet aduerſantium ob-
ſtacula pecunia redimere: ſic enim per pecuniam
pararet ſibi viam ad rem ſpiritualem obtinēdam;
ſed poſtquam ius alicui acquiſitum eſt, licèt per
pecuniam iniuſta impedimenta remouere.] Hæc
S. Thomas, & conſentiunt Rebuff. in Praxi bene-
fic. tit. de ſimon. in renunciat. n. 18. cum ſeqq. Re-
doan. de ſimon. par. 2. c. 31. n. 48. & par. 3. c. 2. nu. 5.
Menoch conſ. 67 nu. 17. cum ſeqq. Nauarr. in Ma-
nuali c. 23. n. 102. & conſ. 47. n. 44. hoc tit. Cardin.
Tolet. in Summa lib. 5. c. 90. latè Suarez de relig.
tomo 1. lib. 4. de ſimonia, c. 19. nu. 17. & c. 50. in
princ. Et ad ſecundum membrum Diui Thomæ
pertinet exemplum Gregorii Magni, qui pecuniā
ſoluit Mauritio Imperatori pro confirmatione:
nam, vt inquit Baronius ad annum 590. pag. 5. lit.
D. verſ. Cęterum. [Etſi pendenda ab ipſo Grego-
rio fuerit Imperatori eadem pecuniæ quantitas,
quæ à prædeceſſoribus Gothorum temporibus
exacta eſt, haud tamen in crimen adduci potuit
quaſi redemptum pecunia Pontificatum obtinue-
rit: etenim electio, vt dictum eſt, legitimè facta
illi contulit Pontificatum, non Imperatoris con-
firmatio tyrannicè vſurpata, quæ pecunia licitè
redimi potuit, cum non redimeretur ea Pontifica-
tus, ſed executio muneris eo modo (quod aliter
liceret) ab illata vexatione ſe liberando.] Hæc
Baronius. Ita hoc primo caſu videtur eſſe locus
Conſtitutioni Iulij II. de ſimoniaca Papæ electio-
ne; cum limitatione tamen, de qua infra n. 108.
106 Verùm ſi aliquis ex Cardinalibus inſcio electo
aliquid temporale daret, vel permitteret Legato
Regio, vel alteri ad hoc vt ipſum in exercitio ſuæ
poteſtatis eligendi de facto non perturbaret, fortè
non eſſet ſimonia, quia cum Cardinales ius ha-
beant eligendi Romanum Pontificem ex conceſ-
ſione Apoſtolicæ Sedis, & ex vetuſtiſſima conſue-
tudine, c. In nomine Domini, 23. diſt. cum ſuis cō-
cordan. videtur eis licere ſine labe ſimoniæ pecu-
niam ſoluere ad redimendam vexationem ſibi de
facto illatam, vel inferendam in hoc iure ſibi quæ-
ſito iuxta primum membrum diſtinctionis ſupe-
rius poſitæ: & hoc voluit præcitata gloſſa in c. Cum
pridem, in ver. Illicitæ pactionis, ſupra de pactis,
dum ait: [Si cum ius habeo, dedero tibi pecuniā
redimendo vexationem meam, non pecco.] Non
enim hoc caſu Cardinales pecunia mediante pa-
rant ſibi viam ad ius ſpecialem obtinendum, ſed
ius iam ſibi acquiſitum conſeruant, & ſic ceſſat
ratio ſimoniæ per D. Thomam conſiderata. Ta-
men cogitabis.
107 Secundus caſus eſt, cùm pecunia fuit tradita,
vel promiſſa magnati, vel amico, ſeu conſangui-
neo alicuius Cardinalis ad hoc vt eum inducat ad
aliquem eligendum: & hoc ſi fiat ſciente, & con-
ſentiente electo, proculdubio eſt ſimoniacū, & vi-
cioſa eſt electio, vt videtur caſus in c. Præſentium,
1. q. 5. vbi pecunia pro ordinatione ſacerdotis non
fuit data eidem ſacerdoti, nec Epiſcopo, ſed cui-

dam Principi amico Epiſcopi: & tamen textus decidit ſic ordinatum ex miſericordia eſſe tolerádum in ordine, ea præcipua ratione, quia tam ipſe presbyter, quàm Epiſcopus factum ignorauit. Ergo à contrario ſecus ſi ſciuiſſent: & confirmatur, quia ſi non licet abſque vitio ſimoniæ ſibi viam ſtruere ad futuram electionem remouendo impedimenta, vt concluſum eſt in caſu præcedenti; longe minus id licebit diſponendo per interpoſitam perſonam Cardinales electores ad eligendum.

108 Fallit hæc concluſio quando eligentes erant aliàs electuri; tunc enim datio pecuniæ etiam de voluntate electi non vitiat electionem, ex quo aliàs erat eligendus, arg. l. 3. C. Si ex falſo inſtrum. c. Cum I. & A. ſupra de re iudic. & §. vlt. 1. q. 6. vbi hoc videtur expreſſum. Sicut dicimus preces non
109 inducere ſimoniam, ex quo eligendus aliàs erat idoneus, de quo in c. Tua, ſupra de ætat. & qualit. & in hac opinione reſidet hic Goffred. Et quamuis gloſſa ſecunda Vincent. & alij teneant ſimoniam eſſe non obſtante quod electores eſſent aliàs electuri, vt & nos ſupra firmauimus n. 59. tamen opinio gloſſæ, & ſequacium procedit quando pecunia de voluntate electi data fuit ipſimet electoribus; tunc enim ſimoniaca eſt electio, nec attenditur qua intentione Cardinales elegerint, vt ibi diximus. Secus verò ſi pecunia etiam de conſenſu electi fuerit data extraneo votum non habenti, vt in hoc caſu; quia tunc licèt electus ſit ſimoniacus, electio tamen non eſt ſimoniaca; ita ſingulariter
110 declarat Hoſtien. in c. Tanta, n. 1. in ver. Præter ſimoniacum, verſ. Item nota, ſupra eod. dicens: [Itẽ nota quod ſi quis obtinuerit ordinem, vel beneficium dando pecuniam non ordinatori, ſed alij quod obtenturus erat etiam ſi pecuniam non dediſſet, non eſt ſimoniacum, arg. §. fin. 1. q. 6. ſin autem aliàs non erat obtenturus, vel etiam obtenturus erat ſi ordinatori dedit, ſimoniacum eſt, c. Quam pio, & c. Quæſitum, 1. q. 5. & q. 3. c. Si quis obiecerit, & c. fin. & q. 6. c. 1.] Hactenus Hoſtien. cũ quo ſimpliciter tranſeunt hic Io. Andr. nu. 5. Butr. n. 7. verſ. Dic ſi pecunia, & Ancbar. in fin. Et quam-
111 uis in hoc articulo Abb. n. 5. verſ. Sed aduerte, concordando opiniones teneat ſimoniacam eſſe electionem quando pecunia ab ipſomet electo, vel de illius voluntate tradita, vel promiſſa fuit extraneo, præſertim amico, vel conſanguineo eligentium, non obſtante quod aliàs fuiſſent eum electuri, & cum Abb. conſentiant Marian. Socin. n. 8. verſ. Conclude, & Io. de Anan. n. 5. verſ. Sed aduerte. Tamen non videtur recedendum à diſtinctione Hoſtien. tum ob illius authoritatem, & ſequacium: tum quia multum intereſt an pecunia ab electo data fuerit extraneo votum non habenti ad hoc vt preces, vel authoritatem ſuam interponat cum electoribus, vt eum eligant; an verò ab ipſo electo, vel ab alio data fuerit ipſiſmet ele-
112 ctoribus. Nam in primo caſu quamuis electus ſimoniam commiſerit eo quod pro iure ſpirituali quærendo non debeat aliquid dari, vt notatur in c. Ad aures, ſupra eod. & locus regiminis quærentibus, & ambientibus ſit denegandus, c. In ſcripturis, 8. q. 1. tamen electio ipſa non eſt ſimoniaca, cùm electores pecuniam non receperint, & alias electuri eſſent.

In ſecundo autem caſu, cùm pecunia fuerit tradita electoribus, electio non fuit libera, & fortè electores mutaſſent opinionem ſi pecuniam non accepiſſent: vnde electio procul dubio eſt infecta, & ſimoniaca, vt in iuribus ſupra citatis ab Hoſtié. Præterea in primo caſu cùm electores crimen non commiſerint, benè probare poterunt ſe aliàs electuros fuiſſe ſecundum ea, quæ dicta ſunt ſupra n. 19. Secus in ſecundo caſu, quia tamquam criminoſi, & in facto proprio deponentes non eſſent audiendi; & ſic rationes, quas hic ponderat Io. Andr. n. 5. in gloſ. 2. vigent tantummodo in hoc ſecundo caſu, non autem in primo; vnde ipſe conſentit cum opinione Hoſtien. licèt Butr. n. 7. eum aliter intelligat, & non benè ſecundum Abb. & Io. de Anan. locis citatis. Hoc autem multò magis procedit in terminis Extrauag. Iulij II. quæ non irritat electionem ſimoniaci, ſed electionem celebratam per ſimoniam; & requirit vt electus non tantùm ſit ſimoniacus, ſed etiam vt ſimoniacè electus fuerit, vt patet ex dictis ſupra n. 57.

De Simonia.

Cap. Licèt Heli:

S V M M A R I V M.

1 *MOnachi de ſimonia, periurio, dilapidatione, & inſufficientia ſuum denunciare poſſunt Abbatem.*

2 *Abbas aduerſus teſtes deponentes contra eum ſuper ſimonia in iudicio Inquiſitionis poteſt excipere quod ſunt inimici, & conſpiratores: alias verò exceptiones criminum opponere non poteſt.*

3 *Prælati, qui non corrigunt ſubditos, dicuntur eos occidere, & puniuntur à Deo tam in hoc ſæculo, quàm in futuro. & n. ſeq.*

4 *Heli ſummus Sacerdos qualiter fuerit punitus à Deo, quia filios non corripuerat.*

5 *Correctio duplex coactiua, & oſtenſiua, ſeu fraterna, & vtraque eſt in præcepto.*

6 *Correctio coactiua eſt actus iuſtitiæ, correctio fraterna eſt actus charitatis.*

7 *Prælatus non debet eſſe facilis ad credendum in præiudicium alterius.*

8 *Credendi facilitas, ceſſante proximi præiudicio, eſt ſignum ſimplicitatis, & iuſtitiæ.*

9 *Monitio requiritur in iudicio inquiſitionis etiam ſi fiat ad denunciationem alterius.*

10 *Prælatus ex ſola pendentia iudicij ſuper dilapidatione non remouetur, niſi alia probatio adſit.*

11 *Sufficiunt tamen coniecturæ.*

12 *Prælatus conuincitur eſſe ſuſpectus de dilapidatione ſi probetur Eccleſiam fuiſſe diuitem, & nunc eſſe pauperem.*

13 *Nec excuſatur, ſi dicat ſe expenſas feciſſe attenta conditione ſuæ magnæ nobilitatis.*

14 *Expenſæ reſtringi debent à Prælato quantumcumque nobili iuxta facultates Eccleſiæ.*

15 *Dilapidatio dicitur cùm res immobiles alienantur; cùm verò mobiles, dicitur quaſi dilapidatio.*

26 *Teſtes in crimine læſæ maieſtatis, hæreſis, & ſimoniæ admittuntur & criminoſi, dummodo non ſint conſpiratores, vel inimici capitales.*

17 *Epiſcopus an poſſit facere edictum, vt quilibet clericus oſtendat titulum ſui beneficij ſub pœna priuationis. & n. ſeqq. vſque ad n. 34.*

Cleri-

18 *Clericus poſſidet Eccleſiam Diœceſanus dicit quod minus canonicè eam tenet: Clericus petit libellum ſibi offerri: Epiſcopus vult inquirere dicens collationem ad ſe deuolutam, an erit locus recuſationi.*

19 *Titulum ſuæ poſſeſſionis licèt non cogatur quis oſtendere, tamen ſpeciale eſt in poſſeſſore beneficij, vt cum de inſtitutione agitur, eam probare debeat per inſtrumentum. & n.23.*

20 *Intellectus cap. Ordinarij, de off. ord. lib.6. & n.21. & n.25.*

Beneficia plura curata, vel alias incompatibilia obtinentes cogi poſſunt ab Ordinarijs ad ſuas diſpenſationes exhibendas, n.20.

21 *Et quid in obtinentibus vnum, vel plura compatibilia, & n. ſeqq.*

22 *Statutum Epiſcopi priuans Beneficiatos, qui infra menſem titulum inſtitutionis ſuæ in memorialibus Epiſcopi non ponunt, validum eſt.*

23 *Beneficij poſſeſſio non ſufficit ſine canonica inſtitutione.*

24 *Titulum ſui beneficij non cogitur clericus oſtendere quando tertius agit contra ipſum allegans ſe habere ius in præbenda.*

25 *Argumentum à contrario ſenſu non ſemper pro lege, & certa ratione ſuſcipitur.*

26 *Epiſcopus in viſitatione poteſt cogere clericos viſitatos ad exhibitionem ſuorum titulorum ex ſententia S. Congregationis Concilij.*

27 *Beneficiatus an cogi poſſit oſtendere titulum ſui beneficij, ſi eius poſſeſſio ſit antiqua, & n. ſeqq.*

28 *Et an ſit admittendus ad probationem per iuramentum. & n.29. & 30. & 32. & quæ poſſeſſio ad hunc effectum dicatur recens, vel antiqua. n.31.*

30 *Epiſcopi nouiter promoti ſolent publicare edictum generale, vt vnuſquiſque teneatur fidem facere de titulo ſui beneficij.*

31 *Poſſeſſio dicitur antiqua ad effectum præſumendi titulum ſi ſit decennalis.*

32 *Clericus, qui per decennium poſſedit plura beneficia incompatibilia, & allegat ſe titulum amiſiſſe, an ſit admittendus ad probationem tituli per iuramentum.*

33 *Beneficia incompatibilia obtinentes cogi poſſunt ab Epiſcopo ad diſpenſationem exhibendam, & titulos oſtendendos non obſtante temporis longinquitate, niſi beneficia ad iuriſdictionem Epiſcopi non ſpectarent.*

34 *Epiſcopus in Ciuitate poteſt compellere clericos ad oſtendendas dimiſſorias, quarum vigore ordinati ſunt.*

1 LICET HELI. Abbas Antiquus ſic ſummat hanc Decretalem. Monachi de ſimonia, periurio, dilapidatione, & inſufficientia ſuum denũciare poſſunt Ab-
2 batem: ſed melius Ioannes Andr. & communiter ſequentes ſummant ſic: Abbas aduerſus teſtes, qui depoſuerunt contra eum de ſimonia in iudicio inquiſitionis, excipere poteſt, quod ſunt inimici, & conſpiratores: alias verò exceptiones criminum opponere non poteſt. Hoc dicit. Diuiditur, vt per Io. Andr.
3 Nota primò ibi, *In ſe bonus exiſteret*; durum verbum pro Prælatis, ſecundum Abbatem Antiq. hic n.2. quia quantumcumque boni ſint, tamen ſi nõ corrigunt ſubditos, puniuntur à Deo, non ſolum æternaliter, ſed etiam in hoc ſæculo, vt hic, & in c. Legant Epiſcopi, 37. diſt. quia non corrigendo
4 dicuntur occidere, c. Epheſijs, 43. diſt. Vnde Heli Summus Sacerdos, licèt in ſe bonus, tamen quia efficaciter filiorum exceſſus non corripuit, ipſis filijs in bello peremptis, cecidit de ſella retrorſum, & fractis ceruicibus expirauit, vt in textu; & Dominus reuelauit Samueli ſe iudicaturum domum Heli, quia nouerat filios ſuos indignè agere, & eos non corripuerat. Hiſtoriam habes lib. 1. Regum cap. 3 & 4 eamque complectitur Abbas Antiquus his verſibus:

Funere crudeli fractis ceruicibus Heli,
Corruit à ſella triſti veniente nouella.

5 Corruptè enim legitur Chriſto veniente. Intelligitur autem hoc cap non ſolùm de correctione coactiua, quæ fit à Prælato per pœnæ impoſitionem ad bonum publicum, vt alij timentes à peccato deterreantur, ſed etiam de oſtenſiua, ſeu fraterna, quæ fit à Prælato ad emendationem proximi; vtraque enim eſt in præcepto, vt docet S. Tho-
6 mas in 2.2. quæſt 33. art. 2. in corp. ſed coactiua eſt actus iuſtitiæ, fraterna verò eſt actus charitatis, vt idem tradit d. art. 2. ad tertium.

Secundò nota in verſ. *contra quos*, tres modos procedendi ſuper crimine, videlicet per accuſationem, denunciationem, & inquiſitionem: concordat textus in c. Qualiter, & quando, il ſecondo ſupra de accuſat. in quibus autem differant ipſi tres modi notat Speculator in tit. de iuriſd. §.1. n. 33. & ſcripſi plenè in d. c. Qualiter in 3. qu. à nu. 68. vſque ad n. 83.

Tertiò nota ibi, *Clamoſa debet inſinuatio præuenire*; ad ſpecialem inquiſitionem ſuper certo crimine, & cõtra certam perſonam procedendum non eſſe niſi infamia præcedente, vt hic, & in d. c. Qualiter il ſecondo, & ibi dixi in prima quæſt. à n. 40. de accuſat.

7 Quartò nota ibi, *Non facilè credere*. Prælatum, vel iudicem non debere eſſe facilem ad credendũ his, quæ aſſeruntur: quod verum eſt quantum ad præiudicium alterius, c. 1. cum duobus cap. ſeqq. 3. q. 9. & ita intelligitur c. Non ſolum, 11. q 3. & c.
8 Si quid vero, 86. diſt. Sed ceſſante proximi præiudicio facilitas credendi non eſt vituperanda, quin potius laudanda, quia eſt ſignum innocentiæ, id eſt ſimplicitatis, & iuſtitiæ, vt c. Innocens, iuncta gloſ. 22. q 4. & c. In cunctis, 11, q 3. vnde primo ad Corinth. c. 13. 7. *Charitas omnia ſuffert, omnia credit*; ad quod vide bonam gloſ. in c. Quam magnum, in ver. Non poſſunt, 23. q. 4.
9 Quintò nota in verſ. *Contra quos*: quod quando fit inquiſitio contra aliquem ſuper crimine in vim præcedentis denunciationis requiritur, vt præcedat monitio: quod probat ſingulariter iſte textus ſecundum Marian. Socin. hic nu. 16. & Aret. in cap. Qualiter, & quando nu. 39. verſ. Et probatur iſta concluſio, ſupra de accuſat; nam hic controuertebatur inter denunciatores, & denunciatum, quod non præceſſiſſet trina monitio, prout requirebatur, & determinat Papa, quia intendebat præcedente fama procedere ex officio; idcirco curandũ non eſſe de illa cõtrouerſia, quinimo ex fine huius literæ, & cap. Per tuas infra eod. apparet, quod ipſimet monachi, qui denunciauerunt Abbatem, proſequebantur inquiſitionem; de quo dic plenius, vt per Aretin. loc. cit. & per Mar. Socin. in eod. c. Qualiter, in 9. q. & ibi dixi n. 83.

10 Sextò nota in verſ. *Quia verò* : ex ſola pendentia iudicij ſuper dilapidatione Prælatum non eſſe remouendum ab adminiſtratione, vt hic per Mar. Socin num. 17 & tenet Innoc. nu. 4. in ver. Quaſi de dilapidatione dicens: Nota non per ſolam accuſationem remouetur, niſi alia probatio adſit, vt hic. Nec obſtat, quod tutor pendente iudicio ſuper ſuſpicione debeat ab adminiſtratione abſtinere, vt §. Si quis, inſtit. de ſuſcept. tut. & l. Eum quem, C. Eodem; quoniam aliud eſt in tutore, qui non habet niſi nudam adminiſtrationem, ſicut & procurator, vnde facilius remouetur, argumen. l. Quæ omnia, ff. de procurator. Aliud eſt in Prælato, qui ius habet in rebus ad dignitatem pertinentibus; & idcirco difficilius ei tollitur adminiſtratio, ſecundum Innocen. vbi ſupra, & ſcripſi plenius in c. Qualiter, & quando, il ſecondo, in primo not. ſupra de accuſat. & ibi vide plures differentias inter Prælatum, & tutorem. Requiritur ergo, vt probetur dilapidatio ad hoc vt Prælatus ab adminiſtratione remoueri poſſit : ſufficit tamen
11 probatio ex ſolis coniecturis, vt probat hæc litte-
ra, ſecundum Hoſtien. num. 9. verſ. Probatur autem ſuſpicio, Io. Andr. num. 14. & Mar. Socin. n. 18. Quinimò quantumque leuiter appareat de ſuſpicione dilapidationis, ab adminiſtratione remouebitur, vt inquit Innoc. d. num. 4. in verb. Quaſi de dilapidatione, & ex illo Hoſtien. nu. 8. per l. Quod ſi forte, de ſolut. l. Tutor. C. de ſuſpect. tutor. & c. Quia, 3. qu. 2. quod eſt ſpeciale in hoc crimine ſuſpicionis, dilapidationis, ſecundum Mar. Socin. d. num. 18. Maximè quia ſuſpectio pendente lite non eſt magni præiudicij, aliàs verò in criminalibus probationes debent eſſe luce clariores, l. final. C. de probat. quæ eſt canonizata in c. Sciant cuncti, 2. quæſt. 8.

12 Septimò nota ibi, *non modicam ſummam pecuniæ*. Vnum modum conuincendi Prælatum de ſuſpicione, dilapidatione, videlicet probando Eccleſiam fuiſſe diuitem, & nunc eſſe pauperem, ſeu Ec-
13 cleſiam non fuiſſe ære alieno grauatã, & nunc eſſe;
nec excuſatur Prælatus, ſecundum Hoſt. n. 9. ante medium, ſi dicat ſe expenſas feciſſe attenta condi-
14 tione ſuæ magnæ nobilitatis, quia quantumque
ſit nobilis, debet reſtringere, & moderari expenſas iuxta facultates Eccleſiæ prout iuriſconſultus conſulit tutori in adminiſtratione rerum pupilli, vt l. Ius alimentorum, §. In amplis, ff. Vbi pupilli educ. deb. ad hoc tamen vide quod ſcripſi in cap. Si quis ſanè, num. 29. & ſeqq. ſupra de pecul. cleric.

15 Octauò nota ibi, *Quaſi dilapidatione*, ex conſumptione rerum mobilium non dici propriè dilapidationem, ſed quaſi dilapidationem : nam dilapidatio propriè dicitur alienatio bonorum immobilium, vt ff. de reb. eorum, & C. de prædijs minor. per totum, & hanc differentiam colligunt hic Hoſtien. num. 7. Io. Andr. num. 11. in verb. Quaſi. Abbas num. 9. in eod. ver. & reliqui omnes.

16 Vltimò nota in verſ. *Alijs aſſerentibus*. In crimine læſæ maieſtatis admitti teſtes indifferenter, etiam criminoſos, dummodo non ſint conſpiratores, vel inimici, ſcilicet capitales, vt in cap. Proximo, infra eod. Simile in crimine hæreſis fauore fidei, vt cap. Filij in fin. de hæret. lib. 6. & in ſimoniaca prauitate eſt caſus in hoc cap. ſecundum omnes, in ſummario, & in d. c. Proximo. Hæc enim crimina quantum ad accuſandum, & teſtificandũ parificantur, vt hic, & in cap. Sanè, 15. q. 4. ſecundum Hoſtien. hic nu. 11. Differunt autem in multis, & per eum.

17 Extra gloſſam quærunt Doctores hic, an Epiſcopus poſſit facere edictum, vt quilibet clericus oſtendat titulum ſui beneficij ſub pœna priuationis.

Emerſit aliàs hæc quæſtio, vt in ſubiecta facti ſpecie.

Conqueſtus eſt Archiepiſcopus Sipõtinus, quod Archiepiſcopus Tranenſis in viſitatione Eccleſiæ S. Iacobi inſtituta ex auctoritate tum S. Concilij Tridentini, tum S. Congregationis eiuſdem Concilij interpretis compellere tẽtauerit Clericos ad oſtendendum titulos ſuorum beneficiorum, & dimiſſorias, quarum vigore ordinati ſunt. Sed nihil affert vnde querela appareat iuſta: nam ius, & conſuetudo expoſcit, vt Viſitator inquirat de titulis illorum, ſaltem beneficiorum, quæ obtinẽtur in Eccleſia quæ viſitatur, præſertim ſi curata ſit, cap. Ordinarij, de offic. Ordinar. lib. 6. vbi Archid. num. 1. inquit: [Si Clericus malè tenet Eccleſiam, certum eſt, quod animam ſuam damnat, & aliàs animas Parochianorũ ipſius Eccleſiæ decipit, c. Dudum, il ſecondo, ſupra de elect. & ideò inquiſitio fit de talibus etiam generalis, c. Graue, ſupra de præbend. Vnde ſecundum Innocentium in cap. De cætero, num. 1. verſ. Item Epiſcopo, de tranſact. relatum ab Archid. vbi ſupra: ſaluum manet Epiſcopi ius in inſtitutione alicuius clerici etiam ex officio ſuo ratione ſuæ iuriſdictionis inquirendi contra eum : & quod talia per officium expediantur, patet in cap. Vnico, ſupra, Vt eccleſiaſtica beneficia ſine diminutione, &c. ad idem cap. Pernicioſam, & c. Irrefragabili, de offic. Ordinat. & cap. Ad aures, de exceſſ. Prælat & notat ipſe
18 Archid. in cap. Non eſt nu. 2. de conſuetud. lib. 6.
& in hac opinione fuit Hoſtienſis hic nu. 4. vbi ſic format quæſtionẽ. [Quid ſi clericus poſſideat eccleſiam diœceſanus dicit, quod minus canonicè eam tenet. Clericus petit, vt offeratur libellus : ſed dicit Epiſcopus, ego volo inquirere, cum tanto tempore vacauerit eccleſia, vt iure ad me deuoluta ſit conferendi poteſtas. Reſpondet clericus, ideò magis habeo vos ſuſpectum, quia quaſi cauſam veſtram proſequimini : numquid igitur eſt locus recuſationi ex hac cauſa? Reſoluit Hoſtienſis non eſſe locum, quia ſicut à correctione non appellatur, ita nec occaſione correctionis poterit fieri recuſatio. Et ſic videtur loqui cap. Super eo il ſecondo, §. In cauſis, de appellat. Neque offerendus eſt libellus, quia niſi clericus probet ſe canonicè inſtitutum, hoc eſt auctoritate diœceſani, vel alterius, ad quem ſpectat, omnino remouendus eſt ex officio etiam ſine libello, cap. Ex frequentibus, ſupra de inſtitut. Non eſt ergo dandus libellus, nec differenda inquiſitio, quia in talibus periculum eſt in mora, ſecundum ea, quæ leguntur, & notantur in cap. fin. in princ. infra de pœn. in cap. Matthæus ſupra eodem, in cap. Cum inter vniuerſas, & in cap. Ne pro defectu, ſupra de elect. Nec obſtat textus in cap. Conquerente ſupra de reſtitut. ſpoliat. quia ibi nullus ordo ſeruatus fuit, ſed Epiſcopus non citatum, non confeſſum, non conuictum, nec aliqua præmiſſa inquiſitione clericum illum voluntate capitanea beneficio ſpoliauit;] Ita Hoſtien. cum quo totidem ferè verbis concordant hic Io. Andr. num. 7. Butr. num. 13. Cardin. num. 7. Anchar. eod. num. Abb. num. 22. Io. de Anan.

19 Anan. num.27. & Felin. num.17. Pro hac ſenten-
tia addit Goffredus in cap. Ex inſinuatione de
procurat. relatus ab Archidiacono in d. cap. Or-
dinarij num. 1. de officio Ordinar. lib. 6. Speciale
eſſe, vt cum agitur de inſtitutione, detinens pro-
bare debeat ſuam inſtitutionem per inſtrumentũ:
& eſt ſimile in cap. Legum, 2. q. 1. Sicut eſt ſpeciale
in eo, qui poſſidet, vel pro hærede, vel pro poſſeſ-
ſore, vt l. Cogi, C. de petit. hæredit. & in liberto
Eccleſiæ, qui quamuis ſit in quaſi poſſeſſione liber-
tatis, nihilominus probare cogitur ſuam manu-
miſſionem, vt cap. Longinquitate, & cap. Liberti,
12. q. 2. & ita in his caſibus non obtinent iura, quę
dicunt non debere poſſeſſorem cogi ad oſtenden-
dum titulum ſuæ poſſeſſionis, §. 1. 2. qu. 5. gloſ. in
cap. 1. in vec. Titulum, de præſcript. lib. 6. & quod
actore non probante reus abſoluitur, cap. Vnico,
Vt eccleſiaſtica benef.
20 Sed dices Concilium Lugdunenſe in d. c. Ordi-
narij, de off. Ordin. lib. 6. loquitur de obtinenti-
bus ex diſpẽſatione plura Curata, vel aliàs incom-
patibilia beneficia, ſtatuitque vt tales compellan-
tur ab Ordinarijs exhibere ſuas diſpenſationes.
21 Ergo obtinentes vnicum beneficium, vel plura
compatibilia cogi non poterunt ad ſuos titulos
exhibendos: & ita in puncto reſpondit Petr. de
Anchar. in conſ. 60. incipien. Duplici ratione: vbi
conſuluit ſententiam Vicarij Epiſcopi ſuper pri-
uatione beneficiorum propter non exhibitum ti-
tulum in termino fuiſſe nullam eo præcipuè fun-
damento, quia in ſuo caſu non agebatur de obti-
nentibus beneficia incompatibilia: & ideo dictum
cap. Ordinarij, in quo Vicarius ſe fundauit, non
faciebat ad propoſitum, quia loquitur, cum quis
poſſidet contra ius commune plura curata, vel di-
gnitates, quo caſu præſumitur contra ipſum poſ-
ſeſſorem. Non mirum ergo ſi Ordinarius poteſt
illum arctare, vt titulum oſtendat, quia præſumi-
tur illicitè poſſidere, cap. Contra morem: vbi hoc
tenet gloſ. in verb. Oſtendi, 100. diſt. Secus verò
cùm quis poſſidet beneficia ſimplicia, quod poteſt
ſecundum ius commune, vt cap. Cum iam dudum
de præben. Tunc enim poſtquam Ordinarius paſ-
ſus eſt eum ſemel poſſidere, niſi oſtendat, quod mi-
nus canonicè poſſideat, non poteſt eum propter
titulum non exhibitum ſpoliare, cap. Ex ore, de
his, quæ fiunt à maior. par. Capituli, Cap. Diuerſis,
de cler. coniugat. ita Anchar. qui addit hoc ipſum
ſenuiſſe Zenzelinum in d. c. Ordinarij: & ſe idem
ibi ſcripſiſſe: & ſequitur illud cõſilium Felinus hic
n. 17. verſ. Quinta concluſio, & verſ. Limita primo.
Sed quidquid dicant iſti, veriùs videtur Epiſcopũ
ex officio poſſe quẽlibet clericum ſibi ſubiectum
compellere ad exhibitionem tituli, etiam ſi vnicũ
obtineat beneficium; & in hoc caſu, ideſt de cle-
rico obtinente eccleſiam in ſingulari, & non plu-
res eccleſias loquantur, Hoſtien. Archid. & ſequa-
ces, & probant illorum rationes: & ita Hoſtien-
ſem intelleait etiam Feder. de Sen. in conſ. 234.
ſuper primo, num. 3. col. 3. in princ. verſ. Et eſt ſi-
22 mile: & idem tradidit Io. Andr. in cap. Mora, n. 8.
& 9. de reg. iur. lib. 6. vbi firmat Epiſcopum poſſe
facere ſtatutum, ſeu edictum, quo priuet benefi-
ciaros, qui infra menſem titulum inſtitutionis ſuę
23 in memorialibus Epiſcopi poni non faciunt: & va-
lere tale ſtatutum, quia eſt iuri conſonum, cum ad
Epiſcopum ſpectet ſcire qualiter ſubditi ſua bene-
ficia teneant, & ſubditi de ſua inſtitutione fidem
facere debent, cum poſſeſſio ſine canonica inſtitu-
tionę non ſufficiat, c. Beneficium, de reg. iur. lib. 6.
Lapus alleg. 78. Vacauerat Eccleſia, num. 11. verſ.
Ad tertiam quæſtionem, & allegat. 89. Factum ſu-
per quo, numer. 15. circa medium, verſ. Et fa-
ciat ad hoc ſecundum eos, Romanus conſ. 177.
Licuit ipſi Notario, num. 3. vbi ait, communem
eſſe deciſionem, vt Epiſcopus ex proprio officio
poſſit clericum beneficiatũ compellere ad oſten-
dendum titulum ſuæ poſſeſſionis. Et pro hac par-
te eſt gloſſa ordinaria, & notabilis in cap. Benefi-
cium, in ver. Obtineri, circa medium, verſ. Et no-
ta, quod hæc regula de regul. iur. lib. 6. Vbi primo
ea regula illius textus ſumit argumentum contra
clericum, qui eſt in poſſeſſione beneficij ſui, & pe-
titur ab eo titulus poſſeſſionis, ſcilicet inſtitutio,
quod teneatur illam oſtendere, & hoc probat per
rationes Goffredi, Hoſtienſis, & Archidiaconi
ſuperiùs relati: deinde arguit in contrarium per
iura, quæ dicunt neminem cogendum oſtendere
titulum ſuæ poſſeſſionis; tertiò recitat opinionem
Ioannis, & Laurentij in cap. Contra morem, 100.
diſt. quod clericus habens duo beneficia cogitur
dicere titulum: habenti autem vnum ſolum ſuffi-
cit poſſeſſionem oſtendere. Demum ſoluit gloſſa
dicens primam opinionem eſſe veram, cum Epi-
ſcopus ex officio vult videre inſtitutionem clerici,
24 & hoc probari in cap. Dilecto, de præbend. & in
cap. Vnico, Vt eccleſiaſtica beneficia; ſecundam
verò opinionem dicit procedere quando tertius
agit contra clericum fortè allegans ſe habere ius
in præbenda: tunc enim actor, qui aſſeuerat, pro-
bare debet, vt cap. Actor. 6. quæſt. vlt. & d. cap. vn.
& l. Actor. C. de probat. & cum hac conciliatione
gloſſæ tranſeũt ibi communiter Canoniſtæ, & Fe-
lin. hic num. 16. & communem dicit Roman. in
præallegat conſ. 177. in fin. Stat igitur concluſio,
quod Epiſcopus ex officio ſuo poteſt cogere cleri-
cum ad exhibitionem tituli, etiam ſi vnicum ſolũ
25 poſſideat beneficium. Et quamuis textus in d. c.
Ordinarij, de offic. Ordinat. lib. 6. loquatur in plu-
26 ribus Curatis, tamen, vt inquit Archid. ibi num. 1.
circa medium, de talibus loquitur propter maius
periculum; non tamen propter hoc prohibet de
alijs beneficijs non curatis: nam non ſemper con-
trarius ſenſus auctoritatis pro lege, & certa ratio-
ne ſuſcipiendus eſt, vt legitur, & notatur in cap. Si
qui à ſimoniacis, 1 qu. 1. atque hanc ſententiam
puto ſequutam fuiſſe S. Congregationem Concilij,
dum reſpondit viſitantibus Epiſcopis licere cleri-
cos viſitatos cogere ad exhibitionem ſuorum ti-
tulorum: huiuſmodi enim coactio fieri poteſt, vel
per ſubtractionem fructuum, vel per excommu-
nicationem, vel per priuationem beneficij, ſecun-
dum Doctores. Aliàs quomodo cognoſcet viſita-
tor onera fortè annexa beneficio, & quomodo
prouidebit ne Eccleſia debitis fraudetur ſerui-
tijs.
Verum tamen vt dicit Lapus d. allegat. 78. n. 8.
Producens titulum etiam qui non ſit in forma
authentica, excuſatur à pœna edicti, & idem ſi pro-
ducat titulum infectum, Epiſcopus tamen poterit
procedere, vt iuſtificet titulum, ſed non poterit
eum priuare ex edicto, quaſi de titulo non docue-
rit, vt per eum,
27 Prædicta intellige vera in facto recenti, in anti-
quo enim aliud eſſet, vt dicit Hoſtien. hic num. 5.
28 verſ. Supradicta intelligas. Tum quia Prælatus
tandiu

tamdiu tacuit, vnde ei eſt imputandum, cap. 1. de frigid. & malef. tum quia fortè ob temporis antiquitatem difficulter titulus probari poſſet; probationes enim citò cadunt, & ideo ad delationem iuramenti fortè recurrendũ eſſet in tali caſu, arg. l. Hac conſultiſſima, §. At cum humana, C. Qui teſtamenta facere poſſunt, & l. Generaliter, In primo reſponſo, C. de reb. cred. & hanc declaratione Hoſt. ſequuntur hic Io Andr. n. 7 ad fi. verſ. Intelligit Hoſtien. Butr. nu. 33. verſ. Caſus eſt hodie, Cardin. n. 7. verſ. Non autem ſemper, Anchar. eod. num. 7. verſ. Et prædicta, & Felin. nu. 10. Calder. conſ. 303. alias 10. de rer. permut. Feder. de Sen. in conſ. 234. col. 2. circa med. verſ. Et eſt ſimile, Gemin. conſ. 87. n. 3. verſ. Corroboratur, Felin conſ. 2. n. 27. & ſeq. & dicit hic Io. de Anan. n. 34. ad finem, verſ. Tu autẽ conſidera, omnes Doctores tenere hanc diſtinctionem, An poſſeſſio ſit recens, vel antiqua.

29 Sed tu aduerte ſecundum Abbatem hic nu. 22. in fine, & Io de Anan. n. 27. quia hæc videntur cõtra notata per gloſ. & Io. Andr. in d c. 1. de reg. iur. lib. 6. & per Archid. in d c. Ordinarij, de off. Ordinar. eod. lib. & cap. Contra morem 100. diſt. nam communis conclusio videtur eſſe, vt ex quo Epiſcopus tacitè conſentit, non poſſit amplius ex officio compellere ſubditum ad oſtendendum titulũ. Quamobrem in hoc articulo diſtingue ſecundum eos; nam vt factum eſt antiquum, ſed ſuperior exquirens titulum nunquam conſenſit tacitè, vel expreſsè, vt quia de recenti adeptus eſt Epiſcopatum, vel diu ſtetit in captiuitate: & tunc habebit locum opinio Hoſtienſis, quod propter facti antiquitatem admittatur probatio per iuramentum, arg. l. Si arbiter, ff. de probat. & eorum, quæ notantur in c. Illud, de præſumption. militat enim aliqua præſumptio pro titulo, ex quo fuit toleratus per prædeceſſorem. & hanc opinionem Hoſt.

30 ſic declaratam ſingulariter notabis ſecũdum Abbatem, quia quotidi occurrit in practica: nam ſtatimatque in Epiſcopum aliquis promouetur, hodie ſolet publicare edictum generale, vt vnuſquiſque teneatur fidem facere de titulo ſui beneficij. Itaque ſecundum Abbatem ſub nu. 23. hæc quæſtio decidenda eſt inſpecta longinquitate temporis, & qualitate beneficij, & ſuperioris prædeceſſoris, qui illum tolerauit: nam ſi factum ſit antiquum, ſeu non multum recens, & iſte ſuperior eum tolerauit tamquam beneficiatum, tunc non erit cogendus ad illum titulum probãdum etiam per iuramentum, quia ſuperior viſus eſt conſenſiſſe, arg. c. Ex ore, de his, quæ fiunt à maior. par. cap. poteſt tamen ipſe ſuperior aſſumere in ſe onus probandi defectum tituli, arg. c. Dilecto, de præb. & l Cura, ff de probat. ſi verò ſuperior non conſenſit tacitè, vel expreſsè, tunc poteſt eum compellere ad faciendam plenam fidem de titulo, arg. d. c. 3. de inſtit. & notat præallegat. gloſ. in c. 1. de reg. iur. lib. 6. & facit c. Legi, 2. q. 1. & quod notat Innoc. in c. Super his, n. 11. ſupra de accuſat.

31 Quod ſi quæras quando poſſeſſio beneficij dicatur recens, vel antiqua, Io. de Anan. hic nu. 35. videtur concludere poſſeſſionem cenſeri antiquam quando eſt triennalis per Clem. 1. de ſequeſt. poſſeſſ. & fruct. vbi ſecundum eum illam dicitur recens poſſeſſio beneficij, quando quis non poſſedit per completum triennium: ſed melius Felin. hic n. 11. dicit ad hoc, vt poſſeſſio dicatur antiqua ad hunc effectum præſumendi titulum beneficij requiri decennium, quia ſic intelligunt Doctores in l. Qui in aliena, ff. de acquir. hæred. & tenet Abb. in cap. Illud n. 8. ad finem, verſ. Vnde dico, de præſumpt.

32 Sed dubitari poteſt numquid ſufficiat talis probatio per iuramentum iuncta antiquitate temporis ſi ius commune ſit contra eum, qui beneficium poſſidet, vt quia obtinet duo beneficia incompatibilia, aut ſit minor, vel aliàs incapax beneficij, & allegat ſe habuiſſe literas diſpenſationis, ſed eas amiſiſſe: concludit Abbas hic n. 24. in eo, qui poſſidet plura beneficia contra ius commune non ſufficere tacitum conſenſum Epiſcopi ex diuturna tolerantia inſurgente, cum conſentire non poſſit, ad hoc d. c. Ordinarij, de off. ordin. lib. 6. quod loquitur indiſtinctè ſecundum eum.

33 Hodie eſt expeditum, quia Concilium Tridentinum innouando textum in d. c. Ordinarij ſtatuit, vt Ordinarij locorum quoſcumque plura curata, aut aliàs incompatibilia beneficia eccleſiaſtica obtinentes diſpenſationes ſuas exhibere diſtrictè compellant: & S. Congregatio conſulta, An temporis longinquitas obſtet, vt obtinentes beneficia incompatibilia non poſſint compelli ab Epiſcopo ad diſpenſationem exhibendam, eorumq; titulos oſtendendos: Reſpondit non obſtare, niſi beneficia ad iuriſdictionem Epiſcopi non ſpectarent, vt ſi eſſent membra S. Antonij Viennen, ſeu aliorum.

34 De exhibitione dimiſſoriarum idem ſentiendũ eſt, eo maximè, quia exercentes curam animarum in Eccleſia S. Iacobi approbandi ſunt ab Archiepiſcopo Tranen. & diœceſani ibi ſeruientes dimiſſorias ab alio, quàm ab Archiepiſcopo Tranen recipere non poſſunt, iuxta declarationem S. Congregationis. Cum ergo hinc ſtatua clericorum colligatur, an ſcilicet aliter promoti ſint ſuſpenſi, vel irregulares, & an idonei ſint ad curam exercendam, ſubterfugere non poſſunt, quin tales dimiſſorias oſtendant, idque pertinet nedum ad diœceſanos, ſed etiam ad extraneos, quatenus inſeruire intendant in d. Eccleſia, vt doceant ſe ritè ordinatos, vel dimiſſos à proprijs Prælatis. ad hoc cap. Cum nullus, de tempor. ordinat. lib. 6. & cap. 8. ſeſſ. 23.

Procurator Archiepiſcopi Sipontini iteratis vicibus citatus nihil hucuſque ad fundandas querelas ſui principalis deduxit: quare videtur vel cauſæ cedere, vel iudicium eludere, & neutro caſu ampliùs expectandus; ſed literis S. Congregationis arguendus, quod clericos S. Iacobi animoſos, & contumaces reddat ad contradicendum ordinationibus, & decretis Archiepiſcopi Tranenſis in viſitatione legitimè inſtituta, & principaliter quoad hæc duo capita exhibitionis titulorum, & dimiſſoriarum. In reliquis ſi ſe granatum indebitè ſenſerit ad S. Congregationem recurrat; interim decreta Archiepiſcopi Tranen. auctoritate Sacræ Congregationis emanata exequatur, alioquin nouerit Tranen. pœnas comminatas, & ſuſpenſas legitimè executurum. Et ita &c.

Dr

De Simonia.

Cap. Per tuas il primo.

SVMMARIVM.

1 CRedimus, *verbum à legislatore prolatum inducit iuris diſpoſitionem.*
2 *Idem de verbo*, videtur.
3 *Teſtes criminoſi concurrentibus qualitatibus hic præſcriptis admittuntur in criminibus exceptis, non tamen vt faciant plenam fidem, niſi coniunctis alijs adminiculis.*
4 *Simonia dicitur hæreſis, ad cuius comparationem cætera crimina quaſi pro nihilo reputantur.*
5 *Inimicitia in criminibus exceptis, niſi ſint capitales, non repellunt teſtes, ſed fidem minuunt.*
6 *Ordo iuris in cauſis regularium non ſolum in parte remittitur, ſed etiam fit aliqualis remiſſio iuſtitiæ.*
7 *Prælatus regularis ſi ſit captus à Turcis, vel Saracenis, an alius in eius locum eligi poſſit, an vè ex captiuitate reuerſus in priſtinum ſtatum ſit reponendus: latè diſcutitur vt num. ſeqq. vſque in finem.*
8 *Prælati regulares, qui à Capitulo eliguntur, & à Superiore confirmantur, remoueri non poſſunt niſi ex iuſta cauſa, & iuris ordine ſeruato. & n.41. & 45.*
9 *Non tamen in regularibus requiritur cauſa tam grauis, ſicut in ſæcularibus.*
10 *Priores minores, & officiales regulares remoueri poſſunt pro libito Abbatis ſine vlla cauſa. & n.41.*
11 *Beneficia regularia ſunt manualia, niſi ſint electiua.*
12 *Prælatus ab hoſtibus captus non eſt ipſo iure priuatus ſua dignitate, nec priuandus per ſententiam. & n. ſeqq.*
13 *Epiſcopo à paganis, vel ſchiſmaticis capto non inſtituitur alius in locum ipſius, ſed Capitulum adminiſtrat ad tempus. & n.21. & 33.*
14 *Eccleſia per captiuitatem Prælati non vacat verè, ſed fictè, ſeu interpretatiuè.*
15 *Dictio*, Ac ſi, *fictionem importat.*
16 *Captiuitas eſt mors ciuilis, quæ non æquiparatur naturali, niſi in caſibus in iure expreſſis.*
17 *Capti in bello ſerui capientium efficiuntur ſi bellũ ſit iuſtum. & n.38.*
Hoc tamen non obtinet in Epiſcopis captis à Turcis, vel Saracenis n.19.
18 *Seruitus eſt mors ciuilis, quæ morti naturali aſſimilatur.*
20 *Epiſcopus à Paganis, vel Schiſmaticis bello captus non efficitur ſeruus capientium.*
21 *Vicarij iuriſdictio an expiret Epiſcopo ab hoſtibus capto.*
22 *Prælatus ſi efficiatur inhabilis etiam perpetuò non remouetur, ſed datur ei coadiutor, vel adminiſtrator.*
23 *Captiuorum calamitati eſt miſerendum. & n. 26.*
24 *Prælati regulares non ita pingue ius habent ſicut ſæculares.*
25 *Prælatus regularis etſi remoueri poſſit leuioribus ex cauſis, requiritur tamen delictum, & illius probatio.*
25 *Prælatus non debet priuari iure ſuo propter captiuitatem.*
27 *Captus ab hoſtibus, & poſtea reuerſus recuperat omnia iure poſtliminij tam ſecundum leges ſæculi, quàm ſecundum Canones. & n. ſeqq. & n.33. & 43.*
28 *Clerico de captiuitate redeunti Eccleſia debet reſtitui quantocumque tempore detentus fuerit. & n.37.*
29 *Epiſcopus ab hoſtibus expulſus in alia Eccleſia intitulatus, ceſſante hoſtilitate reſtituendus eſt primæ Eccleſiæ, & qui medio tempore fuit ſubſtitutus, debet eam dimittere.*
30 *Beneficia ſub conditione non dantur, nec ad tempus.*
31 *Papa ſub conditione, & ad certum tempus poteſt inſtituere Prælatum.*
32 *Prælatus non poteſt inſtitui ſub conditione à iure reprobata, ſed benè ſub conditione tacitè à iure inducta.*
34 *Marito ex captiuitate reuerſo reddenda eſt mulier, licèt medio tempore bona fide alteri nupſerit, nec habenda eſt ratio iuris ciuilis, aliud ſtatuentis.*
35 *Poſtliminij diffinitio.*
36 *Poſtliminij reuerſis ſecundum leges datur actio reſciſſoria intra quadriennium; ſed ſecundum Canones recuperant omnia non obſtante quocumq; temporis curſu. & n. ſeq.*
37 *Præſcriptio non currit durante captiuitate.*
38 *Poſtliminij ius ſecundum Canones locum non habet quantum ad hoc, vt Chriſtiani ſerui efficiantur capientium, ſed bene quantum ad hoc, vt reuerſi omnia recuperent.*
39 *Poſtliminio carent qui armis victi turpiter ſe dediderunt.*
40 *Clerici non debent mouere arma corporalia etiam contra hoſtes, nec propria perſona pugnare, ſed tamen adeſſe, & hortari.*
41 *Poſtliminij ius non habet locum in officijs minoribus regularium, ſed bene in prælaturis electiuis, etiamſi non ſint perpetuæ, ſed ad certum tempus. & n. ſeq.*
42 *Tutor ſi ſit captus ab hoſtibus, deſinit eſſe tutor, ſed reuerſus recipit tutelam iure poſtliminij.*
43 *Poſtliminio reuerſus ſtatum recuperat priſtinũ, & munera etiam ciuilia, & cuncta ei incolumia ſeruantur.*
44 *Poſtliminium duo habet capita; alterum fundatur ſuper veritate, alterum ſuper fictione.*
45 *Captus à piratis, vel latronibus etiam ſecundum leges ciuiles liber permanet, & retinet omnia iura ſua, & fictio poſtliminij non eſt neceſſaria.*
46 *Prouincialis Carmelitarum à barbaris captus, ac poſtea liberatus à Sac. Congregatione Epiſcoporum, & regularium iubetur in poſſeſſione Prouincialatus manuteneri, & ad liberũ illius exercitium reintegrari, caſſata alterius Prouincialis electione.*

PER TVAS il primo, Hoc cap. eſt gloſſa cap. præcedentis: nam tendit ad declarationem illius, an, & quando teſtes criminoſi admittantur in crimine ſimoniæ; & in effectu idem dicit quod præcedens. Abb. Siculus, & eſt ex mente Io. Andr. & ſequacium; vnde Petr. de Sampſono, & Abb. Antiq. ponebant verſus, quod dicebant fuiſſe Roderici Hiſpani Epiſco-

pi

pi Palentiui. *Doctrinam talem tibi tradere Papa conatur. Qualiter in quales, per quos, qua culpa probatur. Adde modum Cali, ſic diſtinguas licèt Heli*, & ſunt duæ partes. In prima conſultatio. In ſecunda reſponſio ibi, *Noueris*; & hæc ſubdiuiditur vt per Io. Andr.

1 Nota primò ibi, *Credimus*; verbum *Credimus*, à legiſlatore prolatum inducere iuris diſpoſitionē, vt hic, & in c. Nuper, & c. Per tuas, de ſentent. excom. & in c. Conſulti, & ibi dixi n. 4. de regularib. vnde Hoſt. & Io. Andr. in c. Cum olim, de ſentent. & re iudicata, exponunt verbum, *credimus*, ideſt, *ſcimus*, vt ibi dixi n. 18. & hic notat Marian. Soc. n. 2. & idem de verbo, *videtur*, vt c. De quarta, de præſcription. & in c. Præterea, de appellation. & in c. 2. de fid. inſtrum. c. de cætero, & ibi dixi n. 8. de homicidio.

Secundò nota ibi, *diſti[illegible]ndum*: plura, quæ in iudicio crim[illegible] ſunt per iudicem conſideranda tam circa modum agendi, quàm circa perſonā rei, & perſonas teſtium, & atteſtationes, & alias probationes; quæ omnia proſequere, vt hic per Marian. Socin. à n. 33.

3 Tertiò nota in verſ. *Cumque per monachos*, ſecundum communem intellectum in crimine ſimoniæ, & per conſequens, & in alijs criminibus exceptis admitti teſtes criminoſos concurrentibus qualitatibus, de quibus in litera, non tamen vt faciant plenam fidem, niſi coniunctis alijs adminiculis, vt hic per Anchar. in 5. notab. Abb. n. 4. & Marian. Socin. n. 7.

4 Quartò nota ibi, *Propter immanitatem hæreſis ſimoniacæ*; ſimoniam dici hæreſim, ad cuius comparationem cætera crimina quaſi pro nihilo reputantur, vt hic in textu, & in c. vlt. q. 7. & in cap. Tanta, ſupra eodem; ſed an, & quando ſimonia ſit hæreſis propriè, dixi in c. Cum pridem, nu. 24. ſupra de pactis.

5 Quintò nota ibi, *Inimicitias capitales*. Non quaſlibet inimicitias repellere teſtes à teſtimonio ferendo in crimine ſimoniæ, & conſequenter in alijs criminibus exceptis, ſed capitales dumtaxat; nam aliæ inimicitiæ non repellunt, arg. l. Licèt, ff. de arbitr. §. Inimicitiæ, inſtit. de excuſat. tutor. & hic notat gloſ. in verb. Inimicitias capitales, Io. Andr. n. 9. Butr. n. 3. Anchar. n. 5. Marian. Socin. n. 10. & alij communiter, Hippolyt. de Marſil. in l. 1. §. Præterea per illum textum, in princip. & n. 11. ff. de quæſtionib. & ita omnes tenere atteſtatur Io de Anan. in cap. Cum oporteat, n. 6. & ibi etiam Felin. n. 8. ſupra de accuſ. & ita Iul. Clar. in practic. §. final. q. 24. verſ. Item quæro, & nouiſſimè Proſper Farinac. q. 53. de oppoſit. contra perſonas teſtium n. 58.

Vltimò nota ex vltimis verbis textus. Contra regulares Prælatos non ſolùm remitti in parte ordinem iuris, ſed etiam fieri aliqualem iuſtitiæ remiſſionem, quia ex leuioribus cauſis remouentur, vt in textu, & notant Abb. n. 4. in fin. & Marian. Socin. n. 13. ad idem textus in cap. Qualiter, & quando il ſecondo, §. Hunc tamen ordinem, ſupra de accuſationib. & in cap. Cum ſpeciali, §. Cæterum, de appellat.

7 Hinc ſumpta occaſione QVAERO, Si Prælatus regularis ſit captus à Turcis, vel Saracenis an hæc ſit iuſta cauſa alium in eius locum eligendi; an vero ex captiuitate poſtea reuerſus, in priſtinum ſtatum ſit reponendus.

8 Ad euidentiam præmittendum eſt Prælatos regulares, vt Prouinciales, Abbates, Priores conuentuales, & conſimiles, qui à Capitulo canonicè eliguntur, & à ſuperiore confirmantur, non eſſe ad nutum amouibiles; & quamuis in pluribus Religionibus ſint triennales, tamen durāte triennio remoueri non poſſe niſi ex iuſta cauſa, & iuris ordine ſeruato, textus eſt clarus in cap. Monachi, §. Priores, ſupra de ſtat. monach. cuius hæc ſunt verba: [Priores autem cum in Eccleſijs conuentualibus per electionem Capitulorum ſuorum canonicè fuerint inſtituti, niſi pro manifeſta, & rationabili cauſa non mutentur.] & ibi notat gloſ. in verb. Non mutentur. [illegible] nu. 10 eodem verb. Hoſt. [illegible] Io. Andr. n. 12. & communiter DD. Et quamuis in cap. Qualiter, & quando il ſecondo, §. Hunc tamen, de accuſation. dicatur iuris formā circa regulares perſonas non eſſe vſquequaque ſeruandam, quæ cum cauſa requirit facilius, & liberius à ſuis poſſunt adminiſtrationibus amoueri; tamen hæc verba potius demonſtrant eos non poſſe amoueri ad nutum, imò ſupponunt cauſam neceſſariam, vt patet ibi, *cum cauſa requirit*; vnde ſenſus eſt, vt cauſa non adeo grauis in regularibus exigatur, ſicut exigitur ad priuandum clericos ſæculares ſuis dignitatibus, & beneficijs, ſed ex leuioribus cauſis ab adminiſtratione remoueri poſſint, vt hic dicitur in fin. rationabilibus tamen, & manifeſtis, vt expreſsè habetur in d. c. Qualiter, & notat gloſ. in c. Cum ad monaſterium, in verb. Amoueri, de ſtatu monach. & latius infra ſubijciam, nu. 41. & 42. nec refragatur textus in eod. cap. Cum ad monaſterium, §. Tales, qui videtur contrarium innuere in illis verbis: [Nec alicui committatur aliqua obedientia perpetuò poſſidenda, tamquam in ſua ſibi vita locetur, ſed cum oportuerit amoueri, ſine contradictione qualibet reuocetur.] Nam reſpondetur illum textum non loqui de prioribus conuentualibus, ſeu prælatis, qui à Capitulo eliguntur, ſed de prioribus minoribus, qui per electionem canonicam non creantur, ſed ſuperior eis committit adminiſtrationem, & tales non confirmantur, ſed ſunt obedientiarij, & ad nutum ipſius ſuperioris amouibiles: & ita textum in d. §. Tales, cum textu in d. c. Monachi conciliant communiter DD. & in ſpecie præcitata gloſ. in d. c. Monachi, in verb. Non mutentur, Innoc. ibidem ad fin. in eod. verb. Hoſt. nu. 5. dicens, priores minores pro voluntate Abbatis hodie mitti poſſe in prioratus, & in craſtinum reuocari, Io. Andr. n. 12. verſ. Alij ad voluntatem: item gloſ. in d. c. Cum ad monaſterium, in verb. Perpetuò, & ibi etiam Hoſt. n. 10. in eod. ver. item glo. in Clem. 1. in verb. Reuocari poſt mediū, verſ. Suas, de ſupplend. neglig. prælat. & hanc ipſam diſtinctionem inter prælatos electiuos, & officiales minores poſuerunt Hoſt. Io. Andr. & communiter DD. in d. c. Qualiter, & ibi dixi nu. 51. cum duobus ſeqq. & nullus diſcrepat, & de his prioratibus, & officijs minoribus intelligendi ſunt Do-
11 ctores, qui dicunt prioratus, & beneficia regularium eſſe manualia, non autem de electiuis, vt Caſſador. deciſ. 4. n. 3. & deciſ. 12. n. 9. de præbend. Millis in repertor. in verb. Beneficia regularia, nu. 30. Rebuff. in tract. de pacific. poſſeſſ. nu. 280. & alij paſſim; vnde ſi aliquis ex dictis prioribus, & officialibus minoribus fieret captiuus, abſque dubio liceret Abbati alium in eius locum ſubſtituere, cū

tales

tales etiam ſine vlla cauſa amoueri poſſint, vt di-
cunt Hoſtien.& alij ſupra citati: & latè probaui in
d.cap. Cum ad monaſterium à num. 30. vſque ad
num.43. Sed de iſtis non eſt hic ſermo.
His præcognitis ad primam partem quæſtionis
propoſitæ videtur negatiuè reſpondendum, quia
Prælatus ab hoſtibus captus non eſt ipſo iure pri-
uàtus ſua dignitate, nec captiuitas eſt iuſta cauſa
eum priuandi per ſententiam, & alium in eius lo-
cum eligendi, ſed tantummodo deputandi admi-
niſtratorem temporalem, vel vicarium, ſeu viſita-
13 torem, qui durante illius captiuitate prouinciam,
vel monaſterium regat textus eſt in cap. Si Epi-
ſcopus, de ſupplend. neglig. Præl. lib.6. vbi eſt ca-
ſus expreſſus, quod Epiſcopo à Paganis, vel Schiſ-
maticis capto nõ inſtituitur alius in locum ipſius,
ſed Capitulum in ſpiritualibus, & temporalibus
adminiſtrat, donec eum libertati reſtitui contige-
rit, vel donec Sedes Apoſtolica per Capitulum
conſulenda aliud duxerit ordinandum: vbi gloſ.
14 vltim. dicit: Fortè viſitatorem dando, vt cap.fin.
eod. tit. & lib. Et eſt ratio, quia per captiuitatem
Prælati Eccleſia non vacat, vt ait gloſ. in d.cap. Si
Epiſcopus, in verb. Sed Capitulum: nec illa eſt va-
catio vera, ſed ficta, ſeu interpretatiua, vt tradit
ibi Philipp. Probus in addit. ad Monach. in prin-
cip. Io. Franciſcus Paninus in tit. de off. & poteſt.
Capit. ſed.vacant. prælud.7.num.13.& innuit tex-
15 tus ibi: Ac ſi ſedes per mortem vacaret. Nam di-
ctio, *Ac ſi*, fictionem importat, l. Si alterius, ff. de
hæred. inſtituen. l. Quamuis, & ibi gloſ. 1. ff. de
bon. author. iudic. poſſid. & ſic illa eſt mors ficta,
16 ſeu ciuilis, vt ibi notat Io. Monach. num.1. & Ar-
chid. in princ. quæ non æquiparatur veræ, ſeu na-
turali niſi in caſibus in iure expreſſis: & hoc pro
regula eſſe tenendum dicit gloſ. in cap. Placuit, il
ſecondo, in verb. Mortuus, verſ. Et hoc teneas pro
regula 16.q.1. Non eſt autem in iure expreſſum,
vt mors ciuilis, eccleſia quaſi vacante per captiui-
tatem Prælati, æquiparetur naturali quoad inſtitu-
tionem, ſeu electionem ſucceſſoris, ſed tantùm
quoad hoc, vt Capitulum ad tempus ſuccedat in
adminiſtratione, vt in d.cap.Si Epiſcopus: ergo in
reliquis ſtabimus regulæ, l.Sancimus, C. de teſta-
mentis, l. Præcipimus, in fin. C.de appell. & textũ
in d. cap. Si Epiſcopus non eſſe extendendum ad
alios caſus firmat Alexand. conſ. 110. Adeo gra-
uis, num. 3, circa fin. verſ. Et poſito, & num. 4.
lib. 6.
17 Quinimo tametſi capti in bello ſerui efficiantur
capientium, ſi bellum ſit iuſtum, l. Naturalem,
§. vltim. ff. de acquir. rer. domin. l. Hoſtes, ff. de
captiu. & poſthum. reuerſ. *ſ.* Item ea inſtitut. de
rer. diuiſio. & ſeruitus ſit mors ciuilis, quæ morti
18 naturali aſſimilatur, l. Intercidit, ff. de condit. &
demonſtr. l. Seruitutem, ff.de regul. iur. gloſ. in
19 l. Rei capitalis, in ver. Amiſſio, ff. de pœnis: nihi-
lominus in Chriſtianis captis à Turcis, vel Sarace-
nis hoc non obtinet, quia ſerui capientium mini-
mè efficiuntur, nec quantum ad hoc ſunt ſeruan-
dæ leges Romanorum, quæ de captiuis apud ho-
ſtes loquuntur, nec ſunt neceſſariæ fictiones legis
Corneliæ, & poſtliminij, vt pluribus probat Couar.
20 in regula peccatum par.2. §. 11. Et quamuis gloſſ.
in d. c. Si Epiſcopus in verb. Libertari, dicat: Ser-
uus enim factus erat, tamen intelligitur ſecũdum
leges Romanorum, quas allegat. & Gemin. ibi
21 circa finem quærit ſolum: quid ſi Epiſcopus ca-
ptus habebat Vicarium tempore captionis, an per
capturam expiret eius mandatum, ita vt non poſ-
ſit exequi officium ſuum? & reſpondet expirare,
quia per mortem Epiſcopi expirat mandatum, vt
notat gloſ. fin. in Clem. fin. de procurat. & textus
in d. cap. Si Epiſcopus æquiparat mortem ciuilem
naturali quoad iuriſdictionis exercitium, vel dato
quod mandatum non expiret, tamen non poteſt
iuriſdictionem exercere, quia iſto caſu deuoluitur
ad Capitulum. Ita formaliter Gemin. cum quo
concordant ibi Franch. ad fin. verſ. In gloſ. fin.
& Prob. ad Monach. in princ. & ſic Geminian. te-
net Prælatum captum eſſe mortuum ciuiliter tan-
tummodo quoad exercitium iuriſdictionis, & ſic
ſupponit habitum remanere apud ipſum, & conſe-
quenter eum non efficit ſeruum capientium, nec
libertatem amittere niſi de facto: & ita intelligi
debet littera d. cap. Si Epiſcopus, in illis verbis:
donec eum libertati reſtitui contigerit. Quamob-
rem cum Prælatus captus à Turcis, vel Schiſma-
ticis ſecundum Canones non ſit in ſeruitutem re-
dactus, nec ſit mortuus ciuiliter quantum ad ha-
bitum iuriſdictionis, & ius Prælaturæ, ſed omnino
quantum ad iuriſdictionis exercitium, nulla ratio
ſinit, vt alius in eius locum ſubſtituatur, vt dicit
textus in cap. Quamuis triſte ibi: [Quia ergo vi-
uentem ab officio ſuo neceſſitas non crimen ab-
ducit, alium loco eius, niſi eo recuſante, nulla ſi-
nit ratio ordinari, 7.q.1.]
22 Confirmantur prædicta, quia ſi Prælatus efficia-
tur inhabilis ad officium exercendũ propter mor-
bum etiam perpetuum, & incurabilem, non pri-
uatur officio, vel beneficio, ſed datur ei coadiutor,
vt cap. Ex parte ibi: *graui, & incurabili morbo*:
& cap. fin. de cler. ægrot. & in cap. vnic. §. Verum
ibi, *perpetuò impeditus*: eod. titulo lib. 6. & pro-
baui latiſſimè in d. cap. finali à num 40. & de Epi-
ſcopo extra mentem poſito ſunt iura clara in cap.
Scripſit, & in d. cap. Quamuis triſtè, 7 quæſt.1. &
& in Generali ordinis Humiliatorum mẽte capto
conſuluit Petrus de Ancharan. in conſ. 188. incip.
Viſis conſilijs, n 7 verſ. Permittendum eſt etiam
pro veritate, & num. 12. Ergo ſimiliter ſi Prælatus
impediatur officium ſuum exercere propter capti-
uitatem, non eſt ab officio remouendus, ſed ei dã-
dus eſt adminiſtrator, vel vicarius, qui durante
captiuitate vices illius ſuppleat in exercitio iuriſ-
dictionis: nam vt legitur in cap. Satis peruerſum
56.diſtinct. Satis peruerſum, & contra eccleſiaſti-
cam probatur eſſe cenſuram, vt fruſtra pro quorũ-
dam voluntatibus quis priuetur, quem ſua culpa,
vel facinus ab officij, quo fungitur gradu non deij-
cit: & nimis reprehenſibile eſſe manifeſtum eſt, vt
Prælato viuente alius ſubſtituatur, quæ ſunt ver-
ba textus in cap. Perijſti, 7. q. 1. Nemo enim ſine
culpa priuandus eſt iure ſuo, c. Inuentum, 16.q.1.
cap.2. de iudic. & de Prælato regulari tradit gloſ.
in cap. Monachi, in verb. Non mutentur, de ſtatu
23 Monachor. quin potiùs captiuorum calamitati eſt
miſerendum, cap. Non ſatis, & c. Pulchra 86.diſt.
cap. Aurum, & cap. Sacrorum, 12.q.2. Facit textus
in l. Quamuis, ff. ſolut. matrimonio, & in l. Si pro
redemptione, C. de donationib.
24 Nec obſtat ſi dicas hæc procedere in Epiſcopis,
& Prælatis ſæcularibus, qui matrimonium ſpiri-
tuale contrahunt cum Eccleſia, cap. Inter corpo-
ralia, cap. Quanto, & cap. Licèt, ſupra de tranſla-
tion. Epiſcop. & propterea à ſuis adminiſtrationi-

Digitized by Google

bus ſine cauſa graui, & probata amoueri non poſſunt, vt in d. cap. Qualiter, il ſecondo, §. Licèt autem, de accuſationib. & in præcitatis iuribus; Ac ſecus eſſe in Prælatis regularibus, quia nõ ita pingue ius habent ſicut ſæculares, vt inquit gloſ. hic in verb. Leuioribus; & ideò poſſunt facilius, & liberiùs remoueri, vt dicitur in d. cap. Qualiter, in §. Hunc tamen ordinem.

25 Id, inquam, non obſtat, quia etſi in regularibus Prælatis leuiores cauſæ ſufficiant, vt habetur hic in fin. Requiritur tamen cauſa delicti, & de tali intelligitur hoc capitul. Quod loquitur vbi de crimine ciuiliter agitur, vt Prælatus regularis ab adminiſtratione remoueatur tanquam immeritus, & damnoſus, vt in textu in verſ. Tales igitur; & notat Abbas in primo notab. & Marian. Socin. num. 11. Similiter de cauſa criminis intelligitur dictum cap. Qualiter: quod primò præſcribit ordinem procedendi per inquiſitionem in cauſis criminalibus tam contra prælatum, quàm contra ſubditum, & cõcludit probato graui crimine eum eſſe remouendum ab adminiſtratione; ac deinde declarat hunc ordinem nõ eſſe in regularibus obſeruandum vſquequaque, ideſt per omnia, vel ad vnguem ſecundum Cardin. in d. §. Hunc tamen ordinem, in princ. quaſi dicat etiam ad remotionem prælati regularis requiritur cauſa, & probatio criminis, ſed non eſt neceſſe, vt crimen ſit adeo graue, ſicut in prælatis ſæcularibus; idq; apertiùs eſt expreſſum in d. cap. Monachi, §. Priores, de ſtatu Monachor. vbi poſteaquam textus dixit: Prælati regulares per electionem canonicè inſtituti ſine manifeſta, & rationabili cauſa non mutentur, immediatè declarando qualis debeat eſſe huiuſmodi cauſa, ſubiunxit, videlicet: Si fuerint dilapidatores, ſi incontinenter vixerint, aut tale aliquid egerint, pro quo amouendi meritò videantur; ecce igitur quod ad remotionem prælati regularis ſemper requiritur delictum, & hoc proban-
26 dum eſt, vt dicit ibi gloſ. vltim. Ac captiuitas non eſt delictum, & vbi delictum non eſt, ibi non debet eſſe pœna, cap. Cognoſcentes, de Conſtitutionib. gloſ. in cap. Si beneficia, in ver. Sine culpa, de præben. lib. 6. Nec prælatus captiuus ſine culpa priuari debet iure ſuo, gloſ. penult. in d. cap. Monachi; imò inhumanum eſt nimis talem affligere, cui potiùs eſt miſerendum, cap. Licèt, de cenſib. & ibi gloſ. in ver. Miſereri, Abb. conſ. 47. num. 3. lib. 1. Facit cap. Cum percuſſio, 7. q. 1. ibi: [Non debet à nobis addi flagellatis afflictio.] cap. Ex parte, ibi: [nec afflictio afflicto ſit addenda.] de cleric. ægrotans, cap. Indicas ibi: [Cui magis conſulendum ſit, & compatiendum, quàm puniendum, aut aliquo modo feriendum.] 3. q. 9. cap. At ſi clerici; §. De adulterijs, de iudicijs ibi: [nec duplici debeat ipſum contritione conterere.] & l. Nauis onuſtæ, §. Cum autem, ibi: [quia non debet duplici damno onerari:] ff. Ad leg. Rhodiam de iactu; cum ſimilib.

Sed ſi vrgeas ex cauſa publica vtilitatis, ne ſcilicet prouincia, vel monaſterium debito regimine deſtituatur etiam ſine culpa poſſe quẽ priuari iure ſuo, l. Item ſi verberatum, §. 1. ff. de rei vendicat. l. Lucius, ff. de euiction. plenè Anton. Gabr. commun. concluſion. in tit. de iure quæſito non tollend. concl. 2. num. 1. & dixi in cap. Cæterum num. 32. de reſcript. Reſpondebimus cauſam publicæ vtilitatis poſſe tantùm conſiderari in datione vicarij, vel adminiſtratoris, qui durante captiuitate prælati iuriſdictionem exerceat, iuxta textum in d. c. Si Epiſcopus, de ſuppiend. neglig. prælat. lib. 6. non autem in priuatione ipſius prælati, & electione ſucceſſoris; nullum enim eſt publicum incommodum, vt prælatus captiuus titulum, & habitum dignitatis retineat, dummodo adſit alius, qui illius vices ſuppleat, & durante illius impedimento, in ſpiritualibus, & temporalibus adminiſtret, vt per Abbatem in cap. Tua nos, num. 4. de cleric. ægrot. & probatur ex doctrina Innocentij communiter recepta in cap. Niſi cum pridem, n. 4. in verb. Malitiam, verſ. Nos dicimus, de renunc. ponderando eam, vt dixi in d. c. Cæterum, nu. 51. de reſcript. Quinimo remotio prælati captiui eſſet potiùs contra ius, & vtilitatem publicam, quia hoc exemplo deterriti nõ inuenirentur qui vellẽt onus regiminis ſubire, arg. cap. 1. de cleric. ægrot. & notat gloſ. in cap. Cum percuſſio in figuratione caſus, 7. q. 1. & Abb. in d. cap. 1. in 3. not. vbi formaliter inquit; [Nota quod exiſtenti in impotentia ſeruiendi non debet ſubtrahi beneficium, ne ex hoc turbetur ſtatus eccleſiæ,] Roman. conſil. 467. num. 7. verſ. Quartò per textum in d. c. 1. vbi ſimiliter ait remotionem officialis ſine culpa tendere nõ ad conſeruationem, & bonum ſtatum officij, ſed potius ad eius ſubuerſionem, eo conſiderato quod difficulter reperiretur, qui hoc officium ſubiret regiminis. Hæc quoad primam partem quæſtionis.

27 Circa ſecundam partem reſpõdendum videtur prælatum è captiuitate reuerſum in priſtinam dignitatem, & adminiſtrationem eſſe reponendum amoto quocumque alio interim electo, ſeu inſtituto.

Quod probatur primò per textum in c. Prima actione, 16. q. 3. vbi Concilium Hiſpalenſe II. cui Iſidorus interfuit c. 1. ſtatuit in hæc verba; [Placuit, vt omnis parochia, quam antiqua ditione ante militarem hoſtilitatem retinuiſſe eccleſiam ſuam quiſque comprobaret, eius priuilegio reſtitueretur; ſicut enim per legem mundialem, ijs, quos Barbarica feritas captiua neceſſitate tranſuexit, poſtliminio reuertentibus redditur antiqua poſſeſſio, non aliter & eccleſia receptura eſt parochiam, quam ante tenuit cum rebus ſuis ſiue ab alijs eccleſijs poſſideantur, ſiue in cuiuslibet poſſeſſionem transfuſa ſit; non enim erit obijcienda præſcriptio temporis, vbi neceſſitas interceſſit hoſtilitatis.

28 Probatur ſecundò in cap. Cum per Bellicam, 34. q. 1. vbi Leo Papa ſcribens Nicetæ Aquileienſi Epiſcopo epiſtola 77. c. 1. & ſeqq. ſic ait; [Remotis malis, quæ hoſtilitas intulit, vnicuique hoc, quod legitimè habuit reformetur, omnique ſtudio procurandum eſt, vt recipiat vnuſquiſque quod proprium eſt.] Et infra; [Sic enim multa, quæ ad eos, qui in captiuitatẽ ducti ſunt, pertinebant, in ius alienum tranſire potuerunt; & tamen plenum iuſtitię eſt, vt eiſdem reuerſis propria reformentur, quod ſi in mancipijs, vel in agris, aut etiã in domibus, ac poſſeſſionibus ritè ſeruatur, quantò magis in coniugiorum reintegratione faciendum eſt, vt ſic quod bellica neceſſitate turbatum eſt, pacis remedio reformetur] vbi gloſ. in verb. Coniugiorum, deſumit argumentum quod Eccleſia debet reſtitui clerico de captiuitate reducti, quãtocumque tempore detentus fuerit, ſi probat iuſtum

ſtum impedimentum, cùm Eccleſia ſit vxor cleri-
ci, c.Sicut vir,& c.Sicut alterius,7.q.1.& eum gloſ.
concordant Hugo,& Turrecr.n.1.
29 Probatur tertiò in c.Paſtoralis, 8.q.1 vbi cum
Ioannes Liſſitanę Ciuitatis Epiſcopus ab hoſtibus
eſſet repulſus,& Liſſitana Ciuitas in captiuitatem
redacta, Gregorium Papa dedit ei Eccleſiam Syl-
latinam hac conditione, vt ceſſante hoſtilitate ad
ſuam Eccleſiam reuerteretur: qui textus ad rem
noſtram dupliciter inducitur, & primo ſic: Si Prę-
latus Eccleſiæ ab hoſtibus captiuatæ, ceſſante
hoſtilitate reſtituendus eſt primæ Eccleſiæ, non
obſtante quod medio tempore fuerit inordinatus,
ſeu intitulatus in alia Eccleſia,vt in d.c.Paſtoralis;
multò fortius ceſſante captiuitate pręlatus debet
reſtitui ſuæ dignitati in caſu noſtro, cùm medio
tempore in nulla alia Eccleſia fuerit intitulatus.
Secundò ſic, ſi pręlato ab hoſtibus expulſo, is, qui
medio tempore à Papa fuit ſubſtitutus, ceſſante
hoſtilitate debet Eccleſiam dimittere, eamque
primo pręlato reſtituere ſecundum Hug. Arch. &
omnes in d.c.Paſtoralis. Ergo à fortiori is,qui du-
rante captiuitate pręlati à Capitulo fuit electus,
ea ceſſante, debet dimittere dignitatem, eamque
reſtituere prælato ab hoſtibus reuerſo. Sed dices:
30 pręlatus non poteſt conſtitui ad certum tempus,
vel ſub conditione, quia beneficia ſub conditione
non dantur, c.Quamuis,7.q.1.c.Sanctorũ,70. diſt.
nec conuenit moribus noſtris temporales filios
habere, l.Quæſitum, ff.de adoption. l. Actus legi-
timi, ff.de regul. iur. Sicut nec libertas ad tempus
datur, l.Libertas, ff. de manumiſſ.teſtam. nec hæ-
reditas, §.Hæres, Inſtit. de hæredib. inſtituen. nec
matrimonium, c. Solet, 32.q.2. Ergo nec Epiſco-
pus Eccleſię captiuatæ in alia Eccleſia intitulatus,
nec alius in eius locum electus, vel inſtitutus re-
moueri debent, licèt captiuitas ceſſauerit, gloſ. 1.
in d.c.Paſtoralis, 7. q 1. ſoluit obiectum triplici-
ter. Prima ſolutio eſt, quod inſtitutio hoc caſu ſit
pura, ſed reſoluatur ſub conditione ſi prælatus à
captiuitate liberetur, l.2.ff. de in diem addict. &
eſt ſimile in c.Veniens, de fil presbyteror. & in c.
Illo, de pignorib. Secunda ſolutio eſt quod iure
poſtliminij reſtituitur ei prior epiſcopatus, vt in
d.c.Prima actione,16.q.3. Tertia ſolutio quod Pa-
pa ſub conditione, vel ad certum tempus poteſt
aliquem inſtituere prælatum, ſicut miles ſub con-
ditione, & ad certum tempus inſtituit hæredem,
l.In fraudem,§.Similis,ff.de militar.teſtam. Quar-
32 ta, & melior ſolutio eſt, quam ponit Archid.in d.
c.Paſtoralis, n 2. quod prælatus non poſſit inſtitui
ſub conditione à iure reprobata, & ſic loquitur d.
c.Quam pio,1.q 2.& c. fin. ſupra de pactis, cum ſi-
milibus: ſecus autem eſt vbi tacita conditio à iu-
re inducta eſt; & ſic loquitur d.c.Paſtoralis, quia
dum inſtituitur prælatus ex cauſa captiuitatis,ta-
li inſtitutioni ineſt tacita conditio à iure inducta,
videlicet vt ſi hoſtilitas ceſſauerit, teneatur redi-
re ad primam Eccleſiam.
33 Probatur quartò in prææallegato cap. Si Epiſco-
pus, de ſupplend.neglig.prælat. lib.6. vbi Epiſcopo
à paganis, vel ſchiſmaticis capto datur admini-
ſtratio Capitulo non in perpetuum, ſed vt dicit te-
xtus, donec eum libertati reſtitui contigerit: re-
cuperat enim iura ſua quaſi iure poſtliminij,vt di-
cit gloſ.ibi in verb.Libertati, & Petr.de Anchar.in
3.notab.dicens: nota in verb. Donec, quod admi-
niſtratio Capituli iſto caſu durat Epiſcopo exiſtē-
te capto, liberatus autem iura ſua recuperat: fa-
cit textus in c.1.de paroch. vbi prælatus hęreticus
ad vnitatem Eccleſiæ conuerſus, quamuis interea
alius in eius locum fuerit inſtitutus ex miſericor-
dia reintegratur: ergo fortius eſt reintegrandus
hoc caſu prælatus captiuus, cùm hoc fiat non ex
miſericordia, ſed ex iuſtitia, vt expreſsè habetur
in d.c.Cum per bellicam,34.q.1.ibi:[Punctum iu-
ſtitiæ eſt,vt eiſdem reuerſis propria reformentur.]
id eſt reſtituantur per actionem reſciſſoriam, quæ
reuerſis ab hoſtibus datur pro bonis ſuis retra-
hendis, ſecundum Turrecrem.in verb. Reformen-
tur.
34 Probatur quintò arguendo à matrimonio car-
nali ad ſpirituale, quod argumentum eſt validum
in iure, vt cap.Sicut vir 7.q.1.& c.Inter corporalia
de tranſlat.Epiſcop.nam marito ex captiuitate re-
uerſo reddenda eſt vxor ſua, licèt medio tempore
alteri nupſerit bona fide credens primum virum
eſſe mortuum, vt grauiſſimis rationibus oſtendit
Leo Papa in d.c.Cum per bellicam, & Innoc. in c.
ſeq.34 q.1. Ergo ſimiliter pręlato ab hoſtibus re-
deunti reſtituenda eſt Eccleſia ſponſa ſua,cum qua
dicitur coniugium ſpirituale, vel quaſi contraxiſ-
ſe, vt in præcitatis iuribus; & in puncto arguit
gloſ.in d.c.Cum per bellicam, in verb. Coniugio-
rum. Nec habenda eſt ratio iuris ciuilis, ſecundũ
quod matrimonium per captiuitatem diſſoluitur,
& vxor nõ reſtituitur marito redeunti, niſi nouus
adſit conſenſus, vt l.Cum duæ, ibi:[Non vt pater
filium ita vxorem maritus iure poſtliminij recipit,
ſed conſenſu reintegratur matrimonium] ff de
capt.& poſtlim. reuerſ. Quoniam lex ciuilis in
hoc repugnat iuri diuino, quia à Deo iungitur
vxor viro, & quos Deus coniunxit homo non ſe-
paret: & ſic eſt neceſſe, vt etiam renuente vxore
legitimarum fœdera nuptiarum reintegrentur, vt
legitur in d.c.Cum per bellicam.
35 Probatur denique alijs omiſſis ex natura poſtli-
minij, quod diffinitur eſſe ius amiſſæ rei recupe-
randæ ab extraneo, & in ſtatum priſtinum reſtau-
randæ, vt l.Poſtliminium, ff.de captiuis, & poſtlim.
reuerſ.gloſ.2.in d.c.Prima actione, 16.quæſt.3. Et
36 quamuis ſecundum leges poſtliminio reuerſis de-
tur actio reſciſſoria intra quadriennium,vt §.Rur-
ſus,inſtitut.de actionib l.vltim.C.de in integr. re-
ſtit. Turrecr.in d.c.Cum per bellicam,in verb. Re-
formentur,34. q.1. & ſi non potuerit agere in hoc
quadriennio, per aliquot dies reſtituatur ad eos,
l.Sed & ſi per prætorem,§.Si feriæ,ff.Ex quib cauſ.
37 maior.tamen ſecundum Canones cum exiſtenti
in captiuitate, ſeu hoſtilitate non currat præſcri-
ptio, vt d.c.Prima actione,16.q.3. non dabitur re-
ſciſſoria,ſed per quantumcumque temporis pręla-
tus fuerit in captiuitate iura omnia recuperabit
iure poſtliminij, vt notat ibi gloſ. in verb. Poſtli-
minium.
38 Et ex his patet vſquequaque verum non eſſe,
quod aliqui regulares dixerunt ius poſtliminij nõ
habere amplius locum, ſecundum Canones, ex
Couar.in reg.Peccatum,p.2.§.11.n.6.& Molin. de
iuſt.& iure tom.1. diſp. 118. §. Obſerua tamen,
Quoniam hoc vendicat ſibi locum tantummodo
ad hoc, vt infideles nullum acquirant dominium
in chriſtianis captiuis, cuius contrarium erat cau-
tum de iure ciuili, ſecundum quod capti ab hoſti-
bus eorum ſerui efficiebantur, vt §.Serui, inſtitut.
de iure perſon. gloſ. in §.Si ab hoſtibus, in verb.

Pendet inſtit. quib mod. ius patr. poteſt ſoluitur; &
ſic loquuntur prȩcitati auctores, ſed non procedit
quantum ad recuperationem iurium, ac rerum:
nam quantum ad hoc ex captiuitate reuerſus etiã
ſecundum Canones recuperat omnia iure poſtli-
minij, prout ſunt iura clara in d.c. Prima actione,
56. q. 3. & in d.c. Cum per bellicam, 34. q. 1. & te-
nent vbique gloſſatores; vnde iure optimo dicit
gloſ. in §. Item ea, in verb. Recipiunt, inſtit. de rer.
diuiſion. poſtliminij, & captiuitatis iura hodie nõ
ſeruari quantum ad perſonas, ſcilicet vt chriſtia-
ni per captiuitatem ſerui efficiantur, ſed bene
quantum ad res, ſcilicet vt recuperent omnia,
quæ prius habebant: idemque tradidit Bart. in
l. Hoſtes, ff. de captiu. & poſtlimin. reuerſ. & ex illo
Franciſcus Arias in tract. de bello, & bellator. nu.
160. inter tractatus communes tom. 12. fol. 192. &
Io. Lup. in eod. tract. in 3. q. §. Si ſumus in caſu ſæ-
cularium, n. 4. eodem tom. 12. fol. 169. col. 3 Idque
expreſsè agnouit Couar. d. §. Vndecimo, n. 6. poſt
med. vbi diſertis verbis ſic ait: [Quamuis in ijs,
quæ poſſunt in fauorem cedere captiuorum, ęquiſ-
ſimum ſit, imo omni ex parte iuſtum eaſdem le-
ges, ſcilicet de poſtliminio loquentes, ſeruari: nec
enim Reipublicæ chriſtianæ conuenit pręter ipſam
captiuitatis afflictionem damnum aliud, aut de-
trimentum chriſtianis apud Saracenos, aut Tur-
cas captiuis irrogari?] hæc Couar.

39 Rurſus non obſtat quod poſtliminio careant
qui armis victi hoſtibus ſe dediderunt, vt dicitur
in l. Poſtliminio, ff. de capt. & poſtlim. reuerſ. quia
licèt non ſpõte, tamen coacta voluntas non eſt, vt
ait ibi gloſ. in verb. Hoſtibus. Nam reſpondetur il-
lũ textum procedere in ijs, qui cùm dimicare de-
berent, ſe turpiter dediderunt, quo caſu propter
ignominiam carent iure poſtliminij, vt declarat
textus in l. 2. ff. eod. ſed hoc non obtinet in cleri-
cis, qui corporalia neſcientes arma ſolum Deum,
& propugnatorem ſuum quando ei placuerit mi-
ſereri patienter expectant, dicit text. in c. Porro,
16. q. 3. vbi gloſ. in verb. Arma, deſumit argumen-
tum, quod clerici non debent mouere arma cor-
poralia etiam contra hoſtes, c. Quicumque, 23. q. 8.
Nam lachrymæ, & orationes ſunt arma clerico-
rum, c. Conuenior, ead. cauſ. & quæſt. vnde quam-
uis clerici in bello iuſto poſſint alios hortari ad
pugnam contra hoſtes, c. Igitur, c. Hortatu, c. Om-
ni timore, c. Vt pridem, 23. q. vlt. c. Dominicis, 23.
q. 5. & c. Adrianus, diſt. 63. propria tamen perſona
pugnare non poſſunt, d.c. Quicumque, & c. Clerici,
23. q. 8. nam eorum officium reddit eos inhabi-
les ad pugnandum, c. Ex multa, ad fin. de voto, &
notat gloſ. in c. Petitio, in verb. Remordet, & ibi
etiam Butr. nu. 4. de homicid. Bald. conſ. 469. Ad
bellum iuſtum, vol. 1. & docet S. Thomas in 2. 2,
q. 40 art. 2. ad 2.

41 Demum non obſtat quod dixerunt nonnulli
regulares ius poſtliminij non habere locum in of-
ficijs temporalibus, quales ſunt adminiſtrationes
regularium, vt c. Cum ad monaſterium, §. Tales,
verſ. Nec alicui, de ſtat. monach. Sed ſolum in offi-
cijs, & beneficijs perpetuis, quales ſunt epiſcopa-
tus, de quibus loquitur d.c. Paſtoralis, 7. q. 1. & c.
Si Epiſcopus, de ſupplen. neglig. prȩl. lib. 6. Nam re-
ſpondetur hoc verum eſſe in officijs minoribus, ad
quæ regulares non aſſumuntur per electionem ca-
nonicam, ſed ſunt obedientiarij, & ad nutum ſu-
periorum amouibiles, de quibus loquitur d. §. Ta-
les, & in talibus admittimus non habere locum
ius poſtliminij, quia remoueri poſſunt pro libito
Abbatis, & ſine vlla cauſa, vt clarè oſtenſum eſt
ſupra in præludijs n. 10. & 11. At ſecus eſt in præ-
latis, qui canonicè eliguntur, quia ſiue ſint perpe-
tui, ſiue ad tempus determinatum, puta triennium,
vel biennium, eo tempore durante iuris ordine
non ſeruato, & ſine iuſta, & rationabili cauſa re-
moueri non poſſunt, vt eſt textus in c. Monachi, §.
Priores, de ſtatu monach. & lusè probatum eſt ſu-
42 pra n. 8. & quod poſtliminium habeat locum etiã
in officijs ad certum tempus duraturis probatur
exemplo tutoris, cuius officium non eſt perpetuũ,
ſed temporale, & finitur pubertate, vt inſtitut.
quib. mod. tutel. finit. per tot. item ſi tutor ſit cap-
tus ab hoſtibus deſinit eſſe tutor, vt inſtit. de At-
til. tutor. §. Ab hoſtibus: & tamen reuerſus recipit
43 tutelam iure poſtliminij, vt ibi dicitur quo iure
alia quoque omnia recuperat, vt ibi notat gloſ. in
verb. Iure poſtliminij, vt eſt tex. in l. Poſtliminij, ibi:
[Omnia reſtituuntur ei iura ac ſi captus ab hoſti-
bus non eſſet.] ff. de captiu. & poſtlim. reuerſ. & in
l. Cum dux, ibi: [recuperet & ipſe ius ſuum.] &
in l. Hoſtes, ibi: [ab hoſtibus autem captus, &c.
poſtliminio ſtatum recuperat priſtinum.] ff. eod. &
inſtit. quib mod ius patr. poteſt. ſolu. §. Si ab hoſti-
bus; vnde & munera ciuilia recuperat, l. Liber
captus, C. eod. l. Libertas, §. Poſtliminium, ff. Ad
municipal. & incolumia cuncta ei ſeruanda ſunt.
44 l. fin. verſ. Reddantur, C. de captiu. & poſtlim. & eſt
ratio, quia vt dicit ibi gloſ. in verb. Pendet; poſtli-
minium habet duo capita, vnum eſt quia reuerſus
recuperat omnia: & hoc fundamentum eſt ſuper
veritate: aliud eſt quia is, qui captus eſt, fingitur
in ciuitate ſemper fuiſſe, & ſemper habuiſſe iura,
quod eſt contra veritatem; vnde quemadmodum
prȩlatus regularis ſi verè in ſuo monaſterio, vel
prouincia ſemper fuiſſet triennio ſuo, vel biennio
durante, iura prȩlationis retinuiſſet, vt probatum
eſt ſupra n. 8. & nu. 41. & 42. eodem modo ſi fuit
captus ab hoſtibus, quia ex ſecundo capite poſtli-
minij fingitur ſemper fuiſſe in ſuo monaſterio, vel
prouincia cum poſtea reuertitur ex primo poſtli-
minij capite iura omnia prælationis recuperat, ita
iuſtitia exigente, vt in d.c. Cum per bellicam, 34.
q. 1. & naturali equitate, vt dicitur in l. Poſtlimi-
nium, ff. de capt. & poſtlim. reuerſ.

45 Quæ omnia multò fortiùs vendicant ſibi locum
vbi prȩlatus non fuit captus ab hoſtibus, ſed à pi-
ratis, vel latronibus, quia tunc etiam ſecundum
leges ciuiles liber permanet, vt in d. l. Poſtlimi-
nium, ibi: [A piratis, vel latronibus capti liberi
permanent.] & ideo retinet omnia iura ſua, & fi-
ctio poſtliminij non eſt neceſſaria, vt dicit text. in
l. Hoſtes, ff. eod. & in l. Qui à latronibus, ff. de te-
ſtamen. vbi gloſ. 1. & Bart. nu. 2. verſ. Solue, & alij
Scribentes.

46 Contigit non ita pridem hic caſus in Patre Ioã-
ne Cheron Prouinciali Carmelitarum Vaſconiæ,
qui rediens à Capitulo generali in Vrbe celebra-
to die 31. Maij 1648. fuit in mari captus à Turcis,
& cũ Generalis Ordinis de illius captiuitate cer-
tior factus fuiſſet, creauit Vicarium prouincialem;
ſed eo conquerente, quod Vicario nomine non
poſſet prouinciam gubernare, & regularis obſer-
uantia multum periclitaretur, cumque nulla ſpes
ſubeſſet redemptionis Patris Cheron, Comitia
Prouincialia indixit, in quibus die 8. Maij 1650.

idem

idem Vicarius in Prouincialem electus eſt. Sed die 6. Aprilis immediatè præcedentis antiquus Prouincialis præter ſpem redemptus Romam venit, & poſtulauit ſibi reddi prouincialatum; ſed Generali renuente, recurſum habuit ad SS. D. N. reque à Sanctitate ſua ad S. Congregationem Epiſcoporum, & regularium delata, tametſi nonnulli regulares contenderent electionem ſecundi Prouincialis fuiſſe legitimam, nec Prouincialem redemptum poſſe prouincialatum repetere, vt in ſpecie P. Lezana in ſuis conſultationibus nouiſſimè impreſſis conſultatione 42. nihilominus S. Congregatio mandauit Generali Ordinis, vt P. Cheron in poſſeſſione prouincialatus manuteneret, & ad liberum illius exercitium reſtitueret, & reintegraret electionem noui Prouincialis cum omnibus inde ſequutis caſſando, & annullando, contrarijs non obſtantibus, die 12. Auguſti 1650.

De Simonia.

Cap. Tua nos.

SVMMARIVM.

1 *Simoniacus eſt clericus, qui confert Eccleſiæ bona ſua eo pacto vt recipiatur in canonicum, & illa ſibi retineat pro præbenda.*
2 *Ius Canoniæ eſt quid ſpirituale, & non cadit in laicum.*
3 *Simoniacum eſt beneficium fundare, vel dotare eo pacto, vt ſibi conferatur.*
4 *Simoniacum eſt pactum præſentandi ſeipſum à fundatore appoſitum in erectione beneficij, & irrita eſt erectio, & inſtitutio inde ſequuta. & n. ſeq.*
5 *Præſentatio acquiritur ius ſpirituale ad beneficium obtinendum, & Epiſcopus compelli poteſt inſtituere.*
6 *Simoniacum eſt pro præſentatione aliquid temporale dare, vel accipere.*
7 *Beneficium obtinens à ſe fundatum cum pacto præſentandi ſe ipſum an faciat fructus ſuos. & n. ſeq. vſque ad n. 15.*
8 *Simoniacus eſt intruſus, carens titulo vero, & putatiuo.*
9 *Et ſemper eſt in mora reſtituendi ſicut fur.*
10 *Et tenetur ad reſtitutionem omnium fructuum etiam qui percipi potuiſſent à diligenti poſſeſſore.*
11 *Dominium ſequuta traditione transfertur ex contractu etiam inutili; non tamen nullo, & contra legem.*
12 *Clauſula,* & non alias, &c. *facit diſpoſitionem conditionalem.*
13 *Pecunia per ſimoniam collata an & quando ſit reſtituenda ei, qui contulit.*
14 *Retentio facilius datur, quàm petitio.*
15 *Pactum omne, & conuentio in beneficialibus, & alijs ſpiritualibus ſimoniam inducit.*
16 *Simonia non eſt deducere in pactum iuris communis diſpoſitione.*
17 *Etiamſi in actu receptionis fuerit oppoſitum.*
18 *Collatio beneficij ſub conditione, ſi reſederit, valida eſt.*
19 *Collatio beneficij facta eo pacto, vt prouiſus ſoluat penſionem collatori debitam, non eſt ſimoniaca.*
20 *Simoniacus non eſt ſacerdos abſoluens pœnitentem eo pacto, vt rem ſibi ſublatam reſtituat.*
21 *Peccatum non dimittitur niſi reſtituatur ablatum.*
22 *Pactum dandi ſpirituale pro ſpirituali an fieri poſſit ſine vitio ſimoniæ. remiſſiuè.*
23 *Simoniacum non eſt in actu receptionis, vel ingreſſus ad ius ſpirituale aliquid dare, vel offerre ſine pacto, vel conditione*
24 *Gratis recipi poteſt gratis oblatum.*
25 *Simoniam non inducit datio mutua ſpiritualium, & temporalium, quoties vna non cauſatur ab alia.*
26 *Secus ſi actus ſint correſpectiui.*
27 *Eſt tamen vitanda propter ſpeciem mali.*
28 *Accuſatus non debet ingredi domum iudicis.*
Opus per ſe laudabile, ratione temporis reprobatur. ibidem. & n. ſeqq.
29 *Simoniæ ſuſpicionem præſefert nummos in concham mittere, dum baptiſmus ſuſcipitur.*
30 *Fructuum deductiones, & ſolutiones, quæ ex praua conſuetudine, aut conſtitutionibus fiunt tēpore ingreſſus, vel poſſeſſionis, reprobantur à Cōcilio Trid. & Conſtitutione Pij V.*
31 *Preces humiles à digno oblatæ pro beneficio obtinendo ſimoniæ, aut ambitionis vitium non inducunt.*
32 *Secus ſi ab indigno.*
33 *Preces, quas pro ſe quis porrigit, vt in prælatum eligatur, ambitioſæ ſunt, & illicitæ.*
34 *Epiſcopatum appetere non licet.*
35 *Primatus fugientem ſe deſiderat; deſiderantem ſe horret.*
36 *Munuſcula conferentes prælatis, & rogantes pro beneficio adipiſcendo, an ſimoniam committant.*
Electus offerens ordinatori, vel conſecratori ſuo electuarium, vel aliud quidpiam modici pretij, non cenſetur ſimoniacus ibidem
38 *Conſuetudo, cuius vigore canonicus nouus ſingulis canonicis chirothecas diſtribuit poſt admiſſionem ad fructus, & diſtributiones, ſublata eſt à Concilio, & Bulla Pij V.*
59 *Simonia eſt quo ad Deum & in paruis, & in magnis muneribus, ſi animus iudicis ex eis flectitur.*
40 *Simonia mentalis ſolum Deum habet vltorem. & n. 45.*
41 *Eccleſia non iudicat de occultis. & n. 45.*
42 *Simonia mentalis non inducitur in ſimoniacis de iure eccleſiaſtico, ſed tantùm in ſimoniacis de iure diuino.*
Contrarium n. 44.
43 *Simonia in beneficialibus an ſit prohibita de iure diuino. remiſſiuè.*
44 *Simoniæ mentalis peccatum per ſolam pœnitentiam aboletur.*
45 *Intellectus c. fin. infra eod. ibid.*
Eccleſia vltioni non ſubduntur quæ in finibus nudæ voluntatis conſiſtunt.

1 TVA NOS. Si clericus eo pacto bona ſua confert Eccleſiæ, vt recipiatur in canonicum, & illa ſibi retineat pro præbenda, ſimoniacus eſt: ſecus ſi hoc fiat ſine pacto: hoc dicit; diuiditur in duas partes. In prima ponitur deciſa conſultatio. In ſecunda reſponſio, ibi, *Deuotioni*: & hæc ſubdiuiditur in duo membra. Secundum ibi, *Si verò* cuius limitatio ſubnectitur ibi, *Licèt autem*.

2. Nota primò ius canoniæ eſſe quid ſpirituale; vnde

Digitized by Google

vnde non cadit in laicum, vt in c. 2. cum ibi notatis per Innocen. ſupra de inſtitut. Ideoq; pro iure canoniæ obtinendo ſimoniacum eſt temporale aliquid dare, vel promittere, vt hic deciditur: concordat cap. Iacobus, infra eod. & notant hic Anton. de Butrio num. 2. Abb. num. 3. & Marian. Socin. n. 4. in 3. notab.

3 Secundò nota eſſe ſimoniam fundare, vel dotare canonicatum, vel aliud beneficium eccleſiaſticum eo pacto, vt beneficium illud ſibi conferatur,
4 de quo hic eſt caſus apertus. Vnde cum quidam clericus non ita pridem ſua bona patrimonialia contuliſſet pro erectione Archipresbyteratus in Cathedrali Eccleſia cum reſeruatione iuris patronatus eo pacto adiecto vt poſſit ſeipſum præſentare, & non aliàs: conſultus ab eodem clerico reſpondi erectionem, & inſtitutionem inde ſequutam fuiſſe ſimoniacam, & nullam per hanc decretalem, & opus eſſe noua erectione, & prouiſione Sedis Apoſtolicæ, quam poſtea idem clericus im-
5 petrauit à S. D. N. Vrbano VIII. Ex præſentatione enim acquiritur præſentato Ius ſpirituale ad beneficium obtinendum, & Epiſcopus poteſt compelli ad inſtituendum, vt in cap. Cum Bertholdus, & ibi Abb. num. 21. de re iudic. & in c. Dilectus, de off. Legati.

6 Vnde ſicut ſimoniacum eſt date aliquid temporale pro collatione, ſeu receptione, vt hic, aut pro inſtitutione, vt in cap. Auctoritate, & ibi Abb. de inſtit. cap. In tantum, & cap. Audiuimus, infra eod. cum concordan. ita & pro præſentatione, vt pluribus probat Lambertin. de iurepatr. in 2. par. primi libri in 9. quæſt. principali art. 11. num. 1. & ſæpius concludit Rota Romana, vt teſtatur Horat. Mandoſ. ad Roman. conſ. 317. Circa propoſitum.

7 Amplius conſultus, an prædictus clericus ſuos fecerit fructus Archipresbyteratus, vt præfertur, erecti; reſpondi feciſſe à die datæ litterarum Apoſtolicarum, & habitæ poſſeſſionis ad præſcriptum Extrauag. Iniunctæ, de elect. Quo verò ad fructus antea perceptos, cum in litteris nulla fiat condo-
8 natio, imò appoſita ſit clauſula, Per hoc tamen non intendimus geſta per Ordinarium aliquatenus approbare; dubitatio emergit, quia ſimoniacus eſt intruſus, carens titulo verò, & putatiuo, & dicitur fur, & inuaſor, c. Ordinationes, 1. quæſt. 1.
9 cap. Ordinationes, 9. q. 1. Et ideò ſemper eſt in mora reſtituendi ſicut fur, vt dicunt Tancredus, & Ioannes, quos ſequitur gloſſa communiter approbata in cap. Niſi cum pridem, in ver. Sed dumtaxat, de renunc. Io. Andr. ibid. num. 4. Bald. num. 1, Butr. nu. 8. verſ. Conclude mentem gloſſæ, & verſ. Infertur tertiò, Henric. col. 1. ante med. verſ. Aut non habet titulum, & Cardin. in §. Intueri, num. 2.
10 & ſimoniacum in beneficio teneri ad reſtitutionẽ omnium fructuum etiam qui percipi potuiſſent à diligenti poſſeſſore, docet S. Thomas in 2. 2. q. 100. art. 1. ad 2. & in 4. diſt. 25. q. 3. art. 1. quæſt. 3. ad 2. & Syiueſt. poſt Archidiac. in ver. Simonia, nu. 13. verſ. Octauo.

10 Cæterum etſi memoratus clericus ſuos non fecerit fructus tamquam beneficiales, ſeu eccleſiaſticos, eo quod erectio canonicatus, & Inſtitutio nulla fuerit, vt prædixi: tamen videtur illos feciſſe ſuos tamquam patrimoniales, & laicales; quia oblatio bonorum, quam fecit eccleſiæ cum pacto præſentandi ſeipſum fuit inualida tamquam ſimoniaca, vt hic in textu, & conſequenter clericus dominium bonorum oblatorum à ſe non abdicauit, nec illud tranſtulit in eccleſiam ex contractu nullo, & vitioſo: nam licèt regulariter ex contractu etiam inutili transferatur dominium ſequuta traditione, vt l. Eleganter, in princ. ff. de pignorit. act. tamen ſecus eſt, ſi contractus ſit nullus, & contra legem, vt notat Bart. in l. 1. §. Si vir in fine, ff de acquir. poſſeſſ. Paul. de Caſtro conſ. 244. Viſo, & examinato, in fine lib. 2. & ex contractu à lege im-
12 probato nec poſſeſſionem transferri reſpõdit Alexand. conſ. 69. circa primum, num. 14. lib. 5. præſertim ſtante clauſula, *& non alias aliter nec alio modo*, quam dictus clericus adiecit pacto præſentandi ſeipſum, quæ facit diſpoſitionem conditionalem, ita vt niſi conditio purificetur, perinde ſit ac ſi ab initio bona ſua eccleſiæ non obtuliſſet, vt per Cephal. conſ. 118. n. 13. & 14. lib. 1.

13 Non obſtat ſi dicitur. Pecunia per ſimoniam collata eccleſiæ ſæculari non eſt reſtituẽda ei qui contulit, quia turpiter, & contra iuſtitiam dedit; ſed eccleſię, in cuius ignominiam data fuit, vt in cap. De hoc, ſupra eod. cap. Si quis in atrio, 17. q. 4. & in Authen. de ſanctiſſ. Epiſc. §. Sed neque, & hoc ſi ſolus Prælatus, vel alius de eccleſia deliquerit; quod ſi eccleſia fuerit in culpa, puta quia totum Collegium conſenſit ſimoniæ, tunc etſi applicari non deberet eccleſiæ, quia talis lucri reddidit ſe indignam; tamen nec debet reſtitui danti, ſed à ſuperiore pauperibus erogari; quemadmodum pecuniam Iudæ traditam à Iudæis nec Iudæi retinuerunt, nec Iudæ remanſit, ſed data eſt in Cœmeterium pauperũ peregrinorum, vt patet Matth. 26. & ita poſt multa concludit, & diſtinguit gloſ. fin. in d. cap. De hoc, & ibi fuſiùs Hoſtien. Ioan. Andr. & alij, Turrecr. in cap. Si quis dator, in verb. Reſtituere, 1. q. 3. & latiùs in cap. Non eſt putanda, 1. q. 1. vbi hanc diſtinctionem pluribus comprobat & eſt communis theorica, vt ibi reſtatur Præpoſ. num. 1. poſt Anton. de Butr. & Abb. in d. cap. De hoc, quam etiam ſequitur S. Thom. in 2. 2. q. 100. art. 6. ad 1. & 4.

Id, inquam, non obſtat, quia procedit de iuris rigore. At verò ex miſericordia in tribus caſibus pecunia ſimoniacè accepta reſtituitur ei, qui dedit. Primus eſt, cùm dans religionem ingreditur, vt per Innocen. in d. cap. De hoc, in ver. Eccleſię, qui ad hoc allegat cap. Veniens, ſupra eod. c. De lapſis, 16. q. 6. & cap. Si quis ita, 27. q. 1. Secundus eſt, cùm dans pecuniam non habet vnde viuat; & in hoc caſu Hoſtien. & alij intelligunt textum in d. cap. Veniens, vbi reſtitutio iubetur fieri Presbytero, qui per ſimoniam dedit. Tertius eſt, cùm dans pecuniam ſimoniacè errauit in iure, vel in facto: tunc enim ex miſericordia fit ei reſtitutio, vt tenent Hoſtien. Io. Andr. & Prępoſ. locis cit. & Syiueſt. poſt Rayn. in ver. Simonia, num. 20. verſ. Poſſet tamen ex miſericordia, & hic propriè eſt caſus noſter, quia clericus, qui fecit pactum de præſentando ſeipſum, hoc egit bona fide ignorans diſpoſitionem huius Decretalis.

14 Ac præterea hic non eſt agendum de reſtitutione, quia idem clericus poſſeſſionem bonorum à ſe non abdicauit: eodem enim contextu, quo illa contulit eccleſiæ, ſibi retinuit pro prębenda. Explorati autem iuris eſt faciliùs dari retentionem, quam petitionem, l. Sed etſi poſſeſſori, ff. de iureiur. l. In bonę fidei, C. de pact. l. Per retentionem, C. de vſur. l. 2. & ibi Bald. in 3. notab. C. de fidei-

comm.

Digitized by Google

comm. Paul. de Caſtro conſ.19. Vlt*a ea, in princ.
lib. 2.
15 Tertiò nota ibi, *cum in talibus*: omne pactum,
& conuentionem in beneficialibus, & alijs ſpiri-
tualibus ſimoniam inducere, vt eſt textus hic, &
in cap. Cum pridem, & cap. fin. ſupra de pact. in
cap. Quam pio, 1.qu.2. in cap. Vt noſtrum, vt ec-
cleſ. benefic. & in cap. Quæſitum, de rer. permut.
cum concordan. & hic notant gloſ. 1. Hoſtien. n. 1.
in ver. Omnis pactio, Butr. num.2. in 2. notab. &
Cardin. num. 1. Roman. conſ. 317. Circa propo-
ſitum, in fine, & conſ. 359. Quia beneficij, in prin-
16 cip. & per totum. Intellige niſi in traditione ſpi-
ritualium deducatur in pactum diſpoſitio iuris
communis, quia hoc non inducit ſimoniam, vt eſt
text. in cap. Ex parte, il ſecondo, ſupra de cleric.
non reſiden. & notant gloſſa, & Innocen. in cap.
Cum M. de Conſtit. gloſſa in cap. Ad audientiam,
il ſecondo, & ibi dixi n. 13. de reſcript. Item gloſſa
in cap. Significaſti, de elect. gloſſa in cap. Signifi-
catum, de præben. & gloſſa in cap. Olim, il primo,
17 de reſtitut. ſpoliator. Nulla enim conditio à iure
communi approbata reddit actum ſimoniacum,
etiamſi tempore conceſſionis fuerit appoſita, vt
reſpondit Gemin. conſ. 84. num. 14. verſ. Non ob-
ſtat quod iſta conditio, Crauett. conſ. 145. num. 4.
18 Hinc fit vt valeat collatio beneficij ſub conditio-
ne *ſi reſederis*, vt probatur in d. cap. Ex parte, vbi
patet valere iuramentum de reſidendo præſtitum
in receptione Præpoſituræ, & tenet Gemin. d. con-
ſil. 84. num. 5. verſ. item valet collatio, & Io. And.
19 poſt Archid. in cap. 1. de iureiur. lib. 6. Hinc etiam
fit vt ſimiliter valeat collatio beneficij facta eo pa-
cto vt prouiſus ſoluat penſionem antiquam, & cõ-
ſuetam ſolui ipſi collatori, vt per Gemin. d. con-
ſil. 84. num. 4. verſ. Et dico quod tale iuramen-
tum.
20 Quod verum puto etiam in his, quæ ſunt prohi-
bita, quia ſimoniaca ſecundum ea, quæ notantur
in cap. Ex parte, il ſecondo, in gloſ. in ver. Dimit-
tere, ſupra de offic. deleg. Quid enim ſi pœnitens
in Sacramento Pœnitentiæ confiteatur ſe aliquid
furto ſubtraxiſſe ipſi Confeſſori, certè nulla eſſet
ſimonia ſi Sacerdos diceret, Nolo te abſoluere,
niſi reſtituas. Imò cùm non teneatur Sacerdos
rem ſibi ſubtractam pœnitenti condonare, non
poteſt illi abſolutionis beneficium impendere, niſi
21 facta reſtitutione, quia non dimittitur peccatum,
niſi reſtituatur ablatum, cap. Si res aliena, 14.q.6.
c. Quamquam, de vſur. lib. 6. & regula Peccatum,
eod. lib. vbi notat gloſſa magna poſt princip. verſ.
Secundum alium intellectum, & Abb. in cap. Cùm
tu, infra de vſur. Et quamuis S. Thom. in 4 diſt. 25.
qu. 3. art. 3. ad 2. dixerit ſimoniam eſſe ſi quis det
aliquod ſpirituale debitori, vt recuperet quod ſuũ
etiã tamen in ſumma, ideſt in 2. 2. q. 100. art. 1. ad
7. vbi loquitur ferè per eadem met verba, nõ ab re
exemplum illud prætermiſit. De quo tamen vide
quæ notantur in cap. Qui ſtudet, 1.q.1. & in c. Di-
lectus, il primo, in gloſ. prima ſupra eodem, & ibi
per Abb. plenius diſtinguentem in ſecundo notab.
& per Thomam Campegium in tract. de Annarar.
inſtitutione num. 15. vbi ſequitur doctrinam Diui
Thomæ; circa quam vide etiam quod ſcripſi in
c. Ad audientiam, il ſecondo num. 19. ſupra de re-
22 ſcript. An autem pactum dandi ſpirituale pro ſpi-
rituali fieri poſſit ſine vitio ſimoniæ, dic vt per Ar-
chid. in cap. Quam pio, num. 3. 13. q. 2. & ibi ple-
nius per Præpoſ. num. 2. & Abb. in cap. Statuimus,
de tranſact.
23 Quartò nota ibi, *purè conſentiant*: etiam tem-
pore ingreſſus, vel receptionis ad ius ſpirituale
poſſe aliquid dari, vel offerri abſq; vitio ſimoniæ;
dummodò liberaliter id fiat, & pactum, ſeu con-
24 ditio nulla interueniat: nam & gratis poteſt re-
cte recipi gratis oblatum, cap. Dilectus, il primo
in fine, ſupra eod. nec ideò minus receptio gratui-
ta dicitur, arg. l. Si remunerandi, ff. Mand. c. Iu-
dices, 1.q.1. cap. De eulogijs, 18. diſt. & l. Solent,
§. fin. ff. de offic. Proconſul. Et pro hac parte diſpu-
tando determinat gloſ. 1. in cap. Emendari, 1.q.1.
& gloſſa in cap. Quam pio, in verb. Poſtmodum,
1.q.2. & gloſſa noſtra hic in ver. Purè conſentiant,
Hoſtien. num. 3. Butr. in 3. notab. Abb num. 4. et
25 plerique alij. Vnde conſequitur vt datio mutua
ſpiritualis, et temporalis iuris ſimoniam non in-
ducat quoties vna non cauſatur ab alia, vt forma-
liter inquit Butr. num. 3. ſecus ſi actus eſſent cor-
26 reſpectiui, ita vt vnus haberet reſpectum, ſeu rela-
tionem ad alterum, vt per Cardin. num. 2. in tertio
27 notab. et Felin. nu. 1. Subdit tamen Hoſtien. poſt
gloſſam cauendum eſſe ne fraus ſub ſpecie talium
munerum committatur, cap. Si quis neque, 1.q.1.
nam etſi planum ſit ſimoniam, vel quaſi nõ com-
mitti niſi pacto interueniente, vel quaſi, vt hic
probatur: niſi mentalem, vt in cap. fin. infra eod.
tamen quia et mentalis, quæ facilè in prædictis in-
teruenire poteſt, vitari debet; idcirco ſecundum
Hoſtienſem prima opinio, quàm hic ponit gloſſa,
honeſtior, et tutior eſt: et ſequitur Cardin. in pri-
ma oppoſit. Adde gloſſam præallegatam in d. c.
Emendari, 1.q.1. quæ notabiliter dixit hoc vitan-
dum eſſe propter ſpeciem mali. arg. cap. Conſtitu-
28 tus de tranſact. & l. Vnicę, ff. ad leg. Iul. de ambitu,
vbi habetur accuſatum non debere intrare domũ
iudicis: nam opus per ſe laudabile, ratione tem-
poris reprobatur, & ne malignandi occaſionem
29 inducat. Quemadmodum etſi nummos in con-
cham mittere opus pietatis ſit; tempore tamen
ſuſcipiendi Baptiſmi præſefert ſimoniæ ſuſpicionẽ,
argum. d. l. Vnicæ, adeout etiamſi ſub aliquo prę-
textu tempore prohibito detur, præſumptio ſimo-
niæ non euaneſcat, cap. Si quis ægritudine, 57 diſt.
& cap. 1. 8.q.3. Idem notat gloſ. in d. cap. Quam
pio, in ver. Subſidij, 1.q.2.
30 Et hanc partem hodie nõ obſcurè videtur pro-
baſſe Concilium Tridentinum in cap. 14. ſeſſ. 124.
vbi deteſtatur conditiones, ſeu deductiones ex
fructibus, ſolutiones, promiſſiones, compenſatio-
nes illicitas, aut turnorum lucra, quæ in aliquibus
eccleſijs ex eorum conſtitutionibus, aut ex praua
conſuetudine interponuntur in electione, præſen-
tatione, nominatione, inſtitutione, confirmatione,
collatione, vel alia prouiſione, ſiue ad poſſeſſio-
nem alicuius Cathedralis Eccleſię, vel benefi-
cij; mandatque Epiſcopis, vt quæcumque hu-
iuſmodi in vſus pios non conuertuntur, atque in-
greſſus ęos, qui ſimoniacę labis, aut ſordidę aua-
ritię ſuſpicionem habent, fieri non permittant.
Pondera hoc decretum, quia non ſolum repro-
bat conditiones, & promiſſiones, ſed etiam ſolu-
tiones, & fructuum, deductiones, quæ fiunt in actu
prouiſionis beneficij, ſeu tempore ingreſſus; nec
tãtum reprobat quę verè ſunt ſimoniacę, ſed etiã
quę ſimonię, & auaritię ſuſpicionem inducunt.
Vnde cùm ea quæ dantur tempore ingreſſus, ſeu
rece-

Digitized by Google

receptionis, etiamſi liberaliter fiant, & ſine vlla conditione, vel pactò; tamen ratione temporis ſemper hanc ſuſpicionem præſeferant ſecundum præcitatas gloſſas. Hinc videtur ſequi vt S. Synodus approbauerit hanc ſententiam vti honeſtiorē, ac tutiorem: idemque habetur in Conſtitutione Pij V. incipien. Dum nimis, in Bullar. tomo 2. pag. 310. in qua decretum illud ampliatur, & declaratur. Niſi dixeris idcirco hæc prohiberi à Concilio, & Bulla, quia non fiunt liberaliter à ſponte dantibus, ſed ab inuitis vigore ſtatuti, vel conſuetudinis: hic verò quæritur de his quæ purè, & liberaliter offeruntur tempore ingreſſus: veruntamen negari non poteſt quin ratio illa ſuſpicionis vigeat etiam in hoc caſu, vt ex dictis conſtat.

Præterea hoc expreſſius ſtatutum legitur in decreto cap. 1. ſeſſ. 21. vbi patet Epiſcopos, aut eorum miniſtros nihil quouis prætextu accipere poſſe, etiam ſponte oblatum pro collatione quorumcumq; ordinum, nec pro literis dimiſſorijs aut teſtimonialibus, nec pro ſigillo, nec alia quacumque de cauſa. Quo decreto, vt Cardinalis Caraſa adnotauit, corrigitur quod aſſerunt Doctores in c. 1. ſupra eod. videlicet accipi poſſe id, quod nō principaliter, & pro ipſa re ſpirituali, ſed ex charitate ſponte datur. Item corrigitur c. Etſi quæſtiones, & c. Dilectus il ſecondo, ſupra eod. ibi; [Illud tamen gratanter recipi poterit, quod fuerit ſine taxatione gratis oblatum.] Sed Hoſtien. dixit ibi; [Quod gratanter recipiant, ſatis eſt mihi certum; ſed an gratis offerant, non eſt notum.] Vnde S. Synodus ad tollendam omnem ſuſpicionē ſuſtulit etiam ſponte oblata: quæ ſi nihilominus acciperentur, non propterea ſimoniam inducerent, ſi omnis abeſſet pactio; ſed dantes, & accipientes inciderent in pœnas eo decreto inflictas.

31 Quintò nota ibi, *rogans humiliter*; preces humiles à digno oblatas pro canonicatu, vel alio beneficio eccleſiaſtico obtinendo ſimoniæ labem nō inducere, nec peccatum aliquod ambitionis; concordat c. Præpoſuit, in 1. reſp. de cler. excom. miniſt.
32 Dixi à digno; quia ſi indignus huiuſmodi preces porrigeret, abſque dubio ſimoniam comitteret, vt poſt Tancred. notat gl. 1. in c. Tuam, de ætat. &
33 qual. Quę tamen diſtinctio procedit ſi preces porrigantur pro canonia, vel alio ſimplici beneficio, vt hic ſecus ſi pro maioribus, in quibus ſe nemo ingerere debet, c. Qualiter, de elect. c. Cum iamdudum, de præben. ſecundum Hoſtien. hic n. 2. & Cardin. in 2. notab. vnde preces, quas pro ſe quis porrigit vt in prælatum eligatur, ambitioſæ ſunt, & illicitæ. c. Nullus, 1. q. 1. & concludit gloſſa præ-
34 alleg. & DD. in d. c. Tuam. Nec mirum, quia Epiſcopatum nec licet appetere, nedum pro eo adipiſcendo preces porrigere, cū Auguſtinus lib. 19. de Ciuit. Dei c. 19. prope fin. dicat: [Locus ſuperior, ſine quo populus regi non poteſt, etſi adminiſtretur vt decet, tamen indecenter appetitur.]
35 & Chriſoſt. homil. 35. in Matth. circa med. [Opus quidem deſiderare bonum, bonum eſt; primatum autem honoris concupiſcere vanitas eſt: primatus enim fugientem ſe deſiderat, deſiderantem ſe horret.] ad hoc c. fin. 1. q. 6. & egregiè probat S. Thomas in 2 2. q. 185. art. 1. explicans illud Apoſt. 1. ad Timoth. 3. *Qui Epiſcopatum deſiderat bonū opus*
36 *deſiderat*, c. Qui epiſcopatum, 8. q. 1. Sed pro minoribus beneficijs, qui digni ſunt, licitè humiles preces porrigunt; imò hoc procedit etiam ſi præceſſerit donatio rei temporalis liberaliter facta, & citra vllam conditionem, vel pactum, vt probat hæc litera ibi; *Si verò purè, ac ſine pacto rogans humiliter, &c.* & tenet Abb. in 1. notab. dicens hoc eſſe perpetuò notandum ad excuſationem eorum, qui munuſcula, vel xenia Cardinalibus, vel alijs Prælatis conferunt rogantes pro aliquo beneficio conſequendo: nam niſi ducantur principaliter ea intentione, vt ſpiritualia adipiſcantur, quamuis ſecundariò ſpem habeant beneficij obtinendi, extra omnem noxam iudicantur, c. Non ſatis, 86. diſt. c. Sunt in Eccleſia, 8. q. 1. gloſſa prima in c. Cum eſſent, ſupra eod. Vix enim facere poſſunt, qui huiuſmodi intentionem ſecundariam non habent, vt dicunt hic Innoc. in ver. intentione, Hoſt. & Io. Andr. ambo nu. 3. in eod. ver. & Cardin. n. 3. facit quod notatur in c. Quid prodeſt, 61. diſt. in c. Sunt nonnulli, 1. q. 1. & in d. c. Tuam, de ætat. & qualit. & cum opinione Abbat. tranſeunt hic Marian. Socin. n. 6. & Felin. in 1. notab.

37 Et confirmatur, quia in his paruis xenijs, vel munuſculis non committitur ſimonia: nam etſi ipſa etiam perſona electi offerat ordinatori, vel conſecratori ſuo electuarium, aut de vino, ſiue de alijs huiuſmodi, quæ modici pretij fuerint, & quæ voluntatem recipientis inclinare, vel mouere non debeant; non tamen Eccleſia Romana interpretari conſueuit recipientem in his delinquere, vel donantem: quæ ſunt verba textus in c. Etſi quæſtiones, in fin. ſupra eod. & ibi notat Bernar. in gloſ. vlt. & Doctores, & Petr. Brixien. in repertor. in ver. Simonia, verſ. Pro modico: vnde & Clemens VIII. in Bulla de largitione munerum excipit leniora eſculenta, aut poculenta, ſeu ad deuotionem, vel religionem pertinentia munuſcula:
38 licèt Sacra Cōgregatio Concilij cùm in vna Caſaien. dubitatum fuerit, an Tridentino Cōcilio c. 14. ſeſſ. 24. & Bulla Pij V. Durum nimis, ſit ſublata conſuetudo, cuius vigore Canonicus nouus ſingulis Canonicis chirothecas diſtribuit, & donat poſt adeptam poſſeſſionem, & poſt admiſſionem ad fructus, & diſtributiones, declarauerit nec fas eſſe huiuſmodi chirothecas diſtribui, vel recipi. Sed poteſt dici munus illud non ſponte offerri, vel donari, ſed iure conſuetudinis cogente; quia donati videtur, quod nullo iure cogente conceditur, l. Donari, ff. de donat. & l. Donari, ff. de regul. iur. Ioan. Andr. hic n. 3. in ver. Purè. Vnde non mirum ſi ea conſuetudo à Cōcilio, & Conſtitutione Pij V. ſublata fuerit, facit decretum eiuſdem Concilij in c. Vnico, ſeſſ. 22. de obſeruan. & euitand. in celebr. miſſ. ibi: [Illiberales eleemoſynarum exactiones potius, quàm poſtulationes, aliaque huiuſmodi, quæ à ſimoniaca labe, vel certè à turpi quæſtu non longe abſunt.]

39 Cæterum aduerte, quia quod dictum eſt in his munuſculis ſimoniam non committi, procedit in foro exteriori, & quoad Eccleſiam, quia cùm non ſit probabile, vt animus iudicis ſpiritualis flectatur ad aliquid faciendum pro paruo munere; idcirco Eccleſia in his non iudicat ſimoniam committi; & ita loquitur textus in d. cap. Etſi quæſtiones; ſed apud Deum, qui cor videt, ſimonia eſt & in paruis, & magnis muneribus, ſi animus iudicis ex eis flectatur; & ita illum text. declarat S. Thomas in 4. diſt. 25. q. 3. art. 3. ad 1. Item ſimonia eſt etiam in paruis munuſculis, vbicumque apparet de intentione, c. Ex tuæ, de ſimon. vbi patet ſex ſo-

Digitized by Google

lidus ſimoniam inducere, & c.Iudices, 1. q.1. vbi de quinque obolis: ſimile in furto c.vlt. 14.q.vlt.& in vſura, c.Plerique,1.q.3.& c.Conſuluit,de vſuris.

40 Vltimò nota in verſ. *Licèt autem*, ſimoniam mentalem habere vltorem ſolum Deum,qui ſcrutator eſt cordium, & cognitor ſecretorum; non

41 autem Eccleſiæ, cui datum eſt de manifeſtis tantummodo iudicare, vt in textu, non autem de occultis, c. Erubeſcant,32.diſt. & c. Proximo ſupra eod.cum concord.de quibus ibi in gloſſa fin.& declarat S Thomas in 2.2.q.100.art.*6*.ad *6*.

42 In gloſſa vlt.Innoc.in ver.Culpabiles, poſt multa concludit in his quæ ſunt prohibita, quia ſimoniaca, vt vendere ſacramenta, gratiam, & generaliter omnia, quæ veteris, vel noui Teſtamenti auctoritate ſimoniaca iudicantur, ſolam voluntatem inducere vitium ſimoniæ: in his verò, quæ prohibentur ſola Conſtitutione Eccleſiæ, vt renunciare præbendam vt alteri conferatur; licèt ſit peccatum, non tamen ſufficere ſolam voluntatem vt faciat ſimoniacum: idem docuit gloſſa in ver.Dimittere in c.Ex parte, il primo,de offic.deleg. & ſequuntur hic Hoſt.ad finem, & Card. in 1. quæſt.

Pondera hæc dicta Innocentij, & ex his collige concluſiones.

43 Prima concluſio eſt, ſimoniam in beneficialibus, vt eſt vendere beneficium, ſeu illud reſignare ad hoc vt alteri conferatur, non eſſe prohibitam iure diuino, ſed conſtitutione Eccleſiæ; & ita eſſe ex genere illorum, quæ non ſunt prohibita quia ſimoniaca,ſed ſimoniaca quia prohibita. Sed de veritate huius concluſionis latiſſimè diſſerui in c. Cum pridem, de pact.vbi videas in ſecunda,& tertia quæſt

44 Secunda concluſio eſt, ſimoniam mentalem nõ induci in ſimoniacis de iure eccleſiaſtico,ſed tantum in ſimoniacis de iure diuino; & idem tenet gloſſa Vincentij in d c.Ex parte il primo, in verb. dimittere, de offic.deleg.

Verum hæc concluſio à Doctoribus non tenetur; quia ſiue ſimonia prohibita ſit iure diuino, ſiue eccleſiaſtico; ſicut pactum, vel conuentio vt detur ſpirituale pro temporali indiſtinctè inducit ſimoniam conuentionalem; ita & mens dandi,vel recipiendi indiſtinctè inducit ſimoniam mentalẽ: ad hoc c.fin inf. eod. vbi peccatum ſimoniæ mentalis per ſolam pœnitentiam aboletur, & textus loquitur indiſtinctè de omnibus ſpiritualibus. Inducitur ergo vitium ſimoniæ mentalis ſiue ſpiritualia ſint de iure diuino, ſiue ex conſtitutione Eccleſiæ, ex quo textus aliter non diſtinguit, c.Si Romanorum,19.diſt & c. Si dormierit, 31. q.1. & ita illum textum ad hoc ponderat Abb.hic num.5 & ſequuntur Marian.Socin.n.9.& Felin.n.3.

45 Conclude ergo quantum ad Deum, & ſuam conſcientiæ indiſtinctè per ſolam voluntatem, & deliberationem committi ſimoniam mentalem, vt per Sylueſt.in ver.Simonia n.5.verſ.Quintò quæritur, Quantum verò ad Eccleſiam, & humanum iudicium nullus contrahit ſimoniam quacumque voluntate, niſi aliquid ſuperaddatur, vt hic, & in c.fin.infra eod.ideſt niſi pactum intercedat expreſſum, vel tacitum, vt declarat Sylueſt. loco citato. Ratio eſt,quia quæ in finibus nudæ voluntatis conſiſtunt, non ſubduntur vltioni Eccleſiæ, quæ non iudicat de occultis, c.Chriſtiana,32.q.5.& c.Sicut, il ſecondo, infra eod. ita Marian. Socin. ſupra in *Proſp.Fagn.in 1.par.5 lib.Decretal.*

rubr.n.5.& vide quod dixi in c.Ex parte, il primo ad finem, de offic.deleg.

De Simonia.

Cap. Mandato.

SVMMARIVM.

1 *ABbas venit appellatione Monachorum in materia indifferenti. & n.4.*

2 *Simonia ſolo affectu animi non committitur, ſed aliquo dato, vel recepto.*

3 *Diſpenſandi poteſtas eſt latè interpretanda. & n. ſeqq.vſque ad n 13.& n.33.*

Fallit in ſex caſibus, vt n 10.

5 *Beneficij nomen includit Rectorias, & dignitates. & n 37.*

Niſi obſtet intentio ſcribentis propter alterius præiudicium. n.7.& 42.

6 *Inferioribus expreſſis adiecta clauſula generali non veniunt ſuperiores.*

8 *Offendere plures difficilius eſt. quàm vnum.*

9 *Diſpenſandi poteſtas eſt beneficium datum diſpenſanti, & non delinquenti, & ideo largè interpretatur.*

10 *Beneficium Principis eſt latiſſimè interpretandum.*

11 *Maior pœnitentiarius diſpenſat in occultis etiamſi agatur de homicidio voluntario, & reualidat titulos beneficiorum.*

12 *Etiam in concurſu obtentorum ab inhabili ob cenſuram, vel miniſtrationem in cenſura. & n.61. & 62.*

13 *Maior Pœnitentiarius an poſſit reualidare titulos parochialium extra concurſum obtentarum. & n.33.vſque ad n.38.*

14 *Et an poſſit in quocumque caſu reualidare titulos parochialium in concurſu obtentarum non adiecta clauſula,* fiet poſtquam cõcurrentibus ſatisfecerit,*&c.& n.38.vſque ad n.65.*

15 *Et an id poſſit cum præſcripta clauſula. & nu.65. vſque ad n.72.*

16 *Et an, & quomodo eadem clauſula ſit reducibilis ad praxim. & n 72.vſque in fin.*

17 *Parochialis Eccleſia ex iuſtitia eſt debita digniori inter probatos in concurſu ab examinatoribus ſynodalibus. & n.62. & ſeq.*

18 *Et poſtpoſitus poteſt appellare ab irrationabili iudicio Epiſcopi ex Bulla Pij V.& n.27.*

19 *Appellandi ius non competit, niſi indebitè, & contra iuſtitiam grauato. & n. ſeqq.*

20 *Appellatio eſt prouocatio iniquæ ſententiæ querelam continens.*

21 *Et illius vſus fuit inuentus ad corrigendum iudicantium iniquitatem, vel imperitiam.*

22 *Parochialem impetrans in concurſu tacendo ſuam inhabilitatem occultam, peccat contra iuſtitiam, & ad reſtitutionem tenetur. & n.ſeqq vſque ad n.33.*

23 *Damnificans aliquem videtur ei auferri id, in quo ipſum damnificat.*

24 *Reſtitutio eſt actus iuſtitiæ commutatiuæ.*

25 *Pœnitentiaria non curat de iure euentuali, & ſecundario. & n.55.*

26 *Attendere non debemus quod fieri poſſit de facto, ſed quod fieri debeat de iure.*

28 *Oppoſitori habenti qualitates requiſitas competit ius*

Digitized by Google

conſiderabile, vt ei liceat appellare à denegata.

29 Impediens ne beneficium detur digniori in concurſu, reſtituere tenetur.

30 Impediens ex iniuſta cauſa ne præbenda detur ei, cui firmatum erat, vt daretur, tenetur ad reſtitutionem æqualis.

31 Sed ſi impediat ante quam id firmatum ſit, tenetur ad aliquam compenſationem arbitrio ſapientis.

32 Damnificans aliquem impediendo ne adipiſcatur, quod erat in via habendi, tenetur aliquam recompenſationem facere, ſecundum conditionem perſonarum, & negociorum.

33 Diſpenſatio eſt odioſa, & ſtrictè accipienda.

34 Diſpenſandi poteſtas ſuper beneficijs extenditur etiam ad beneficia curata vbi de nullius præiudicio agitur.

Alíàs ſecus n.41.

35 Beneficia conferendi facultas includit etiam curata.

39 Diſpenſandi poteſtas quando agitur de præiudicio alterius, quàm Principis concedentis, eſt odioſa, & reſtringenda.

40 Beneficij appellatione in materia odioſa, & reſtringibili non venit curatum.

43 Princeps in ſuis conceſſionibus, & reſcriptis nunquam intendit ius alteri lædere.

44 Pœnitentiaria non ſolet iuri quæſito derogare.

45 In reualidationibus titulorum ante Concilium Tridentinum apponebas clauſulam ſine alicuius præiudicio.

46 Et fructus male perceptos condonat ſine præiudicio illorum, quibus diſtributiones accreſcere, vel non decreſcere debent.

47 Interpretatio ſemper fieri debet excluſiua præiudicij tertij etiam verba impropriando.

48 Diſpenſandi poteſtas vtcumque ampla, & exuberans non extenditur in præiudicium tertij ſine derogatione regulæ de iure quæſito non tollendo,

49 Maioris Pœnitentiarij poteſtas reualidandi titulos beneficiorum an ſit ex ſui natura præiudicialis ad effectum, vt non intret regula de iure quæſ. non toll.

50 Gratia ſui natura præiudicialis non dicitur illa, quæ frequenter præiudicat, ſed illa, quæ præiudicat ſemper, & per neceſſe.

51 Parochiales Eccleſiæ in pluribus caſibus hic relatis conferuntur ſine forma examinis per concurſum.

52 Iura non adaptantur ad ea, quæ ſemel tantum, aut bis contigere poſſunt.

53 Maior Pœnitentiarius poteſt legitimare prolem, & condonare puellis violatis dotes obtentas à Confraternitatibus in præiudicium virginum.

54 Legitimatio prolis facta poſt obitum parentum non præiudicat venientibus ab inteſtato.

56 Reſtitutio eſt prioris ſtatus reparatio.

57 Reſtitutio facta per Papam vbi aliud non exprimitur, intelligitur fieri ſine iuris præiudicio alieni.

58 Retrotractio in gratioſis nunquam fit in præiudicium tertij, niſi aliud in literis exprimatur. & n. ſeqq.

59 Electio inualida ob occultam irregularitatem conualidatur per diſpenſationem.

60 Niſi ante diſpenſationem alius fuerit canonicè electus.

61 Maior Pœnitentiarius cur reualidet titulum beneficij in concurſu obtenti ab inhabili ex cenſura, vel illius violatione, non adiecta clauſula, fiet poſtquam ſatisfecerit. & n. ſeq.

62 Reualidatio beneficij in concurſu obtenti eſt ſui natura præiudicialis.

63 Diſpenſandi poteſtas non extenditur etiā ex maioritate rationis de vno caſu ad alium ſublata verborum ſignificatione non comprehenſum.

64 Irregularitas ex defectu difficilius tollitur, quàm irregularitas ex miniſtratione in cenſura.

66 Reſtitutio non eſt neceſſe, vt præcedat abſolutionem.

67 Datæ tempus non attenditur in mandatis de diſpenſando, vel conferendo quoad habilitatem impetrantis,

Habilitas ſufficit quando potentia explicatur ad actum. ibidem.

68 Reſtitutio dicitur facta qualitercumque ſatisfiat.

69 Clauſula, quatenus non tollatur ius quæſitum, reddit gratiam conditionalem, & ſtante præiudicio gratia à principio eſt nulla, nec conualeſcit ex ſatisfactione ſubſequuta.

70 Conditione purificata perinde eſt ac ſi diſpoſitio à principio fuiſſet pura.

71 Clauſula, ſine alicuius præiudicio, in literis tacitè ſubintelligitur, ſed non facit gratiam conditionalem.

73 Reſtitutio à male promiſo in concurſu fieri poteſt compeditoribus in multis caſibus ſine vllo periculo detegendi delictum occultum.

74 Reſtituendi impotentia non extinguit ſubſtantiā obligationis, ſed ſuſpendit illius effectum in tempus, quo impedimentum ceſſauerit.

75 Reſtitutio quibus facienda ſit ab eo, qui in fraudem obtinuit beneficium in concurſu.

1 MANDATVM. Non ſummatur propter breuitatem, & varietatē lecturarum, ſed ſecundum Felin. ſic ſummari poteſt. In materia indifferenti appellatione Monachorum venit Abbas: hoc primo
2 ſimonia ſolo affectu animi non committitur, ſed aliquo dato, vel recepto: hoc dicit ſecundò.
3 In textu ibi; *Mandatum Apoſtolicum etiam ad Abbates extendi.* Nota ex hac litera poteſtatem diſpenſandi etiam latè interpretandam; nam hic mandatum fuit alicui, vt diſpenſaret cum monachis, qui per ſimoniam monaſterium ſunt ingreſſi, nulla mentione habita de Abbatibus; & ta-
4 men hoc ad Abbates extenditur: nec mirum, quia Abbas monachus eſt, & ſub conſtitutione pœnali de monachis loquente includitur, vt in c. Quoniā, ſupra eodem: fortius ergo in fauorabili, arg l. Cū quidam, ff. de liberis, & poſthum. ſecundum Ioan.
5 Andr. hic n. 3. Nec obſtat, quod beneficij nomen non includat Rectorias, vel Dignitates, vt cap. fin.
6 de præben & c. Cū in illis, eod. tit. lib. 6. & expreſſis inferioribus adiecta clauſula generali, *non veniant*
7 *ſuperiores*, c. Sedes, de reſcript. quoniam vt reſpōdet Hoſtien. hic n. 4. conſideranda eſt intentio ſcribentis, c. Super eo, de offic. deleg cum ſuis concord. quæ præualet voci, & ſcripturæ, c. Intelligentia, de verb. ſignific. fuit autem hæc intentio Papæ, vt tam Abbates, quàm monachi ſaluarentur & hoc reſpectu fit extenſio, vt inquit Innoc. multorum ſuccinctè. In contrarijs verò fit reſtrictio, ne alij fiat præiudicium; & ne impediantur electiones. Nec obſtat ſi dicatur etiam in ſimplici beneficio

Digitized by Google

neficio fieri præiudicium, tum quia non eſt præiudicium tale, de quo multum poſſit conqueri, cap. Dilectus, ſupra de offic. Legat tum quia frequentius collatio ſimplicis beneficij cõſueuit ad vnum ſpectare, electio verò ad plures; & difficilius eſt
8 plures, quàm vnum offendere, c.2. de tempor. ordinat tum quia illuſorium eſſet mandatum, ſi ſaltem ſimplex beneficium non includeret. Eſt ergo interpretandum, vt aliquid operetur, c. Si Abbate, de verb. ſignific. c. In his, de priuileg. & eodem modo reſpondetur ad c. Sedes, de reſcript. ſecun-
9 dum Hoſt. vel poteſt dici ſecundum Io. Andr. n.3. in fin. hanc poteſtatem diſpenſandi fuiſſe beneficium datum diſpenſanti, nõ delinquentibus; quod patet, quia de illis nulla fuit facta nominatio, & ideo largius interpretatur, facit c. Si cui, de præbendis. 6. Sentit ergo Io. Andr. diſpenſationem ipſam, quæ datur delinquentibus, tanquam odioſam eſſe reſtringendam, ſed poteſtatem diſpenſandi, quæ datur ipſi diſpenſanti, eſſe largè interpretandam; & concordant alij inferius citandi n.33.

Aduerte tamen, quia hæc concluſio non videtur hic plenè probari, quia ex mandato Papæ non fuit conceſſa Epiſcopo noua poteſtas ad diſpenſandum cum monachis ſimoniacè receptis, ſed tantùm excitata poteſtas ordinaria eidem conceſſa per Concilium generale, in c. Quoniam, ſupra eod. vt patet ex hac litera ibi, *ſecundum Conſtitutionem generalis Concilij diſpenſares*. Vnde hæc Decretalis nihil videtur probare de commiſſione, ſed tantùm de poteſtate ordinaria diſpenſandi à iure conceſſa, prout animaduertunt Aretin. in l. 2. in princ. n.1. ff. de ver. obligat. Fortunius in l. Gallus, §. Et quid ſi tantũ, à n.156. ff. de liber. & poſth. Nauar. in commen huius cap. n.3. Couar. in 4. Decretal. in 2. p. c.8. §.8. n. 9. qui etiam aduertit de hac ordinaria poteſtate ad diſpenſandum loqui cap. Per venerabilem, ſupra qui fil. ſint legit. dum probat poteſtatem diſpenſandi circa maiora extendi etiam ad minora.

Sed poſſet reſponderi hanc Decretalem non fuiſſe directam Epiſcopo; nam ex ſupraſcriptione hoc non apparet, nec colligitur ex diſpoſitiua, ſed tantùm dicitur, *mandato noſtro recepto vt diſpenſares*: & gloſ. in figuratione caſus dicit: *Quidam recepit in mandatis à Papa*, & gloſ. ſecunda ſimiliter dicit, *mandatum fuit alteri vt diſpenſaret*; nec exprimit de Epiſcopo: ergo iſte fuit delegatus à Papa. Nec refrangantur illa verba, *ſecundum Conſtitutionem generalis Concilij*: quia non referuntur ad poteſtatem, ſed ad modum: vnde ſenſus non eſt, vt diſpenſet iuxta facultatem, quam habet à Concilio, ſed iuxta formam, & modum à Concilio præſcriptum; & hoc ſenſu mandatum iſtud non fuit excitatiuum iuriſdictionis ordinariæ, iuxta tex. in c. Licet in corrigendis, ſupra de offic. Ordinar. ſed fuit collatiuum poteſtatis delegatæ; & ſic tex. benè probat concluſionem, quod poteſtas diſpenſandi eſt fauorabilis, & latè interpretanda,
10 quia eſt liberalitas, & beneficium Principis nulli noxium, quod largiſſimè interpretatur, l. fin. ff. de Conſtitut. Princip. c. Olim, infra de verbor. ſignific. c. Cum dilectus, in fin. ſupra, de donat. quia in beneficijs, vt ibi dicitur, plena eſt interpretatio facienda; & hic notat gloſ. 2. Io. Andr. n.3. Felin. n.7. dicens ad hoc ſemper allegari hoc cap. iuxta intellectum Io. Andr.

Hanc cõcluſionem limita quinque modis, quos hic proſequitur idem Felin. à n.8. Primò ſcilicet, dummodo ſimiliter eadem ratio. Secundò præterquam in cauſæ cognitione. Tertiò, niſi nominetur perſona, cum qua eſt diſpenſandum. Quarto, vt non extendantur ad defectus iure naturali inductos. Quintò, niſi larga interpretatio eſſet contra conſuetudinem approbatam. Adde tu ſextam limitationem, quando ex lata interpretatione fieret præiudicium tertio; de quo dic, vt tetigi ſupra n.7. & dicam plenius in quæſt. ſeq.

11 Poſito viuæ vocis oraculo Gregorij XV. quo tribuitur facultas Maiori Pœnitentiario diſpenſandi in occultis ſine relatione facienda Suæ Sanctitati etiamſi in caſibus, in quibus ex Bulla Pij V. reformationis officij Pœnitentiariæ eſt alloquendus Summus Pontifex, etiam quod agatur de homicidio voluntario, & de reualidatione titulorum beneficiorum.

12 Item poſito alio oraculo Pauli V. quo eidem Pœnitentiario conceditur, vt poſſit in occultis cõualidare titulos beneficiorum in caſu, quo dicta beneficia fuerint obtenta in concurſu, quando tamen inhabilitas prouenit ex aliqua cenſura, vel quia illis irretitus impetrans miniſtrauit.

13 Dubitatur primò, An in quocumq; caſu Maior Pœnitentiarius poſſit in occultis reualidare titulos parochialium Eccleſiarum extra concurſum obtentarum, putà ex permutatione, aut reſignatione vbi de nullius præiudicio agitur.

14 Secundò, An cum inhabili aliter, quàm ex cenſura, vel miniſtratione in cenſura, qui in fraudem obtinuit beneficium in concurſu, poſſit Maior Pœnitentiarius diſpenſare, & eius titulum reualidare non adiecta clauſula formularij, *fiet poſtquam concurrentibus ſatisfecerit; vel cum eis concordauerit*.

15 Tertiò, An poſſit huiuſmodi titulum reualidare cum præſcripta clauſula.

16 Quartò, An, & quomodo eadem clauſula ſit reducibilis ad praxim.

17 Ad euidentiam præmittendum eſt parochialem Eccleſiam ex iuſtitia eſſe debitam digniori inter probatos in concurſu ab examinatoribus ſynodalibus, quia Concilium Tridentinum ſeſſ. 24. de reformat. c.18. verſ. Peracto, præcipit vt eidem di-
18 gniori, & non alteri collatio Eccleſiæ fiat: & ex Bulla 33. Pij V. In conferendis, §.7. magis idoneus poſtpoſitus poteſt appellare à mala Epiſcopi electione, & prouocare electum ad nouum examen, & conſtito de Epiſcopi irrationabili iudicio parochialis eidem poſtpoſito eſt conferenda. Et Sacra Congregatio Concilij meo tempore multoties vocauit concurrentes Romam ad nouum examen
19 ſubeundum. Ius autem appellandi non competit, niſi indebitè, & contra iuſtitiam grauato, l.1. ff. de inoffic. teſtam. c. Non ſolent, 2. q.6. c. Super eo, de
20 offic. deleg. cum appellatio ſit prouocatio iniquæ ſententiæ querelam continens, l. Præfecti, ff. de
21 minor. gloſ. Vnica in c.1. 2. q.6. Et illius vſus fuit inuentus ad corrigendam iudicantium iniquitatẽ, vel imperitiam, l.1. in princ. ff. de appellat. & ne appellans maneat oppreſſus indebitè, c. Suggeſtum, & c. Cum ſpeciali, §. Porro, ſup. de appell. Præpoſ. in rubrica, eodem tit. n.15. & 68. Ex quo neceſſariò
22 ſequitur, vt prælectus ab Epiſcopo in concurſu, qui per fraudem tacendo occultam ſuam inhabilitatem; & fingendo ſe capacem præripuit parochialem magis idoneo, peccauerit contra iuſti-

tiam commutatiuam; ac proinde ad reſtitutionẽ
teneatur, cap. Si quis de clericis, 12.q.2. cap.1. &
cap. fin. de iniur. & dam.dat. l.1.ff.de his, qui de-
iecer.vel effud. & eſt communis theorica Canoni-
ſtarum in regula Peccatum, de regul. iur. lib. 6. &
Theologorum in 4. ſent.diſtinct.15.& in 2.2.q.62.
23 [Nam (vt inquit ibidem S.Thom.art.4.in corp)
Quicumque damnificat aliquem, videtur ei auſer-
re id, in quo ipſum damnificat] Damnum enim
dicitur ex eo, quod aliquis minus habet, quàm de-
bet habere, ſecundum Philoſoph.in 5.Ethicor.c.4.
24 Et ideo tenetur ad reſtitutionem, quæ eſt actus iu-
ſtitiæ commutatiuæ, vt idem docuit eadem q. 62.
art.2.& à fortiori notat gloſ. in reg. Peccatum, in
ver. Abbatum, de reg.iur.lib 6. dicens: [Pone
nihil abſtuli, ſed iniuſtè damnum dedi, ex quo ni-
hil ad me venit, teneor reſtituere damnum paſſo,
aliàs non remittitur peccatum.]
25 Nec dicatur ius, quod habet dignior ex con-
currentibus, eſſe euentuale, & ſecundarium, de
quo non curat S. Pœnitentiaria, vt inquit Sarnen.
in reg. de non toll. ius quæſ.qu.3. cum poſſit con-
tingere, vt poſtpoſito digniore: Epiſcopus alium
26 præeligat. Nam reſpondetur in hoc non eſſe atten-
dendum quid Epiſcopus facere poſſit de facto, ſed
quid facere debeat de iure, cap. Cum cauſam, verſ.
Quia igitur, non debemus attendere, de elect. cum
concordantibus, de quibus ibi in gloſ. 1. De iure
autem debet omnino præeligere digniorem, eiq;
& non alteri Eccleſiam conferre, vt initio dixi-
mus. Quod & iure veteri ſancitum erat, vt c. Li-
cet ergo, & cap. Illud, 8.q.1. cap. Vnum omnium,
§. Nunc autem, 25.diſt cap. Viliſſimus, 1.qu.1. cap.
Metropolitano, in fin.63.diſt.cap. Quoniam, de in-
tegr. reſtit. alioquin eligens dignũ poſthabito digniо-
ri mortaliter peccat, nec eſt orandum pro ipſo, vt
inquit Butr. in cap. Inter cætera, num. 5. de offic.
Ordinar. & ante eum Feder. de Senis conſ.95.n.1.
de communi, Decius in cap. Conſtitutis, il ſecon-
27 do, nu.6.& 12. de appellat. Et quamuis iure com-
muni inſpecto electio de digno omiſſo digniori
non ſit retractanda cap. Monaſterium, 16.q.7.gloſ.
communis in d.c. Conſtitutis, in ver. Magis vtilem,
S.Thom. in 2.2.q.63.art.2.ad 3. & in vim Concilij
Tridentini ex ſententia S. Congregationis non li-
ceat appellare à mala Epiſcopi electione, eo quod
S. Synodus voluerit in hoc deferre iudicio Epiſco-
pi, qui ex varijs animi ſui motibus ſe informare
potuit, vt in cap. In præſentia, in princ. de renunc.
Rota deciſ.29.num.4. de reſcript. in antiq. Achil.
deciſ.1.num.4. de Confeſſ. & deciſ.654. part.4. di-
uerſ.& coram Gregor.XV.deciſ.11.num.6. tamen
poſtea ſuperuenit prææallegata Bulla Pij V. quæ vt
parochiales eccleſiæ non ſolùm dignis, ſed magis
idoneis repertis in concurſu cõferantur, noluit in
hoc deferre Epiſcopi iudicio, ſed tribuit poſtpoſi-
to ius appellandi à mala Epiſcopi electione man-
dauitque eam retractari per iudicem appellatio-
nis conſtito de irrationabili iudicio, & eccleſiam
conferri magis idoneo, vt oſtenſum eſt ſupra n.18.
Quare ius, quod habet magis idoneus ad paro-
chialem eccleſiam non eſt euentuale, nec ſecun-
darium, ſed omnino certum, & primarium; quia
collatio non eſt libera, ſed Epiſcopus ex iuſtitia
tenetur conferre digniori, & ſi de facto non confe-
rat, non ideò minus parochialis eſt illi de iure de-
28 bita; & ita quod ſtante Conſtitutione Apoſtolica,
vt beneficium debeat conferri magis idoneo, &
qualificato, ex ſola oppoſitione ſit acquiſitum ius
conſiderabile oppoſitori habẽti qualitates requi-
ſitas, ita vt liceat ei appellare à denegata colla-
tione, & Superior debeat compellere, vt iuxta te-
norem Conſtitutionis fiat collatio, pluries reſoluit
Rota, vt apud Put.deciſ.253.lib.3.& dec.100.eod.
lib. & deciſ.235. lib.2. & coram Duran.deciſ.370.
29 num.2. & 3. & ſequitur Nauarr. in Manuali c. 17.
n. 74. dicens: [Quando ex ſtatuto beneficia dan-
tur per concurſum digniori ex concurrentibus, ſi
ſatis ſunt in id qualificati, & aliquis impediuit, ne
darentur legitimis concurrentibus, reſtituere te-
netur, quia illi iam ius quoddam perfectum ac-
quiſiuerant ad petendum, vt alicui ex ipſis daren-
30 tur.] Quod validiſſimè confirmatur ex doctrina
D.Thomæ ab omnibus recepta in 2. 2. quæſt.62.
art.2. ad 4. vbi ait: [Si firmatum ſit, vt alicui de-
tur præbenda, & aliquis propter indebitam cau-
ſam procuret, vt reuocetur, idem eſt, ac ſi iam ha-
bitã ei auferret; & ideo tenetur ad reſtitutionem
æqualis.] Quinimo ſecundum eum ibid. [Si quis
iniuſtè impedit, ne præbenda detur digno, conſu-
lens, vt non detur, etiam ſi id faciat ante quam
ſit firmatum, quod ei detur, tenetur nihilominus
ad aliquam recompenſationem penſatis conditio-
nibus perſonarum, & negotij ſecundum arbitrium
ſapientis.] Quod ipſum prius docuerat in 4.ſent.
32 diſtinct.15 q.1.artic 5.qu.2. ad 3. Et generaliter vt
idem ait, dicta quæſt.62. art.4 in corpor. [Si quis
damnificet aliquem impediendo ne adipiſcatur
quod erat in via habendi, quamuis tale damnum
non oporteat recompenſare ex æquo, quia minus
eſt habere aliquid virtute, quàm habere actu, &
qui eſt in via adipiſcendi aliquid, habet illud ſo-
lùm ſecundum virtutem, vel potentiam; tenetur
tamen aliquam recompenſationem facere, ſecun-
dum conditionem perſonarum, & negotiorum.]
Si igitur ex ſententia D.Thom. & cõmuni ex hoc
ſolo, quod quis ſuis perſuaſionibus auertit Præla-
tum à collatione beneficij, tenetur ad recompen-
ſationem licèt ipſe perſuadens nihil acceperit, &
damnum paſſus non habeat ius certum, ſed tantũ
ſit in via ad beneficiũ aſſequendum: quantò ma-
gis tenebitur ad recompenſationem ille, qui non
ſolùm in cauſa eſt, vt magis idoneus nõ conſequa-
tur beneficium ſibi debitum ex iuſtitia, ſed etiam
illud per fraudem occupat? hoc enim caſu tene-
tur ad reſtitutionem ex duplici capite, videlicet
ratione acceptionis, ideſt damni ex iniuſta cauſa
illati, & ratione rei acceptæ, ſecundum ea, quæ
docet idem S.Thom. d. qu.62. art.6. & ibi magi-
ſtraliter Caietan.
33 His præhabitis, ad primum dubium breuiter
reſpondetur Maiorem Pœnitentiarium in occul-
tis poſſe indiſtinctè reualidare titulos parochialiũ
extra concurſum obtentarum, quia etſi diſpenſa-
tio ipſa tamquam vulnerans ius cõmune ſit odio-
ſa, & ſtrictè accipienda, c. 1. §. Ille, de filijs Preſ-
byter. lib.6. Creſcent. deciſ.1.num.8. de priuileg.
tamen diſpenſandi poteſtas, quę nulli eſt pręiudi-
cialis, niſi ipſi concedenti, eſt fauorabilis, & latè
interpretanda, vt efficaciter probat hęc Decretalis
inducendo eam, vt dixi ſupra à n.3 vſque ad n.13.
ſecundum intellectum Io.Andr.num.3. in fin. cum
quo concordant Butr. nu. 3. in fin. cum quo con-
cordant Butr. num.5. Cardin. in 1. oppoſ. Abb. n. 3.
& 5. & reliqui omnes, gloſ. in cap. Dudum, in ver.
34 Beneficia, de pręben. lib. 6. Et propterea pote-
ſtas

Digitized by Google

ſtas attributa M. Pœnitentiariç in oraculo Gre-
gorij XIV. diſpenſandi ad beneficia, ſeu reualidā-
di titulos beneficiorum extenditur etiam ad be-
neficia curata, in quibus non agitur de alicuius
prçiudicio, Io. de Anan. in cap. fin. num. 5. ibi, Tu
conſidera, de cler. pugnan. in duello, Felin. in cap.
Poſtulaſti, num. 11. in 4. limitat. verſ. Adde etiam
iſtis, de reſcript. Ripa in cap. Ad aures, num. 80.
35 eod. tit. Et eſt ſimile in facultate conferendi be-
neficia, quæ includit etiam curata, Paul. de Lea-
zar. & Lap. Abb. in d. c. Dudum, de præben. lib. 6.
ibi etiam Gemin. col. 2. ante medium verſ. Et ex
his infertur, & Franc. num. 13. & 14. Dec. in rubr.
de reſcript. num. 36. Felin. loco citato.
36 Vnde & Vicarius, cui ab Epiſcopo data eſt fa-
cultas conferendi beneficia, poteſt conferre etiam
curata, Gemin. in c. vlt. in fin. & ibi etiam Franc.
num. 3. de offic. Vicarij, lib. 6. Felin. in c. Cauſam
quæ, n. 14. de reſcript. Lap. allegat. 84. Staphil. in
tit. de modo, & forma impetrandi, §. Circa tertiũ,
num. 3. Rota deciſ. 7. de offic. Vicar. aliàs 437. in
37 Antiq. & deciſ. 2. eod. tit. in Antiquior. Et eſt ra-
tio, quia beneficiorum nomine in materia fauo-
rabili etiam curata continentur, vt cap. penult. de
ver. ſignif. gloſ. in cap. Cum in illis, in ver. Proui-
deri, vbi etiam Franc. num. 5. in 4. col. verſ. Secun-
dò verò caſu principali, de præben. lib. 6. & dictũ
eſt ſupra num. 5. Et quamuis Abb. in d. cap. final.
num. 5. de cler. pugnan. in duello, ſentiat faculta-
tem diſpenſandi circa beneficia per Papam alicui
conceſſa intelligi de ſimplicibus: tamen in hoc
non videtur vlterius immorandum, quia prima
opinio tamquam verior, & communior iam fuit
ſemel, atq; iterum approbata in Signatura S. Pœ-
nitentiariæ, & quotidie practicatur: nam quoties-
cumque petitur reualidatio beneficij curati, ſo-
lemus percunctari, an illud fuerit obtentum extra
concurſum; & tunc non reuocatur in dubium fa-
cultas Maioris Pœnitentiarij, ſed de pleno conce-
ditur reualidatio.
38 Ad ſecundum dubium videtur reſpondendum
extra caſum inhabilitatis ex cenſura, vel miniſtra-
tione in cenſura, Maiorem Pœnitentiarium non
poſſe reualidare titulus beneficiorum in concurſu
obtētorum, niſi cum prædicta clauſula, *Si & poſt-*
39 *quam*, &c. Præcipuum fundamentum eſt, quia po-
teſtas diſpenſandi quando agitur de prçiudicio al-
terius, quàm ipſius Principis concedentis, odioſa
eſt, & reſtringenda, Butr. in cap. Per venerabilem,
num. 13. Qui filij ſint legit. & ibi etiam Alex. de
Neuo, num. 52. & Prępoſ. in §. Quod autem, n. 23.
in fin. Felin. in d. cap. Poſtulaſti, num. 11. verſ. Se-
cundus caſus, de reſcript. & in cap. At ſi clerici,
§. De adulterijs, nu. 9. & ibi etiam Alex. de Neuo
num. 15. & 23. de iudic. Alciat. in l. 2. in princip.
num. 51. verſ. Fallit 4. ff. de verb. obligat. vbi alios
citat Couar. in 4. Decretal. in 2. par. c. 8. §. 8. n. 9.
& alibi paſſim DD.
40 In materia autem odioſa, & reſtringibili bene-
ficij appellatione non venit Curatum, vt eſt caſus
in d. cap. Cum in illis, de præb. lib. 6. & ibi notat
Anchar. in 3. notab. Abb. in cap. final. in 2. not. de
præben. gloſ. in cap. Si eo tempore, in ver. Cum
cura, de reſcript. lib 6. & ibi Anchar. in principio,
41 Dec. in rubr. eod. tit. num. 35. & conſequenter po-
teſtas diſpenſandi circa beneficia, ſeu reualidandi
titulos beneficiorum ex oraculo Gregorij XIV.
non includit beneficia curata in concurſu obten-
ta, in quibus agitur de præiudicio concurrentiũ,
ſed ne fiat illi præiudicium, reſtringitur ad bene-
ficia non curata, ſicut facultas conferendi benefi-
cia, quam Papa dat alicui, non extenditur ad cu-
rata, quando alteri præiudicatur: ita in terminis
Gemin. in cap. Dudum, num. 14. de præben. lib. 6.
Felin. in prædicta Decretali Poſtulaſti. num. 11. in
2 caſu, verſ. Quam tandem firmat de reſcript. Re-
buſ. in forma Vicariatus, num. 113. & 114. Garz.
de beneſ. par. 1. cap. 6. num. 45. & ſentiunt Hoſtien.
& Io. Andr. ſupracitati num. 7. Quemadmodum
nec extenditur ad beneficium alteri debitum, Put.
deciſ. 35. lib. 2. Ex quibus patet apertiſſimè facul-
tatem reualidandi titulos beneficiorum nullate-
nus extendi ad beneficia curata in concurſu ob-
tenta, quæ ex Concilio Tridentino, & Bulla Pij V.
ſunt alteri debita, ſcilicet digniori inter probatos
43 ab examinatoribus ſynodalibus. Ratio huius cō-
cluſionis eſt, quia Princeps in ſuis conceſſionibus,
& reſcriptis numquam intendit ius alterius læde-
re, l. Nec accuſ. ibi: [Nec in cuiuſquam iniuriam
beneficia tribuere moris eſt noſtri.] C. de eman-
cip. liber. l. 2. §. Merito, ff. Ne quid in loco publ.
l. Impuberi, ff. de adminiſtrat. tutor. l. Sed cum
ab hærede, ff. Ad Trebell. c. Ex tuatum, de vſu pall.
vbi gloſ. in ver. Permittat, cap. Ad aures, verſ. Cum
non ſit intentionis noſtræ, de reſcript. cap. Super
eo, ibi: *Non tamen eſt noſtra intentionis*, & cap.
Ex parte, il primo, ibi: *Si memores fuiſſemus*, &c.
de offic. Delegat. & plures gloſſas allegat Felin. in
cap. Cauſam quæ, num. 10. verſ. Et generaliter, de
44 reſcriptis, Rot. in Antiquior. deciſ. 2. num. 2. de
renunciat. Vnde nec Pœnitentiaria cōſueuit iuri
quæſito derogare, vt atteſtatur Sarnen. in reg. de
iure quæſit. non tollen. quæſt. 3. num. 4. verſ. Et ſe-
45 cundum iſtam opinionem. Et propterea ante
Concilium Tridentinum in reualidationibus titu-
lorũ ſemper apponebat clauſulam, *ſine vllius præ-
iudicio*, vt paret in formulario de anno 1542. fol.
336. Quinimo eam clauſulam apponebat etiam in
rehabilitatione Regularium ad officia, & dignita-
46 tes. Et Vrbanus VIII. in ſua Bulla Regimini, §. 3.
dum in occultis tribuit M. Pœnitentiario faculta-
tem condonandi fructus malè perceptos, ſimili-
ter adiecit clauſulam, *Sine præiudicio illorum*,
quibus diſtributiones accreſcere, vel decreſcere de-
47 *bent*. Mens igitur Papæ ſemper intelligitur ea eſ-
ſe, vt ius tertij non lædatur; & ita fieri debet in-
terpretatio facultatum, etiamſi verba eſſent im-
proprianda, cap. Super eo, de offic. Delegat. Ge-
min. in cap. Dudum, colum. 2. circa med. verſ.
Contra dictum Lapi, de præben. lib. 6. Roman.
conſ. 334. num. 1. verſ. Secundò idem probatur,
Ruin. conſ. 123. poſt num. 12. lib. 3. Iaſ. in l. Ex fa-
cto, in 4. notab. ff. de vulgar. & pupillar. Bolognet.
conſ. 2. num. 38. Quod præcipuè locum habet poſt
regulam de iure quæſit. non toll. quia debet no-
minatim fieri mentio, & indiuidua derogatio re-
gulæ, vt optimis fundamentis reſoluit Rota apud
Cæſar. de Graſſis, deciſ. 9. aliàs 3. de reſcript. &
deciſ. 1. num. 10. de ver. ſignif.
Nec releuat, quod facultas reualidandi titulos
beneficiorum, de qua in oraculo Gregorij ſit val-
de ampla, & exuberans, cum tribuatur etiam in
caſibus, in quibus ex Bulla Pij V. ſũmus Pontifex
eſt alloquendus; quoniam reſpondetur hæc ver-
ba reſtringi ad tres caſus expreſſos in ead. Bulla
Pij V. videlicet ad irregularitatem ex homicidio
vo-

voluntario, ſimonia ſcienter contracta, & publicis criminibus, ſuper quibus voluit Romanum Pontificem eſſe conſulendum à Maiore Pœnitentiario, vt legitur in Bulla; ac proinde reualidandi facultas propter illa verba oraculi nequaquam extendi poteſt ad parochiales in concurſu obtentas in præiudicium concurrentium.

48 Sed eſto verba oraculi eſſent vniuerſalia, & prægnantia; nihilominus non extenderentur ad tollendum ius alteri quæſitum ſine derogatione regulæ, quia vt formaliter dixit Rota apud Cardinalem Seraph. deciſ. 1082. n. 6. & ſeqq. [Papa non cenſetur velle iuri alterius derogare quibuſcumque vtatur verbis, & clauſulis, niſi expreſſè deroget regulæ; imo nulla alia formula poteſt introduci, per quam poſſit dici conſtare de mente Papæ volentis tertio præiudicare, niſi faciat regulæ mentionem, quia proteſtatio, quam Papa facit in regula tollit eius conſenſum, & voluntatem ab actu gerendo, vbi ei non derogatur.] Hactenus verba deciſionis: & ita prius dixerat Sarnen. in proœmio regulæ, q. 5. nu. 8. & tenuit Rota in Burgen. iuris ſepeliendi coram Cæſare de Graſſis, 10. Iunij 1575. quæ habetur in tit. de reſcript. dec. 9.

Supereſt nunc, vt ſatisfiat nonnullis difficultatibus, quæ in contrarium excitantur.

49 Opponitur enim primò, quod facultas reualidandi titulos parochialium ſit præiudicialis ex ſui natura, quia parochiales vt plurimum conferuntur præuia forma examinis per concurſum à Concilio Tridentino præſcripta; & iura adaptantur ad ea, quæ frequenter accidunt, non quæ rarò, l. Nam ad ea, ff. de leg. in gratia autem ſui natura præiudiciali non requiritur derogatio regulæ de iure quæſit. non tollen. Rot. deciſ. 15. in fin. de offic. deleg. & deciſ. 6. de cauſ. poſſeſ. & propriet. in nouis, & in recent. deciſ. 174. n. 1. 2. & 3. p. 1. Seraph. dec. 762. n. 4. & deciſ. 1445. n. 6. & alij paſſim.

At reſpondetur, hanc theoricam non applicari caſui noſtro duplici ratione. Prima eſt, quia in oraculo Gregorij IV. non legitur facultas reualidandi titulos parochialium, ſed tantummodo reualidandi titulos beneficiorum. Hæc autem facultas quando agitur de præiudicio tertij, non extenditur ad beneficia curata, vt clarè oſtenſum eſt ſupra à n. 39. nemo autem dixerit facultatem conferendi beneficia non curata, quæ per concurſum non conferuntur, eſſe præiudicialem ex ſui natura, cùm potius nemini præiudicium afferat. Secunda ratio eſt, quia dato, & non conceſſo, quod in prædicto oraculo explicitè contineretur facultas reualidandi titulos parochialium; nihilomi-
50 nus hæc gratia non eſſet dicenda præiudicialis ex ſui natura: quandoquidem gratia ſui natura præiudicialis non dicitur illa, quæ frequenter præiudicialis, ſed illa tantùm, quæ naturaliter, & intrinſecè implicat præiudicium, & quæ ſemper præiudicat, & per neceſſe, itaut ſola gratia ſecum afferat præiudicium in neceſſariam conſequentiam, vt in exemptione à decimis, in exemptione à iuriſdictione, in derogatione, & commutatione vltimæ voluntatis, in diſmembratione, vnione, & conſimilibus, in quibus Papa ex ſola gratia intelligit præiudicium; & cum de illius poteſtate dubitari non poſſit; & de voluntate conſtet ex natura ipſius gratiæ, meritò non requiritur derogatio regulæ, vt egregiè declarat Rota in Bononien. Vſusfructus, 23. Maij 1625. verſ. Non obſtat quod hæc gratia, coram Coccino, & in recent. deciſ. 11. n. 25. p. 6. & deciſ. 17. n. 1. p. 1. Caſſador. deciſ. 1. de priuileg. Seraph. deciſ. 1445. nu. 6. & deciſ. 762. At
51 reualidatio tituli parochialium non eſt huiuſmodi, quia plurimi ſunt caſus, in quibus parochiales conferantur abſque forma examinis per concurſum, ſcilicet in reſignationibus, in permutationibus, in parochialibus ad Papam deuolutis, in parochialibus vnitis, in parochialibus regularibus, in parochialibus iuriſpatronatus laicorum: item in parochialibus, quæ quotidie in Dataria impetrantur certo modo, puta ob non factas publicationes, ob non ſeruatam formam examinis per concurſum, ob non factam dimiſſionem iuxta Extrauag. Execrabilis, ob non delationem habitus, & tonſuræ, propter hæreſim, propter ſimoniã, & in alijs pluribus. Qui caſus omnes ſi in vniuerſum conferantur cum illis, in quibus requiritur concurſus abſq; dubio frequentiores apparebunt; & cõſequenter non applicatur regula dictæ l. Nam ad ea, ff. de legib. quia facultas reualidandi titulos parochialium intelligenda eſt de parochialibus, quæ conferuntur ſine concurſu, quod frequentiſſimè accidit; & ſic huiuſmodi facultas non eſt ſui
52 natura præiudicialis; & eo magis, quia textus in d. l. Nam ad ea, intelligitur de his, quæ ſemel tantùm, aut bis poſſunt contingere, vt patet ex l. ſeq. vbi dicitur: Quæ verò ſemel, aut bis accidunt, contemnunt legiſlatores, & in l. Iura, ff. eod. dicit textus: iura ex ijs, quæ forte vno aliquo caſu accidere poſſunt, non conſtituuntur, & gloſ. in l. Ex ijs, eod. tit. ponit exemplum de Lazaro reſuſcitato; & ita hæc iura declarat Albericus in l. Si maior, C. de legitimis hæredibus. At Parochiales Eccleſiæ ſine concurſu non ſemel tantùm, aut bis, ſed frequentiſſimè conferuntur, vt dictum eſt; & ideo facultas reualidandi hos titulos non apparet quomodo dici poſſit ſui natura præiudicialis ex regula d. l. Nam ad ea: quæ tamen dicta ſint ex abundanti, quia in oraculo Gregorij non continetur hæc facultas reualidandi titulos parochialium, niſi per extenſionem, quæ quidem extenſio fieri non poteſt quando agitur de præiudicio tertij, vt ex dictis conſtat.

53 Opponitur ſecundò, Pœnitentiaria diſpenſat in matrimonio contracto cum legitimatione prolis in præiudicium legitimorum, & venientium ab inteſtato. Item condonat puellis violatis dotes obtentas à Confraternitatibus cum præiudicio virginum. Cur ergo ſimiliter non conualidet titulos parochialium in præiudicium cõcurrentiũ?

At facilis eſt reſponſio, quia in prædictis duobus caſibus Pœnitentiaria expreſſam habet facultatem à Summo Pontifice: nam quoad legitimationem prolis habet oraculum Gregorij XIV. §. 2. & quoad condonationem dotium habet oraculũ Pauli V. de menſe Maij 1617. & cum hæ duæ facultates ex ſui natura videãtur præiudiciales, quia non poteſt legitimari proles, quin fiat aliquod præiudicium venientibus ab inteſtato, nec poſſunt condonari dotes puellis corruptis, quin præiudicetur virginibus; vtique Papa cenſetur voluiſſe tertio præiudicare, & ſic non intrat regula de iure quæſ. non toll. At ſecus eſt in reualidatione tituli beneficiorum, quia hæc facultas poteſt verificari in beneficijs non curatis, vel etiam curatis extra concurſum obtentis, in quibus nulli fit præiudicium, vt iam diximus.

Præ-

Digitized by Google

54 Præterea ſecundum opinionem, quæ veriſſima eſt, & communiter tenetur, legitimatio proli, non præiudicat agnatis quando fuit facta poſt obitum parentum; & ſic quando fuit ius quæſitum venientibus ab inteſtato, vt tenent communiter Canoniſtæ in c. Per venerabilem, Qui filij ſint legit. vbi in ſpecie Butr. nu. 13. & alij ſupracitati nu. 39. Bald. conſ. 361. num. 2. verſ. Sed quidquid ſit lib. 5.
55 Quod ſi legitimatio fiat ante obitum parentum, tunc ius venientium ab inteſtato eſt omnino incertum, & euentuale, quia fieri poteſt, vt prædecedant parentibus, vel vt parentes faciant teſtamentum. Et idem dicendum de virginibus quo ad dotes, quarum ius eſt prorſus incertum, & euentitium, de quo non curat S. Pœnitentiaria, vt inquit Sarnen. ſupracitatus n. 25. at ius, quod habet magis idoneus in concurſu ad parochialem Eccleſiam eſt certum, & primarium, vt initio oſtendimus, & ideo hæc ſimilia ad rem non pertinent.

56 Opponitur tertiò, quando Princeps abſtergit maculam reſtituendo aliquem ad famam, vel ad bona, tunc non conſideratur præiudicium tertij, quia reſtitutio eſt prioris ſtatus reparatio, & reſtitutos in priſtinũ ius recidit, arg. c. Nos Sanctorũ, & c. Iuratos, 15. q. 6. & c. Quia diligentia, de elect. & cap. Si quem, in fin. 2. q. 3. & l. 1. C. de ſent. poſſ. Ergo ſimiliter vbi Maior Pœnitentiarius auctoritate Apoſtolica diſpenſat ſuper irregularitate abſtergendo maculam per diſpenſationem; fit reſtitutio in primęuum ſtatum, nec habetur ratio pręiudicij alieni.

57 Sed hanc obiectionem ſoluit tex. rotundus in cap. Quamuis, de reſcrip. lib. 6. vbi eſt expreſſum, quod reſtitutio facta per Papam nihil operatur in præiudicium eius, cui ante reſtitutionem fuit ius quæſitum; nec fit retrotractio ad primæuum tempus, quia, vt ibi dicitur, talis reſtitutio, vbi aliud non exprimitur, intelligitur fieri ſine iuris præiudicio alieni: & ita ibi eſt caſus ſecundum Io. And. Anchar. Gemin. Franc. & omnes in ſumm. textus, & firmant Abb. in cap. 1. in primo not. de Paroch. Oldrad conſ. 325 n. 8. verſ. Præterea, Feder. de Sen. conſ. 26. nu. 2. verſ. Item excluſus, plenè Caſtillion conſ. 8. per totum, maximè nu. 9. Fulgoſ. conſ. 143. per tot. Socin. Senior. conſ. 32. nu. 23. lib. 1. Ioan. de
58 Anania conſ. 32. nu. 6. generaliter enim in gratijs nunquam fit retrotractio in præiudicium iuris tertio quæſiti, niſi in literis hoc exprimatur, vt in gratia Perinde valere, d. c. Quamuis, & cap. Si pro te, vbi tex. optimus, de reſcrip. lib. 6. & ibi plenè Gemin.

59 Et hinc fit, vt ſi diſpenſetur cum illegitimo, vel irregulari occulto, quamuis conualidetur electio de ipſo per Capitulum celebrata, quia per diſpenſationem omnia reformantur, vt poſt Innoc. & Hoſtien. notat Abb. in cap. Niſi, nu. 16. de renunc:
60 tamen ſi medio tempore alius fuerit electus, licèt poſtea per diſpenſationem macula ſit ſublata: nihilominus diſpenſatio non retrotrahitur ad tempus primę electionis in pręiudicium ſecundi electi, vt determinat Innoc. in cap. Dudum, il primo in fine, de elect. Speculator in tit de abolit. & purgat. §. Nunc de Epiſcoporum diſpenſatione, verſ. Sed pone clericus accuſatus, &c. quos refert, & ſequitur Archidiac. in cap. Si quis de miniſterijs, in fin. 50. diſt. Alia plura exempla, in quibus non fit retrotractio in præiudicium iuris tertio quæſiti, congerit Cardin. conſ. 105. à n. 9. verſ. In contrarium.

61 Opponitur quartò, quando Pœnitentiaria reualidat titulos parochialium in concurſu quoad inhabiles ex cenſura, vel cenſuræ violatione non apponit illam clauſulam, *Fiet poſtquam ſatisfecerit, &c.* ergo longè minus debet illam apponere quoad inhabiles ex alijs defectibus; nam inhabilitas ex cenſura, vel illius violatione cum peccato contrahitur, cap. Nemo Epiſcoporum, 11. q. 3. & infra de cler. excom. miniſtr. per totum: inhabilitas verò ex alijs defectibus multoties contingit ſine vlla culpa, vt irregularitas ex defectu lenitatis, ex defectũ natalium, ex bigamia, & huiuſmodi; vnde abſurdum videtur, vt durius agatur cum his, qui culpa vacant, & ſunt potius digni maiori indulgentia.

62 Verum hæc difficultas facilè ſoluitur, quoniam in primo caſu idcirco Pœnitentiaria non apponit illam clauſulam, quia ſpecialem habet facultatem ex oraculo Pauli V. reualidandi titulos in concurſu quantum ad inhabiles ex cenſura, vel violatione cenſuræ; & cum hæc facultas ex ſui natura ſit præiudicialis, & Papa intellexerit præiudicium ex ſola gratia, quia non poteſt reualidare titulus beneficij in concurſu obtenti, quin fiat pręiudicium competitoribus: meritò Papa cenſetur voluiſſe illis præiudicare, & conſequenter in eo caſu non debet apponi illa clauſula, *fiet poſtquam*; prout etiam ſeruat Dataria. At ſecus eſt quando inhabilitas prouenit ex alijs defectibus; quia tunc non reperitur data expreſſa facultas reualidandi titulos parochialium in concurſu; & ideo neceſſaria eſt illa clauſula excluſoria præiudicij competitorum.

Et hinc ſumitur validiſſimum fundamentũ pro hac ſententia: nam cum bon. mem. Cardin. Burgheſ. tunc Maior Pœnitentiarius petijſſet à Sũmo Pontifice annuente ſuo facultatem reualidandi titulos parochialium in concurſu obtentarum in quocumque caſu, Sanctitas Sua noluit ita generaliter hanc facultatem impertiri, ſed eam conceſſit, & quidem maxima cum difficultate in ſolo caſu inhabilitatis ex cenſura, vel miniſtratione in cenſura; in alijs verò caſibus expreſsè illam denegauit, vt atteſtantur qui hac de re cum Pontifice egerunt: vnde neſcitur qua ſecuritate conſcientiæ nos poſſimus facultatem ſic limitatam extendere ad inhabilitates ex alio delicto, vel defectu prouenientes.

Nec dicatur hoc indultum fuiſſe impetratum per errorem, eo quod Cardinalis Burgheſius non crederet ſe habere hanc facultatem reualidandi titulos beneficiorum in concurſu obtentorum: imo enim hanc facultatem non habebat, vt clarè oſtenſum eſt ſupra: & ideo eam petendo non errauit; & ſanè abſonum videtur ſentire tot viros doctrina, & prudentia inſignes, qui tunc temporis erant in Prætorio S. Pœnitentiariæ, & de quorum conſilio, & aſſenſu negocium fuit geſtum, in ſe tam graui turpiter hallucinatos fuiſſe: nam turpe eſt ignorare ius, in quo quis verſatur, dicit textus in l. 2. §. Seruius, ff. de origin. iur. & eo magis, quia facultas reualidandi titulos beneficiorum fundatur tota in oraculo Gregorij XIV. & incredibile eſt tantos viros non intellexiſſe vim prædicti oraculi.

Ad ponderationem verò, quod maior ſit ratio reualidandi ſine prædicta clauſula titulos beneficiorum in concurſu obtentorũ ſi inhabilitas pro-

ueniat

Digitized by Google

ueniat ex defectu, quàm ſi proueniat ex cenſuris,
63 vel violatione cenſurarum. Reſpondetur faculta-
tem diſpenſandi in vno caſu nõ extendi ad alium,
ſublata verborum ſignificatione non comprehen-
ſum, etiamſi in illo ſit maior ratio, quàm in ex-
preſſo, Felin. hic n. 8. in prima limit. Gambar. de
auctor. Legat. tit. 10. nu. 203. quod pluribus exem-
plis confirmat Nauar. in manuali cap. 27. nu. 275.
quia exorbitantia à iure communi non ſunt ex-
tendenda de vno ad aliud, cap. Quæ à iure, de re-
gul. iur. lib. 6. Feder. de Sen. conſ. 14. nu. 4. verſ. Non
obſtant contraria, Nauarr. d. n. 275. verſ. 16.
64 Præterea conſideratio peccati, de qua ſupra,
non eſt bona, quia Sedes Apoſtolica difficilius di-
ſpenſat in irregularitatibus ex defectu, quæ ſine
peccato contrahuntur, puta cum bigamis, cum
ſpurijs, ſeu adulterinis, & cum corpore vitiatis,
quàm ſuper inhabilitate ex cenſura, vel cenſuræ
violatione, quæ cum peccato contrahitur, vt pra-
ctici norunt: & differentia fortè prouenit ex faci-
litate, & frequentia incurrendi cenſuras ob illa-
rum multitudinem: ideoque vſu receptum eſt, vt
in omnibus literis gratiæ apponatur clauſula ab-
ſolutionis à cenſuris: quare non ſine rationabili
cauſa Paulus V. fuit promptior ad concedendam
facultatem reualidandi titulos beneficiorum in
concurſu obtentorum ab inhabilibus propter cẽ-
ſuram, vel illius violationem, quàm propter alias
irregularitates, quæ rarius contrahuntur, & dif-
ficilius tolluntur.

Ex quibus conſtat prædictam clauſulam, *ſi et
poſtquam*, eſſe omnino apponendam quoties con-
ceditur reualidatio extra caſum cenſuræ, vel vio-
lationis cenſuræ: & quamuis hoc modo nonnihil
recedamus à formulario, in quo ſemper, & indi-
ſtinctè memorata clauſula apponebatur. Nos ve-
rò modo eam apponimus, modo non apponimus:
tamen hanc differentiam poſt oraculum Pauli V.
facimus rationabiliter, quia in caſu cenſuræ &c.
habemus facultatem præiudicandi concurrenti-
bus, & ideo dictam clauſulam non apponimus: in
alijs verò caſibus hanc facultatem non habemus;
& ideo illam apponimus: ſatius autem eſt rece-
dere à formulario in parte modò dictam clauſu-
lam apponendo, modò non apponendo, quàm
recedere in totum nunquam eam apponendo, vt
patet ad ſenſum.
65 Ad tertium dubium reſpondendum videtur
Maiorem Pœnitentiarium habere facultatem re-
ualidandi titulos parochialium in concurſu ob-
tentarum, dummodo apponat prædictam clauſu-
lam, *ſi et poſtquam*. Ratio eſt euidens, quia facul-
tas reualidandi titulos beneficiorum, quam ha-
bet à Gregorio XIV. tamquam fauorabilis exten-
ditur etiam ad beneficia futura, vbi non agitur
de præiudicio tertij, vt ex Gemin, Felin. & alijs
oſtenſum eſt in primo dubio: quando autem cum
prædicta clauſula reualidatur titulus beneficij cu-
rati in concurſu obtenti, nulli fit præiudicium.
66 Quod vt clariùs appareat, obſeruandum eſt
accuratè prænominatam clauſulam bis apponi in
formula reualidationis huiuſmodi, vt patet in
formulario in rubrica, A mala promotione ante
ætatem, & à mala prouiſione, fol. 13. Primò enim
apponitur in ea parte, in qua datur abſolutio à
peccato, vel cenſura: & tunc apponitur his verbis:
*Quodque illis, quibus ipſe in concurſu per fraudem
ſic prælatus fuit, ſatisfaciat, vel cum eis concordet*: &
hoc ideo fit, quia non eſt neceſſe, vt reſtitutio
præcedat abſolutionem, ſed ſatis eſt, vt ante ab-
ſolutionem pœnitens ſe obliget ad reſtituendum
quamprimum poterit, vt poſt Hoſtien. Archid. &
Io. Andr. notat Feder. de Senis conſ. 58. nu. 4. verſ.
Super hoc. Deinde apponitur hæc clauſula in alia
parte, in qua datur reualidatio tituli; & tunc re-
peritur concepta per hæc formalia verba: *Si &
poſtquam prædictis ſatisfecit, vel cum eis concor-
dauerit, vt præfertur dictã parochialem Eccleſiam
retinere licite valeat miſericorditer diſpenſari man-
dare dignemini, &c.* Et in hoc ſecundo caſu ſatisfa-
ctio debet omnino præcedere diſpenſationem, vt
euidenter demonſtrant illa verba, *ſi & poſtquam*.
Vnde cum tempore diſpenſationis, quæ concedi-
tur à Confeſſario vigore literarum Apoſtolicarum
Maioris Pœnitentiarij iam ceſſauerit præiudicium
concurrentium, eo quod iam fuerit eis ſatisfactũ,
vel cum ipſis concordatum: ambigi non poteſt de
validitate diſpenſationis, & reualidationis: de
qualitate enim concurſus non eſt facienda men-
tio in gratia, niſi propter præiudicium concurren-
tium, cùm hæc qualitas non ſit de his, quæ de iu-
re ſunt exprimenda in impetratione, ſecundum
ea, quæ notat gloſ. in cap. Super literis, in verb. Li-
teras dediſſemus, de reſcript. vnde cum ante per-
fectionem gratiæ iam ceſſauerit præiudicium, im-
67 petratio, ſeu reualidatio ſuſtinetur: nam in
mandatis de diſpenſando, conferendo, & ſimili-
bus quoad habilitatem impetrantis, ceſſante
ſubreptione, non attenditur tempus datæ litera-
rum, ſed tempus executionis, vt cap. Is cui, de præ-
ben. lib. 6. & cap. Ei cui, eod. tit. & libro, vbi eſt
caſus ſecundum Abb. in cap. Dilectus, il ſecondo,
n. 7. ſupra de præben. ſatis enim eſt, vt ſit habilis
perſona, quando potentia explicatur ad actum, vt
ait in d. c. Is cui, Io. Andr. in gloſ. Additionali, in
ver. Dimittat, Felin poſt alios in cap. Eam te, n. 18.
in prima fall. de reſcrip. Id quod aliquibus exem-
plis manifeſtius apparebit: Finge enim ante exe-
cutionem literarum reualidationis competitores
eſſe mortuos, vel aliud beneficium incompatibile
aſſecutos, aut religionem profeſſos: profectò his
caſibus nemo negauerit Confeſſorem in vim lite-
rarum Maioris Pœnitentiarij poſſe reualidare ti-
tulum parochialis vtcumque obtentæ in concur-
ſu, quia ante illarum executionem omnis ratio
concurſus euanuit: Ergo idem dicendum quando
ante diſpenſationem, & reualidationem lator ſa-
tisfecit concurrentibus, vel cum eis concordauit:
ceſſat enim omne præiudicium, quia nemo vide-
tur fraudare eos, qui ſciunt, & conſentiunt, l. Ne-
mo videtur fraudare, ff. de reg. iur. l. Cum dona-
tionis, C. de tranſact. l. 1. §. Vſque adeo, ff. de inior.
68 & qualitercumque ſatisfiat, dicitur facta reſtitu-
tio, l. Item liberatus, in princ. ff. Quibus modis pi-
gnus, vel hypoth. ſolu. l. ſi rem, §. Satisfactum, ff. de
accuſat. gloſ. in regula Peccatum, in ver. Reſtituatur,
lib. 6.
69 Et ex hoc patet reſponſio ad doctrinam Gome-
ſij ſuper regula de iure quæſ. non toll. q. 1. nom. 41.
verſ. Poſtremo pro complemento; quod clauſula
Quatenus non tollatur ius quæſitum, reddat gra-
tiam conditionalem; & ideo ſtante præiudicio,
gratia ſit ab initio inualida, nec conualeſcat ex
eo, quod poſtea ſatisfiat damnum paſſo.

Etenim hæc doctrina eſt in ſe vera, ſed caſui no-
ſtro non applicatur duplici ratione, Primò, quia
ante-

antequam Confeſſarius exequatur litteras Pœnitentiariæ, & reualidet titulum parochialis, iam repetitur ſublatum præiudicium, cum iam fuerit ſatisſactum concurrentibus, vel cum eis concordatum vigore dictæ clauſulæ, *Si & poſtquam*: ergo clauſula, *Quatenus*, &c. dato quod eſſet expreſſa in oraculo Gregorij XIV. non inficit diſpenſationem, ſeu reualidationem, quia ante executionem

70 litterarum conditio illa fuit purificata. Vnde perinde eſt, ac ſi diſpoſitio ab initio fuiſſet pura, l. Si pupillus, ibi: Conditione expicta, pro eo eſt, quaſi purè ei hæreditas, vel legatum relictum ſit, ff. de condit. inſtitut. & notat Bald. in l. Cum in teſtamento, in fin. C de manumiſſ. teſtam. Dec. conſ. 551. nu. 7. & conſ. 629. n. 4. Socin. iunior conſ. 69. nu. 4. lib. 3.

71 Deinde doctrina Gomeſij non applicatur, quia in facultate Maioris Pœnitentiarij reualidandi titulus beneficiorum nō habetur illa clauſula, *Quatenus non tollatur*, &c. nec tacitè ſubintelligitur, ſed benè intelligitur clauſula, *Sine alicuius præiudicio*; quæ tamen non facit gratiam conditionalem, & ideo gratia valet ab initio, cum obligatione tamen ſatisfaciendi damnum paſſo, vt declarat idem Gomeſ. vbi ſupra, & Rebuſ. in praxi beneſ. in forma nouæ prouiſionis, verſ. Dummodo tempore: alioquin ſi prædicta clauſula, *Quatenus*, &c. ſemper ſubintelligeretur, omnis gratia eſſet conditionalis, & diſpenſationes, & abſolutiones, quas paſſim concedit Pœnitentiaria cum obligatione ſatisfaciendi parti læſæ, tanquam conditionales eſſent inualidæ ab initio, nec conualidarentur per ſatisſactionem ſubſequutam: quod quàm ſit abſurdum aſſerere, nemo non videt.

72 Ad quartum, & vltimum dubium dicimus non pertinere ad Pœnitentiariæ officium indicare, vel præſcribere modos, quibus tutò poſſit ſatisfieri concurrentibus, vel cū eis concordari: hoc enim eſt munus prouidi, & diſcreti Confeſſoris, qui pro locorum, temporum, & caſuum diuerſitate ſuo ingenio, ac prudentia adhibere debet aptiora media, quibus conſultum eſſe poſſit ſecuritati pœnitentis, & indemnitati concurrentibus, vt in cap. Omnis vtriuſque, §. Sacerdos, de pœnit. & remiſſ. Et huiuſmodi modos recenſere in abſtracto, nimis eſſet longum, & laborioſum, ne dicam impoſſibile. Sed nihilominus quia difficultas exequendi prædictam clauſulam, *Si & poſtquam*, &c. reſtringitur ad duo capita, videlicet ad periculum manifeſtandi delictum, & ad incertitudinem perſonarum, quibus ſatisfieri oportet: oſtendendum nobis erit neutram ex his difficultatibus impedimento eſſe, quo minus dicta clauſula ad practicam deduci poſſit.

73 Et quidem quod ſpectat ad periculum, ne crimen occultum detegatur, animaduertendum eſt plurimos eſſe caſus, in quibus huiuſmodi periculum non ſubeſt, videlicet in omnibus irregularitatibus, & inhabilitatibus, quæ ſine peccato contrahuntur, puta ex defectu lenitatis, ex bigamia, ex defectu natalium, ex homicidio pro defenſione patriæ, vel parentum, aut in bello iuſto, maximè contra inimicos fidei, & conſimilibus. Vnde in his caſibus, cum nullum ſit delictum, conſequenter nullum erit periculum detegēdi turpitudinem propriam; ac proinde palam, & publicè poterit ſatisfieri competitoribus, vel cum eis concordari, vt de ſe patet. In alijs verò irregularitatibus ex delicto, ſi quidem loquamur de illa, quæ incurritur ex leuiſſima culpa per homicidium caſuale, ſimiliter ceſſat omnis difficultas, quia nō eam continet turpitudinem, quæ deterreat ab illius manifeſtatione, vt in plurimis exemplis congeſtis à Marian. Socin. in cap. Ad audientiam, de homicid. Sed ſi agatur de irregularitate ex homicidio voluntario, de quo in loco nulla prorſus habetur notitia, putà ex aborta occulto, vel quia ab omnibus creditur mortuus naturaliter is, qui veneno necatus fuit: vtique ex ſatisfactione, vel concordia cum competitoribus nulla poterit oriri ſuſpicio perpetrati delicti, quod prorſus ignoratur.

Præterea etiam in caſu, in quo homicidium eſſet publicum, & nuper commiſſum, & in eodem loco, non deeſſent modi prudentiales ſatisfaciendi competitoribus.

74 Sed eſto daretur aliquis caſus, in quo nulla ratione prouiſus poſſet ſatisfacere competitoribus abſque eo, quod ſeipſum proderet: nihilominus non eſſet liberatus à reſtitutione, quia impedimētum, vel impotentia reſtituendi nō extinguit ſubſtantiam obligationis, ſed ſuſpendit illius effectum in tempus, quo impedimentum ceſſauerit, & ita ciuilis, & naturalis obligatio remanet, ſed eſt inefficax durante impedimento; hic eſt text. in cap. Odoardus, de ſolut. & ibi gloſ. vltima, Hoſtienſ. num. 8. 10. Andr. num. 6. Butr. in 1. notab. & n. 3. & num. 14. Cardin. in 2. quæſt. circa finem, verſ. In gloſ. 3. Anchar. in 8. not. Imola num. 1. & Abb. in 3. not. Rota deciſ. 31. num. 5 de re iudic. in Antiq. Caſſador. deciſ. 11. n. 1. de reſcript.

75 Nunc videamus, an obſtet ſecunda difficultas incertitudinis perſonarum, quibus faciēda eſt reſtitutio: & ſanè ſi prouiſus nulliter de beneficio in concurſu non habeat niſi vnum competitorem, nulla erit incertitudo, quia illi beneficium eſt de iure debitum, ac proinde ei ſoli ſatisfaciendum erit, vel cum eo concordandum, iuxta doctrinam D. Thomæ, & communem oſtenſum eſt ſupra n. 17. & 26. Et idem dicendum ſi competitores fuerint plures, ſed vnus tantùm ſit ſuperſtes, eo quod alij an ſint mortui, vel Religionem ingreſſi, aut aliud æquale beneficium incompatibile aſſequuti; quod ſi tres, aut quatuor, vel plures ſuperſint ex approbatis; tunc ſi vnus ætate, moribus, doctrina, & prudentia ſit cæteris omnibus longè præſtantior, & eminentior, & de hoc ſit fama publica in loco, & communis omnium reputatio: vtique cum ſecuritate conſcientiæ poterit nulliter prouiſus illi ſatisfacere vel beneficium ei renunciando, vel dādo recompenſationem: tenetur enim inueſtigare cui facienda ſit reſtitutio, ſecundum D. Thom. in 4. ſent. diſt. 15. qu. 1. art. 5. q. 4. ad 1. & in 2. 2. q. 62. art. 5. ad 3. Et ſatis eſt, vt ex probabilitate morali intelligat ſe illi, & non alteri damnum intuliſſe, ad hoc vt ei ſatisfaciendo ſit tutus quoad Deum, c. fin. de iniur. & dam. dat. l. Si ſeruus, la ſeconda, §. Si ex plauſtro, & l. Qui occidit, §. In hac, ff. ad leg. Aquil.

Nec dicatur iudicium de magis idoneo ad ſolū Epiſcopum pertinere; quoniā poſt Bullam Pij V. Epiſcopus in hoc nullum habet arbitrium, ſed tenetur præcisè eligere digniorem ex approbatis, vt patet ex dictis ſupra num. 26. & 27. Vnde qui in fraudem obtinuit parochialē, poſthabito Epiſcopi iudicio, poterit tutò ſatisfacere illi, qui communi omnium æſtimatione habetur pro digniori.

Si verò nullus ex competitoribus euidenter appareat eminentior, tunc nulliter prouiſus ſi irregularitatem, ſeu inhabilitatem contraxerit ſine culpa, & peccato, poterit adire Epiſcopum publicè, & palam, & de illius conſilio ſatisfacere; ſi verò eam contraxerit ex delicto, poterit eidem reuelare in Confeſſione ſacramentali ſe eſſe inhabilem ex quodam impedimento occulto ad parochialem retinendam; & ideò ſe promptum eſſe ad illam reſignandam, vel ſatisfaciendum illi ex competitoribus, quem ipſe Epiſcopus magis idoneum iudicauerit.

Et ad extremum ſi neque ex iudicio Epiſcopi, neque aliundè conſtare poſſit quis ex competitoribus ſit dignior, & omnes videantur æquè idonei: hoc caſu poterit omnibus ſatisfacere æqualiter, non quidem per reſignationem beneficij, quod diuiſionem non patitur, cap. Maioribus, de præben. Sed per illius æſtimationem, ad gloſ. 1. in regula Peccatum, de regul. iur. lib 6. videlicet cautè ſoluendo in pecunia cuiq; ſuam portionem arbitrio Confeſſoris, iuxta conſilium D. Thom. in 2. 2 d. q. 62. art. 6. ad 2.

Alia remedia poterũt ſuggerere varia accidentia, & circumſtantiæ diuerſæ, quæ modò nos diuinare non poſſumus. Hoc autem eſt, quod maiores noſtri non putarunt prædictam clauſulam, *Si & poſtquem*, &c. eſſe impracticabilem; alioquin eam non appoſuiſſent, ſicut appoſuerunt in formulario circa annum 1591. & ſeruarunt Clemens VIII. tunc M. Pœnitentiarius, Iulius Antonius Cardinalis S. Seuerinæ ſucceſſor Clementis in eodem Officio. Lucius Cardinalis Saſſus Regens, Cardinalis Toletus Conſultor Theologus, & Hieronymus Cardinalis Pamphilius Sanctiſſ. D. N. Innocentij X. patruus Conſultor Canoniſta, ac deinde Regens: & iterum de anno 1612. D. Coccinus Regens, P. Iuſtinianus Conſultor Theologus, & D. meus Ioan. Franciſcus Fagnanus Conſultor Canoniſta in formulario ab eis reformato, & ſubſcripto.

Ne Prælati vices ſuas, vel Eccleſias ſub annuo cenſu concedant.

Cap. Præterea.

SVMMARIVM.

1 *PEcuniam dans vt ſpiritualem iuriſdictionem exerceat, officio priuatur; & ſi conferens illud amplius conferre non poterit, & canonicè punietur.*
2 *Iuriſdictio Epiſcopalis eſt quid ſpirituale, & pretio conferri non poteſt ſine labe ſimoniæ.*
3 *Simonia non committitur in Curia Romana in his, quæ ſimoniaca ſiunt, quia prohibita ſi fiant Principe authorizante, & ſcienter.*
4 *Secus in his quæ prohibita ſunt quia ſimoniaca.*
5 *Beneficium eccleſiaſticum vendere an ſit ſimoniacũ quia prohibitum, vel è conuerſo.*
6 *Annatæ vtrum in Curia Romana exigantur licitè, & ſine vitio ſimoniæ; latiſſimè diſcutitur vſque in finem.*
7 *Annatæ à quibus impugnentur.*
8 *Annata vnde dicatur, quid ſit, & quot illius ſpecies.*
9 *Annata propriè ſumpta quæ, & quanta ſit, & de quibus beneficijs ſoluatur.*
10 *Annata Bonifaciana quæ.*
11 *Commune ſeruitium quid ſit.*
12 *Minuta ſeruitia quæ.*
13 *Quindennium quid ſit.*
14 *Annatarum origo, & antiquitas, & n. ſequen.*
15 *Damaſi Papæ teſtimonium de annatis.*
16 *Conſuetudo Eccleſiæ Romanæ præualet authoritate cuiuſcumque Doctoris.*
17 *Annatarum iuſtitia deducitur ex iure diuino, & naturali, & n. ſeqq.*
18 *Decimarum decima ſummo Sacerdoti in lege veteri ex præcepto diuino à Leuitis præſtabantur.*
Annata ſoluitur Papæ loco decimarum, ibidem, & num 25.
19 *Papa in quibus præcellat Pontificem legis veteris.*
20 *Ioannis Andreæ propoſitio in Concilio Viennenſi de vigeſima redituum totius orbis à clericis perſoluenda pro ſuſtentatione Papæ, & Cardinalium, & n. 75.*
21 *Decimæ debentur iure diuino omnibus curam animarum habentibus.*
22 *Parochus fundat intentionem de iure communi ſuper decimis, & Epiſcopus ſuper quarta decimarum.*
23 *Papa conſtitutus eſt Paſtor totius gregis dominici, & n. ſeqq.*
24 *Sacerdotibus debentur ſtipendia laboris iure diuino, naturalique.*
25 *Decimæ papales exiguntur pro ingruentibus Eccleſiæ neceſſitatibus, nec ſunt perpetuæ.*
26 *Eccleſia eſt vnum corpus myſticum in multa membra diffuſum inſtar corporis humani.*
27 *Capite langueſcente cætera membra quoque inficiuntur.*
28 *Eccleſiæ omnes prodierunt ex vtero Eccleſiæ Romanæ.*
29 *Papa eſt Sponſus vniuerſalis Eccleſiæ, & Pater Patrum.*
30 *Pater poteſt cogere filios ad præſtanda ſibi alimenta ipſos etiam vendendo.*
31 *Filia tenentur alere matrem inopem iure naturæ.*
32 *Patri ſpirituali non minus obſequi debemus, quam carnali.*
33 *Eccleſiæ omnes Mundi Romanæ ſubſunt Eccleſiæ.*
34 *Et quidquid habent in peculio, habent ſeparatum quodammodo à rationibus Dominicis Domini permiſſu.*
35 *Eccleſia Romana cum aliquid percipit ab eccleſijs inferioribus, nil noui acquirit, ſed retinet quod ſuum eſt.*
36 *Subſidium charitatiuum debetur Epiſcopo indigenti ab omnibus eccleſiæ ſuæ diœceſis.*
37 *Et contraria præſcriptio non valet.*
38 *Papæ neceſſitatibus tenentur eccleſiæ omnes ſubuenire ſi requirantur.*
39 *Papa poteſt collectare eccleſias totius Orbis.*
40 *Princeps ſæcularis poteſt ſubditis ſubſidium imponere etiam ſine cauſa.*
41 *Annatarum iuſtitia fulcitur iure gentium.*
Item iure eccleſiaſtico, n. 45.
Item iure ciuili n. 47.
42 *Sacerdotes Gentilium in ingreſſu Sacerdotij mediam*

Digitized by Google

diam partem redituum ſummo Sacerdoti miniſtrabant.

44 *Martini V. decretum de annatis Papæ ſoluendis approbante Concilio Conſtantienſi.*

45 *Fructus beneficiorum vacantium vt Epiſcopo, vel alteri ex iuſta cauſa ſint reſeruati, introduci poteſt priuilegio, conſuetudine, vel ſtatuto.*

46 *Romanam Eccleſiam excuſat neceſſitas, cum non poſſit de ſuo omnibus prouidere.*

47 *Tributa ſoluuntur Principi ex publico in recognitionem vniuerſalis dominij.*

48 *Et ſunt impræſcriptibilia.*

49 *Salarium debetur ex publico cuilibet iudici Ordinario.*

50 *Papa dicitur Princeps Principum, & Dominus Dominantium.*

51 *Item index omnium mortalium, & Ordinarius ſingulorum.*

52 *Spiritualia ſine corporalibus diu eſſe non poſſunt.*

53 *Annata temporis diuturnitate ex voluntarijs facta ſunt neceſſaria.*

54 *Actus, qui ſonat in vitium, & in non vitium, in dubio interpretari debet in non vitium.*

55 *Conſuetudo præſumitur habuiſſe bonum initium.*

56 *Eleemoſynarum vſus an habeat locum inter clericum, & clericum.*

57 *Papæ quod datur, Petri Sacrario datur.*

58 *Baſilienſis Concilij decretum contra annatas refertur.*

Refellitur.

59 *Petri de Monte Epiſcopi Brixienſis oratio pro annatis ad Regem Angliæ, ibidem.*

60 *Angli ante ſubtractionem obedientiæ ſoluebãt Romanæ Eccleſiæ communia, & minuta ſeruitia, non autem annatam Bonifacianam, & cur.*

61 *Denarij S. Petri quid ſint.*

62 *Pragmatica ſanctio vti ſchiſmatica à Rege, & Parlamento Franciæ, & Lateranenſi Concilio abrogata eſt.*

63 *Gloſſatoris Pragmaticæ ſanctionis inuectiua contra annatas retunditur.*

64 *Annalia, & vacancia differunt ab annatis.*

65 *Conſuetudo, ſecũdum quam Canonici dant aliquid in ſua receptione, an valeat, & n. 81.*

66 *Annata eſt onus impoſitum fructibus beneficij, non autem beneficiato, & n. 81.*

67 *Conſuetudo Normandiæ, & diœceſis Pariſien. exigendi annalia pro diportu, an ſit reprobata.*

68 *Annatarum ſolutioni nulla ineſſe poteſt licitationis ſuſpicio, & cur.*

69 *Annata pro Eccleſijs Conſiſtorialibus tertiam partem fructuum, & pro inferioribus dimidiam veri valoris non excedit.*

70 *Fructus beneficiorum à communiter accidentibus præſumuntur potiùs aucti, quàm diminuti.*

71 *Valor beneficij intelligitur deductis omnibus expenſis, & oneribus conſuetis.*

72 *Valor beneficiorum Galliæ qualiter in litteris ſit exprimendus.*

73 *Communia, & minuta ſeruitia pro epiſcopatibus, & monaſterijs Galliæ in patria reductis ſextam partem veri valoris non excedunt, & n. 75.*

74 *Eccleſiæ, & monaſteria in patria reducta quæ dicantur.*

76 *Viennenſe Concilium quid egerit circa annatas, & vigeſimam fructuum.*

77 *Ioannis Gerſonis ſententia de annatis, & n. 97.*

78 *Annata non eſt pretium beneficij, aut collationis, ſed fructuum, qui debentur Cameræ Apoſtolicæ. & n. ſeqq. vſque ad n. 99. maximè n. 83.*

79 *Fructus beneficij an, & quando vendi poſſint ſine labe ſimoniæ.*

80 *Intellectus cap. Res Eccleſiæ, & cap. Si quis obiecerit, 1. q. 3.*

81 *Conſuetudo vt dimidia fructuum primi anni præſtimoniorum vacantium cedat in vtilitatem menſæ Capitularis, non eſt ſublata à Concilio Tridentino.*

82 *Pactum vt receptus ſoluat penſionem collatori debitam, non eſt ſimoniacum.*

83 *Annata ſoluitur non in actu prouiſionis beneficij, ſed expeditionis litterarum, quæ multoties non expediuntur.*

84 *Gratia ex ſola ſignatura ſupplicationis perficitur.*

85 *Bullarum expeditio non requiritur ad gratiæ perfectionem, ſed tantùm ad illius probationem.*

86 *Bullæ non ſunt producendæ niſi vbi agitur de canonizanda gratia.*

87 *Annata, & ſeruitia pro beneficijs bis, vel pluries eodem anno vacantibus non ſoluuntur niſi ſemel.*

88 *Litteræ gratis relaxantur prouiſis, qui poſſeſſionem beneficij ſtatim non ſunt habituri facta obligatione de ſoluendo annatam cum fructus percipient.*

89 *Aliquãdo tamen ex cauſa fit ſolutio habita, vel non habita poſſeſſione.*

90 *Litteræ ſub obligatione de ſoluendo relaxantur habentibus gratiam conditionalem de certo corpore beneficij, vel puram, ſi fructus ſint alteri reſeruati.*

91 *Annata minuitur pro rata reſeruationis fructuum.*

92 *Annata non ſoluitur pro expectatiuis, reſeruationibus, & alijs gratijs ad incerta beneficiorum corpora.*

93 *Nec pro beneficijs compermutatis, antiquorum valor 24. ducatos non excedit.*

94 *Annata, aut commune, & minuta ſeruitia non ſoluuntur ex diſtributionibus quotidianis, cuiuſcumque ſint valoris.*

95 *Diſtributiones quotidianæ non veniunt appellatione fructuum.*

96 *Nec comprehenduntur in regulis de valore.*

97 *Simoniam non inducit datio mutua ſpiritualium, & temporalium, niſi actus ſint correſpectiui, & vnus cauſetur ab alio.*

98 *Papæ, & Cardinalium ſtatus ex Gerſonis ſententia modum, & quotam ſubuentionis præſcribere etiamſi aliunde ſit dotatus.*

99 *Duareni ſententia de annatis refellitur.*

1 PRAETEREA. Qui pecuniam dat, vt Epiſcopalem, vel aliam iuriſdictionem ſpiritualem exerceat, officio priuatur; & ſic conferens illud amplius conferre non poterit, & canonicè punietur. Hoc dicit cum cap. ſequen. Et primò ponit exceſſum, quem ſecundò punit ibi, *Præſenti*.

2 Nota ex hac Decretali iuriſdictionem Epiſcopalem eſſe quid ſpirituale; & propterea pretio cõferri non poſſe ſine labe ſimoniæ, prout hic notant Hoſtien. num. 6. verſ. Quinimò, Io. And. n. 3. Cardin. num. 2. Butr. Abb. & Marian. Socin. omnes in primo notabili: & dicam pleniùs in cap. ſequen.

3 Quærunt hic Doctores, & præſertim Hoſt. n.3. verſ. Et ideo dicunt, & Henr. Boich. in princ. Vtrum in Curia Romana committatur ſimonia: & quæſtionem ſoluunt hac diſtinctione; Aut agitur de his, quæ ſunt ſimoniaca quia prohibita, hoc eſt ex Conſtitutione Canonica, vt vendere, vel emere eccleſiaſtica beneficia; aut de his, quæ ſunt prohibita quia ſimoniaca, vt vendere, vel emere Sacramenta. In primo caſu ſimonia non committitur, dummodo fiat Principe authorizante, & ſciente, vt patet in eo, quod legitur, & notatur in cap. fin. ſupra tit proximo, in c. Propoſuit, de conceſſ. præben. in cap. A nobis, de decim. & in cap. Non debet, de conſang. & affinit. nam Conſtitutio ſuper tali ſimonia non ligat promulgantem, l. Princeps, ff. de legib. vnde nec ſimonia laicalis, ideſt lex Iulia de ambitu, habet locum in Vrbe, vt in l. Vnica in princip. C. ad l. Iuliam de ambitu: verùm etſi hoc caſu ſimonia non committatur, infamia tamen non tollitur, vt l. 3. C. de generali abolit. ſed & ſpecies mali, & turpe lucrum eſt, & ideo vitandum ſecundum Apoſtolum, vt in cap. Audiuimus, ſupra, tit. prox. & cap. Cum ab omni, ſupra de vit. & honeſt. cleric. à quo ſaltem propter exemplum debeeet Curia præ cæteris abſtinere, vt legitur, & notatur in cap. In cauſis, ſupra de re iudic. & cap. Magnæ, §. 1. de voto: ſed ſi non fiat authore Principe, & ſciente, tunc ſimonia in Curia committi-
4 tur, ſicut & alibi. In ſecundo autem caſu, ideſt cum agitur de his, quæ ſunt prohibita quia ſimoniaca, committitur ſimonia etiam in Curia, nec poſſet Papa ſuper hoc diſpenſare: eamdem diſtinctionem ponit gloſſa in cap. Cum pridem. in ver. Illicitæ pactionis, ſupra de pactis, Innocent. in cap. Tua nos, in ver. Culpabiles, ſupra tit. prox. Ioan. Andr. & DD. in cap. 1. & cap. fin. eod. tit. & ita communiter diſtinguere Legiſtas, & famoſiores Canoniſtas, imò & Theologos teſtantur in cap. Latorem, 1. q. 1. Turrecrem. n. 5. & Præpoſ. n. 12. verſ. In oppoſitum.

5 Cæterùm aduerte, quia etſi hæc diſtinctio in ſe vera ſit, & ferè omnium conſenſu approbata, vt dixi in d. cap. Cum pridem, in 1. quæſt. ſupra de pact. valde tamen controuerſum eſt an vendere titulum beneficij eccleſiaſtici ſit ſimoniacum quia prohibitum, prout hic exemplificat Henr. Boich. in principio, Cardin. in d. cap. 1. n. 2. ſupra tit. prox. & ante eos Hoſtien. in cap. Ex parte, il primo, de offic. deleg. n. 5. ibi: [Quædam verò hodie iudicantur ſimoniaca, quia vendi prohibentur, quæ tamen in veteri Teſtamento nec ſimoniaca, nec prohibita inueniebantur, ſicut eſt vendere beneficia.] Oppoſitum enim cenſent Theologi ferè omnes, & multi etiam ex Canoniſtis; vnde circa hoc vide quod ſcripſi in prædicta Decretali Cum pridem, vbi hanc materiam latiſſimè examinaui per quatuor quæſtiones principales à n. 30. vſq; In fin. Quoniam verò in ſecunda, & tertia quæſtione ibi ſequuti ſumus opinionem Durandi, Petri de Paiude, Turrecrem. & Caietani exiſtimantium vendere titulum beneficij etiam ſimplicis eſſe prohibitum quia ſimoniacum; & ideo eſſe poſſibile vt in his etiam Papa ſimoniæ crimine inuoluatur: ne inde quis anſam arripiat exiſtimandi à nobis improbatas fuiſſe annatarum exactiones, quæ fiunt in Curia; operepretium duximus de his peculiarem diſputationem ſubnectere.

6 QVAERO igitur vtrum annatæ in Curia Romana exigantur licitè, & ſinè labe ſimoniæ.

7 Aduerſus annatarum exactiones non tantùm debaccantur hæretici proteſtantes, vt refert Paul. Griſald. in deciſ. fid. Cath in ver. Annata. Sed multi etiam ex Catholicis ſcripſerunt, vt inferius patebit; ſed quod magis in admirationem, ne dicam ſcandalum rapit, Patres quoque Baſileæ pro celebranda generali Synodo congregati hac de re deteſtabile decretum quaſi hoſtiliter promulgarunt, vt patebit infra n. 38.

8 Ad euidentiam præmittendum eſt annatas ſic nuncupari, quia omnes debentur ex fructibus primi anni beneficiorum vacantium: atque ita annata eſt nomen generis: quod in plures ſpecies diuiditur. Quarum prima eſt annata propriè ſum-
9 pta; & hoc modo aſſumit nomen ſpeciei, ſicut de arrogatione, & adoptione dicitur in l. 3. ff. de iuriſdict. omn. iudic. & in l. 1. ff. de adoption. & de beneficio, & priuilegio notant Ioan. Andr. Abb. & DD. in cap. Olim, & ibi dixi n. 4. & 5. infra de verborum ſignificatione. Secunda ſpecies commune ſeruitium nuncupatur. Tertia dicitur minuta ſeruitia. Quarta quæ ſolo accidenti ab alijs differt, quindennium appellatur.

Annata ſoluitur pro omnibus beneficijs inferioribus, præter Epiſcopatus, & Abbatias Conſiſtoriales: & eſt dimidia pars veri annui valoris fructuum beneficij vacantis, & hæc integrè Summo ipſi Pontifici relinquitur.

10 Hodie autem annata huiuſmodi dicitur Bonifaciana, eo quia forma exactionis, qua Curia vtitur ortum duxit à Bonifacio IX. antea enim per Pontifices exigebantur, mediantibus eorum Commiſſarijs, fructus integri vnius anni per trienium, tertia pars quolibet anno, reliquis duabus tertijs partibus prouiſo relictis. Sed Bonifacius vt conſuleret ipſis prouiſis, & obuiam iret extorſionibus, quæ per Commiſſarios committebantur, reduxit annatæ ſolutionem ad medietatem valoris annui fructus, cum onere tamen vt prouiſus anticiparè de proprijs pecunijs in relaxatione ſuarum literarum eam ſolueret. Et propterea in ipſa relaxatione ſupplicationis fiebat obligatio in Cameram de illam ſoluendo; & ſic literæ in totum expediebantur, quæ retentæ in Camera Apoſtolica relaxabantur mediante quietantia Theſaurarij. Atq; hinc patet non ideo talem dictam eſſe annatam, quod complectatur omnes anni fructus; ſed vel quia, vt dictum eſt, ſoluitur ratione fructuum primi anni; vel quia dicta annata per Bonifacium IX. introducta ſucceſſit in locum reſeruationis, quam antea Pontifices facere conſueuerant pro ſuis, & Romanæ Eccleſiæ neceſſitatibus de omnibus fructibus, & prouentibus vnius anni beneficiorum ad tempus vacantium; vel quæ exinde vſque ad triennium, aut quinquennium, vel aliud tempus in certis deſignatis prouincijs vacarent: quos quidem fructus pro ſe, & Camera Apoſtolica Romani Pontifices per ſuos Collectores percipiebant.

Cuiuſmodi exemplum eſt in Extrauag. Ioannis XXII. quæ incipit, Cum nonnullæ, la prima inter communes ſub tit. de præben.

11 Commune ſeruitium eſt quantitas certa pro quolibet Epiſcopatu, vel Abbatia conſiſtoriali ſecundum antiquam taxam ſoluenda, quam aliàs moderatus eſt Ioannes XXII. in præcitata Extrauag. Cum nonnullæ. Et hæc propterea ſeruitium dicitur, quia iuxta vulgare Italicum qualibet da-

tio

Digitized by Google

tio nuncupatur ſeruitium, ſiue debita ſit, ſiue nõ:
ſicut in Hiſpania hoc ſeruitij nomine appellantur
contributiones illæ, quas faciunt Regna ad ſuble-
uandas Regni neceſſitatea.

Dicitur autem commune ſeruitiom, quia eius
dimidium tribuitur Papæ, reliquum S. Collegio
Cardinalium, & inter ipſos Cardinales pręſentes
diuiditur.

12 Minuta verò ſeruitia ſunt quinque portiuncu-
læ, quæ ſecundum proportionem taxæ fructuum
Epiſcopatus, vel Abbatiæ inter certos Papæ mini-
ſtros, & officiales diſtribuuntur: & appellantur
minuta; tum quia ſunt minutæ partes annatæ, tum
quia partiuntur inter minores miniſtros.

13 Quindennium denique dicitur ſpecialis quædã
annata, quæ à prædictis differt nomine tantùm, &
accidentali temporis pręfinitione, quia de quin-
decim in quindecim annos iuxta Conſtitutionem
Pauli II. abolitis alijs ſolutionum annatarum ter-
minis vſque ad ſua tempora obſeruatis, pro bene-
ficijs perpetuò vnitis, ſoluitur ab illis, in quorum
fauorem talia beneficia ſunt vnita, vt in Extrau.
Decet Romanum, quæ habetur in Bullar. tom. 1.
pag. 330. & notat Galleſ. in tract. de annat. circa
fin. Card. Seraph. deciſ. 1410. nu. 1. & nu. 10. vbi de
quindenniorum origine, & cauſa.

14 His præmiſſis, quàm iuſtè, & rationabiliter in
Romana Curia exigantur annatę, euidenter oſten-
ditur ea infraſcriptis.

Et primò hoc deducitur ex ipſa annatarũ ori-
gine, & antiquitate: nam vt patet Actor. 4. Initio
naſcentis Eccleſiæ multitudinis credentium erat
cor vnum, & anima vna, nec quiſquam eorum de
his, quæ poſſidebat, aliquid ſuum eſſe dicebat:
ſeq tanta erat fidelium erga Dei Eccleſiam deuo-
tio, vt ad eam augendam, & locupletandam quot-
quot poſſeſſores agrorum, aut domorum erant,
vendentes pretia eorum, & aliquas res habebant,
afferrent, & ponerent ante pedes Apoſtolorum.
cap. Dilectiſſimis, cap. Quia tua, cap. Cui portio, &
cap. Certè, 12. q. 1. Sed poſtmodum fidelibus ab eo
feruore declinantibus, itant vix decimas diuino
iure debitas ſoluerent Eccleſiæ, in qua miniſtra-
bantur eccleſiaſtica Sacramenta; opus habuit Ec-
cleſia, & Apoſtolica Sedes ad ſui ſuſtentationem,
& onerum ſibi incumbentium ſupportationem,
annatarum exactionem inſtituere, & ordinare, vt
ſibi ſaltem à ſuis miniſtris ſeruitium, & adiutoriũ
pręſtaretur. Nam & ante illam formalem titulo-
rum beneficialium inſtitutionem Eccleſiæ non
ſolùm cathedrales, ſed etiam inferiores habebant
reditus, vt patet in c. Nulli, 12. q. 1. & in cap. Sacer-
dote, 12. q. 4. & declarant Abb. in ſua q. 4. col. 18.
verſ. Secundum pręſuppoſitum, & Prępoſ. in Sum-
ma, 44. diſt. n. 4 verſ. Tertium, tempus. Diai in c. fin.
ſupra de Peculio clericor.

Adeo autem antiqua eſt annatarum inſtitutio,
vt de illius initio non extet memoria (quidquid
aliqui ex recentioribus tam hęreticis, quàm Ca-
tholicis commenti fuerint de Ioanne XXII.) tan-
tum enim media illa annata, quæ Bonifaciana ap-
pellatur, ortum habuit à Bonifacio IX. vt dictum
eſt ſupra nu. 10. quæ tamen cum ſubrogata fuerit
loco fructuum primi anni vacationis beneficij,
qui integrè ab antiquo, & immemorabili tempo-
re Summo Pontifici reſeruabantur; ipſa quoque
antiqua, & immemorabilis reputari debet; cum
ſubrogatum ſapiat naturam eius, in cuius locum
ſubrogatur, cap. Eccleſia S. Marię, il ſecondo, & ibi
gloſ. 1. ſupra vt lite penden. cap. Cum tu, in fine, &
ibi gloſ. fin. infra, de vſur. gloſ. & DD. in l. Si eum, §.
Qui iniuriarum, ff Si quis caution. Nec leue anti-
15 quitatis annatarum teſtimonium S. Damaſus, qui
ſedit anno ſalutis 367. reliquit in ſua Chronica
Summorum Pontificum. Ait enim; [Sicut Papa
in ſui ordinatione cõtribuebat Imperatori, nec id
vitio dabatur; (& fortaſſe id eſt, de quo fit men-
tio in cap. Agatho, 61. diſtin. & in cap. Tributum,
23 q 8. ſic & ſuſcipientes modò ordinationes à
Papa aliquid ei perſoluunt tamquam in alterius
ius ſucceſſerit] Et hinc plerique opinati ſunt
ortum habuiſſe annatas, licèt reuera Damaſus lo-
quutus fuerit de annatis tamquam ab antiquo
tempore prouenientibus, & nõ de nouo ſuo tem-
pore introductis: vnde meritò annatas à tempo-
re Apoſtolorum inſtitutas fuiſſe defendit Cardin.
Caietan de auctoritate Papæ ad 14. [Nã pro Hie-
roſolymitana, inquit, Eccleſia à reliquis ſoluebã-
tur collectę] de quo latè Ecchius in ſuo Enchirid.
quæquidem antiquitas perſpicuè etiam apparet
primò ex ipſius Cameræ Apoſtolicæ regiſtro; dein-
de ex Concilio Conſtantienſi ſeſſ. 40. die Sabbathi
30. Octobris anno 1417. vbi fit mentio de annatis,
communibus ſeruitijs, & minutis, tom. 3. Concil.
par. 2. pag. 937. tertiò ex Clemen. Quia regulares,
§. Præmiſſa, de ſupplen. negligen. pręlat. quartò ab
Extrauagante Ioannis XXII. Suſcepti; quintò ex
Conſtitutione Gregorij XII. ſuper reductione
taxæ Eccleſiarum, & Monaſteriorum Regni Fran-
cię, vbi de fructibus primi anni, ſeu communi-
bus, & minutis ſeruitijs. Sextò ex Io. Andr. in c.
Inter cætera, de offic. ordin. vbi n. 13. refert ad ſui
inſtantiam actum fuiſſe in Concilio Viennenſi, vt
Curia reciperet vigeſimam redituum clericorum
totius Orbis, & abſtineret à ſeruitijs, & fructibus
primi anni: atque ita ſupponit iam tum in Eccle-
ſia, & ſic multo ante tempora Ioannis XXII. ex-
titiſſe hanc conſuetudinem exigendi annatas, &
ſeruitia. Septimò ex Felin. in cap. Ex parte, il pri-
mo n. 4 verſ. Tertio reſpondetur, ſupra de offic. de-
leg. vbi teſtatur harum ſolutionum vſum adeo eſſe
diuturnum in Eccleſia, vt ignoretur illius princi-
pium: ac demum omiſſis alijs ex Thoma Cam-
peg. de inſtit. annatar. & Anton. Maſſ. Galeſ. de
annat.

Ex hac autem annatarum origine, & antiqui-
tate oritur efficax, & inconcuſſum fundamentum
iuſtitiæ harum exactionum: impium enim eſſet
tot Sanctiſſimos Pontifices iniuſtitiæ, & impietatis
16 inſimulare, & conſuetudo Romanæ Eccleſiæ præ-
ualet authoritati cuiuſcumque Doctoris, vt do-
cet S. Thomas in 2. 2 q. 10. art. 12.

17 Secundò principaliter iuſtitia annatarum de-
ducitur ex iure diuino; nam vt habetur Num. 18.
n. 26. & 28. [Loquutus eſt Dominus ad Moyſen, di-
18 cens: Pręcipe Leuitis, atque denuncia: Cũ acceperi-
tis à filijs Iſrael decimas, quas dedi vobis, primi-
tias earum offerte Domino, ideſt decimam partẽ
decimæ, vt reputetur vobis in oblationem primi-
tiuorum, tam de areis, quàm de torcularibus; &
in vniuerſis quorum accipitis primitias, offerte
Domino, & date Aaron Sacerdoti.] Si igitur
Sacerdoti ſummo, & Pontifici legis veteris à mi-
noribus Sacerdotibus, & Leuitis decimarum ſua-
rum decimæ ex diuino præcepto ſoluebantur; cur
loco decimarum exigere nõ debeat annatas à re-
liquis

Digitized by Google

liquis Eccleſiæ miniſtris Summus Sacerdos, &
Pontifex legis nouæ ? cap. In cauſis, de re iudic. c.
Per venerabilem, §. Rationibus, Qui filij ſint legit.
maximè verò quia ille Summus Sacerdos præerat
regimini ſolius populi Iſraelitici in concernenti-
bus ſacrificia, & holocauſta : at Romanus Ponti-
fex præſidet regimini totius populi Chriſtiani,
Clem. Paſtoralis, de re iudic. Extrauag. Ex debito,
de elect. inter communes ; eiuſque miniſterium
ad multa plura, & maiora extenditur, quàm eſſent
ſacrificia illa, & holocauſta. Vnde B. Bernardus
de conſiderat. lib. 2. c. 9. ad Eugenium III. verba fa-
ciens: [Tu, inquit, es Sacerdos Magnus, Summus
Pontifex, tu Princeps Epiſcoporum, tu hæres Apo-
ſtolorum, tu primatu Abel, tu gubernatu Noe,
Patriarchatu Abraham, Ordine Melchiſedech, Di-
gnitate Aaron, &c.] Et paulò poſt : [Habent illi
aſſignatos ſibi greges ſinguli ſingulos ; tibi vniuer-
ſos credidit vni vnus ; nec modò ouium, ſed & pa-
ſtorum tu vnus omnium paſtor.] Hæc ille. Præ-
terea Pontifex in lege veteri vltra decimam illam
partem decimarum à Leuitis exactam, alijs quo-
que, iiſque maximis emolumentis adiuuabatur ;
cùm tamen Pontifex Romanus nihil, aut parum
accipiat præter hanc annatarum exactionem. Et
nihilominus ſi adhuc vtriuſque emolumenta ad
inuicem comparentur, illa quæ pro minori cau-
ſa, & à pauciori populo præſtabantur, reperientur
eſſe multò pinguiora, quàm hæc, quæ pro grauiſſi-
mo omnium labore, & ſollicitudine à toto Orbe
20 terrarum exiguntur. Quapropter in Concilio Viē-
nenſi fuit propoſitum, licèt non reſolutum, vt vi-
geſima pars redituum clericorum totius Orbis
quotannis ſolueretur pro ſuſtentatione Papæ, &
Cardinalium, vt refert Io. Andr. in cap. Inter cæ-
tera, n. 13. de offic. ordinar. Manifeſtum eſt enim
annatam minimè ſupplere prædictę ſuſtentationi,
cæteriſque neceſſitatibus Sedis Apoſtolicæ : cum
præſertim floreni, qui ſoluuntur, tertiam partem
veri valoris fructuum non ſolùm non excedant,
ſed nec attingant ; & fructus beneficiorum, ſaltem
ſuper quibus facta fuit taxa per Commiſſarios
Ioannis XXII. potius adaucti, quàm diminuti
fuerint.

21 Et confirmatur : nam omnibus curam anima-
rum habentibus debentur decimæ iure diuino,
naturalique, vt in cap. 16. q. 7. in cap. 1. de decim.
& in cap. Cum ſecundum, de præben. ſunt enim
tributa egentium animarum, cap. Decimę, 16. q. 1.
& cap. Tua nobis, de decim. & ſunt cibus in do-
mo Domini: Malach. 3. cap. Reuertimini, 16. q. 1.
& cap. Decimas q. 7 cum debeant dari eis, à qui-
bus ſpiritualia recipiuntur, cap Eccleſias, §. Hiis ita
13. q. 1. gloſ. 2. in cap. Quamuis, de decim. adeout
22 parochi de iure communi fundent intentionem
ſuper decimis percipiendis, cap. Cum contingat,
eod. tit. & Epiſcopi ſuper quarta decimarum ab
iiſdem parochis perſoluenda, cap. Conquerente,
§. Nos autem, de offic. ordin. cap. De quarta, de
præſcription. cap. De his, vbi Gemin. circa fin. 10.
q. 1. Rota apud Cardin. Seraph. deciſ. 1449. & ſæpè
23 aliàs. Quod cum ita ſit, abſurdum planè eſſet vt
Summus Pontifex, qui conſtitutus eſt paſtor to-
tius gregis Dominici, Ioan. 21. cap. Significaſti, de
elect. & omnium Eccleſiarum curam, & ſollicitu-
dinem gerit, cap. Cum inſtantia, de cenſib. ſaltem
à ſuis miniſtris in tanti laboris ſtipendium nihil
exigeret, dicente Apoſtolo 1. ad Corinth. 9. *Quis*
militat ſuis ſtipendijs vnquam ? Quis plantat vi-
neam, & de fructu eius non edit ? Quis paſcit gre-
gem, & de lacte eius non manducat ? Scriptum eſt
enim ; Non alligabis os boui trituranti. Et infra :
Debet in ſpe qui arat arare, & qui triturat in ſpe
fructus percipiendi. Si nos vobis ſpiritualia ſemi-
nauimus, magnum eſt ſi nos carnalia veſtra meta-
mus ? Et paulò poſt : *Neſcitis quoniam qui in*
Sacrario operantur, quæ de Sacrario ſunt, edunt ;
& qui Altari deſeruiunt, cum Altari participant.
Hæc ibi. Quod ſi de inferioribus membris, & mi-
niſtris Eccleſiæ conſtat Apoſtolum hoc dixiſſe, qui
in partem ſollicitudinis ſunt vocati, cap. Decreto,
& cap. ſequen. 2. q. 6. quanto magis de Pontifice
Maximo eius Capite, cui credita eſt cura omnium
fidelium ? Clemen. Paſtoralis, de re iudic. Extra-
uagan. Vnigenitus, de pœnit. & remiſſ. Et cùm
25 certum ſit Summum Pontificem nullibi accipere
decimas, quandoquidem decimæ Papales impo-
nuntur dumtaxat pro extraordinarijs, & vrgentē-
tibus Eccleſiæ neceſſitatibus, vt in cap. Cum ad
liberandam, in parte deciſa, de cenſib. nec in per-
petuum exiguntur, vt notat gloſſa in Clem. 2. in
ver. ad tempus, eod. tit. dicendum eſt hanc anna-
tarum exactionem fieri loco decimarum, vt ple-
rique ſummoa cum ratione cenſuerunt ; ac proin-
de Summo Pontifici debitam eſſe iure diuino, &
naturali.

26 Tertiò annatarum exactio iuſtificatur itidem ex
iure naturali ; quoniam Eccleſia vniuerſalis eſt
vnum corpus miſticum in multa membra diuiſum
inſtar corporis humani, cap. Nouatianus, 7. q. 1.
cap. Loquitur Dominus, 24. q. 1. dicente Apoſtolo
ad Roman. 12. [Multi vnum corpus ſumus in
Chriſto, ſinguli autem alter alterius membra.]
cap. Singula, 89. diſtin. Huius autem miſtici cor-
poris caput eſt Romana Eccleſia ; membra verò
Eccleſiæ inferiores per Orbem diffuſæ, vt in d. c.
Loquitur, & in cap. Non decet, 12. diſtin. Quem-
27 admodum autem in corpore humano ſingula
membra debent iure naturæ capiti languenti opē
ferre, ne alioquin capite langueſcente, ipſa quoq;
membra inficiantur, vt dicit textus in cap. Meritò
6. q. 1. ita & miſtico Eccleſię corpore Romanę Ec-
cleſiæ illius capiti languenti ob multiplices, qui-
bus aſſiduè præmitur, neceſſitates, tenentur reli-
qua membra, ideſt Eccleſiæ inferiores, conferre
temporalia ſubſidia. Et ſicut Romanus Pontifex
vniuerſalis Eccleſiæ præſul, & gubernator debet
ad ſingula eiuſdem corporis membra alimenta
transfundere, vt formaliter inquit Cardin. poſt
Gugliel. de Monte Laud. in Clemen. Quia contin-
git, n. 4. de relig. domib. ita vice verſa debent mē-
bra ipſa caput alere, eique indigenti temporalibus
quoque auxilijs ſubuenire, vt ratio æqualitatis
iuſtitiæ ſeruetur, arg. c. 1. 16. q. 7.

28 Quartò ex eodem iure deducitur annatarum
iuſtitia, quia titulos dignitatum, & quorumcum-
que beneficiorum fundauit Romana Eccleſia, vt
eſt textus in cap. 1. & per totam, 22. diſtin. & in cap.
Olim, 95. diſtin. Abb. in ſua quæſtione 1. quæ inci-
pit, Epiſcopus & quidem Rector, col. 3. nu. 4. verſ.
Nam tituli beneficiales ; latè Præpoſ. in ſumma
n. 4. verſ. Quartum tempus, 44. diſtin. DD. in cap. 5.
de ſimonia : & propterea Eccleſia Romana dici-
tur omnium Eccleſiarum Mater, quia ſcilicet Ec-
cleſiæ omnes ex illius vtero prodierunt, cap. 1. & 2.
22. diſtin. cap. Dudum, 3. q. 6.

Huius

Digitized by Google

29 Huius autem Eccleſiæ Sponſus eſt Romanus
Præſul, cap. Quoniam, de immun. Eccleſiar. qui
propterea dicitur Pater Patrum, vt notat gloſ. in
prohem. Clemen in ver. Papa: ſed pater naturalis
30 poteſt corripere filium ſibi alimenta negantem, &
ad ea præſtanda compellere, l. qui filios, C. quæ
res pign. oblig. poſſ. & l. 1. & 2. C. de patr. qui fil. di-
ſtra. ipſos etiam vendendo, vt ibi. Item filiæ te-
31 nentur alere matrem inopem, l. filiæ, C. de adopt.
vbi Bald. dicit hoc ex ratione naturali debitum,
Bart. in l. Seia, §. Caio, ff. de alimen. & cibar. legat.
32 Ergo eadem ratione pater ſpiritualis, quem non
minus diligere debemus, quàm carnalem, cap. 1.
& 2. & ibi gloſſa finalis, 30. q. 3 cap. Qualis con-
demnatio, & ibi gloſſa vnica, 2. q. 7. & mater ſpiri-
tualis Eccleſia poterit à ſuis filijs ſpiritualibus, &
Eccleſijs inferioribus alimenta recipere, & con-
ſequenter annatas exigere, quas, vt eſt notorium,
Summus Pontifex accipit pro ſui ſuſtentatione.
33 Quintò idem ſuadetur, quia vt inquit Oldrad.
conſ. 172. Quia omnes, n. 4. & conſ. 244. Ad obie-
ctus, n. 8. cum omnes Eccleſiæ Mundi immediatè
Romanæ ſubſint Eccleſiæ, quia vniuerſalis omniũ
cura commiſſa fuit Petro, cap. Puto, 2. q. 7. & cap.
In nouo, 21. diſtin. & in eas habeat plenitudinem
poteſtatis, cap. Qui ſe ſcit, 2. q. 6. & cap. Nunc verò
34 9. q. 3. Quicquid habent inferiores Eccleſiæ, qua-
ſi in peculio habent ſeparatum quodammodo à
rationibus Dominicis Domini permiſſu. Vnde
35 cum Romana Eccleſia aliquid percipit ab Eccle-
ſijs inferioribus, nihil de nouo acquirit, ſed reti-
net quod ſuum eſt, vt notat gloſ. in cap. Volumus,
in ver. Eccleſiæ, 16. q. 4. valde eſt igitur rationabi-
le, vt illuc, vnde exierunt flumina, reuertantur.
Hæc Oldrad.
36 Sextò eadem naturali ratione omnes Eccleſiæ
Diœceſis tenẽtur ſoluere Epiſcopo indigenti cha-
ritatiuum ſubſidium, cap. Conquerente, de offic.
ordin. cap. Cum Apoſtolus, §. Prohibemus, de
Cenſib. Extrauag. Vas electionis, eod. tit. inter cõ-
munes, Feder. de Sen. conſ. 224 in princip. adeout
37 præſcriptio contra ſubſidium charitatiuum non
valeat, Rota in antiq. deciſ. 3. quæ eſt vltima, de
cenſib. aliàs 676. Cur ergo non liceat ſubſidium
imponere Epiſcopo vniuerſalis Eccleſiæ? cap. Su-
ſpectus, iuncta ſuperſcriptione 3. q. 5. ad cap. fin.
38 de dilat. vbi patet Eccleſias omnes vbique Papæ
ſubiectas teneri illius neceſſitatibus ſubuenire, ſi
requirantur. Et ob hanc rationem Geminianus
39 conſ. 74 Attentatis, n. 7. in fine, & nu. 9. concludit
Papam poſſe ab omnibus ſubſidium exigere, &
collectare Eccleſias totius Orbis; & idem reſpon-
dit Raphael Fulgoſ. conſ. 120. Suppoſita Bulla.
40 Nec mirum, quia Princeps quoque ſæcularis po-
teſt huiuſmodi ſubſidium imponere etiã ſine cau-
ſa, vt conſuluit Oldrad. conſ. 104. Circa propoſitã,
quem ſequitur gloſ. Io. Franciſci Pauini in d. Ex-
trauag. Vas electionis, §. Præmiſſis, in ver. Charita-
tiuum, vbi alios allegat.
41 Septimò, iuſtitia annatarum fulciri poteſt etiã
iure gentium: nam & Gentilitas hoc iure vſa eſt,
cuius rei memorabile teſtimonium extat apud
Ioannem Grammat. vt refert Ferdinand. Cordu-
ben. in ſuo tractatu de annatis in illud Ariſtotel. 1.
metaph. Sacerdotum genus apud Aegyptios va-
42 care permiſſum eſt. Ait enim: [Aegyptij primi,
deinde gentium omnium ſacerdotes fuerunt lo-
cupletes, præſertim ſacerdotes maximi: nam in-
feriores ſacerdotes in ingreſſu ſacerdotij mediam
partem redituum ſummo Sacerdoti miniſtrabãt.]
Sed & S. Thom. ſuper Ioſue cap. 21. dixit apud om
nes gentes obſeruatum fuiſſe, vt qui diuino cultu
intendunt, à populo ſuſtententur, aut ab ijs, qui
curam gerunt vniuerſitatis. Quanto magis ergo
Romano Pontifici, qui omnium Chriſtianorum
curam gerit, debentur à ſuis ſacerdotibus vitæ
ſubſidia? Hac enim ratione introductę ſunt an-
natę, & alię pleręque contributiones.
43 Octauò, annatarum exactionem firmari lege
poſitiua Eccleſię tam clarum eſt, vt probatione
non egeat: nam pręter Extrauagantes Ioannis
XXII. Bonifacij IX. Pij II. Pauli II. Clementis VII.
Iulij III. Pauli IV. Pij V. & Sixti V. hoc patet ex
auctoritate Concilij Viennen. in quo ſecundum
teſtimonium Ioannis Andr. in cap. Inter cętera, de
offic. ordinar. quamuis actum fuerit de ſeruitijs
ipſis tollendis: tamen pręualuit ſententia vt re-
manerent: id ipſum colligitur ex auctoritate Con-
cilij Conſtantienſi. Nam die Sabbathi 30. Octo-
bris Anno Domini 1417. ſeſſ. 40. ſub tit. Reforma-
tionis fiendę per Papam vna cum Concilio ante-
quam Concilium diſſoluatur. Ponuntur decem,
& octo articuli, ſuper quibus facienda eſſet reſor-
matio, quorum tertius eſt de annatis communi-
bus ſeruitijs, & minutis; & vndecimus de fructi-
bus medij temporis. Deinde Martino V. ad Pon-
tificatum euecto in ſeſſ. 43. habita die 21. Martij
tunc ſequentis anni 1418. facta fuerunt decreta
reformationis ſuper nonnullis ex dictis decem, &
octo articulis, & inter alios ſuper vndecimo de
fructibus medij temporis in hęc verba, videlicet:
[Fructus, & prouentus Eccleſiarum, Monaſterio-
rum, beneficiorum vacationis tempore obueniẽ-
tes iuris, & conſuetudinis, vel priuilegijs diſpoſi-
tioni relinquimus, illoſque nobis, vel Apoſtolicę
Camerę prohibemus applicari.] tom. 3. Concil.
par. 2. pag. 942. At verò de annatis, & communi-
bus ſeruitijs, & minutis, quod erat tertium reſor-
mationis caput, nulla mentione habita, in fine
eiuſdem ſeſſ. 43. ſubnectitur vltimo loco infraſcrip-
tum decretum, videlicet: [Martinus &c. Decer-
nimus, & declaramus Sacro approbante Concilio
per decreta, ſtatuta, & ordinata tam lecta in prę-
ſenti ſeſſione, quàm concordata cum ſingulis na-
tionibus eiuſdem Concilij ſuper articulis conten-
tis in decreto ſuper reformatione fienda die Sab-
bathi 30. Menſis Octobris proximè pręteriti pro-
mulgato, fuiſſe, & eſſe iam ſatisfactum, vt habetur
in ſeq. pag. 943.] Ex quibus verbis clarè deduci-
tur circa annatas, & ſeruitia Concilium nil noui
ſtatuiſſe, ſed potius voluiſſe, vt in ſtatu priſtino re-
manerent; alioquin falſum eſſet quod dictum fue-
rat ſatisfactum fuiſſe decreto ſuper reformatione
44 facienda promulgato, quod non eſt dicendum.
Itaque Martinus Sacro approbante Concilio de-
creuit, & declarauit annatas Papę ſoluendas eſſe,
vt pro tanto officio, labore, & dignitate ſufficiens,
& condecens beneficium ex fructibus ſaltem in-
feriorum beneficiorum haberet.
45 Nonò, eodem iure eccleſiaſtico hoc ipſum con-
firmari poteſt, quia ex priuilegio Apoſtolico, con-
ſuetudine, vel ſtatuto induci poteſt vt fructus pri-
mi anni, imò & duorum, vel plurium annorum
fabricę, Epiſcopo, vel alteri cuipiam reſeruentur.
Idque etiam pro debitis Epiſcopi perſoluendis, vel
ex alia rationabili cauſa, prout ſunt iura aperta in
cap,

cap. Præſenti, de offic. ordin. lib. 6. in cap. Tua
nobis, vbi de biennio, inf. de verb. ſignificat. in
cap. Si propter tua debita, vbi de quinquennio,
& ibi Io. Andr. & omnes notant, de reſcript. in 6.
in cap. Si tibi, de præben. eod. lib. & in Extrauag.
Io. XXII. ſuſcepti, vbi hæc appellantur annalia:
46 longè igitur magis ſummi Pontifices potuerunt
medios fructus primi anni ſibi reſeruare pro ſuis,
& Eccleſiæ neceſſitatibus. Romanam quippe Ec-
cleſiam excuſat neceſſitas, cum non poſſit de ſuo
omnibus prouidere, vt formaliter inquiunt Hoſt.
Io Andr. in d. cap. Inter cætera, in gloſ. vlt. de off.
Ordinar. Ac præterea, vt inquit Thomas Campeg.
in eod. tract. de annatar. inſtitut. num. 13. Sicut
omni caret reprehenſione, ſi Pontifex dando vni
beneficium, partem redituum clerico indigenti lo-
co annuæ penſionis reſeruet; ſic licebit modeſtiua
agendo medietatem fructuum primi anni pro in-
digentijs proprijs retinere. Cum præſertim pen-
ſio ſingulis annis, annata autem primo dumtaxat,
quo quis recipit beneficium, debeatur. Et quia
onus perpetuum non eſt, non dicitur beneficium
cum diminutione conferri, contra diſpoſitionem
cap. 1. Vt eccleſiaſt. benefic. ſine diminutione
confer.
47 Decimò, ciuilis quoque authoritas iuſtificat
annatarum exactionem. Nam Principi ſoluuntur
tributa, & ſtipendia ex publico in recognitionem
48 vniuerſalis dominij. Et propterea ſunt impræſcri-
ptibilia, l. Competit C. de præſcript. trigin. annor.
gloſ. in l. Locatio, §. penult. in ver. Præſtitum, in
addition. & ibi etiam Barthol. ff. de Publican. &
vectigal. Item debentur Principi ſtipendia huiuſ-
modi, quia ipſe tenetur conſeruare iuſtitiam in
terra, vt inquit S. Thomas in 2. 2. q. 62. art. 7. Imò
huic ſolutioni diuina quoque oracula præbent
auctoritatem: Nam Phariſæis interrogantibus
Matth 22. cap. Quid culpatur, 23. qu. 1 *Licèt cen-
ſum dare Cæſari, an non?* Reſpondit Dominus,
Reddite quæ ſunt Cæſaris Cæſari, quæ ſunt Dei
49 *Deo.* Rurſus cuilibet iudici ordinario debetur
ſtipendium, ſeu ſalarium ex publico, Authen. Vt
50 differ. Iudic. §. fin. Cur ergo ex publico non de-
beantur ſtipendia Romano Pontifici, qui eſt Prin-
ceps Principum, & Dominus dominantium, vt
eum appellat Bald. conſ. 388. Si Princeps, lib. 4.
Princeps Epiſcoporum, vt B. Bernardus inquit, lo-
51 co ſuperiùs citato. Iudex omnium mortalium,
cap. Si Papa, 40 diſt. c. Facta ſubditorum, 9. q. 3.
c. Per venerabilem, §. Rationibus, infra, Qui filij
ſint legit. Et Ordinarius ſingulorum, cap. Cuncta
per mundum, 9. q. 3. gloſ. in cap. Cum nullus, in
ver. In eadem, de temporib. ordinat. lib. 6. Quippe
in hoc fundatur ratio illa communis, videlicet,
qui regendæ multitudinis curam ſuſcipit, talibus
debet adiumentis muniri, quibus onus regiminis
52 valeat ſupportare. Cumque ſpiritualia ſine cor-
poralibus diu eſſe non poſſint, ſed vnum alterius
auxilio indigeat, cap. Si quis obiecerit, & ibi Ar-
chid. 1. q. 3. Congruum, & neceſſarium eſt, vt ſpi-
ritualia exercenti corporalia quoque præſtentur
auxilia. Alioquin ſummus Pontifex Eccleſiæ one-
ra ſubire, ſuiſque, & publicis neceſſitatibus conſu-
lere nequaquam poſſet ſine miraculo, vſque adeo
fidelium Charitas refrixit.
53 Vltimò, ex alio capite multi tuentur annatarũ
iuſtitiam, nempè quia illarum ſolutiones ex tem-
poris diuturnitate, & vetuſtiſſima conſuetudine,
cuius initij non extat memoria, ex voluntarijs fa-
ctæ ſunt neceſſariæ, vt in cap. Ad Apoſtolicam. in-
fra de ſimonia. Et cum ignoremus vnde ortum
traxerint, an ſcilicet ex coactione, an ex liberali-
tate dantium; in hoc dubio præualet præſumptio,
quæ vitium excludit, cap. fin. de præſumpt.
54 Actus enim qui ſonat in vitium, & in non vitiũ
in dubio ſemper interpretari debet in non vitium,
l. Creditore, & l. Si ſocius, ff de furt. l. Meritò, ff. pro
ſocio, Barthol. in l. Non ſolum, §. Sed vt probari,
num. 3. ff. de nou. op. nunc. Roman. cõſ. 113. Pro de-
ciſione, num. 1. Præſertim in Beatiſſimo Romano
55 Pontifice, vt in §. Qui autem, 17. q. 4. Vnde con-
ſuetudo præſumitur habuiſſe bonum initium: nam
ex quo tanto tempore ſoluerunt, præſumuntur ſe
à principio voluntariè obligaſſe, vt inquit Innoc.
in d. cap. Ad Apoſtolicam num. 1. verſ. Imò quia
56 tanto tempore. Nec obſtat quod inter clericum,
& clericum ceſſet pius vſus eleemoſynæ, vt nota-
tur in cap. Cum M. Ferrarien. de Conſtitut. & per
Io. de Anan. in cap. Iacobus, de ſimonia. Etenim
illud procedit vbi datur clerico æquali.
57 At quod datur ſummo Pontifici, datur Sacra-
rio Petri, & prodeſt danti tamquam facienti opus
pijſſimum. Ita in terminis arguit, & concludit
Felin. in cap. Ex parte, il primo, num. 1. verſ. Ter-
tio reſpondetur, de offic. deleg. Quæ tamen ratio-
cinatio non placet, quia nulla deformitas, aut vi-
tium etiam à principio conſiderari potuit in exa-
ctione annatarum: ſed omni tempore fuerunt exa-
ctæ ex debito diuini, & humani iuris, vt in ſupe-
rioribus monſtratum eſt.
57 Supereſt nunc reſpondere ad ea, quæ ex aduerſo
obijciuntur.

Primò enim contra annatas opponitur decre-
tum illud Concilij Baſileenſis, quo 9. Iunij 1435.
ſeſſ. 21. & ſic ante Concilij diſſolutionem in tit. de
annat. tom. 4. part. 1. pag. 53. ſtatutum eſt in hæc
verba; *Sacroſancta generalis Synodus*, &c. Statuit,
quod tam in Curia Romana, quam alibi pro, ſeu
in confirmationibus electionum, admiſſionum,
poſtulationum, præſentationum, prouiſione, col-
latione, diſpoſitione, electione, poſtulatione, præ-
ſentatione etiam à laicis facienda, inſtitutione,
inſtallatione, & inueſtitura de Eccleſijs etiam Ca-
thedralibus, & metropolitanis, monaſterijs, di-
gnitatibus, beneficijs, officijſque eccleſiaſticis
quibuſcumque, nec non Ordinibus ſacris, & be-
nedictione, ac pallio de cætero nihil penitus ante,
vel poſt exigatur ratione litterarum, Bullæ, Sigilli,
annatarum, communium, & minutorum ſeruitio-
rum, primorum fructuum, deportuum, aut ſub
quocumque alio titulo, colore, vel nomine, præ-
textu cuiuſuis conſuetudinis, priuilegij, vel ſtatu-
ti, aut alia quauis cauſa, vel occaſione directè, vel
indirectè; ſolùm Scriptoribus, Abbreuiatoribuſ-
que, Regiſtratoribus litterarum, ſeu minutarum
pro ipſorum labore competenti ſalario ſoluendo.
Huic autem ſacro Canoni ſi quis exigendo, dan-
do, vel promittendo contraire præſumpſerit, pœ-
nam incurrat aduerſus ſimoniacos inflictam, & in
ipſis dignitatibus, ac beneficijs taliter obtentis
nullum ius, ac titulum acquirat. Et ſi, quod ab-
ſit, Romanus Pontifex, qui præ cæteris vniuerſa-
lium Conciliorum exequi, & cuſtodire Canones
debet, aduerſus hanc ſanctionem aliquid facien-
do Eccleſiam ſcandalizet, generali Concilio de-
feratur.

59 Ad hanc oppoſitionem nulla ſolutio aptior; & efficacior afferri poteſt, quàm quæ deſumitur ex verbis egregiæ illius Orationis, quā de annatis habuit Petrus de Monte celebris Iuriſconſultus Brixienſis Epiſcopus ab Eugenio IV. Legatus miſſus ad Henricum VI. Angliæ Regem: ſic enim habēt. [Ad ea verò, quæ proximis diebus in ipſa Synodo geſta ſunt, veniamus; quæ ſanè talia ſunt, vt maximam mereantur reprehenſionem, nec vlla ratione ſine graui diuinæ Maieſtatis offenſa valeant tolerari. Hi enim qui Pontificem Maximum virū vtique ſanctum, quietū, & pacificum capitali odio proſequuntur, poſteaquam temporali eum patrimonio ſpoliatum intellexerunt, ſpirituali quoque ſubſidio ſpoliare cogitarunt, vt ſic omni prorſus auxilio deſtitutus dignitatem ſummi Apoſtolatus tueri nequaquam poſſet. Plebem itaque illam ſynodalem, quæ ſemper nouis rebus ſolet gaudere, malis quibuſdam artibus, quas pudor vetat referre, facilè induxerunt, vt vacantium beneficiorum fructus, quos vſitatiori vocabulo annatas dicunt, ſummo Pontifici lege interdicerentur. Fauoribus itaque, & clamoris inſanientis vulgi ea lex lata eſt, quæ & Pontifici talium fructuum receptio, & ijs, quibus beneficia conferuntur, ſolutio veluti ſimoniaca prohibetur. Huic autem legi ferendę, etſi multi venerabiles Patres, magnæque auctoritatis viri contradixerint, manifeſtum in ea Sedis Apoſtolicæ, & Vicarij Chriſti depreſſionem contineri dicentes; Præualuit tamen indiſcreta multitudinis non tam auctoritas, quàm voluntas, quæ ad tantam temeritatem eò erat audacior, quò potentium quorumdam ſtimulis agitabatur; quid hac lege perniciolius? quid deteſtabilius? quid ab omni humanitate, atque honeſtate remotius? quænam, bone Ieſu, eſt hæc ſynodalis reformatio? Summum Pontificem omni ſpirituali, ac temporali auxilio priuare, eumq; veluti mendicum quemdam hominem conſtituere, qui nec ſuis, nec Eccleſiæ neceſſitatibus poſſit nullatenus prouidere? Et quamquam huius legis iniquitas (ſi tamen lex dicenda eſt) ſatis per ſeipſam appareat; conabor tamen id paucis oſtendere, quibus breuiter explicitis, peroraueto. Debet lex, vt à maioribus noſtris traditum eſt, eſſe honeſta, iuſta, poſſibilis, ſecundum naturam, & patriæ conſuetudinem, loco, ac tempori denique conueniens, vtilis demū, ac neceſſaria. Quid horum, quęſo, in hac lege poteſt inueniri, diſcurramus per ſingula. Magnam in primis continet turpitudinem. Nonne turpe, & indecens eſt Sedis Apoſtolicę priuilegia, & dignitates euertere, & quem Dominus Principem vniuerſę Eccleſię conſtituit, aduerſus hunc moliri inſidias, hunc exinanire, debilitare, huic eccleſiaſticos reditus, qui ad ſupportanda onera regiminis ſunt deputati, impiè, atque inhumanè ſubtrahere? Iniuſtitiam verò huius legis quis nō videt? nonne iniuſtum, & iniquum eſt, vt qui plantat vineam, fructus eius commoditate priuetur? & qui paſcit gregem, de lactis dulcedine non veſcatur? &c. (& ijs ſimilia, quæ ſupra commemorauimus num. 24.) quantum verò ab Eccleſię conſuetudine diſcrepet, facilè diſcerni poteſt. Ea ſiquidem à tot pręclaris Pontificibus, ac ſanctis Patribus obſeruata ſine magna, & rationabili cauſa violari non debuit. Et paulò poſt dicit: loco verò, ac tempori nullatenus conuenit: nam pro tempore, quo legem illam ediderunt, omni dominio temporali erat ſummus Pontifex tyrannorum potentia ſpoliatus, à propria Sede vi, & rebellione ſubditorum expulſus, eius pretioſa ſupellex vulgi prędę expoſita, omnia eius ornamenta direpta, adeout non ſummi Pōtificis ornatu, ſed abiecti Monachi veſtitu vrbem reliquerit, ac demum inſignem Italię vrbem Florentiam ſolus, profugusque intrauerit. Quę quidem ſi legis huius latores piè, ac reuerenter conſideraſſent, non ſolùm hoc temporali auxilio non priuaſſent; ſed ſi nunquam antea id exigere licuiſſet, pro neceſſitate rerum, ac temporis eam exactionem inſtituere debuiſſent. Et paulo poſt: nullam in ſe continet dicta lex vtilitatem, nullam prorſus neceſſitatem. Debuit ſiquidem res tam grauis, tam ardua ſępiùs diſcuti, crebrò ventilari, & tandem magna animi maturitate, ſapientiaque concludi; debuit colendiſſimorum Patrum volūtas inquiri; debuit omnium nationum conſenſus adhiberi; doctiſſimorum hominum quoque vota ſcrutari; eorumque pręſertim, qui Deum prę oculis habentes, zelo iuſtitię, non deſiderio vindictę duci viderentur: qui ſi auditi eſſent, numquam tam neſandę rei conſenſiſſent. Honorantur, Chriſtianiſſimè Princeps, ſuperiorum temporum Concilia mirum in modum Apoſtolicam Sedem, & Chriſti Vicarium illi pręſidentem; nec vſquam eius Primatum, dignitatem, ac priuilegia attingere, nedum violare pręſumpſerunt. Cum enim ſcirent ſancti Patres ſynodaliter conuenientes ſine auctoritate ſummi Pontificis ſynodum generalem non poſſe conuenire, ipſa quoque Concilia robur, auctoritatem, & firmitatem ab illo accipere: ſacrilegium, ac penè hęreticum eſſe iudicarunt, ſi vnum in locum conuenientes aliquid aduerſus illum agerent, quem auctorem, & Principem ſuum diuina voce agnoſcerent. Ab hoc Sanctorum Patrum laudabili more longè declinauit hęc Synodus; legat quicumque voluerit eius canones, & decreta; animaduertat eius actiones, & opera: perpauca certè inueniet ex zelo fidei, & charitatis feruore proceſſiſſe, aut ad vtilitatem publicam emanaſſe; ſed omnia plena ſunt odij, diſſidij, & ambitionis; omnia nedū ad debilitationem, ſed ad ſubuerſionem ſupremi capitis Eccleſiæ quorumdam machina-

60 tionibus ordinata.] Hactenus verba Brixienſis, quæ quanti ponderis fuerint, exitus ipſe probauit: nam Rex Angliæ illorum vi, ac rationum momentis permotus, nulla habita ratione illius decreti, permiſit vt in ſuo regno Eccleſiaſtici pergerent in ſolutione communis, & minutorum ſeruitiorum, atque vt Regni incolæ præſtarent denarios S. Petri; mediam enim annatam Bonifacianam Angli nunquam ſoluerunt, quia illius loco ſatis viſum eſt Romanis Pontificibus habere hoc vectigal denariorum S. Petri, de quo fit mentio in cap.

61 Auditis, de pręſcript. & in cap. Ea quæ, de cenſib. vbi gloſ. dicit hanc eſſe quandam præſtationem, quam Anglici faciunt Romanę Eccleſię, & Hoſt. in princip. legitur, inquit, in Hiſtoria Anglicana quod Anglici deuouerunt, & promiſerunt dare Eccleſię Romanę quolibet anno certam penſionem; & vocatur hæc datio Viſitario, ſiue Denarij B. Petri. Eſt autem tributum duorum denariorum, quod à ſingulis exactum domibus Adeulias, ſeu Edebuulphus Anglię Rex Romā profectus ad Leonem IV. primus obtulit B. Petro, vt teſtatur Vincent. antiquiſſimus Chronographus lib. 24.

cap.36. & Ioan. Nanclerus in 29 generatione ſuæ Chronographiæ. In cuius exactione perrexerunt Pontifices quouſq; Henricus VIII. Clementi VII. ſubtraxit obedientiam. Itaque Angli iniuſtum illud Baſileenſium decretum nunquam acceptarunt. Sed & Aeneas Siluius poſtea Pius II. qui in minoribus agens Baſileenſi Synodo adhæſit, poſtea ad Pontificatum euectus poſthabito eodem decreto, Conſtitutionem edidit contra detrectãtes ſoluere annatas, quæ refertur in alia Conſtitutione Innocentij VIII. quæ incipit, Apoſtolicæ, in Bullar. tom. 1. pag. 376. Et de reuocatione actorũ Concilij Baſileenſis vide, quæ ſcripſi in cap. Significaſti, ſupra de elect.

62 Euerſo autem, & conquaſſato fundamento decreti Baſileenſis de annatis, neceſſe eſt, vt ſimiliter corruat pragmatica ſanctio Gallicana ſuper illo exædificata, cap. Cum Paulus, 1.q.1. cap. Veniens, de Presbyt. non baptiz. Præterquamquod pragmatica illa ſanctio, vtpote Regni Franciæ corruptela ſchiſmatis tempore Caroli VII. auctoritate à non habẽtibus poteſtatem cum maximo animarum periculo, & ſcandalo dignitatiſq; Apoſtolicæ detrimento, & vilipendio in Conciliabulo Bituricenſi promulgata anno Domini 1438. die 7. Iulij à Ludouico XI. Francorum Rege tanquam ſchiſmatica abrogata, & abolita eſt, vt in litteris patentibus abolitionis relatis tom. 4. Concil. p. 1. pag. 36. Item à Parlamento Franciæ, vt in litteris caſſationis, quæ habentur eod. tom. pag. 107. Ac demum ab Eugenio IV. Nicolao V. Pio II. & Leone X. in Concilio Lateranenſi, vt in Conſtitutione, quæ incipit, Paſtor æternus, edita 14. Kalen. Ianuarij 1516. in 11. ſeſſ. vt patet eod. tom. 4. pag. 38. & 120. eamque Romani Pontifices non ſecus ac pernicioſam hæreſim execrati ſunt, vt habetur in notis ad Conciliabulum Bituricenſe, eodem tom. pag. 410.

63 Secundò, contra annatas apponuntur dicta cuiuſdam Coſmæ Guymier, qui gloſſauit pragmaticam ſanctionem: Hic enim in tit. de annatis, in ver. Annatarum; contra huiuſmodi exactiones inuehit his verbis. [Annatarum ſic vulgariter dictarum, quia per annum emolumenta beneficiorum percipiebantur, & adhuc hodie percipiũtur in Curia Romana] & alibi. Et de ipſis notatur in Clem. Quia Regulares, §. Præmiſſa de ſupplen. neglig. Prælat. & dicuntur annalia in Extrauag. Io. XXII. Suſcepti, & vacantiæ, inſ. eodem §. Item ex nunc. & ante tempora Ioannis XXII. rarò, vel nunquam exigebantur. Sed ipſe Papa per Extrau. Cum nonnullæ; in qua ſupponit aliam priùs feciſſe, & ſe refert, aſſerit fructus primi anni Eccleſiarum Cathedralium vacantium ad triennium in aliquibus Orbis partibus pro neceſſitatibus Romanæ Eccleſiæ ſuæ Cameræ reſeruaſſe. Sed quod temporaliter ab aliquibus Eccleſijs dũtaxat pro neceſſitate temporis ab eo exactum fuit, in perpetuum, & ad omnes Eccleſias poſtea à Bonifacio IX. qui primus indifferenter eccleſiaſticis beneficijs annatarum vſum impoſuit, extenſum eſt contra totius diuini, & humani iuris diſpoſitionem, 1.q.1. & q.3. per totum, & in iuribus ſupra allegatis. *Nonne ſcriptum eſt Neminem concutiatis*, &c. 24.qu.1. *militare*. *Et quod gratis accepiſtis, gratis date*; nũquid Simon Magus cùm gratiam Spiritus ſancti emere vellet, damnationis ſuæ ſentẽtiam à Petro audiuit, *Pecunia tua tecum ſit in perditionem*, 1.qu.1. Qui ſtudet. Et qui ſunt illi, qui dant, & recipiunt annatas niſi ementes, & vendentes in Templo, quos Chriſtus ab illo eiecit, 1.q.3. Vides. Etiam ex euentu ſolo damnandæ ſunt: nam ex hoc indigni, & qui plus pecuniarum habent promouentur. Et dignus eſt Pręlatura, cui non actionis meritum, ſed copiarum præmia ſuffragantur. Vnde reſtat vt nihil ſibi in eccleſiaſticis honoribus grauitas, nihil ſibi defendat induſtria, ſed totum auri prophanus amor obtineat, q.1. Pertur, l. Si quemquam, C. de Epiſc. & Cler. pro ſolutione annualium plerumque mobilia etiam pretioſa Eccleſiarum venduntur, parentes promotorum pecunijs exhauſtis delirantur; materia exigendi à ſubditis paratur, vt quotidie videmus promotos à ſubditis ſub velamento iucundi aduentus, quem triſtem, & męſtum potiùs dixerim, exigere. Vnde boni Prophetę olim munera prophetiæ non accipiebant, ſed ſtipes tabernaculi. Mali autem, qui accipiebant, prophetia, quę donum Dei erat, in diuinationem, quæ diabolica eſt, conuertebatur: quid aliud colligitur, niſi vt ait Hieron. Idcirco propter vos Sion quaſi ager arabitur, & Hieruſalem in cuſtodia Pomerij erit, 1.qu.1. Iudices. Et dicit Io. Andr. in cap. Inter cætera, de offic. ord. Quod optaret quod Curia Romana reciperet vigeſimam partem fructuũ clericorum totius orbis ad ſuſtentationem Papæ, & Cardinaliũ; & nihil exigi, vel recipi poſſet pro communibus ſeruitijs, & fructibus primi anni, quos recipit à Prælatis, quos promouet, exceptis ſalarijs laborantium, puta ſcriptorum, & ſimiliũ; & tunc prouideret Legatis, & Nuncijs, quos mittit, de prædicta quota, & abſtineret ab annatis, exactione decimarum, & ſimilium. Et quod de hoc fuit factus ſermo in Concilio Viennenſi. Sed deliberauerunt Pręlati ibidem exiſtentes non facere. Et fortè benè, vt dicit Io. Andr. quia tanta viget inſatiabilis cupiditas, quod ſi hoc fieret, & iſtud, & illa perciperent.

Sed quantum hic vir Sedi Apoſtolicæ, & ſupremæ Romani Pontificis dignitati inuideret ſuis dictis, ſeu potiùs maledictis clarè patefecit. Ructauit enim venenum, quod hauſerat ex Conciliabulo Bituricenſi, & vt gratiam aucuparetur Prælatorum Galliæ, qui contra annatas præualuctãt in Synodo Baſileenſi, & pro illius Pragmaticæ reuocatione citabantur in Concilio Lateranenſi per Iulium II. inchoato, cõpoſuit gloſſam textui non diſſimilem, cum vtrumque manauerit ex eodem fonte liuoris, & odij in Romanos Antiſtites. Quod benè animaduertit Iacob Simonetta Rotæ Auditor, & poſtea Cardinalis; nam in tract. de reſeruat. qu. 62. ſic ait: [Non omitto quod quidam Doctor Gallicus in quodam opuſculo ſuper Pragmatica Sanctitate infenſus Pontificię poteſtati, & fauens in omnibus pragmaticę ſanctioni prohibẽti reſeruatione, &c.] Verùm contigit illi, quod ſemper euenire ſolet impugnantibus veritatem, vt plura ſint mendacia, quàm verba. Primò enim dicit appellari annatas, quia per annum emolumẽta beneficiorum percipiebantur, & adhuc hodie percipiuntur in Romana Curia; quod falſum eſt; quia verè Curia non percipit niſi dimidiam partem fructuum, vt patet ex dictis ſupra num. 9. & 10.

64 Secundò, dicit de his fieri mentionem in Clem. Quia Regulares, §. Pręmiſſa, de ſupplen. negligen.

Pręlat.

Prælat. & appellari annalia in Extrauag. Ioannis
XXII. Suſcepti: quod itidem falſum eſt, quia an-
natam multum differt à vacantibus, & annalibus,
de quibus loquuntur prædicta iura, & alia ſuperius
citata n.45. Seraph, deciſ. 1410. n. 11.

Tertiò, aſſerit annatas ante tempora Io. XXII.
raro, vel nunquam exactas fuiſſe: quod falſiſſimũ
eſſe conſtat ex his, quæ de annatarum origine, &
antiquitate dicta ſunt ſupra n. 14. & ſeq.

Quartò, refert Ioannem XXII. in Extrauag. Cũ
nonnullæ, aſſerere ſe pro neceſſitatibus Romanæ
Eccleſiæ reſeruaſſe ſuæ Cameræ fructus primi an-
ni Cathedralium vacantium; ſed cuilibet legenti
prædictam Extrauagantem patebit ipſum in hoc
erraſſe, quia Papa Ioannes aſſeruit ſe per alias ſuas
literas reſeruaſſe fructus primi anni beneficiorum
eccleſiaſticorum in diuerſis Orbis partibus, non
tamen Cathedralium, & Abbatiarum regularium.

Quintò, affirmat quod à Ioanne XXII. tempo-
raliter ab aliquibus Eccleſijs dumtaxat pro ne-
ceſſitate temporis exactum fuit, poſtea in perpe-
tuum: & ad omnes Eccleſias à Bonifatio IX. ex-
tenſum fuiſſe. Hoc loco manifeſtè detegitur Au-
ctoris malitia, quia tacuit Bonifatium IX. inſti-
tuiſſe dimidiam annatam loco illius integræ, quę
prius exigebatur, vt patet ex dictis ſupra n. 10.

Sextò, dicit Bonifacium IX. primum omnibus
beneficijs annatarum vſum impoſuiſſe, quod iti-
dem à veritate alienum eſſe conuincitur ex ſupra-
dictis n. 9. & ſequen.

Septimò, audacter aſſerit Bonifacium hoc feciſ-
ſe contra totius diuini, & humani iuris diſpoſitio-
nem: ſed hoc erroneum eſſe manifeſtè liquet ex
his, quæ de iuſtitia annatarum latè ſupra explica-
uimus à n. 17. vſque ad n. 60.

Octauò, plura effundit de ſimoniæ labe in exa-
ctione annatarum: ſed quàm temerariè, & ſacri-
legè loquatur vſque ad auctoritatem Hieremiæ,
per ſe patet. Quàm verò ſit alienum à veritate
huiuſmodi exactionibus ineſſe aliquod vitium, aut
ſuſpicionem ſimoniæ, euidenter patebit ex his, quę
dicentur infra in reſponſione ad tertiam principa-
lem oppoſitionem. Et ipſemet Gloſſator hanc ve-
ritatem vel inuitus admiſit: nam in prææallegato
tit. de annatis ſuper gloſſa, in ver. Conſuetudinis,
quærit, an ibi reprobetur conſuetudo generalis
in omnibus Eccleſijs Collegiatis, ſecundum quam
Canonici dant aliquid in ſua receptione: & reſol-
uit diſtinguendo his verbis, [Poteſt dici, quod ſi
conſuetudo imponit hoc onus præbendæ, & non
recepto; & valet in fauorem cultus diuini, arg. c.
Significatum, de præben. & c. 1. vt eccleſiaſt. be-
nef. & hoc caſu poteſt eſſe verum, quod à princi-
pio etiam cautio exigi poſſit, arg. 18. q. 2. Seruitiũ.]
66 Quæ verba multum conferunt ad iuſtitiam anna-
tarum, cùm ſint onus impoſitum non ipſis pro-
motis, ſed beneficijs, aut fructibus beneficiorum,
vt in cap. Si propter, de reſcr. lib. 6 & cap. Si tibi, de
præben. Præterea idem Gloſſator ibidem ſubijcit
67 hæc verba: [Similiter poteſt quæri, an hic dam-
netur conſuetudo quaſi generalis in Normandia,
in diœceſi Pariſienſi, & alijs pluribus locis, vbi
Epiſcopi, & Archidiaconi percipiunt fructus pri-
mi anni beneficiorum vacantium pro deportu.]
Et videtur quod non, quia talem conſuetudinem
iura approbant, cap. Præſenti, §. Porrò, de offic. or-
din. lib. 6. excepto quod habetur in cap. Quia ſæpè,
de elect. eod. lib. & in Clem. Statutum, §. 1. eod tit.
& Doctores, vt notat Io Andr in cap. Nemo, de
reg. iur. lib. 6. in not. vbi allegat Extrauagantem
Ioanni XXII. Suſcepti regiminis, vbi hoc eſt deci-
ſum, allegat eam in Clem. 1. de conceſſ. præben. in
Clem. 2. de decim. non eſt autem veriſimile vnico
verbo tot iura ſubuerti. Ideo poſſes intelligere
hunc textum, cùm tales deportus, vel annatæ exi-
guntur pro collatione, vel inueſtitura, aut alijs
ſpiritualibus, ita quod illa ſint cauſa immediata,
præterquam talia exiguntur. Quippe hæc ratio,
quod ibi ponit Gloſſator pro ſuſtentatione illius
conſuetudinis per Canones, & Extrauagantes ad
commodum Epiſcoporum, & Archidiaconorum
approbatæ; longè magis concludit in fauorem
Summi Pontificis, & Sanctæ Sedis Apoſtolicæ:
præſertim cum cauſa exactionis annatarum non
ſit collatio, neque beneficium; ſed vacatio, & fru-
ctus ipſius, vt patebit in reſponſione ad tertiam
oppoſitionem.
68 Nonò, damnat annatas ex euentu, eo quod
exinde promoueantur indigni, & qui plus pecu-
niarum habent: ſed certè cùm annatæ ſint certæ,
& notæ, Epiſcopatuum quidem, & Monaſteriorum
ex taxa, quæ habetur in libris Cameræ: inferio-
rum verò beneficiorum ex ipſo vero valore, qui
exprimitur in literis; non poteſt eſſe locus emen-
titæ per ipſum Gloſſatorem licitationi; præſertim
cùm ſummæ prædictæ non ſoluantur Pontifici ad
manum, neque tempore, quo fiunt prouiſiones, ſed
poſtea officialibus ad id deputatis quandocumq;
libet ipſis prouiſis literas expedire, quas plerique,
vt inferius dicetur, nunquam expediunt. Præte-
rea licitationi prædictæ, etiamſi maximè vellet
Papa, quod abſit, vix locus eſſe poteſt quoad Epi-
ſcopatus, & Monaſteria, quæ ferè omnia conferun-
tur nominatis à Regibus, & Principibus, ſub quo-
rum temporali ditione exiſtunt, necnon à Capi-
tulis, & Conuentibus, qui facultatem habent eli-
gendi, & nominandi; itaut non remaneat Ponti-
fici libera Epiſcopatuum, & Monaſteriorum pro-
uiſio, niſi in certis Italiæ partibus, vt plenè notaui
in c. 1. ſupra de elect.
69 Decimò, deplorat quod pro ſolutione annata-
rum mobilia etiam pretioſa Eccleſiarum vendã-
tur; ſed hoc eſt manifeſtum mendacium: nam cum
ſolutio annatæ fiat in actu expeditionis literarũ,
quomodo prouiſus pro hac ſolutione poteſt di-
ſtrahere bona Eccleſiæ, cuius poſſeſſionem nondũ
eſt adeptus? Quod ſi vrgeas; ſaltem prouiſus alie-
nabit pretioſa Eccleſiæ vt releuet ſe à ſumptibus,
quos paſſus fuit in ſolutione annatæ: ergo men-
dacium eſt quod dixit Gloſſator mobilia Eccleſia-
rum diſtrahi pro ſolutione annalium. Præterea
nec pro releuatione à ſumptibus contingit aliena-
tio huiuſmodi; quoniam pro Epiſcopatibus, &
Monaſterijs taxa non excedit dimidiam veri va-
loris, & quilibet prouiſus ſtatim recuperaturus eſt
ex fructibus triplicatam ſummam in Epiſcopati-
bus, & Monaſterijs, & duplicatam in inferiori-
bus, vel potius multo maiorem; cum rariſſimi ſint
70 Epiſcopatus, & Monaſteria, quorum fructus non
ſint aucti à tempore, quo inſtauratæ fuerunt dictę
taxæ à Ioanne XXII. vnde à communiter acciden-
tibus fructus beneficiorum potius aucti pręſumũ-
tur, quàm diminuri, vt dixit Rota apud Cardin.
71 Seraph. deciſ. 1393. nu 3. & in beneficijs inferiori-
bus ferè nunquam vetus valor exprimatur: & ni-
hilominus talis, qualis exprimitur, ſemper intel-

ligitur deductis omnibus expenſis, & oneribus conſuetis, Rota in antiq. deciſ. 60. de conceſſ. præben. & in recent. deciſ. 444. n. 5. par. 2. Felin. in c. Ad aures, n. 13. verſ. Duodecima concluſio, de reſcrip. vnde nullatenus ſubeſt neceſſitas, quam Gloſſator comminiſcitur, vendendi mobilia etiam pretioſa Eccleſiarum pro ſolutione annatæ.

72 Vndecimò, exaggerat deſtructionem pecuniarum Galliæ; ſed hoc quoque eſt merum commentum, cum ipſis Gallis indultum ſit à Sede Apoſtolica, vt pro beneficijs inferioribus non ſoluant annatam, & liceat eis impunè quorumcumque beneficiorum fructus exprimere ſub valore vigintiquatuor ducatorum, vt in concordatis Franciæ inter Leonem X. & Franciſcum I. anno 1517. & in declaratione ipſius Leonis Kalẽdis Octobris eiuſdem anni, vt in Conſtitutione, quæ incipit, Romanus Pontifex, & habetur in Bullar. tom. 1. pag. 507.
73 Et pro Conſiſtorialibus ſoluuntur communia, & minuta ſeruitia pro medietate fructuum primi anni dumtaxat, vt in Conſtitutione Gregorij XII. incipien. S. D. N. &c. Penſatis guerrarum cladibus; quæ licet ad quinquennium facta fuerit, tamen vſque in præſens eſt obſeruata, excepto illo tem-
74 pore, quo viguit pragmatica ſanctio. Idque pro Eccleſijs, & Monaſterijs, quæ ex ſtylo dicuntur in patria reducta, ideſt pro Eccleſijs, & Monaſterijs illarum diœceſum, quæ tempore prædictæ Conſtitutionis Gregorianæ erant ſub temporali dominio Regis Franciæ, & habentur indice alphabetico deſcriptæ in libris Cancellariæ, & referuntur à Hieron. Paulo Barchinon. in ſua Practica Cancellariæ ſub tit. Prouinciæ in quibus decima reducta eſt, videlicet Archiepiſcopatus Lugdunẽn. Rothomagen. & Epiſcopatus Claromonten. Et hæc
75 ſolutio medietatis fructuum fit iuxta taxationem Eccleſiarum Cathedralium, & Monaſteriorũ, quę habetur in libris Cameræ, & non attingit tertiam partem veri valoris. Vnde cum huius tertiæ partis prouiſi non ſoluant niſi dimidiam; hinc liquidò apparet communia, & minuta ſeruitia vix attingere ſextam partem fructuum veri valoris; & tamen pro hac ſexta parte prouiſi mox recepturi ſunt fructus integros primi anni, vt prædiximus.

76 Demum ex auctoritate Io. Andreæ, quem diminutè, & deprauatè refert Gloſſator, potius elicitur efficax fundamentum pro annatarum iuſtitia: etenim ſi Patres Concilij Viennenſis cognouiſſent illarum exactionem præſeferre aliquod vitium, aut ſuſpicionem ſimoniæ, abſque dubio illas prohibuiſſent: & tamen nec prohibere voluerunt, nec commutare in vigeſimam fructuum, ſed magis ſinere vt exigerentur vt prius.

77 Tertiò, contra annatas opponitur auctoritas viri clariſſimi Ioannis Gerſonis Cancellarij Pariſienſis in tract. de ſimonia, cuius hæc ſunt verba: [Super materia ſimoniacæ labis in collatione beneficiorum per Papam reſoluendo materiam ad radicem ſcripturæ ſacræ, qua dimiſſa, percurrere ramos opinionum particularium fine caret, ponitur hæc vnica concluſio, Simoniaca labes contra ius diuinum, vel de ſimoniaca ſpecie ſuſpectũ eſt in conferente beneficium eccleſiaſticũ, etiamſi ſit Papa, exigere, vel extorquere à beneficiando promptam pecuniam ſub titulo primorum fructuum, ac impedire poſſeſſionem, & officiationem ſuam, quouſque ſoluerit illam pecuniam.]

Verùm egregius hic vir ex falſis ſuppoſitionibus deceptus eſt ab illis, qui in Concilio Conſtãtienſi annatarum, communium, & minutorum exactionem ceu ſimoniacam condemnabant, aſſerentes Papam quaſi ex contractu pro collatione beneficij exigere illam pecuniam contra euangelicũ præceptum, videlicet, *Gratis accepiſtis gratis date.* Vnde non ita loquutus fuiſſet, ſi rem ipſam vt ſe
78 habebat intellexiſſet; ſic autem ſe habet: Lege, aut vetuſtiſſima conſuetudine introductum eſt, vt vacantium Epiſcopatuum, & Abbatiarum Papa, & Collegium Cardinalium ex fructibus primi anni ſub nomine communis, & minutorum ſeruitiorum habere debeant illam ſummam, quæ, vt dictum eſt ſupra, pro tertia parte veri valoris in libris Cameræ iamdudum taxata eſt; & inferiorum beneficiorum Papa debeat habere dimidiũ, quod olim per ſuos collectores exigebat. Sed quia oneroſum erat Prouincijs, & ipſis ſoluere debentibus officium collectorum, qui pro ipſis exigendis in ipſis prouincijs moram trahebant; quaſi tacita omnium conuentione ſtabilitum eſt, vt illi, qui ad Epiſcopatus, aut Abbatias promouebantur, & quibus de alijs beneficijs per Papam prouidebatur, deberent ſibi acquirere omnes illos fructus, & ſoluere illorum pretium. Et ſic quidem emptio, & venditio, non tamen tituli beneficij, ſed illius portionis fructuum, quæ debetur Papæ, & Cardi-
79 nalibus. Obſeruandum eſt enim circa quodlibet beneficium tria occurrere maximè conſideranda. Primum eſt ipſum beneficium; ſecundum illius prouiſio, ſeu collatio; tertium fructus ipſius. Pro beneficio ipſo, vel eius prouiſione nihil ſoluitur; gratis enim ſemper confert Papa; & de hoc intelligi debet illud euangelicum, Matth. 10. *Gratis accepiſtis*, &c cap. Si quis Epiſcopus, 1. q. 3. non autem de fructibus beneficiorum vacantium, de qui-
80 bus agitur. Nõ obſtat quod auctoritas illa Matth. intelligatur etiam de rebus Eccleſiæ, vt eſt textus in c. Res Eccleſiæ, ead. cau. & quæſt. & cum fructus beneficij ſine beneficio non proueniant; vendito vno, neutrum inuenditum relinquatur, cap. Si quis obiecerit, & c. Saluator, 1. q. 3. ob quam rationem Theologi concludunt præbendam, licèt ſit quid temporale; tamen ratione connexionis, quam habet cum clericatu, & canonia, vendi non poſſe ſine labe ſimoniæ, vt fusè oſtendimus in c. Cum pridem, n. 90. & n. 107. ſupra de pactis. Id, inquam, non obſtat, quia locum habet in illius fructibus dumtaxat, qui debentur beneficiato propter officium, & miniſterium clericale ex debito diuini iuris, vt primo ad Corinth 9 c. Quicumque, 12. q. 2 § His ita, 13. q. 1. & c. Cum ſecundum, de præben. hos enim vendere ſimoniacum eſt propter connexionem, quam habent cum clericatu, & iure ſpirituali, vt optimè deducit Card. Caiet. in tract. 9. de ſimon. q. 1. tom. 2. opuſculorum, & dixi latius in d. c. Cum pridem, n. 91. & n. 107. Item in his committitur iniuſtitia tam ex parte dantis, quia vendi non poteſt res à non domino, l. 2. C. de vſucap. pro empt. quàm ex parte recipientis, quia venditur illi quod ſuum eſt, l. Rei ſuæ, ff. de contrahen. empt. l. Cum res, & l. Si mater, C. eod. vt explicat Caiet. vbi ſupra, & ante eum Petr. de Palude relatus à Turrecrem. in c. Laicorem, n. 9. verſ. Ad tertiam rationem, 1. q. 1. vt dixi in prædicta Decretali Cum pridem, n. 113. & n. 123 verſ. Sed nihilominus. At hæc omnia ceſſant in fructibus primi anni benefi-

ciorum

ciorum vacantium, de quibus agitur; quia cum
ſpectent ad Sedem Apoſtolicam ex titulo præam-
bulo reſeruationis, iure vendi poſſunt tam ex par-
te Papæ, qui vendit quod ſuum eſt, quàm ex par-
te prouiſi, qui emit quod ſuum non eſt. Et cum
prouiſus iuſtè poſſit ſui beneficij fructus alteri vẽ-
dere, licèt beneficio ſint annexi, vt rectè obſeruat
Caietan. loco citato, nulla afferri poteſt ratio, cur
non idem liceat Sedi Apoſtolicæ pro dimidia fru-
ctuum ad eam ſpectantium: & quemadmodum
Epiſcopus, cui fructus beneficiorum vacantium
ex priuilegio, vel conſuetudine eſſent reſeruati,
iuxta textum in cap. Præſenti, de offic. ordin. lib. 6.
poſſet illos licitè vendere beneficiato, eadẽ pror-
ſus, imò potiori ratione id facere debet Papæ, ad
gloſ. in c. Cum pridem, in ver. Illicitæ pactionis, in
fine, ſupra de pactis. Nec propterea venditur pro-
uiſo ius aliquod ſpirituale; quia in collatione be-
neficij fructus huiuſmodi deducuntur tanquam æs
alienum, & beneficiatus tenetur huiuſmodi onera
ſubire, c. Tua nobis, infra de verbor. ſignific. cap. Si
propter tua debita, de reſcript. lib. 6. & cap. Si tibi,
cum gloſ. in ver. Fructus, de præben. eod. lib. Tho-
81 mas Campeg. de annat. inſtit. n. 11. ſunt enim onus
annexum beneficio, non autem beneficiato: &
ideo valet ſtatutum, vel conſuetudo vt ſoluantur à
recepto in canonicum, cap. Significatum, de præ-
ben. l. 1. C. de donat. quæ ſub modo, & poſt Vin-
cen. & Io. Andr. notat Io. de Anan. in cap. Iacobus,
n. 3. & 4. de ſimonia: quinimò pro illis etiam ante
receptionem poteſt recipi cautio, argum. cap. Ser-
uitium, 18. q. 2. ſecundum eos, & notatur per DD.
in d. cap. Significatum. Hinc Sacra Congregatio
Cardinalium Concilij Tridentini interpretũ aliàs
conſulta, An ſi extaret talis conſuetudo vt fructus,
puta cuiuslibet præſtimonij dimidij anni poſtquã
vacauerit, cederet in vtilitatem menſæ capitula-
tis, ea ſit ſublata eiuſdem Concilij decreto cap. 14.
ſeſſ. 24. reſpondit non eſſe ſublatam; eſt enim onus
impoſitum beneficio, & non beneficiato. Hinc
82 etiam eſt vt in actu collationis, ſeu receptionis
non ſit ſimonia deducere in pactũ vt collatarius,
ſeu receptus ſoluat penſionem collatori debitam,
vt conſuluit Gemin. conſ. 84 n. 4. verſ. Et dico quod
tale iuramentum, per textum in cap. Ex parte, il
ſecondo, de cler. non reſid. & ſcripſi plenius in cap.
Tua nos, de ſimonia.
83 Hanc autem annatæ ſolutionem fieri ratione
dictorum fructuum, non autem ratione prouiſio-
nis, vel collationis, euidenter oſtenditur. Primò,
quia prouiſio, & collatio liberè præcedit, neque
vnquam propterea impeditur expeditio ſupplica-
tionis: ſed quando prouiſi expediunt litteras bul-
latas, tunc iuxta obſeruatam conſuetudinem ſol-
uunt annatam: quod ſi nunquam expedirent lit-
teras, prout contigit multis, qui literis non expe-
ditis, in aliorum fauorem cedunt: illi ſic ceden-
tes, aut ſine ceſſione literas non expedientes nihil
ſoluunt: & tamen verum eſt eis fuiſſe prouiſum,
84 cum gratia ex ſola ſignatura ſupplicationis perfi-
ciatur, l. Sacri afflatus, C. de diuerſ. reſcript. cap. In-
ſtitutionis, vbi Turrecrem. n. 1. 25. q. 2. gloſ. in reg.
Cancell. 13. & 53. ad finem, Caſſad. deciſ. 36. ſuper
reg. Gomeſ. in regula de non iudicando iuxta for-
mam ſupplicationis, q. 5. expeditio enim Bullarũ
85 non requiritur ad gratiæ perfectionem, ſe tantum-
modo ad illius probationem. Et propterea nec
86 ſunt producendæ, niſi vbi agitur de canonizanda
gratia, vt in ſexcentis deciſionibus fuit à Rota
obſeruatum teſte Cardinali Seraph. deciſ. 775 n. 2
87 Deinde hoc ipſum clarè oſtenditur, quia ſi con-
tingat vnum, & idem beneficium ſiue illud ſit de
maioribus, & conſiſtorialibus, qualia ſunt Epiſco-
patus, & Abbatiæ, ſiue de minoribus, qualia ſunt
reliqua omnia, in vno, eodemque anno bis, vel
pluries vacare, & illud ſucceſſiuè duobus confer-
ri; annata, & ſeruitia prædicta non exiguntur; niſi
ſemel; vt pro Regno Franciæ eſt expreſſum in an-
tedicta Conſtitutione Gregorij XII. & praxis ob-
ſeruat: quod non fieret ſi annatæ, & ſeruitia exi-
gerentur pro collatione, & prouiſione beneficij,
& non pro parte illa fructuum, quæ debetur Ca-
meræ Apoſtolicæ.
88 Tertiò idem ſuadetur: nam prouiſi, qui docent
alios eſſe intruſos in poſſeſſione beneficij, quiue
ob aliquod aliud impedimentum beneficij poſſeſ-
ſionem ſtatim non ſunt habituri, ſine vlla ſolutio-
ne literæ relaxantur, facta dumtaxat obligatione
de ſoluendo cum habita poſſeſſione percipient fru-
89 ctus; licèt nonnunquam aliquibus ingruentibus
cauſis ſolutio fiat in relaxatione literarum habi-
ta, vel non habita poſſeſſione, ne ex lite, cuius fi-
nis ignoratur, damnum aliquod Papæ, & reliquis
90 participantibus proueniat. Sub illa etiam condi-
tione in futurum ſoluendi relaxantur literæ illis,
quibus facta eſt aliqua gratia beneficialis ſub ali-
qua conditione de certo corpore beneficij, vt ſunt
regreſſus, & prouiſiones etiam ſimplices vbi fru-
91 ctus ſunt alij reſeruati. Quod ſi fructus omnes
alijs reſeruatis non ſint, ſed illorum certa pars
dumtaxat, aut ſuper illis certa annua penſio, col-
latatiua, ſeu prouiſus tanto minus ſoluit pro an-
nata, vel communis ſeruitio quanta eſt penſio, vel
92 pars fructuum alijs reſeruata. Dixi de certo cor-
pore benefic.j, quia pro gratijs ad incerta benefi-
ciorum corpora, vt ſunt expectatiuæ, reſeruatio-
nes, & aliæ ſimiles nihil ſoluitur, nec vlla fit obli-
93 gatio de ſoluendo in futurum. Similiter pro be-
neficijs compermutatis, cuiuſcumque ſint valo-
ris: item pro illis, quorum valor non excedit vi-
ginti quatuor ducatos, quocumque modo illorum
prouiſiones fieri contingat, prouiſi nihil ſoluunt,
nec promittunt. Quæ omnia conuincunt ſolutio-
nem annatæ, & ſeruitij non fieri pro collatione,
ſeu prouiſione, ſed pro fructibus tantùm; alioquin
ſolutio fieri deberet etiam in caſibus memora-
tis, in quibus dubium non eſt, quin fiat collatio,
ſeu prouiſio.
94 Quartò, & vltimò, alijs omiſſis, idem oſtendi-
tur, quia ex diſtributionibus quotidianis non ſol-
uitur annata, neque commune, & minuta ſerui-
tia, vt in Extrauagan. Cum nonnullæ, la prima,
§. Præterea, de præben. inter communes; & ita
ſæpiſſimè expediuntur prouiſiones canonicatuum
cum expreſſione quod fructus non excedunt vi-
gintiquatuor ducatos, & pro eis non ſoluitur an-
nata, neque ſeruitia; tametſi illorum diſtributio-
nes quotidianæ ſint magni valoris, adeout multa
95 ducatorum millia excedant. Idque non alia ra-
tione, niſi quia diſtributiones huiuſmodi non ve-
niunt appellatione fructuum, c. Vn. de cler. non
reſiden. lib. 6. cap. fin. §. In illis, de conceſſ. præben.
eod. lib. c. Licet, ſupra de præben. & tenet Caſſad.
96 deciſ. 1. de cler. non reſiden. & propterea nõ com-
prehenduntur in regulis Cancellariæ de valore
fructuum exprimendo, Felin. alios cumulans in
cap.

Digitized by Google

cap. Ad aures, n. 14. de reſcr. Couar. lib. 3. variar.
reſol. cap. 13. num. 1. & dixi pleniùs in d. cap. Li-
cet, in primo notabili. Quod ſimiliter demonſtrat
euidenter hanc ſolutionem fieri tantummodo ra-
tione fructuum, qui debentur Cameræ, non autem
pro collatione, ſeu prouiſione beneficij alioquin
non conſtitueretur hæc differentia inter fructus, &
97 diſtributiones quotidianas. Vnde fit, vt nullum
vitium hic conſiderari poſſit, cum ſolutio annatæ
nullam habeat correſpectiuitatem ad collationẽ,
& ius ſpirituale, ſed tantùm ad fructus tempora-
les ad Sedem Apoſtolicam pertinentes, vt not.
Cardin. in cap. Tua nos, num. 3. in 3. notab. Scribi
etiam Felin. nu. 2. de ſimonia: Numquam enim
datio mutua ſpiritualium, & temporaliũ ſimoniã
inducit, quoties vna nõ cauſatur ab alia, vt forma-
liter inquit Anton. de Butr. in d. cap. Tua nos n. 3.
98 Quamobrem ſi vir doctus, & pius Ioannes Gerſon
annatarum, & ſeruitiorum exactionem dicit eſſe
ſimoniacam, credendus eſt propterea hoc dixiſſe,
quia falsò ei ſuggeſtũ eſt hanc ſolutionem fieri pro
ipſa beneficij prouiſione, ſeu collatione palliato
nomine, ac titulo primorum fructum. Id quod
ex ipſiuſmet doctrina non obſcurè deprehendi po-
teſt. Nam in tractatu ſummis Pontificis de ſtati-
bus eccleſiaſticis ponit ſex conditiones de ſtatu
Papæ, & Cardinalium, & pro quarta conſidera-
tione ponit hæc verba: [Status prædictus potuit, &
poteſt in ſubuentionibus temporalibus, & honeſtæ
ſubſtentationis præſcribere de certo modo, vel
quota ſubuentionis factæ per ſubditos in obla-
tionibus decimis, & ſimilibus, etiam vbi ſtatus
prædictus aliundè dotatus eſſet ex patrimoniali-
bus bonis, vel alijs; quemadmodum in Prælatis
decimas, & Curatis.] Et infra propius ad anna-
tas pro quinta conſideratione ſubijcit verba
infraſcripta, videlicet. [Status prædictus dum
recipit, & quærit ſubuentiones conſuetas in ob-
lationibus, decimis, vel annatis, & ſimilibus,
non debet eo ipſo de ſimoniaca prauitate no-
tari, niſi fortè vitium aliud in exactionis mo-
do concurrerit, quod vitium corrigi debet, non
ob inde ſtatus minui, deſtrui, culpari, vel iuribus
aliundè debitis defraudari, ſicut ab infirmo tol-
lendus eſt morbus, non ſubiectum, vel corpus de-
ſtruendum, &c.] Ex quibus Gerſonis verbis per-
ſpicuè apparet ipſum, vt ſuprà diximus, fuiſſe de-
ceptum ab impugnantibus annatas in Concilio
Conſtantienſi. Fuit enim illi ſuggeſtum annata-
rum, & ſeruitiorum exactionem fieri ſimoniacè
ratione collationis, nomenque primorum fructuũ,
& annatarum eſſe prætextum quæſitum ad pal-
liandam ſimoniam. Quod cum ex dictis liquidò
conſtet falſum eſſe; hinc ſequitur vt Gerſonis ſen-
tentia ſtet potiùs pro annatis, quàm contra illas.
Præſertim verò, quia in eodem tractatu de ſimo-
nia, in reſponſione ad primam obiectionem dicit
officio Papæ deberi ſufficiens beneficium, & con-
decens, illudque ſubſidium poſſe, vel potuiſſe de-
bitis circumſtantijs obſeruatis accipi ſuper fru-
ctibus inferiorum beneficiorum, vbi non eſt aliter
facta Papæ ſufficiens prouiſio, tam ex iure diuino,
quàm naturali, præſuppoſito diuino.
99 Opponitur vltimò contra annatas ſententia
Franciſci Duareni Iuriſconſulti Galli, qui in tract.
de benef. lib. 6. cap. 3. illius exactionem, nec non
communium ſeruitiorum pluribus conatur exter-
minare; ait enim: [Viſitatũ eſt apud nos, & Leo-
nina Conſtitutione firmatum genus vectigalis,
quod vulgus annatam vocat. Nam cum primum
recens electus eſt, & à Rege nominatus, aut Epi-
ſcopus, aut Cœnobiarca Romanus Pontifex anni
integri fructus eius beneficij percipit, eoſque ſibi
ſtatim ſolui, ac repreſentari curat.]

Sed hoc loco Duarenus vno ferè verbo duas
protulit falſitates. Altera eſt dum dicit anni in-
ni integri fructus, quos tamen certum eſt ſolui pro
dimidia tantùm. Altera dum affirmat annatæ ſo-
lutionem fieri ſtatim facta nominatione, cum in-
ter nominationem, & expeditionem litterarum,
quando ſoluitur annata, plerumque intercedant
nedum menſes, ſed anni, & ſæpe litteræ nunquam
expediantur, nec ſoluatur annata. Deinde ſic pro-
ſequitur. [Sed quod vnius anni ſit, quidam à Bo-
nifacio IX. inuentum, alij à Ioanne XXII. ſcribũt.]
Hoc itidem loco aliorum errore inuoluitur, cum
loquatur tantummodo de Epiſcopatibus, & mo-
naſterijs, pro quibus non annata, ſed ſeruitia ſol-
uuntur, quæ ab immemorabili tempore ante me-
moratos Pontifices erant iam in vſu.

Tertiò, ſubiungit ſæpè quæſitum eſſe an iure
poſſet exigi, & illam ferè Theologorum, & iuris
Pontificij Conſultorum eſſe opinionem, Romanũ
ſcilicet Pontificem lege ſimoniaci ambitus, vt cæ-
teros Epiſcopos teneri, ſi pro ſacris miniſterijs pe-
cuniam accipiat. Et mox inculcata authoritate
Cõuentus Baſileenſis concludit his verbis. [Quò
ſe vertant Pontifices, quibuſcumq; Decretis, Con-
ſtitutionibus, pactiſque hanc exactionem tuean-
tur, diuinum oraculum ſemper eis opponemus,
Gratis ſcilicet accepiſtis gratis date] Sed profectò
non diuinum oraculum, ſed magis praua Aucto-
ris interpretatio obtruditur exactioni annatarũ,
cum in ea non vendatur titulus beneficij, nec ius
exigendi fructus, quæ ſpiritualia ſunt, nec fructus
debiti beneficiato, qui ſunt ſpiritualibus annexi,
hæc enim omnia gratis dantur, ſed venduntur fru-
ctus temporales, qui beneficio non ſunt annexi,
ſed detrahuntur vt æs alienum, & onus beneficio
adiunctum; nec vlla iniuſtitia in hoc conſiderari
poteſt, quia Sedes Apoſtolica vendit quod ſuum
eſt; nec ſpecies vlla ſimoniæ, quia vendit, quod tẽ-
porale eſt, & à ſpiritualibus ſeiunctum, vt in ſupe-
rioribus monſtratum eſt à n. 79.

Demum ex ſua concluſione idem Doctor in-
fert corollarium aduerſus concordata Capitula
inter Pontificem Romanum, & Regem Franciæ
dicens. [Quod cum ita ſit, conuentio inter Re-
gem noſtrum, Pontificemque Leonem inita tur-
pis omnino, ac inhoneſta quibuſdam videtur, ideo-
que pro non ſcripta haberi, ac reijci debere; ita
tamen vt cætera capita eiuſdem cõuentionis, quæ
à ratione, honeſtateque non abhorrent, nihilomi-
nus obſeruentur.]

Talis eſt Duareni ſententia audaciæ, & temeri-
tatis cenſura certè digna; & quod ſpectat ad ſi-
moniam ex iam dictis ſatis ſuperque eſt confuta-
ta. Quod autem pertinet ad Corollarium, cum
decretum Conuentus Baſileenſis contra annatas
vniuerſaliter ab omnibus reprobatur, iniuſtumq;
& impium fuerit, & talis etiam ſit pragmatica
ſanctio ſuper ipſo decreto Baſileenſi fundata: hinc
neceſſariò conſequitur, vt conuentio inter Leo-
nem X. & Franciſcum I. inita, quàm malignè car-
pit Duarenus, honeſta prorſus, iuſta, laudabilis, &
inuiolabili obſeruatione digna ſit.

Iuriſ-

Ne Prælati vices ſuas.

Cap. Quoniam.

SVMMARIVM.

1 *IVriſdictiones eccleſiaſticas, ſeu facultates deputandi in ſpiritualibus locare non licet.*
2 *Et conceſſiones etiam à Sede Apoſtolica facta cenſentur ſubreptitia.*
3 *Locatio iuriſdictionis ſuper damnis bonorum Eccleſiæ illatis prohibita eſt.*
4 *Iuriſdictio eccleſiaſtica eſt quid ſpirituale, & ſimoniacum eſt illam vendere, & num. ſeqq. vſque ad num 12.*
5 *Iuriſdictio etiam merè temporalis prohibetur vendi.*
6 *Iuriſdictio eſt res inæſtimabilis ſicut patria poteſtas.*
7 *Iuriſdictionem temporalem vendere propriè non eſt ſimoniacum: eſt tamen turpe lucrum, & ementes committunt ſimoniam laicalem.*
8 *Vicario, ſeu officiali Epiſcopus tenetur ex Camera ſua ſalarium conſtituere.*
9 *Vicarius locat Epiſcopo operas ſuas, nec tenetur ſuis ſtipendijs militare.*
10 *Aduocatus licitè vendit patrocinium ſuum.*
11 *Epiſcopus tenetur ex officij ſui debito iuriſdictionem gratis adminiſtrare.*
12 *Iuriſdictionis venditio redundat in ſubditorum grauamen, & n. 22. & 23.*
13 *Fructus, & obuentiones Eccleſiarum ex iuriſdictione prouenientes vendi non poſſunt iuriſdictionem exercenti, etiam ſeorſim à iuriſdictione.*
14 *Non prouenientes verò ex iuriſdictione vendi poſſunt etiam iuriſdictionem exercenti, dummodo iuriſdictio ipſa non vendatur.*
15 *Cancellaria an, & quando ab Epiſcopo vendi poſſit, aut locari ſub annuo cenſu, & num. ſeq. vſque in finem.*
16 *Notarij communiter creantur iudices ordinarij.*
17 *Et ſunt Magiſtratus inter conſentientes, habentq; iuriſdictionem habitu, licèt non actu.*
18 *Et dicuntur iudices Carthularij.*
19 *Item faciunt praeceptum, & guarentigiam.*
20 *Horumque iuriſdictio prorogari poteſt de habitu ad actum.*
21 *Et poſſunt expedire ea, quæ ſunt voluntariæ iuriſdictionis, ſi ſibi committantur.*
22 *Notario, ſeu Actuario vendi non poſſunt fructus ex iuriſdictione prouenientes.*
23 *Clementis VIII. decretum ne Prælati Cancellarias ſuorum Tribunalium locent, ſed illas per proprios miniſtros mercede conductos exerceant.*
24 *Pandecta, ſeu taxa mercedum in ædibus Notariorum affigenda.*
25 *Epiſcopi, vel eorum miniſtri pro collatione ordinū, & litteris dimiſſorijs, ſeu teſtimonialibus nihil poſſunt accipere etiam ſpontè oblatum.*
Nec pro ſigillo in collationibus beneficiorum, etiam vbi extaret talis conſuetudo, n. 29.
26 *Cancellarius pro ſingulis litteris dimiſſorijs, ſeu teſtimonialibus decimam vnius aurei partem poteſt accipere.*
27 *Item pro qualibet ſcriptura collationis, vel inſtitutionis poteſt accipere mercedem ſuo labori conuenientem, quæ omnibus computatis vnum aureū non excedat, & n. 29.*
Et quartam partem ducati pro examine teſtium in executione litterarum Apoſtolicarum, n. 31.
28 *Dummodo ei nullum ſalarium pro officio exercendo conſtitutum ſit, & ex illius commodis Epiſcopo nihil emolumenti directè, vel indirectè prouenire poſſit.*
30 *Epiſcopi, vel eorum officiales pro executione litterarum Apoſtolicarum, diſpenſationum matrimonialium, & præſentatione cuiuslibet reſcripti nihil accipere poſſunt.*

1 QVONIAM. Summatum eſt in c. præcedenti. Diuiditur in duas partes. Primò ponit exceſſum, quem expreſſa cauſa prohibet. Secundò pœnam addit ibi, *Quod ſi quis*.
1 Nota prohibitum eſſe iuriſdictionem eccleſia-
ſticam, vendere, ſeu locare, vt hic, & in cap. præ-
cedenti: quod nouiſſimè etiam ſancitum eſt de-
creto Concilij Tridentini c. 11. ſeſſ. 25. de reform.
ibi: [Non liceat etiam iuriſdictiones eccleſiaſti-
cas, ſeu facultates nominandi, aut deputandi Vi-
carios in ſpiritualibus locare, nec conductoribus
per ſe, aut alios ea exercere; aliterque conceſſio-
nes etiam à Sede Apoſt. factæ ſurreptitiæ cenſean-
3 tur.] Hinc caſu iuriſdictio ſuper dãnis bonorum
Eccleſiarum illatis ſub certa annua penſione, ad
hoc vt maiori ſolertia bona Eccleſiarum conſerua-
rentur, locari quibuſdam officialibus conſueuiſ-
ſet: S. Congregatio eiuſdem Concilij interpres re-
ſpondit eo decreto id prohibitum eſſe, cùm iuriſ-
dictio ſit Eccleſiaſtica, qua ius redditur ſuper dã-
nis illatis, & bonis Eccleſiarum.
4 Prima huius prohibitionis ratio eſt, quia iuriſ-
dictio eccleſiaſtica eſt quid ſpirituale, vt in c. præ-
cedenti. Clauium enim poteſtas à Deo eſt, Matth.
16. S. Thom. in 4. diſtinct. 18. quæſt. 1. art. 1. quæſt. 1.
eamque Epiſcopus ratione ſui officij gratis exer-
cere debet; vnde ſimoniacum eſt illam vendere,
cap. Ex multis, cap. Vendentes, & cap. Non ſolum,
1. quæſt. 3. cap. Decernimus, ſupra de iudic. & te-
net gloſ. 1. hic, & in cap. præced. Innocen. ad fi-
nem, verſ. Item prælationem, Hoſtien. nu. 6. verſ.
Quinimò, Ioann. Andr. num. 3. Cardin. n. 2. Butr.
Abb. & Marian. Socin. omnes in primo notab.
5 Altera ratio eſt, quia venditio, ſeu locatio iuriſdi-
ctionis redundat in ſubditorum grauamen, & ſub-
uerſionem iudiciorum, vt hic dicitur in littera.
Ob quam rationem etiam iuriſdictio merè tem-
poralis prohibetur vendi, ne ſcilicet ſubditi præ-
grauentur, vt in Authen. Vt iudic. ſine quoq.
ſuffrag. & in Authen. de mand. Princip. §. Illud
tamen, & notant in cap. præceden. Innocen. verſ.
Ratio diuerſitatis, Hoſtien. num. 5. verſ. Quod ſi
prohibetur, Butr. num. 10. verſ. Et dicunt Innoc.
6 & Cardin. num. 2. Addit Marian. Socin. ibidem
num. 3. Iuriſdictionem ipſam vendi non poſſe, quia
eſt res inæſtimabilis ſicut patria poteſtas, vt l. Fi-
liæ, C. de collation. Et quia eius rei non videtur
eſſe commercium, l. Inter ſtipulantem, §. Sacram,
ff. de verbor. obligat. & l. Apud Iulianum, §. fin.
7 ff. de legat. 1. Et quamuis vendere iuriſdictionem
merè temporalem propriè non ſit ſimoniacum,
ſecundum Innocen. & omnes in cap. præcedenti
eſt tamen turpe lucrum; Et ſicut in iuriſdictione
eccleſiaſtica committitur ſimonia ſpiritualis, ita
in

Digitized by Google

in iuriſdictione temporali committitur ſimonia
laicalis; quia ementes iuriſdictionem ſæcularem,
& honorem incidunt in crimen ambitus, vt in
l.vnica,C Ad Iul. de ambitu, ſecundum Hoſt. in
eod c.præced n.6.verſ.Quinimò.
8 Nec prædictis obſtat quod non videatur illici-
tum dare pecuniam pro iuriſdictione: nam quo-
tidie hoc fit; cùm Epiſcopus teneatur ex camera
ſua officiali, ſeu Vicario ſalarium conſtituere,cap.
charitatem, & cap Quicumque, 12. q.2, & tenent
in cap.prox ſupra eod gloſſa ſecunda Innoc. verſ.
Sed è conuerſo,Hoſt.n.5.in ver de cætero præſum-
pſerit,Butr.n.7.Cardin.n.1.in 1.oppoſit. & reliqui:
etenim vt reſpondet Butr.eod. nu.7. vt officium
committatur datione pecuniæ ex parte ſuſcipië-
tis, & dantis officium, eſt illicitum, vt hic, & in
cap.præcedenti: ſed officio commiſſo datio pe-
cuniæ ex parte committentis loco ſalarij ipſi, cui
committitur, eſt licita, & non eſt ſimoniaca, vt in
iuribus præallegatis.
9 Ratio diuerſitatis eſt, quia Vicarius recipit
mercedem ſui laboris; locat enim Epiſcopo ope-
ras ſuas, nec vllo iure cogitur ſuis ſtipendijs mi-
litare, cap.Cum ex officij, de præſcription. & cap.
Cum ſecundum,de præbend.ſic & aſſeſſori ſtatui-
tur ſalarium in cap. Statutum, § Aſſeſſorem, de
10 reſcr.lib.6. & ſic Aduocatus licitè vendit patroci-
nium ſuum, vt in cap.Non ſanè, 14. q.5. At è con-
11 uerſo Epiſcopus tenetur ex officij ſui debito iu-
riſdictionem gratis adminiſtrare;vnde ſi pretium
accipiat, ex eo quod vices ſuas officiali commit-
tat, videtur iuriſdictionem ipſam vendere, & ſi-
moniam committit, vt hic in gloſ.1. Præterea hoc
12 tendit in ſubditorum grauamen, quia vt verbis
vtar Abbatis in cap.præced.n.4.[Officialis vt ali-
quid lucretur vltra pecuniam datam ſuperiori,per
ſas, & neſas inducetur ad extorquendam pœnam,
& modicam culpam faciet grauiorem,& ſæpè pu-
niet burſam, vbi punienda eſſet perſona.]Idemq;
adnotauit Cardin.ibidem n.1.in fine, verſ. Quæro
quæ fuit ratio.
13 Rurſus non obſtat quod fructus, & obuentio-
nes Eccleſiarum vendi poſſint, ſeu locari ſub an-
nuo cenſu,vt in cap.fin.infra eod. quoniam ſecun-
dum Innoc. in cap. præced. hoc intelligi debet ſi
obuentiones temporales vendantur non exercen-
ti iuriſdictionem; aliàs ſecus: ſed Hoſt. ibid.nu.5.
diſtinguit ſic. Aut fructus, & obuentiones tem-
porales proueniunt ex iuriſdictione; & hoc caſu
verum eſt quod ait Innoc. quia vendi non poſſunt
iuriſdictionem exercenti,etiamſi vendantur ſeor-
ſim à iuriſdictione, Ratio eſt, quia cum ſine iu-
riſdictione non proueniant, qui illos venderet,
iuriſdictionem inuenditam non derelinquet,vt in
cap.Si quis obiecerit, & in cap. Saluator, 1 qu.3.
14 Aut verò fructus, & emolumenta huiuſmodi non
proueniunt ex iuriſdictione, & tunc licitè vendi
poſſunt etiam exercenti iuriſdictionem, dummo-
do iuriſdictio ipſa non vendatur, itaut contractus
non permiſceantur, ſed committitur iuriſdictio
ſimpliciter, & ex altera parte vendantur fructus,
arg. cap. Ad quæſtiones, ſupra de rer. permut. &
hanc diſtinctionem Hoſtienſis ſequuntur ibidem
Io.Andr.n.2.Butr.n.10.verſ.Oppono vlterius,Car-
din.n 1.verſ Hoſtienſis dicit, Ancbar.n.1.Marian.
Socin.n.6.& alij communiter.
15 Hinc ſolui poteſt quæſtio, an liceat Epiſcopo
Cancellariam vendere, vel locare ſub annuo cen-
ſu: & quidem ſi fructus, & emolumenta Cancel-
lariæ vendantur, ſeu locentur non Officiali, ſeu
Actuario,ſed extraneo, qui nullatenus debeat ſe
ingerere in negocijs Tribunalis; ceſſante omni
fraude venditio, ſeu locatio non eſt illicita; quia
etſi fructus,& obuentiones huiuſmodi proueniant
ex iuriſdictione; tamen non eſt prohibitum illos
vendere iuriſdictionem non exercenti vbi contra-
ctus non permiſcentur, ſecundum diſtinctionem
Hoſtienſis communiter approbatam, de qua ſupra
proximè. Neque verò hoc caſu vigent pericula
extorſionum, de quibus mox dicetur in ſequen-
ti membro, cum conductor in tribunali nullum
habeat miniſterium: & hoc propriè non eſt loca-
re Cancellariam,ſed illius obuentiones tempora-
les dumtaxat ſeorſim à iuriſdictione.
Sin autem locetur Cancellaria, ſeu illius fru-
ctus, & obuentiones vendantur Cancellario, ſeu
Actuario,vel Notario, aut Magiſtro actorum;tunc
locatio, & venditio prohibita eſt, quia cũ crean-
tur Tabelliones, communiter etiam creantur Iu-
16 dices ordinarios, & tales communiter ſe intitu-
lant, vt teſtatur Angel.conſ 93. Viſis, & inſpectis,
n.2.dicens ſe id vidiſſe in infinitis priuilegijs, &
Paul.de Caſtro conſ.84.Viſa, in princ.verſ.Si verò,
lib 1.
17 Eo autem ipſo quod Notarius conſtitutus eſt
à Superiore iudex ordinarius,eſt Magiſtratus in-
ter conſentientes, & habet iuriſdictionem habi-
bitu, licèt non actu, vt notatur in l.1. ff. de iuriſd.
omn.iudic.& in l.fin.C.vbi, & apud quem, ſecun-
dum Paul.de Caſtro d.conſ.84. per totum; & præ-
ſertim n.4.verſ.Ex his ſequitur. Et dicitur Iudex
18 Carthularius,& habet iuriſdictionem inter volen-
tes, & poteſt multa, ex quo radicem habet iuriſ-
dictionis, vt inquit Bald.conſ.105. factum tale eſt,
n.3.verſ.Item poſſet,lib.3.& tamquam iudex ordi-
19 narius facit præceptum, & guarentigiam, itaut
habeat executionem paratam, plenè Tiraqu. de
Conſtitu.par.3.limit.30. n.29. guarentigia enim
videtur decretum iudiciale ſecundum Bald. in
l.Non aliter,n.1.in fine,ff.de adopt.
20 Suppoſita autem radice iuriſdictionis habitua-
lis, per deputationem ad acta cenſetur proroga-
ta illius iuriſdictio: hoc enim caſu fieri poteſt
prorogatio de habitu ad actum, vt notat Innoc.in
cap.Prudentiam,de offic deleg.& poſt eum Paulus
de Caſtro loco citato, & conſentit Bartol. in l.2.
n.14.C.de iure fiſci lib.10.vbi dicit Notarium poſ-
21 ſe expedire ea, quæ ſunt voluntariæ iuriſdictionis,
ſi ſibi committantur; quia in hoc ipſe eſt iudex: &
de actuario, ſeu ſcriniario habente ius geſtorum
eſt textus in l. Eos, la prima, §.1. iuncta gloſ. ver.
Scrinia, C de appellat.& notat Bald.in l.Hac con-
ſultiſſima,§.Si quis autem,in fine,C.de teſtam.
22 Quamobrem cum actuarius iuriſdictionem
habeat ſaltem voluntariam, conſequens eſt vt fru-
ctus, & obuentiones temporales ei vendi non poſ-
ſint,ſiue ſequamur opinionem Innocentij tenentis
generaliter, & indiſtinctè obuentiones tempora-
les vendi non poſſe iuriſdictionem exercenti;
ſiue ſequamur opinionem Hoſtienſis exiſtiman-
tis vendi non poſſe exercenti iuriſdictionem
obuentiones ex iuriſdictione prouenientes,
etiamſi ſeorſim à iuriſdictione vendantur, quia
cum ſine illa non proueniant propter huiuſmodi
connexionem vendito vno, neutrum inuenditum
derelinquitur, vt in d.cap.Si quis obiecerit: & in
hoc

hoc caſu militant inconuenientia, quæ in venditione iuriſdictionis conſiderant Doctores, & præſertim Cardinal. in cap. præced. num. 1. in fine, verſ. Quarto quæ fuit ratio, & plenius Abb. num. 4. nam actuarius conductor cum ex mercede actorum deducere debeat penſionem Epiſcopo perſoluendam; vt præter illam aliquid ſibi lucretur, verendũ eſt ne taxas augeat in actis, & in inſtrumentis conficiendis, illiſque edendis partibus, quarum intereſt, & illas concutiat vt pecuniã extorqueat, vt in Authen. vt iud. ſine quoq. ſuffrag. col. 2.

23 Vnde meritò S. Congregatio negocijs, & conſultationibus Epiſcoporum præpoſita ſæpius reſpondit Epiſcopis non licere Cancellarias locare. Quinimò hoc ipſum probauit ſan. mem. Clemens VIII. ex ipſius Congregationis ſententia, vt patet ex literis hac de re ſcriptis ad Archiepiſcopum Neapolitanum, quarum tenorem libuit hic inſerere de verbo ad verbum, cum materia ſit grauis, & exemplaris. Eſt autem huiuſmodi, videlicet.

La Santità di N. Signore col parere di queſti miei Illuſtriſſimi Signori della S. Congregatione ſopra i Veſcoui hà riſoluto, che i Prelati non habbino ad affittar le Cancellarie de' loro Tribunali, ma quelle deuono far eſſercitare da miniſtri proprij da eſſi prouiſionati, ſenza dar loro participatione alcuna degl'emolumenti, e prouenti di eſſa; confidandoſi che con queſto i popoli habbino da reſtar più ſicuri da eſattioni indebite, & i poueri di conſeguir più gratie di quelle, che poſſono far loro gl' affittuarij ſteſſi, & anco ſia lecita ad ogn' vno vedere, che
24 *non gli ſia fatto aggrauio. Vuole anco Sua Beatitudine, che ogn' vno habbia la ſua pandetta, ò taſſa delle mercedi degl'offitiali ſteſa, & attaccata in publico nella ſtanza delli Notari, di maniera che chi tratta nel Tribunale poſſa à ſua poſta chiarirſi di quanto debba pagare. Di che hora dò auuiſo à V. S. d'ordine della Santità ſua, affinche ella per quello che tocca à lei, così eſſeguiſca, e per lettere comandi a tutti li ſuoi ſuffraganei di commiſſione di Sua Beatitudine, che faccino il medeſimo ſenza replica alcuna, e quanto prima, perche contro li negligenti ſi mandarà commiſſario con ſpeſa, e poca loro reputatione. E ſe pareſſe ad alcuno eſſerli ciò dannoſo, habbia patienza, perche il guadagno deue conſiſter ſolo nel ſeruitio di Dio benedetto, e nella ſalute, e buona ſodisfattione de' popoli. Di Roma à 26. d'Agoſto 1592.*

25 Alij reddunt aliam rationem cur non liceat locare Cancellariam, quia ſcilicet Epiſcopi, vel eorum miniſtri nihil prorſus emolumenti etiam ſpõtè oblati quouis prætextu accipere poſſunt pro collatione quorumcumque ordinum, nec pro literis dimiſſorijs, aut teſtimonialibus, nec pro ſigillo, nec alia quacumque de cauſa.

26 Notarij verò in ijs locis, in quibus non viget laudabilis conſuetudo nihil accipiendi pro ſingulis literis dimiſſorijs, aut teſtimonialibus, decimã ſinius auri partem accipere poſſunt, dummodo eis nullum ſalarium ſit conſtitutum pro officio exercendo: nec Epiſcopo ex Notarij commodis aliquod emolumentum directè, vel indirectè prouenire poſſit, vt diſertis verbis ſtatuitur decreto Cõcilij Tridenti in c. 1. ſeſſ. 21. Et Sacra Congregatio eiuſdem Concilij interpres ſæpius declarauit Cãcellarium poſſe pro qualibet ſcriptura collationis, vel inſtitutionis accipere mercedem ſuo labori

conuenientem, quæ tamen ſcriptura, ſigillo, & cæteris omnibus computatis, vnum aurum non
28 excedat: & dummodo ipſi Cancellario ſalarium nullum pro officio ſuo exercendo præſitum ſit, & ex pecunia, quam accipit, nihil prorſus emolumenti collatores, aut inſtitutores etiam occaſione ſigilli vllo modo directè, vel indirectè percipiant.
29 Similiter ſanctæ mem. Gregorius XIII. in cauſa Burgenſi declarauit in collationibus beneficiorũ Epiſcopum non poſſe pro ſigillo aliquid capere etiam vbi extaret talis conſuetudo: Notarium autem, cui certum ſalarium pro ſuo officio conſtitutum non eſt, poſſe pro ſingulorum beneficiorum collatione aurum vnum accipere in cauſam laboris, ſcripturæ, ſigilli, & cæterorum. Item of-
30 ficiales Archiepiſcoporum, & Epiſcoporum Regni Luſitaniæ vnum ducatum accipiebant pro executione literarum Apoſtolicarum, diſpenſationum matrimonialium; & ita etiam pro præſentatione
31 cuiuslibet reſcripti: Notarij etiam pro examine teſtium capiebant alium ducatum, & plus, minuſue, iuxta numerum illorum, & laborum. Et quoniã in eis literis ſolet apponi clauſula, [Quod Epiſcopi, & officiales depoſita omni ſpe cuiuſcumque muneris, & premij etiam ſpontè oblati, diſpenſent,] & Tridentinum Concilium in cap. 5. ſeſſ. 24. de reform. matrimon. tales diſpenſationes gratis omnino concedi iubet: quæſiuit Cardinalis Portugalliæ Legatus an liceat dictis officialibus, & notarijs accipere id, quod capiebant: Sanctiſſimus referente Congregatione Concilij, decreuit Epiſcopos, eorumque Vicarios nihil prorſus ca de cauſa accipere poſſe: notarijs autem licere dumtaxat quartam partem ducati accipere. Quę cùm ita ſint, ſi Epiſcopis liceret Cancellariam locare, vtique per indirectum cõſequerentur emolumentum ex mercede, quam licet Cancellario accipere in caſibus memoratis, quod eſſet contra decretum dicti cap. 1. & Apoſtolicas declarationes.

Verùm hæc ratio quamuis in ſe vera ſit; tamen non eſt omnino adæquata, & vitari poſſet ſi Epiſcopus in locatione Cancellariæ, & taxatione annui cenſus non computaret ea, ex quibus nihil ſibi, ſed Cancellario dumtaxat licet aliquid emolumenti percipere. Eo enim caſu attenta ratione prædicta ſuſtineretur locatio, quia Epiſcopus pro literis dimiſſorijs, pro ſcriptura collationis, vel inſtitutionis, pro executione literarum Apoſtolicarum, & conſimilibus, nihil emolumenti perciperet directè, vel indirectè: & tamen nihil huiuſmodi cautela adhibita licitum eſſet Cancellariam locare; vnde tutius eſt tenere quod ſuperius dictum eſt.

De Magiſtris, & ne aliquid exigatur pro licentia docendi.

Cap. Quoniam.

S V M M A R I V M.

1 E*cclesia Cathedralis, & qualibet Collegiata prouidere debet de vna prabenda Magiſtro in grammatica, qui clericos eiuſdem Eccleſia,*

& pauperes ſcholares gratis doceat. & n.4.
2 *Pro licentia docendi prætextu alicuius conſuetudinis nil debet exigi, vel promitti; ob hoc promiſſum remittitur, & ſolutum reſtituitur, & illam vendens eſt beneficio priuandus. & nu 4 & 12.*
3 *Legere volentes nõ ſunt prohibendi ſi ſint idonei, & contrafacientes puniuntur vt hic.*
5 *Magiſter Grammatices in Cathedrali, vel Collegiata deputatus tenetur gratis docere clericos eiuſdem Eccleſiæ tantùm, alios verò non, niſi ſint pauperes.*
6 *Pauperes non dicuntur qui opibus parentum ſuſtentari valent.*
7 *Pater tenetur alere filios etiam ſpurios de iure canonico.*
8 *Patris diuitiæ cenſentur diuitiæ filij etiam nil actu habentis.*
9 *Aeſtimum patris ſuffragatur filio, ſtante ſtatuto ne quis admittatur ad officium, niſi habeat centum in bonis.*
10 *Filius habens patrem diuitem poteſt promoueri ad ſacros Ordines abſque matrimonio.*
11 *Contrarium.*
12 *Quaſi ſimoniacum reputatur pro licentia docendi aliquod pretium exigere.*
13 *Et quid ſeruandum circa expenſas in aſſumptione magiſterij, vel doctoratus.*

1 QVONIAM. Totus hic titulus quoad primam, & ſecundam partem rubricæ ſummatur à Io. Andr. vnico contextu, & concordant Cardin, Anchar. Abbas, Io. de Anania, & Mar. Socin. Quoad primam partem ſic; Cathedralis Eccleſia, & quælibet Collegiata, quæ ad hoc ſufficit, prouidere debet de vna præbenda Magiſtro in Grammatica, qui clericos Eccleſiæ, & pauperes ſcholarca gratis doceat; qui Magiſter à Prælato cum Capitulo, vel maiori parte ipſius eligi debet, quorum negligentiam ſupplebit Ordinarius. Metropolitana Eccleſia etiam habebit Theologum, & ſi vtrique non ſufficit, de Grammatica in aliqua Eccleſiarum ſuarum, quæ ad hoc ſufficiat, faciat prouideri: Vt Theologi poſſint haberi, Prælati, & Capitula ad Theologiæ ſtudium aliquos mittere debent, quibus prouidebunt, ſi ſui reditus eis non ſufficiunt: & docentes in Theologia donec docuerint, & ſtudentes per quinquennium integrè præbendarum ſuarum fructus percipiant, conſuetudine, vel ſtatuto contrarijs non obſtantibus. hoc dicit cap. 1. in 1. par. ſecundum in 2. penult. & vlt. Quoad ſecundam par-
2 tem ſummatur ſic; pro licentia docendi prætextu alicuius conſuetudinis nil debet exigi, vel promit-
3 ti: ob hoc promiſſum remittitur, & ſolutum reſtituitur: idonei legere volentes prohiberi non debent; contrafacientes officijs, & dignitatibus priuabuntur. Hoc dicit cap. 1. in 2. par. & cap. 2. in prima, & cap. 3. Sed Antonius de Butrio ſummat vnamquamq; Decretalem per ſe: quod ſatis placet, vt ſingulæ facilius intelligantur, ſecundum Abb. Marian. Socin. & Felin. Vnde hęc prima ſum-
4 matur ſic: Eccleſia Cathedralis prouidere debet Magiſtro de beneficio, qui clericos eiuſdem Eccleſiæ, & alios pauperes gratis doceat; & vendens licentiam docendi, aut idoneum ad docendum impediens eſt beneficio priuandus. Hoc ſtatuit; ſunt tres partes; in prima prouideri mandat de Magiſtro, in ſecunda factum reprehenſibile inhiber; ibi, *Pro licentia*, in tertia pœnam imponit, reddens cauſam, ibi, *Qui autem*.

5 Nota primò ibi, *Pauperibus*. Quamlibet Cathedralem teneri prouidere de Magiſtro, qui clericos eiuſdem Eccleſiæ, & pauperes ſcholares gratis doceat: ergo alios clericos non tenetur gratis docere, niſi ſint pauperes, cap. Qui nonnullis, infra eodem, ſecundum Innoc. hic in ver. eiuſdem Hoſt. n. 1. Io. Andr. n. 2. in eodem ver & Butr. in ſecundo notab. à diuitibus enim, qui eiuſdem Eccleſiæ non ſunt, licitè poteſt accipere, cum non propter eos habeat præbendam, arg. cap. Charitatem, 12. q. 2. cum ſimil. vt per Innoc. in d. cap. Quia nonnullis in princip.

6 Secundò nota ibi, *qui parentum opibus iuuari non poſſunt*. Pauperes non dici qui opibus parentum ſuſtentari valent, prout ex hac litera de-
7 ducunt Abb. Mar. Socin. & Felin. omnes in primo notab. reddentes rationem, quia pater tenetur filijs alimenta, & alia neceſſaria ſubminiſtrare, l. Si quis à liberis, ff. de liber. agnoſcen. etiam ſi ſint ſpurij, ſecundum Canones, vt cap. Cum haberet, in fin. ſupra de eo, qui duxit in matrim. quam poll.
8 per adulter. Itaque diuitiæ patris cenſentur diuitiæ filij etiam nihil actu habentis; quod pluribus more ſuo exornat Felin. hic n. 2. verſ. Nota ex eiſ-
9 dem verbis: & in ſpecie ex hoc notabiliter infert, vt ſtante ſtatuto ne quis admittatur ad officium, niſi habeat centum in bonis, æſtimum patris hoc caſu proſit filio nil in bonis habenti; ad quod ſemper allegat gloſ. in l. 2. in ver Poteſtate, C. Qui ætate, lib. 10. quæ dicit æſtimum patris filij reputari; idem dicit Bald. in l. 2. in 8. col. verſ. Item nota quod æſtimum, C. de liber. & eorum liber. & in l. fin. in fin. C. de impub. & alijs ſubſt. & Bart. in l. 1. §. Domini, il terzo, n. 2. ff. ad Sillanianum.

10 Hinc etiam deducunt aliqui, vt quamuis Epiſcopus, qui ordinauit clericum ad ſacros ordines ſine ſufficienti titulo, non habente de ſuo vnde viuat, teneatur ei vitę neceſſaria ſubminiſtrare; tamen hoc non procedat, ſi ordinatus habeat patrẽ diuitem, cuius opibus viuere poſſit, vt innuit textus in cap. Epiſcopus, ſupra de præben. in illis verbis: [Niſi talis ordinatus de ſua, vel paterna hæreditate ſubſidium vitæ poſſit habere.] & ibi hoc notat Decius n. 7. dicens idem ſentire Io. de Imol. ibidem col. 2. verſ. Vltimo potes notare: quinimo ex hoc infert Surdus in tract. de alimentis, tit. 7. q. 37. n. 2. vt etiam à principio clericus promoueri poſſit ad ſacros abſque patrimonio ſi patrem ha-
11 beat diuitem: ſed hæc non ſunt admittenda poſt Concilium Tridentinum cap. 2. ſeſſ. 21. vt plene ſcripſi in d. cap. Epiſcopus à n. 20. vſque ad n. 30. de præben.

12 Tertiò nota ex ſecunda parte textus, & rubricæ, pro licentia docendi non licere aliquod pretium exigere contraria conſuetudine non obſtante, vt hic, & in duobus cap. ſequen. & ideo hoc quaſi ſimoniacum reputatur, vt hic in gloſ. in ver. Conſuetudinis; nam ſtrictè, & propriè ſumpto vocabulo in hoc non dicitur committi ſimoniam, & ita poteſt intelligi quod notat Vincent. in cap. ſeq. & ibi etiam Innoc. in fin. dicens hoc non eſſe ſimoniam, ſed turpe lucrum: largè tamen, & impropriè poteſt dici ſimonia, vt hic per Mar. Soc. n. 10. & Felin. n. 4. verſ. In gloſ. ver. Conſuetudinis, & hoc denotat dictio illa, *quaſi*, poſita in gloſ. quæ regulariter eſt nota improprietatis, vt l. 3. §. fin. ff. de vi,

Digitized by Google

vi, & vi armat. & notatur in cap. 2. de præben. lib. 6.

13 Hodie tamen circa expenſas à ſcholaribus faciẽdas in aſſumptione magiſterij, vel doctoratus eſt prouiſum per Concilium Viennenſe, in Clem. Cum ſit nimis, de magiſtris.

Prouidet hoc Capitulum circa magiſtrum grãmatices, ſecundum Io. Andr. & ſequaces in ſumma huius tituli, vt dixi ſupra in princ. De magiſtro autem Theologiæ ſtatuit cap. final. infra eod. ſed quia de vtroque ſtatuitur tam in cap. Quia nonnullis, infra eod. quam in Concilio Tridentino cap. 1. ſeſſ. 5. ideo & nos de vtroque agemus in prædicta Decretali Quia nonnullis, vbi melius cadit.

De Magiſtris.

Cap. Quia nonnullis.

S V M M A R I V M.

1 *Magiſter grammatices eligi debet à Prælato, & Capitulo in qualibet Cathedrali, vel Collegiata in facultatibus ſufficienti: In metropolitana verò eligi debet etiam Theologus.*

2 *Tridentinum Concilium in quo diſcrepet à iure cõmuni circa electionem magiſtri grammatices in Metropolitanis, Cathedralibus, & Collegiatis Eccleſijs. & n. ſeqq. vſque ad n. 24.*

3 *Magiſter grammatices qualis eligendus.*

4 *Magiſter ludi literarij à communitate electus poteſt ab Epiſcopo examinari in ijs dumtaxat, quæ ſpectant ad fidem, doctrinam catholicam, & bonos mores.*

5 *Monachus, & religioſus an poſſit aſſumi in magiſtrum. & n. ſeqq. vſque ad n. 15.*

6 *Monachus non docentis, ſed plangentis habet officium.*

Declaratur n. 11.

7 *Regulæ monachali, & eccleſiaſticis officijs nemo poteſt ſimul deſeruire. & n. 12.*

8 *Profeſſio diſpar eſſe non debet in vno, & eodem officio.*

Declaratur n. 13.

9 *Monachus bonus vix bonum clericum facit. & n. 14.*

10 *Monachum ſcientem, & honeſtum ſatius eſt Cathedræ præficere, quã ſæcularem clericum ſcientem, & inhoneſtum.*

15 *Magiſter grammatices de iure eligendus eſt ab Epiſcopo cum conſenſu Capituli.*

16 *Sed ex Concilio Tridentino eligi debet cum Capituli conſilio, quod Epiſcopus tenetur petere, ſed ſequi non cogitur.*

17 *Magiſter grammatices tenetur gratis docere clericos etiam diuites illius Eccleſiæ, in qua eſt conſtitutus: alios verò clericos, & ſcholares non tenetur docere gratis niſi ſint pauperes.*

18 *Et quid ex Concilio Tridentino.*

19 *Magiſter vnus tantum, ſcilicet grammaticus de iure conſtitus debet in Cathedrali, vel Collegiata: in Metropoli autem duo, id eſt Theologus, & Grammaticus.*

20 *Sed ex Concilio Tridentino in qualibet ex dictis Eccleſijs conſtituendus eſt Theologus tantùm, & eius defectum Grammaticus.*

21 Saltem, *dictio eſt ſubſidiaria, & diminutiua.*

22 *Magiſtro grammatices de iure aſſignandi ſunt à Capitulo reditus vnius præbendæ, quos tamdiu percipiat, quamdiu perſtiterit in docendo.*

23 *Et quid ex Concilio Tridentino.*

24 *Theologiæ Lector de iure eligi debet tantùm in metropolitana Eccleſia: ſed ex Concilio etiam in cathedrali, & collegiata.*

25 *Lectio Sacræ Scripturæ ex Concilio Tridentino haberi debet in monaſterijs monachorum, in conuentibus regularium, & in publicis gymnaſijs.*

26 *Lector Sacræ Scripturæ examinandus eſt ab Epiſcopo loci de vita, & moribus, & ſcientia; quod tamen de Lectoribus in clauſtris monachorum non intelligitur.*

27 *Nec de Lectoribus in conuentibus regularium.*

28 *Theologi officium eſt Sacerdotes, & alios docere ſacram Scripturam, & in his præſertim inſtruere, quæ ad curam pertinent animarum.*

29 *Theologalem præbendam obtinens an poſſit legere theologiam ſcholaſticam.*

30 *Scriptura Sacra propriè dicitur quæ in ſacris literis continetur.*

31 *Theologia ſcholaſtica eſt quæ legitur in libris ſacrorũm Scriptorum.*

32 *Theologalis præbenda an poſſit conferri Canoniſtæ.*

33 *Theologus in Metropolitana Eccleſia electus de iure non efficitur Canonicus.*

Secus ex Concilio Tridentino.

34 *Præbenda primò vacatura eſt poſt Concilium Tridentinum pro Lectore Sacræ Scripturæ ipſo facto conſtituta intelligitur. ibidem.*

Requiritur tamen actualis Epiſcopi deputatio, & erectio, n 36. & n. 37.

35 *Theologalem præbendam obtinens qualiter ſit cogendus muneri ſuo ſatisfacere.*

37 *Collatio præbendæ, quæ primò poſt Concilium Tridentinum vacauit facta perſona minus idonea ad legendam Sacrã Scripturam valida eſt ſi præbenda nondum fuerat deputata, & erecta in theologalem.*

38 *Theologi electio ſpectat ad Epiſcopum: præbendæ verò theologalis collatio facienda ab eo, ad quem ante Concilium Tridentinum ſpectabat. & n. ſeq.*

39 *Præbenda, quæ primò poſt Concilium vacauit in menſibus reſeruatis, non poteſt vniri pro lectione Sacræ Scripturæ: & idem ſi in dictis menſibus Cardinalis habeat indultum.*

1 QVIA NONNVLLIS. In qualibet Cathedrali Eccleſia, vel alia in facultatibus ſufficienti debet à Prælato, & Capitulo vnus magiſter eligi, cui reditus vnius præbendæ debent aſſignari: in Metropolitana verò Eccleſia etiam eligi debet Theologus: & ſi ad Grammaticum, & Theologum non ſufficiat, prouideat ipſi Theologo de præbenda, & Grammatico faciat prouideri in aliqua eccleſiarũ ſuæ ciuitatis, vel diœceſis Hoc dicit Butr. Abb. Io. de Anan. Marian. Socin. & Felin. Primò ponit ſtatutum Concilii, quod ſecundò innouat, & ſupplet ibi Hoſt. Prouidet hic Innocentius III. in Cõcilio generali tam circa magiſtrum grammatices, quàm circa Theologum, prout etiam facit Concilium Tridentinum in c. 1. ſeſſ. 5. vnde nos ſimiliter de vtroque agemus, iuxta ordinem huius litteræ, primò ſcilicet de Grammatico, ſecundo de Theologo.

Circa primum coniungendo diſpoſitionem
textus noſtri cum decreto Tridentini Concilij in
d.cap.1.verſ. Eccleſiæ verò. Nota primò ex hoc
textu ibi, *adijcimus*, non ſolùm hic roborari, & ſe-
cundum Hoſt.n.1. innouari ſtatutum Concilij La-
teranenſis ſub Alexandro III. de quo in cap.1. ſu-
pra eod. ſed aliquid adijci: ſic etiam Concilium
Tridentinum non tantùm Summorum Pontificũ,
& Concillorum conſtitutionibus cohæret, eaſque
amplectitur, verum etiam illis nonnulla adijcit, vt
in proœm. d.cap.1.ſeſſ.5.
2 Secundò nota ibi, *ſed etiam in aliis*; quod non
tantùm Cathedralis, ſed etiam Collegiatæ Eccle-
ſię debent habere magiſtrum grammatices: nam
verbum, *aliis*, exponitur, ideſt Conuentualibus, &
capitulum habentibus, ſecundum Hoſt.n.1. in fin.
in verb. In alijs, Io.Andr.eod.num.in verb. Alijs, &
Anchar.in primo notab. & in hoc addit hæc Con-
ſtitutio Lateranenſi Concilio. Dum autem dixit
de Cathedralibus intellige etiam de Metropoli-
tanis: nam Metropolitana Eccleſia præter Theo-
logum debet etiam habere magiſtrum in gram-
matica facultate, ſicut quælibet Cathedralis, vt
patet in textu ibi, *Metropolitana Eccleſia Theolo-
gum nihilominus habeat*; ideſt vltra magiſtrum
grammatices: necnon ibi, *Quod ſi fortè de duobus
Eccleſia metropolis grauetur*, *&c.* in hoc concor-
dat Concilium Tridentinum in d.cap.1 ſeſſ.5. nam
qua parte diſponit, vt Eccleſiæ, quæ Theologum
habere non poſſunt, ſaltem habeant magiſtrum
grammatices: verbum illud, *Eccleſiæ*, refertur ad
Metropolitanas, Cathedrales, & Collegiatas, de
quibus ſupra fecerat mentionem in Conſtitutione
præhendæ theologalis.
3 Tertiò nota ibi, *idoneus*: Non quemlibet, ſed
idoneum tãtùm conſtituendum eſſe in magiſtrum
grammatices, ideſt qui moribus primum, deinde
facundia excellat, l. Magiſtros, C.de profeſſ. & me-
dic. lib. 10. bonam enim conuerſationem debet
habere teſtem doctrinæ, ca. Valentinianus, 63 diſt.
& notat gloſ. in cap. Quanto, in verb. Idonei, ſupra
4 eod. Vnde & magiſter ludi literarij à communi-
tate electus ex ſententia Sac. Congregationis Cõ-
cilij poteſt ab Epiſcopo examinari in ijs, quæ ſpe-
ctant ad fidem, doctrinam Catholicam, & bonos
mores.
5 Sed nunquid religioſus, & præſertim monachus
poſſit aſſumi in magiſtrum? Hoſt. hic n.3. diſputat
6 quæſtionem ad partes, & primò arguit ad negati-
uam, quam monachus non docentis, ſed plangen-
tis habet officium, cap. Monachus, & cap. ſeqq. 16.
7 q.1. Item quia ſecundum Gregorium nemo poteſt
eccleſiaſticis officijs ſimul, & monachali regulæ
deſeruire, cap. Nemo, 16. q. 1. Ergo longe minus
8 monachali, & magiſtrali: & ſicut dicitur in Con-
cilio Hiſpalenſi in vno, & eodem officio non debet
eſſe diſpar profeſſio, & cohærere, & coniungi non
poſſunt quibus vota, & ſtudia ſunt diuerſa, cap. In
noua, 16. q.7. non ergo clerici ſæculares, & regu-
lares quoad officium docendi videntur ſimul con-
9 iungi poſſe, quia ſecundum Auguſtinum bonus
monachus vix bonum clericum faciet, cap. Legi,
16. q.1. quod ſi non facit bonum clericum, ergo
nec bonum magiſtrum: tales igitur repelli debent
ab officio magiſtrali, quia in talibus malè con-
cordaret cithara cum pſalterio, arg. cap. Diuerſis,
& cap. Quod à te, de cler. coniugat. Sed in contra-
rium arguit, quia ſecundum Hieronym. ad Ruſti-
cum Monachum, multo tempore debet Mona-
chus diſcere, qui poſtea doceat, ſed caueat ne citò
vſurpet, & ne prius ſit magiſter, quàm diſcipulus,
cap. Sic viue, & cap. Si clericatus, 16. q.1. Item ſa-
10 tius eſt cathedræ præſuere Monachum ſcientem,
& honeſtum, quàm ſæcularem clericum ſcientem,
& inhoneſtum, ſecundum Io Chriſoſtom. in cap.
Multi ſacerdotes, 40. diſtinct. & Ambroſ. in cap.
Doctos, & in cap. ſeq 11. q.1. maximè cum gratis
doceant, nec idonei ſunt prohibendi, vt legitur, &
notatur ſupra in cap. prox. His in vtramq; partem
adductis concludit Hoſt. ſub diſtinctione: nam
aut Monachus ingerit ſe; & ſic eſt repellendus, vt
in primis concordant: aut à ſuperiore ſuo mitti-
tur, & ab illo, ad quem pertinet, licentiatur; & ſic
eſt admittendus, cap. Moderamine, cum cap. ſeq.
16. q 1. & cap. cætera, de offic. Ordinar. dummodo
tamen à ſcientijs prohibitis abſtineat, ſecundum
ea, quæ leguntur, & notantur in cap. Non magno-
pere, & in cap. final. Ne cler. vel Monach. hoc etiã
expoſcit non ſolum vtilitas proprij monaſterij, ſed
etiam vniuerſalis Eccleſiæ: ad hoc cap. Ad audien-
11 tiam, de cleric. non reſidentib. non obſtat quod
Monachus non habeat officium docentis; quia
hoc verum, niſi ad illud eligatur, vel aſſumatur.
12 Item non obſtat cap. Nemo poteſt, 16. q.1. quia li-
cèt eodem momento non poſſit eccleſiaſticis offi-
cijs, & monachali regulæ deſeruire, poteſt tamen
hoc diuerſis locis, ſicut & faciunt plerique ſæcula-
13 res clerici. Item non obſtat Hiſpalenſe Conciliũ,
quia verum eſt non debere ſub vno, & eodem te-
cto ſociari homines diuerſæ profeſſionis, ideſt cõ-
trariæ, vt ibi: nam aliàs certum eſt in vna, & ea-
dem vniuerſitate eſſe diuerſorum corporum ho-
minum genera diuerſa. Sed nec quoad officium
magiſterij ſæcularium, & regularium diuerſa ſunt
ſtudia, quia vtrique ſtudent, vtrique docent: nam
etſi conſideratur vniuerſitas ſtudentium, diuerſa-
rum ſcientiarum diuerſi ſunt modi, & tamen vnũ
corpus conſtituunt, & ſimul cohærent, & ſimul
14 coniunguntur. Demum non obſtat quod bonus
Monachus vix faciat bonum clericum: quia etſi
vix ſit, tamen ſit, l. Vix certis, ff. de iudic. cap.2. de
cognat. ſpiritual. lib.6. ita Hoſt. cum quo concor-
dant hic Io. Andr n.2. Henric. Boich. nu 12. Butr.
n.3. Cardin eod. num Anchar. n.8. Abb. n.1. Io de
Anan. n 2. Marian. Socin. n.4 & Felin. n.1. Archid.
in cap. Monachus, n.1. 16. q.1. & ibi etiam Bellam.
poſt princip. quod latiſſimè proſequitur Turrecr.
in cap. 1. n.4. eodem caſu, & quæſt.
15 Quartò nota ibi, *A Prælato cum Capitulo.* Ma-
giſtrum in grammatica facultate eligendum eſſe
à Prælato cum Capitulo, vt in litera: imo vt dicit
Hoſt. hic *n.7.* verſ. Vel dic quod verius eſt, magis
requiritur in tali electione conſenſus Capituli,
quàm *Prælati*, quia Prælatus non debet doceri, ſed
docere: illi verò de Capitulo ſunt inſtituendi; vn-
de ipſorum intereſt, vt eligatur talis, qui diliga-
tur, & cuius modus acceptabilis ſit, & cum Hoſt.
tranſeunt Io. Andr. n.3. Anchar. in ſecundo notab.
referentes illud Quintiliani lib.2. de orator. inſti-
tut. vt Præceptoris eſt officium docere, ita diſci-
pulorum præbere ſe dociles: ſcientia enim con-
ualeſcere nequit, niſi ſociata fuerit tradentis, ac-
16 cipientiſque concordia: ſed nihilominus Conci-
lium Tridentinum in dicto cap.1. ſeſſ.5. verſ. Eccle-
ſiæ verò, in electione magiſtri grammatices non
exigit Capituli conſenſum, ſed conſilium, vt patet
ibi,

Digitized by Google

ibi, *Ab Epiſcopo cum conſilio Capituli eligendum*.
Quo fit vt Epiſcopus teneatur conſilium petere,
ſed ſequi non adſtringatur, cap. Cum olim de ar-
bitr. cap. 1. de Capell. Monach. gloſ. in cap. Cum
veteri, in verb. Expectatum, de electione. Doct. in
cap. Quantò, de his quæ fiunt à Prælat. & in ter-
minis d. cap. 1. ſeſſ. 5. alias cenſuit Sac. Congrega-
tio eiuſdem Concilij Interpretes.
17 Quintò nota ibi, *clericos eccleſiarum ipſarum*;
magiſtrum grammatices teneri gratis docere cle-
ricos illius eccleſię, in qua eſt conſtitutus magi-
ſter, etiamſi diuites ſint; quia cùm illorum ratio-
ne habeat reditus prębendę, iuriſconſentaneum
eſt, vt aliam mercedem ab eis non accipiat; alios
verò clericos, & ſcholares, quia illorum ratione
non habet præbendam, non tenetur gratis doce-
re, niſi ſint pauperes, vt notatur in cap. 1. ſupra
eod. Innocen. in verb. Eiuſdem, Hoſtien. num. 1.
Io. Andr. num. 2. in eodem verb. & Butr. in 2. not.
18 & idem Innocent. hic in princip. Sed Concilium
Tridentinum in d. cap. 1. ſeſſ. 5. non reſtringit ſe ad
clericos eccleſiarum, in quibus magiſter cõſtitui-
tur, ſed ſimpliciter, & indiſtinctè dicit [qui cleri-
cos, alioſque ſcholares pauperes grammaticam
gratis doceat] ergo ſimpliciter, & indiſtinctè de
omnibus clericis videtur intelligendum arg. cap.
Relatum, il ſecondo, § 1. ſup. de teſtam cap.
Quia circa, de priuileg. l. 1. §. Generaliter, ff. de le-
gat. pręſtan. l. De pretio, ff. de publican. in tem
action. Niſi dixeris Concilium diſtingui per Ca-
nones antiquos, à quibus recipit interpretatio-
nem paſſiuam, l. 2. C. de noxalib. & ferè in his ter-
minis notat Hoſtien. hic num. 7. in verb. Et alios.
Sed nihil firmo, quia non reperio deciſum.
19 Sextò nota ibi, *metropolis eccleſia*: & accuratè
obſerua differentiam inter Cathedrales, vel Col-
legiatas, & metropolitanas eccleſias; nam in Ca-
thedralibus, & Collegiatis conſtituendus eſt vnus
tantum magiſter, ſcilicet grammaticea: In me-
tropolitana verò conſtituendi ſunt duo magiſtri,
vnus ſcilicet in Theologia, alius in Grammatica
facultate, & cuilibet ipſorum aſſignandi ſunt à
Capitulo prouentus vnius præbendæ, vt in littera,
20 & notant omnes in ſummario textus. Verum
Tridentina ſynodus in d. cap. 1. ſeſſ. 5. in qualibet
eccleſia ſeu metropolitana, ſeu Cathedrali, ſeu
Collegiata non mandat conſtitui niſi Theolo-
gum cum aſſignatione præbendæ proximè vaca-
turæ; quod ſi illarum prouentus tenues fuerint,
vel tam exigua ſit clerici, & populi multitudo, vt
Theologi electio in eis commodè haberi non poſ-
ſit; tunc mandat vt ſaltem magiſtrum habeat,
qui clericos, alioſq; ſcholares pauperes gramma-
21 ticam gratis doceat. Atque ita Concilium non
mandat cõſtitui Grammaticum niſi in defectum
Theologi, & in ſubſidium, cum dictio illa, *ſaltem*,
ſit ſubſidiaria, & diminutiua, c. Statutum, §. Cum
verò, & ibi bona gloſ. in verb. Saltem, de reſcript.
lib. 6. l. 1. C. de emendat. propin. Bart. in l. 1. nu. 5.
ff. de iure Codicill. Paul. de Caſtro conſ. 79. Pro
pleniori, nu. 7. lib. 1. Diſcrepat igitur Concilium
à iure communi in duobus quantum ad hoc. Pri-
mo quia de iure in Cathedrali, vel Collegiata
conſtituendus eſt Grammaticus: ex Concilio cõ-
ſtituendus eſt Theologus. Secundò quia de iure
in metropoli conſtituendi ſunt duo magiſtri, ſcili-
cet Theologus, & in ſubſidium Grammaticus.
Fateor tamen Concilium non improbare, quin
potiùs velle, vt quæcumq; alię lectiones, vel con-
ſuetudine, vel quauis alia ratione iam conſtitutæ
propter id minimè prætermittantur, vt patet in
eodem c. 1. verſ. Ita tamen.
22 Septimò nota ibi, *Vnius præbendæ prouentus*.
Magiſtro grammatices eſſe aſſignandos à Capitu-
lo prouentus vnius præbendæ, quos tandiù perci-
piat, quandiù perſtiterit in docendo. Quod ſi
prouentus huiuſmodi non ſufficiant Metropolita-
nus in alia eccleſia ſuæ ciuitatis, ſiue diœceſis,
quæ ſufficere valeat, faciat prouideri, vt in text.
23 Concilium verò, in d. c. 1. ſeſſ. 5. verſ. Eccleſiæ verò,
nullam mentionem facit de præbenda, ſed man-
dat, vt magiſtro grammatices, vel alicuius ſim-
plicis beneficij fructus, quos tandiu percipiat,
quandiù in docendo perſtiterit, aſſignentur, vel ex
Capitulari, vel Epiſcopali menſa condigna aliqua
merces perſoluatur, vel aliàs Epiſcopus ipſe ali-
quam rationem ineat ſuæ eccleſiæ, & diœceſi ac-
comodam. Hæc circa primum ſcilicet magiſtrum
grammatices.
24 Circa ſecundum, ſcilicet Theologum ſimiliter
coniungendo hunc tex. cum decreto Concilij in
d. cap. 1 verſ. In eccleſijs, ſeſſ. 5. Nota primò in verſ.
Sanè metropolis. Theologum de iure eſſe eligen-
dum in metropolitana eccleſia dumtaxat; ſed ex
Concilio eligi debet nõ ſolum in eccleſijs metro-
politanis, ſed etiam in cathedralibus, ſi ciuitas ſit
inſignis, vel populoſa, & in collegiatis exiſtenti-
bus in aliquo inſigni oppido etiam nullius diœ-
ceſis; & ita extenditur diſpoſitio huius textus à
metropolitanis ad cathedrales, & collegiatas ec-
25 cleſias, vt præfertur qualificatas. Prætere addit
Concilium in d. cap. 1. ſeſſ. 5. vt in monaſterijs quo-
que Monachorum, vbi commodè fieri queat, le-
ctio ſacrę Scripturę habeatur. Qua in re ſi Abba-
tes negligentes fuerint, Epiſcopi locorum in hoc
vt Sedis Apoſtolicę Delegati eos ad id opportunis
remedijs compellant; & eãdem lectionem haberi
præcipit in conuentibus regularium, vbi ſtudia
commodè vigere poſſunt, & in gymnaſijs publi-
26 cis; ſtatuitque neminem ad huiuſmodi electionis
officium tàm publicè, quàm priuatim admittendũ
eſſe, qui priùs ab Epiſcopo loci de vita, moribus,
& ſcientia examinatus, & approbatus non fuerit;
quod tamen de lectoribus in clauſtris Monacho-
27 rum non intelligatur, vt ibi. Et cum ſanctæ me-
moriæ Cardinalis Borromæus petijſſet declarari,
an admittẽdi ad officium legendi ſacram Scriptu-
ram in conuentibus regularium, non tamen in
clauſtri Monachorum, examinandi, & approban-
di ſint ab Epiſcopo loci de vita, moribus, & ſcien-
tia ex ſeſſ. 5. cap. 1. S. Congregatio Concilij cen-
ſuit non eſſe.
28 Secundò nota ibi, *In ſacra pagina doceat*: offi-
cium Theologi vt ſupra electi eſſe Sacerdotes, &
alios docere in Sacra pagina, & in his præſertim
inſtituere, quæ ad curam animarum ſpectare no-
ſcuntur: ex Concilio Tridentino d. cap. 1. ſeſſ. 5.
Lectoria ſacrę Theologiæ munus eſt ſacram Scri-
pturam exponere, & interpretari.
29 Sed ſupplicante Capitulo Collegiatæ Hiſpalen.
vt obtinenti præbendam Theologalem, qui ſine
fructu ſacram Scripturam priùs legebat, cui nemo
ibidem incumbit, liceret proſequi lectionẽ Theo-
logiæ ſcholaſticæ, quàm incœperat cum magna
30 vtilitate. Die 23. Februarij 1576. Congregatio
generalis conſiderauit Primò quod propriè loquẽ-
do

do ſacra Scriptura dicitur quæ in ſacris litteris
31 continentur, Biblia, Euangelium, Epiſtolæ Pauli,
&c. Theologia verò illa ſcholaſtica, quę in libris
ſacrorum Scriptorum legitur, Auguſtini, Hierony-
mi, Thomę, Caietani, &c. Concilium autem c. 1.
ſeſſ. 5. Licèt in principio videatur reſpicere ad ſa-
cram Scripturam tantùm, tamen indifferenter
poſtea in ſubſequentibus modo Theologiam, mo-
do ſacram Scripturam nuncupat. Et propterea
cùm Concilium de vtraque expreſſerit, de vtraq;
erit intelligendum, ſicut alteram legere ſufficiat,
vel ſacram Scripturam, vel Theologiam ſcholaſti-
cam. Quod etiam ſenſiſſe videtur Concilium La-
teranenſe, ad quod Concilium Tridentinum reſpi-
cit, cap. Quia nonnullus, de Magiſtris, ibi [Qui
Sacerdotes, & alios in ſacra pagina doceat, & in
his pręſertim informet, quę ad curam animarum
ſpectare noſcuntur: & ſic in Theologia ſcholaſti-
ca] Fuerunt tamen ex Cardinalibus qui dicerēt,
quando leget Theologiam ſcholaſticam, puta de
vſuris, ſumat initiū à verbis ſacrę Scripturę, puta
mutuum dantes, nihil inde ſperantes; & ſic ſemper
pręmittat aliquem locum ſacrę Scripturę, & dein-
de deſcendat ad ſcholaſticam occaſione illius in-
terpretationis. Sed hoc conſilij eſt, non neceſ-
ſitatis; pręſertim cùm in diſcurſu ſcholaſticæ ne-
ceſſe ſit citare locos ſacrę Scripturę. Citatus etiā
fuit Rebuff. rubr. de collat. in ver. Legere.
Verum cum Epiſcopus Cremonen. non reperi-
ret Theologum idoneum in ciuitate ſęcularem,
32 contulit primam prębendam poſt Concilium va-
cantem Vicario Canoniſtę: Dubitauit an id fieri
licuerit. Nihil reperio deciſum à Sac. Congrega-
tione, ſed notauit Cardinalis Alciatus non po-
tuiſſe Epiſcopum hoc facere, quia Concilium pri-
mò vacaturam vult pro Theologo; Nec potuit
Epiſcopus derogare, & quod prouiſus non facit
fructus ſuos, quia ſine titulo. Epiſcopum autem
indigere abſolutione Papali propter pœnas, in
quas incurrit comminatas in Bulla Pij IV. contra
non obſeruantes Concilium; & ideo hęc eſſe re-
ferēda Sanctiſſimo, qui Epiſcopum abſoluit ſigno
Crucis, & prouiſus pariter fuit abſolutus orete-
nus tantùm, & dixit quod in poſterum cùm vaca-
tio contingit non in menſe Apoſtolico, conferat
omnino Theologo. Reperi etiam adnotatam re-
ſolutionem miſſam à Cardinali ſancti Sixti, ſed
non authenticam his verbis: [Concilium Tridē-
tinum loquens de prębendis Theologalibus non
habet locum in Canonicalibus, cùm non ſit ea-
dem ratio; etſi non inuenitur Theologus facta di-
ligentia non ſolum in loco, ſed etiam extra, pote-
rit non ſolum Canoniſtę aſſignari, ſed cuilibet;
ſed non propterea occurrente vacatione debuit
omitti, quin de nouo fiat diligentia de reperiendo
Theologum.
33 Tertiò nota in verſ. *Aſſignetur*. Theologo vt
pręfertur electo aſſignandos eſſe prouentùs vnius
prębendę, itaut per hoc non efficiatur Canonicus,
ſed tandiu redditus ipſos percipiat, quandiu perſti-
34 terit in docendo, vt dicitur in textu. Contra verò
Concilium Trident. in d. cap. 1. ſeſſ. 5. verſ. In ec-
cleſijs, ſtatuit vt prębenda quomodocumq; præ-
terquam ex cauſa reſignationis primò vacatura
ad vſum lectoris Sac. Theologiæ ipſo facto perpe-
tuò conſtituta, & deputata intelligatur; & ita ex
Concilio ſac. Scripturæ Lector poſt vacationem
prębēdæ habet eam perpetuò intitulatam, & Ca-
nonicus efficitur, & ſi muneri ſuo non ſatisfaciat
puniri poteſt etiam priuatione ipſius præbendæ, vt
in ſubiecta declaratione.
35 Cùm in eccleſia Maioricen. quidam præbendā
Theologalem obtinuiſſet, nec legere vllo modo
vellet, Epiſcopus conſuluit ſacram Congregatio-
nem quid ſibi eſſet agendum. Sacra Congregatio
cenſuit poſſe cogi comminationibus pœnarum,
ſequeſtratione fructuum, aſſignatione portionis
de eiſdem fructibus alteri, qui ipſius loco legat:
Demum creſcente contumacia ad alias pęnas etiā
priuationis deueniendum, factaque priuatione ad
corroborandum Concilij decretum Epiſcopum
declarare debere talem præbendam, & canonica-
tum affectum fuiſſe, & eſſe ex Concilio pro ſacræ
Scripturæ Lectore; tum deligat perſonam idoneā,
quæ id muneris per ſe ipſam exequi valeat, & illi
per ordinarium collatorem huiuſmodi præbenda
conferatur.
36 Cæterum aduerte, quia etſi Concilium dicat
*præbenda primo vacatura pro Lectore ſacræ Scri-
pturæ ipſo facto conſtituta, & deputata intelliga-
tur*: nihilominus ad id requiritur actualis Epiſco-
pi deputatio, & erectio, vt ſæpiùs fuit reſolutum.
37 & in ſpecie orta dubitatione, an ſi præbenda, quæ
primo poſt confirmatum Conciliū vacauit, & ipſo
facto eiuſdem Concilij decreto ſeſſ. 5. cap. 1. verſ.
In eccleſijs autem; pro lectore ſacræ Scripturę
perpetuò conſtituta, & deputata intelligitur, col-
lata fuerit inhabili ad id munus per ſe explican-
dum, collatio valida ſit: & quatenus valida exi-
ſtat, an eiuſmodi præbendam obtinens cogi poſ-
ſit ad ſoluendum competens ſtipendium alicuī
idoneo ab Ordinario loci eligendo, qui loco ſuī
ſacram Scripturam interpretetur. Die 26 Apri-
lis 1581. in Congregatione generali propoſito, &
in vtramque partem maturè perpenſo, & diſcuſſo
dubio, quatuor ex Cardinalibus cenſuerunt col-
lationem inualidam eſſe, quippe factam contra
formam legis. Reliqui tres ſteterunt pro validita-
te, cùm dicerent ex Concilio illam collationem
nullam, & inualidam intelligi, quæ inhabili facta
ſit eius præbendæ, quę actu in Theologalem de-
putata, & erecta reperitur: Omnes tamen deci-
ſionem reiecerunt ad Sanctiſſimum, qui poſtridie
eius diei in Conſiſtorio audita relatione Congre-
gationis, ſentiens decretum Concilij in verſ. In
eccleſijs autem eſſe conditionatum, & requiri de-
clarationem, & actualem deputationem, reſpon-
dit valere collationem prębendę, quæ primò poſt
Concilium vacauit, factam perſonæ munus idoneę
ad ſacram Scripturam per ſeipſum interpretandā,
ſi nondum illa præbenda actu fuerat deputata, &
erecta in Theologalem. Poſtea in vna Maioricen.
& alijs ſępiùs eſt reſponſum ad erectionem præ-
bendæ Theologalis requiri actualem deputatio-
nem.
38 Sed dubitatur an in eo canonicatu, & pręben-
da, quæ ſecundum Tridentinum Concilium aſſi-
gnatur Lectori ſacrę Scripturę, remaneat Epiſco-
po prouiſio, quæ prius ſibi in eodem canonicatu
competebat, ſeruata tamen forma dicti decreti,
itaut Capitulum non poſſit ſe intromittere in pro-
uiſione dicti canonicatus, ſicut prius ſe non intro-
mittebat: Congregatio priuata reiecit ad genera-
lem, tum quia prius de eodem negocio in vna
Bergomen. Congregatio generalis non omnino
decreuit, ſed inclinauit contra Capitulum; tum
quia

Digitized by Google

quia verba illa Cōcil. de conſilio Capituli videtur referri tantùm ad proxima, nempe quando agitur, vel de aſſignatione, vel contributione, vel de magiſtro; tunc enim de conſilio Capituli, quia agitur de contributione, tum quia præbenda ipſo iure applicatur à Concilio pro pręebenda Theologali, quo caſu videtur Concilium reliquiſſe collationem in terminis, in quibus erat pręebenda ante Concilium, & ſic ſoli Epiſcopo. Adiuuat, quia ſupra cum de ſobſtituto idoneo agitur, ſoli Epiſcopo datur electio. Adiuuat, & exemplum Pœnitentiarij ſeſſ. 24. cap. 8. quamquam illud alijs verbis ſit conceptum ibi, *ab Epiſcopo inſtituatur*; & cum pro Epiſcopo ſtet regula, & ſtet ius vetus, poſſet ad ſummum pro honore Capituli addi, de conſilio Capituli, quod non tenetur ſequi. Sed tamen die 14. Maij 1576. Congregatio generalis cenſuit quicquid aliàs dictū fuerit in Bergomen. Concilium reliquiſſe in terminis iuris, qui ante Concilium erant, à quo fieret collatio pręebendę Theologalis; & ideo ſi pręebenda ante Concilium ad Epiſcopi collationem ſpectabat, nunc etiā pertinere abſque conſilio Capituli. Secunda Auguſti die 1576. cum iterum hac de re actum fuiſſet, relatis tribus allegationibus Capituli, cenſuit perſi-
39 ſtendum in decretis; & ſubinde in vna Bergomen. cum fuerit dubitatum ad quem ſpectaret electio Theologi, & collatio pręebendę Theologalis; & an poſſet vniri quoties vacaret in menſibus reſeruatis, pręſertim ſi in illis aliquis ex Cardinalibus habeat indultum: Sacra Congregatio die 1. Decembr. 1580. cenſuit electionem Theologi ſpectare ad Epiſcopum, collationem verò pręebendæ faciendam ab eo, ad quem antea ſpectabat. Pręebendam verò vacantem in menſibus reſeruatis Sedi Apoſtolicæ non poſſe vniri pro dicta lectione; Idemque ſi in dictis menſibus Cardinalis habeat indultum.

De Magiſtris.

Cap. Super Specula.

S V M M A R I V M.

1 *PRælati, & Capitula ad ſtudia Theologiæ ſcholares dociles tranſmittere tenentur.*

2 *Magiſtri quandiu publicè in ſcholis Theologiam, vel ius canonicū docuerint, & ſcholares per quinquennium gaudent fructibus beneficiorum ſuorum amiſſis diſtributionibus quotidianis, & n. 4. & n. 11.*

Et quid ſi fructus omnes diſtributionibus conſtent, num. 3.

Et quid ſi præbenda ſit in cathedrali ciuitatis, vbi lectoris munere funguntur, n. 5.

6 *Lectores Theologiæ vt gaudeant priuilegio percipiendi fructus præbendarum ſuarum in abſentia an debeant eſſe ſtipendiati, & ex numero obtinentium Cathedras, & n. ſeqq. vſq. ad n. 10.*

7 *Lectores ſacræ Theologiæ, & ſcholares promouent vtilitatem vniuerſalis Eccleſiæ.*

8 *Stipendium ex publico quo iure lectoribus aſſignandum.*

9 *Lectores vt gaudeant priuilegio lectoribus conceſſo ſatis eſt, vt legant in ciuitate Regia, vel priuilegiata, vel longiſſima poſſeſſione ſuper hoc munita.*

10 *Facultas, quàm à iure habent Epiſcopi diſpenſandi cum illis, qui parochiales obtinent, vt litterarum ſtudio ad ſeptennium inſiſtant, & interea promoueri non teneantur niſi ad ſubdiaconatum an ſit ſublata à Concilio Tridentino, & n. ſeqq. vſque in finem.*

12 *Eccleſia ad ſui regimen indiget viris litteratis, & non porcis, vel aſinis ferratis.*

13 *Doctoratus in iure canonico in quinque annis ſi velit in alia facultate ſtudere, ad reſidentiam renocari non poteſt.*

14 *Iuſtus iuſtior, & perfectus perfectior fieri poteſt.*

15 *Congregatio Concilij non conſueuit concedere vt Parochi ſtudiorū cauſa abeſſe poſſint niſi perrarò, & magna cum circumſpectione.*

16 *Parochi vt de licentia Epiſcopi abeſſe poſſunt à parochiali ſtudiorum cauſa nouem requiſita hic relata debent concurrere, & n. ſeq.*

17 *Prælati inferiores diſpenſare non poſſint cum Parochis, vt ſtudiorum cauſa abeſſe poſſint.*

1 SVPER SPECVLA. Prælati, & Capitula ad ſtudia Theologię ſcholares dociles tranſmittere tenentor, qui in abſentia reditus pręebendarum, & beneficiorum per quinquennium integraliter percipient, & ſi proprij reditus ad ſuſtentationem ſtudij eis non ſufficiūt, debet Prælatus cum Capitulo eis prouidere: Magiſtri verò donec docuerint, integrè percipiunt fructus beneficiorum ſuorum. Hoc dicit ſecundum Antonium de Butr. Abb. Ioann. de Anan. Marian. Socin. & Felin. & ſunt tres partes. Prima ſtatutum Concilij corroborat. Secunda prouidet ſuper magiſtrorum raritate, ibi, *Statuentes*. Tertia magiſtris, & ſcholaribus prouidet de reditibus in abſentia percipiendis, ibi, *docentes*. Prima, & ſecunda pars non ſeruatur, & ita nullus eſt fructus huius ſtatuti, & aliorum, vt dicit gloſ. 1. hic & fruſtra membranas occupat ſecundum Hoſt. nu. 2.
3 & Butr. num. 9. verſ. Dicit gloſ. Sed quoad tertiam partem hæc decretalis innouata eſt à Cōcilio Tridentino ſeſſ. 5. cap. 1. in fin. Itaque magiſtri quandiu publicè in ſcholis ſacram Theologiam docuerint, & ſcholares, qui in ipſis ſcholis eidem ſtudio operam nauauerint per quinquennium fructibus pręebendarum, & beneficiorum ſuorum in abſentia plenè gaudent, & fruuntur, vt hic in littera, & in d. cap. 1. Diſtributionibus quotidianis dumtaxat amiſſis, vt eſt caſus in cap. Licet, ſupra de pręeben. & hic notat gloſ. in verb. Integrè: quæ communi-
3 ter approbatur. Hoc tamen intelligas ſi fructus pręebendę à quotidianis diſtributionibus ſint ſeiuncti; ſecus verò ſi vniuerſi fructus huiuſmodi diſtributionibus conſtent, quæ tunc lectores, & ſtudentes lucrantur duas tertias illarū partes omiſſa alia tertia quæ inſeruientibus accreſcit, vt ex ſententia ſacræ Congregationis Concilij ſcripſi in prædicta Decretali, Licet, no. 97. & latiùs o. 124.
4 & ſeqq & num. 129. Et quod dictum eſt de magiſtris, & ſtudentibus iuris canonici, quia tale ſtudium cedit in vtilitatem vniuerſalis Eccleſiæ, cap. Cum ex eo, de elect. lib. 6. ſecundum opinionem Archidiaconi in cap. 2. num. 1. ad fin. verſ. Tales habita licentia, de priuil. lib. 6. Quam hic ſequuntur Abb. num. 6. verſ. Sed contrarium, Marian. Socin. num. 30. & pluribus confirmat Felin. num. 2.

quam

quam etiam ſæpius probauit Sacra Congregatio Cardinalium Concilij Tridentini Interpretum. Quinimo aliâs cenſuit docentes ius canonicum in publica vniuerſitate gaudere, & potiri priuilegio de percipiendis in abſentia ſuarum præbendarum fructibus, quamuis præbendæ, quas obtinent, ſitæ ſint in cathedralibus eiuſdem Ciuitatis, in qua publici Lectoris munere funguntur: quid autem in iure ciuili, dixi in cap. Super ſpecula, ſupra ne cleric. vel monach. & vide gloſ. in d. c. Cum ex eo, in verb. Literarum, de elect. lib. 6. & Archid. loco citato.

6 QVAERO, An Canonicus Cathedralis publicè in aliqua academia docens ſac. theologiam, ſi nullum ſit ei ſtipendium à publico conſtitutum, neque ſit ex numero eorum, qui cathedras habent, ſed facultatem à Rectore, vel alijs, ad quos ſpectat, obtinuerit, gaudeat priuilegio à iure cõceſſo, vt fructus canonicatus in abſentia percipiat, iuxta hoc cap. quod Concilium Tridentinum in d. c. 1. ſeſſ. 5. ſaluum eſſe voluit.

Hoc dubium habet duas partes. Prima eſt, an ad gaudendum priuilegium oporteat lectorem eſſe ſtipendiatum. Secunda, an oporteat eum eſſe de numero eorum, qui habent cathedras. Quoad
7 primam partem videtur reſpondendum nihil referre ad gaudendum priuilegio, vt quis ſit ſtipendiatus, necne. Primò quia ratio, ob quam à iure conceſſum eſt lectoribus, & ſcholaribus priuilegium percipiendi fructus beneficij in abſentia, eſt, quia promouent vtilitatem nedum Eccleſiæ particularis, ſed etiam vniuerſalis, quoad ſui regimen iuris literatis indiget, vt patet in textu ibi: *Qui cum docti fuerint in Dei Eccleſia, velut ſplendor fulgeant firmamenti, ex quibus poſtmodum copia poſſit haberi Doctorum, qui velut ſtellæ in perpetuas æternitates manſuri, ad iuſtitiã valeant plurimos erudire*. & in fine ibi; *Cum denario fraudari non debeant in vinea Domini operantes*. & in cap. Super ſpecula, verſ. Quia verò, *Theologiæ ſtudium cupimus ampliari*, &c. ſupra ne cler. vel monach. & hic notat Abb. n. 6. & Io. de Anan. n. 2. hæc autem ratio militat in lectore non ſtipendiato, nõ minus, imò magis, quàm in ſtipendiato: ideoq; priuilegium in vtroque debet habere locum, l. Illud, ff. ad l. Aquil. cap. Tua, de conſanguin. & affin.

Secundò, quia Lectoribus non mandant Canones aſſignari ſtipendium, ſed præberi competens aliquod beneficium, vt in c. 1. ſupra eod. vel prouentus alicuius præbendæ, vt ſupra in c. Quia nonnulli: ſtipendium autem ex publico ſui poſtea introductum, vt per Abb. in d. c. Quia nonnulli, n. 3. prope finem.

Tertiò, hoc clarè colligitur ex dictis Doctorũ, præſertim Antonij de Butrio, Abb. & Io. de Anan. in d. c. Quia nonnulli, qui clarè ſupponunt dari etiam Lectores non ſtipendiatos, & eos potiri omnibus priuilegijs, quæ Lectoribus conceſſa reperiuntur.

Quoad ſecundam partem dubij, an pro huiuſmodi priuilegijs oporteat Lectorem eſſe de numero obtinentium cathedras, ſimiliter videtur reſpondendum non oportere.

9 Primò, quia iura nõ requirunt ad gaudendum priuilegio Lectoribus conceſſo, vt ſint ex numero obtinentium cathedras, ſed tantùm vt legant in ciuitate regia, vel priuilegiata, vel longiſſima poſſeſſione ſuper hoc munita, Alber. in 1. Conſtitutione Digeſtorum, §. Hæc autem, & in l. Sed & reprobari, §. de Philoſophis, ff. de excuſat. tutor. Accedit quod cauſa priuilegij militat etiam in his, qui non ſunt de numero obtinentium cathedras: nam & ipſi in vinea Domini operantur iuxta textum hic: ergo etiam in eis priuilegium debet habere locum. Quinimo id confirmant verba c. 1. ſupra eodem, vbi agendo de Lectoribus habẽtibus hoc priuilegium cauetur expreſsè neminem eſſe interdicendum quominus legat, ſi tamen fuerit idoneus; & ita numerus non præfinitur, ſed quilibet idoneus eſt admittendus, & priuilegio gaudet.

An autem requiratur licentia ad hoc, vt docẽtes, vel ſtudentes in theologia percipiant in abſentia fructus præbendarum ſuarum, dixi in c. Relatum, n. 18. & ſeqq. de cleric. non reſidentib. & an abſentes abſque huiuſmodi licentia cogi poſſint ad reſidentiam redire, etſi vniuerſitas ſit priuilegiata, dixi in cap. Cum ad hoc eod tit. à n. 2. vſque in finem vbi habes plura circa intellectum huius Decretalis.

10 Vlterius QVAERO, Poſita conſtitutione Bonifacij VIII. quę incipit *Cum ex eo*: item poſitis decretis Concilij Tridentini c. 1. ſeſſ. 5. c. 11. ſeſſ. 7. c. 1. ſeſſ. 23. & c. 18. ſeſſ. 24. An Epiſcopi diſpenſare poſſint cum ijs, qui parochiales Eccleſias obtinẽt, vt literarum ſtudio ad ſeptennium inſiſtant, atque interea promoueri minimè teneantur niſi ad ordinem Subdiaconatus.

11 Videtur reſpondendum poſſe: nam decretum cap. 1. ſeſſ. 5. non modo non tollit facultatem Epiſcopis attributam ex d. Conſtitutione Bonifacij VIII. relata in c. Cum ex eo, de elect. lib 6. ſed imo illam expreſsè pręſeruat his verbis: [Docentes verò ipſam ſacram ſcripturam, dum publicè in ſcholis docuerint, & ſcholares, qui in ipſis ſcholis ſtudent, priuilegijs omnibus de perceptione fructuum præbendarum, & beneficiorum ſuorum in abſentia à iure cõmuni conceſſis plenè gaudeant, & fruantur.] Similiter decretum cap. 11. ſeſſ. 7. pręſeruat facultates de non promouendo in caſibus à iure communi expreſſis; & eodem modo decretum cap. 2. ſeſſ. 6. præſeruat legitimas facultates temporales non reſidendi etiam in parochialibus eccleſijs per hæc verba, [Indulgentijs verò, & diſpenſationibus temporalibus ex veris, & rationabilibus cauſis tantùm conceſſis, & cum Ordinario legitimè probandis in ſuo robore permanſuris: quibus caſibus nihilominus officium ſit Epiſcoporum, &c. prouidere, & per deputationem idoneorum Vicariorum, &c. cura animarum nullatenus negligatur.]

Decretum verò cap 1. ſeſſ. 23. & ſi præcipiat parochialium Rectoribus, vt iugiter reſideant, tamen declarat eos poſſe legitimè abeſſe, cum chriſtiana charitas, vrgens neceſſitas, debita obedientia, euidens Eccleſiæ, vel reipublicæ vtilitas aliquos abeſſe poſtulant, & infra ſtatuit, vt quandocumque eos cauſa prius per Epiſcopum cognita, & probata abeſſe contigerit, Vicarium idoneum ab ipſo Ordinario approbãdum cum debita mercedis aſſignatione relinquant, vtque licentiam in ſcriptis gratiſque concedendam vltra bimeſtre tempus niſi ex graui cauſa non obtineant. Præſeruat ergo hoc loco Concil. facultatem, quam habent Epiſcopi concedendi licentiam abſcedendi ex graui cauſa, aut ob Eccleſiæ, vel reipublicæ vtilita-

Digitized by Google

12 litatem. Ad hanc verò vtilitatem congruè referri poſſe abſentiam ſtudiorum cauſa ſatis colligitur ex eademmet Conſtitutione Bonifacij ibi, [Legēdi, & proficiendi opportunitas ſit ſubiata in grande Eccleſiæ vniuerſalis, quæ ad ſui regimen viris literatis permaximè noſcitur indigere, diſpendiū, & iacturam.] & infra ibi [vt fructum in Dei Eccleſia ſuo tempore afferre valeant opportunum] vnde Io.Monic.ibid. n. 1. dicit [Cum indigentiæ Eccleſiæ ſit ſubueniendum,ipſa eſt perſonis literatis implenda, non nepotulis, nec aſinis defrrratis] Item Anchar. & Gr min.in 2. notab. dicunt [Nota quia Eccleſia Dei ſummè indiget viris literatis, non porcis, vel aſinis ferratis,& ob eorum carentiam dicitur ſuſtinere iacturam,] vt in d. c. Cum ex eo. Ideo ſtatuitur abſentes ſtudiorum cauſa percipere fructus beneficiorum ſuorum,quia denario fraudari nō debent in vinea Domini operantes, vt hic dicitur in fine.

Itaque difficultas videtur reſtringi ad decretum cap. 18. ſeſſ. 24. quo præſcribitur forma examinis per concurſum in collatione parochialium Eccleſiarum: nam cùm priuilegium d. cap. Cum ex eo conceſſum fuerit ob eam cauſam, vt Parochi in literis proficiant, & magis idonei efficiantur ad curam animarum adminiſtrandam: vtique hæc cauſa videtur iam ceſſare in his, qui parochiales per concurſum ſunt aſſequuti:cenſentur enim magis idonei, cùm illis, & non alijs parochiales eccleſiæ conferri poſſint, ac debeant ex decreto d. c.18.& ea Conſtitutione 33.Pij V. *In conferendis*; ceſſante igitur cauſa priuilegij, ceſſat priuilegium, l.Titia Seia,§.Vſuras,ff de leg.2.Anchar. in d.cap. Cum ex eo, n.6.de elect.lib.6.

Sed tamen veriùs videtur facultatem d.c. Cū ex eo, non eſſe ſublatam decreto d.c 18.duobus fundamentis. Primum,quia decreta Concilij debent quantum fieri poteſt inuicem conciliari, ne contraria, & pugnantia videantur, ad cap.Cum expediat, de elect. lib.6. vnde non eſt dicendum, vt Concilium decreto d. c. 18. voluerit eſſe ſublata priuilegia d.c.Cum ex eo; quæ prius expreſsè præſeruauerat decreto c. 1. ſeſſ.5.c.11. ſeſſ.7.c.2.ſeſſ.6. & c. 1.ſeſſ.23.

Secundum fundamentum eſt, quia Conſtitutio c.Cum ex eo nō ſolùm emanauit in fauorem ſcholarium, ſed etiam Lectorum, & docentium in publicis vniuerſitatibus: certum eſt autem priuilegium Lectorum non eſſe ſublatum per decretum d.c.18. ſed potius confirmatum: nam ſi parochi electi in concurſu ſunt magis idonei, ergo maiorem fructum afferre poſſunt in legendo, quàm ſi eſſent ſimpliciter idonei, atque ita per concurſum non ceſſat; imo magis viget cauſa finalis d.Conſtitutionis Bonifacij quoad Lectores. Ideo cum parochus Valentinus legens in publica vniuerſitate Valentiæ ſacram ſcripturam, quæſiuerit an ſuæ parochialis fructus in abſentia percipere poſſit; Sacra Congregatio Concilij cenſuit poſſe, ita tamen vt cura animarum per ſe ipſum exercenda nihil detrimenti patiatur:vnde ſequitur,vt quemadmodum Concilium quoad Lectores non ſuſtulit diſpoſitionem d.cap.Cum ex eo; ita nec quoad ſcholares, qui eodem iure cum Lectoribus cen-
13 ſentur, funtque hac in parte æqualiter priuilegiati, arg. c.Translato, de Conſtit.cum ſimilibus: & quamuis digniores inter probatos ab examinatoribus iudicati fuerint, adhuc tamen perfectiores, & Eccleſiæ vtiliores effici poſſunt; pro quo adducitur ſingularis doctrina Anch.in d.c. Cum ex eo, ſub n.7.vbi quærit,An ſit iuſta cauſa reuocandi ad reſidentiam eum, qui in quinque annis eſt doctoratus in iure canonico, & non vult ad Eccleſiam redire,ſed in alia facultate ſtudere: & reſoluit determinatum fuiſſe non eſſe hanc iuſtam cauſam reuocandi eum ad reſidentiam, quia, inquit, iuſtus iuſtior, & perfectus perfectior fieri poteſt,cap. Quantumlibet in fine,47.diſt.& quod dixit Auguſtinus in c.Si habes,verſ En adſum,24.q.3.& iuriſconſultus in l.Apud Iulianum,§.1.ff. de fideicommiſſ. libertat. crediderim tamen longè maiore cautela vtendum eſſe cum prouiſis per cōcurſum, quibus nonniſi per rarò,& ad breue tempus concedenda eſſet ſtudendi facultas. Locorum etiam, & perſonarum ratio habenda eſſet, prout obſeruat S.Congregatio Concilij: & in ſpecie cum Stanislaus Clericus Vratislauien. diœceſis ex nobili genere procreatus, qui parochialem eccleſiam in diœceſi Gneſnen ſitam obtinebat, petijſſet vt ſibi liceret per triennium in publica vniuerſitate vacare ſtudio ſacrorum Canonum, fructuſque parochialis interea percipere: die 16.Iunij 1605.Sacra Congregatio tametſi non conſueuerit concedere vt parochi à parochiali abeſſe poſſint ſtudiorum cauſa; tamen quia Sacri Canones id priuilegium tribuunt, & Concilium illud non reuocat,ſed præſeruat c.1. ſeſſ. 5. cenſuit gratiam petitam iuueni optimæ ſpei concedendam, vt rem chriſtianam Sacrorum Canonū ſcientia inſtructus in illis partibus promouere poſſit.

16 Quod autem pertinet ad d.Conſtitutionē Bonifacij, quamuis videatur valde inconueniens, vt parochi ſola ſtudiorum cauſa per ſeptennium abſint ab Eccleſia, aduertendum eſt tamen eam conſtitutionem recipere declarationes, ac moderationes infraſcriptas, quibus facilitas indulgentiæ plurimum temperatur.

Primò enim refertur ad perſonas habiles tantū, vt ibi tradit gloſ.in verb Literarum, vbi admonet Epiſcopos vt caueant, ne diſpenſent cum his, qui dociles non ſunt, & Io.Monach.nu.1.in verb. Opportunum dicit hanc diſpenſationem eſſe faciendam cum humilibus, & ſtudere deſiderantibus, ne alioquin ſit diſſipatio.

17 Secundò reſtringitur ad ſolos Epiſcopos, & illorum ſuperiores, vnde excluduntur inferiores Prælati, vt tradit gloſ. illic in ver.Epiſcopi,Archid. in ver.Superiores,Anch.n 6.& alij communiter.

Tertiò, procedit Conſtitutio dummodo facultas ſtudendi non petatur in fraudem, ſecundum, Archid.ibi in verb. Liberè, & in verb. Inſiſtentes vbi ait mentem eius literæ veritatem requirere, non ſimulatam fraudem.

Quartò, habet locum in his,qui ſtudent in vniuerſitate generali, non in caſtris, aut villis,c.Tuæ, de cler.non reſident. gloſ.in d.cap.Cum ex eo, in verb. Litterarum, & aliàs cenſuit Sacra Congregatio Concilij.

Quintò, hæc diſpenſatio fieri debet infra annū, in quo prouiſus fieri debet,non autem poſt,ſecundum Anch.ibi n.1.in 3.notab.

Sextò, Conſtitutio ita intelligitur,vt non imponat neceſſitatem diſpenſandi, ſed hoc pendeat à recto iudicio Præſidentis, ſecundum Archid. ibi poſt princip.in verb.Liberè,verſ.Et nota quod hęc litera,qui tamen ſubdit: [Poteſt tamen dici,quod

Digitized by Google

ubi eſſet perſona, quæ euidenter apparet apta ad ſtudium, Epiſcopus cum tali debet diſpenſare cum cauſa in hac conſtitutione expreſſa; quod ſi Epiſcopus noluerit ſine cauſa, fortè talis, qui perit diſpenſationem, poterit quoad hoc ſuperioris officium implorare, arg.c.Nullus.de iure patr.& abſolutè ſuperiorem adiri poſſe ſi Epiſcopus ſine cauſa nolit concedere, cenſent ibi Gemin. verſ. Sed quæro, & Anch.ſub n.7.

Et quamuis ex textu noſtro ſtudentibus in Theologia non concedatur niſi quinquennium, ſicut etiam ſtudentibus in iure ciuili, vt in procœm. Digeſtorum, dicit tamen Io. de Imol, & poſt eum Gemin in d.c.Cum ex eo, in gloſ. io verb. Septennium, iſtud fuiſſe verum in tempore antiquo quãdo non erant tot gloſ. & dicta Doctorum; ſed hodie eſt ſecus, & ideo iura dant ſeptem, vel octo annos.

Septimò, etſi Conſtitutio loquatur de ſeptennio, hoc tamen tempus breuiari poteſt, licèt non prorogari; vnde gloſ.in verb.Septennium [Commendabile eſt, inquit, noo à principio totum dare ſeptennium, vt experiatur ſi proficiant, & tunc detur vlterius tempus, aliàs denegetur] & Archid.poſt princip.iu verb.Septeonium[Huius literæ, inquit, ſenſus eſt, quod Epiſcopi diſpenſare nonpoſſunt vltra hoc tempus, ſed citra, ſecundum quod Eccleſijs, non perſonis viderint expedire.]

Octauò, ſeptennio durãte debent Epiſcopi prouidere, vt per idoneos Vicarios ab ipſis deputandos cum congrua fructuum Eccleſiæ aſſignatione cura animarum laudabiliter exerceatur, vt illic diſertis verbis ſtatuitur in §.Porrò.

Ac denique omiſſis alijs, Coostitutio Bonifacij ita intelligenda, vt ſi quis diſpeoſationem in fraudem impetrauit, incidat in pœnam cap. Cõmiſſa, de elect lib.6. cuius hæc ſunt verba [Cæterum ſi promoueri ad ſacerdotium noo intendeos parochialem receperis Eccleſiam vt fructus ex ea per anoum percipias, ipſam poſtmodum dimiſſurus, niſi voluntate mutata promotus fueris, teneberis ad reſtitutionem fructuum eorumdem, cum eos receperis fraudulenter: illum autem, qui eam tibi contulit, cùm te noo crederet ad eiuſmodi ordinem promouendum, præter diuinam, quàm exinde incurrit offenſam, ad ſeruandam iodemnem eandem Eccleſiam decernimus obligari.]

His omnibus ſeruatis fortè non eſſet ineonueniens, vt Epiſcopi vterentur facultate ſibi attributa per Conſtitutionem Bonifacij VIII.

Cæterum hæc diſputationis gratia dicta ſint: nam propoſito in S.Congregatione Concilii dubio infraſcripto, videlicet, An Ordinarius poſſit concedere licentiam parocho, qui parochialem poſt Concilium obtinuit, vt in publica vniuerſitate ſtudiis ſacræ Theologiæ, vel Canooum vacare poſſit? Hæc reperi ad notata io libris publicis, qui apud me aſſeruabantur.

Partem negatiuam probat textus in c.1. in verſ. Eadem omnia, ibi, *Bimeſtre tempus*, ſeſſ.23. iuncta declaratione S.Congregationis: nam ſi Epiſcopus etiam ex graui cauſa non poteſt parochis concedere licentiam oon reſidendi vltra annum, ſequitur vt oeque ex cauſa ſtudii, quæ non debet grauior videri, quàm cauſa inimicitiarum, vel infirmitatis, propter quam licentiæ à Congregatione impetraotur, nec vltra annum extenduntur.

Accedit quod parochiales poſt Concilium prouidentur per concurſum nonniſi perſonis, quæ idoneæ ſint de præſenti, iuxta c.18. ſeſſ.24. quare ceſſat ratio, quæ conſideratur in c.fin.de Magiſtris,& c.Cum ex eo, de elect.lib 6.

Sanctiſſimus reſpondit non poſſe, iuſſitque Epiſcopum ab eiuſmodi licentię conceſſione abſtinere.

Io gloſ. in verb.de licentia. De intellectu huius gloſſæ vide quod ſcripſi in cap.Cum ad hoc,nu. 6, & 7.de cler.non reſidentib.

De Iudæis.

Cap. Poſtulaſti.

De Iudæis, & Saracenis, & eorum ſeruis!

1 POSTVLASTI. Iudæus, qui percuſſit Clericum, temporaliter punietur: vel interdicitur commercio donec ſatisfaciat. Hoc dicit, Io.Andr. communis diuiſio, ſecunda ibi, *Ad quod*.

Pro intelligenria duius Decretalis vide quod ſcripſi in cap. Licet, oum.18. de pœnis.

De Hæreticis.

Cap. Cum Chriſtus.

De Hæreticis!

1 CVM CHRISTVS. Chriſtus fuit verus Deus, & verus homo, ſentiens oppoſitũ, hæreticus eſt, & excommuoicatus. Hoc dicit Io.Andr.Butr. Card. Anchar. Abb. Io.de Anan.& Marlao.Socin.

Pro intelligentia huius textus, & gloſſę in ver. ſub anathemate vide omninò quod ſcripſi in cap. Firmiter, n.49. & 50.& præſertim n.51. ſup. de Sum.Trinit.& Fid.Cathol.

De Hæreticis.

Cap. Ad abolendam:

SVMMARIVM.

1 *HAereticus malè ſentiens, vel docens de Sacramentis Eccleſia excommunicatus eſt.*
2 *Et niſi ſe corrigat, vel errorem abiuret, ſi clericus eſt, degradatur, & traditur Curia ſæculari.*
3 *Per quam etiam laicus legitimè punietur.*
4 *Suſpectus de hæreſi, ſi ſe non purgat, punitur eadẽ pœna, qua punitur hæreticus.*
Hæreticis relapſis audientia denegatur, ibidem & n.24.
5 *Principes ſæculares, qui iurare nolunt de eccleſia contra hæreticos defendenda, dignitate priuantur. & n.27.*
6 *Item excommunicantur, & terra ipſorum interdicuntur.*
7 *Et ciuitates reſiſtentes priuantur aliorum commercio,*

mercio, & epiſcopali dignitate.
8 Exempti ſubſunt ordinarijs ſuper ijs, quæ contra hæreticos inſtituuntur. & n. 10.
9 Hæreticus eſt non ſolum qui malè ſentit de articulis Fidei, ſed etiam de corpore, & ſanguine Chriſti, & reliquis Sacramentis.
10 Hæreſis cauſa ſpectat ad iudicem eccleſiaſticum etiam contra exemptos, & laicos.
11 Sed ſi dubitetur an aliqua aſſertio ſit catholica, ſolius Papæ eſt hoc diffinire.
12 Epiſcopus non cognoſcit de cauſa hæreſis ſine conſenſu, vel conſilio Capituli.
13 Capitulum ſede vacante ſuccedit in poteſtate iuriſdictionali Epiſcopi, etiam quoad iudicandum hæreticos.
14 Clericus de hæreſi conuictus non ſtatim eſt tradendus Curiæ ſæculari, ſed prius eſt degradandus.
15 Hæreticus conuerſus vt effugiat pœnam mortis, quæ requiratur.
16 Criminoſi regulariter condemnari, & puniri debent etiamſi pœniteant.
17 Fallit in hæreticis, & cur.
18 Hæretici ad fidem redeuntes quamuis euitent mortem, tamen in perpetuum carcerem detruduntur.
19 Niſi ſponte compareant antequam ſint denunciati, vel accuſati.
20 Et quid ſi pœniteant ſtatim poſt capturam, vel ante publicationem teſtium.
21 Hæreſis crimen eſt merè eccleſiaſticum.
22 Et iudex laicus ſolam habet executionem.
23 Iudex laicus in executione ſententiæ contra hæreticum lata non poteſt cognoſcere de nullitate proceſſus.
25 Hæreticus relapſus non eſt audiendus, licèt iterum velit abiurare.
26 Etiamſi tempore primæ abiurationis crimen non fuerit plenè probatum.
27 Principes ſæculares, & laici ratione criminis eccleſiaſtici poſſunt per iudicem eccleſiaſticum priuari dignitatibus, & honoribus etiam ab Imperatore habitis.
28 Hæretici an ſint ipſo iure beneficijs priuati, an verò priuandi per ſententiam. & n. ſeqq. vſque ad n. 44.
29 Spolietur verbum ſupponit priuationem ipſo iure.
30 Nudetur verbum æquipollet verbo ſpolietur.
31 Verbum futuri temporis quando eſt executiuum, importat latam à lege ſententiam.
32 Bonorum appellatione etiam beneficia eccleſiaſtica continentur.
33 Hæretici beneficia an vacent vbi hæreſis incurritur, an verò vbi lata eſt ſententia declaratoria.
34 Conſtitutiones Apoſtolicæ contra hæreticam prauitatem, quæ decretalibus ſexti non obuiant, præſeruantur.
35 Beneficia propter hæreſim vacantia Sedi Apoſtolicæ reſeruantur à Pio V.
36 Dimiſſorias concedendi facultas ſpectat ad Capitulum Epiſcopo exiſtente notoriè hæretico.
37 Sede vacante interpretatiuè, & non verè, iuriſdictio non deuoluitur ad Capitulum.
38 Matrimonium contractum coram Parocho publico hæretico eſt inualidum, ſi publicatum fuerit in parochia decretum Concilij, &c.
39 Matrimonium contractum coram Parocho excommunicato etiam denunciato validum eſt.
40 Excommunicatus retinet beneficia prius obtenta, licèt non poſſit de nouo acquirere.
41 Hæretici beneficia impetrari poſſunt vti vacantia etiam ante ſententiam declaratoriam.
42 Hæreticus tamen non poteſt à beneficio amoueri antequam ſit pronunciatum ſuper crimine.
43 Filij hæreticorum ſi à Papa inhabilitentur vſque ad quartam generationem, an hoc intelligatur tam de filijs filiarum, quàm de filijs filiorum.
44 Clericus pro crimine quantumuis enormi de iure non degradatur, nec traditur Curiæ ſæculari, niſi in tribus caſibus hic expreſſis.
45 Hæreticus relapſus ſæculari iudici ſine vlla audientia eſt relinquendus.
46 Hæretico relapſo in caſu hic poſito an per Sedem Apoſtolicam ſit concedenda abſolutio, & rehabilitatio ad honores, & dignitates, & n. ſeqq. vſque in fin.
47 Hæreticus relapſus poteſt per Sedem Apoſtolicam nedum abſolui, ſed etiam ad honores rehabilitari.
48 Abſolutio pœnitenti non eſt deneganda.
49 Impœnitenti præſertim relapſo non eſt concedenda.
50 Relapſus non eſt recipiendus ad Sacramenta pœnitentiæ, & Euchariſtiæ, niſi manifeſta dederit ſigna pœnitentiæ.
51 Pœnitentiæ ſigna hæretici relapſi quæ ſint.
52 Pœnitentia perfecta cogit peccatorem omnia libenter perferre.
53 Carnis illecebris immerſus pœnitens non dicitur quoad alia peccata.
Pœnitentia falſa quæ ſit ibidem.
54 Impietas quædam infidelitatis eſt à Deo dimidiam ſperare veniam.
55 Impœnitentiæ ſignum nullum maius in relapſo, quàm hæreticos prouehere.
56 Crimen qui poteſt emendare, & non corrigit, ipſe committit.
57 Hæreticus ſe impœnitentem oſtendit qui nondum obtenta abſolutione intereſt diuinis.
58 Pœnitens vt quis cenſeatur, non ſufficit docere de bonis operibus.
59 Sacramentorum frequentia in excommunicato impœnitentiam arguit.
60 Pœnitentiam modicam Deus non reſpuit.
61 Relapſo non ſufficit leuis pœnitentia ad abſolutionem obtinendam.
62 Abſolutio impœnitenti non eſt concedenda cuiuſuis periculi vitandi cauſa.

1 AD ABOLENDAM. Hæreticus malè ſentiens, vel docens de Sacramentis Eccleſiæ excommunicatus eſt; niſi ſe
2 corrigat, & errorem abiuret, ſi eſt cle-
3 ricus, degradatur, & traditur Curiæ ſæculari, per quam etiam laicus legitimè punietur. Eadem eſt
4 pœna ſuſpectis, qui ſe non purgant: relapſis verò
5 audientia denegatur. Sæculares Principes, qui iurare nolunt de Eccleſia contra hæreticos defen-
6 denda, dignitate priuantur, excommunicantur,
7 & terræ ipſorum interdicuntur: ciuitates verò reſiſtentes aliorum commercio, & epiſcopali digni-
8 tate priuantur: & exempti in his ſubſunt Epiſcopis. Hoc dicit Io. Andr. Butr. Cardin. Anchar. Abb. Io. de Anan. Felin. & Marian. Socin. & nouem ſunt partes, quæ per ſe patent.
9 Nota primò ex principio tex., Hæreticum eſſe non tantùm qui malè ſentit de articulis fidei, qui continentur in Symbolo, vt cap. Firmiter ſupra de

Digitized by Google

Summa Trinitat. & fide Catholic. Sed etiam qui
malè ſentit de Sacramentis Eccleſiæ, vt de corpo-
re, & ſanguine Chriſti. De erroribus autem circa
hoc Sacramentum traditur de conſecrat. diſtin. 2.
per tot. & in Concil. Trident. ſeſſ. 13. De Sanctiſſi-
mo Euchariſtiæ Sacramento in vndecim Cano-
nibus ibi poſitis; de Baptiſmate traditur de con-
ſecration. diſt. 4. & in Concil. Trid. ſeſſ. 7. de Ba-
ptiſmo in 14. Canonibus. De Pœnitentia habetur
infra de pœnit. & remiſſ. & in Trident. ſeſſ. 14. in
Doctrina de Pœnit. Sacram. & in 15. Canonibus
ſubſequentibus. De Matrimonio in cap. Debitum,
ſupra de bigam. & in Trident. ſeſſ. 24. in Doctrina
de ſacramento Matrimonij, & in duodecim Ca-
nonibus immediatè ſequentibus. Et de alijs tri-
bus Sacramentis notatur per Ioann. Andr. ſupra in
rubr. de Sacram. non iter. & poſt Hoſtien. in ſum-
ma eod. tit. Et habetur in Trident. ſeſſ. 7. de Sacra-
mento Confirmationis in 4. Canonibus, ſeſſ. 14. in
Doctrina de Sacramēto Extremæ vnctionis, & in
Canon. 1. 2. 3. & 4. & ſeſſ. 23. in Doctrina de ſacra-
mento Ordinis, & in 8. Canonibus ſubſequenti-
bus, & de omnibus ſacramentis ſingillatim in
Concilio Florentino in decreto fidei Eugenij IV.
pro inſtructione Armenorum to. 4. Concil. part. 1.
pag. 612.
10 Secundò nota ibi, *& generaliter quoſcumque*,
iuncto verſ. *Laicus autem*, & verſ. *Si qui verò*. De
crimine hæreſis iudicem eccleſiaſticum non tan-
tum cognoſcere contra clericos ſibi ſubditos, ſed
etiam contra exemptos, & laicos, Innoc. hic in
fin. Abb. n. 3. & 7. & Marian. Socin. nu. 2. qui ad-
11 dunt etiam inferiorem poſſe cognoſcere ſi delictū
eſt clarum: ſi verò dubitaretur an aliqua aſſertio
eſſet Catholica, necne: tunc ſolum Papam poſſe
hoc determinare, ac diffinire, vt c. Multis, 17. diſt.
cap. Quotiens, 2. q. 1. cap. Maiores, ſupra de Ba-
ptiſm.
12 Tertiò nota ibi, *Cum conſilio clericorum*. De
cauſa hæreſis Epiſcopum non cognoſcere ſine cō-
ſenſu Capituli. Conſilium enim hic accipitur pro
conſenſu arg. cap. 1. ibi: *aut ſine iudicio Capituli
ſuſpendere, vel eorum eccleſiae interdicto ſubijcere
attentetis*, infra de exceſſib. Prælat. ſecundum Ho-
ſtien. hic nu. 2. in verb. Cum conſilio, Butr. n. 30.
ſed Io. Andr. num. 4. dicit in ſententijs arduis Epi-
ſcopum requirere conſilium Capituli, licèt con-
ſenſum non expectet, cap. Nouit, & cap. Quanto,
ſupra de his quæ fiunt à Prælat. cap. 3. de conſue-
tud. lib. 6. Ad hoc vide quod ſcripſi in cap. Cū m
ex eo, num. 20. ſupra de reliquijs, & veneration.
Sanctor
13 Quartò nota ibi, *vel clerici ipſi ſede vacante*.
Capitulum ſede vacante ſuccedere in poteſtate
iuriſdictionali Epiſcopi, etiam quoad iudicandum
hæreticos, prout hic notant Hoſtien. num. 2. & 4.
Henric. Boych. num. 4. Butr. num. 3. in 5. notab.
Abb. num. 4. Sylueſter in verb. Hæreſis, 2. num. 2.
Molin. de iuſt. & iure tract. 5. diſp. 28. num. 2. in fin.
Generaliter autem an, & quando iuriſdictio tranſ-
eat in Capitulum ſede vacante habes hic prolixā
diſtinctionem Innocentij nu. 1. quam ad litteram
recitant Hoſtien. num. 3. & Io. Andr. num. 5. Sed
tu dicas vt plenè ſcripſi in cap. His quæ, de maior.
& obedien. & notatur in cap. Cum olim eodem
tit.
14 Quintò nota ibi, *Totius eccleſiæ ordinis prærogatiua nudetur*. Clericum conuictum de hæreſi
non ſtatim eſſe tradendū Curię ſæculari, ſed priùs
eſſe degradandum, vt hic, & expreſſiùs in cap. pe-
nult. infra eod. & hic notant Hoſtien. num. 6. Butr.
num. 5. Anchar. num. 4. Abb. num. 5. Io. de Anan.
num. 6. & Marian. Socin. in 5. notab. Ioan. Andr.
Butr. Cardin. & omnes in ſummario tex. Couar.
practicar. quæſt. in q. 32. num. 2. dicens hoc om-
nes fateri Iul. Clar. in practic. crimin. § fin. q. 36.
verſ. Scias autem. De forma autem degradatio-
nis legitur, & notatur in cap. Nouimus, de verb.
ſignificat. in cap. Degradatio, de pœnis lib. 6 & in
Pontificali Romano in pluribus titul. de degra-
datione.
Sextò nota ibi, *omni officio, & beneficio ſpoliatus
eccleſiaſtico*. Hæreticum eſſe priuatum ipſo iure
omnibus officijs, & beneficijs. Sed hoc latiùs exa-
minabitur infra in 1. quęſt.
15 Septimò nota in verſ. *Niſi continuò*. Quatuor
copulatiuè requiri ad hoc, vt hæreticus ad Catho-
licam fidem rediens effugiat pœnam vltimi ſup-
plicij. Primum eſt, vt incontinenti abiuret erro-
rem ſuum: ſecundum vt ſponte id faciat, vt patet
in littera ibi, *continuò*; & ibi, *ſpontè*: quando au-
tem dicatur incontinenti, & ſpontè redire, conſule
Abbat. in cap. Excommunicamus, il primo, n. 10.
infra eod. & Iacobum Simanch. Epiſcopum Pa-
cenſem de Catholicis inſtitutionibus, tit. 47. n. 7.
Tertium eſt, vt abiuret publicè ſecundum arbitriū
proprij Epiſcopi, vt in tex. ibi, *ad arbitrium Epi-
ſcopi regionis publicè conſenſerit abiurare*. Quar-
tum vt de peccato condignè ſatisfaciat per pœni-
tentiam, & aliam pœnam pecuniariam ſibi indi-
cendam, vt ibi, *ſatisfactionem congruam exhibere*,
& in cap. Vt commiſſi, de hæretic. lib. 6. & notat
Io. de Lignan. in Clem. Ad noſtram, eod. tit. Butr.
16 hic num. 6. Abb. num. 5. verſ. Item nota, & nu. 6.
& Marian. Socin. nu. 8. Et ita quamuis ſecundum
regulas iuris communis ex quo ſemel commiſit
crimen, deberet iudicialiter puniri, & condemna-
ri, etiamſi pœniteret, quia per huiuſmodi pœni-
tentiam in foro humano, & iudiciali nocens eſſe
non deſijt, vt l. Qui ea mente, ff. de pœnis, l. Quod
ſignificatum, in princip. ff. de ædilit. edict. & hic
17 per Anchar. in 5. notab. & Abb. nu. 5. in fin. Ta-
men quia Eccleſia benigna eſt, nec claudit gremiū
redeuntibus, mitiùs agerę volens in hac parte,
ordinauit, vt illicò poſt deprehenſionem in hæreſi
ad vnitatem eccleſię ſpontè redeuntes, & errorem
vt ſupra abiurantes, & ſatisfactionem exhibentes
ad miſericordiam recipiantur, & impoſita pœni-
tentia ſalutari ſaluetur eis vita, nec permittatur
occidi per brachium ſæculare, quia eccleſia tueri
debet ſuos pœnitentes. Ita DD. de Rota deciſ. 1.
18 num. 14. de hæret. in antiq. Aduerte tamen, quia
ſic redeuntes, etſi mortem euadant, non tamen
omnino pœnam effugiunt; imo in perpetuum
carcerem ad agendam pœnitentiam detruduntur,
vt cap. penult. infra eod. & ibi notat gloſ. final. &
communiter Doctores, & Rota d. deciſ. 1. num. 15.
19 Ab hac tamen regula perpetuæ detruſionis exci-
piendi ſunt qui ſpontè comparent, & ad eccleſiam
redeunt, antequam ſint de crimine accuſati, ſeu
denunciati, non enim debent in perpetuum carce-
rem condemnari, vt probat text. à contrario ſenſu
in d. c. penult. §. fin. ibi: [Si qui poſtquam fuerint
deprehenſi redire voluerunt ad agendam condi-
gnam pœnitentiam, in perpetuum carcerem de-
trudantur.] Ergo à contrario ſi ſpontè redeant, &
miſe-

Digitized by Google

miſericordiam implorent, antequam fuerint de-
prehenſi, non videntur perpetuo carceri manci-
pandi: & ita ſeruatur in ſupremo Tribunali San-
20 ctiſſimæ Generalis Inquiſitionis. Quid autem
iuris ſit de illis, qui ſtatim poſtquam capti ſunt,
tam de ſe, quàm de alijs, quos hæreticos eſſe ſciũt,
plenè, & ſincerè confitentur: nec non de illis, qui
puro corde redeunt priuſquam dicta teſtium fue-
rint publicata, numquid tales in perpetuum car-
cerem ſint detrudendi? Conſule eũdem Iacobum
Simancham de Cathol. Inſtitut. tit. 16. num. 17. &
Franciſcum Peniam in 3. part. Direct. Inquiſit.
Schol. 142.

21 Octauò nota in verſ. *Laicus autem*. Crimen
hæreſis eſſe merè eccleſiaſticum, adeout iudex
laicus nec contra laicum poſſit cognoſcere, vel iu-
dicare, aut quoquomodo ſe ingerere, cap. Vt In-
22 quiſitionis, §. Prohibemus, de hæretic. lib. 6. Lai-
cus enim ſolam habet executionem contra hære-
ticos facta degradatione, & traditione, & relicta
ei executione, vt in d. §. Prohibemus, & in cap.
Cum ſecundum leges, eodem tit. & lib. & hic no-
tant Abb. num. 7. & 12. & Marian. Soccin. nu. 9.
23 An autem iudex ſæcularis aſtrictus exequi ſenten-
tiam iudicis eccleſiaſtici latam cõtra hæreticum
poſſit cognoſcere de iuſtitia proceſſus: quicquid
dicant Legiſtæ, tenendum eſt non poſſe cognoſce-
re, vt probatur in d. §. Prohibemus; & hic latè fir-
mat, & obiectis reſpondet Felin. alios cumulans
num. 5. Idem notat Abb. in cap. Ea quæ, num. 14.
de ſtat. Monach. dicens, Bartolum in hoc erraſſe
in l. Diuus, ff. de cuſtod. reor. Bero. in cap. At ſi
clerici, num. 79. de iudic. Hippolyt. de Marſil. poſt
alios in tract. de bann. in verb. Iudice, n. 129.

24 Nonò nota ibi: *qui verò inuenti fuerunt ſuſpi-
cione notabiles*. Ex ſola ſuſpicione hæreſis indici
purgationem, in qua deficiens punitur, vt conui-
ctus, & indicitur hæc purgatio ad arbitrium Supe-
rioris, vt in text. & ſic præparatur bonus modus
conuincẽdi ſuſpectos de hæreſi, ſcilicet indicendo
purgationem, vt hic per Butr. num. 6. in 1. notab.
& num. 7. Abb. num. 8. & Marian. Soccin. n. 10.

25 Decimò nota in verſ. *Illos quoque*. Relapſum
in hæreſim non eſſe audiendum licèt iterum velit
abiurare. Recidere enim peius eſt, ſiue pericu-
loſiùs, quàm incidere, & deterior dolus eſt illius,
qui interruptam iterum litem deſierit, quàm qui
ſemel cœptam dereliquit, vt §. Si verò intra præ-
dictum, in fin. in authen. de litigios. Hoſtien. hic
26 n. 9. Quod procedit ſecundum Doctores etiamſi
tempore primæ abiurationis, crimen hæreſis non
fuerit plenè probatum, ſed ob ſolam hæreſis ſu-
ſpicionem fuerit facta abiuratio, vt hic per Butr.
num. 8. & Marian. Socin. num. 11. ad quod vide
quod legitur, & notatur in cap. Accuſatus, infra
eod. lib. 6.

27 Vltimò nota in verbo *ſtatuimus inſuper*. Ra-
tione delicti eccleſiaſtici Princeps etiam ſæcula-
res, & laicos poſſe priuari per eccleſiaſticum iu-
dicem dignitatibus, & honoribus ſæcularibus,
etiam ab Imperatore obtentis, & inhabilitari ad
acquirendos, vt hic per Butr. n. 11. Abb. num. 8.
in verſ. Statuimus, & Marian. Soccin. num. 12. Dixi
in cap. Vergentis, n. 6. & 7. infra eod.

28 QVAERO an hæretici ſint ipſo iure priuati be-
neficijs eccleſiaſticis, anne ſint priuandi per ſen-
tentiam.

29 Videtur reſpondendum eſſe ipſo iure priuatos.

Primo per hunc cap. ponderando illa verba: *& ſic
omni officio, & beneficio ſpoliatus eccleſiaſtico ſæcu-
laris relinquatur arbitrio poteſtatis*; nam verbum
ſpoliatus executionẽ importat, & ſic denotat pri-
uationem ipſo iure, vt notat Butr. in cap. fin. n. 15.
verſ. Quarto, ſupra de poſtuland. vbi per illum
text. in verb. Spoliaui, & per cap. Conquerente,
de reſtitut. ſpoliat. dat generalem theoricã, quod
vbicumque aliquis vtitur verb. *Præcipimus ſpolia-
ri*, vel *ſpolietur*: licèt ſit verbum futuri temporis,
tamen ſupponit priuationem ipſo iure, & denotat
ſolam amotionem manualem, & quoad facti poſ-
ſeſſionem; & ſic refert fuiſſe allegatum in facto, &
eum ſequitur Felin. in cap 2. n. 3. & in cap. Rodul-
phus, num. 25. de reſcript. & in cap. Inſinuatum,
in princip. de ſimon. Ad quod vide bonum tex-
tum in cap. Ex tuæ, de cleric. non reſidentib. iun-
cta expoſitione Hoſtien. & Io. Andr. ibi verb. Spo-
30 liati. Nec refragatur quod hæc inductio tollatur
ex verbis præcedentibus ibi, *totius eccleſiaſtici or-
dinis prærogatiua nudetur*: quæ verba videntur
importare priuationem per ſententiam ex nota-
tis per Felin. in d. cap. Rodulphus, quaſi eum
textus ſtatim ſubinngat; & ſic omni officio, & be-
neficio ſpoliatus hæc vltima videretur denota-
re executionem dictæ priuationis per ſententiam
faciendæ, non autem priuationis ipſo iure. Reſpõ-
detur enim, illud quoque verb. *nudetur*. Simili-
ter referri ad manualem executionem, cùm idem
importet, quod *ſpolietur*, vt c. 1. §. Illum autem,
in fin. & ibi Archidiacon. in verb. Iam nudatus,
ideſt ſpoliatus, de reſtit. ſpoliat. lib. 6. ac proinde
intrat alia cõſimilis theorica Raphaelis in l. Pro-
uidendum, C. de poſtuland. per gloſ. ibi poſitam
in verb. Foro, & ab Angelo ibi approbatam, quod
verbum futuri temporis importat latam à lege
ſententiam, quando eſt verbum executiuum:
quam theoricam ſequitur Andr. Siculus in c. Sa-
cerdos, de off. Ordin. relatus à Felin. in d. cap. Ro-
dulphus, n. 25. de reſcript.

31 Secundò; principaliter pro hac concluſione
eſt tex. in c. Cum ſecundum leges, de hæret. lib. 6.
per quod patet bona hæreticorum eſſe confiſcata
ipſo iure, ita ut eorum dominium hæretici eo ipſo
amittant, nec aliud requiratur niſi pronunciatio
32 iudicis eccleſiaſtici ſuper crimine. Bonorum au-
tem appellatione etiam beneficia eccleſiaſtica cõ-
tinentur, cap. 1. de præben. & l. Bonorum, ff. de
verb. ſignificat. & Rebuff. ibi, & in praxi benefi-
cior. in tit. de ſimon. in reſignat. nu. 31. Et quam-
uis in beneficijs non intret confiſcatio, cùm non
ſint tranſitoria ad Fiſcum; intrat tamen priuatio,
de qua ibi. Et ita illum textum intelligit Rota
apud Achillem de Graſſ. deciſ. 345. aliàs 1. num. 5.
de hæreticis.

Tertiò; Idem probatur in cap. Vt commiſſi,
§. Priuandi, infra eodem lib. 6. ibi, *priuandi, vel
priuatos nunciandi*: nam dictio, *vel*, expoſitiuè eſt
accipienda pro *ideſt*, vt ibi notant Ioann. Andr.
numero quarto in verbo Priuandi, & alii poſt
eum.

Quartò, ad idem videtur tex. ad quem non ad-
uertunt DD. in cap. 1. de paroch. nam ibi fuit ſub-
ſtitutus alius Epiſcopus in locum Epiſcopi hære-
tici, nec apparet contra hæreticum fuiſſe latam
ſententiam priuationis, ipſeque ad vnitatem Ec-
cleſiæ reuerſus reſtituitur diſpenſatiuè, & fit diui-
ſio inter eum, & Epiſcopum ſubſtitutum iuxta
for-

Digitized by Google

ſormam in tex. præſcriptam, vt ibi notant Innoc.
Hoſt & Io. Andr. & ſic ſupponitur ipſo iure priua-
tus epiſcopatu: & quod Epiſcopo hęretico ad Ca-
tholicam ſidem redeunti non reſtituatur epiſco-
patus niſi ex miſericordia, probant cap. Ipſa pie-
tas, verſ. Item ſi inquiunt, in fin. 23. q. 4. & c. Quod
autem, q. 7. c. Conuenientibus 1. q. 7. & per hæc iu-
ra notat gloſ in c. Vergentis, in verb. Miſereri in-
fra eod. & ibi etiam Hoſt. nu. 1. in eod. ver. & Ma-
rian. Socin. in 3. notab. Quare hanc opinionem
probarunt in d. c. Vt commiſſi, Io. Andr. Gemin.
Franch. & communiter DD. dum exponunt illa
verba, *vel priuatos nunciandi*, vt dictio, *vel*, ſtet
expoſitiuè pro *ideſt*, Abb. in c. iure dilectos, n. 11.
de exceſſib. prælat. Philipp. Prob. in addit. ad Mo-
nach. in c. Alma mater, nu. 8. de ſentent. excomm.
lib. 6. Millis in repert. in verb. Hæreticus, Couarr.
var. reſol. c. 8. n. 4. Rebuff. in prax. beneficiar. 3. par.
tit. de mod. amitten benefic. n. 3. & de pacific. poſ-
ſeſſ. n. 196. Bernard. Diaz in practic. crimin. Cano-
nic. cap 114. n. 2. Nauarr. conſ. 6. & conſ. 16. verſ. 2.
de hæretic. Menoch de arbitr. iudic. lib. 2. centur. 5
caſu 416 n. 61. Franc. Pęnia in Director. inquiſit. 3.
q. 113. ſchol. 162. eamque aliàs probauit Rota
apud Caſſador. deciſ. 14. ſuper regulis, nu. 1. & 4.
quæ de hoc dicit eſſe tex. in c. Quo iure, & ibi gloſ.
Dominic. & Præpoſit. 8. diſt. & eamdem ſuppoſuit
33 deciſ. 707. nu. 4. par. 3. diuerſ. licèt domini non fue-
rint concordes, an beneficia hęretici vacauerint
in partibus, vbi crimen hęreſis fuit commiſſum,
an verò in Curia, vbi lata fuit ſententia declara-
toria. Fateor non deeſſe qui ſentiant hæreticos
non eſſe beneficijs priuatos ipſo iure, ſed priuan-
dos per ſententiam, vt Alphonſ. à Caſtro in tit. de
iuſta hęretic. punit. c. 9. Iacob. Simanch. de Cathol.
inſtitution. c. 46. num. 72. Thomas Zerola in praxi
Epiſcopali in 1. par. in verb. Priuatio in princip. &
quidam alij apud Sanchez ſuper Decalog lib. 2.
c. 26: à n. 5. ea ratione, quia priuatio ipſo iure nun-
quam inducitur niſi expreſſè id iure cautùm re-
periatur, gloſ. 2. in c. fin. de iure patron. Sed quic-
quid dicant, tu non recedas à prima opinione,
tum quia communis eſt, tum quia benè probatur
34 in prælleg. iurib. Tum denique quia hoc eſt diſer-
tis verbis expreſſum in Conſtitutione 2. Nicolai
II. Nouerit vniuerſitas, in Bullar. tom. 1. pag. 124.
vbi ſic legitur: [Hęretici autem, & receptores,
defenſores, fautores eorum, ipſorumque filij vſq;
ad ſecundam generationem ad nullum eccleſia-
ſticum beneficium, ſeu officium admittãtur: quod
ſi ſecus actum fuerit decernimus irritum, & ina-
ne. Nos enim prædictos ex nunc priuamus be-
neficiis acquiſitis, volentes vt tales & habitis per-
petuò careant, & ad alia ſimilia nequaquam in
poſterum admittantur.] Quid clarius? Porrò hęc
Conſtitutio, ſicut & aliæ contra hęreticam praui-
tatem à Romanis Pontificibus editæ, quę Decre-
talibus Sexti non obuiant, pręſeruantur in c. vltim.
in fin. de hęretic. lib. 6. vt notat gloſ. in procemio
Sexti, in verb Reſeruantur.
35 Suffragatur etiam communi opinione Conſti-
tutio 29. Pij V. Cum ex Apoſtolatus, in Bullar. to. 2
pag. 213. qua perpetuò reſeruantur diſpoſitioni
apoſtolicæ beneficia vacantia propter hæreſim; &
ſic ſupponit hęreticos eſſe beneficiis priuatos ipſo
iure, vt rectè obſeruat Franc. Pęnia in Director
Inquiſit. p. 3. ſchol. 162. & Nicol. Garz. de benefic.
p. 11. c. 10. n. 71. & Azor. inſtit. moral. lib. 8. cap. 13.
q. 8. licèt huius Conſtitutionis verba in alium ſen-
ſum detorqueat Thom. Sanchez ſuper Decalog.
lib. 2. c. 26. n. 6. verſ. Quia nec motus proprius.
36 Ad extremum communem ſententiam ſemel
atque iterum non obſcurè probauit Sacra Con-
gregatio Cardinalium Concilii Tridentini inter-
pretum: aliquando enim cenſuit, Epiſcopo exi-
ſtente notoriè hęretico, facultatem concedendi
dimiſſorias ſpectare ad Capitulum Cathedralis
37 Eccleſiæ: non enim Sacra Congregatio mota fuit
ex eo, quod ſedes Epiſcopalis propter hęreſim
Prælati vacet interpretatiuè, ſecundum ea, quę ad-
notauit Hoſt. in ſumma tit. Ne ſede vacant. §. Quot
modis dicatur ſedes vacare, n. 2. & ex illo Ioann.
Franc. Pauin. in tract. de offic. & poteſt. Capituli ſe-
de vacante, pręlud. 7. & vlt. nu. 13. verſ. Secundò ſi
Prælatus, tract. tom. 13. p. 2. fol. 413. ſiquidē prop-
ter vacationem interpretatiuã iuriſdictio ad Ca-
pitulum non deuoluitur, c. 1. & ibi notat gloſ. in
verb Ipſius, & ante eam Hoſt. ibi n. 8. de off. Vicar.
lib. 6. & nos fusè probauimus in c. Quia diuerſita-
tem, à nu. 16. vſque in fin. de conceſſ. pręben. ſed
mota fuit, quia propter hęreſim notoriam Pręla-
ti ſedes Epiſcopalis vacat verè; & ideo iuriſdictio,
& conſequenter facultas concedendi dimiſſorias
tranſit in Capitulum ſede vacante, vt c. His quæ, &
c. Cum olim, de maior. & obed.
38 Et aliàs cenſuit matrimonium celebratum co-
ram parocho publico hęretico eſſe inualidum, ſi
in parochia decretum cap. 1. ſeſſ. 24. de reformat.
matrim. publicatum fuerat ante 30. dies poſt ma-
trimonium contractum: hæc enim declaratio nõ
fundatur in eo, quod parochus hęreticus ſit ex-
communicatus, vt hic, & in cap. Excommunica-
mus 1. & 2. infra eod. quandoquidem validum eſt
matrimonium contractum coram parocho ex-
communicato etiam denunciato, vt eadem Sacra
Congregatio reſpondit tempore bon. mem. Car-
dinalis Matthæi re diligenter examinata; ea ratio-
40 ne, quia excommunicatos retinet beneficia prius
obtenta, licèt non poſſit acquirere de nouo, cap.
Cum bonę mem. de ætat. & qualit. cap. Poſtulaſtis,
de cler. excomm. miniſtran. vt colligitur ex votis
Cardinalium, ſed fundamentum prædictæ deci-
ſionis fuit, quia parochus publicus hæreticus de-
ſinit eſſe parochus, cùm ſit ipſo iure priuatus be-
neficio parochiali; meritò inualidum eſt matri-
monium coram eo celebratum ob non ſeruatam
formam à Concilio pręſcriptam in d. c. 1.
41 Cæterum aduerte, quia etſi hæreticus à die
perpetrati delicti ſit ipſo iure priuatus beneficijs
antea obtentis, vt ex dictis conſtat; ideoque be-
neficia huiuſmodi tamquam vacantia impetrari
poſſint etiam ante ſententiam declaratoriam, vt
notat Philipp. Prob. ad Monach. in c. Alma mater,
n. 8. de ſent. excomm. lib. 6. & Rebuff. in prax. be-
neficiaria, tit. de mod. vac. n. 5. non tamen poteſt à
42 poſſeſſione amoueri, niſi prius ſententia declara-
toria contra ipſum promulgetur ſuper facto, ideſt
cum incidiſſet in crimen hęreſis, vt apertè proba-
tur in c. Cum ſecundum leges, de hęret. lib. 6. vbi
poſtquam tex. dixit bona hęretici eſſe confiſcata
ipſo iure, immediatè ſubiunxit: Confiſcationis
tamen executio, vel bonorum ipſorum occupa-
tio fieri non debet per Principes, vel alios domi-
nos temporales, antequam per Epiſcopum, vel
aliam eccleſiaſticam perſonam, quæ ſuper hoc ha-
bet poteſtatem, ſententia ſuper eo crimine fuerit
pro-

Digitized by Google

promulgata : & in hac ſpecie obſeruant Sarnen. in regul. de annali, q. 52. n. 3. verſ. Secunda ratio, Menoch. de arbitrar. iudic. centur. 5. caſ. 416. nu. 62. & alii recentiores, quos cumulat Thomas Sanchez ſuper Decalog. lib. 2. cap. 26. num. 7. contra Suarez tom. 5. in 3. par. diſput. 43. ſect. 1. n. 4. & in hanc ſenſum accipi poſſunt Doctores, qui ſcripſerunt crimen hęreſis non priuare beneficiatum ſuo beneficio ante ſententiam, ſecundum Menochium vbi ſupra, n. 64. inter quos allegatur Innocent. in cap. Cum noſtris, de conceſſ. præbend. Compoſtell. in cap. Conſiderauimus, de electi. & Anchar. conſ. 293. num. 4. verſ. Nam licet propter crimen, quos ſequutus eſt Alciat. in d. cap. 1. n. 37. de iudicijs.

An autem hęreticorum filij ſint & ipſi beneficijs eccleſiaſticis priuati ipſo iure, vel priuandi per ſententiam, latiſſimè examinaui in cap. Vergentis infra eod. Item ſi Papa ſtatuat vt hęretici, & filii eorum vſque ad quartum gradum non admit-
43 tantur ad collegium clericorum, nunquid hoc ſit intelligendum tam de filiis, quàm de filiis filiorũ egregiè diſputat in vtramque partem Hoſt. in d. c. Vergentis, à n. 4. vſque ad n. 9. concludens pro negatiua : ſed hodie vide Conſtitutionem Bonifacii VIII. quæ habetur in c. Statutum, ii ſecondo, infra eod. lib. 6.

44 In gloſ. in verb. Relinquatur, nota benè hanc gloſſam, quia à Doctoribus quotidie allegatur, quod pro nullo crimine quantumcumque enormi Clericus non incorrigibilis debet ſtatim degradari actualiter, & tradi Curiæ ſæculari, ſed debet deponi, & remanere ſub poteſtate eccleſiaſtica, præterquam in tribus caſibus. Primus eſt in crimine hæreſis, vt hic; & quamuis Abb. nu. 11. dicat hanc non eſſe bonam exceptionem, quia ſi conuictus de hæreſi vult redire ad Fidem, non traditur Curiæ ſæculari, vt hic dicitur : ergo tunc ſolum traditur cùm eſt incorrigibilis; & ſic non rectè excipitur: tamen ſaluando gloſſam, cum qua tranſeunt communiter Doctores, poteſt dici in hæretico ſeruandam non eſſe illam formam, quæ in Clerico incorrigibili præſcribitur in cap. Cum non ab homine, ſupra de iudicijs. Item hæreticus relapſus licèt ſit paratus ſe corrigere, & velit hæreſim abiurare, nihilominus traditur Curiæ ſæculari, vt hic ſtatuitur in verſ. Illos quoque, & dictum eſt ſupra in 10. not.

Secundus caſus eſt in crimine falſi, intellige de falſificante litteras Apoſtolicas, vt in cap. Falſariorum, de crimine falſ. & in cap. Nouimus, de verb. ſignificat.

Tertius eſt in conſpirante contra Epiſcopum proprium, vt in cap. Si quis ſacerdotum, 11. qu. 1. & ſic ſentit gloſ. in hoc tertio caſu, Clericum ſtatim eſſe degradandum, & tradendum Curię ſæculari, licet non ſit incorrigibilis; ſed gloſ. in d. c. Si quis ſacerdotum, in verb. Mox depoſitus, variauit, & quod requiratur incorrigibilitas, tenuit gloſ. in cap. final. in ver. Iuramento abſoluant, de teſtib. cogend. & Barthol. Brixienſis in cap. Si qui ſunt, 2. q. 7. Verum etſi hæc opinio ſit benignior, tamen contraria eſt verior, vt ait Hoſt. in d. cap. Nouimus, n. 1. verſ. 3. & communiter etiam tenetur, vt dixi in d. cap. Cùm non ab homine, n. 71. de iudicijs, vbi retuli alias gloſſas, & Doctores concordantes, & ibi etiam vide alios caſus, in quibus per Conſtitutiones Apoſtolicas Clericus tradi poteſt Curiæ ſæculari; & quamuis Abb. hic nu. 11. verſ. Sed hanc materiam, & plenius in cap. At ſi Clerici, de iudicijs tenuerit pro quocumque crimine graui, & damnoſo Clericum incontinenti poſſe tradi Curiæ ſæculari, etiam non expectata incorrigibilitate : tamen eius fundamenta latiſſimè confutaui in prælleg. Decretali Cum non ab homine, a n. 65. vſque ad n. 104.

45 In verſ. *Illos quoque*, cùm rex decernat eos, qui poſt abiurationem erroris, vel poſtquam ſe proprij Antiſtitis examinatione purgauerint, deprehenſi fuerint in abiuratam hæreſim recidiſſe, ſæculari iudicio ſine vlla penitus audientia eſſe relinquendos.

46 QVAERO, An relapſo in caſu infraſcripto per Sedem Apoſtolicam ſit concedenda abſolutio, ac rehabilitatio ad honores, & dignitates.

47 In cauſa N. abſolutionem petentis ſub cenſura Eccleſiæ Primum illud pono, hæreticum vtcumq; relapſum poſſe à Summo Pontifice nedum abſolui, & vnitati Eccleſiæ reſtitui, cap. Super eo, de hæretic. lib. 6. ſed etiam ad honores, & dignitates rehabilitari; tum quia multis exemplis id factum eſſe conſtat; tum quia hæc Conſtitutio iubens eos ſine vlla penitus audientia ſæculari iudicio eſſe relinquendos eſt iuris poſitiui, quippe à Lucio III. condita fuit ad hoc quod notat Innoc. in cap. Cum ad monaſterium, n. 3. de ſtat. Monach. vnde omnis pœna relapſi quoad Papam eſt arbitraria; latè Arnal. in cap. Quoniam, q. 12. num. 9. de hæretic. lib. 6.

48 Pono item abſolutionem eſſe concedendam pœnitenti, impœnitenti eſſe denegandam.

Prima pars probatur vulgatis Sacræ Scripturæ locis; Eccleſia nunquam claudit gremium redeunti, *Peccator in quacumque hora conuerſus fuerit, & ingemuerit, omnium iniquitatum eius non recordabor amplius : Cum conuerſus fueris, & ingemueris, tunc ſaluus eris*, alijſque ſimilibus, quorum paſſim meminere Sancti Patres, & in ſpecie Chryſoſtomus Epiſtola quinta ad Theodorum lapſum, vbi rem pluribus illuſtrauit exemplis; idemque habetur diuerſis Gratiani locis, cap. Penderet, 50. diſt. cap. Cognouimus, §. Ecce, cap. Is, 26. q. 6 cap. Quia eadem diſtinct. vbi habetur ibi dari miſericordiam, vbi poſt peccatum eſt ſequuta pęnitentia : nec enim debet deſpici in eo, quo fuit, quia iam incipit eſſe quod non fuit : quæ habere locum etiam in relapſo conſtat ex text. in d. c. Super eo, vbi Archid. Io. Andr. & cęteri DD. & S. Thomas in 2. 2. q. 11. art. 4.

49 Secunda pars probatur ex cap. Legatur, 24. qu. 2. quo habentur hæc verba Gelaſij Papæ : [Legatur ex quo eſt religio Chriſtiana, vel certè detur exemplum in Eccleſia Dei à quibuslibet Pontificibus, aut ab ipſis Apoſtolis, aut ab ipſo denique Saluatore veniam, niſi corrigentibus ſe, fuiſſe conceſſam] Idem habetur in cap. Pœnitentes, 50. diſtinct. Quod ſi in quolibet peccatore id obſeruandum eſt, vt non abſoluatur niſi pœnituerit, id certè exactiùs obſeruari oportet in relapſo, qui cùm redierit ſemel ad hæreſim abiuratam, iam ſe oſtendit in Fide Catholica inconſtantem: prop-
50 terea prudenter Alexander IV. in d. cap. Super eo, de hæret. lib. 6. expreſsè ſtatuit, ne relapſus ad Sacramenta Pœnitentiæ, & Euchariſtiæ recipiatur, niſi manifeſta dederit inditia pœnitentiæ.

His ita conſtitutis patet ſolutionem dubitationis circa abſolutionem petitam pendere ex facto,

nimi-

nimirum ex eo an relapſus manifeſta dederit ſi-
gna pœnitentiæ, necne; nam ſi dederit, abſol-
uendus erit, alioquin erit deneganda abſolutio.
51 Signa pœnitentiæ hæc vulgò afferuntur. Primò
quod ſpeciales nuncios ad Sedem Apoſtolicam
miſerit, vt abſolutionem obtineret, eiſque repul-
ſis nihil commotus, aut indignatus fuerit, neque
vllum pauld aſperiùs in Sedem Apoſtolicam, aut
Summum Pontificem verbum ex eius ore exci-
derit: quin etiam propoſitum petendi abſolutio-
nem poſt repulſam conſtanter retinuerit: quod in
ipſo videtur non leue pœnitentiæ iudicium, ca
enim eſt potentium natura, vt niſi honorificen-
tiſſimè tractentur, ſe contemptos, iniuriaque af-
fectos exiſtiment. Cum igitur N. reuerſis re infe-
cta qui ablegati fuerant, nihilominus ſe præſtiterit
in Sedem Apoſtolicam obſequentem, & adhuc
firmiter in ſua conuerſione permaneat, pergatque
humiliter petere abſolutionem: magnam præſe-
52 fert anteactæ vitæ pœnitentiam: nam vt habetur
in cap. Perfecta, de pœnitent. diſtinct. 3. perfecta
pœnitentia cogit peccatorem omnia libenter per-
ferre.
Secundò affertur eum Eccleſias frequentare,
Miſſas deuotè audire, peccata confiteri, Sacra-
mentum Eucharistiæ ſumere, veteribus delictis
illacrymari, plurimas eleemoſynas elargiri: at
longè minora ſigna pœnitentiæ videntur ſufficere
in relapſo ad Eccleſiæ communionem admitten-
do: nam Archidiacon. in dicto cap. Super eo, nu. 4.
pro ſignis numerat petitionem abſolutionis, &
pectoris percuſſionem; ibidemque Francus vide-
tur exigere ea ſigna, quæ traduntur ab Hoſt. nu. 1.
& Ioan. Andr. n. 2. in cap. A nobis, il ſecondo infra,
de ſentent. excommunic qui non alia ſigna requi-
runt ibidem ad internoſcendum animum excom-
municati pœnitentis, quàm eleuationem oculo-
rum ad Cælum, gemitum, ſuſpiria, pectoris, vel
oris percuſſionem, abſolutionis petitionem; &
tamen text. d. cap. A nobis vtitur eiſdem verbis
in excommunicato, quibus vtitur cap. Super eo,
videlicet, ſi pœnitentiæ ſigna oſtenderit manife-
ſta.
E conuerſo aduerſus relapſum multa recenſen-
tur ſigna impœnitentiæ.
Primò enim, ipſe plures collationes beneficio-
rum factas à Sede Apoſtolica irritas eſſe decreuit.
Secundò, concubinam nuptam habet, cum qua
omnibus ſcientibus adulteratur; idque fatentur
qui ab eius partibus ſtant, ſed negant delictum
53 ad hæreſis crimen quicquam pertinere: quod etſi
verum ſit, illud tamen conſtat carnis illecebris de-
merſum, nec quoad alia peccata longè diuerſa
eſſe verè pœnitentem, cap. fin. de pœnit. diſtinct. 5.
vbi Innocentius II. admonens fratres ſuos, ne
falſis pœnitentijs laicorum animas decipi patiā-
tur, declarat eam falſam eſſe pœnitentiam, cùm
ſpretis pluribus de vno ſolo pœnitentia agitur, aut
cum ſic agitur de vno, non diſcedatur ab alio: &
Ambroſ. in cap. Sunt plures, de pœnitent. diſtinct. 3.
[Sunt plures, inquit, quos pœnitet peccaſſe, ſed
non omnino, reſeruantes ſibi quædam, in quibus
delectantur, non animaduertentes Dominum ſi-
mul ſurdum, & mutum à dæmonio liberaſſe, per
hoc docens nos nunquam niſi de omnibus ſanari:
ſi enim vellet ex parte peccata reſeruari, habenti
ſeptem dæmonia, manente vno proficere potu-
rat, ſex expulſis: expulit autem ſeptem, vt omnia
crimina ſimul eijcienda doceret.] & infra: [Quo-
modo ergo qui crimen reſeruat, de alio recipiet
veniam?] Et pauld poſt: [Quædam impietas in-
fidelitatis eſt ab illo, qui iuſtus, & iuſtitia eſt, di-
midiam ſperare veniam; quem ergo pœnitet om-
nino pœniteat.] Ad idem tex. in cap. Maiores, §.
Sed ad hoc, de baptiſm. cum concordantibus, de
quibus ibi per gloſ. in verb. Ex parte.
Tertiò, in oppido N. edictum contra liberta-
tem conſcientiæ promulgauit: hoc autem non eſt
hominis ad fidem redire volentis neque in re tam
graui, & intrinſecè mala excuſari debet his cau-
ſis, quas pro eo audimus ad huius criminis excu-
ſationem allegari, cap. Litteras, de reſtitut. ſpoliat.
cap. Inquiſitioni, de ſent. excommunic.
Et quamuis etiam magni Reges, videlicet Ca-
rolus IX. & Henricus III. ſimul edictum promul-
gauerint, tamen exemplarem adeo pernicioſam,
atque omni iure damnatam excuſabilem reddere
non poſſunt, cap. Sana, 9. diſt. & l. Nemo, C. de ſent.
& interlocut. omn. iudic. Prȩterea Carolus IX. prȩ-
clarè oſtendit ſe illud edictum non ad hȩreſes pro-
mouendas promulgaſſe, cum poſtea occaſione
edicti nudatis omnium animis magnum hæreti-
corum numerum contrucidauit, plurimos editio-
ne eiecerit, alios ad ſanitatem redire compule-
rit. Atque vtinam Sanctiſſimus eius conatibus
diuturnior vita reſpondiſſet: Henricus autem III.
qui idem edictum confecit, illud etiam ſemel, at-
que iterum reuocauit.
Neque etiam defenditur N. relapſus ea ratione,
quod Summus Pontifex hoc, atque alia ſæpe in
Principibus Catholicis tolerauerit: nam tolera-
tia non excuſat à peccato, multaque permittitur,
quæ non ſine peccato committuntur, cap. Cum
iam dudum, de præben. cap. Super eo, de cognat.
ſpiritual. & cap. Mulieri de iureiur.
55 Quartò, hæretici apud N. gratia, & auctorita-
te pollente, honoribuſque, & gradibus honeſtan-
tur, quo nullum maius videtur eſſe impœnitentiæ
ſignum in relapſo, ex his quæ habentur in c. Accu-
ſatus, §. Ille quoque infra eod. lib. 6.
Quintò, Iudex ſæcularis in presbyterum mor-
tis ſententiam nuperrimè tulit, eo quod dixiſſet
N. omni poteſtate, ac iuriſdictione nudatum eſſe,
vtpote relapſum antequam à Sede Apoſtolica ad-
mitteretur, iuſſit eundem regularem propoſitionē
tamquam hȩreticam abiurare. Qua in re duo
prȩcipuè maxima delicta idem iudex commiſit:
alterum quod ſe dogmatum Fidei Catholicæ in-
dicem conſtituit, cap. Vt inquiſitionis, §. Prohibe-
mus, de hæret. lib. 6. alterum quod catholicam
propoſitionem tamquam hæreticam abiurari mā-
dauit. At, inquiunt, hoc iudicis eſt delictum,
ideoque non imputandum prȩlato N. qui ei causā
delegauit, cap. Si quis à Catholica, 23. q. 4. gloſ. 1.
in cap. 2. de conſtitut. quaſi iudex aliquid in re tam
graui auſus eſſet abſque conſcientia, & voluntate
delegantis; aut hæc delicta non ſint ipſi N. tri-
56 buenda, qui illis poterat obuiare, cap. Qui poteſt,
23. q. 3. cap. Negligere, 2. q. 7. cap. Error, diſtinct. 38.
quippe crimen qui poteſt emendare, & non corri-
git, ipſe committit, cap. Facientis, 86. diſt.
Sextò, ſic relapſus fuit à Summo Pontifice de-
claratus excommunicatus, cùm iam eſſet excom-
municatus à iure, cap. 1. 24. q. 1. cap. Excommuni-
camus, primo, & infra eod. & Conſtitutione, quæ
in die Cœnæ Domini legi conſueuit: quo fit, vt
valde

valde peccet, ſeq. impœnitentem oſtendat, cùm adeat eccleſias, Miſſaſque audiat, ac diuinis interſit nondum à Sede Apoſtolica obtenta abſolutione cap. Quod in te, de pœnit. & remiſſionib.

58 Ex vtraque igitur parte coniecturę concurrunt, ſed quæ in propoſito noſtro impenitentiam oſtendunt videntur longè validiores: nam vt quis verè pœnitens cenſeatur, non ſufficit docere de bonis operibus, niſi etiam appareat eum abſtinere à malis: nam, vt ait Auguſtinus relatus in cap. Pœnitentia, de pœnit. diſtinct. 3. Pœnitentia eſt mala præterita plangere, & plangendo iterum non committere: vt enim dicitur in cap. Pœnitentiam quippe, de pœnit. ead. diſtinct. qui ſic alia deplorat, vt iterum alia committat, adhuc pœnitentiam agere aut ignorat, aut diſſimulat: quod etiam habetur in cap. Ille, eadem diſtinct. & in cap. Pœnitentes, & cap. Irriſor, ſeqq. vbi appellatur irriſor non pœnitens, qui adhuc agens quod pœnitet, nõ videtur Deum poſcere ſubditus, ſed ſubſannare ſuperbus. Nec ſigna eleemoſynarum, aut lachrymarum proſunt vbi peccata non deſeruntur, cap. Qui admiſſa, cap. Qui vult, cap. Nihil prodeſt eadem diſt. 3. Vnico igitur verbo reſponderi poteſt ad ſigna pœnitentiæ ſuperiùs relata, videlicet non ſufficere ad pœnitentiam ſigna bonorum operum quæ ſint criminibus, & peccatis præſertim tã grauibus inuoluta.

59 Præterea inter ſigna pœnitentiæ recenſetur ſacramentorum frequentatio, quæ tam in excommunicato arguit potius impœnitentiam, vt ſupra eſt demonſtratum.

Verum quatenus etiam relata bonorum operum ſigna eſſent magis attendenda, quàm ſigna malorum, negari tamen non poteſt, quin illa longè infirmiora, atque obſcuriora reddantur ob ſigna contraria; & ita non ſint euidentia, ſeu manifeſta, qualia requiruntur in relapſo ad obtinendam abſolutionem d. c. Super eo, de hæretic. lib. 6.

At dicet quis multos eſſe pœnitentiæ gradus, quemadmodum & peccatorum, ſatiſque eſſe vt nunc incipiat modicè pœnitere eorum, quæ geſſit: [Iam enim futurum, vt vberiores, & ampliores veræ pœnitentiæ fructus ferantur, Denique breuem illam, & exiguã pœnitentiam, (vt ait Chryſoſtomus Epiſtola 5. ad Theod. lapſum,) non abnuere, ſed magna penſitare mercede; imo vehementer corruptos non impellere magna vi ad virtutem, ſed manſuetè, & ſenſim promouere, imo plerumque portare, ne immanior ſciſſura fiat, aut error productior.] Hæc Chryſoſtomus.

61 Sed reſpondetur leuem quidem pœnitentiam non ſpernendam, ſed eam tamen non ſufficere relapſo ad obtinendam abſolutionem, antequam perfectior fiat, eiuſque habeamus ſigna euidentia, & perſpicua iuxta tex. in d. cap. Super eo.

Non obſtat quod ob publicam cauſam, & grauia pericula euitanda ſummus Pontifex debeat iuris vincula laxare relapſumq; admittere, vt poſt D. Thom ſentit Auguſtin. Triumph. in tract. de

62 poteſt. eccleſiaſtica, q 28 Nam abſolutio alicuius periculi vitandi cauſa non eſt concedenda non pœnitenti, iuxta tex. in d. cap. Legatur. Sed quando verè pœniteret, & ita abſolueretur, tunc ad pericula vitanda iure deberet concedi poſtea rehabilitatio ad honores, & dignitates, quia in hoc cadit conſideratio periculi vitandi, non autem in abſolutione quæ nullo modo danda eſt ei, qui non pœnitet.

Proſp. Fagn. in 1. par. 5. lib. Decretal.

De Hæreticis.

Cap. Vergentis.

S V M M A R I V M.

1 *Hæreticorum bona confiſcantur, etiamſi Catholicos habeant filios: & in terris Eccleſiæ applicantur fiſco eccleſiæ: In terris Imperij fiſco ſæculari, & n. 3. & n. 16.*

2 *Papa in terris Eccleſiæ vendicat ſibi omnia iura temporalia, & habet Cameram fiſcalem, cui applicantur bona confiſcata.*

3 *Publicatio bonorum ſi fiat in terris Imperij applicatio fit fiſco ſæculari, licèt publicatio fiat ratione criminis merè eccleſiaſtici.*

4 *Niſi is, cuius bona publicantur, ſit clericus, quia tunc applicatio fit fiſco eccleſiæ etiam in terris imperij.*

5 *Hæreticorum bona licèt ſint ipſo iure confiſcata, tamen apprehendi non poſſunt per poteſtatem ſæcularem, niſi prius iudex eccleſiaſticus pronunciauerit ſuper crimine*

6 *Iudices ſæculares poſſunt compelli per eccleſiam ad iuſtitiam faciendam.*

7 *Papa propter iniuſtitias, & alias iniquitates poteſt Principes ſæculares dignitate priuare.*

8 *Imperium Romanum à Græcis cur in Germanos translatum à Leone III.*

9 *Hæretici etiam ſponte abiurantes non recuperant bona niſi ex miſericordia.*

10 *Epiſcopus in hæreſim lapſus epiſcopatum non recuperat niſi ex miſericordia.*

11 *Filij quandoque puniuntur temporaliter propter criminis paterni immanitatem.*

Non autem ſpiritualiter, n. 13.

12 *Presbytericidæ filij à Pœnitentiaria redduntur inhabiles ad beneficia obtinenda.*

13 *Filius regulariter puniri non debet pro delicto patris.*

14 *Hæretici committunt crimen læſæ maieſtatis Diuinæ, quod eſt grauiùs, quàm læſæ maieſtatis humanæ, & n. 18. & 21.*

15 *In Religionem diuinam quod committitur, in omnium fertur iniuriam.*

16 *Hæreticorum filijs etiã orthodoxis nihil relinquendum eſt ex bonis parentum, licèt poſt mortem fuerint damnati.*

17 *Quod locum habet etiam in terris imperij.*

19 *Iudæorum bona, qui facti ſunt Chriſtiani, & poſtea labuntur in hæreſim, reſeruantur filijs Catholicis.*

20 *Filius hæretici an ſit ipſo iure priuatus, vel priuãdus beneficijs obtentis, & penſionibus reſeruatis antequam pater condemnaretur, & num. ſeqq. vſque in fin.*

Et quid ſeruetur in Congregatione Generalis Inquiſitionis, n. 31.

22 *Filij percutientium Cardinales ſunt ipſo iure priuati beneficiis obtentis.*

23 *Ratio vbi eſt eadem, lex non dicitur extendi, ſed enucleari.*

24 *Et vbi habet locum legis ratio, circa id prodita dici debet lex.*

25 *Etiam in materia pœnali, & correctiua.*
26 *Priuatio in præteritum non inducitur ex inhabilitatione in futurum.*
27 *Pietatis prætextu non debet ſalubris ſeueritas relaxari.*
28 *Nicolai III. Constitutio priuans filios hæreticorum beneficiis obtentis, & inhabilitans ad obtinenda refertur.*
29 *Constitutiones pœnales ad hæreſes arcendas ſunt fauorabiles.*
30 *Penſio in materia fauorabili venit appellatione beneficii.*
32 *Epiſcopus an poſſit diſpenſare cum filiis hæreticorum ad officia, & beneficia, & num. ſeqq. vſque in fin.*
33 *Decretum irritans impedit ne Epiſcopus poſſit diſpenſare in criminibus infra adulterium.*
34 *Diſpenſare non poteſt Epiſcopus cum ijs, qui à canone ſunt perpetuò priuati beneficiis obtentis, vel inhabiles ad illa obtinenda.*
35 *Nec in concernentibus fidem, vel ſtatum vniuerſalis Eccleſiæ.*
36 *Epiſcopus an poſſit diſpenſare cum filiis interficientis Prælatum.*
37 *Epiſcopus diſpenſare poteſt vbicumque in materia pœnali canon permittit diſpenſationem.*
38 *Infamia iuris per ſolam Principem aboleri poteſt, non per Epiſcopum.*

1 VERGENTIS. Bona hæreticorum confiſcantur etiãſi Catholicos habeant filios. Hoc dicit ſecundum Ioan. Andr. cum quo concordant Butr. Cardin. Anchar. Ioan de Anan. & Felin. vel plenius ſecundum Abbatem, & Marian. Soccin. Bona hæreticorum confiſcantur, & in terris Eccleſiæ applicantur fiſco eccleſiæ, in terris imperij fiſco ſæculari; & procedit etiamſi catholicos habeant filios. Hoc dicit. & ſunt tres partes: nam primò præmittit deciſũ exordium; ſecundò ponit ſtatutum de publicatione, quod probat per argumentum à minori; tertiò ſoluit obſtaculum: ſecunda ibi, *in terris*, tertia ibi, *nec huiuſmodi Io Andr.*

2 Nota primo ibi, *in terris verò temporali noſtra iuriſdictioni ſubiectis*. Romanum Pontificem, vel eccleſiã in terris ſibi ſubiectis quoad iuriſdictionem temporalem vindicare ſibi omnia iura temporalia, & habere Cameram fiſcalem, cui applicãtur bona confiſcata, vt hic per Butr. n. 2. & Marian. Soccin. in 1. notab. de quo in Clem. 2. de hæretic. ibi, *in fiſcum eccleſiæ*. Facit quod notat Io. Andr. in cap. Quis diuerſitatem, num. 15. de conceſſ. prẹben.

3 Secundò nota ibi, *& in aliis idem præcipimus fieri per Poteſtates, & Principes ſæculares*. In terris imperij bona publicata deferri in fiſcum ſęcularem, licèt publicatio fiat ratione criminis merè eccleſiaſtici, vt hic notant ijdem Butr. n. 2. in fin. verſ. Ex quo nota, Anchar. num. 1. & Ma-
4 rian. Soccin. in ſecundo notabil. Qui tamen ſingulariter hoc limitat niſi is, cuius bona publicantur, eſſet clericus, quia tunc applicatio fieret
5 Fiſco eccleſiæ etiam in terris imperij, argumen. cap. 2. de ſucceſſ. ab inteſtat. Et ſatis videtur probari in hoc cap. Cæterum aduerte, quia etiamſi agatur de bonis laici, tamen apprehenſio illorum nullatenus fiet niſi priùs pronuncietur ſuper crimine per iudicem eccleſiaſticum, vt eſt expreſſum in cap. Cum ſecundum leges, infra eod. lib 6 vbi habetur hodie bona hæreticorum eſſe confiſcata ipſo iure, licèt ſecundum hoc cap. requireretur ſententia, vt probatur ibi, *ſtatuimus publicari*: necnon ibi, *præcipimus fieri*. Sed nihilominus neceſſariam eſſe declarationem iudicis eccleſiaſtici ſuper facto: & ita hic notant Io. Andr. num. 2. & Cardin. n. 1. in ver. Sæculares.

6 Tertiò nota ibi, *cõpelli volumus, & mandamus*, Iudices, & Principes ſæculares poſſe compelli per eccleſiam ad Iuſtitiam faciendam, prout hic notant Bernard. poſt caſum, & in gloſ. 1. Innocen. & Hoſtien. num. 1. per text. in cap. Adminiſtratores, 23. q. 5. cap. Poſtulaſti, §. fin. & cap. Iudæi, ſiue
7 Saraceni, §. fin. ſupra de Iudæis. Hoc enim facere poteſt Papa ratione peccati, vt cap. Nouit, ſupr. de Iudic. Vnde poteſt eos propter hoc dignitate priuare, cap. Ad abolendam, §. Statuimus, ſupra eodem. Sicut & propter alias iniquitates, cap.
8 Alius, 16. qu. 6. Quemadmodum Leo III. Romanum Imperium in perſonam Caroli Magni à Gręcis tranſtulit in Germanos proptereaquod Imperatores Conſtantinopolitani Eccleſiam Romanã, quæ ab Aſtulpho Rege Lombardorum opprimebatur, defendere noluerunt, vt cap. Venerabilem, cum ſua gloſ. in verb. Tranſtulit, de elect. De qua Imperij trãslatione latiſſimè diſſerit Cardin. Bellarmin. in tractat. de translat. Imper. lib. 1. cap. 4. cum ſeqq. iuncto cap. 12. & lib. 2. per tot. & lib. 3. Maximè cap. 3.

9 Quartò nota ibi, *Miſereri aliquis voluerit*. Hæreticos quamuis ad fidem ſponte redeant, & hęreſim abiurent, tamen bona amiſſa non recuperare
10 niſi ex miſericordia; & idem in Epiſcopatu, quem lapſus in hęreſim non recuperat niſi ex miſericordia, vt cap. Ipſa pietas, verſ. Item ſi inquiunt, in fin. 23. q. 4. & cap. Quod autem, qu. 7. & notatur per Innocent. Hoſtien. Ioan. Andr. & alios in cap. 1. de Paroch. & per gloſ. hic in ver. Miſereri, Hoſt. n. 1. in eod ver. & Marian. Socin. in 3. notab.

11 Quintò nota ibi, *filiis ſuis vita ſolummodo ex miſericordia conſeruata*. Propter criminis paterni immanitatem quandoque filios puniri temporaliter, idque vt ipſorum parentum grauior ſit pœna, l. Iſti quidem, ff. Quod met. cauſ. & quia exempla paterni criminis in filijs metuuntur, cum filius naturaliter ſequatur veſtigia parentum, vt l. Quiſquis, § Filij verò, iuncta gloſ. in verb. In quibus, C. Ad leg. Iuliam maieſtat. Facit tex. cum gloſ. in l. Cum vnus, in princip. ff. de aliment. & cibar. legat. & in l. Quod ſi nolit, §. Si mancipia, ff. de ædilit. edict. & notatur in c. Illud, 40. diſt. & in cap. Quantumlibet, 47. diſtinct. Vnde & Hierem. c. 31. *Patres comederunt vuas acerbas, & filiorum dentes*
12 *obſtupuerunt*; & ſacra Pœnitentiaria in abſolutione a Presbytericidio apponit clauſulam de qua in cap. Quibuſdam, de pœnis videlicet, *& ne minus vindicta, quàm exceſſus memoria prorogetur, ipſe, eiuſque liberi propter hoc cenſeantur inhabiles ad beneficia eccleſiaſtica obtinenda, niſi cum eis*
13 *fuerit ſuper hoc miſericorditer diſpenſatum*. Regulariter tamen filius non debet puniri pro crimine patris, & maximè in ſpiritualibus, in quibus nunquam debet portare iniquitatem patris; & ſic intelligitur illa authoritas, vt notatur in ſumma, 24. q. 1. & in ſumma 1. q. 5.

14 Sextò nota ibi, *æternam, quam temporalem habere maieſtatem*. Hæreticos committere crimen

leſæ

Digitized by Google

læſæ Maieſtatis Diuinæ, quod longè grauius eſt, quàm læſæ maieſtatis humanæ, vt hic, & in Auth. Gazaros, C. de Hæret. & Manichęis, ad idem cap. Sicut qui Eccleſiam, 17. q. 4. & cap. Si apud, 23. q. 5.
15 quod enim in religionem diuinam committitur, in omnium fertur iniuriam, & publicum eſt crimen, l. Manichęos, C. de Hæret. & Manichęis, gloſ. hic in verb. Longe ſit grauius. Quare ſi contra homines illatæ blaſphemiæ impunitæ non tranſeunt, multò magis qui ipſum Deum blaſphemat dignus eſt ſupplicia ſuſtinere, vt in Auth. Vt non luxurien. contr. nat. reſp. 1. & §. 1. Hoſt. hic n. 2.

16 Vltimò nota ibi, *orthodoxorum exhæredatio filiorum quaſi cuiuſdam miſerationis prætextu debet nullatenus impedire*. Textum expreſſum quod bona hæreticorum confiſcantur ſiue habeant filios, ſiue non, nec Catholicis hæreticorum filijs aliquid relinquendum eſt, vt hic dicitur: & quamuis contrarium reperiatur ſtatutum de iure ciuili, vt in d. l. Manichęos, & in Auth. Idē eſt de Neſtorianis, vbi habetur filios Catholicos propter hoc hæreditate paterna non priuari: nihilominus prędicta iura corriguntur per hanc Decretalem, & per Conſtitutionem Federici. Hac edictali, quæ hoc idem dicit, & olim fuit poſita in quinta compilatione cod. tit. idque in deteſtationem criminis: nam ſi id ſancitum eſt in crimine læſæ maieſtatis humanæ, vbi filij puniuntur quoad bona, vt in d. l. Quiſquis, C. Ad leg. Iul. maieſt. quæ eſt canonizata in §. Verum, verſ. Si quis cum militibus, 6. q. 1. multò fortius in crimine hæreſis, quod longè grauius eſt, vt hic in littera, & dictum eſt in præcedenti notabil. & in hac opinione fuerunt gloſ. Io. Laurentius, & Archidiacon. in ſumma 23. q. 7. Cyn. in d. l. Quiſquis, n. 6. Hoſt. in ſumm. de hæretic. §. Qua pœna, & firmat gloſ. penult. hic, cum qua concordant Abb. Antiq. Io. Andr. Butr. Cardin. & omnes in ſummario text. Hoſt. n. 9. Cardin. num. 4 Abb. Siculus num. 5. & Marian. Soccin. num. 8. & 9. & quamuis nonnulli opinati fuerint hunc textum habere locum quando pater fuit damnatus in vita, ius autem ciuile quando fuit damnatus poſt mortem; tamen hæc differentia confunditur per cap. Cum ſecundum leges, infra eod. lib. 6. Rurſus
17 etſi Io. Andr. hic n. 5. credat hac Decretalem præualere legibus in illis terris tantùm, quæ ſubſunt temporali iuriſdictioni Domini Papæ; in terris autem Imperij præualere leges, quæ maiori æquitate nituntur: illius tamen opinio eſt apertè falſa, nec vllam habet probabilitatem, & mirandum eſt hoc contigiſſe iuris canonici illuminatori. Aduerſatur enim hoc cap. quod facit mentionem de terris Imperio ſubiectis, & cogit Principes ſæculares, quia crimen eſt merè eccleſiaſticum, cap. Vt inquiſitionis, infra eod. lib. 6. & ideo pœnæ impoſitio pertinet ad iudicem eccleſiaſticum, non ad ſæcularem, §. In hoc, 32. q. 2. quare hanc opinionē, quæ etiam fuit Tancredi, & Goffredi, meritò hic reſpuunt Butr. n. 11. verſ. Io. Andr. dicit Cardin. n. 4 Anchar. n. 7. Abb. in fin. & Marian. Soccin. n. 8. & 9. licèt re vera Io. Andr. videatur poſtea ab ea receſſiſſe, quia paulò poſt ſubiungit obſtare Auth. Gazaros, C. de Hæret. & Manichęis, quam dixit concordare cum textu noſtro. Atque ita Io. Andr. agnouit hanc differentiam conſtitui non poſſe inter loca Imperio, vel Eccleſiæ ſubiecta, cùm ipſimet Imperatores hoc idem ſanxerint, videlicet Iuſtinianus in d. auth. Gazaros, & apertius Federicus in præcitata Conſtitut. Hac edictali, cuius hęc
18 ſunt verba: [Cęterum quia quanto maiora diuinę nutu miſerationis accepimus, & altiorem locū præ filijs hominum obtinemus, tanto deuotiora debemus obſequia gratitudinis conſerenti; ſi quādo in noſtri nominis contemptores noſtra excandeſcit authoritas, ſi reos læſæ maieſtatis in perſonis eorum, & liberorum ſuorum exhęredatione damnamus, multo fortius, iuſtiuſque contra Dei blaſphematores nominis, & detractores Fidei Catholicæ prouocamur, eorumdem hęreticorum receptatorum, fautorum, & aduocatorum ſuorum hęredes, & poſteros, vt ad ſecundam generationē beneficijs cunctis temporalibus, publicis officijs, & honoribus Imperiali auctoritate priuantes, vt in paterni memoria criminis continuo męrore tabeſcant: verè ſcientes quod Deus zelotes eſt peccata parentum, in filios potentius vlciſcens.] Hactenus verba Conſtitutionis, quam vt inquit Cyn. in d. l. Quiſquis n. 6. C. ad leg. Iul. maieſtat. Eccleſia Romana approbauit, & inuenitur apud Inquiſitores hæreticæ prauitatis ſub Bulla Papali.

19 Declara nunc concluſionem ſuperius firmatam, vt locum habeat in Chriſtianis ortum ducentibus à Chriſtianis, & ab ipſo principio, qui lapſi ſunt in hęreſim: ſecus verò in Iudæis, qui effecti ſunt Chriſtiani, & demum poſtea labuntur in hęreſim, quia bona talium reſeruantur filijs Catholicis, vt eſt tex. notabilis in cap. Iudæi, 1. q. 4. vnde hoc caſu filij Neophytorum ſunt melioris cōditionis, quàm filij Chriſtianorum, vt hic per Marian. Soccin. n. 9. in fin.

20 Sed iuxta prædicta QVAERO, An filius condemnati de hæretica prauitate ſit ipſo iure priuatus, vel priuandus beneficijs obtentis, & penſionibus ſibi reſeruatis antequam pater condemnetur.

Videtur reſpondendum eſſe ipſo iure priuatum, aut ſaltem priuandum tam beneficijs, quàm penſionibus huiuſmodi.

Quod primò probatur per tex. in cap. Vt commiſſi, §. Priuandi, infra eod. lib. 6. quo tribuitur Inquiſitoribus facultas priuandi, vel priuatos nunciandi tam hęreticos, quàm eorum filios; vnde ſiue illa verba priuandi, vel priuatos nunciandi intelligantur diſtributiuè, & verbum, *priuandi*, referatur ad filios hæreticorum, qui puniuntur ex alieno facto, & verba, *priuatos nunciandi*, referantur ad hęreticos, qui priuantur ex proprio, vt placuit quibuſdam antiquis, quorum meminit Ioann. Andr. in d. c. Vt commiſſi, n. 4. Couar. lib. 2. var. reſol. cap. 8. n. 4. verſ. Ipſi verò: ſiue illa verba ita accipiantur, vt dictio, *vel*, ſtet expoſitiuè pro *id eſt*, vt Io. Andr. Gemin. & communiter Doctores ibidem intelligunt: nos habemus intentum, quia ſecundum priorem intellectum textus ille neceſſariò conuincit, filios hęreticorum eſſe priuandos, & ſecundum poſteriorem, & communem eſſe ipſo iure priuatos, & vt tales nunciandos, quo caſu nuncians non fert nouam ſententiam, ſed à iure promulgatam exequitur, Archid. in d. cap. Vt commiſſi, poſt princip.

Secundò, id probatur, quia ratio puniendi filios ea fuit, vt ad deterrendos alios à tam immani facinore filij perpetua egeſtate ſordeſcerent, eiſque mors eſſet ſolatium, & vita ſupplicium, vt habetur in l. Quiſquis, C. ad l. Iul. maieſt. quę cùm loquatur de crimine læſæ maieſtatis humanę, for-

riùs habet locũ in crimine lęſę maieſtatis diuinæ, vt eſt crimen hęreſis, vt hic patet, & in auth. Gazaros, C. eod. & dictum eſt ſupra in 6. notab. & n. 18. At hæc ratio comprehendit nedum inhabilitatem ad noua beneficia acquirenda, ſed etiam obtentorum punitionem; alioquin ſequeretur, vt ſi filij tempore delicti paterni pingula beneficia poſſiderent, eiſque non priuarentur, iam non eſſent in egeſtate miſerabiles victuri; ideoque ob identitatem rationis debent priuari etiam obtentis, ad l. à Titio, ff. de verb. obligat. cum concordant.

Tertiò, idipſum confirmant verba huius textus ſumpta ex d. l. Quiſquis, dum dicunt eis ſolam vitam ex miſericordia relinqui, vnde ſequitur, vt cætera omnia adimantur, l. Cum prætor, ff. de iudicijs, cap. Nunne, de præſumptionib.

21 Quartò, accedit quod omnes pœnæ impoſitæ pro delicto lęſę maieſtatis humanę ex maioritate rationis debent habere locum in crimine læſæ maieſtatis diuinę, vt hic arguitur ibi: [Cum enim ſecundum legitimas ſanctiones reis lęſę maieſtatis punitis capite bona confiſcentur eorum, filijs ſuis vita ſolummodo ex miſericordia conſeruata, quanto magis qui aberrantes in fide Domini Dei Filium Ieſum Chriſtum offendunt à capite noſtro, quod eſt Chriſtus, Eccleſia debent diſtrictione præcidi, & bonis temporalibus ſpoliari, cùm longè ſit grauiùs ęternam, quàm temporalem lędere maieſtatem: quod etiam legitur in d. auth. Gazaros, C. eod. tit. & in Conſtitutione Federici ſuperius relata, n. 18. ſed in crimine lęſę maieſtatis humanę, quale eſt percutere perſonam Cardinalium, Gigas in tract. de crimin. lęſ. maieſt. tit. Qualiter, & à quibus crimen lęſę maieſtat. committat, q. 5. n. 3. cum ſeqq. expreſsè cautum eſt, vt filij delinquentium ſint ipſo iure priuati beneficijs obtentis, cap. Felicis, §. Quod ſi quis, de pœnis, lib. 6. ergo idem etiam habebit locum in crimine læſæ maieſtatis diuinæ, de quo agimus.

His rationibus hanc ſententiam ſequuti ſunt Io. Andr. in d. cap. Vt commiſſi, n. 4. in verb. Priuandi, Gemin. in d. §. Priuandi n. 4 Henric. Boich. in hoc cap. n. 12. & Io. de Anan. eod. nu. verſ. De crimine autem hæreſis, Præpoſ. in cap. Satis peruerſum, n. 4. 56. diſtinct. Emeric. in direct. inquiſit. qu. 534. Roman. ſingul. 693. Decian. tract. crimin. cap. 43. n. 4 verſ. Perdunt filij, Lamberrin. de iurepatronat. in 1. par. in 2. lib. in 6. art. 3. qu. principalis, Gigas in tract. de crim. læſæ maieſt. lib. 3. tit. de pœnis, quas filij incurrunt, qu. 11. Paul. Rubeus in tract. de Regno, Nauarr. p. 5. §. 7. & 8. & communem eſſe atteſtantur Couar. lib. 2. var. reſolut. cap. 8. nu. 4. & Iul. Clarus in praxi criminal. §. Hęreſis, verſ. Item clericus.

Non obſtat quod oppoſitum ſenſerint Iacob. de Simanch. de cathol. inſtit. tit. 29. nu. 20. Rebuff. in praxi beneficiar. tit. de mod. amitt. benefic. nu. 25. Pœnia in ſcholion ad 3. par. directorij ſchol. 156. Couarr. & Clar. in locis ſupra citatis. Etenim contra filium eſt communis opinio omnium fere antiquorum, vt ipſemet Pęnia teſtatur ibidem, verſ. Anceps tamen, præſertim cùm Abbas citatus à Couar pro filio, in hoc cap. nihil affirmet, ſed ſimpliciter dicat gloſ. in cap. Satis peruerſum, 56. diſt. velle, vt filius non perdat beneficium: quæ tamen gloſ. potius facit pro hac parte, cùm loquatur de crimine lęſę maieſtatis humanæ, & ſentiat filium ob crimen patris non priuari beneficio ea ratione, quia eſt exemptus à poteſtate Principis, quaſi volens à contrario ſenſu, vt in crimine lęſę maieſtatis diuinæ, in quo ceſſat ea ratio exemptionis in Clerico, talis filius beneficium amittat, vt etiã elicitur ex verbis eiuſdem Abb. in cap. Cum laici, n. 4. de iurepatronat. dum in eadem quæſtione loquens de crimine lęſę maieſtatis humanæ primò arguit, vt filius ſit priuatus beneficio, quia eſt infamis, deinde contrarium concludit, quia cùm filius ſit Clericus, non potuit effici infamis per legem ſæcularem: & ita tacitè inſinuat, vt in crimine lęſę maieſtatis, in quo per legem canonicam filijs irrogatur infamia, ipſi amittant beneficia obtenta, cùm lex canonica non careat poteſtate in eis, quemadmodum ſęcularis.

Non obſtant rationes, quibus moti ſunt Couar. & Pęnia ad aliter ſentiendum.

23 Nam ad primam, quod nullo iure caueatur hęreticorum filios eſſe priuatos obtentis, & quod cap. Felicis imponens hanc pœnam filijs percutientium perſonas Cardinalium tamquam pœnalie non debeat extendi.

Reſpondetur ſatis id eſſe cautum tam per textum in d. cap. Vt commiſſi, §. Priuandi, quàm per rationem expreſſam in d. l. Quiſquis, & in hoc cap. vbi enim eſt eadem ratio lex non dicitur extendi, ſed enucleari, l. Si poſtulauerit, §. Sed qui negauit, ff. de adulter. quem textum ad hoc propoſitum allegat Oldrad. conſ. 385. Thema tale eſt, Titius Canonicus, in fine; & vbi eſt eadem ratio non dicitur quis extendendo nouum caſum addere, ſed quod in primo caſu in ratione includebatur, ſecũdum equitatem detegere, ſiue declarare, quia lex dicitur omne, quod in ratione conſiſtit, cap.
24 Conſuetudo 1. diſt. ergo vbi habet locum legis ratio circa id prodita dici debet lex; ita formaliter dicit Calder. conſ. 1. Vt lite pendent. & vt alibi ſcribit Bald. in l. De quibus, ff. de legib. vbi eſt eadem ratio in pluribus caſibus, vna, & eadem ratio decidit omnes illos caſus non per extenſionem, ſed ſicut genus comprehendit ſpeciem, ſic generalis ratio diuerſas ſpecies: ideoque expreſſo vno caſu veniunt omnes, in quibus viget eadem ratio, quod Baldi dictum refert, & ſequitur Paul. de Caſtro conſ. 451. Pro declaratione, n. 6. col. penult. ad fin. verſ. Nam vt inquit eleganter D. Baldus lib. 1. Id
25 procedit etiam in materia pœnali, & correctiua, vt tradit Abb. conſ. 75. Primò eſt videndum, nu. 7. lib. 1. Tiraquell. de cauſ. ceſſ. in 1. par. nu. 155. & eſt text. in l. His ſolis, verſ. Satis etiam tacitè cautum putamus, C. de reuocand. donationib. quem dicit meliorem de corpore iuris Bald. in rubr. Cod. de nautic. fœner. Io. de Anan. inter conſ. Paul. de Caſtr. conſ. 256. Viſis, & conſideratis, col. 2. ad fin. lib. 2. & Crauetta conſ. 183. Regula, n. 3. quinimo vt ait idẽ Bald. conſ. 384. Statuto ciuitatis cauetur, n. .. lib. 5. ea quæ ſunt eiuſdem rationis includuntur ſub diſpoſitione ex ſignificatione, id eſt tamquam expreſſa propriè, non tacitè.

26 Secunda ratio contrariæ opinionis eſt, quia textus in cap. Quicumque, §. Hęretici, de hæreticis, lib. 6. prohibet tantùm ne hęreticorũ filij ad beneficia admittantur; & ſic futuram acquiſitionem; inhabilitatio autem in futurum non inducit priuationem in præteritum, gloſ. in Clem. 1. §. Ipſius, de pœnis, vbi DD.

Ad hanc rationem reſpondetur, primò retorquendo

Digitized by Google

quendo textum d.§.Hæretici, quod cum ioquens
tam de hęreticis, quàm de eorum filijs, inhibeat
vniformiter, ne ad beneficia admittantur; conſe-
quens eſt, vt ſicut illa prohibitio quoad hęreticos
importat etiam priuationem obtentorum, gloſſa
communiter approbata in cap. Quo iure in verb.
Nam iure, diſt.8. Rota apud Caſſad.deciſ.14.nu.1.
ſuper regulis, ita etiam eandem priuationem im-
portat quoad filios hęreticorum per regulam, l.iā
hoc iure, de regul.& pupillar.cum ſimilib. & pro-
pterea Eimeric. in direct.inquiſitor.d. q.124. fun-
dat priuationem beneficiorum in hęreticorum fi-
lijs ex ſolo tex.in d.§.Hæretici. Secundò reſpon-
derut, quamuis per tex.in d.§.Hęretici non indu-
catur priuatio obtentorum, ſed tantùm inhabili-
tas in futurum, tamen inductam eſſe talem priua-
tionem per alios textus ſupra citatos,& per ratio-
nem d.l.Quiſquis, & textus noſtri.

27 Neque verò pręferenda eſt in hac materia opi-
nio non priuans filios tamquam benignior: quia
non debet prętextu pietatis ſalubris ſeueritas rela-
xari, vt expreſsè admonemur in hoc cap.in fin.ibi:
[Nec huiuſmodi ſeueritatis cenſuram orthodo-
xorum exhæredatio filiorum quaſi cuiuſdam mi-
ſerationis prætextu debet vllatenus impedire, cum
in multis caſibus (etiam ſecundum diuinum iu-
dicium) filij pro patribus temporaliter puniantur:
& iuxta canonicas ſanctiones quandoque feratur
vitio non ſolum in authores ſcelerum, ſed etiam
in progeniem damnatorum.]

28 Ad extremum hanc altercationem apertis ver-
bis dirimit Nicolaus III. in Conſtitutione 2. inci-
pien. Nouerit vniuerſitas, § Hęretici autem, vbi
ſic ſtatuit. [Hęretici autem, receptores, defenſo-
res, & fautores eorum, ipſorumque filij vſque ad
ſecundam generationem ad nullum eccleſiaſticū
beneficium, ſeu officium admittantur: quod ſi ſe-
cus actum fuerit, decernimus irritum, & inane.
Nos enim prędictos ex nunc priuamus beneficijs
acquiſitis, volentes vt tales & habitis perpetuò
careant, & ad alia ſimilia nequaquam impoſterū
admittantur.] Habetur hæc Conſtitutio in Bullar.
tom.1.pag.124.

29 Cum ergo filij hęreticorum amittant etiam be-
neficia obtenta, non eſt dubitandum, quin amit-
tant etiam penſiones: nam cùm Conſtitutiones
pœnales ad hęreſes extendas ſint fauorabiles ad
tradita per Bart.in l.Quemadmodum, circa med.
C.de agricol.& cenſit.lib.11.& Tiraq.in d.tract. de
cauſ.ceſſ.in 1.par.n.158.ſequitur in tali materia fa-
30 norabili appellatione beneficij veniat etiam pen-
ſio, Gig.de penſion.q.28.in 2.limitat.n.16.

Sed quatenus etiam in hac materia penſio-
nes non veniant appellatione beneficij, ſed bona
temporalia cenſeantur: filius hęretici eis etiam
priuatus eſt per d.l. Quiſquis, iuncto textu noſtro,
& auth.Gazaros,C.eod.& Conſtitutione Federici.
Hac edictali, quibus tales filij omnibus etiam bo-
nis temporalibus priuantur ſola eis vita ex miſe-
ricordia conſeruata.

31 Poſt hęc reperi hanc controuerſiam contigiſſe
olim in Rota in cauſa Conchen.penſionis coram
Pęnia, in qua libratis rationibus, & auctoritati-
bus vtriuſque opinionis, reque ad ſan. me. Clem.
VIII. delata die 3. Nouembris 1594. Sanctiſſimus
in generali Congregatione S. Inquiſitionis propo-
ſito articulo, conſultiſque Cardinalibus,& reliquis
Prælatis Conſultoribus, qui præſentes aderant, au-
ditiſque Cardinalibus Inquiſitoribus ſenioribus
affirmantibus non eſſe vſu inquiſitionis receptam
doctrinam aſſerentium filios hęreticorum propter
parentum hęreſim priuari beneficijs habitis: cen-
ſuit hanc opinionem tamquam mitiorem fore
amplectendam: & iterum referente bo.me.D.Iu-
ſto ſub die 23. Decembris immediatè ſequentis
Sanctitas Sua dixit ſe alloquutum fuiſſe Congre-
gationem S.inquiſitionis,& reperiſſe Sanctum Of-
ficium ſeruare opinionem negatiuam tamquam
benigniorem; & idcirco non eſſe locum diſputa-
tioni. Video hac de re binas deciſiones poſt con-
ſil.Proſperi Farinae.tom.2.deciſ.87.& deciſ.90.

Sed poſtea ſub die 6.Martij 1598. coram Pere-
grino in eadem cauſa Conchen. penſionis, dubio
exactiſſimè diſcuſſo de expreſſo ordine Sanctiſſi-
mi; Rota reſoluit filios hęreticorum eſſe priuatos
ipſo iure beneficijs, & penſionibus, etiam ante
delictum obtentis, ſeu reſeruatis: & hanc opinio-
nem dixit eſſe veriorem de iure, & communiter
receptam, eamque probari ex pluribus Romano-
rum Pontificum Conſtitutionibus, nempe Inno-
centij IV. Alexandri IV. & præcipuè ex illa Nico-
lai III. habetur hæc deciſio impreſſa apud Nico-
laum Garziam de benefic.par.11.cap.10. num.79.
& Farinac.loco proximè citato deciſ. 123. & Mar-
cheſ.de Commiſſ. par.1. fol.215. cuius etiam me-
minit Lotherius de re benefic. lib.1.q.42.n.51.

32 Succeſſiuè QVAERO, An Epiſcopus poſſit di-
ſpenſare cum filijs hæreticorum ad officia, & be-
neficia eccleſiaſtica.

Cum explorati iuris ſit hęreticorum filios nec
ad beneficia eccleſiaſtica, nec ad officia, vel hono-
res admitti debere, cap. Quicumque, §.Hæretici,
de hęretic. lib.6. non videtur habere facultatem
Epiſcopus eum eis diſpenſandi.

33 Primò, quia cum textus in d.cap.Hęretici, con-
tineat in vltimis verbis decretum irritans ibi,
[quod ſi ſecus actum fuerit, decernimus irritum,
& inane;] ſequitur vt Epiſcopus diſpenſare non
poſſit: nam etiam in adulterio, & minoribus cri-
minibus Epiſcopus non poteſt diſpenſare, quando
leges, vel canones prohibentes annullant actum
factum contra prohibitionem, Felin. in cap. At ſi
clerici, §.de Adulterijs n.4.in ſecunda limitation.
de feud.

34 Deinde quia Nicolaus III. in Conſtitutione ſu-
perius relata n.28. ſtatuit, vt hęretici, eorumque
filij vſque ad ſecundam generationem beneficijs
habitis perpetuò careant,& ad alia ſimilia nequa-
quam impoſterum admittantur: quibus verbis
cenſetur adempta Epiſcopis diſpenſandi facultas,
vt notat gloſ.in cap. Cupientes, §. Cæterum, in
verb.Perpetuò, de elect.lib.6. quam vt ſingularem
probant Cardin.in Clem.2. de vita, & honeſt. cle-
ricor.& Felin.loco citato.

35 Tertiò, quia cum verſemur in concernentibus
fidem, & ſtatum vniuerſalis Eccleſiæ, qui per filios
hæreticorum ad officia, & honores admiſſos, ſi
paterna dogmata retinerent, labefactari poſſet: &
ita tractemus de re grauiori quam ſit adulterium,
conſequens eſt Epiſcopum diſpenſare non poſſe,
cap.Dilectus, de tempor.ordination. & ibi gloſ. in
verb. Permiſſa, verſ. Vel dic quod non licèt, & In-
noc.n.2. Roman.conſ.325. Quoad primum, nu. 4.
in 3.dub.Felin.in d.§.De adulterijs,n.1.vbi ait om-
nes ita ſentire.

36 Nec obſtat doctrina Abb.in cap.In quibuſdam,

nu.4.

nu.4. de pœn. vbi ſcripſit Epiſcopum poſſe diſpenſare cum filio interficientis Prælatum, licèt per illum rexinm repellatur à Clericatu ı nam reſponderur illum text. in fine permittere, vt cũ eis poſſit diſpenſari; vnde non eſt mirum ſi Epiſcopo hoc liceat: nam vbi in materia pœnali canon permittit diſpenſationem, non eſt ambigendum, quin liceat Epiſcopo diſpenſare, vt poſt Abb. declarat
38 Dec. d.§.de adulterijs, num.35. Præſertim verò, quia cum filij hæreticorum, qui læſerunt maieſtatem Diuinam, non minus videantur infames, quã filij conſpirantium aduerſus Principem ex l. Quiſquis, C. ad leg. Iul. maieſtat. iuncto hoc cap. Infamia huiuſmodi per ſolum Principem aboleri poteſt, & non per Epiſcopum, vt notant omnes in cap. Cum te, vbi in ſpecie Felin. num. 12. de ſent. & re iudicat. l. 1. §. De qua re, ff. De poſtulando.

De Hæreticis.

Cap. Abſolutos.

SVMMARIVM.

1 *Hæreticus perdit ipſo iure fidelitatis homagij, & quamcumque aliam obligationem eo ipſo quod eſt hæreticus, & n.4.*
2 *Papa ratione criminis eccleſiaſtici poteſt abſoluere vaſſallos laicorum ab omni obligatione; & alios eiſdem obnoxios à quocumque pacto etiam iurato.*
3 *Hæretici amittunt ipſo iure dominium omnium bonorum à die commiſſi criminis, & num. 14. & 15.*
5 *Et eorum familiares, ſerui, liberti, & mercenarij ſunt ſoluti omni obligatione, qua eis tenebantur.*
6 *Vxor non recedit ab excommunicato, ſed ab hæretico ſic.*
7 *Hæreticorum filij liberantur à patria poteſtate, & emancipatio facta à patre non tenet.*
8 *Debitor ſi iurauit ad certam diem ſoluere ſub certa pœna, ſi non ſoluat creditori in hæreſim lapſo, pœna non committitur, nec eſt periurus, & nu. ſeq.*
9 *Iuramentum debitoris habet tacitam conditionem ſi creditor in eodem ſtatu manſerit.*
10 *Debitor lapſi in hæreſim tenetur ſoluere fiſco, ſi bona ſunt publicata.*
11 *Debitor excommunicati non tenetur ei debitum ſoluere, ſed illud deponere debet apud ædem ſacram, donec ab excommunicatione fuerit abſolutus.*
12 *Vaſalli liberantur ab omni debito fidelitatis ſi domini labantur in hæreſim manifeſtè.*
13 *Et quid ſi occultè, & n. ſeqq.*
14 *Hæreticorum bona ſunt ipſo iure confiſcata etiam ſi ſint occulti.*
15 *Pœna ipſo iure impoſita afficit delinquentes quantumque occultos.*
16 *Dimiſſoria Epiſcopo exiſtente hæretico an ſint concedendæ a Capitulo Cathedralis Eccleſiæ, & num. ſeqq. vſque in fin.*
17 *Et quid ſi Canonici vno excepto propter hæreſim ſint diſperſi, & n.19. & 25.*
Et quid ſi omnes abſint, num. 27. & ſeqq. vſque in fin.
18 *Sedes Epiſcopalis an vacet propter hæreſim Epiſcopi, & n.23.*
20 *Vacationis appellatione an veniat vacatio de iure, & de facto, & n.22.*
21 *Hæretici beneficium vacat ipſo iure, ſed detentor non poteſt deijci à poſſeſſione ante declaratoriam ſuper facto.*
Poſſeſſor remanet, qui titulum habuit ab initio, licèt per pœnam iuris priuetur, ibid.
24 *Declaratoria non requiritur vbi factum eſt notorium.*
Declaratur, n.34.
25 *Dimiſſorias concedere ſede vacante non ſpectat ad Canonicos vt ſingulos, ſed vti repreſentantes Capitulum.*
26 *Capituli ius in vno Canonico conſeruatur.*
27 *Dimiſſoria ſede vacante dari non poſſunt à Canonicis abſentibus.*
28 *Dimiſſorias concedendi poteſtas Epiſcopo, & Capitulo non extantibus, conſeruatur penes Eccleſiã, nec deuoluitur ad Archiepiſcopum.*
29 *Ordinari an quis poſſit ab alieno Epiſcopo, vel à metropolitano, ſi proprius Epiſcopus ſit hæreticus, & Canonici omnes ſint diſperſi, & nu. ſeqq. vſq. in fin.*
Epiſcopo exiſtente hæretico, an ſubditi ab illius obedientia liberentur, ibidem, & n.34.
30 *Exemptus an poſſit à quo maluerit Epiſcopo Ordines ſuſcipere.*
31 *Lex debet eſſe poſſibilis, & n. ſeq.*
32 *Electio facta per vota non ſecreta non eſt irrita, vbi non ſunt niſi duo vocales.*
33 *Ordinari quando quis poſſit ab alieno ob delictum proprij Epiſcopi.*

1 ABSOLVTOS. Breue eſt; ſed per alia verba ſecũdum Abbatem, Io. de Anan. & Mar. Socin. ſic ſummari poteſt. Liberantur ab omni obligatione qui hæreticis tenebantur adſtricti. Hoc dicit.
2 Nota primo ex textu ratione criminis eccleſiaſtici Papam poſſe abſoluere vaſallos laicorum ab omni obligatione, & alios eiſdem obnoxios à quocumque pacto quauis firmitate vallato, vt hic eſt caſus: & notat Butr. num.2. Abbas in 1 notab.
3 Io. de Anan. num. 1. Mar. Soc eod. num. & Felinus in princ. quod clarum eſt hodie, quia hæreticorũ bona ſunt ipſo iure confiſcata, vt cap. Cum ſecundum leges, infra eod. lib. 6. Licèt olim ſecus eſſet ſecundum Innoc. hic circa finem, verſ. Eſt etiam, ibi argumentum, & ſic amittunt ipſo iure dominium omnium bonorum à die cõmiſſi criminis, vt præter citatos tradit nouiſſimè Franciſc. Penia in Directorio Inquiſit. part. 3. lib. 3. Scholio 159. Bonorum autem appellatione continentur etiam obligationes, actiones, & iura, l. Bonorum, §. In bonis, ff. de ver. ſignificat.
4 Secundò nota hæreticum perdere obligationẽ fidelitatis, & homagij ipſo iure eo ipſo, quod eſt hæreticus; & ita hic eſt caſus ſecundum Ioan. de Anan. in ſumm. textus, & notat gloſ. 1. Hoſtien. in princ. Io. Andr. num. 3. Butr. in 1. notab. & reliqui omnes; & idem intelligas in quacumque alia obligatione ſeruitij, vel obſequij, vt in textu.
5 Vnde iure noſtro, familiares, ſerui, liberti, & mercenarij ſunt etiam liberati, vt dicit Goffred.
bic

hic per hanc litteram, quæ generaliter dicit, & totius obſequij; & ſic comprehendit omnes, etiam
mercenarios; & cum Goffredo concordant Ioan.
Andr num. 1. Butr. num. 3. Abb. num. 2. Ioann. de
Anan. num. 4. & Mar. Soccin. num. 2. Franciſc. Penia citatus ſupra num. 3. Nec obſtant, c. Quoniam,
11. q. 3. & cap. Inter alia, infra de ſent. excomm.
6 Quia loquuntur in excommunicato, non in hæretico, ſecundum Goffred. & alios præallegatos.
Vxor autem non recedat ab excommunicato, vt
ibi: Ab hæretico lic, cap. Sic enim, 28. q. 1. Similiter
7 liter filij liberantur à patria poteſtate, & efficiuntur ſui iuris, adeout emancipatio facta à patre
hæretico non teneat, tamquam facta de perſonis
ſui iuris, vt cap. Quicumque, infra eod. lib. 6. Io.
Andr. hic num. 1. in ver. Adſtricti, Abb. num. 3. &
8 Mar. Socin. eod. num. Et idem in debitore, qui certa die obſtrictus eſt ſoluere ſub certa pœna: nam
ſi non ſoluat, pœna non committitur, quia cum
hæreticorum bona poſſint occupari, multo magis
retineri, vt legitur, & notatur in cap. Excommunicamus, §. Si verò dominus, verſ. 1. ſupra eodem.
9 Nec ſi iurauit ſoluere intelligitur deierare, quaſi
iuramentum habeat in ſe tacitam conditionem,
ſcilicet ſi in tali ſtatu permanſerit, vt ei communicandum ſit, argum. cap. Quemadmodum, reſp. 1.
verſ. Quia in illo, ſupra de iureiur. & cap. Excommunicamus, il ſecondo, §. Credentes, ſupra eod.
textus optimus in l. Cum quis, reſp. r. ff. de ſolutionib. vbi ſi ſtipulatus ſum mihi, aut Titio dari; Titio tunc rectè ſolui poteſt, ſi in eodem ſtatu manſerit, in quo erat tempore ſtipulationis: & ita hic
firmant gloſ. 2. Innoc. in fin. Hoſtien. num. 1. in
ver. Aliquo pacto, Ioann. Andr. num. 1. & communiter Doctores.

10 Aduerte tamen, quia etiamſi debitores liberentur ab obligatione ſoluendi creditoribus in hæreſim lapſis, non propterea quicquam ſibi acquirũt;
ſed ſi bona ſint publicata, tenentur fiſco ſoluere,
vel cui declaratum fuerit eſſe ſoluendum, aliàs nõ
euitarent pœnam, vel præiudicium, ſi aliam excuſationem non haberent, vt hic per Mar. Soccin.
num. 14.

11 An autem idem ſit dicendum in excommunicato, ſcilicet, vt ille, qui ſub pœna, vel ſub iuramento promiſit intra certum terminum ſoluere,
incidat in pœnam, vel in periurium, ſi illi interim
excommunicatione innodato, & in ea perſiſtenti
non ſoluat, ſunt opiniones, de quibus per DD. in
cap. Veritatis, ſupra de dol. & contumac. Tutius
tamen, ac verius videtur pecunias non eſſe ſoluendas excommunicato, ſed eſſe deponendas apud
ædem ſacram, vel perſonam fide, & facultatibus
idoneam, ad hoc vt ſoluantur creditori poſtquam
ab excommunicatione fuerit abſolutus, gloſ. in
cap. Nos Sanctorum, in ver. Conſtricti, 15. qu. 6.
quam ibi ſequitur Archidiac. num. 1. verſ. Adde, &
verum eſt, Abb in cap. Si verè, num. 6. de ſenten.
excomm. & in d. c. Veritatis, n. 39. Io. de Anan. hic
n. 5. & Felin. in fin.

12 Vltimò nota ibi, *Lapſis manifeſtè in hæreſim*
Vaſallos liberari ab omni debito fidelitatis præſtando ſi ipſi domini in hæreſim labantur manife-
13 ſtè, vt in littera. Ergo à contrario ſecus ſi occultè,
vt hic tenent Innoc. poſt princ. in ver. Manifeſtè,
Hoſtien. num. 1. in eod. ver. Io. Andr. eod. num.
& ver. Butr. num. 3. verſ. Quid ſi occultè, & Card.
num. 1. verſ. Si autem, & quamuis Philippus dicat
idem, ſi ſit occultus, dummodo probari poſſit: tamen Ioann. Andr. vbi ſupra intelligit hoc procedere vbi crimen eſt probatum, quia tunc tranſit
in manifeſtum, cap. Cum olim, de verb. ſignificat.
Secus ſi non ſit proceſſum ad probationem, quia
Eccleſia non iudicat de occultis, cap. Sicut tuis,
in fin. ſupra de ſimonia, & conſentiunt Butr. & alij
proximè citati.

14 Sed Abbas hic num. 1. circa finem, non putat
hoc dictum hodie eſſe verum indiſtinctè, quia
omnia bona hæreticorum ſunt cõfiſcata ipſo iure,
etiam ſi ſint occulti, vt cap. Cum ſecundum, infra
15 eodem lib. 6. vbi autem pœna ipſo iure imponitur,
afficiuntur delinquentes quantumcumq; occulti,
vt dicit gloſſa ſingularis in Clem. 1. in ver. Eo ipſo,
de hæreticis; ergo eo ipſo, quod quis labitur in
hæreſim, in continenti perdit omnia bona; & ſic
ſequitur abſolutio à fidelitate, & quacumque alia
obligatione ſibi quæſita: non tamen poteſt hæc
abſolutio, ſeu publicatio allegari in foro externo,
niſi hæreſis ſit manifeſta, vel probata; & hoc modo poſſunt ad concordiam reduci diſſidentes opiniones; & cũ his dictis Abbatis videtur hic tranſire Io. de Anania, num. 3. verſ. Sed dominus Abbas, Mar. Socin. num. 11. & Felin. num. 1. Tu tamen cogita, quia illa gloſſa loquitur de pœna ſpirituali ſuſpenſionis, & excommunicationis, prout
etiam loquitur dicta Clem. 1. & vide quod ſcripſi
in cap. Vergentis, ſupra eod.

16 QVAERO, An Epiſcopo exiſtente hæretico
facultas concedendi dimiſſorias iuxta c. 10. ſeſſ. 7.
Concilij Tridentini pertineat ad Capitulum Cathedralis Eccleſiæ.

17 Et an eo caſu quo Capitulum concedere poteſt
dimiſſorias, ſi Canonici propter hæreſes diſperſi
ſint, & nequeant conuenire, aut conueniri ſine
difficultate, ſufficiat habere litteras dimiſſorias ab
vno ex Canonicis Cathedralis Eccleſiæ, vel certè
ſine dimiſſorijs adire pro ſuſcipiendis ordinibus
viciniorem Epiſcopum, ſeu metropolitanum.

Pro quæſtionis ſolutione infradicti articuli videntur examinandi.

18 Primò, An propter hæreſim Epiſcopi, ſedes Epiſcopalis taliter cenſeatur vacare, vt eiuſdem Eccleſiæ Capitulum poſſit dimiſſorias, ſeu reuerendas pro ordinibus ſuſcipiendis concedere ad formam iuris, & d. c. 10. ſeſſ. 7.

19 Secundò, ſede Epiſcopali vacante, & Capitulo
nuſquam comparente, an vel vnus ſolus Canonicus, maximè ſi alij non valeant niſi difficulter cõgregari, poſſit huiuſmodi dimiſſorias concedere;
Et quid ſi neque hac via poſſint obtineri dimiſſoriæ, an poſſit aliquis Prælatus alterius eccleſiæ,
eiuſdem tamen diœceſis, eaſdem impertiri, vel
ſaltem hoc ius tranſeat ad metropolitanum.

Tertiò, An qui de dicta diœceſi capiunt promoueri, nec prædictis modis poſſunt obtinere
dimiſſorias, poſſit ritè ab alieno Epiſcopo ſine dimiſſorijs, vel ſaltem à metropolitano ad ordines
promoueri.

20 Ad primum pro negatiua facit, quod in materia ſtrictè interpretanda, vt eſt decretum d. c. 10.
ſeſſ. 7. quod correctionem iuris communis continet, appellatione vacationis venit vacatio de iure,
& de facto, Calder. conſ. 6. in fin. de conſtit. Cum
igitur in caſu propoſito Epiſcopatus de facto ab
hæretico detineatur Epiſcopo; non comprehendetur ſub diſpoſitione huius decreti, quod requi-

rit

rit vacationem veram. quæ eſt de iure, & de facto.
Secundò, et ſi crimen hæreſis inducat vacationem
beneficij ipſo iure,cap. Quo iure,iuncta gloſ. 8.diſt,
vbi Præpoſit.tamen detentator non poteſt de poſ-
ſeſſione expelli,niſi præcedente declaratoria ſuper
facto,cap.Cum ſecundum, vbi doct.de hæret lib.6
generaliter enim qui à principio titulum habuit;
licèt per pœnam iuris priuatus ſit, ita vt beneficiũ
alteri conferri poſſit; tamen remanet poſſeſſor, &
propter id poſſeſſione priuari non poteſt, niſi cau-
ſa cognita, & vocatus; ita ſingulariter Io. Andr. in
reg. Mora,n.15.verſ.Hinc eſt quod qui à principio,
de regul.ior. lib 6.quamobrem litteræ dimiſſoriæ
ante delarationem criminis ab ipſo Epiſcopo hæ-
retico, & non ab alio videntur petendæ.

22 Breuiter diſtinguo; aut de hæreſi Epiſcopi no-
toriè conſtat, aut non; ſi non conſtat,negatiua ve-
rior videtur; ſi conſtat, videtur dicendum ad Ca-
pitulum pertinere dare has dimiſſorias tam de
iure, vt à fortiori probat tex.in cap.Cum nullus,§.
Epiſcopo autem in remotis agente, de temporib.
ordinat.lib.6.quàm ex decreto d.cap.10.ſeſſ.7.ete-
nim Capituli poteſtas ſede vacante verificatur ne
dum in vera vacatione, ſed etiam in ficta,cap.3.de
ſupplen.neg.lib.6. iuncto cap.Is cui, de elect. eod.
lib. & in ſpecie quando Epiſcopus eſt hæreticus,
exemplificat Hoſt.in ſumma,tit.Ne ſed.vacãt.verſ.
Quot modis: vel certè quatenus poteſtas Capitu-
li ſede vacante non verificetur in vacatione ficta,
ſeu interpretatiua, quod verius eſt, vt ſcripſi in c.
23 Quia diuerſitate,n.16.vſque in fin,ſupra,de conceſſ.
præben. tamen propter hæreſim notoriam Prælati
ſedes non vacat interpretatiuè, ſed verè,vt proba-
ui in cap.Ad abolendam, à n.28.vſque ad num.44
ſupra eod. ac proinde poteſtas ad Capitulum de-
uoluitur, cap.His quæ, & cap.Cum olim, ſupra de
maior.& obed.& dixi in dicto cap. Quia diuerſita-
tem, n.24 & 34.

Ad contraria reſpondetur vt infra, videlicet ad
primum; ideo in correctorijs ſtrictam fieri inter-
pretationem, vt minus corrigatur ius commune,
in caſu noſtro ex lata interpretatione ius commu-
ne nullatenus corrigitur: ergo verba non ſtrictè,
ſed largè ſunt interpretanda, l.Si vnus, §.Pactus,in
fin,& ibi Iaſon.n.6.ff.de pact imò admittitur etiã
extenſio, vt ibidem Iaſon, præterquam quod hæc
eſt paſſiua interpretatio; ideoque *vacationis* ver-
bum accipi debet in ea ſignificatione, qua accipi-
tur in iure, l.Iuris gentium, §. Si pauper, ff. de pa-
ctis, iuncta l. Transigere, vbi gloſ Magna, C. de
transact.gloſ Bart.& DD in l,Sciendum,ff.Qui ſatis
dare cogantur.

24 Ad ſecundum reſpondetur illud non procedere
in notorijs, in quibus nec requiritur de neceſſita-
te declaratoria;imò iudex ad quem ſpectat poteſt
ſine ea procedere ad expeditionem, vt ex cõmuni
notat Boſſius in practic. crim. tit. Quando proce-
dendum ſit in crimine notorio, n.6.cum ſeq.

25 Quoad ſecundum articulum, cùm dicta facul-
tas competat non ſingulis de Capitulo, ſed Capi-
tulo ipſi vnum corpus repræſentanti, l.2, & l.Sicut,
ff.Quod cuiuſque vniuerſ.nomi.vtique nulli licebit
dictas literas concedere, niſi Capituli corpus re-
26 præſentet, & in ipſo ius Capituli reſideat; licebit
autem ſi in ipſo reſideat, ſeu ipſe Capitulum re-
præſentet etiam ſi ſit vnus ſolus, d.l.Sicut, §.1. vbi
gloſ.& gloſ.pen.in cap.Gratum,vbi Abb.num.9.de
poſtul. Prælat. & inde infertur, vt ſi vnus tantum
adſit Canonicus reſidens, is ſolus nomine Capi-
tuli dictas dimiſſorias concedere poſſit; at ſi ſint
plures vnus ſolus nõ poterit, niſi omnes,vel maior
pars reſidentium concurrat capitulariter.

27 Quod ſi nullus reſideat, ſed omnes ſint abſen-
tes, non videtur cuiquam licere dimiſſorias con-
cedere, quia de abſentibus quoad actus capitula-
res regulariter nulla habetur ratio, & perinde eſt
ac ſi non eſſent, ex ijs quæ tradit Abb.poſt gloſ in
cap.Cum inter vniuerſas,n.8 de elect.& ex regula;
quod paria ſunt non eſſe, & non apparere, l. Roti-
lia Polla, ff de contrah.empt. Ex quibus ad ſecun-
dam quæſtionem quoad primam illius partem vi-
detur reſpondendum ad ſolos reſidentes Cano-
nicos ſpectare dictas dimiſſorias capitulariter
concedere.

28 Quo verò ad ſecundam, cùm nullo iure repe-
riatur cautum, vt dicta poteſtas vacante ſede Epi-
ſcopali, & Capitularibus Canonicis nuſquã appa-
rentibus deuoluatur ad alios Prælatos; hoc à no-
bis temerè non videtur aſſerendum, argum. cap.
Conſuluit, 2.qu.5. ſed potius dicendum eſt dictum
ius conſeruari apud ipſammet Eccleſiam, ex Ab.
in d.cap Gratum, n.22.de poſtul. Prælat. & eodem
modo reſpondetur ad tertiam eiuſdem quæſtionis
partem, videlicet hanc facultatem ad Archiepi-
ſcopum non deuolui, d. cap. Si Epiſcopus, de ſup-
plen.neg Prælat.lib.6.vbi gloſ quædam in verb.Ar-
chiepiſcopus, afferendo rationem prædictæ con-
cluſionis ait,[ideo dictam facultatem ad Archie-
piſcopum non tranſire,quia hoc iure cautum non
reperitur:]generaliter noſtram confirmat ſenten-
tiam,quæ eodem modo confirmatur per cap.1.de
ſuppl.negl.Prælat.eod.lib.ibi, *cum id non reperia-
tur à iure conceſſum*.

29 Ad tertiam quæſtionem pro affirmatiua facit,
quod cum ſubditi per hæreſim Prælati liberentur
ab illius obedientia; & alijs, in quibus eidem ob-
ſtricti erant, vt in hoc cap. Liberi autem à iuriſdi-
30 ctione, ſeu ſubiectione ſui Epiſcopi poſſint quoad
ea, quæ ſunt voluntariæ iuriſdictionis, alteri Epi-
ſcopo ſe ſubdere, vt de exemptis,quæad Ordines
ſuſcipiendos notat Archid.in cap.3.col.fin. de tẽp.
ordin. lib. 6.ſequitur, vt prædicti tamquam liberi
poſſint à quocumque Catholico Antiſtite ordines
accipere.

31 Secundò, canon, ſeu lex cum debeat eſſe poſſi-
bilis, cap.Erit autem lex 4. diſt,non vendicat ſibi
locum in caſu, in quo non poteſt obſeruari,l.4.§.
32 Toties, ff.de dam.infect. vnde Abb.conſ 25.vol.2.
col 3.poſt n.2. concludit Canonem annullantem
electionem factam per ſcrutinium non ſecretum,
non procedere in illo Monaſterio, vbi non repe-
riuntur niſi duo Monachi: ſed hoc caſu non poteſt
obſeruari Canon prohibens ne quis ab alieno ſine
dimiſſorijs proprij Prælati ordinetur. Ergo, &c.

Tertiò, Ratio quare ſtatutum fuerit, ne quis ab
alieno Epiſcopo ordinetur, fuit vt euitaretur di-
ſcordia inter Epiſcopos, arg.cap.1.iuncta gloſ.pri-
ma, & cap.Primatus, 71. diſt. quæ cum ceſſet in
caſu noſtro, ſequitur, vt ceſſet etiam diſpoſitio ex
regula l. Adigere, §.Quamuis, ff. de iurepatron. &
cap.Cum ceſſante, de appellat.

33 Negatiua opinio tutior videtur, nam cum Ca-
nones vbique ſtatuant ne quis eum, qui ſibi ſub-
ditus non ſit, ordinare præſumat,cap.2.& ibi gloſ.
in verb. Alienæ, de tempor. ordinat. & quæſtio. 2.
per totum; ſed vt quiſque debeat à proprio Epi-
ſcopo

Digitized by Google

ſcopo ordinari, cap.8.ſeſſ.23. Trid.Conc.nec à dicta regula videtur recedendum hoc caſu, rom in iure non reperiatur exceptus, gloſ.1. in cap. Inter hæc, in fin.32.q.2. & notatur in l.1.ff. de reg. iuris, confirmatur per argomentum à ſpeciali tex. in cap.2.de temp.ordin. lib 6. iuncta gloſ. cap.1. in verb.Culpis,de ſuppl.negl Prel.lib.6.quę notat ſpeciale eſſe, vt in d.cap.2. in pœnam delicti Epiſcopi proprij liceat ſine illius dimiſſorijs à vicinia Epiſcopis ordines ſuſcipere, idq; ideo ibi licere, quia ſic expreſsè conceditur : at in caſu noſtro hoc non reperitur expreſsè conceſſum: ergo videtur dicendum prædictas perſonas debere à Sede Apoſtolica remedium expoſcere, vt videtur in ſimili ferè caſu obſeruatum in cap.Fraternitati,71.diſt.

34 Ad contraria autem videtur ſic reſpondendum, videlicet ad primum, eſto Epiſcopus ipſo iure ſit ſua iuriſdictione priuatus, poſſitque propter delicti notorietatem ab alio iudice ſine alia citatione, & declaratione ſua poſſeſſione, ſeu detentatione ſpoliari : non tamen inde ſequitur vt ſubditi, qui ſunt priuatæ perſonæ, ipſimet poſſint nulla præcedente declaratoria de facto ſeipſos eximere ab illius obedientia, vt ſatis colligitur ex Abb.in cap. Accepta,n.6.de reſtit.ſpoliat.

Præterea in caſu noſtro poteſtas prædicta ab Epiſcopo tranſit ad Capitulum, vt ſupra dictum eſt : quod ſi Capitulum nuſquam appareat, non tamen ob id ipſi ſubditi efficiuntur liberi, ſeu exempti, ſed dictum ius conſeruatur, & retinetur ab ipſamet Eccleſia, ſecundum Abb.in d.cap.Gratū, n.12. de poſtul. Prælat. licèt ſecus videatur eſſe in Collegijs ſæcularibus.

Ad ſecundum negatur ſimilitudo : nam in caſu noſtro ſubditi non coguntur ordines ſuſcipere, & quatenus in aliquo caſu cogerentur, tamen ob dicta impedimenta excuſarentur, ad notata in cap. Commiſſa,de elect. lib 6. poſſuntque ij ſubditi pro remedio ad Sed. Apoſt.vel illius in dictis partibus Legatum recurrere.

Ad tertium, Illa ratio non videtur tam cauſa finalis, quam impulſiua : vnde argumentum non vrget, ad notata in l.1, §. Sæpè, ff. de poſtulando Sacræ Congregationis reſponſa ad ſupraſcripta dubia habes in cap.His quæ,n.22. ſupra, de maior. & obedient.

De Schiſmaticis, & ordinatis ab eis.

Cap. Quod à prædeceſſore :

S V M M A R I V M.

1 *Schiſmaticorum geſta iuribus carent, etiamſi gerantur prætextu publici officij, & n.131.*

2 *Ordinationes à ſchiſmaticis factæ irritæ ſunt quoad executionem tantùm, non autem quoad impreſſionem characteris, & n.27 & ſeq.*

3 *Character Ordinis non confertur per miniſtrū, ſed imprimitur in anima immediatè à Chriſto, & n 31.& ſeq.*

4 *Ordinatis forma Eccleſiæ non ſeruata character non imprimitur.*

5 *Ordinationes factæ ab eis, qui à ſchiſmaticis ordines ſuſceperunt, executionem non conferunt.*

6 *Schiſmatici an ſint ipſo iure excommunicati, vel potius excommunicandi, vſque ad n.25.*

Proſp.Fagn.in 1.p.V.lib.Decretal:

7 *Schiſmatici quot modis accipiantur.*

8 *Excommunicati largè dicuntur ſchiſmatici.*

9 *Schiſmatici propriè qui dicantur, & n. ſeqq.*

10 *Schiſma vnde dicatur.*

11 *Schiſma quid ſit, & n.24.*

12 *Vnitas Eccleſiæ in quibus conſiſtat.*

13 *Græci, qui ab vnitate Eccleſiæ Romanæ recedunt, ſunt ipſo iure excommunicati.*

14 *Hæretici dicuntur, qui extollunt ſe contra Romanam Eccleſiam, & hi, qui principales ſunt, hæreſiarchæ.*

15 *Epiſcopi in conſecratione non ſolùm hæreſim, ſed etiam ſchiſma anathematizant.*

16 *Græci ſchiſmatici noſtri temporis ſunt formaliter hæretici.*

17 *Hæreſis eſt error in fide cum pertinacia.*

18 *Schiſmatici ſine hæreſi qui dicantur.*

19 *Schiſmaticus, & hæreticus eſſet qui duos Summos Pontifices ſimul crederet veros.*

20 *Hæreticus omnis eſt ſchiſmaticus, ſed non è conuerſo.*

21 *Schiſma nullum eſt, niſi ſibi aliquam hæreſim confingat, vt rectè ab Eccleſia receſſiſſe videatur.*

22 *Antipapa dicitur hæreſiarcha.*

23 *Schiſmatici omnes propriè ſumpti hodie ſunt vinculo excommunicationis innodati.*

24 *Inobedientia eſt offenſa qualibet, aut rebellio contra Papam, & Sedem Apoſtolicam, ſunt caſus Sedi Apoſtolicæ reſeruati in Extrau. Pauli II. & Sixti IV.*

Rebellis quis dicatur, ibidem.

25 *Beneficiorum collationes à ſchiſmaticis factæ ſunt ipſo iure nullæ.*

26 *Matrimonia in Ruſſia à Catholicis contracta corā parochis Ruthenis an ſint irrita, necne. & nu. ſeq. vſque in fin.*

27 *Vuladicæ Ruthenorum an ſint veri Epiſcopi.*

28 *Sacramentum poteſt tradere ſeparatus, ſicut poteſt habere ſeparatus.*

29 *Ordinatio facta in forma Eccleſiæ ab Epiſcopo etiā hæretico, ſeu ſchiſmatico, ſiue anathemate innodato, ſiue ordinationem receperit in Eccleſia, ſiue extra, habenda eſt rata quoad veritatem ordinis.*

30 *Intellectus cap, Nouatianus, 7.q.1.*

31 *Poteſtas ſpiritualis duplex, ſacramentalis, & iuriſdictionalis.*

32 *Altare ſemel conſecratum non conſecratur iterum, niſi fuerit diſſipatum.*

33 *Epiſcopi ſchiſmatici nec poſſunt excommunicare, nec abſoluere, nec indulgentias concedere, ac ſi fecerint, nihil eſt actum.*

34 *Intellectus cap. Didicimus, & cap. Pudenda, q.1.*

35 *Ordinati ab Epiſcopis ſchiſmaticis etiam ignoranter executionem non recipiunt.*

36 *Excommunicati omnes etiam non denunciati ante Concilium Conſtantienſe dicebantur non tolerati.*

37 *Hæretici, vel ſchiſmatici de iure communi nullam ordinum executionem, vel iuriſdictionem habent & n. ſeq.*

38 *Inſtitutio authorizabilis eſt de lege iuriſdictionis.*

39 *Conſtantienſis Concilij Conſtitutio, Ad euitanda, recipienda eſt vt canonica, & perpetua. & nu. ſeqq.*

40 *Excommunicati denunciati dumtaxat, aut notorij Clericorum percuſſores ex Concilio Conſtantienſi dicuntur non tolerati. & n.46.& 54.*

41 *Baſileenſis Concilij Canon an derogauerit Conſtitutioni Concilij Conſtantienſis, Ad euitanda, & n. ſeqq.*

42 *Baſileenſe Concilium quo tempore ab Eugenio IV. tranſlatum, ſeu diſſolutum fuerit.*

43 *Baſileenſis Concilij Canon an, & in quo differat à Conſtitutione Conſtantienſi.*

44 *Abbatis Nicolai de Auſimo, Felini, & Nauarri error circa Conſtitutionem Concilij Conſtantienſis, & n. ſeq.*

45 *Baſileenſis Concilij acta in quibus approbata, aut reprobata fuerint.*

46 *Excommunicati notoriè niſi ſint denunciati, aut Clericorum percuſſores, ex Concilio Conſtantienſi non ſunt vitandi, & n. 54.*

47 *Hæretici, & ſchiſmatici non dicuntur nominatim denunciati ex Bulla Cœnæ.*

48 *Moguntinum Concilium etſi innouauerit Conſtitutionem Concilij Baſileenſis, tamen non derogauit decreta Conſtantienſis Concilij.*

49 *Synodus prouincialis facultatem non habet derogandi Concilio generali, nec obligat extra prouinciam.*

50 *Epiſcopi ſchiſmatici in vim Conſtitutionis Conſtantienſis validè iuriſdictionem exercent, & beneficia conferunt, & n. ſeqq.*

Contrarium, n. 53. & ſeqq. vſque ad n. 126.

51 *Beneficij collatio fit ab Epiſcopo ratione publici muneris.*

52 *Popones in Ruſſia an ſint veri Ruthenorum parochi, vſque in finem.*

53 *Conſtantienſis Concilij Conſtitutioni de vitandis excommunicatis fuit derogatum per contrariam Conſtitutionem Concilij Lateranenſis ſub Leone X. & plur. ſeqq.*

54 *Conſtantienſis Conſtitutionis tenor refertur.*

55 *Lateranenſis Concilij Conſtitutio itidem refertur.*

56 *Excommunicati omnes notoriè ex Conſtit. Concil. Lateran. vitari debent, etiamſi nõ ſint nominatim denũciati, aut notorij Clericorũ percuſſores.*

57 *Vuladica, & Popones Rutheni quorum ſchiſma notorium eſt, hodie dicuntur excommunicati non tolerati.*

58 *Parochialium collationes factæ à ſchiſmaticis non valent.*

59 *Beneficij collatio facta ab excommunicato non tolerato eſt irrita ipſo iure, & n. 78.*

60 *Prælatus naturaliter mortuus, & excommunicatus æquiparantur.*

Beneficij collatio facta ſchiſmatico, ſeu hæretico, aut excommunicato, eſt ipſo iure nulla, ibid. & n. 73. & n. 77.

61 *Conſuetudo contra Concilium generale non valet.*

62 *Communicatio in diuinis cum excommunicatis eſt culpa mortalis.*

Et quid extra diuina, ibidem remiſſiuè.

63 *Communicantes in diuinis cum excommunicatis incidunt in excommunicationem maiorem, quæ non infligitur niſi pro mortali reatu.*

64 *Sacramenta recipiens ab excommunicato tolerato an peccet mortaliter.*

65 *Conſuetudo irrationabilis, & nutritiua peccati dicenda eſt potius corruptela, quàm conſuetudo.*

66 *Hæretici, & ſchiſmatici ex Conſtit. Pauli IV. ſunt ipſo iure priuati omnibus dignitatibus, & beneficijs eccleſiaſticis.*

67 *Pauli IV. Conſtit.* Cum ex Apoſtolatus *expẽditur.*

68 *Verba,* ipſo iure, *licet non excludant declaratoriam ſuper facto; tamen ſecus eſt ſi factũ ſit notorium.*

69 *Beneficia propter hæreſim vacantia ſunt Sedi Apoſtolicæ reſeruata ex Conſtitutione Pij V. & eorum impetrationes non valent, niſi modus vacationis propter hæreſim ſit expreſſus.*

70 *Beneficiorum poſſeſſiones in perſonas hæreticorũ vires, & effectum non habere ſenſit Gregor. XIII.*

71 *Conſtitutio poſterior tollit priorem Conciliarem etiam ſine ſpeciali derogatione.*

72 *Conſtantien. Conc. nõ releuat excõmunicatos ſuſpenſos, vel interdictos, nec eis in aliquo ſuffragatur*

73 *Beneficij collatio facta excommunicato non tenet.*

74 *Etiamſi excommunicatio ſit occulta.*

75 *Beneficij collatio facta excommunicato nulla eſt etiã in foro conſcientiæ.*

76 *Clauſula abſolutionis à cenſuris in litteris Apoſtolicis promiſſionum quid operetur.*

77 *Hæretici, & ſchiſmatici noſtri temporis ſunt irregulares, & inhabiles ad beneficia obtinenda.*

78 *Excommunicatus, vel ſuſpenſus etiam non denunciatus de iure communi eſt deſtitutus omni facultate beneficia conferendi.*

79 *Et quid in occultè excommunicato.*

80 *Matrimonium celebratum coram parocho palam intruſo ac titulum non habente poſt Concilium Tridentinum non valet.*

81 *Matrimonium contractum coram parocho excommunicato etiam denunciata validum eſt.*

82 *Matrimonium contractum coram parocho publico hæretico, irritum eſt ſi decretum Tridentini Concilij de reform. matr. publicatum fuerit in parochia, & lapſi ſint triginta dies à die publicationis, & n. 97. verſ. Vnde fit*

83 *Conſtantienſis Concilij Conſtitutio indulget Catholicis vt poſſint recipere ſacramenta etiam ab hæreticis, & ſchiſmaticis non denunciatis.*

84 *Antecedens in omni materia includitur in conceſſione conſequentis.*

Declaratur, n. 91.

85 *Diſpenſatio tacita ſuper defectu inducitur quando alias ex gratia nulla vtilitas perciperetur, & n. 91.*

86 *Conſtit. Ad euitanda, habilitat Catholicos ad ſacramenta recipienda ab excommunicatis, in reliquis ſupponit terminos habiles & n. ſeq. vſq; ad n. 94.*

87 *Papa ſolus poteſt promouere ad Epiſcopales, Archiepiſcopales, & alias maiores dignitates.*

88 *Ordines ſuſcipere non licet niſi ab Epiſcopo originis, beneficij, vel domicilij.*

89 *Prælatus intruſus non poteſt conferre ſacramenta, & conferendo executionem non confert.*

90 *Abſolutio ſacramentalis eſt actus iudicialis, qui in non ſubditum exerceri non poteſt.*

91 *Princeps non cenſetur ſuper inhabilitate diſpenſare quando gratia in aliqua parte poteſt operari effectum ſuum.*

92 *Excommunicati non ſunt priuati beneficijs ante excommunicationem canonicè obtentis, nec ſunt priuandi, niſi in excommunicatione inſorduerint*

93 *Conſtantienſe Conc. ſpeciali Conſtitut. reualidauit collationes, & titulos eorum, qui in Concil. Piſano fuerunt ab eorũ dignitatibus depoſiti, & n. 110.*

94 *Excommunicati in vim Conſtitut. Ad euitanda, retinet iuriſdictionem reſpectu non excommunicatorum priuilegio alieno non proprio.*

95 *Conſtitutio Conſtantienſis nec in fauorem Catholicorum ſanauit defectus titulorum, ſeu canonicæ inſtitutionis.*

Epi-

96 Epiſcopi nequeunt diſpenſare ad parochiales Eccleſias cum minoribus vigentiquinque annorum, aut illegitimis, criminoſis, aut corpore vitiatis.

97 Beneficij collatio tamquam actus legitimus non poteſt eſſe in pendenti; ſed aut ſtatim tenet, aut vitiatur.

98 Hæretici, ſeu ſchiſmatici non ſolùm ſunt inhabiles ad beneficia obtinenda, ſed etiam ipſo iure priuati beneficijs ante hæreſim, vel ſchiſma canonicè obtentis.

99 Hæreticorum filijs ex conſuetudine, & pietate relaxantur beneficia.

100 Conſtitutio, Ad euitanda, quibus eſt cauſis edita fuerit à Concilio Conſtantienſi, & n. ſeq.

101 Conſtitutio, Ad euitanda, an habeat locum in promiſſis de parochialibus eccleſijs, vel dignitatibus poſt excommunicationem, ſeu ſchiſma. & nu. ſeqq. vſque ad n. 126.

202 Patriarchæ, Archiepiſcopi, Epiſcopi, & Abbates Græci ſchiſmatici in Concilio Florentino vt tales indifferenter agniti, & tractati fuerunt. & n. 116.

103 Conſtitutio Conſtantienſis, Ad euitanda, in quibus conſuluerit timoratis conſcientijs, & ſcandalis obuiauerit. vſque ad n. 113.

104 Excommunicati in quibus actibus de iure communi ſint vitandi.

105 Notoriè excommunicati vitari debent etiam ante declaratoriam ſuper facto.

106 Communicatio cum excommunicatis maiori excommunicatione extra crimen an ſit mortalis.

107 Excommunicato eccleſiam ad orandum ingredienti, ceſſandum eſt à diuinis etiam miſſa inchoata, ſi nondum cœptus ſit canon.

108 Communicatio cum excommunicatis in adminiſtratione, vel receptione ſacramentorum, eſt culpa lethalis.

109 Conſtitutio ad euitanda extendi non debet ad rehabilitationem ad beneficia ad vlteriorem correctionem iuris communis.

110 Prouiſi in ſchiſmate ab Antipapis fuerunt rehabilitati ad dignitates, & beneficia in Conſilio Conſtantienſi non obſtante vitio hæreſis, vel ſchiſmatis.

111 Sacerdos notoriè excommunicatus de iure communi non poteſt validè quemquam abſoluere in articulo mortis, ſecus ex Concilio Conſtantienſi.

112 Excommunicatus prouiſus a Papa de parochiali cũ clauſula abſolutionis à cenſuris, poteſt non excommunicatis adminiſtrare ſacramenta ex Concilio Conſtantienſi; ſecus de iure communi.

113 Lex quantumcumque generalis, ſemper reſtringitur ad perſonas habiles

114 Lex non imprimit effectum ſuum, niſi in illas perſonas, quibus verba legis congruunt, & adaptantur.

215 Quod non eſt Sanctorum Patrum decreto ſancitum ſuperſtitioſis non eſt adinuentionibus præſumendum.

116 Papa ſi quem ſub titulo dignitatis etiam ex certa ſcientia nominet, ſiu tractet, per hoc in dignitate illa ipſum probare non intelligitur.

117 Nominatio Papæ in litteris Apoſtolicis non tribuit ius intruſo, aut alias titulum non habenti.

118 Intellectus Clem. Si Summus de ſent. excommunicationis.

119 Papa ſi quem admittat aſſignando ei certam ſedẽ, aut recipiat tamquam Abbatem ad ſuum officium exercendum, non cenſitur eum approbare in ea dignitate.

120 Beneficium non cenſetur collatum, aut confirmatum niſi illud per verba diſpoſitiua conferatur.

121 Inſtitutio canonica tamquam ſolemnitas extrinſeca non præſumitur. ſed probari debet,

122 Verba enunciatiua non propter ſe ſed propter aliud prolata non probant, neque diſponunt.

123 Nominatio Papæ non inducit probationem dignitatis, vel tituli.

124 Imperator Græcus, & Patriarcha Conſtantinopolitanus cur vt tales habiti, & tractati fuerint in Concilio Florentino.

125 Hæretici, & ſchiſmatici in Concilijs generalibus conſueuerunt admitti diſputationis gratia, & ad eorum errores confutandos.

126 Græci Epiſcopi, & ſacerdotes ſchiſmatici an cenſeãtur in ſuis regionibus Ordinarij, & Parochi titulo ſaltem putatiuo, & errore communi. vſque ad n. 139.

127 Beneficiorum collationes factæ in ſchiſmate ab Antipapis quo tempore præſtabatur eis obedientia, ſuſtinentur ex communi reputatione.
Contrarium n. 132.

128 Hæretici dum tolerantur in aliqua dignitate, & ſunt occulti, poſſunt excommunicare, beneficia conferre, & litteras impetrare.

129 Intellectus l. Barbarius, ff. de off. Prætor. vſque ad n. 139.

139 Geſta ab excommunicato vt valeant requiritur titulus putatiuus a legitimo ſuperiore, nec ſufficit a ſuperiore putatiuo.

131 Fictio non generat fictionem.

132 Geſta ab intruſo non ſuſtinentur ex communi errore, etiamſi gerantur prætextu publici officii.

133 Beneficij reſeruati collatio facta à Prælato putatiuo etiam ratione publici officij non valet.

134 Geſta ab occultè excommunicato non ſuſtinentur quoad eos, qui ſciunt impedimentum.

135 Error communis ad validitatem eorum, quæ geruntur ab excommunicato, vel irregulari, debet eſſe facti, non iuris.

136 Geſta per Prælatum putatiuum valent quamdiu toleratur; ſecus ſi notorium ſit eum eſſe ſuſpenſum.

137 Beneficij impetratio non ſit ab excommunicato ratione publici officij, ac propterea ex communi errore, & titulo putatiuo non ſuſtinetur, & n. ſeq.

138 Excommunicatus publicè, vel occultè non differunt in his, quæ non geruntur ratione publici officij.

139 Parochus non aſſiſtit matrimonio vt miniſter, ſed vt teſtis authorizabilis.

140 Clementis VIII Conſtitutio prohibens diuortia fieri quoad vinculum inter Græcos an habeat locum in matrimonijs Græcorum ſchiſmaticorum.

141 Græci ſchiſmatici latinos ritus abominantur.

142 Græci Epiſcopi non ſunt admittendi ad Ordines, vel alia Sacramenta conferenda, nec Sacerdotes in Parochialibus inſtituendi, niſi abiurato ſchiſmate.

143 Tridentini Concilij decretum de reform. matrim. publicari debet in ſingulis Parochijs vt matrimonium ſit validum, nec ſufficit publicatio facta in Synodo prouinciali.

144 Præſumitur tamen publicatum ſi fuerit obſeruatũ tamquam decretum Concilij.

1 QVOD à PRAEDECESSORE.
irritæ ſunt ordinationes, beneficiorum
collationes, & eccleſiaſticarum rerum
alienationes factæ à ſchiſmaticis; & à
dignitate, & ordine ſuſpenduntur, qui ſchiſma te-
nere iurant. Hoc dicit; Habet quatuor dicta. Se-
cundum ibi, *Adijcientes*. Tertium ibi, *Alienatio-
nes*. Quartum ibi, *Illos verò*,
Nota primò, iuribus carere ea, quæ geruntur à
ſchiſmaticis, etiamſi gerantur prætextu publici of-
ficij; nam l. Barbarius, ff. de off. Prætor. non ha-
bet locum in intruſis, ſicuti ſunt ſchiſmatici, quod
plenius examino infra in 1. reſp. ad quartam op-
poſitionem n. 139. & ſeqq.
2 Secundò nota irritas eſſe ordinationes à ſchiſ-
maticis factas, concordat tex. in cap. Ordinatio-
nes, 9. q. 1. quod intellige quoad executionem,
non autem quoad impreſſionem characteris, ſe-
cundum gloſ. in ver. Irritas, Innoc. Hoſtien Ioan.
3 Andr. & alios hic Ratio eſt, quia character non
confertur per miniſtrum, ſed imprimitur in anima
immediatè à Chriſto. Infectio ergo miniſtri non
vitiat, §. Verùm, 32 diſt. & dixi latè in cap. 1. ſup.
de Baptiſ. in q. An baptizati ab hæreticis Calui-
niſtis ſint iterum baptizandi: & patebit infra n 31.
4 & ſeq. Hoc tamen habet locum ſi forma Eccleſiæ
fuerit obſeruata; alioquin irrita eſt ordinatio etiã
quoad characterem, c. Extra Catholicam, & cap.
Detrahe, 1 q. 1. d. c. 1. & cap. penult. de Baptiſ. ſe-
cundum Goffred. Io. Andr. hic nu. 7 Butr. num. 3.
Card. num. 4. in 3. quæſt. & Abbat. num. 4. & in-
nuit gloſ. 2. dum dicit ſchiſmaticos conferre ſacra-
menta, dummodo in forma Eccleſiæ conferant.
5 Tertiò nota ex illis verbis, *& ab ordinatis ab eis*:
Socin. irritas eſſe ordinationes non ſolũ factas à
ſchiſmaticis, ſed etiam factas ab illis, qui à dictis
ſchiſmaticis ordines ſuſceperunt. Quod expreſſè
notat hic Innoc. num. 1. in fin. dicens. Idem de
ordinatis ab hæreſiarchis, vel ſchiſmaticis in infi-
nitum; nam cùm non habeant executionem, alijs
dare non poſſunt, confert tex. in cap. Vulnerato,
& in cap. Fertur, 1. qu. 1. ibi: Ex infecta radice
fructus non producitur, in l. In cauſæ, la prima,
§. 1. & §. fin. & in l. ſ. q. ff. de minor. vbi ſi res per
plures manus ambulauerit, idem iuris erit.
6 Quartò nota in verſ. *Si quis autem*: ſchiſmati-
cis non videri ipſo iure excommunicatos, ſed ex-
communicandos: nam ſi excommunicatio fertur
in tribus caſibus hic expreſſis. ergo extra ipſos
ſchiſmatici regulariter non ſunt excommunicati,
per argumentum à ſpeciali ſecundum Abbat. hic
n. 3. & Soccin. num 6.
Præterea in fin. text. fertur ſententia ſuſpenſio-
nis contra iurantes tenere ſchiſma; ergo ſic iuran-
tes, quibus hæc pœna ſpecialis imponitur, non
ſunt excommunicati, & conſequenter longè mi-
nus debent eſſe excommunicati illi, qui non iu-
rant tenere ſchiſma, ſed ſolùm adhærent intruſo,
vt per Socin. vbi ſupra. Idem probat tex. in c. In
nomine Domini, 23. diſt. ponderando verbum,
damnetur, ibi poſit. in fin.
7 Verùm tu dic multiplicem eſſe ſchiſmaticorum
acceptionem, vt per Innoc. hic, in princ. Hoſtien.
num. 1. Butr. num. 4. & ſupra in rubr. per Io. And.
num. 3. Abb. num. 1. & Socin. nu. 4. Quidam enim
dicuntur ſchiſmatici largiſſimè, vt omnes crimi-
noſi, & exiſtentes in peccato mortali, c. Sacerdo-
tes, 1. q. 1. cap. Reſecandæ, 24. q. 3. Sunt enim ex-
tra charitatem, cap. Audi denique, 11. q. 3. c. Di-
xit, 24. qu. 3. cum peccatum ſeparet hominem à
Deo ſecundum illud Iſaiæ, cap. 49. *Peccata noſtra
diuiſerunt inter nos, & Deum noſtrum*. Et hos
manifeſtum eſt non eſſe generaliter excommuni-
catos, quia cenſura aliquibus tantùm criminibus
annexa eſt, quos latiſſimè recẽſet Nauarr. in Man.
cap. 27. num. 75. vſque ad num. 150. & Summiſtæ,
in ver. Excommunicatio. Et quamuis criminoſi
omnes ſint ſuſpenſi quoad ſe, non tamen quoad
alios, vt in cap. fin. de cohabit. cleric. & mulier.
8 Quidam dicuntur ſchiſmatici largè, vt omnes ex-
communicati à iure, vel ab homine, cap. Apoſtoli-
cæ, 24. quæſt. 3. quia ſunt extra eccleſiam, & com-
munionem fidelium, cap. Cum excommunicato,
1. qu. 1. Et de his ineptum eſt quærere an ſint ex-
communicati. Alij dicuntur ſchiſmatici ſtrictè,
qui ſcilicet proprium Epiſcopum eijciunt de ſede
Epiſcopali, & Epiſcopatum occupant, & ſuos con-
ſtituunt Sacerdotes, cap. Scire, 7. qu. 1. cap. Inter
hæreſim, 24. q. 3. Et ſub hac ſpecie conſtitui poſ-
ſunt etiam illi, qui coniurationes faciunt contra
proprium Epiſcopum, de quibus in cap. Coniura-
tionem cum quatuor ſeqq 11. q. 1 Et hi ſecundũ
quoſdam ſunt excommunicati, ſed tamen Docto-
res communiter tenent oppoſitũ, vt teſtatur Abb.
ſupra in rubr. num. 1. verſ. Strictè verò dicuntur e
eo quod cum recognoſcant Eccleſiam Romanam,
licèt proprium Epiſcopum eiecerint, aut in eum
conſpirauerint, non tamen dicuntur ab vnitate
diuiſi, vt per Innoc. Hoſtien. Io. Andr. & Abb. ſu-
9 pra in rubr. Alij demum dicuntur ſchiſmatici ar-
ctiſſimè, prout hic ſumuntur, qui ſcilicet diuidunt
ſe ab vnitate Eccleſiæ, & conantur ſibi Epiſcopos,
Presbyteros, & Conſtitutiones facere, cap. Noua-
tianus, cap. Factus eſt, & cap. Denique, 7. quæſt. 1.
10 Schiſma enim Græcè ſciſſuram ſignificat, c. Schiſ-
ma, & ibi Archid in princip. 24. q. 1. Nam cum
vnica ſit fides, & vnica ſancta Eccleſia; ergo qui ab
hac vnitate diuiſus eſt, ſchiſmaticus eſt; In vnita-
te enim ſciſſura eſſe non poteſt, d. cap. Schiſma,
cap. Sicut Domini veſtimentum, 16 q. 7. cap. Lo-
11 quitur Dominus, 24. q. 1. Vnde ſchiſma diffinitur
eſſe illicitus ab vnitate fidei, vel vniuerſitate receſ-
ſus, ſecundum Hoſtien. Goffred. & Raymun. in
ſumm. de ſchiſma, & Socin. ſupra in rubr. num. 1.
12 Quæquidem vnitas in duobus conſiſtit, videlicet
in commiſtione, ſeu communione membrorum
Eccleſiæ ad inuicem, & in ordine omnium mem-
brorum ad vnũ caput. Hoc autem caput eſt Chri-
ſtus, cuius vices gerit Romanus Pontifex, Clem. 1.
de iureiur. Vnde qui ſubeſſe renuunt ſummo Pon-
tifici, & qui membris Eccleſiæ communicare re-
cuſant ſciſſuram facientes, valdè propriè dicuntur
13 ſchiſmatici. Dupliciter autem poteſt contingere
vt aliqui ab hac vnitate recedant. Primò cum Ec-
cleſiam Romanam non agnoſcunt, ſed aliam ſibi
Eccleſiam, & caput conſtituunt, vt faciunt Græci
ſchiſmatici: & hi abſque dubio ſunt ipſo iure ex-
communicati, cap. Nulli, 19. diſt. & determinat
hic Innoc. num. 2. in ver. Irritas, Hoſtien. num. 2.
verſ. Illi autem ſchiſmatici, Io. Andr. num. 2. in ver.
Subiacere, Butr. nu. 4. verſ. Numquid autem qui-
14 libet ſchiſmaticus ſit excommunicatus. Qui enim
extollunt ſe contra Romanam Eccleſiam, & ab
ipſa ſe ſeparant, hæretici dicuntur, & hi, qui prin-
cipales ſunt, hæreſiarchæ, vt hic, ac proinde excõ-
municati ſunt, ex cap. Excommunicamus, §. Cre-
den-

dentes, ſupra de hæret. ſecundum Hoſtien. d. nu. 2.
15 Qui ampliùs dicit talem ſententiam excommu-
nicationis ferri, ſeu potiùs innouari à quolibet
Epiſcopo in ſua conſecratione, quem conſecrator
interrogat dicens, *Anathematizas omnem hæreſim*;
ſubaudi, *non ſolum errantem in fide, ſed etiam ex-
tollentem ſe aduerſus hanc, ſcilicet Romanam ſan-
ctam Catholicam Eccleſiam*; & is, qui conſecratur,
reſpondet, *Anathematizo*, vt in libro Pontificali.
16 Quod multò clariùs vendicat ſibi locum in Græ-
cis ſchiſmaticis noſtri temporis, qui non ſolùm no-
lunt agnoſcere ſummum Pontificem pro Chriſti
Vicario, & Capite Vniuerſalis Eccleſiæ; ſed etiam
ita credunt ſentientes Eccleſiam Orientalem, &
Conſtantinopolitanam non eſſe ſub Eccleſia Ro-
mana, & Patriarcam Conſtantinopolitanum non
eſſe inferiorem Romano Pontifice, vt patet ex actis
Florentini Concilij ſub Eugenio IV. Hi enim ſunt
formaliter hæretici, vt per Abb. ſupra in rubr. n. 1.
17 Quoniam habent errorem in fide cum pertinacia
contra articulum, *& vnam ſanctam Eccleſiam*,
cap. Inter hæreſim, cap. Qui in Eccleſia, & cap. Qui
aliorum, 24. q. 3. Archid. in cap. Hæreſis, num. 5.
eadem cau. & quæſt. Sylueſt. in verb. Hæreſis, 1.
18 n. 1. Deinde poteſt contingere vt ſciſſuram quis
faciat, & recedat ab vnitate abſque errore in fide,
veluti cùm duo contendunt de Pontificatu, vt hic,
& in cap. Si duo, 89. diſt. Nam quilibet credit vni-
tatem Eccleſiæ, & illam eſſe apud ſe, nec impu-
gnat Eccleſiam Romanam, & hi ſunt ſchiſmatici
19 ſine hæreſi, vt notatur in §. 1. 24 quæſt. 1. Sentiunt
enim de fide, & vnitate idem, quod cæteri, ſed ta-
men diſſidio Congregationis delectãtur, vt inquit
Socin. ſupra in rubr. nu. 5. aliàs qui duos ſummos
Pontifices crederet veros, ſchiſmaticus, & hæreti-
cus eſſet: ſchiſmaticus, quia diuideret Eccleſiam;
20 hæreticus quia contra fidem. Atque ita quis po-
teſt eſſe hæreticus, & ſchiſmaticus; Imo omnis
hæreticus eſt ſchiſmaticus, ſed non è conuerſo, vt
declarat Goffred. in ſumma de ſchiſmat. & Socin.
vbi ſupra. Et de his ſchiſmaticis ſine hæreſi variæ
ſunt opiniones an ſint excommunicati. Doctores
tamen magis inclinant in ſententiam affirmatiuã,
vt teſtatur Abb. ſupra, in rubr. num. 1. & probatur
in d. cap. Nulli, 19. diſt. ponderando verbum, *tam
damnatus*; quod eſt latæ ſententiæ, vt ibi per Hu-
gonem, & Archid. & hic per Hoſtien. & Io. Andr.
21 & Syluest. in ver. Schiſmaticus, num. 5. Præterea
etſi in ſui principio ſchiſma nõ habeat peruerſum
fidei dogma ſicut hæreſis; tamen in fine nullum
ſchiſma eſt ſine hæreſi, vt docet Hieronym. ad Ti-
tum, c. 3. dicens: [Inter hæreſim, & ſchiſma hoc
intereſſe arbitrantur, quòd hæreſis peruersũ dog-
ma habeat; ſchiſma propter Epiſcopalem diſſen-
ſionem ab Eccleſia pariter ſeparat. Quodquidem
in principio aliqua ex parte intelligi poteſt. Cæ-
terum nullum ſchiſma non aliquam ſibi confingit
hæreſim, vt rectè ab Eccleſia receſſiſſe videatur :]
22 refertur in cap. Inter hæreſim, 24. quæſt. 3. Et pro-
pterea Guido, & Octauianus, meritò hic ab Ale-
xandro III. appellantur hæreſiarchæ; & conſequẽ-
ter excommunicati ſunt ex d. §. Credentes. Neq;
obſtat ponderatio Abbatis, & Socini, quod in
textu noſtro excommunicentur ſchiſmatici in tri-
bus caſibus tantum. Quia hoc non eſt verum: nam
in verſ. Si quis autem, non excõmunicantur ſchiſ-
matici, ſed illi tantùm, qui ſchiſmaticorum ordi-
nationibus innitũtur, aut ab his beneficia, vel rem
Eccleſiæ acquirunt, vt per Syluest. loco cit. Vnde
in his tantùm concludit argumentum à ſpeciali,
quia communicantes cum excommunicatis regu-
lariter non ſunt excommunicati ſaltem maiori
excommunicatione niſi in caſibus, qui notantur
per Io. Andr. & DD. in cap. Sacris, ſupra de his
quæ vi, metuſue cau. & in cap. Statuimus, infra de
ſent. excom. Sed contra communem opinionem
præter vltimam conſiderationem Socini, duo vi-
dentur magnoperè vrgere. Primum eſt, quod ſi
ſchiſmatici in terminis huius Decretalis eſſent
ipſo iure excommunicati, vtique participantes
cum eis in crimini criminoſo in eadem ſententiã
excommunicationis incideretẽ, vt eſt caſus in cap.
Nuper, & ibi dixi de ſent. excommun. & tamen
contrarium hic deciditur in verſ. Illos verò, quia
iurantes tenere ſchiſma, & ſic communicantes in
crimine ſchiſmatis, à dignitate, & ordine ſuſpen-
duntur, quæ ſpecialis pœna fruſtra illis infligeretur
ſi eſſent ipſo iure excommunicati. Secundum eſt,
quia iurantes tenere ſchiſma ſunt formaliter ſchiſ-
matici; & tamen non ſunt excommunicati, vt ſu-
23 pra proximè dictum eſt. Verum quicquid ſit in
terminis huius textus certè hodie res eſt extra
difficultatem, quia, vt aduertunt Abb. ſuprà, in
rubr. & Socin. hic num. 6. in fin. & Syluest. in ver.
Schiſmaticus, num. 5. poſtea emanauit, cap. Licet,
de vitanda, ſupra de elect. vbi diſponitur, vt tam
ipſe qui ſe gerit pro Papa, quàm illi adhærentes
excommunicationi ſubiaceant; per quæ verba in-
ducta eſt excommunicatio ipſo iure, vt ibi notant
DD. Idemq; apertiùs ſtatuitur nouiſſimè in Con-
ſtitutione Gregorij XV. de Romani Põtificis ele-
ctione, quæ incipit Aeterni Patris filius. Qua-
propter aut agimus de ſchiſmaticis, qui recedunt
ab vnitate Eccleſiæ Romanæ, vt Græci, & illi ſunt
ipſo iure excommunicati per d. cap. Nulli, 19. diſt.
& per cap. Excommunicamus, 1. & 2. §. Creden-
tes, de hæret. vt dictum eſt ſupra nu. 13. Aut agi-
mus de Antipapis, & eorum adhærentibus, de
quibus hic; & hi excommunicati ſunt per d. cap.
Licèt, & Conſtitutionem Gregorij XV. & ſic ho-
die quicquid ſcripſerint nõnulli ex modernis, ſchiſ-
matici omnes ſtrictiſſimè ſumpti ſunt vinculo ex-
24 communicationis innodati. Addo quòd in Ex-
trauaganti Etſi Dominici. Pauli II. & Sixti IV. de
pœnit. & remiſſ. ad quas Doctores non aduertunt
inter caſus Sedi Apoſtolicæ reſeruatos ponitur non
ſolùm crimen hæreſis, & conſpirationis in perſo-
nam, aut ſtatum Romani Pontificis, ſed etiam
cuiuſuis offenſæ, inobediẽtiæ, aut rebellionis eiuſ-
dem Pontificis, vel Sedis Apoſtolicæ. Quibus ver-
bis ſatis clarè comprehenduntur ſchiſmatici, qui ſe
ſubtrahunt ab obedientia ſummi Pontificis: nam
ſecundum Hoſtien. in ſumm. de ſchiſmat. in princ.
Schiſma eſt illicita diuiſio per inobedientiam ab
vnitate Eccleſiæ facta. Et quamuis Socin. ſupra
in rubr. huic definitioni poſt verbum *inobedien-
tiam* addat, ſcilicet, *cum rebellione*; hoc tamen
poteſt procedere tantummodo quoad effectum,
vt ſic inobedientes dicantur propriè ſchiſmatici;
quia etſi omne peccatum ſit inobedientia cæleſtiũ
mandatorũ, ſecundum Ambroſium, & per conſe-
quens omnis inobediens diſcedat ab Eccleſia;
tamen niſi ſit inobediens cum rebellione; ſtrictè,
& propriè non dicitur ſchiſmaticus, vt ibi per eũ,
num. 8. Sed quoad effectum reſeruationis cenſuræ
ſufficit ſola inobedientia etiam ſine rebellione;
tum

Digitized by Google

tum quia prædictæ Extrauagantes vtuntur dictio-
ne illa vniuerſali, *cuiuſuis offenſa inobedientia*,&c.
tum quia poſterior Sixti IV. loquitur disiunctiuè,
videlicet inobediētiæ,aut rebellionis. Aliud enim
eſt inobedientia,aliud rebellio,cap.inter quatuor,
& ibi Butr.n.4.ſupra, de maior. & obed. Et nihilo-
minus etiamſi requireretur concurſus vtriuſque
qualitatis etiam ad effectum reſeruationis cenſu-
ræ, tamen non eſt dubitandum, quin ſchiſmatico-
rum inobedientia ſit cum rebellione; ſiquidem
rebellis propriè dicitur qui facto reſiſtit ſuperiori,
vel iuriſdictioni, cap.Sanè il ſecondo, & ibi Butr.
n.4 ſupra,de off.deleg.Bald.in l.Si certarum,§.Sed
ſi miles,num.3.ff.de teſtam.milit. & conſequenter
apertè conſtat ſchiſmaticos omnes ſtrictiſſimè
ſumptos etiam ſine hæreſi tamquam inobedien-
tes, ac rebelles Romano Antiſtiti incidere in cen-
ſuram Sedi Apoſtolicæ reſeruatam in præallegatis
Extrauagantib. Poſtremò ceſſat omne dubium;
quia in Bulla Cœnæ Domini quotannis anathe-
matizantur non tantùm hæretici, ſed etiam ſchiſ-
matici, vt in Bulla Gregorij XIII. Conſueuerunt,
ibi: *Necnon ſchiſmaticos, & eos, qui ſe à noſtra,
& Romani Pontificis pro tempore exiſtentis obe-
dientia pertinaciter ſubtrahunt, vel recedunt*.

25 Vltimò nota irritas eſſe collationes dignitatū,
& beneficiorum à ſchiſmaticis factas; de quo dic
plenius, vt in ſequenti quæſtione.

26 In Ruſſia,ac præcipuè in Leopolienſi Prouincia
Catholici permixti degunt cū ſchiſmaticis, quo-
rum triplo maior eſt numerus; ac pleriſque in
locis via vnus ſacerdos Catholicus reperitur; vn-
de paſſim Popones,ideſt ſacerdotes ſchiſmatici in
poſſeſſione parochialis eccleſiæ inſtituti,quos Ru-
theni ſuos parochos æſtimant, ſacramenta admi-
niſtrant Græco ritu, & Catholicos cum ſchiſma-
ticis, & è contra in matrimonium coniungunt.
Quærit Archiepiſcopus Leopolienſis.

An Popones ſint ſuæ curæ ſubiectorum Ruthe-
norum, & Ruthenarum proprij parochi; & an
includantur in Canone Matrimonij Concilij Tri-
dentini, itaut dum Catholicus contrahit cum Ru-
thena, vel è conuerſo in manibus Poponis matri-
monium hoc ſit validum, necne.

27 Suppoſita publicatione decreti cap.1.ſeſſ.24. de
reform.matrim.in parochijs Ruthenorum, ſolu-
tio quæſtionis ex ſententia Theologorum, quos
conſuluit Archiepiſcopus, pendet ex duplici in-
ſpectione. Prima eſt, an Vuladicæ Ruthenorum
ſint veri Epiſcopi. Secunda ſi ſint, an habeant ius
inſtituendi parochos.

Quoad primam inſpectionem admittunt om-
nes tam Theologi, quàm Canoniſtæ Vuladicos
eſſe verus Epiſcopos Ruthenorum, cum dubitan-
dum non ſit, quin ſchiſmaticis in forma Eccleſiæ,
qua vtuntur Rutheni, & cum intentione faciendi
quod facit Eccleſia, verus Epiſcopalis, & Sacer-
dotalis ordo conferatur, vt patet ex authoritate
Auguſtini lib.2.contra Epiſt.Parmeniani cap. 13.
vbi improbat quorundam opinionem, qui puta-
bant Epiſcopos ſchiſmaticos neque habere Ordi-
nis Sacramentum, neque alijs cōferre poſſe,quod
refertur in c.Quod quidam,1.q.1.& in c.Oſtendi-
tur, de conſecr. diſt.4. Sacramentum enim poteſt
tradere ſeparatus, ſicut poteſt habere ſeparatus,
28 vt idem Auguſtinus docet lib.6. de Bapt. contra
Donatiſtas ca.5.circa princip.& ad Bonif.epiſt.50.
29 Et hanc eſſe catholicam veritatem dicit gloſ. cō-
muniter approbata in ſumma, 9. q.1. vbi Turrecr.
n.1. [Sic, inquit, iſta concluſio tamquam veriſſi-
ma ab omnibus ſuſcipienda,quòd ordinatio facta
in forma Eccleſiæ ab Epiſcopo, ſiue ſit catholicus,
ſiue hæreticus, ſiue ſchiſmaticus, ſiue anathema-
te innodatus, ſiue vltimam manus impoſitionem,
ideſt Epiſcopalem ordinationem receperit in Ec-
cleſia, ſiue extra, eſt habenda rata quantum ad
veritatem ordinis; ita quod omnes ordinati ab
eo ordines recipiunt, & ſi alios ordinant ordinati
erunt, & ſic in infinitum.] Et quamuis in hoc ar-
ticulo olim variatum fuerit ſententijs, tamen hæc
eſt vera opinio,quam hodie ſequuntur omnes,te-
ſte eodem Turrecrem. qui eam pluribus confir-
mat, & ab obiectis tuetur in cap.Qui perfectionē,
& in cap.Sacramenta, 1. q. 1 ſequitur Syluest. in
ver.Degradatio,n.9. & Canoniſtæ hic, vt dictum
eſt ſupra n.2.in 2.notab.

30 Nec refragatur authoritas Cypriani in cap No-
uatianus, 7.q.1.dicentis: [Qui nec vnitatem ſpi-
ritus, nec conuentionis pacem obſeruat, & ſe ab
Eccleſiæ vinculo, & ſacerdotum Collegio ſeparat,
nec Epiſcopi poteſtatem habere poteſt, nec hono-
31 rem.] Quoniam vt reſpondit S.Thom.in 2.2 q.39
art.3.[Duplex eſt ſpiritualis poteſtas: vna quidem
ſacramentalis, alia iuriſdictionalis. Sacramenta-
lis poteſtas eſt quæ per aliquam conſecrationem
32 confertur: omnes autem conſecrationes Eccle-
ſiæ ſunt immobiles manente re, quæ conſecratur,
ſicut etiam patet in rebus inanimatis: nam altare
ſemel conſecratum, non conſecratur iterum, niſi
fuerit diſſipatum.] Ad hoc cap.1.& cap.3.& vtro-
bique not.de conſecr.Eccl.vel alt.cap.Si motum,
& cap.Eccleſiis,de conſecr.diſt.1.Et ideo talis po-
teſtas ſecundum ſuam eſſentiam remanet in ho-
mine, quia per conſecrationem eam eſt adeptus,
quamdiu viuit ſiue in ſchiſma, ſiue in hæreſim la-
batur: quod patet ex hoc, quòd rediens ad Ec-
cleſiam non iterum conſecratur, cap Ordinatio-
nes, 9. q.1. Sed quia poteſtas inferior non debet
exire in actum niſi ſecūdum quod mouetur à po-
teſtate ſuperiori, vt etiam in rebus naturalibus
patet; inde eſt quod tales vſum poteſtatis amit-
tunt; ita ſcilicet, vt non liceat eis ſua poteſtate
vti: ſi tamen vſi fuerint, eorum poteſtas effectum
habet in ſacramentalibus; quia in his homo non
operatur, niſi ſicut inſtrumentum Dei: vnde effe-
ctus ſacramentales non excluduntur propter cul-
pam quamcumque conferentis ſacramentum,cap.
Si iuſtus, cap.Ex catholica, cap. Sic autem, cum
33 multis ſeqq.1.q.1. Poteſtas autem iuriſdictionalis
eſt quæ ex ſimplici iniunctione hominis confertur
vt talis poteſtas non immobiliter adhæret; vnde
in ſchiſmaticis, & hæreticis non manet; ideoque
nec poſſunt abſoluere, nec excommunicare, nec
indulgentias facere, aut aliquid huiuſmodi; quod
ſi fecerint, nihil eſt actum, cap.Omnibus, cap.Ait
Cæleſtinus, & cap.Apertè, 24 q 1. Cum ergo dici-
tur tales non habere Epiſcopi poteſtatem, intelli-
gendum eſt vel de poteſtate ſecunda, vel ſi refera-
tur ad primam poteſtatem, non eſt referendum
ad ipſam eſſentiam poteſtatis, ſed ad legitimum
vſum eius, ita D.Thom. & Syluest.in ver.Schiſma-
ticus, n.3.

34 Et eodem modo reſpondetur ad c. Didicimus,
& cap.Pudenda,ead.cau.& quæſt. vbi Pelagius Pa-
pa: [Pudenda, vt ita dicam, rapina in diuiſione
eſt non conſecratus, ſed execratus Epiſcopus; ſi

enim

enim ipſum nomen conſecrationis rationabili, ac
viuaci intellectu diſcutimus, is, qui eum vniuer-
ſali detrectat conſecrari Eccleſia, conſecratus di-
ci, vel eſſe nulla ratione poterit: conſecrare enim
eſt ſimul ſacrare, ſed ab Eccleſiæ viſceribus diui-
ſus, & Apoſtolicis Sedibus ſeparatus execrat ipſe
potius, & non conſecrat: iure ergo non conſecra-
tus poterit dici quem ſimul ſacrare in veritate cõ-
iunctis membris non agnoſcit Eccleſia.] Hæc ibi.
35 Hæ namque, & conſimiles auctoritates intelligi
debent vel quoad ea, quæ concernunt iuriſdictio-
nem, vt dictum eſt, vel quoad executionem tan-
tùm, quam de iure communi non recipiunt ordi-
nati ab Epiſcopis ſchiſmaticis, vel præciſis ab Ec-
cleſia, ſeu excommunicatis, d.cap. Qui perfectio-
nem, & ibi Turrect. n.3.& 4.& cap.ſeq. 1.q.1.cap.1.
de ordin. ab Epiſc. etiam ſi ignoranter ſic fuerint
ordinati, vt in cap.vlt.eod.tit. & poſt Innoc. notat
Io. Andr. in d.cap.1. ſuper vltima gloſ. & hic ſuper
ſecunda glo. ad finem magnæ ſuppletionis, Præpoſ.
in ſumm 9.qu.1. nu.1. non autem debent intelligi
quoad poteſtatem officij, & veritatem, ſeu eſſen-
tiam conſecrationis, vt paulo infra declarat Gra-
tian. poſt cap. Miramur, in §. His auctoritatibus, 24
qu.1. & vide quod ſcripſi de vtraque poteſtate ſa-
cramentali, & iuriſdictionali in c.1. ſupra, de ſup-
plen. neglig. Prælat. hæc de prima inſpectione.
36 Quoad ſecundam inſpectionem, videlicet an
Vuladicæ Ruthenorum habeant ius inſtituẽdi pa-
rochos, longè maior eſt difficultas: & quidem pro
parte affirmatiua videtur valde vrgere, quod ante
Concilium Conſtantienſe excommunicati omnes
dicebantur, non tolerati, & vitandi erant etiam
ante vllam denunciationem: caſus eſt in cap. Cum
non ab homine, de ſent. excomm. in cap. Excom-
municatos, 11. qu.3. & poſt Hug. & Raym. notat
Archid. in cap. Si tantum, n.1.6.q.2. gloſ. in cap. Sa-
nè quod, in ver. Nominatinè, 24.qu.2. per tex. in
cap. Cum deſideres, de ſent. excomm. Felin. in c.
Rodulphus, n.39. de reſcript. vbi et darguit Petr. de
Anchar. quod per inaduertentiam ſcripſerit con-
tra prædicta iura in conſ. 185. Tribus de cauſis,
37 col.2. Idcoque hæretici, & ſchiſmatici tamquam
excommunicati ex cap. Excommunicamus, 1.& 2.
de hæret. & ex Bulla Cœnæ Domini indiſtinctè di-
cebantur nullam ordinum executionem, vel iuriſ-
dictionem habere, vt hic, & in cap. ſeq. Abb. in
cap. Ad probandum, n.2. de re iudic. S. Thom. in 3.
p.q.50. aliàs 19. art.6. Sylueſt. in ver. Schiſmaticus,
nu.3. Ac propterea nec poterant veros parochos
inſtituere; imo eorum collationes erant ipſo iure
nullæ ex decreto Concilij Lateranenſis hic relato,
& Conſtitutione Alexandri IV. in cap.2. §. Hæreti-
ci, de hæret. lib.6. Inſtitutio enim authorizabilis,
38 ſeu datio curæ animarum eſt de lege iuriſdictio-
nis, cap. Conquærente, & cap. Dilectus, iuncta
gloſ. in ver. de lege iuriſdictionis, de offic. ordin.
Epiſcopi autem ſchiſmatici prorſus carebant po-
teſtate iuriſdictionali, d.§. His authoritatibus, 24.
q.1.& ex ſententia D. Thomæ oſtenſum eſt ſupra
in 1. inſpectione, à n.30.
39 Verum poſtea in Conſtantienſi Concilio ſub
Martino V. edita fuit Conſtitutio incipien. Ad eui-
tanda, quam ad litteram refert S. Antoninus in 3.
p. tit.25. cap.2. Felin. in d.cap. Rodulphus, num. 39.
verſ. Inſuper ad euitanda, de reſcript. Syluest. in
ver. Excommunicatio, 5. n.7. verſ. Sciendum eſt, 4.
& Sot. in 4. diſt.22. q.2. art.4. qua ſtatutum eſt vt ij
tantùm excommunicati cenſeantur non tolerati,
& vitari debeant, qui nominatim, & expreſsè fue-
rint denunciati, vel notorij Clericorum percuſſo-
res.
Et quamuis vt idem S. Antonin. teſtatur in 3 p.
tit.26. cap. vlt. citatus à Felin. vbi ſupra quidam
aſſererent eandem Conſtitutionem fuiſſe propoſi-
tam, ſed non acceptatam præcipuè ab Italica na-
tione; ipſe tamen audiuit à duobus venerabilibus
viris, quos nominat, & qui Concilio interfuerunt,
eam fuiſſe acceptatam ab omnibus vt perpetuam:
& in tract. de cenſur. cap.83. diſputat, an Summus
Pontifex potuerit ſic ſtatuere, & concludit affirma-
tiuè, adijciens quod cum quidam dixiſſet Marti-
no V. ſe audiuiſſe illam Conſtitutionem fuiſſe pro
quinquennio; Martinus reſpondit, Ego volo vt
ſemper duret; & alia ſubnectit circa robur eiuſdẽ
40 Conſtitutionis. Quamobrem iam more Eccleſię
receptiſſimum eſt, vt non vitemus niſi duas illas
excommunicatorum ſpecies, quas prædictũ Con-
cilium vitari iuſſit, vt ait loco cit. Sot. poſt Caiet. &
& licèt Couarr. in cap. Alma mater, par.1. §.2. n.7.
dicat in exemplaribus, quæ extant, ſe nunquam
reperiſſe hoc decretum inter Canones Conſtan-
tienſis Concilij, ac propterea dubitare an potius
fuerit conditum à Martino V. vt etiam ſupponit
Nauarr. in man. cap.27. n.35. vtcumque tamen ſit
decretum illud recipiendum eſt vt canonicum, vt
omnes admittunt locis citatis. Neque obſtat,
quòd Abbas in Clem.2. de ſent. excomm. n.6. re-
ferat in alio Canone Concilij Baſileenſis, ſeſſ. 20.
§. Ad euitanda ſcandala, ſancitum fuiſſe, vt non
teneatur quis alium euitare in diuinis, vel extra
prætextu excommunicationis, aut ſuſpenſionis,
aut interdictum obſeruari, niſi ſit facta per iudi-
cem declaratio, aut conſtiterit quem in excom-
municationem ita notoriè incidiſſe, vt nulla poſ-
ſit tergiuerſatione celari: & quod Nicolaus de
Auſmo in ſupplemento Piſanellæ in ver. Clericus,
in fine relatus à Felin. in d.cap. Rodulphus, nu 39.
de reſcript. referens eandem Conſtitutionem cõ-
cordet cum relatione Abbatis, ſubdens ſe illam
extraxiſſe de libro Iuliani Cardinalis, qui vulga-
riter dicebatur S. Angeli, & præfuit eidem Con-
cilio, & ſibi oſtendit hanc Conſtitutionem in Ca-
mera ſua, & ſtudio ſuo Florentiæ anno 1440. die
11. Decembris: hic autem Canon Baſileenſis Cõ-
cilij tamquam poſterior ſuſtulerit Conſtitutionem
Concilij Conſtantienſis, qua non erant vitandi
niſi expreſsè denunciati, aut notorij Clericorum
percuſſores, vt videtur ſentire Couarr. in d c. Alma
mater, par.1. §.2. n.7. & ante eum Felin. in d.c. Ro-
dulphus, nu.39. de reſcript. vbi propterea cenſuit
notoriè excommunicatos ante denunciationem
indiſtinctè eſſe vitandos, Syluest. in ver. Excommu-
nicatio, 5. n.9. & in effectu Nauarr. de pœnit. diſt.6.
§. Laboret, n.9. & in Manuali c.27. n.35. Id inquã
42 non obſtat, quia huius Canonis Concilij Baſileen-
ſis nulla ratio habenda eſt, nõ quidem ex eo quod
conditus fuerit poſt diſſolutionem Concilij, vt
quidam incautè opinati ſunt: nam ſeſſio, in qua
habetur ille Canon, celebrata fuit anno 1435. vn-
decimo Kal. Februar. vt patet in notis ad eam ſeſ-
ſionem tom.4. Conciliorum par.2. pag.408. col.2.
Diſſolutio autem, ſeu translatio Concilij ad Ciui-
tatem Ferrarienſem facta fuit ab Eugenio poſt
menſes circiter triginta duos, vt conſtat ex Bulla
translationis, quæ incipit, Doctoria gentium,
edita

Digitized by Google

edita 14. Kalen. Octobris 1437. quæ habetur poſt
acta Concilij Baſileenſis, eod. tom.4. part.1. pag.
215 Et quamuis Eugenius multò ante, ideſt 15.
Kal. Ianuar. anno 1431. eius Pontificatus primo
diſſoluiſſet Concilium, ſi quod Baſileę congregatũ
videretur, aliudque Concilium in anno cum di-
midio Bononiæ, & ſequens aliud Concilium in
decennio Annione indixiſſet, vt in Bulla Diſſo-
lutionis, quæ incipit, *Quoniam alto, & incompre-
henſibili Domino*: & habetur itidẽ poſt acta eiuſdẽ
Conc. pag. 209 Tamen hæc diſſolutio ea cauſarum
defectu poſtea caſſata fuit ab eodẽ Eugenio perin-
de ac ſi nũquã emanaſſet, vt in alia Bulla incipien.
Dudum ſacrum generali Baſileenſe Concilium;
quæ ponitur inter illius acta, ſeſſ. 16. tom. 4. par. 1.
pag. 41. Vnde manifeſtè apparet ſeſſionem vigeſi-
mam fuiſſe habitam ante ſciſſurã Concilij. Quod
etiã clarè colligitur ex Epiſtola Eugenij ad Con-
cilij legatos ſcripta poſt duos mẽſes à celebratio-
ne illius ſeſſionis videlicet, 13. Kal. Martij 1435. vt
43 patet pag. 214. Atque ita prædictum Canonem
fuiſſe editum in Concilio Baſileenſi ante ſeſſuram
teſtatur S. Anton. in tract. de Cenſur. cap. 83. di-
cens ſe ita audiuiſſe à Cardinali Iuliano Concilij
Legato. Idemq; affirmat Syluеſt. in ver. Excom-
municatio, 5. num. 7. verſ. Sciendum eſt quartò, &
Couar. in cap. Alma mater, par. 1. §. 2. nu. 7. Quod
tamen immediatè ſubijcit idem S. Antonini Con-
ſtitutionem Concilij Conſtantienſis fuiſſe appro-
batam in Concilio Baſileenſi, & ab Eugenio IV.
non eſt vſquequaq; verum. Refertur enim Con-
ſtitutio Baſileenſis ead. ſeſſ. 20. in §. Ad vitandum,
eod. tom. 4. Concil. par. 1. pag. 50. Et concordat
cum Conſtitutione Conſtantienſi vſque ad verſ.
Saluo. Sed poſtea vbi Conſtantienſis excipit tan-
tùm notorios clericorum percuſſores; hęc Baſi-
leenſis generaliter excipit, ac vitari iubet omnes
notoriè excommunicatos, & in hoc conſentit cum
illa, quæ poſtea edita fuit in Concilio Lateranenſi,
44 vt patebit infra, nu. 55. Vnde cum Concilium Ba-
ſileenſe hac in parte aduerſetur Conſtantienſi, &
ille Canon editus fuerit ante ſciſſuram; non mirũ
ſi Abbas Panormitanus, qui partes Baſileenſium
acerrimè tuebatur, & Nicolaus de Auſmo ſupra-
citati putauerint notoriè excommunicatos etiã
non denunciatos eſſe vitandos, idemque ſenſerit
Felin. eorum authoritati innixus in eod. cap. Ro-
dulphus, num. 39. verſ. Salua veritate, de reſcript.
vbi hanc diſcrepantiam non conſiderans, confun-
dit Conſtitutionẽ Conſtantienſis cum Baſileenſi.
Et eodem modo lapſus eſt Nauarr. in Man. c. 27.
num. 34. vbi dicit Extrauagantem Martini V. fuiſſe
malè relatam à S. Antonino, & Felino, & benè à
ſeipſo in cap. 1. § Laboret, de pœnit. diſt. 6. Nam
reuera benè refertur ab illis, & malè ab ipſo, quia
ipſe loco Conſtitutionis Conſtantienſis, ſeu Extra-
uagantis Martini V. ab Eugenio IV. approbatæ
refert Conſtitutionem Concilij Baſileenſis edi-
tam multo poſt obitum Martini V. videlicet
Pontificatus Eugenij anno quinto, & repertam in
Concilio Lateranenſi ſub Leone X.
45 Sed ex alio capite hic Canon Baſileenſis non
eſt attendendus, nec aliquatenus derogat Con-
ſtãtienſi, nempe quia acta Synodi Baſileenſis fue-
runt reprobata, aliquibus tantũ exceptis, vt con-
ſtat ex ſeſſ. 11. Concilij Lateranenſis Nouiſſimi, vbi
Conciliabulum ſchiſmaticum, & nullius prorſus
authoritatis appellatur, præſertim poſt translatio-
nem, quæ verba indicant etiam ante translatio-
nem illud non fuiſſe ea omni parte legitimum, vt
dixi in cap. Significaſti, num. 25. & 26. ſupra de
elect. Idipſum conſtat ex Bulla Nicolai V. incip.
Vt pacis, edita Spoleti 14 Kalend. Iulij 1449. quę
habetur inter acta Concilij Baſileenſis, to. 4. Con-
cil. par. 1. pag. 96. Nam cum Felix V. Antipapa
ceſſiſſet Pſeudopontificatu; actaq; omnia Baſileen-
ſis Conciliabuli ſuo ipſius iudicio quaſi improbaſ-
ſet; Nicolaus pacis gratia approbauit eas tantùm
Conſtitutiones, quæ de beneficijs Eccleſiaſticis
fuerunt editæ, & improbauit reliqua omnia, quæ
aliorum Conciliorum Decretis, & Conſtitutioni-
bus non ſunt diffinita. Quibus verbis euidenter
apparet prædictam Conſtitutionem Concilij Baſi-
leenſis in ea parte, in qua præcipit vitari omnes
notoriè excommunicatos etiam non denũciatos,
fuiſſe penitus reprobatam, quia non ſolùm in ea
parte non reperitur idem diffinitum in alijs Con-
cilijs, prout requiritur ad hoc vt cadat ſub præſer-
uatione Nicolai; ſed potiùs reperitur diffinitum
oppoſitum in Conſtitutione Conſtãtienſi, quæ non
præcipit vitari non denunciatos, niſi ſint notorij
clericorum percuſſores. Rationes autem cur acta
Synodi Baſileenſis fuerint inualida ſoſè recenſen-
tur à Card. Turrecr. qui in minoribus agens ei-
dem Synodo interfuit, in ſumm. de Eccleſ. lib. 2.
46 cap. 100. Quamobrem quoad notoriè excommu-
nicatos non denunciatos ſeruandum eſſe decretũ
Conſtantienſis Concilij iuxta generalem Eccleſię
vſum docuerint S. Anton. in 3. par. tit. 28 Adrian.
in 4. in materia de Clauib. Caiet. in ſumma, in
ver. Excommunicatio maior. & in 2. 2. q 12. ar. 2.
Idemque Syluеſt. in conflatorio Epiſtolarum vbi
vidit Turrecrematam, à priori ſententia diſceſſit;
quod & Nauarr. fecit in vltima impreſſione Man.
cap. 3. num. 8. & cap. 27. nu. 35. & ſimiliter Couarr.
prælleg. in cap. Alma mater, par. 1. §. 2. nu. 9. verſ.
47 Supereſt igitur. Fatetur magis receptam eſſe in
Chiſtiano Orbe Martini V. & Conſtantienſis Con-
ſtitutionem. Vnde refert Auila in tract. de Cenſ.
diſput. 2. dub 2. verſ. Secunda opinio, in Anglia, &
Germania Catholicos tutò cum notoriè hæreti-
cis communicare; nam non dicuntur nominatim
denunciati ex eo quod in Bulla Cœnæ feratur cen-
ſura in ſchiſmaticos generaliter nõ nominatis per-
ſonis, vt animaduertit Sot. in 4. diſt. 22. quæſt. 1.
art. 4. verſ. In iſta quæſtione vſque ad verſ. Quod ſi
arguas. Sed ad hoc vt dicantur non tolerati ne-
ceſſe eſt, vt notentur cenſura expreſſo nomine pro-
prio, aut aliquot appoſitis ſignis, quæ certè, & abſ-
que vllo dubio eum, qui excommunicatur, ſigni-
ficent, & demonſtrent, ſecundum Couarr. in d. c.
Alma mater, §. 2. num. 8. & ante eum gloſ. in
Clem. 1. in verb. Nominatim, de vita, & honeſt.
48 cleric. quæ communiter illic recipitur. Non ob-
ſtat quòd prædicta Conſtitutio Ad vitandum ad
eum modum, quo condita fuit in Concilio Baſi-
leenſi, poſtea ad litteram repetita fuerit, & inno-
uata in Concilio Moguntino cap. 104. anno 1549.
49 vt patet tom. 4. Conciliorum, p. 2. pag. 168. Quo-
niam hæc Synodus fuit prouincialis ſub Sebaſtia-
no Archiepiſcopo, nec apparet confirmata per Se-
dem Apoſtolicam; Vnde nullatenus derogauit
Conſtitutioni editæ in generali Cõcilio Conſtan-
tienſe, text. eſt in cap. Quod ſuper his, & ibi dixi,
de maior. & obed. & cenſuit S. Congregatio Con-
cilij ſuperioribus annis in cauſa Concilij prouin-

rialis Gneſnenſis; & ad ſummum hæc Conſtitutio
ſeruanda eſſet ſolummodo in prouincia Moguntina, extra quam Synodus iuriſdictionem nõ habet, cap. Decernimus, 3.q.9. cap. Cum ſit, de Iudæis, cap. 1. & per tot. 13. diſt. gloſ. & DD. in cap.
50 Domino Sancto. 50. diſt. Sequitur hic, vt Epiſcopi
ſchiſmatici ex recepta omnium ſententia tanquã
excommunicati tolerati, ideſt non nominatim
denunciati actus iuriſdictionis validè exerceãt, ac
beneficia conferant, vt in ſpecie de collationibus
beneficiorum poſt Concilium Cõſtantienſe adno-
51 tauit Sot. loco cit. verſ. Primum enim. Ratio eſt,
quia fit ab Epiſcopo ratione publici muneris, &
valent actus, qui geruntur publici muneris authoritate ab excommunicatis dum tolerãtur, cap. Ad
probandum, vbi Felin. de re iudic. Abb. & alij in
cap. Veritatis, de dolo, & contum. Et in terminis
Conſtantienſis Concilij tradit Sarnen. in tractatu
expectatiuarum, num. 60. & Couarr. in d. c. Alma
mater, par. 1. §. 7. num. 9. Suarez tom. 5. de Cenſur.
diſp. 14. ſect. 2. num. 3. & Sayr. in eod. tract. lib. 2.
52 cap. 6. nu. 8. Itaque cum Vuladicæ, vt initio probauimus ſint veri Epiſcopi Ruthenorum, & tanquam tolerati, ideſt non denunciati nominatim,
poſſint actus iuriſdictionis exercere, & beneficia
eccleſiaſtica conferre: neceſſariò videtur ſequi, vt
quantum in ipſis eſt. Popones ab eis inſtituti in
poſſeſſione beneficij curati ſint veri Ruthenorum
Parochi, & conſequenter valida ſint matrimonia
coram eis, & duobus teſtibus contracta: Neque
enim aliud exigit Tridentinum Concilium in c. 1.
ſeſſ. 24. de reform. matrim.

53 Sed his non obſtantibus ſub cenſura Eccleſiæ
exiſtimo irrita omnino eſſe huiuſmodi coniugia;
& moueor præcipuè ex tribus fundamentis.
Primum fundamentum eſt, quia Conſtitutio Conſtantienſis Concilij qua parte habilitat Catholicos ad communicandum cum notoriè excommunicatis, dummodo non ſint denunciati, aut notorij clericorum percuſſores, fuit abrogata per contrariam Conſtitutionem Concilij Lateranenſis ſub
Leone X. quod vt euidentiùs appareat, expen-
54 denda ſunt verba vtriuſq; Conſtitutionis. Et quidem tenor Conſtantienſis ad eum modum, quo
refertur, à S. Antonin. Felin. Syluеſ. & Soto locis ſupracit. num. 39. Talis eſt, videlicet. [Ad euitanda ſcandala, & multa pericula, quæ conſcientijs
timoratis contingere poſſent, Chriſtifidelibus miſericorditer indulgemus, vt nemo deinceps à cõmunione alicuius in Sacramentorum adminiſtratione, vel receptione, aut alijs quibuſcumque diuinis, vel extra prætextu cuiuſcumque ſententiæ,
aut cenſuræ eccleſiaſticæ, ſeu ſuſpenſionis, aut prohibitionis ab homine, vel à iure generaliter promulgatæ teneatur abſtinere, vel aliquem vitare,
vel interdictum Eccleſiaſticum obſeruare, niſi ſententia prohibitio, ſuſpenſio, vel cenſura huiuſmodi
fuerit in, vel contra perſonam, Collegium, Vniuerſitatem, Eccleſiam, aut locum certum, aut certam à iudice publicata, & denunciata ſpecialiter,
& expreſsè, Conſtitutionibus Apoſtolicis, & alijs
in contrarium facientibus non obſtantibus quibuſcumque, ſaluo ſi quem pro ſacrilega manuum
in clericos iniectione ſententiam latam à Canone
adeò notoriè conſtiterit incidiſſe, vt factum non
poſſit aliqua tergiuerſatione celari, nec aliquo
ſuffragio excuſari: nam à communione illius, licèt denũtiatus non fuerit, volumus abſtineri iuxta
canonicas ſanctiones.] Hactenus verba Conſtitutionis Conſtantienſis, ex quibus apparet non eſſe vitandos notoriè excõmunicatos, niſi ſint ſpecialiter denunciati, aut notorium ſurgat ex violenta manuũ iniectione in clericos, vt relatis verbis S. Antonini ſub nomine Archiepiſcopi Florentini, & Angeli in ver. Excommunicatio, 8. in proprijs terminis declarat Decius in c. A nobis, n. 21.
verſ. Adde verò, de except. & Couar. in d. c. Alma
mater, par. 1. §. 2. num. 7. verſ. Ex quibus ſatis apparet. [Etenim in Conſtitutione prædicta ſolum excipitur vnus caſus notorius, videlicet violentæ
manuum iniectionis in clericum: ergo in alijs caſibus regula videtur generaliter habere locum,
quia exceptio facta in vno caſu, videtur confirmare regulam in alijs, cap. 2. de coniug lepros. c. Dominus, 32. q. 7. & notat Bartol. in l. Quæſitum,
§. Denique, ff. de fund. inſtruct. Nec obſtat quod
in facto notorio non requiratur denunciatio; quia
procedit de iure communi; ſecus attenta prædicta Conſtitutione] Hæc Decius, vbi etiam ſaluat
Abbatem in Clemen. 2. de ſenten. excomm. quod
ſit intelligendus iuxta Conſtitutionem, quam allegat, ideſt Baſileenſem, vt patet ex dictis ſupra
num. 44.

55 Conſtitutio verò Concilij Lateranenſis habetur ſeſſ. 11. in §. Statuimus inſuper, vt ad vitandum
ſcandala, tom. 4. Conciliorum p. 2. pag. 117. col. 2.
& concordat de verbo ad verbum cum Conſtitutione edita Conſtantiæ, vſque ad verſ. Saluo, &c.
Sed poſtea vbi Cõſtantienſis excipit notorios clericorum percuſſores; hæc Lateranen. excipit generaliter omnes notoriè excõmunicatos his verbis. [Aut ſi ita notoriè in excommunicationis
ſententiam conſtiterit incidiſſe, quod nulla poſſit
tergiuerſatione celari, aut aliquo iuris ſuffragio
excuſari: nam à communione illius abſtineri vo-
56 lumus iuxta canonicas ſanctiones.] Hæc ibi. Quæ
clauſula manifeſtè opponitur clauſulæ Conſtitutionis præcedẽtis, In illa enim Catholici habilitãtur ad communicandum cum excommunicatis
etiam notoriè ante denunciationem, niſi ſint notoriè excommunicati propter ſacrilegam manuum iniectionem in clericos: in hac verò prohibẽtur communicare indiſtinctè cum omnibus excommunicatis etiam non denunciatis, quorum
crimen eſt adeò notorium, vt nulla poſſit tergiuerſatione celari, iuxta text in cap. Tua nos, & c. fin.
de cohabitat. clericor. & muliet. Ergo hac in parte
Conſtitutio Lateranenſis tamquam poſterior derogauit contrariæ Conſtantienſi, licèt illius nullã
fecerit mentionem, vt eſt tex. in cap. 1. vbi id notant gloſ. Archid. Io. Mon. Io. Andr. Gemin. & reliqui omnes, de Conſtit. lib. 6. Et de Conſtitutionibus Conciliaribus, quæ inuicem aduerſantur, tradunt Turrecr. & Præpoſ. in cap. Domino Sancto,
50. diſt. & dixi in c. Nonnulli, de reſcript. Et pro
hac ſententia allegari poſſunt Abb. Piſanella, Felin. Syluеſt. Nauarr. & Couarr. citati ſupra nu. 41.
& 44. Hi enim authores, cùm in terminis Conſtitutionis Baſileenſis teneant notoriè excommunicatos eſſe vitandos, etiamſi non fuerint ſpecialiter denuntiati; vtique exiſtimandi ſunt idem ſentire in terminis Conſtitutionis Lateranenſis, quæ
de verbo ad verbum concordat cum Baſileenſi.
Et quamuis Syluеſ. & Nauarr. poſtea ſe retractauerint; id tamen fecerũt, quia ex teſtimonio Turrecr. intellexerunt acta Concilij Baſileenſis fuiſſe

innalida, vt dictum eſt ſupra n.49. Quo fundamen-
to ceſſante, prout ceſſat in Conſtitutione Concilij
Lateranenſis, quæ eſt eadem cum Baſileenſi; iudi-
candi ſunt in priori ſententia perſiſtere. Atque
57 hinc ſequitur, vt Vuladicæ, & Popones Ruteni,
quorum ſchiſma eſt adeò notorium, vt nulla poſſit
tergiuerſatione celari; hodie dicantur excommu-
nicati non tolerati ex prædicta Conſtitutione Cō-
cilij Lateranenſis, ad quam DD. noſtri non viden-
tur aduertiſſe; ac ſubinde innalidæ ſint collatio-
58 nes parochialium eccleſiarum; tum ex parte ipſius
collatoris, vt de ſchiſmaticis eſt caſus hic, vbi ir-
ritæ decernuntur collationes beneficiorū à ſchiſ-
maticis factæ: & de collatore excommunicato eſt
59 tex. in cap. vn. Ne ſedi vac. lib. 6. vbi id notant glo.
in ver. Maioris, Gemin. & Anchar. nu. 2. Franc. iti-
60 dem nu. 2. vbi rationem reddit quia parificatur
Prælatus naturaliter mortuus, & excommunica-
tus: & de excommunicato non tolerato, qualis
eſt notorius, aut etiam publicus declarant Imola
in cap. Veritatis, n. 17 de dol. & contum. Abb. in c.
Si verò, n. 9. de ſent. excomm. & Socin. in c. Sacris,
n. 88. eod. tit. tum ex parte collatoris, ſeu prouiſi;
collatio enim beneficij facta ſchiſmatico, ſeu hæ-
retico eſt ipſo iure nulla, ex cap. 2. de bær:r, lib. 6.
quemadmodum & facta excommunicato, cap. Po-
ſtulaſtis, de Cler. excomm. miniſt. & patebit in ter-
tio prox. fundamento: & ſucceſſiuè irrita ſunt ma-
trimonia corā Poponibus celebrata, cùm non ſi.t
veri contrahentium parochi, vt pro forma requi-
rirut ex decreto d. cap. 1. verſ. Qui aliter quam præ-
ſente parocho, ſeſſ. 24. de refor. matrim.

61 Neque obſtat quod ex conſuetudine iam re-
ceptum ſit vt ad præſcriptum Conſtitutionis Con-
ſtantienſis non habeantur pro excommunicatis
non toleratis niſi nominatim denunciati, & noto-
rij percuſſores Clericorum, vt teſtantur Soto, &
Couarr. locis citatis, & alij Doctores paſſim.

Nam reſpondetur, huiuſmodi conſuetudinem
aduerſari antedictæ Conſtitutioni Concilij Late-
ranenſis, vt oſtenſum eſt ſupra à n. 53. ac proinde
non valere, vt in terminis alterius Concilij Late-
ranenſis ſub Innocentio III. etiam in materia ad
Fidem non pertinente docet Hoſt. in c. Cum laicis,
n. 11. de reb. Eccleſ. non alienan. vbi ait illud eſſe
Concilium generale, quod eſt obſeruandum ſicut
Euangelium, cap. Sicut, 15. diſt. ergo non valet
contraria conſuetudo, cap. fin. de conſuet. & cap.
fin. de præſcript. & Hoſtienſem totidem verbis re-
ferunt, & ſequuntur ibi Io. Andr. nu. 3. in fin. verſ.
Hoc enim eſt Concilium generale ſeruandum vt
Euangelium: ergo non valet conſuetudo contra-
ria. Et Card. n. 7. verſ. Hoc enim eſt Concilium,
Bald. in tit. de pace Conſtan. col. 4. in ver. Mos Ro-
manorum ſub n. 22. in fin. Iaſ. in l. De quibus, col. 13
n. 54. verſ. Addo quod eodem modo nihil valet cō-
ſuetudo aliquid introducens contra Concilia ge-
neralia, ff. de leg. & Rocchus de Curt. in tract. de
conſuet. n. 546. verſ. Secundo limita: quorum ſen-
tentiam meo tempore ſecuta eſt Sacra Congrega-
tio Concilij in cauſa Mediolanen. priuilegij fori,
vt dixi in d. cap. Cum laicis.

62 Præterea participatio in diuinis cum excom-
municatis non toleratis, quales ex prædicta Con-
ſtitutione Lateranēſi ſunt omnes notoriè excom-
municati, eſt culpa mortalis, vt eſt textus in cap.
Sacris, ſupra de his, quæ vi, metuſue eau. Vbi In-
nocentius III. decidit eum, qui per metum indu-
citur ad communicandum cum excommunicato
incidere in excommunicationem; & ſubuertit ra-
tionem, quia licèt metus attenuet culpam, quia
tamen non eam prorſus excludit, cùm pro nullo
metu debeat quis mortale peccatum incurrere,
excommunicationis labe credimus inquinari: ad
idem textus in cap. Rogo, 11. q. 3. ibi: [Ne cuiquam
ſacerdoti ſupraſcripto Maximo communicanti
contra animam ſuam quiſquam veſtrum commu-
nicare præſumat.] vbi gloſ. poſt Hug. exponit ver-
bum illud, ***communicanti***, ideſt in ſacris, concor-
dat text. in cap. Exceptionem ibi, ***in periculum ani-
mæ***, de except. & quamuis valde ſit controuer-
ſum inter Doctores an participatio extra diuina
ſit venialis, quod fusè examinat Archid. in d. cap.
Rogo, & Io. Andr. in d. cap. Sacris; tamen in diui-
nis conſentiunt omnes eſſe mortalem, vt poſt D.
Thomam, quem citant, concludunt Archid. & Io.
Andr. cum quibus tranſeunt communiter DD. lo-
cis citatis, & Nauarr. in Manual. cap. 27. nu 29 &
63 30. Quod conuincitur ex eo, quod ſic communi-
cantes excommunicantur maiori excommunica-
tione, cap. Significauit, de ſent. excomm. gloſ. in
cap. Statuimus, in ver. Conſtitutionibus, eod. tit. in
6. maior autem excommunicatio non infligitur
niſi pro peccato mortali, cap. Nemo Epiſcoporum
11. q. 3. ſecundum Archid. & Io. Andr. vbi ſupra.

64 Quinimo non deſunt Theologi, qui putent eſſe
culpam lethalem communicare in ſacris cum hæ-
reticis, & excommunicatis etiam toleratis, prout
in terminis Conſtitutionis Conſtantienſis, Ad eui-
tanda, de communicantibus cum excommunica-
tis non denunciatis, nec notorijs Clericorum per-
cuſſoribus cenſet ex recentioribus Suarez in 3. p.
q. 63. art. 4. diſp. 18. ſect. 1. col. 5. littera B. [Quia,
inquit, quamuis ex ratione excommunicationis
ſolùm aſtringantur fideles vitare excommunicatū
denunciatum, aut notorium Clericorum percuſ-
ſorem; ac proinde ab alijs excommunicatis inter-
dicatur illis recipere ſacramenta. At ex vi legis
charitatis de vitando ſcandalo, & generalis obli-
gationis non cooperandi ad peccatum alterius,
obligantur fideles ad non petendum, nec reci-
piendum ſacramenta à miniſtro quomodocumq;
excommunicato eo quod ille peccat miniſtrādo]
Neque hæc obligatio cùm naturalis ſit, potuit per
decretum Concilij Cōſtantienſis auferri: & quam-
uis in hoc articulo alij aliter ſentiant, vt Sanchez
de matrim. lib. 7. diſp. 9. n. 7. & ſeqq. tamen extra
controuerſiam eſt, ſemota Conſtitutione Conſtan-
tienſi, eſſe mortalem culpam communicare in ſa-
cris cum notoriè excommunicatis. Ergo conſue-
tudo contraria non valet, quia eſt irrationabilis,
65 & nutritiua peccati, cap. fin. de conſuet. cap. Flagi-
tia, 32. q. 7. Io. Andr. in cap. Extirpandæ, in verb.
Conſuetudine, de præben. Feder. de Sen. conſ. 275.
Caſus talis eſt in ſtatuto, in princ. Calder. conſ. 42.
de conſuet. Cum enim tanto ſint grauiora pec-
cata, quanto diutius infelicem animam detinent
alligatam, nemo ſanæ mentis intelligit, iuri, cuius
tranſgreſſio periculum ſalutis inducit, quarumque
conſuetudine, quæ dicenda eſt potius corruptela,
poſſe aliquatenus derogari; vt legitur in eod. c. fin.

Accedit quod cum hæc communicatio in diui-
nis annexam habeat excommunicationem maio-
rem, vt proximè dictum eſt; etiam ex hoc capite
non poteſt validè introduci contraria conſuetudo,
quia contrafacientes ſtatim incidunt in pœnam, &
in

Digitized by Google

in factum damnatum, cap.Audiuimus, 24. qu. 1. Hoſt.in cap.1.n.6.verſ.Sed quæritur an Prælati, ſupra de tregua, & pace, Alphonſ. à Caſtro de pot. legis pœnal. lib.2. cap. 12. poſt primam concluſionem.

Concluditur ergo ex decreto Concilij Lateranenſis Ruthenos tamquam notoriè ſchiſmaticos eſſe excommunicatos non toleratos, non obſtante Conſtitutione Conſtantienſi, & contraria conſuetudine; ac propterea nullas eſſe collationes parochialium ab eis factas actiuè, & paſſiuè, & conſequenter irrita eſſe matrimonia coram Popis celebrata. Cogitandum eſt tamen an prædicta Conſtitutio Lateranenſis cùm reperiatur inſerta in concordatis inter Leonem X. & Franciſcum I. habeat locum, & ſeruanda ſit extra Regnum Franciæ; generaliter enim tenendum eſſe videtur adnotatum in cap.penult.in marg.ad gloſ.2. de Cler. excomm. miniſtr.

66 Secundum fundamentum nullitatis matrimonij deducitur ab Extrauaganti Pauli IV. Cum ex Apoſtolatus, edita 15.Kalen. Martij 1559. in qua ſtatuitur vt hæretici, & ſchiſmatici vltra ſententias, & pœnas à varijs Pontificibus inflictas ſint ipſo iure priuati omnibus Eccleſijs etiam Cathedralibus, Metropolitanis, Patriarchalibus, ac quibuſcumque dignitatibus, & beneficijs eccleſiaſticis.

67 Quæ quidem Conſtitutio ad incurrendam ſupradictam pœnam priuationis, non requirit vt hæretici, vel ſchiſmatici ſint publicè, & nominatim denunciati: & in hoc videntur addere Decretal.Innocentij III.in cap. Excommunicamus, §.Credentes, de hæret. nec loquitur tantummodo de confeſſis, vel conuictis, ſicut loquitur cap. Ad abolendam, eod. tit. ſed etiam de deprehenſis in crimine hæreſis, vel ſchiſmatis. Quinimo in §. Adijcientes, diſponit vt [Si vllo vnquam tempore apparuerit aliquem Epiſcopum etiam pro Archiepiſcopo, Patriarcha, vel Primate ſe gerentem ante eius promotionem à fide Catholica deuiaſſe, aut in aliquam hæreſim incidiſſe, ſeu ſchiſma incurriſſe; promotio de eo facta irrita, atque inanis exiſtat, nec conualeſcat per ſuſceptionem muneris, conſecrationis, aut ſubſecutam regiminis, & adminiſtrationis profeſſionem, vel cuiſuis temporis curſum, nec pro legitima in aliqua ſui parte habeatur, nullamque talibus in Epiſcopos, ſeu Archiepiſcopos, vel Patriarchas, aut Primates promotis in ſpiritualibus, vel temporalibus adminiſtrandi facultatem tribuere cenſeatur, ſed omnia, & ſingula per eos quomodolibet geſta, & adminiſtrata, ac inde ſequuta quæcumq; viribus careant, & nullam prorſus firmitatem, nec ius alicui tribuant, ſintque ipſi ſic promoti eo ipſo abſque alia deſuper declaratione facienda omni dignitate, loco, titulo, honore, officio, authoritate, & poteſtate priuari.]

Quo loco ponderandum eſt illud verbum, *apparuerit*, quod propriè verificatur in Græcis noſtri temporis, quorum hæreſis, & ſchiſma notoriũ eſt, cap.Tua nos, & cap.fin.de cohabit.Clericor.& mulier.cum præſertim etiam ex præſumptionibus aliquid dicatur apparere, vt eſt tex.in cap.Scribã, de præſumpr. Similiter ponderanda ſunt illa ver-
68 ba, *abſque alia declaratione*: nam etſi verba hæc regulariter non excludant declaratoriam ſuper facto, cap.Cum ſecundum, de hæret. in 6. l. Eius qui delatorem, vbi Bart. ff.de iure fiſci, Anchar.in Clem.1.in 6.notab.de pœnis: tamen nec declaratoria facti requiritur vbi crimen eſt notorium, cap.Peruenit, & ibi Abb.de appel.Innoc.in cap. In Lateranenſi,n.1.verſ. Niſi fortè eſſet notoria horũ participatio, de præb. cum quo tranſeunt ibi communiter DD.Felin.in cap.Rodulphus,nu.37. verſ. Limita primo, & n.39.verſ.Salua veritate, de reſcr. hæc enim tria æquiparantur, iudicis denunciatio, propria confeſſio, & rei euidentia, vt eſt caſus in d.cap.fin.de cohabit. Cler. & mulier. & eo magis, quia prædicta Conſtitutio Pauli IV. in §. Et inſuper, vtitur illis verbis: eo ipſo abſque aliquo iuris, aut facti miniſterio. Denique expendenda ſunt verba, *nullam prorſus firmitatem, nec ius alieni tribuant*: quæ clarè oſtendunt prouiſiones huiuſmodi eſſe nullas non ſolùm in fauorem ſchiſmaticorum, ſed etiam Catholicorum.

69 Ac propterea Pius V. in Conſtitutione incip. Cum ex Apoſtolatus, edita 6.Kal.Februarij 1567. reſeruauit Sedi Apoſtolicæ beneficia propter hæreſim vacantia, declarauitque illa non comprehẽdi in impetrationibus, in quibus modus vacationis propter crimen hæreſis non ſit expreſſus. Et
70 ſubinde Gregorius XIII. in Conſtitutione, In Eccleſijs, edita Idibus Nouembris 1580.decreuit diſpoſitiones beneficiorum factas Apoſtolica, vel ordinaria auctoritate, in perſonam hæreticorum, aut ab eis deſcendentium vires, & effectum non habere, & beneficia huiuſmodi vt prius vacare, & ſub priori affectione, vel reſeruatione manere, & & alia nondum reſeruata, neque effecta ad nouam Romani Pontificis diſpoſitionem tantùm pertinere, eaque ab alijs idoneis ab ipſa Sede dumtaxat liberè impetrari poſſe. Quamobrem eſto, Con-
71 cilium Conſtantienſe habilitaſſet ſchiſmaticos ad beneficia conferenda, vel obtinenda, & illius diſpoſitio ſublata non eſſet ex Concilio Lateranenſi; tamen cum in hoc contrarium decernant Paulus IV. Pius V. & Gregorius XIII. ſtandum erit illorũ Extrauagantibus tamquam poſterioribus. Ad hoc enim vt Conſtitutio poſterior tollat priorem conciliarem non eſt opus vt ſpecialiter deroget Concilio generali, quia hæc derogatio requiritur tantum in priuilegijs, & litteris gratiæ, iuxta textum in cap.Ex parte, de Capell. Monach. & cap.Eam te, de ætat. & qualit. non autem in Conſtitutionibus, quæ fiunt per modum legis vniuerſalis, vt eſt caſus in cap.1. vbi gloſ. Arch. & omnes notant, de Conſtit.in 6.& dixi latè in cap. Nonnulli, n. 29. ſupra de reſcript.

72 Vltimum fundamentum nullitatis matrimonij eſt, quia etſi Conſtitutio Conſtantienſis remaneret in ſuo robore, nec ſublata eſſet per poſteriores Conſtitutiones; tamen lata fuit ad vitanda ſcandala, & conſulendum timoratis conſcientijs eorũ, qui cum excommunicatis communicabant. Hi enim ſi ſint Catholici ex dicta Conſtitutione, ſacramenta, & beneficiorum collationes validè recipiunt ab excommunicatis toleratis. Verùm per hoc nullum ius ipſis excommunicatis tribuitur, vt ibi declaratur in fine in hæc verba: [Per hoc tamen huiuſmodi excommunicatos, ſuſpenſos, interdictos, ſeu prohibitos non intendimus in aliquos releuare, nec eis quomodolibet ſuffragari.] Quæ clauſula poſtea fuit ad litteram repetita tam in Concilio Baſileenſi, & Maguntino, quã in Lateranenſi. Ergo quantum pertinet ad ipſos

excommunicatos, & illorum fauorem, eum te-
neantur abſtinere ab his, quæ excommunicatis à
Sacris Canonibus ſunt interdicta, vt in terminis
prædictæ Conſtitutionis poſt S. Antonin. quem ci-
tat, tradit Syluеſt. excomm. 5. n. 8. verſ. Sed hoc nõ
habetur ex textu, Couarr. in c. Alma mater. par. 1.
§. 2. n. 11. Nauarr. in Manual. c. 27 n. 35. verſ. Nota
ſecundò, hinc ſequitur vt prouiſiones Parochia-
lium Eccleſiarum tam actiuæ, quàm paſſiuæ nul-
lam habeant roboris firmitatem: nam cù excom-
municati etiam non denunciati in nullo iuuentur,
ex prædicta Conſtitutione vtique ſubijciuntur per
73 omnia diſpoſitioni iuris communis. De iure cõ-
muni autem collatio beneficij facta excommuni-
cato quales ſunt hodie omnes ſchiſmatici ſaltem
ex Bulla Cœnæ Domini, irrita eſt ipſo iure, & eſt
caſus in cap. Poſtulaſti, vt oſtenſum eſt ſupra in 4.
not. de Cler. excom. miniſtr. vbi Innoc III. [Cum,
inquit, excommunicatis communicari non de-
beat, Clericis excommunicationis vinculo inno-
datis eccleſiaſtica beneficia conferri non poſſunt,
nec illi valent ea licitè retinere.] Ad idem tex. in
cap. Poſt ceſſionem, de probat. & tradũt DD. vtro-
bique, & Selua, de beneſ. 3. p. q. 4. & Caputaq. de-
74 ciſ. 305. p. 2. n. 6. & 10. idque procedit non modo
ante denunciationem, vt probatur in d. cap. Po-
ſtulaſtis, iuncto ea. Cum non ab homine, de ſent.
excomm. ſed etiamſi excommunicatio ſit occul-
75 ta: adeout nec in foro conſcientiæ, beneficium
excommunicato collatum poſſit ab ipſo retineri,
vt patet ex littera d. c. Poſtulaſti ibi; [nec illi valẽt
ea licitè retinere.] vbi id not. Rebuff. in gloſ. in
76 ver. Retinere, n. 62. Ac propterea in litteris Apo-
ſtolicis prouiſionum ad validandam gratiam in
fauorem excommunicati non denunciati ex ſtylo
apponi ſolet clauſula abſolutionis à cenſuris ad
effectum gratiæ dumtaxat conſequendum per illa
verba, *Teque à quibuſuis, &c.* vt per Felin. in cap.
Apoſtolicæ, in princip. de except. Staphil. de litte-
ris gratiæ, tit. de vi, & effectu clauſularum, §. 1. à n. 7
Boer. deciſ. 290. Rebuff. in praxi in forma, & decla-
ratione nouæ prouiſionis, in ver. Teque abſoluen-
tes, & in concord. in forma mandati Apoſtolici,
verb. Quauis occaſione, Mãdoſ. de Signatura gra-
tiæ, tit. de prouiſion. verſ. Clauſula Et cum abſolu-
tione, Nauarr. in c. Ita quorumdam, de Iudæis in
11. notab & in Manual. c. 27. n. 22. verſ. Decimoter-
tiò annullat reſcripta. Ratio huius concluſionis
eſt, quia in his quæ non geruntur ratione publici
officij, ſicuti eſt beneficium obtinere, nulla eſt
differentia inter excommunicatum publicum, &
occultum, Abb in c. Ad probandum, n. 12. & 13. de
re iudic. & latiùs patebit infra in 2. reſponſione ad
77 quartam oppoſit. n. 137. Similiter collatio bene-
ficij facta hæretico, quales eſſe ſchiſmaticos noſtri
temporis oſtenſum eſt ſupra n. 16. eſt ipſo iure nul-
la ex Decretal. Alexandri V. in c. 2. §. Hæretici, de
hæret. lib. 6. ibi: [Ad nullum eccleſiaſticum benefi-
cium admittantur; quod ſi ſecus actum fuerit, de-
cernimus irritũ, & inane.] Vnde hæreticos huiuſ-
modi eſſe irregulares, & inhabiles ad beneficia
obtinenda ſcripſit Specul. tit. de diſpenſat. §. iuxta
n. 16. verſ. Dicens quod eſt irregularis hæreticus,
& ſequuntur Felin. in c. Eam te, de reſcr. n. 12. in 1.
limitat. Lambert. de iurepatr. in 1. p. lib. 1 q. 7. ar. 4.
n. 26. Mandoſ. de Signatura gratiæ, tit. de abſolu-
tione ab hæreſi, in princip. Maiolus de irregular.
lib. 5. cap. 45. n. 1. & 2. Nauarr. in Man. cap. 27. n. 205
verſ. Tertio dico, per text. in cap. Si quis omnem
1. q. 7 & d. §. Hæretici. Ad idẽ text. in cap. Nos
conſuetudinem, 12. diſt. ibi: [Exceptis ijs, qui ex
Donatiſtis ad Epiſcopatum peruenirunt, quos pro-
uehi ad Primatus dignitatum modis omnibus
prohibemus.] & ibi gloſ. fin. & in cap. Quia dili-
gentia, de elect. vbi ſi ſchiſmaticus ad vnionem
Eccleſiæ reuerſus eligitur in Epiſcopum, electio
non tenet: & quamuis nonnulli contradicant in
hæretico occulto, & ad fidem conuerſo, vt apud
Sayrum de Cenſur. lib. 7. cap. 12. num. 16. tamen
vbi crimen eſt publicum, & multò magis vbi eſt
notorium, & ante emendationem, vt hoc caſu;
omnes conueniunt hæreticos eſſe irregulares, &
inhabiles ad beneficia, iuxta text. in d. §. Hæretici,
& quidem ea inhabilitate, quæ non ſolùm titu-
lum, ſed etiam poſſeſſionem inficit, ac nudam
detentionem, cap. Quo iure, & ibi gloſ. & Turre-
crem. 8. diſt. Gomeſ. in reg. de Annali q. 51. verſ. Li-
78 mitatur tamen. Propterea nullitas collationis
ſurgit hoc caſu etiam ex defectu poteſtatis colla-
toris, quia Epiſcopi excommunicati, quales ſunt
Rutheni per cap. Excommunicamus, 1. & 2. &
cap. Ad abolendam, de hæret. & Bullam Cœnæ
Domini, vt latius dictum eſt ſupra in 4. notabili
etiam ante denunciationem ſunt deſtituti omni
prorſus facultate beneficia conferendi, vt dixit
Rota coram Cæſare de Graſſ. deciſ. 198. nu. 12. &
num. 20. & eſt text. in cap. Vnico, & ibi Doctores,
ne ſede vacan. lib. 6. Et propterea in cauſa Aſſi-
ſien. Canonicatus 25. Iunij 1599. coram Gypſio
fuit reſolutum collationem factam ab Epiſcopo
ſuſpenſo, à collatione beneficiorum ex eo quod
beneficium vacans per reſignationem contulit
conſanguineo reſignantis, ex Conſtitutione 58.
Pij V. eſſe nullam, & ſic eſſe iuſtificatam gratiam
illius, qui impetrauit dictum Canonicatum ab
Epiſcopo collatum, narrando illum eſſe ſuſpen-
ſum à collatione, qui tamen non erat ſuſpenſus
denunciatus, vt refert Garzia de benefic. p. 5. ca. 4.
79 num. 326. Quinimo id procedere etiam in occul-
tè excommunicato cenſuit Rota in recentior. de-
ciſ. 534. num. 2. par. 1. Et quamuis hoc non tranſ-
eat abſque difficultate, per ea quæ dicentur in-
fra num. 126. & ſeqq. tamen vbi excommunica-
tio eſt non ſolùm publica, ſed etiam notoria, vt
in caſu præſenti, extra controuerſiam eſt colla-
tionem eſſe nullam, Anchar. in cap. Nihil, quæſt.
4. in fin. de elect. & eodem modo irrita eſt col-
latio facta ab Epiſcopo ſchiſmatico, vt eſt textus
hic, & in cap. fin. infra eod. Si igitur de iure com-
80 muni inualidæ ſunt collationes beneficiorum
tam ex defectu poteſtatis collatorum, quàm ex
inhabilitate obtinentium propter notorium vi-
tium ſchiſmatis, & excommunicationis; & Epi-
ſcopi, & ſacerdotes Rutheni tamquam notoriè
ſchiſmatici, & excommunicati in nihilo releuan-
tur ex Conſtitutione edita Conſtantiæ: manifeſtè
hinc apparet non valere matrimonia contracta
coram Popis Ruthenis. Irritum enim eſt matri-
monium celebratum coram Parocho palam in-
truſo, ac titulum non habente, vt poſt Concilium
Tridentinum cenſent Henriquez de matrim. lib.
11. cap. 3. num. 4. Manuel in ſumm. tom. 1. cap. 219.
nu. 8 in ſecunda edit. & poſt eos Sanchez de ma-
trimon. lib. 3. diſput. 22. nu. 60 & alij recentiores.
81 Nec refert quòd valeat matrimonium contra-
ctum coram Parocho excommunicato etiam de-
nun-

Digitized by Google

nunciato, vt reſpondit S. Congregatio Concilij tē-
pore Cardinalis Matthæire diligenter examina-
ta: Quia id procedit in excommunicato, qui aliàs
ſit verus Parochus. Ita enim colligitur ex votis
Cardinalium, qui vnanimes dixerunt excommu-
nicatum non deſinere eſſe Parochum, quia reti-
net beneficia priùs obtēta, licèt non poſſit acqui-
rere de nouo, cap. Cum bonæ memoriæ, de ætat.
& qualit. & d. c. Poſtulaſtis, de cler. excomm. mi-
niſtr. Sed Popones cum ob præcedentem excom-
municationem, & ſchiſma fuerint beneficiorum
incapaces, dici non poſſunt veri Parochi Ruthe-
82 norum. Ac propterea videtur reſpondendum non
valere matrimonia coram eis contracta ad inſtar
alterius deciſionis S. Congregationis, qua decla-
ratum fuit nullum eſſe matrimonium cōtractum
coram Parocho publico hæretico, ſi decretum
Concilij de reform. matr. ſeſſ. 24. cap. 1. Publica-
tum fuerat in parochia, & lapſi erant triginta dies
à die publicationis.

Sed contra hoc tertium, & vltimum fundamē-
tum multa, & grauia videntur vrgere.

83 Opponitur enim primò, Conſtitutio Conſtan-
tienſis, Ad euitanda, indulget Catholicis vt poſ-
ſint recipere Eccleſiaſtica Sacramenta, etiam ab
hæreticis, & ſchiſmaticis non denuntiatis ſecundū
Nauarr. conſ. 10. num. 2. de hæreticis, & de orat.
c. 22. in noua impreſſ. Gabriel. Sotum, Ledeſmam,
& Henriq. citatus à Sayro de Cenſur. lib. 2. cap. 12.
num. 2. Sed ab hæreticis, ſeu ſchiſmaticis Catholi-
ci Sacramenta recipere non poſſunt, niſi illi ha-
beant titulum canonicum parochialis Eccleſiæ,
cuius ratione Catholici ſunt eorum ſubditi, c. Ec-
cleſias, 13. q. 1. gloſ. 2. in c. Nec numerus, 10. q. 3.
84 Ergo ne indultum Catholicorum ſit inane, & elu-
ſorium contra cap. In his, de priuil. dicendum eſt
hæreticos, & ſchiſmaticos fuiſſe effectus habiles
etiam ad parochiales obtinendas, tamquam ne-
ceſſarium antecedens ad Sacramentorum admi-
niſtrationem, argum. l. Illud, ff. de acquir. hæred.
l. Ad rem mobilem, & l. Ad legatum, ff. de procur.
cap. Præterea, de off. Deleg. cum concord. de qui-
bus per gloſ. fin. in cap. 1. eodem tit. Generale eſt
enim in omni materia, vt in conceſſione conſe-
quentis includatur ſuum neceſſarium antecedens,
Iaſ. & Curt. iun. in l. 2. in princ. ff. de iuriſd. omn.
85 iudic. ita vt etiam tacita diſpenſatio inducatur ſu-
per defectu quando aliàs gratia nulla eſſet, vel ex
ea nulla vtilitas perciperetur, Oldrad. conſ. 332.
num. 8. verſ. Item de vnam, & plura hac de re cu-
mulant DD. in d. l. 2. Et in terminis noſtris ita
videtur tenere Gemin. conſ. 88. Innocen. in princ.
colum. 1. verſ. Nec obſtat ſi dicatur: vbi dicit poſt
Conſtitutionem Concilij Conſtantienſis non poſſe
obijci hæreticis, vel ſchiſmaticis quod priuati ſint
ſuis dignitatibus, & beneficijs, quia per dictam
Conſtitutionem præcluſa eſt via tale vitium obij-
ciendi. Et quamuis hoc dicat in argumentis; ta-
men in fine illius conſ. col. vlt. ſub num. 4. verſ. Nec
obſtat fundamētum in reſponſionibus ad obiecta
prædictam doctrinam non impugnat; quin potiùs
videtur tacitè approbare.

86 Verùm huic obiectioni reſpondetur prædictam
Conſtitutionem, Ad euitanda; dum tribuit facul-
tatem Catholicis recipiendi Sacramenta ab ex-
communicatis, in reliquis ſupponere terminos ha-
biles reſpectu excommunicatorum, ideſt ſecluſa
excommunicatione nullum aliud eis obſiſtere ca-
nonicum impedimentum text. eſt in cap vnic. de
ætat. & qualit. in 6. vbi indultum conceſſum Epi-
ſcopis diſpenſandi cum maioribus viginti annis ad
dignitates, & perſonatus curam animarum non
habentes intelligitur ſi aliud non obſtet canonicū,
ideſt, quia non ſunt illegitimi, non corpore vitiati,
non bigami, nec criminoſi, vt ibi explicat gloſ. in
ver. Canonicum; ad idem tex. in c. 1. de fil. Preſ-
byt. eod. lib. & generaliter tradunt Dec. in cap.
Cum omnes, in 2. lectura, num. 2. de Conſtit. Iaſ.
in l. 2. §. Prætor. nu. 3. ff. Qui ſatiſd. cogant. Cra-
uett. conſ. 307. Statutum, num. 2. Roland. à Valle
conſ. 61. num. 43. & ſeq. lib. 1. poſt Bart. in l. Si ter-
tius, in fin. ff de aqu. pluu. arcen. Et pluribus exem-
plis hanc regulam confirmat Iaſ. in d. §. Prætor.
89 Quocirca Conſtit. Concilij Conſtantienſis quoad
ordinum collationem, & iuriſdictionem ſupponit
Epiſcopos excommunicatos non ſolùm eſſe ritè, &
rectè conſecratos; & ſic habere poteſtatem ſacra-
mentalem; ſed etiam habere titulum canonicum
à Papa, qui ſolus poteſt promouere ad Epiſcopa-
les, & Archiepiſcopales, & alias maiores dignita-
tes, cap. 2. de præb. lib. 6. cap. 1. 22. diſt. Gemin. d.
conſ. 88. num. 3. & ſic habere poteſtatem etiam iu-
riſdictionalem ſecundum diſtinctionem D. Tho-
mæ in 2. 2. q. 39. art. 3.

88 Item ſupponit Epiſcopum eſſe Ordinarium eo-
rum, quibus vult ordines conferre, cùm non liceat
Ordines ſuſcipere niſi ab Epiſcopo originis, be-
neficij, vel domicilij, cap. Cum nullus, de tempor.
89 ordin. in 6. Nam ſublato etiam vinculo excom-
municationis, Epiſcopi non poſſunt non ſubditos
ordinare, aut in eos iuriſdictionem exercere, c. 3.
de Paroch. Vnde benè Innoc. hic num. 4. [Præ-
latus, inquit, intruſus non poteſt ſubditis, quibus
per intruſionem datus eſt Prælatus, cōferre ſacra-
menta, & conferendo non confert executionem,
non quia ſit ſuſpenſus, ſed quia non ſuis ſubditis
89 non poteſt executionem conferre.] Similiter
quod Confeſſiones ſacramentales reſpectu Sacer-
dotum prædicta Conſtitutio ſupponit eos non ſo-
lùm eſſe aliàs ritè, & rectè ordinatos, ſecundum
Nauarr. d. conſ. 10. de hæret. Sed etiam habere ti-
tulum canonicum parochialis Eccleſiæ, vel licen-
tiam proprij Sacerdotij iuxta textum in cap. Om-
nis, de pœnit. & remiſſ. & in cap 2. eod. tit. lib. 6.
Hoc eſt Papæ, vel Epiſcopi diœceſani, aut paro-
chialis Presbyteri vt legitur, & notatur in Extrau.
Vas electionis, de hæret. Eſt enim ſacramentalis
abſolutio actus iudicialis, qui in non ſubditum
validè exerceri non poteſt, vt eſt diffinitum à Tri-
dent. Synodo, de Sacramento Pœnitentiæ ſeſſ. 14.
cap. 7. de Caſuum reſeruat. Sed & quoad Sacra-
mēta Vnctionis extremę, vel Euchariſtiæ, aut Ma-
trimonij ſupponit excommunicatos illa admini-
ſtrantes, aut eſſe parochiales Presbyteros, aut ha-
bere ab illo ſpecialem licentiam, iuxta textum in
Clem. Religioſi, de priuil. Et in ſumma huiuſmodi
Conſtitutio hoc tantùm facit, ideſt habilitat Ca-
tholicos ad recipienda Sacramenta ab illis Sacer-
dotibus, qui ordinis executioné non habent pro-
pter excommunicationem, vel aliam prohibitio-
nem Eccleſiæ, vt latiùs dicam infra in reſponſione
ad ſecundam oppoſitionem. Et hoc ſolum impe-
dimentum auſert; canonicam verò inſtitutionem,
ac cæteras habilitates non ſupplet, ſed ſupponit, vt
ex prædictis patet.

91 Neque huic caſui applicatur doctrina in con-
tra-

Digitized by Google

gratium adducta, quod inducta ſit rehabilitatio, & validatio titulorum tanquam neceſſarium antecedens. Quandoquidem hæc doctrina procedit tantùm quando indultum aliàs nihil protſus operaretur; tunc enim Princeps cenſetur tacitè ſuper inhabilitate diſpenſare, nec alioquin videatur voluiſſe facere actum fruſtratorium. Secus autem eſt, quando gratia in aliqua parte poteſt operari effectum ſuũ, quia tunc diſpenſatio non inducitur
92 Ita declarat Oldradus in contrarium allegatus in d.conſ.332.num.8. Atque hoc caſu d. Conſtitutio Concilij Cõſtantienſis benè poteſt effectum ſuum ſortiri quoad Sacerdotes, qui ante excommunicationem in parochialibus Eccleſijs fuerunt canonicè intitulati: Hi enim per excommunicationem poſtea incurſam beneficijs antea canonicè obtentis non ſunt ipſo iure priuati, cap. Dilecti, de except. Imo nec ſunt priuandi per ſententiam, niſi per annum in excommunicatione inſorduerint, cap. Rurſus, 11.q.3. gloſ. fin. in cap. Cum bonæ, de ætat. & qualitat. Hoc igitur caſu licebit Catholicis in vim dictæ Conſtitutionis ſuſcipere ſacramẽta ab excommunicatis non denunciatis, quod ante Concilium Conſtantienſe non licebat, cap. Significauit, iuncto cap. Cum non ab homine, de ſent. excommunic. Præterea in aliis etiam caſibus eadem Conſtitutio operari poteſt effectum ſuum, vt dicetur infr. à num.103. vſque ad n. 113. Vnde nulla neceſſitas cogit inducendi tacitam diſpenſationem, aut reualidationem titulorum vt neceſſarium antecedens.

93 Nec aduerſatur authoritas Gemin. in contrarium citati d.conſ.88. col.1.verſ. Nec obſtat ſi dicatur, quia ipſe non loquitur de Conſtitutione Ad euitanda, de qua nunc agimus; ſed de alia Conſtitutione edita in Cõcilio Conſtantienſi, per quam reualidantur collationes, & tituli eorum, qui in Conciliabulo Piſano tamquam adhærentes Gregorio XIII. fuerunt depoſiti à ſuis dignitatibus, & damnati tamquam hæretici ad præſcriptum cap. Excommunicamus, §. Credentes, de hæret. Quo ſuppoſito, hæc Geminiani doctrina poteſt in oppoſitum retorqueri: nam idcirco in ſuo caſu contra validitatem titulorũ non potuit obiici vitium hæreſis, vel ſchiſmatis, quia à Concilio Conſtantienſi huiuſmodi defectus ſpecialiter ſanatus fuit mediante reualidatione titulorum: Ergo contrarium dicendum eſt in caſu præſenti, in quo Conſtitutio Ad euitanda, de titulorum defectu nullam facit mentionem.

94 Opponitur ſecundò; quamuis collatio dignitatum, & parochialium nulla ſit reſpectu Epiſcopi, & Sacerdotis ſchiſmatici, quia Conſtitutio Ad euitanda, non intendit releuare, neque iuuare ſic excommunicatos, &c. Tamen videtur ſuſtineri poſſe quatenus cõcernit fauorem Catholicorum; nam, vt inquit Sayrus præalleg. de Cenſur. lib.2.cap.12. num.13. Excommunicati retinent iuriſdictionem in vtroque foro reſpectu non excommunicatorum priuilegio alieno, non proprio. Quemadmodum videmus tempore interdicti quoſdã famulos frui priuilegio domini pro diuinis officijs, iuxta textum in cap. Licèt, de priuil. in 6. Concubinam priuilegio clerici, cap. Eos qui, 32.diſt. & generaliter non priuilegiatum in indiuiduis potiri priuilegio conſortis; quod comprobat pluribus exemplis, Felin. in cap.1. num.6. de præſcr. & DD. in l. Si communem, ff. Quemadmod. ſeruit. amittat. & dixi latè in cap. Cum propter, ſupra de iurepatronat. Ergo ſimiliter eſto beneficia, officia, et iuriſdictiones collatæ hæreticis, & ſchiſmaticis ſint inualidæ; fauore tamen Catholicorum non excommunicatorum in vim eiuſdem Conſtitutionis, videntur poſſe dici ſubſiſtere etiam quoad vſum; idq; multò magis reſpectu Sacramenti Matrimonij, in quo Sacerdos ex ſententia S. Congregatio Concilij nõ interuenit tamquam miniſter, vt in alijs ſacramentis, ſed tamquam teſtis authorizabilis.

95 At reſpondetur Concilium Conſtantienſe habilitaſſe excommunicatos ad illam tantùm poteſtatem, & iuriſdictionem in fauorem non excommunicatorum exercendam, quàm prius habebant, ſed propter vinculum cenſuræ exercere non poterant: Schiſmatici enim, & excommunicati executionem habent ligatam nexibus iuris, vt inquit hic Innocen. num.2. Et hoc vinculum, & ligamentum dumtaxat Conſtantienſis Conſtitutio ſoluit habilitando Catholicos ad communicandum cũ excommunicatis, etiam in adminiſtratione, & perceptione ſacramentorum; ſed nouam poteſtatem, ſeu iuriſdictionem intruſis non attribuit, nec dignitates, aut beneficia de nouo contulit. Et reuera cum Sedes Apoſtolica ſecũdum venerabiles Sanctorum Patrum ſanctiones in aſſumendis ad Cathedrales, & alias maiores Eccleſias conſueuerit exquiſitas adhibere diligentias in examine, & inquiſitione de natalibus, vita, ætate, doctrina, & alijs omnibus qualitatibus promouendorum, vt in cap. Cum in cunctis, de elect. cum concord. & cap.2. ſeſſ. 22. Concil. Trid. Præterea etiam relatione Cardinalis, & magna cum ſolemnitate in pleno Conſiſtorio, vt habetur in cap. 1. ſeſſ. 24. & ſit mortale peccatum præficere indignos Epiſcopatibus, vt illic patet, & docet S. Tho. in 2.2.q.63. art.2.ad 3. Quis credat Martinum V. in Concilio Conſtantienſi ſub inuolucro verborum voluiſſe vnica vice conferre Cathedrales, Metropolitanas, & parochiales Eccleſias tunc & pro tempore vacantes omnibus Epiſcopis hæreticis, & ſchiſmaticis, qui in earum occupationem iam tunc de facto ſe intruſerant, ac ſe intruderent in futurum; & conſtituere tot lupos animarum Paſtores? Ad hoc quæ dicam infra in prima reſpõſione ad quartam oppoſitionem num. 129. Sed etſi Martinus feciſſet intruſis gratiam reualidationis titulorum, quod falſum eſt, & ſic rehabilitaſſet illos ad parochiales conferendas; hoc tamen eſſet intelligendum, dummodo illas conferrent perſonis aliàs habilibus, iuxta tex. in cap.1. de ætat. & qualit. lib.6. & dictum eſt ſupra num.86. Nemo enim dixerit bigamum ab Epiſcopo prouiſum de parochiali Eccleſia ex vi eiuſdem Conſtitutionis poſſe validè curam animarum exercere, & Sacramenta Catholicis adminiſtrare contra cap. vnic. de bigam. in 6. Cum Epiſcopi ne ad minores quidem ordines, vel beneficia ſimplicia poſſit cũ eis diſpenſare, vt Sixtus V. declarauit ex ſententia S. Congregationis
96 Concilij. Et dixi in c.2. ſupra de bigam. Et idem dicendum in prouiſo de parochiali ante annum vigeſimumquintum, cum quo ſimiliter Epiſcopus diſpenſare non poteſt obſiſtenti cap. Cum in cunctis, §. Inferiora, de elect. & d.cap. vnico, de ætat. & qualitat. lib.6. Et idem de illegitimis, criminoſis, aut corpore vitiatis, vt ibi per gloſ. in ver. Canonicum. Quod enim multis vigiliis, ac laboribus à ſacris Canonibus, & generalibus Concilijs

exco-

excogitatum eſt, non eſt credendum Concilium Conſtantienſe vnico verbo ſubuertere voluiſſe, vt legitur in cap. Ecciesia veſtra, il ſecondo, de elect. & in propoſito notat Gemiu. d. conſ. 88. col. vit. ad fin. verſ. Item cum Papa: præſertim verò quia in prædictis caſibus etiam ſacerdotes Catholici, & non excommunicati; cum titulum canonicum nõ habeant, non poſſunt aliis Catholicis ſacramenta adminiſtrare: ergo longè minus id poterunt ſacerdotes hæretici, & ſchiſmatici, aut excommunicati; ne aliàs iſti ſint melioris conditionis, quã Catholici non excommunicati: vnde fit vt Popones Rutheni, qui propter ſuam inhabilitatem carent titulo canonico Parochialis Eccleſiæ nequaquam poſſint matrimonia ſolemnizare in fauorem Catholicorum, cùm hunc tituli defectum nõ ſuppleat antedicta Conſtitutio: in quo non videtur vlteriùs immorandum, quia, vt dictum eſt, iam Sacra Congregatio declarauit matrimonium contractum coram parocho publico hæretico eſſe nullum ſi decretum Concilii Tridentini cap. 1. ſeſſ. 24. de reform. matrim. publicatum fuerat in parochia, & lapſi erant triginta dies à die publicationis, aliàs ſecus: nimirum quia cum propter hæreſim careat titulo canonico parochialis celebrationi matrimonii tamquam parochus intereſſe non poteſt, etiam in fauorem Catholicorum: in ea enim deciſione non agebatur de matrimonio hæreticorum, ſed de matrimonio à Catholicis contracto coram parocho hæretico.

97 Præterea ego non percipio quomodo hæc validitas titulorum reſpectu Catholicorum tantùm ſit poſſibilis: nam Epiſcopi Græci dum conferunt ſchiſmaticis Parochiales Eccleſias, vtique illas nõ intendunt conferre in fauorem Catholicorum, quos cum eorum ritibus ſummoperè execrantur, vt in cap. Licèt Græcos, ſupra de Baptiſ. ſed illas intendunt conferre tantummodo in fauorem ſuorum ſchiſmaticorum: ergo ab initio huiuſmodi collationes ſunt inualidæ, cùm Conſtitutio Conſtantienſis non intendat in aliquo releuare ipſos excommunicatos; & conſequenter poſſunt poſtea conualeſcere ex eo quod Catholici à ſic prouiſis petant, aut recipiant ſacramenta, quia validitas tituli oriri non poteſt ex poſteriori facto priuatorum, ſed ad ſuum eſſe requirit canonicam inſtitutionem, cap. Beneficium, de reg. iur. in 6. Gemin. conſ. 109. in princip. & cùm collatio beneficij ſit actus legitimus, non poteſt eſſe in pendenti, ſed aut ſtatim tenet, aut vitiatur, cap. 2. de elect. lib. 6. & ibi not. gloſ. in ver. Incerta, verſ. Sed numquid, dicens, poſt Compoſt. diſpoſitionem illius textus procedere etiam in collatione beneficij: idemque tradunt ibi Archid. & Io. Andr.

Opponitur tertiò, Si Concilium Conſtantienſe in Conſtitutione, Ad euitanda, non habilitat ſacerdotes ad parochiales obtinendas: ergo in ea parte, in qua dat Catholicis facultatem recipiendi ſacramenta ab excommunicatis non poterit habere locum niſi in illis excommunicatis, qui ante cenſuram parochiales obtinuerunt: nam ſola excommunicatio quamuis non priuet beneficijs antea obtentis; tamen inhabilitat ad illa in poſterũ obtinenda, adeout collatio facta excommunicato ſit irrita ipſo iure, cap. Propoſuit, & cap. Poſtulaſtis, de Cler. excomm. miniſtr. & dictum eſt ſupra in 3. fundamento, n. 73.

98 Quo verò ad hæreticos, & ſchiſmaticos nullo caſu poterit habere locum, quia tales non modo ſunt inhabiles ad beneficia obtinenda, vt in cap. 2. §. Hæretici, de hæret. lib. 6. ſed etiam beneficijs ante hæreſim, vel ſchiſma canonicè obtentis ſunt ipſo iure priuati, cap. Excommunicamus, §. Credentes, & cap. Ad abolendam, ſupra eod. tit. & eſt communis opinio, quam tenent Io. Andr. Gemin. & Franc. n. 2. & reliqui omnes in cap. Vt commiſſi, §. Priuandi, eod. tit. in 6. dum exponunt illa verba, *vel priuatos nunciandi*, vt dictio, *vel*, ſtet expoſitiuè pro *id eſt*, Abb. in cap. Inter dilectos, num. 11. de exceſſib. Pręl. Caſſad. deciſ. 14. ſuper regulis, n. 1. Rota deciſ. 707. lib. 3. p. 3. diuerſ. Clar. in §. Hæreſis, n. 16. verſ. Item Clericus, vbi ex communi Docto-
99 rum ſententia affirmat hæreticos, & eorum filios nõ ſolum beneficia, ſed etiam omnem poteſtatem eccleſiaſticam amittere, & ſolis filijs Catholicis ex conſuetudine, & pietate relaxari beneficia. At abſurdum eſſe vt prædicta Conſtitutio nõ habeat locum niſi in prouiſis de parochialibus ante excommunicationem; & nullo caſu verificari poſſit in hæreticis, & ſchiſmaticis videtur ſuaderi poſſe conſiderationibus infraſcriptis.

100 Prima conſideratio eſt, quia eiuſmodi Conſtitutio edita fuit ad vitanda ſcandala, & pericula, & ſubueniendum conſcientijs reſpectu excommunicatorum, in diuturno illo ſchiſmatis à Gregorio XI. vſque ad Martinum V. in quo diuerſi, qui ſe Pontifices prætendebant, cenſuras inuicem ferebant, Cardinales, & Epiſcopos dependentes creabant, & beneficia ſuis fautoribus conferebant, vt patet ex hiſtorijs Conciliorum tom. 3. p. 2. pag. 742 & ex Concilijs, & Conciliabulis tunc habitis, & tradunt hiſtorici ad illa tempora per annos quadraginta ab anno 1378. vſque ad 1417. vt Blond. decad. 2. lib. 10. Platina in Vrbano, & alij; & Italia aliquibus fauebat, alijs Galliarum, Siciliæ, & Hiſpaniarum Regna.

101 Non ſatis ergo cõſultum fuiſſet timoratis conſcientijs, & obuiam itum ſcandalis, & periculis diuerſarum prouinciarum, ſi talis Conſtitutio intelligenda eſſet ſolùm de ijs, qui poſt beneficia legitimè ſuſcepta inciderunt in excommunicationẽ cum plurimi eſſent excommunicati, & ſchiſmatici ante ſuſcepta beneficia adhærentes Antipapis ſpatio annorum 40. per Hiſpaniam, Galliam, Germaniam, Italiam in parochialibus, & alijs beneficijs inſtituti, vel ab ipſis Antipapis immediatè, vel mediantibus Epiſcopis de nouo creatis.

Secunda conſideratio eſt, quia Conſtitutio non diſtinguit, ſed vniuerſaliter loquitur reſpectu cuiuſcumque, & prætextu cuiuslibet cenſuræ à iure, vel ab homine generaliter promulgatæ: non ergo videtur diſtinguendum de cenſura ante, vel poſt beneficium, cap. Si Romanorum, 19. diſt. cap. Solitæ, de maior. & obed.

Tertia conſideratio eſt, quia difficillimum fuiſſet populis hoc dignoſcere, & obſeruare in Gallia, Germania, Polonia, Græcia, vbi permixtim Catholici cum ſchiſmaticis, & excommunicatis degunt: vnde quoad communicationem indifferenter eſt vſu recepta in illis Regionibus prædicta Conſtitutio reſpectu quorumcumque excommunicatorum, ſchiſmaticorum, & hæreticorum, vt teſtatur Nauarr. & experientia oſtendit.

102 Quarta conſideratio, quia non modo in Concilio Piſano, & Conſtantienſi admiſſi indifferenter fuerunt electi à Clem. VII. & Benedicto XIII. Antipa-

tipapis, eorumque fautores: ſed in Concilio Flo-
rentino ſub Eugenio IV. Patriarchæ, Archiepiſco-
pi, Epiſcopi, Abbates, & alij Beneficiati, & Offi-
ciales, & Præſules Græci, eorumque Vicarij diſtin-
ctè in eodem Concilio enumerati, admiſſi fuerunt
nominati, & indifferenter agniti vt tales in in-
choatione, ſuffragijs, decretis, & ſubſcriptionibus
Concilij cum eorum titulis, & dignitatibus, vt
patet legenti tomum quartum par. 1. cum decreto
fidei ibi relato. Et tamen Græci poſt reconcilia-
tionem factam anno 1270. in Concilio Lugdunen-
ſi tempore Gregorij X. iterum deficientes, in ſuis
erroribus, & ſchiſmate perſtiterunt vſque ad an-
num 1438. ſub Eugenio IV. iuxta notata ibi ante
Acta Concilij pag. 411. ac proinde ex Conſtitutio-
ne iuuati non poterant niſi illi, qui iam in ſchiſma-
te, & excommunicatione conſtituti, poſtea ordi-
nati ad dignitates, & beneficia, promoti fuerunt
ab alijs Græcis ſiue Patriarchis, ſiue Epiſcopis
ſchiſmaticis, qui ſpatio annorum 150. eorum Ec-
cleſijs præfuerunt. At ſi legantur omnia Acta
Concili nulla apparet noua collatio dignitatum,
beneficiorum, & officiorum, quamuis tunc etiam
in vſu eſſet electio Patriarchæ Conſtantinopolita-
ni diuerſi à ſchiſmatico, vt colligitur ex verbis
Eugenij IV relatis circa finem Concilii: adhor-
tans enim Græcos ad eligendum nouum Patriar-
cam in locum defuncti, ait: ***Eum qui à me eligi-
tur amouebo, efficiamque vt vnus Patriarcha ſit.***
Imo in fine decreti fidei dicitur de quatuor Pa-
triarchis, ſaluis omnibus priuilegiis, & iuribus
eorum: quod non eſt beneficia, & iura de nouo
conferre, ſed præexiſtentia ſupponere, & præſer-
uare, cap. Quia intentionis, ſupra de priuil. Idem
patet in vnione Armenorum; recipiuntur enim
Procuratores Patriarchæ Armenorum; & tamen
initio Bullæ aſſerit Eugenius: alius diſſidii lapis
noningẽtis, & amplius annis inueteratus auſertur;
& tamen nil legitur de noua collatione beneficio-
rum facta Armenorum Patriarchæ, vel aliis illius
gentis. Idem patet in alia Bulla eiuſdem Pontifi-
cis, Cantate Domino, ſuper vnione Iacobinorum,
in qua nominat venerabilem fratrem noſtrum
Ioannem Iacobinorum Patriarcham, & dilectum
filium Andream Abbatem Monaſterii Sãcti Anto-
nii apud Aegyptum, & nihil de noua beneficiorum
collatione reperitur. Ex quibus omnibus vide-
tur colligi dignitates, beneficia, & officia etiam
poſt ſchiſma, & excommunicationem fuiſſe validè
collata, alioquin in ſupradictis fuiſſet neceſſaria
noua collatio.

103 * Cæterum ad primam collationem huius tertiæ
oppoſitionis, reſpondetur, Conſtitutionem Con-
cilii Conſtantiẽſis principaliter editam fuiſſe, quia
cum ſchiſmatici, & excommunicati iam in mul-
tis Orbis partibus permixti cum Catholicis non
excommunicatis degerent; difficillimum, & ferè
104 impoſſibile erat vt in ſalutationibus, & colloquiis
dandis, ac recipiendis litteris, habitatione, ac
menſa non communicarent; & tamen de iure
communi in his omnibus excommunicati vitan-
di erant, gloſ. & Doctores in cap. Statuimus, de
ſent. excomm. lib. 6. Hoſt. in ſumm. eod. tit. §. 20.
Exquiſita pœna, Theologi in 4. diſt. 18. & paſſim
Canoniſtæ, etiam antequam fuiſſent ſpecialiter de-
nunciati, vt eſt caſus in c. Cum non ab homine, de
ſent. excom. & dictum eſt ſupra n. 74. & ſeqq. Quod
105 citra controuerſiam habebat locum in notoriis;
nam diſpoſitio cap. Cum ſecundum, de hæret. quo
deciditur etiam in pœnis ipſo iure impoſitis re-
quiri declaratoriam ſuper facto, non procedit vbi
crimen eſt notorium, cap. Peruenit, & ibi Abb. de
appellat. & ſimiliter dictum eſt ſupra. Et propter-
ea Concilium Lateranenſe nouiſſimum in Conſti-
tutione Ad euitanda, ſuperiùs relata, dum iubet
vitari excommunicatos, etiam non denunciatos,
quorum crimen eſt adeò notorium, vt nulla poſſit
tergiuerſatione celari, ſubiicit immediatè illa
verba, *iuxta canonicas ſanctiones*: apertè innuens
ſe in ea parte ius nouum non inducere, ſed ius an-
tiquum innouari.

106 Et quamuis regulariter communicatio cum
excommunicatis maiori excommunicatione ex-
tra crimen non eſſet mortalis, ſed venialis tantùm
ſecundum opinionem Hoſtien. in ſumma, de ſent.
excomm. §. fin. Io. Andr. & aliorum communiter
in cap. Sacris de his quæ vi. S. Thomæ, & aliorum
Theologorum in ead. diſt 18. tamen de hoc dubi-
tat Abb. in d. cap. Sacris. Et contrarium tenent
multi ex antiquis Canoniſtis, quos refert ibidem
Io. Andr. & Archid. in cap. Rogo, 11. q. 3. & ſaltem
erat mortalis, quando erat nimis frequens, ſecun-
dum Io. Andr. vbi ſupra, & Nauarr. in Man. c. 27.
nu. 29. Qui caſus facilè contingere poterat ſtante
permixtione Catholicorum, & ſchiſmaticorum, &
in hac Conſtitutio Ad euitanda, conſuluit per om-
nia conſcientijs timoratis habilitãdo Catholicos
ad communicandum cum excommunicatis non
denunciatis, quod ante Concilium Conſtantienſe
optauit fieri Io. Andr. putans per d. c. Cum ſecun-
dum, de hæret. lib. 6. non eſſe apertè deciſum, vt
excommunicatum, vel interdictum à iure non
teneremur vitare ante denunciationem, vt in ſua
gloſ. 3. in Clem. 2 in fin. de ſent. excomm. Atque
ita hodie ſatisfactum eſſe menti prædictæ gloſſæ
affirmat in eadem Clem. 2. Abb. num. 6. & Felin.
in cap. Rodulphus, num. 39. verſ. Sed re vera, de
107 reſcript. Deinde difficillimum erat ſtante huiuſ-
modi permixtione, vt Catholicis cum excommu-
nicatis nõ participarent in diuinijs officijs, & aliis
precibus; & tamen hoc itidem interdictum erat à
iure communi, cap Quod in te, de pœnit. & remiſſ.
adeout excommunicato Eccleſiam ingrediente
ad orandum cæteri omnes tenerentur exire, aut
precibus, aut vi eum cogere ad exeundum, alio-
quin ceſſandum eſſet à diuinis etiã Miſſæ inchoa-
tæ, ſi nondum cœptus eſſet Canon, Clem. Grauis,
& ibi gloſ. in ver. In expleta de ſent. excomm. In-
noc. in cap. Nuper, eod. tit. Hoſtien. in ſumma
eodem §. Quæ ſit pœna, verſ. Sed numquid,
S. Thom. in 4. diſtinct. 18. Nauarr. cap. 27. n. 33.
Vnde vix contingere potuiſſet, vt Catholici cum
ſchiſmaticis permixti Miſſam inchoatam perfi-
cerent, diuiniſque officijs, & orationibus tuta
conſcientia vacare poſſent; & in hoc ſimiliter
omnem ſcrupulum ſuſtulit Conſtitutio Concilii
Conſtantienſis, habilitando Catholicos ad parti-
cipandum cum excommunicatis etiam in diuinis
officiis.

108 Vlterius quod pertinet ad Sacramenta excom-
municatis adminiſtranda, eadem Conſtitutio ab-
ſtulit omnem ſcrupulum à conſcientiis Catholi-
corum, quatenus per illa verba ***In adminiſtratio-
ne, vel receptione Sacramentorum***: habilitauerit
Catholicos Sacerdotes ad illa adminiſtranda ex-
communicatis, non denunciatis; quod de iure

com-

communi prohibitum erat ſub mortali culpa, cap. Engeltrudam, 3.q.4. Nauarr. in Man.d.c.27. n.29.& 30.

In prædictis ergo tribus, & præſertim in primis duobus caſibus, qui frequentiſſimè poterant contingere, prædicta Conſtitutio ex omni parte conſuluit timoratis conſcientiis, & ſcandalis obuiauit: neque enim in illis cadit conſideratio rehabilitationis excommunicatorum ad beneficia obtinenda, quia ad hoc vt Catholici non teneantur vitare excommunicatus, & poſſint illis Sacramenta adminiſtrare, manifeſtum eſt non requiri vt excommunicati habeant beneficium. Quo verò ad receptionem ſacramentorum non ſuberat tanta neceſſitas habilitandi Catholicos ad illa recipienda de manibus notoriè hæreticorum, vel ſchiſmaticorũ, quod valdè abhorrent ſacri Canones, cùm poſſent illa recipere à Catholicis Sacerdotibus.

109 Satis eſt igitur, vt antedicta Conſtitutio, quæ vt Felin. ait in d. cap. Rodulphus, ſub n.39. de reſcr. eſt multum correctoria iuris communis, operetur effectum ſuum etiam reſpectu adminiſtrationis actiuæ ſacramentorum quoad illos tantũ excommunicatos, qui ante excommunicationem canonicè adepti ſunt beneficia curam animarum habentia, nec debet extendi ad rehabilitationem ad cathedrales, vel parochiales, de qua non loquitur ad vlteriorem correctionem iuris cõmunis; quin potius expedit iura iuribus concordare, vt in ſimili Conſtitutione Concilii Conſtantienſis perpendit Gemin. d.conſ.88. num. 4. verſ. Item cum Papa.

110 Nec vrget, quòd in longo illo ſchiſmate cùm plurimi obtinuiſſent dignitates, & beneficia ab Antipapis, prædicta Conſtitutio non occurriſſet periculis animarum, niſi reualidaſſet titulos. Tollitur enim obiectum, quia in eodem Concilio Cõſtantienſi edita fuit alia Conſtitutio, per quã prouiſi in ſchiſmate à Gregorio, & Io. Antipapis fuerunt rehabilitati ad dignitates, & beneficia, vt deinceps vitium ſchiſmatis, vel excommunicationis eiſdẽ obijci non poſſet, vt referunt Gemin. d.conſil.88. col.1. verſ. Nec obſtat ſi dicatur, & Paul.de Caſtr. conſ.253. Ad confirmationem, ſub num. 1. verſ. Nec obſtat, lib. 1. Vnde cum ſatis prouiſum eſſet à Concilio periculis tunc imminentibus; in futurum, ſedato ſcilicet ſchiſmate, nulla neceſſitas ſuadebat, vt habilitarentur ſchiſmatici ad obtinenda beneficia curata ad hoc, vt de illorum manibus Catholici reciperẽt eccleſiaſtica ſacramenta. Quinimmo Conſtitutio à Gemin. & Paul. de Caſtr. relata ſatis apertè indicat per Conſtitutionem, Ad euitanda; ſchiſmaticos non fuiſſe rehabilitatos ad beneficia; quia alioquin li fuiſſent generaliter rehabilitate, non fuiſſet opus vt Concilium Conſtantienſe per aliam Conſtitutionem eos ſpecialiter inhabilitaſſet, vt ſuperius dictum eſt.

111 Et nihilominus eadem Conſtitutio, Ad euitanda, etiam quoad excommunicatos non habentes titulum Canonicum beneficij, vel prouiſos poſt excommunicationem poteſt habere officium ſuum reſpectu adminiſtrationis ſacramentorum in aliquibus caſibus, & præcipuè in duobus. Primus eſt in articulo mortis: nam poſt Concilium Conſtantienſe in eo articulo licebit Catholico confiteri peccata ſua cuicumque Sacerdoti notoriè excommunicato, cum eo caſu non requiratur vt Sacerdos ſit proprius Parochus, ſed omnes Sacerdotes quoslibet pœnitentes abſoluere poſſint, vt in decreto Concilij Tridentini ſeſſ.14. cap.7. de Caſuum reſeruat. verſ. Hanc autem delictorum reſeruationem. Et tamen iure communi inſpecto Sacerdos notoriè excommunicatus nõ poteſt validè quẽquam abſoluere etiam in mortis articulo. Ita enim in Sacerdote excommunicato, & denunciato iampridem reſoluit S. Congregatio Concilij ſecuta opinionem Magiſtri ſententiarum, S.Thom. & aliorum grauiorum Theologorum, vt dixi in cap.1.nu.28.ſup. de Conſtit. Ergo idem dicendum in notoriè excõmunicato, cum hi duo caſus æquiparentur, cap.fin. de cohabit.cleric. & mulier.

115 Secundus caſus eſt in excommunicatis prouiſis à Papa, quia cùm in litteris Apoſtolicis prouiſionum ex ſtylo apponatur clauſula abſolutionis à cenſuris, huius clauſulæ virtute collatio parochialis facta excommunicato non denunciato valida eſt. Archid. in cap. Nullus, num.4. 63.diſt. & dictum eſt ſupra num.76. ac proinde licebit Catholicis ab eo recipere ſacramenta non obſtante excommunicatione; idq; in vim Conſtitutionis, Ad euitanda, cùm aliàs non liceret, quia prædicta clauſula reſtricta eſt ad effectum præſentium dũtaxat conſequendum, & ſic operatur habilitationem tantummodo ad parochialem obtinendam, non autem ad ſacramenta adminiſtranda.

113 Ad ſecundam conſiderationem reſpondetur, quamuis Concilium Conſtantienſe non diſtinguat inter cenſuram ante, vel poſt beneficia; tamen debere ſic diſtingui, quia lex quantumcumque generalis ſemper reſtringitur ad perſonas habiles, Iaſ. in l.2. §. Prætor, num.3.ff.Si qui ſatiſd.cogan. & latiùs oſtenſum eſt ſupra nu. 86. Item prædicta Conſtitutio reſtringi debet vt minus corrigat ius commune, Gemin. d. conſ. 88. ad fin. verſ.

114 Item cum Papa. item limitari debet ad tenorem verborum, cap. Porrò, de priuil. Quia lex non imprimit effectum ſuum, niſi in illas perſonas, quibus verba legis congruunt, & adaptantur, vt idem Gemin. inquit vbi ſupra nu.4.verſ.Cum ergo concurrant, & not. Bart. & DD. in l.4. §. Toties, ff de damn. infect. De rehabilitatione autem ſchiſmaticorum ad beneficia Conſtitutio nullã facit mentionem; imò nec de hæreticis, vel ſchiſmaticis nominatim loquitur, niſi quatenus comprehenduntur ſub nomine excommunicatorum; & tamen quod pertinet ad prouiſiones beneficiorum plurimum intereſt inter hæreticos, & excommunicatos; quia excommunicati licèt ſint inhabiles ad beneficia obtinenda, non tamen ſunt priuati beneficijs antea obtentis; at hæretici non ſolùm ſolùm ſunt inhabiles, ſed etiam priuati ipſo iure etiam ante declaratoriam iudicis, quæ in notorijs non requiritur, vt probatum eſt ſupra num.95. 98.& 104. Vnde cum Conſtitutio prædicta loquatur tantùm de excommunicatis, non eſt noſtrum eam extendere ad rehabilitationem ſchiſmaticorum

115 ad beneficia, de qua non loquitur: Quod enim non eſt Sanctorum Patrum decreto ſancitũ, ſuperſtitioſis non eſt adinuentionibus præſumendum, cap. Inter corporalia, de tranſlat. Epiſcop. cap. Conſuluiſti, 2. q. 5. Nam ſi rehabilitationem comprehendere voluiſſet, quod de cenſuris dixerat, & de rehabilitatione poterat expreſſiſſe, vt legitur in d.cap. Inter corporalia, in cap. Ad audientiam, de Decim. & in cap. Maiores, de Baptiſm. quod ergo in ea nõ repetitur conceſſũ, vt prius in-

Proſp. Fagn. in 1. par. 5. lib. Decretal. Hh tti-

telligitur prohibitum, cap. Hoc tantùm, 18.qu.2.
eum concord. de quibus per gloſ. in d.c.Inter cor-
poralia, in ver. Non inuenitur. Et benè per Ol-
drad. conſ.266. Quod autem, n. 10.

115 Ad tertiam conſiderationem huius tertiæ op-
poſitionis reſpondetur quoad participationem
Catholicorum cū ſchiſmaticis in diuinis officijs,
& extra, in quibus eſt maior neceſſitas commu-
nicandi, ſtante illorum permixtione, ceſſare obie-
ctum, quia ad hæc non requiritur vt ſchiſmatici
habeant beneficia, vt dictum eſt ſupra num. 108.
Quo verò ad receptionem ſacramentorum non eſt
opus diſtinguere an ſchiſmatici obtinuerint pa-
rochiales ante, vel poſt ſchiſma, quia vtroque caſu
carent titulo canonico beneficij, vt patet ex dictis
num. 98. Cum ergo Græcorum ſchiſma ſit noto-
rium, proindeque non ſit difficile diſcernere inter
Sacerdotes Catholicos, & ſchiſmaticos: confu-
giant Catholici ad Catholicos Presbyteros pro
ſacramentis ſuſcipiendis, & vitabunt omne pe-
riculum.

116 Ad quartam, & vltimam conſiderationem re-
ſpondetur negando conſequentiam; ex eo enim
quod Patriarcha, Epiſcopi, & Abbates ſchiſmatici
fuerint admiſſi in Concilium Florentinum, atque
vt tales nominati, agniti, & tractari ab Eugenio,
non rectè infertur ad validitatem, ſeu approbatio-
nem dignitatum, ſeu titulorum. Hic eſt textus
apertus in Clem. Si ſummus, de ſenten. excom-
municationis, vbi ſi ſummus Pontifex quem ſub
titulo cuiuslibet dignitatis ex certa etiam ſcien-
tia, verbo, Conſtitutione, vel litteris nominet, ho-
noret, ſeu quouis alio modo tractet, per hoc in
dignitate illa ipſum approbare non intelligitur,
aut quidquam ei tribuere noui iuris; vbi gloſ. ſic
117 format caſum. Ponamus quod eram intruſus in
aliquo beneficio, ita quod non habebam titulum,
& Papa ſcripſit mihi litteras, in quibus appella-
uit me Epiſcopum illius loci, quem obtine-
bam ſine titulo; vel ponamus quod illud bene-
ficium vacabat, & nullus obtinebat, & ipſe in lit-
teris ſuis appellauit me Epiſcopum illius loci: An
per hoc videatur mihi ius tribuere in illo benefi-
118 cio? reſpondet Clemens Papa quod non; atque
ita illum textum generaliter habere locum in
omnibus dignitatibus tam ſæcularibus, quàm ec-
cleſiaſticis, cum loquatur per illa verba vniuerſa-
lia, *cuiuslibet dignitatis*, & ſubſit eadem ratio, te-
net ibi gloſ. in ver. Dignitatis, & Card. in §. Simi-
liter, num. 2. in fin. verſ. Quæro, de qua dignitate
loquitur, ſubdens poſt Paulum idem iuris eſſe de
perſonatu, officio, beneficio, titulo, vel admini-
ſtratione, & Laudunus, & Card. ibidem in princip.
exemplificant, ſi Papa vocat aliquem Archidiaco-
num Pariſienſem, vel Decanum Aurelianenſem,
vt in cap. Ad aures, de reſcript. & in cap. Dilecto,
eodem tit. in 6. Et in Canonico ponit exemplum
Vitalin. ibidem n. 38. dicens: Si Papa etiam ſcien-
ter nominet te in litteris Canonicum Pariſienſem,
& non ſis, non propterea faciet te Canonicum,
vel ſi eras intruſus in d. Canonicatum, & ipſe hoc
ſciebat, & vocauerit te Canonicum Pariſienſem,
non propterea cenſetur approbare tuam intruſio-
nem, hoc eſt purgare vitium tuæ intruſionis; aliàs
concurrerent duo ſpecialia; vnum ſcilicet purga-
tio intruſionis, aliud collatio Canonicatus contra
119 l. 1. C. de dot. promiſſ. cum ſimil. Item verba illa
textus, *ſeu quouis alio modo tractet*, ſic exponun-
tur per gloſ. & Card. in 6. & 7. notab. videlicet ſi
Papa aliquem admittat aſſignando in certam ſe-
dem cum his, qui ſunt certi ordinis, dignitatis, vel
officij, vel ſecundum Genzeln. Si Papa aliquem
recipiat tanquam Abbatem, vel Archidiaconum
ad vnum officium exercendum: neque enim per
hoc cenſetur illum approbare in ea dignitate. Per
quem tex. ſublata eſt altercatio antiquorum Ca-
noniſtarum, de qua in cap. Si aliquando, de ſent.
excomm. in cap. Dominus, & ibi per gloſ. in verb.
Sacrilegium, 94. diſt. in cap. Si inimicus, 93. diſt. &
ibi per Archid. & per Innoc. & Hoſtien. in c. Cum
olim, il primo, de priuileg. per Goffr. in procœmio
huius Gregorianæ compilationis, & Speculat. in
tit. 2. §. Nunc oſtendendum verſ. 29. & hæc fuit ra-
tio impulſiua prædictæ conſtitutionis, ſecundum
120 Vitalin. vbi ſupra num. 46. & Anchar. nu. 1. Con-
ſtat igitur ex hoc text. beneficium eccleſiaſticum
non cenſeri collatum, aut confirmatum, niſi illud
per verba diſpoſitiua conferatur, vt ibi per Vitalin.
121 num. 42. In beneficialibus enim ſuperioris inſti-
tutio eſt neceſſaria, quæ tamquam ſolemnitas ex-
trinſeca non præſumitur, ſed probari debet, vt ad
litteram ait ibidem Genzelin. & poſt eum Cardi-
nal. in d. §. Similiter, n. 2 verſ. Dicit Genzel. Verba
enim prolata ad vnum finem non operantur aliū,
vbi præſertim abeſt voluntas proferentis, quæ in
dubio abeſſe præſumitur, niſi illa verbis exprima-
tur, vt dicit Goffred. in procœmio Decretal. & in
propoſito Vitalin. in ead. Clem. Si ſummus, n. 47.
122 de ſent. excom. & cum verba huiuſmodi ſit enun-
ciatiua, & prolata nō propter ſe, ſed propter aliud,
non probant, neque diſponunt, l. Ex his verbis,
C. de teſtam. milit. & notat gloſ in d. Clem. Si ſū-
mus, in verb. Non intelligitur, & ibi Vitalin. n. 48.
Cardin. in §, Similiter, num. 1. in 3. not. gloſ. & DD.
in Clem 1. de probat. & in cap. Si Papa, de priui-
leg. in 6. Nam propter noſtram affirmationem,
vel negationem rei veritas non immutatur, l. Aſ-
ſumptio, ff. Ad municipal. Vital. in d. Clem. n. 45.
Quæ deciſio ſummam habet rationem propter
odium intruſionum, & inſufficientium titulorum,
cum quibus aliqui beneficia eccleſiaſtica, tenent
in detrimentum animæ, & beneficiorum, vt non
poſſint per tales colores ſe purgare, ſed teneantur
docere de titulo ſi ſint requiſiti, vt formaliter in-
quit Laudunus in eadem. Clem. Si ſummus: &
poſt eum Vitalin. num. 58. & Cardin. in §. Simili-
123 ter, num. 2. verſ. Hæc dicit Laudunus. Et quam-
uis tex. ibi non loquatur niſi de approbatione, vel
noui iuris collatione; & ſic non videatur exclu-
dere probationem, quæ reſultat ex confeſſione, vt
l. Generaliter, C, De non num. pecun. Contrarium
tamen concludit ibi Vital. num. 49. Tum quia
ſuper huiuſmodi narratiua non fundatur intentio
diſponentis, vt ibi: tum quia non eſt de facto pro-
prio enunciantis; tum quia non fit propter ſe, vel
cauſaliter, ſed narratiuè, & propter aliud; & ſic
non obſtat d. lex generaliter. Et idem tenet Car-
dinal. in §. Similiter, num. 1. in 3. not. Dum col-
ligit ex tex. Quod licèt in aliqua diſpoſitione quis
nominetur ſub aliqua dignitate, non tamen pro-
pterea ſit probatio ſuper hoc.

124 Itaque quantumcumque Eugenius nominaue-
rit ſchiſmaticos ſub titulis dignitatum, eoſque
tractauerit vt tales: hinc tamen nulla reſultat no-
ua collatio, aut probatio validitatis prouiſionum:
nam vt verbis Pauli vtar in d. Clem. Si ſummus, de
ſent.

Digitized by Google

ſent.excomm.in hoc parcendum eſt Papę ſi aliquē
nominet ſub titulo dignitatis; quia ſi nomen di-
gnitatis omitteret, ipſum turbaret, vel ſcandaliza-
ret;& ideo non mirum ſi ex tali nominatione non
intendat ius tribuere, quia talia non ſunt facienda
ſine cauſæ cognitione; cuius dictum referunt ibi
Vital in.n.49. verſ.Paulus item aſſignat,& Cardin.
vbi ſupra,n.2.verſ.Et dicit Paulus. Requirebat au-
tem grauiſſimum negocium vnionis cum Eccleſia
Romana,vt Græci, & præſertim Imperator Paleo-
logus, & Patriarcha Conſtantinopolitanus, quem
contendebant eſſe caput Eccleſiæ Orientalis, non
ſcandalizarentur, quin potius honorificè excipe-
125 rentur, & tractarentur in Concilio. Quibus ac-
cedit quod ante Conſtitutionem Conſtantienſem,
imo & ante Concilium Viennenſe mos fuit Ro-
manorum Pontificum admittere in Concilium
etiam hæreticos, & ſchiſmaticos diſputationis
gratia, & ad eorum errores confutandos, & in
ſpecie in Concilio Lateranen.III. ſub Alex.III. in-
terſuit Nectarius Abbas, ſeu Præpoſitus Monaſte-
rij Caſularum, & Græcorum ſchiſmaticorum Le-
gatus, qui ead.qua venit animi indurata nequitia,
& peruerſitate inflexus, & obſtinatus, poſt proli-
xas diſputationes eſt reuerſus ad ſuos, vt patet ex
litteris ad eum ſcriptis à Gregorio Corcyræ Epi-
ſcopo, quæ referuntur in notis poſt acta eiuſdem
Concilij tom.3.Concil par.2,pag.562.col.1.

126 Opponitur quartò, Epiſcopi, vel Sacerdotes
Gręci, Armeni, Rutheni, & alij huiuſmodi quam-
uis ſint ipſo iure priuati titulo,& beneficijs,nihilo-
minus ſuis in regionibus videntur eſſe Ordinarij,
& Parochi, ſaltem titulo colorato, putatiuo,& er-
rore communi, quia communiter ibi tales nomi-
nantur, & creduntur ſub diuerſis linguarum vo-
cibus ab illis populis: quem communem errorem
non videtur tollere ſcientia paucorum catholico-
rum ſi ibi reperiantur; quæ autem à talibus ge-
runtur in his, quæ non aduerſantur iuri diuino,
127 etiam circumſcripta Conſtitutione Concilij Con-
ſtantienſis, cenſentur valida ex diſpoſitione l.Bar-
barius, ff.de offic Prætur. & in ſpecie collationes,
ſeu prouiſiones beneficiorum factas tempore Cõ-
cilij Conſtantien.à Gregorio XII. Antipapa in lo-
co, in quo communiter habebatur pro Papa, & ei
obedientia præſtabatur, ſuſtineri, reſpondit ex fa-
cto Gemin.conſ.8.in princ. & per totum: & idem
128 in collationibus factis ab hæreticis, & excommu-
nicatis occultis docuit Innoc.in cap.Si verè, nu.3.
verſ.Item dum tolerantur,de ſent.excom. dicens,
Hæreticos dum tolerantur in aliqua dignitate, &
ſunt occulti, non nominatim excommunicati,poſ-
ſe excommunicare, beneficia conferre, litteras
impetrare, quia hoc ipſo dignitas facere videtur,
& non perſona excommunicata, cap.Nonne,8. q.
4.& eum refert, & ſequitur Lap. alleg.89. Factum
ſuper quo,n.12.eiuſque opinionem dicit veriorem
Abbas in cap. Ad probandum,n.15.de re iudic. &
tenet Rota in antiquis,deciſ.14, de iurepatr. & in
collatore hæretico loquuntur expreſsè in cap. Ni-
hil, de electione, Butr.n.2.& Abb. n.12. Iaſon. in
d.l.Barbarius,n.32.Selua de Beneficijs in 2.par. q.
22.n.20.Nauarr.in cap.Placuit, de pœnit.diſt.6.nu.
179.& in Manual.cap.9.n.11.

129 Huic obiectioni reſpondetur primò, Ad hoc vt
collationes beneficiorum, & alia geſta per Præla-
tum putatiuum ſuſtineantur ex communi reputa-
tione, quatuor copulatiuè eſſe neceſſaria, quorum
nullum concurrit in caſu præſenti.

130 Requiritur enim primò, vt titulus putatiuus
proueniat à legitimo, & vero ſuperiore; non au-
tem à ſuperiore putatiuo: quod conſtat ex dicta
l.Barbarius. nam ille ſeruus, qui putabatur liber,
habuit officium non à ſuperiore putatiuo,ſed à le-
gitimo, & declarat expreſsè Compoſt. in d. cap.
Nihil,n.4. in ver. Adminiſtret. verſ. Item per ſupe-
riorem confirmatum, de elect. quem ibi ſequun-
tur Butr. nu.14. & Anchar,ad finem, q.4. Henric.
Boich.in § Cæterum, n.4. idem docuit Archid. in
cap.Alienationes,nu.2.12.q.2,Bald.in d.l. Barba-
rius, in prima lectura,nu.29. & ibi Iaſ. nu.48. etſi
Bernard.conſ.128.ad fin.vol.1.Anton. Gabr. com.
131 concluſ.in tit.de probat.lib.3. concl.8. Ratio autē
est non ſufficiat vt titulus putatiuus non proue-
niat à ſuperiore itidem putatiuo ea eſſe poteſt,
quia titulus putatiuus non eſt verus, ſed præſum-
ptus, ſeu fictus, at fictio non generat fictionem,
Bald.conſ.130.Caſus ſuper quo,circa finem, nu.2.
verſ.Præterea concurrunt,lib.3. Alex. conſ.13.Ex
iis quæ,n.3.verſ.Quinimo, lib.1.quia duo ſpecialia
non poſſunt concurrere circa idem, l. 1.& ibi Bal.
Salic.& DD.C.de dotis promiſſ.Oldrad.conſ.79.in
princ.duo ſpecialia, Decian.conſ.49.n.47.& ſeq.&
præſertim n.10.lib.2.vbi quod generaliter indiui-
duum non generat aliud ſpeciale; & ideo fictio
fictionis non reperitur,ſeruitus ſeruitutis,tacitum
ex tacito,fructus fructuum, vſuræ vſurarum,& alia
id genus: vnde ſimiliter non datur titulus puta-
tiuus ex titulo putatiuo; alioquin daretur proceſ-
132 ſus in infinitum. Rutheni autem quamuis dican-
tur habere titulum putatiuum Cathedralis, vel
Parochialis Eccleſiæ: tamen hunc titulum non
habent à ſuperiore legitimo,ſed à Prę1atis,& Or-
dinarijs putatiuis, & illi ab alijs Prælatis ſimiliter
putatiuis: ergo validè beneficia conferre,aut ma-
trimonia ſolemnizare non poſſunt: cum enim
careant authoritate legitimi ſuperioris, dicuntur
palam intruſi: intruſos verò non tuetur Eccleſia;
ac proinde eorum geſta ex communi errore, &
reputatione non ſuſtinentur, gloſ.fin.in d.cap. Ni-
hil, verſ. Sed pone quod talis Prælatus, de elect.
Innoc.ibidem n.3.& 4.verſ.Si autem non ſit intru-
ſus ſua auctoritate, Io.Andr.poſt Compoſt. & Ho-
ſtien.col.fin.in vltima gloſ.verſ.Et dicũt quod om-
nia quæ facit electus, & alij proximè citati,Roſell.
in verb.Confeſſio ſacramentalis 3.n.4 Angel.Cõ-
feſſio,4.n.12.Sylueſt.Confeſſor,2.n.15. Nauarr. in
cap.Placuit,de pęnit.diſt.6.n.177.& eſt communis
opinio, vt teſtatur Abb.in cap.Dudum,il ſecondo,
n.20. de elect. pro qua eſt tex. ſatis apertus hic:
nam Octauianus,& Guido ordinationes fecerant,
dignitateſque, & beneficia contulerant ratione
publici officij: quilibet enim ipſorum gerebat ſe
pro Papa, & Octauianus Romanus Ioannis Male-
dicti filius electus in ſchiſmate appellatus eſt Vi-
ctor, eique vita functo ſucceſſit in ſchiſmate Gui-
do Cremonenſis nuncupatus Paſchalis,vt referunt
hic gloſ.1,Hoſt.& Io.Andr.in princ. in cuius locũ
poſtea ſuffectus eſt Io. de Struma, qui dictus eſt
Caliſtus, licèt de eo non fiat mentio in hac com-
pilatione, ſed in can. 2. Concilij Lateranen. ſub
Alex.III. ex quo deſumpta eſt hæc Conſtitutio; &
hos omnes tamquam veros Pontifices coluit vni-
uerſa Germania, & aliquot regiones Italiæ, vt
habetur in hiſtoria eius Concilij tom. 3. Concil.
par.2.pag.114.& nihilominus eorum geſta fuerunt

irrita, vt hic dicitur. Vnde Petr. de Anchar. nu. 1. [Nota, inquit, quod carent, iuribus quæ geruntur per ſchiſmaticos etiamſi gerantur prætextu publici officij: quod ergo dicitur in l. Barbarius, de offic. Prætor. & cap. Conſultationibus, de iure pat. habet locum in eo, qui dignitatem poſſidet bona fide: ſecus ſi eſt intruſus, vt ſchiſmaticus, quia tunc ſibi non eſt reſpondendum de iuribus dignitatis.] Hæc ille. Et in terminis matrimonij poſt Concil. Trid. tradunt Moderni citati ſupra n. 80.

133 Requiritur ſecundò ad hoc vt valeant collationes beneficiorum factæ à Prælato putatiuo, vt beneficium quod confertur non ſit reſeruatum, alioquin quamuis Prælatus putatiuus conferat ratione publici officij non valebit collatio etiam facta perſonæ aliàs habili propter decretum irritans in reſeruatione appoſitum, quod inficit titulum, ac poſſeſſionem: ita tenet Rota deciſ. 20. de præben. in Antiquis, & deciſ. 4. eodem tit. in Antiquior. Aeneas de Falcon. de reſeru. 4. quæſt. effectu 26. Simonetta in eod. tract. quæſt. 44. Sed beneficia hæreticorum, quales ſunt hodie Græci ſchiſmatici, ſunt Sedi Apoſtolicæ reſeruata cum decreto irritante ex Conſtitutionibus Pauli IV. Pij V. & Gregorij XIII. relatis ſupra in 2. fundamento, num. 66. ergo a Prælatis putatiuis validè conferri non poſſunt, ac ſi conferantur, irrita erit collatio etiam facta non excommunicato, aut aliàs habili non obſtante ignorantia, aut communi errore; ad hoc allego cap. Si poſtquam, cap. Dudum, §. Hos igitur cap. Si beneficium, cap. penult. verſ. Licèt ab ignorantibus, de præben in 6. cap. Tibi qui, de reſcript. & cap. Si ſoli, verſ. Niſi nos in gratia, de conceſſ. præbend. eod. lib.

134 Requiritur tertiò, ad validitatem geſtorum propter communem errorem vt error ſit communis etiam quoad eos, quibus beneficia conferuntur, vel ſacramenta adminiſtrantur: nam reſpectu eorum qui ſciunt impedimentum, non ſuſtinentur geſta per Prælatum, vel Parochum putatiuum, vt ſatis colligitur ex d. l. Barbarius, ponderando litteram ibi, *quamdiu latuit*, & ibi, *propter vtilitatem eorum, qui apud eum egerunt*, iuncta ratione gloſſæ in ver. Effeciſſet, in fin. ne ſcilicet homines decipiantur: Eccleſia enim dum tribuit iuriſdictionem habentibus titulum putatiuum ſuccurrit errantibus tantùm; vnde vt in propoſito inquit Abbas in cap. Ad probandum, n. 15. in fin. de re iudic. dignum eſt vt beneficium ignorantiæ non proſit ſcientibus, & fuit dictum Io. Andr. & aliorũ in cap. 1. de reſcript. in 6. & quamuis Ant. de Butr. in d. cap. Ad probandum, n. 11. Imol. n. 6. Abb. n. 15. Felin. n. 8. & Alex. de Neuo n. 27. ſentiant geſta per Prælatum putatiuum mero iure valere, etiã quoad ſcientes impedimentum, ſed eſſe retractanda in odium illorum: tamen abſolutè non valere geſta reſpectu ſcientis impedimentum cenſent in terminis d. l. Barbarius, Albertinus ibi n. 22 Millus in repert. in ver. Error communis, dicens hanc eſſe quamdam limitationem ad d. l. Barbarius. Felin. in cap. Rodulphus, n. 40. de reſcript. Decius in cap. Sciſcitatus, n. 39. verſ. prædicta concluſio, eod. tit. Et propterea ſi aliqua Ciuitas reputetur communiter habere priuilegium doctorandi, & in veritate non habeat, ſi aliquis hoc ſciens ibi inſignia doctoratus aſſumpſerit, non erit doctor, quia communis error illi ſcienti non prodeſt, Brixien. in ſuo Repertor. ver. Error, & poſt Felin. tradit Dec. in eo tit. Sed Catholici in Ruſſia certò ſciunt Ordinarios, & Parochos ſchiſmaticos non habere verum titulum Cathedralis, vel Parochialis Eccleſiæ, cùm eorum ſchiſma notorium ſit: ergo communis reputatio Catholicis nõ prodeſt quoad validitatem matrimonij.

135 Requiritur quartò, ad validitatem eorum, quæ fiunt à Prælato putatiuo, vt error communis ſit facti, non autem iuris; nam in d. l. Barbarius, ff. de off. Prætoris, ille ſeruus credebatur liber, & ſic factum ſeruientis ignorabatur; idem patet in cap. Infamis, verſ. Veruntamen, 3. q. 7. ibi, *Si ſeruus cùm putaretur liber, ex delegatione ſententiam dixit* at hoc caſu eſto ſufficeret communis error ſchiſmaticorum, nec requireretur etiam Catholicorũ: tamen ſchiſmatici nõ ignorant factum, ideſt Vuladicas, & Popones Ruthenos eſſe præciſos ab vnitate Eccleſiæ Romanæ: id enim eſt notorium, nec ab ipſis negatur; ſed ignorant ius, quia falsò credunt eos eſſe catholicos, habere titulum, & poſſe ritè, & rectè ſacramenta adminiſtrare. Atqui refugit animus, & Eccleſia velit fouere hunc errorem hereticorum, & eidem errori innixa illis tribuere iuriſdictionem ad beneficia conferenda, & ſacramenta adminiſtranda: ad hoc allego Federic. de Senis conſ. 137. Viſo, & examinato ſub nu. 2. verſ. Hoc ſaluo: vbi ex facto conſuluit valere acta, & geſta per miniſtrum excommunicatum, & irregularem, ſi tamen communiter reputabatur, & habebatur, & tenebatur à Prælatis, & ſubditis prouinciæ non excommunicatus, nec irregularis, & omnia faciebat tamquam Prælatus integri ſtatus eo quod ignorabatur, ſeu errabatur in facto; ſecus verò ſi opinio, & reputatio communis habuiſſet ortum ex errore ſupino, eo quod idem miniſter aſſereret ſe non eſſe excommunicatum, cùm eſſet excommunicatus; vel ad excuſationem facti damnati allegaret ſe habuiſſe licentiam à non habente poteſtatem illam concedendi; quia tunc reputatio communis ex fatuitate procedens non prodeſt ad validitatem geſtorum.

136 Facit quod notat Petr. de Anchar. in d. cap. Nihil, q. 4. in fin. de elect. vbi ait valere geſta per Prælatũ putatiuum, quamdiu toleratur: ſecus ſi eſſet notorium eum eſſe ſuſpenſum, per cap. Veritatis, de dol. & contum. cap. Ad probandum, de re iudic. & cap. Verum, 32. diſt.

137 Reſpondetur ſecundò, concluſionem illam, quod geſta à ſchiſmaticis, & excommunicatis, & in ſpecie collationes beneficiorum ſuſtineantur ob communem reputationem, habere locum dumtaxat reſpectu Prælati collatoris, non autem re-
138 ſpectu ſubditi collatarij. Ratio diuerſitatis eſt, quia Prælatus confert publici officij auctoritate; cuius ratione valent geſta propter publicam vtilitatem. At hæc ratio ceſſat in ſubdito; quia beneficium aſſequitur vt priuatus, non autẽ authoritate alicuius publici officij. Colligitur hæc diſtinctio ex Innocentio in cap. Cum dilectus, de cõſuet. vbi tradit generalem theoricam, quod in his, quæ non geruntur ratione publici officij, nulla eſt differentia inter excommunicatum publicum, & occultum, quod ipſum voluit Io. Andreas in c. 1. de reſcript. lib. 6. & Calderin. in cap. Ad probandũ, de re iudic. quos refert, & ſequitur Abbas ibi nu. 12. & 13 & ſatis probatur ſecundum eum in dicto cap. Cum dilectus, & cap. Cum inter R. de elect. vbi electio facta diſtinctione inter publicos, & oc-

cultos:

cultos : nam in iſtis ceſſat ratio publicæ vtilitatis, neque enim Canonici eligunt iure publico, ſed proſequuntur ius ſuum proprium, vt per eum: ſed melius ad propoſitum noſtrum probatur in cap. Poſtulaſti, de cler. excomm. miniſtrante, & in ca. 2. §. Hæretici, de hæretic. lib 6. vbi collatio beneficij facta excommunicato, vel hæretico eſt ipſo iure nulla, nec diſtinguitur inter publicum, & occultũ: vnde collationes factas etiam occultè excommunicatis, hæreticis, vel ſchiſmaticis eſſe irritas, ſatis probatum eſt ſupra in 3. fundamento n. 73. Quamobrem eſto in Epiſcopis Ruthenis concurrant omnia requiſita, de quibus ſupra in prima reſponſione ad hoc vt collationes Parochialium ab ipſis factæ ſuſtineantur ex titulo putatiuo, & communi errore: hoc tamen non procedit ſi collationes fiant ſchiſmaticis, & excommunicatis; quia reſpectu impetrantium error, ſeu reputatio communis nihil operatur.

139 Opponitur quintò, ſolemnizare matrimonium non eſt actus iuriſdictionis, nec Ordinarius, aut Parochus illi aſſiſtit tamquam miniſter, vt in alijs ſacramentis, ſed præſtat nudam præſentiam tamquam teſtis authorizabilis, Rota deciſ. 750. nu. 1. par. 1. diuerſ. & aliàs cenſuit S. Congregatio Concilij. Ergo etiamſi Epiſcopi, & Sacerdotes ſchiſmatici carerent poteſtate iuriſdictionis; non tamen videntur impediri, quin poſſint intereſſe matrimonijs vt teſtes.

At facilis eſt reſponſio; quia quamuis Ordinarius, vel Parochus aſſiſtat matrimonio tamquam teſtis; requiritur tamen pro forma vt ſit Ordinarius, vel Parochus ad præſcriptum d. c. 1. ſeſſ. 24. de reform. alioquin ſi ſufficeret quilibet teſtis, etiam non Ordinarius, vel Parochus, Concilium non dixiſſet coram Ordinario, vel Parocho, & duobus teſtibus. Requiritur ergo ex Concilio ad validitatem matrimonij, vt non ſolùm illi aſſiſtant duo teſtes, ſed præter illos etiam alius teſtis authorizabilis, qui ſit Ordinarius, vel Parochus: at Epiſcopi, & Sacerdotes Rutheni nec ſunt Ordinarij, nec Parochi, cùm titulum canonicum nõ habeant Cathedralis, vel Parochialis Eccleſiæ, vt latè oſtẽſum eſt ſupra: ergo matrimonia validè ſolemnizare non poſſunt.

140 Opponitur denique. In Bulla Clementis VIII. Sanctiſſimus Dominus, in inſtructione ſuper aliquibus ritibus Græcorum, poſteaquam actum fuit de Græcis catholicis, & etiam ſchiſmaticis, vt ex contextu patet; tandem in §. 5. generaliter ſtatuitur, vt Ordinarij matrimonia inter Græcos dirimi, ſeu diuortia quoad vinculum fieri nullo modo permittant; & ſi quæ de facto præceſſerunt, nulla, & irrita declarent. Quæ Bulla cùm ſit edita anno 1595. annis 30. & vnum poſt Tridentinum Concilium, alterutrum videtur ſupponere, ſcilicet vel decretum Concilij Græcos non obligaſſe, vel valida fuiſſe matrimonia etiam celebrata coram Præſulibus Græcis: quamuis enim fuerit Græcorum error de matrimonijs dirimendis, vt patet ex Concilio Florent. tamen ſi decretum Tridentini etiam ſchiſmaticos ligat, & præſentia eorum Prælatorum non ſufficit, iam fuiſſent eo tempore nulla, & irrita ex vi Concilij eorum coniugia; ac proindè diuortia non eſſent, vt Pontifex præcipit, irrita declaranda. Quod ſi diuortia declarentur irrita vtique matrimonia valida, & firma quoad vinculum ſupponi neceſſe eſt.

141 Sed huic obiectioni reſpondetur Conſtitutionem Clementis non eſſe intelligendam de matrimonijs ſchiſmaticorum, ſed catholicorum tantũ: nam cum Clemens per totam illam Conſtitutionẽ præſcribat ritus à Græcis obſeruandos, præcipuè in ſacramentis: non eſt credendus eiuſmodi ritus præſcripſiſſe Græcis ſeiunctis ab vnione Eccleſiæ, qui latinos ritus abominantur, vt in c. Licèt Græcos, ſupra de Bapt. & de quorum ritibus non eſt curandum quamdiu perſiſtunt in ſtatu damnabili hæreſis, & ſchiſmatis. Quinimo in §. 4. declarat
142 non eſſe admittendos Epiſcopos ſchiſmaticos ſiue pro ordinibus, ſiue pro alijs ſacramentis conferendis, & in §. 6. Presbyteros ſæculares, abiuratis ſchiſmate, & erroribus, atque in Fide catholica benè inſtructos in Parochialibus, ſeu Curatis Eccleſijs Græcorum benè inſtitui poſſe. Quomodo ergo elicere poſſumus ex hac Conſtitutione, vt valeant matrimonia coram Ordinario, vel Parocho ſchiſmatico, ſi Conſtitutio interdicit ne Epiſcopi ſchiſmatici ad ſacramenta admittantur, neue Presbyteri ſchiſmatici inſtitui poſſint in Parochialibus, niſi poſteaquã abiurauerint ſchiſma? Præterea quatenus eadem Conſtitutio dũ prohibet ne diuortia fiant quoad vinculum, loqueretur etiam de matrimonijs ſchiſmaticorum, vtique intelligenda eſſet tantùm de matrimonijs celebratis in illis Parochijs, in quibus decretum de reform. matrim. publicatum non eſſet. Tunc enim valida ſunt matrimonia etiam clandeſtina, nec ſunt dirimenda, vt ibi ſtatuitur; non autem de contractis in Parochijs, in quibus eiuſmodi decretum fuit publicatum. Tunc enim ad eorum validitatem requiritur præſentia Parochi, quã exhibere non poſſunt ſchiſmatici, qui Parochi non ſunt, vt dictis conſtat: & propterea Clemens ibidem mandat Epiſcopis vt curent in ſingulis Parochijs Græcorum publicari decretum Concilij Tridentini de reform. matrim. imò ex hac Conſtitutione deduci poteſt validum fundamentum pro hac ſententia: nam ſi Græci ſchiſmatici potuiſſent inſtitui in parochialibus in vim decreti Concilij Conſtantienſis cur Clemens declaraſſet eos non poſſe inſtitui in parochialibus niſi abiurato ſchiſmate? Alterutrum ergo neceſſe eſt fateri, ideſt aut ſchiſmaticos non fuiſſe habilitatos ad parochiales obtinendas per Concilium Conſtantien. aut ſi habilitati fuerint, illius diſpoſitionem ſublatam fuiſſe per hanc poſteriorem contrariam Conſtitutionem Clem. VIII. ſecundum ea, quæ de Conſtitut. Pauli IV. & de Concilio Lateranen. dicta ſunt ſupra in 2. & 3. fundamento nu. 66. & 72.

143 Ex quibus omnibus, vt initio diximus, verius videtur matrimonia Catholicorum contracta coram Popis Ruthenis nulla, atque irrita eſſe, ſi in eorum parochijs decretum cap. 1. ſeſſ. 24. de refor. matrim. publicatum fuerit. Cæterum an ita ſit, necne, cum pendeat ex facto, ad iudicium noſtrũ non pertinet; ſed ipſe Archiepiſcopus Leopolienſis diligenter diſpicere debebit. In quo tamen duo præcipuè erunt illi animaduertenda. Alterum quod ad hoc ex ſententia Sacræ Congregationis Concilij decretum publicatum fuerit in Synodo prouinciali; ſed abſolutè requiritur vt fuerit publicatum in ſingulis parochijs, quemadmodum Sancta Synodus præſcribit. Alterum quod eadem Sacra Congregatio declarauit præſumi

publi-

Digitized by Google

publicationem quando decretum illud fuit obſeruatum tamquam decretum Concilij.

Fortè tamen ſuper his omnibus, cùm res grauiſſima ſit, tutius eſſet requirere Oraculum Sanctiſſimi in Sacra Congregatione Inquiſitionis.

De Apoſtatis, & reiterantibus Baptiſma.

Cap. Conſultationi.

S V M M A R I V M.

1 *Regularis in apoſtaſia ordinatus ad ſacros ſine diſpenſatione Papæ non miniſtrat in illis.*
Nec ad ſuperiores aſcendit. n.4.
Et quid in promoto ad minores, n.3.

2 *Regulares apoſtata poſt reconciliationem ordinatus ſine diſpenſatione remanet in ordine ſic ſuſcepto.*

5 *Regularis tranſiens à ſtrictiori ad laxiorem Religionem abſque Sedis Apoſtolicæ licentia, an ſit apoſtata, & excommunicatus, aut ſaltem ſuſpenſus, & num. ſeqq. maximè à num. 11. vſque in fin.*

6 *Intellectus cap. Ex parte, de tempor. ordinat. & num. ſeqq.*

7 *Apoſtata propriè non dicitur Religioſus, niſi habitum temerè dimittat, & ad ſæculum redeat, & n.12. & ſeqq.*

8 *Excommunicatio, quæ annexa eſt apoſtaſiæ, non incurritur, niſi pro peccato mortali.*

9 *Regularis tranſiens ad ſtrictiorem Religionem licentia petita, licèt non obtenta, non peccat.*

30 *Regularis canonicè tranſlatus ad arctiorem Religionem non poteſt redire ad primum Ordinem abſque licentia Papæ.*

12 *Apoſtatæ propriè non dicuntur niſi qui legem Chriſtianam dimittunt, vel qui relicta profeſſione, quam dimittere non licet, dimittunt ſine cauſa.*

13 *Regularis tranſiens ad alium Ordinem ſine legitima licentia non poteſt ibi promoueri ſine diſpenſatione ſuperioris regularis ſi tranſitus ſit publicus; quod ſi occultus, nulla eget diſpenſatione.*

14 *Apoſtatæ a Fide, vel ex voto Religionem deſerentes in apoſtaſia ordinati, carent executione, nec poſſunt ab alio, quam à Papa diſpenſari.*

15 *Regularis tranſiens ad laxiorem Religionem licentia non petita, vel petita, ſed non obtenta, peccat mortaliter.*
Sed non dicitur propriè apoſtata, & cur. ibid. & n.16 cum duobus ſeqq.

17 *Apoſtatarum duo ſunt genera, & n. ſeqq.*

18 *Regularis migrans ad Ordinem laxiorem abſque licentia incidit in apoſtaſiam minorem, non autem in maiorem, & indiſpenſabilem.*

19 *Apoſtaſia eſt temerarius receſſus à ſtatu Fidei, Obedientiæ, vel Religionis.*

20 *Apoſtatæ vnde dicantur.*

21 *Regularis eiectus à laxiori Religione, ad quam de facto tranſiuit, non dicitur apoſtata ſi per eum non ſtat quominus redeat ad primum Ordinem.*

22 *Prælati Regulares tenentur ſubditos ad laxiorem Ordinem abſque legitima licentia tranſeuntes ad ſuum Monaſterium reuocare.*

1 CONSVLTATIONI. Monachus in apoſtaſia ordinatus ad ſacros, ſine diſpenſatione Papæ non miniſtrat in illis. Hoc dicit ſecundum Ioan. Andr. & alios ferè omnes.

2 Nota caſum, in quo ſolus Papa diſpenſat, videlicet cum Religioſo in apoſtaſia ad ſacrum ordinem promoto, quantumcumque pœnitentiam egerit, & Abbati ſuo fuerit reconciliatus, vt in text. ſi tamen prius reconciliatus fuiſſet, & poſtea à ſuo Epiſcopo ordinem canonicè ſuſcepiſſet, ſine diſpenſatione remaneret in ordine ſic ſuſcepto, ſecundum Innoc. & Hoſtien. hic in princip. quibus
3 cæteri conſentiunt. Et dum textus dicit ſacrum ordinem, innuit ſecus eſſe in minoribus; vnde eo caſu diſpenſat Epiſcopus, cùm Papa ſibi non retinuerit diſpenſationem, cap. Nuper, de ſentent. excomm. ſecundum Vincen. & Hoſtien. hic in princip. verſ. Ideo etiam dicit ſacrum: ſed hodie Religioſus apoſtata incidit in excommunicationem, cap. 2. Ne Cleric. vel Monach. lib. 2. vnde cum ordinem recipiat in cenſura, & ſic fiat irregularis, diſtinguendum eſt vt legitimus in cap. Cum illorum, de ſentent. excomm. ſecundum Ioann. Andr. hic n.1. Abb. n.2. & communiter Scribentes.

4 Rurſus cum textus prohibet ſic ordinatum in ſuſceptis ordinibus miniſtrare, multò magis cenſetur prohibere, ne ad ſuperiores aſcendat, dicto cap. Cum illorum, ſecundum Boat. dicentem hoc eſſe tutius, licèt aliqui contradicant; & eum ſequuntur Ioan. Andr. n.1. in ver. Suſcepto, & Abbas n.2. verſ. Sed quæro, quia textus.

5 QVAERO, An Regularis tranſiens à ſtrictiori ad laxiorem Religionem abſque Sedis Apoſtolicæ licentia ſit apoſtata, & excommunicatus, aut ſaltem ſuſpenſus.

6 Solutio quæſtionis pendet ex intellectu duorum Canonum, qui videntur inuicem pugnare, videlicet cap. Ex parte, de tempor. ordinat. & hoc cap. Conſultationi: nam in cap. Ex parte, cum quidam Abbas, & Monachi conſuluiſſent, an eorum Monachus, qui ſe tranſtulit ad Monachos Nigros, & habitum eorum aſſumpſit, ibique ordinatus fuit ſacerdos, in aſſumpto ordine poſſet miniſtrare, Innocentius III. reſcribit vt ipſi Monacho officiū ſacerdotis liberè exequi permittant. Atque ita ex eo textu apparet tranſeuntem de religione in religionem, quamuis videatur apoſtata, eo quod habitum ſui Ordinis temerè dimiſerit, tamen non eſſe excommunicatum, aut ſuſpenſum, nec ſi in huiuſmodi apoſtaſia promotus fuerit, eſſe irregularem. Contra verò in hac Decret. generaliter deciditur, vt Monachus in apoſtaſia ordinatus ad ſacros, abſque diſpenſatione Romani Pontificis miniſtrare non poſſit in ordine ſic ſuſcepto.

Pro cōciliatione afferuntur à gloſſa, & DD. duo intellectus. Primus eſt, quod text. in d. cap. Ex parte, procedat in Monacho, qui tranſiuit licitè, id eſt licentia petita, licèt non obtenta, ad Religionem Nigrorum, quæ erat ſtrictior: ideo ex hoc non poteſt dici apoſtata; & ſic non eſt irregularis, nec aliqua eget diſpēſatione: tex. verò in hoc cap. procedit quando tranſiuit illicitè; & ſic ibi ordinatus non debet miniſtrare niſi diſpenſetur; ita gloſ. 2. in d. cap. Ex parte, & ibi Anton. de Butr. ſub n.5.

7 Sed hic intellectus non placet, primò quia ſupponit tranſeuntem illicitè ad aliquam Religionē,

eſſe

eſſe propriè apoſtatam ; quod tamen eſt falſum ,
quia ad hoc requiritur, vt dimiſſo habitu ad ſæcu-
lum redeat, iuxta tex. in cap. Vt periculoſa, Ne
Cler. vel Mon. lib. 6. in cap. vlt. 50. diſt. ibi : *Et ad
ſæcularem redeunt conuerſationem*, & in cap. 1. ſu-
pra eodem ibi: *relicto habitu ſuo in apoſtaſia tam-
quam laici conuerſantur*. Seu, quod idem eſt, vt
relinquat Monachatum ; quemadmodũ loquun-
tur Goffr. & Io. Andr. & eſt communis opinio, vt
inferius patebit.

Deinde quia ſi Monachus, de quo in d. cap. Ex
parte, tranſijſſet ad ſtrictiorem licentiam petita,
licèt non obtenta, illa quæſtio fuiſſet de indubita-
bili, contra text. in l. Labeo, ff. de carbon. edic. &
notata per Abb. in cap. Cum in iure, de elect. &
alios apud Rim. iun. conſ. 639. Magnificus, n. 70.
lib 6. Ineptum enim fuiſſet in controuerſiam ad-
ducere an eo caſu Monachus poſt tranſitum or-
dinatus eſſet irregularis, & fruſtra DD. excitaſſent
8 quæſtionem, an eſſet apoſtata ; ſiquidem excom-
municatio, quæ anneſa eſt apoſtaſiæ, d. cap. Vt pe-
riculoſa, cùm ſit pœnarum grauiſſima, cap. Corri-
piantur, 24. qu. 3. non incurritur niſi pro peccato
mortali, c. Nemo, Epiſcoporum, 11. q. 3. S. Thom.
in 4. diſt. 18. Tabien. in verb. Excommunicatio,
primò, verſ. Vtrum excommunicatio poſſit infligi.
9 At qui tranſit ad ſtrictiorem licentia petita, licèt
non obtenta, cùm id faciat Canonis authoritate,
ideſt cap. Licèt, de regul. vtique non peccat, Can.
qui peccat, 23. qu. 4. & tradit Innoc. in d. cap. Ex
parte, nu. 1. in ver. Exequi, ibi : [Si monaſterium
ad quod tranſiuit, erat arctius, quàm primum,
non peccauit.] &c. Quin potius meretur enim ad
frugem melioris vitæ transmigret, & adimpleat
propoſitum ſanctioris vitæ, vt legitur in d cap. Li-
cet. Dicendum eſt igitur Monachum ibi, vel tranſ-
ijſſe ad laxiorem abſq; diſpenſatione Romani Pon-
tificis, vel certe ad ſtrictiorem, vel parem, nec ob-
tenta, nec petita licentia à ſuo Superiore. Quod
videtur innuere littera ibi, *Qui ſe tranſtulit*. Vn-
de ex eo textu ſecũdum hoc irreſtagabiliter pro-
batur Monachum illicitè tranſeuntem ad alium
ordinem, dummodo habitum regularem non di-
mittat, non eſſe propriè apoſtatam : nam ſi eſſet
talis, non poſſet in ſuſcepto ordine miniſtrare, vt
hic deciditur.

Accedit, quod in d. cap. Ex parte, Monachus,
qui tranſiuit ad Nigros, ſupponitur poſtea redijſſe
ad primum monaſterium ; ideòq; ille text. à DD.
ſic ſummatur. Si Monachus vnius ordinis, in ſe-
cundo ordine, ad quem tranſiuit, recipit Sacer-
dotium, ad primum ordinem rediens, liberè mi-
niſtrabit. Ergo hinc neceſſariò ſequitur, vt vel
religio Nigrorum, ad quam tranſiuit, eſſet laxior,
vel ſi ſtrictior, tranſijſſet de facto non petita licen-
10 tia ; aliàs enim ſi religio fuiſſet ſtrictior, & Mona-
chus canonicè translatus, non potuiſſet poſtea
redire ad primum ordinem laxiorem abſq; licen-
tia Papæ, Innoc. in cap. Intelleximus, num. 2. in
ver. Exercere. de ætat. & qualit. gloſ. & DD. in
c. Cum ſingula, §. fin. de præben. Rebuff. in praxi
benefic. in tit. de transl. Monach. num. 9. & ſicre-
diens ſecundum hunc intellectum nõ potuiſſet in
ſuſcepto ordine miniſtrare, cuius tamen contra-
rium ibi deciditur.
11 Itaque ſecundus datur intellectus, quod ſcilicet
Decretalis Ex parte, procedat in Monacho, qui li-
cèt de facto tranſierit ad alium ordinem, tamen
habitum regularem non dimiſit ; & ſic non fuit
propriè apoſtata, nec ex ordinum ſuſceptione ir-
regularis. Text. verò in præſenti procedat in eo,
qui ex toto dimiſit habitum, & ad ſæculum redijt:
qui propriè dicitur apoſtata, & incidit in excom-
municationem iuxta text. in d. cap. Vt periculoſa,
Ne Cler. vel Mon. lib. 6.
12 Et hic intellectus communiter recipitur : nam
gloſſa in d. cap Ex parte, in ver. Ad Nigros, quæ-
rens an Monachus tranſiens ad aliam religionem
ſit apoſtata, concludit non eſſe propriè apoſtatam,
niſi recedentes à fide, vel retroabeuntes : & intel-
ligit pro retroabeuntibus omnino deſerentes re-
ligionem, cùm alleget tex. in cap. Non obſerue-
tis, 26. q vlt. ſeu redeuntes ad ſæculum, iuxta text.
in cap. vlt. 50. diſt. & cap. 1. ſupra eod. Et de his
gloſſa ſentit eſſe intelligendum, hoc cap.

Innocentius in eod. cap. Ex parte, num. 1. Dic,
inquit, quod propriè non dicuntur Apoſtatatæ,
niſi qui legem Chriſtianam dimittunt, cap. Beatus,
3. q. 4. d. cap. Non obſeruetis. Et qui relicta pro-
feſſione, quam dimittere non licet, dimittunt ſine
cauſa. Quo loco Innocentius ſimiliter intelligen-
dus eſt de redeuntibus ad ſæculum ; tum quia hi
propriè dicuntur religionem dimittere; tum quia
allegat tex. in d. cap. vlt. 50. diſt. qui loquitur de
his, qui ad ſæcularem redeunt conuerſationem.
13 Sentit tamen inferius hunc non poſſe promoueri
abſque diſpẽſatione, ſi tranſitus ſit publicus ; adij-
ciens Monachum poſſe occultè tranſire, nec obſta-
re text. in cap. Quanto, de transl. Epiſcopi, quia
procedit in Epiſcopo, qui cum multis trãſit in tur-
ba. At Monachus ſtat occultè, & habitu mutato
incedit.
14 Innocentium ſequitur ibid. Anton. de Butr. ſub
num. 5. his verbis. [Dic ergo, Quidam ſunt apo-
ſtatæ fidei, vel ex toto religionem dimittentes ; &
tales ordinati in apoſtaſia carent executione, &
non poſſunt ab alio, quàm à Papa diſpenſari. Qui-
dam ſunt apoſtatæ latè, qui illicitè tranſeunt de re-
ligione in religionem : & tunc aut tranſeunt pu-
blicè, ita quod factum eſt publicum : & tunc cum
talibus diſpenſat Abbas : aut eſt occultum, & non
requiritur diſpenſatio. Aut tranſeunt licitè, &
non egent diſpenſatione :] Butrium totidem ver-
bis refert, & ſequitur Abb. ibid. in fin.

Ioan. de Anan. num. 1. [Nota quod Monachus
tranſiens ad aliud monaſterium non concluditur
neceſſariò apoſtata, adeout recipiens ibi ordinem,
incurrat irregularitatem, nec per hoc eſt ſuſpenſus
ab executione officij. Non obſtat c. fin. de apoſt.
quia poteſt dici, quod quidam ſunt apoſtatæ ſtri-
ctè, qui ex toto apoſtatant relinquendo habitum,
& redeundo ad mundum ; vel qui apoſtatant à fi-
de, & tales incurrunt irregularitatem. Quidam
ſunt apoſtatæ latè, ideſt retroabeuntes (intelligi-
tur retroabeuntes, qui tranſeunt de ſtrictiori ad
laxiorem religionem.) & iſti non incurrunt irre-
gularitatem, vel ſaltem talem, cum qua Abbas nõ
poſſit diſpenſare.]
15 Henric. Boich. [Aut tranſiuit ad laxiorem reli-
gionem licentia non petita, vel petita, ſed non ob-
tenta ; & tunc peccat mortaliter.] In hoc con-
cordat gloſ. ibi, in verb. Liberè : ita quod eo caſu
non debet ordinari, nec in ordinibus ſacris licitè
miniſtrare, niſi prius fuerit cum eo diſpenſatum
per Epiſcopum (habet relationem ad tempus in
quo Monachi erant ſubiecti Epiſcopis diœceſanis,
iuxta

Digitized by Google

iuxta text. in cap. Peruenit, 16.qu. 1. & cap. Abb.
cum quatnor cap. ſeq. 18. qu. 2.] & infra. [Qui
tranſiuit ad laxiorem non eſt apoſtata] nam non
eſt apoſtara, niſi qui ad ſæculum redit, vt infra de
apoſt. cap. fin.

Similiter gloſ. noſtra hic ad fin. tamen, inquit, ſi
ad aliam religionem tranſiſſet, & ordinem ibi ſu-
ſcepiſſet, ſine diſpenſatione, poſſet in ſuſcepto or-
dine miniſtrare: ſupra de tempor. ordinat. c. Ex
parte; quia ordinem non ſuſcepiſſet in apoſtaſia:
& ſic gloſſa apertè ſentit, talem non eſſe apoſta-
tam: & ſequuntur ſcribentes hic.

16 Rationem verò cur Monachus tranſiens abſq;
licentia ad ordinem laxiorem non ſit apoſtata,
reddit Innocentius in cap. Intelleximus, in fin. de
ætat. & qualit. quia, inquit, in nullo venit contra
ea, quæ ſunt de ſubſtantia ordinis, cum ſemper in
alicuius obedientia fuerit: cuius dictum ſequun-
tur ibi Ioan. Andr. ac cæteri omnes, & Archid. in
cap. Placuit, 50. diſt. num 4 dicens [Apoſtatarum
17 duo ſunt genera principalia. Alij namque apo-
ſtatæ à fide Chriſti ad cultum Idololatriæ. Alij à
religione ad ſæcularem ſtatum ſecundum rigorem
Canonum; nec illi, nec iſti etiam poſt acceptam
pœnitentiam poſſunt promoueri.] Et infra nu. 6.
Sed pone quod aliquis de maiori religione tranſi-
uit ad minorem, numquid iſte dicitur apoſtata?
Dicit Innocentius, quod non, quia in nullo venit
contra ea, quæ ſunt de ſubſtantia ordinis, cũ ſem-
per ſit in alicuius obedientia: nam non dicitur
apoſtata propriè niſi qui ad ſæculum redit. Alle-
gat etiam pro hac ſententia, Io. Vinc. Goffr. & Ber-
nard. in d. cap. Ex parte, de tempor. ord. & ſequi-
tur Præpoſ. in §. Apoſtatæ, poſt d. cap. Placuit, n. 2.
50. diſt.

Similiter tranſeuntem ad laxiorem non eſſe
excommunicatum, neq; apoſtatam conſuluit La-
pus, alleg. 33. incip. An tranſiens ad laxiorem re-
18 ligionem; & Lud. Rom. conſ. 341. incipien. Circa
primum conſultationis articulum: vbi quærens
an religioſus migrans ad alium ordinem regulæ
laxioris, & eius habitu proprio relicto, alienum
recipiens, incidat in apoſtaſiã, ſic diſtinguit: [Aut
quæritur an incurrat apoſtaſiam minorem, hoc eſt
an ſit apoſtata largè ſumpto vocabulo: & dicen-
dum quod ſic, quia eo ipſo, quod Religioſus mi-
grat à monaſterio, & non eſt ſub obedientia ſui
Prælati, largè apoſtata dicitur, vt notat Innocen-
tius in cap. fin. de renunc. Aut quæritur an incur-
rat apoſtaſiam maiorem, quæ eſt indiſpenſabilis
iuxta c. fin. de apoſt. & tunc dicendum quod non,
quia ſi Monachus ad aliam tranſeat religionem
etiam laxiorem non habita licentia, ibique ordi-
nem ſuſcipiat, poterit in ſuſcepto ordine ſine di-
ſpenſatione miniſtrare: iſte eſt text. in c. Ex parte,
de tempor. ordin. Cæterum nec ex huiuſmodi ha-
bitus ſuſceptione, & primi dimiſſione cenſetur in-
curriſſe ſententiam excommunicationis ipſo facto,
quam in Religioſos profert c. 2. Ne Cler. vel Mon.
lib. 6. Quoniam ille text. loquitur quando quis pro-
prium habitum dimittit, & vagatur, quod ceſſat
in illo, qui aliam religionem quamuis laxiorem
ingreditur.] Hæc Rom. qui allegat pro hac ſen-
tentia Io. Andr. in cap. Ioannes, de regul. quidquid
dixerit Guliel. Naſo in cap. Sanè, eod. tit. Idem te-
nent Gemin. & Franc. in d. cap. 2. Calc. conſ. 123.
ad primum, col. 2. verſ. Secundò pro hoc facit, Io.
Stapbil. in tract. de litter. grat. & Iuſt. col. antepe-
nult. iuxta partiam impreſſionem, verſ. Credo ta-
men quod tranſit, & Rebuff. in praxi benefic. ſub
tit. de tranſl. Monach. n. 11.

19 Quæ ſententia ſatis confirmatur etiam ex ipſa
apoſtaſiæ definitione, quæ aliud non eſt, quàm te-
merarius receſſus à ſtatu fidei, obedientiæ, vel re-
ligionis ſecundum Hoſtien. in ſumm. de apoſtat.
& Io. de Anan. in d. cap. Ex parte, ante num. 2. de
tempor. ordin. & Alberic. in Dictionario, in verb.
Apoſtaſia; & eſt ex mente D. Thomæ ſecundum
Sylueſt. in verb. Apoſtaſia, in princip. Qui autem
tranſit ad laxiorem religionem, abſque legitima
licentia, quamuis tranſeat inordinatè, & grauiter
peccet, tamen nec recedit à fide, nec ab obedien-
tia, nec à religione, vt per Innocentium Archid.
& Præpoſ. locis citatis. Ad quod confert etiam
ipſa vocabuli Etymologia: dicitur enim apoſtata
20 ab apo, quod eſt de, & iſtimi, quod eſt ſiſto, inde
apoſtata, id eſt deſiſtens, retroabiens à fide, vel re-
ligione ſecundum Hugon. & Archid. vbi ſupra, &
Sylu. loco cit.

Ex quibus patet hunc Regularem, qui ex reli-
gione Capuccinorum tranſiuit abſque licentia ad
religionem Minorum de Obſeruantia, propriè nõ
eſſe apoſtatam, nec incidiſſe in excommunicatio-
nem ſtatutam in d. cap. Vt periculoſa, Ne Cler. vel
Mon. lib. 6. & in c. fin. 50 diſt.

Rurſus patet hunc non eſſe irregularem, nec ſu-
ſpenſum, quin ſaltem poſſit diſpenſari à ſuo Supe-
riore Regulari. Videtur tamen egere huiuſmodi
diſpenſatione ſi tranſitus fuerit publicus, propter
doctrinam Innocen. Butrij, & aliorum in d. cap.
Ex parte. Quos ſuperius retulimus num. 13. &
ſeqq.

21 Non obſtat quod poſtea fuerit eiectus à ſecun-
da religione, & diu in ſæculo permanſerit ſine ha-
bitu: id enim fecit vt in facto ſupponitur, quia re-
ligio Capuccinorum noluit eum amplius recipere:
vnde ex hoc capite non fuit apoſtata, &c. cùm non
ſteterit per eum quominus eueſteretur, atque
ita inceſſerit in habitu ſæculari ſine cauſa, prout
requiritur ad hoc vt ſit propriè apoſtata ſecũdum
Innocentium vbi ſupra, & Archid. in d. c. Placuit,
22 50. diſt. Præſertim quia Superiores primæ religio-
nis ſunt in culpa cum teneantur ſuos Monachos
indebitè à religione abeuntes annuatim require-
re, & ad monaſterium reuocare, vt eſt tex. in c. fin.
de regul. Idem habetur in cap. Ioannes, cap. Non
eſt à nobis, & cap. Sanè, eodem tit. vbi patet Mo-
nachos poſt emiſſam in vno ordine profeſſionem
non poſſe recipi in alio ordine laxiori ſine requi-
ſita ſolemnitate, ac ſi recepti fuerint, iubentur
reddi primis monaſterijs. Ad idem cap. Abbates,
18. quæſt. 2. Vbi eſt expreſſum Monachos vnius or-
dinis profeſſos in alio illicitè peruagantes fore
per Abbatem cum auxilio Epiſcopi ad proprium
monaſterium reuocandos. Et ita ex facto reſpon-
dit Lud. Rom. d. conſ. 341. n. 2. & ſeqq. verſic. Se-
cundò quæſitum eſt.

Eccle-

De Homicidio voluntario, vel caſuali.

Cap. Si quis.

S V M M A R I V M.

1 E*Cclesia non profert ſententiam ſanguinis.*
2 Moriatur, *verbum qualiter intelligatur, & n. ſeqq vſque in fin.*
3 *Homicida incorrigibilis debet deponi, & tradi curia ſæculari, vt moriatur.*
4 *Intellectus cap. Delatori 5 q. vltim.*
Delator qua pœna ſit mutilandus, ibidem.
Lingua capulari, & caput amputari quomodo intelligatur, ibidem.
5 *Depoſitio habetur inſtar mortis.*
6 *Homicida ex propoſito debet deponi ab Altaris miniſterio.*

1 SI QVIS. Communiter non ſummatur, tum quia breue eſt, tum quia multiplices habet lecturas, præcipuè ob illa verba; *Ab Altari meo euelles eum, vt moriatur*: cum enim Eccleſia non proferat ſententiam ſanguinis, cap. His à quibus, 23. qu. 8. cap. 1. & 2. 51. diſtinct. cap. Clericis, & cap. Sententiam, ne Cler. vel Monach.
2 multum torquentur Doctores circa intellectum illius verbi, *moriatur*, Vincentius exponit, *moriatur*, ideſt in peccatis, vel ad pęnitentiam humilietur, vt cap. Quid eſt, §. diſtinct. Goffred. exponit, *moriatur peccatum*, ideſt agat pœnitentiam, ſimilis expoſitio, cap. Quæ Chriſto, & cap. De filia, 27. q. 1. & iuxta hunc myſticum intellectum ſic ſummat Cardinal. Homicida de induſtria, ideſt ex propoſito, ſubijciendus eſt morti ſpirituali: ſed alij, vt Petrus de Anchar. in cap. Cum non ab homine, n. 10. verſ. In contrarium, de iudicijs, Abb. in cap. At ſi clerici, n. 41. verſ. Additio, eodem tit. & Io. de Anan. hic n. 4. & 5. intellexerunt hoc cap. In Clerico, qui pro crimine atrociſſimo, ſicut eſt homicidium ex inſidijs, ſeu cum proditione, non expectata incorrigibilitate ſtatim poteſt degradari, & tradi curiæ ſæculari, vt luat pœnam vltimi ſupplicij non per Epiſcopum, qui euellit eum ab Altari, cùm Eccleſia non imponat pœnam mortis corporalis, ſed per executionem iudicis ſæcularis; propterea enim littera dicit, *moriatur*, in tertia perſona; ſed hunc intellectum plenè confutaui in d. c. Cum non ab homine, à n. 38. vſq; ad n. 47. reprobata opinione Anchar. & Abb. à n. 36. vſque in fin.
3 Mitiùs autem Hoſt. hic n. 2. intellexit hunc textũ in Clerico, dummodo ſit incorrigibilis, & nõ aliàs per id, quod legitur, & notatur in d. cap. Cum non ab homine, & traditionem Curiæ ſæculari dixit fieri debere ad præſcriptum c. Nouimus, de verb. ſignificat. & iuxta hanc lecturam textus ſummatur ſic ſecundum Abb. Io. de Anan. Marian. Socin. & Felin. homicida incorrigibilis debet deponi, & tradi curiæ ſæculari, vt moriatur: ſed certè hic verbum nullum de incorrigibilitate, & dictũ cap. Cum non ab homine loquatur de homicidio indefinitè; hæc autem Decretalis de homicidio ex inſidijs, ſeu cum proditione. Item cum lex Exodi, quæ hic recitatur nunc ſit redacta inter Conſtitutiones canonicas, Eccleſia non benè inſtrueret iudicem ſæcularem, vt Clerico degradato imponeret pœnam mortis, cùm potius debeat efficaciter intercedere, vt eam pœnam moderetur, vt legitur in d. cap. Nouimus, & ipſemet Hoſtien. fa-
4 tetur. Neque obſtat textus in cap. Delatori, 5. q. vlt. vbi dicitur: Delatori autem lingua capuletur, aut conuicto caput amputetur, & ſic Papa docet quid facere debeat iudex ſæcularis, vt ibi notat gloſ. in ver. Lingua. Id, inquam, non obſtat, quoniam vt dicunt ibi Hugo, & Laurentius, & poſt eos Archidiaconus, Bellamera, Turrecrem. & Geminian. verbum, *capuletur*, exponitur, ideſt officiũ linguæ auferatur, ideſt priuetur executione officij retento beneficio, & dignitate; & caput amputetur, ideſt dignitas, & beneficium ei auferatur, & diſponatur: & ſic per capulationem linguæ intelligitur amiſſio officij, per capitis amputationem amiſſio dignitatis, ſiue beneficij; at depoſitio, & hæc ſi Clericus eſt: ſi verò ſit laicus ſic exponitur. Lingua capuletur, ideſt in perpetuum ſilentium ſtandi in aliqua Eccleſia imponatur; & caput amputetur, ideſt dignitas auferatur ſi quam habet, ſin minus caput, ideſt bona fama, & ſic quaſi perpetuò erit infamis: vnde ſecundum Petrum de Sampſone relatum ibi ab Archidiacono nu. 3. melius eſt vt illam litteram myſticè intelligamus: & ſecundum hoc ille textus potius confirmat expoſitiones Vincentij, & Goffredi, de quibus ſupra in principio. Alij verò, vt gloſ. hic in verb. Per inſidias, & Hoſt in princ. in verb. Altari meo, & Aret. in d. cap. Cum non ab homine, nu 59. intelligunt hunc textum in laico, qui ex propoſito homicidiũ commiſit: nam ſi confugiat ad Eccleſiam, & teneat Altare, debet tamen inde euelli, & ſic non gaudet immunitate Eccleſiæ; & iuxta hunc intellectum textus ſummatur ſic: Homicida ex propoſito non gaudet immunitatibus eccleſiaſticis, vt hic in gloſ. ante caſum: ſed neque hic intellectus placet ſecluſa proditione, quia videtur contra cap. fin. de immunit. eccleſ. & debuiſſet potius collocari ſub illo titulo ſecundũ Abb & Io de Anan. Item huic expoſitioni non congruit verb *moriatur*, quia ſiue agatur de Clerico, ſiue de laico, qui immunitate non gaudet, nullo caſu Eccleſia debet indicare poteſtati ſæculari, vt reum morte afficiat, vt d. cap. Nouimus, de verb. ſignificat. & propterea Innoc. hic in fin. dixit hanc Decretalem loqui de Altari veteris Teſtamenti, quod non erat eius auctoritas, cuius ſunt noſtra Altaria: ſed hic intellectus non videtur placere Hoſtienſi hic in fine.
5 Exponamus igitur verbum, *moriatur*, ideſt deponatur, quod habetur inſtar mortis, §. Quia ergo, 2. q. 7. ſecundum Io. Andr. hic n. 1. in verb. Moriatur, & hic eſt communis intellectus, vt atteſtatur Aretin. in d. cap. Cum non ab homine, nu. 59. de iudicijs, & ibi dixi n. 42. Et iuxta hanc lecturã
6 Decretalis ſummatur ſic: Homicida ex propoſito debet deponi ab Altaris miniſterio. Hoc dicit Ab. Siculus, Io. de Anan. & Marian. Socinus.

De Homicid.

Cap. Interfeciſti.

S V M M A R I V M.

1 *Occidens furem, vel latronem, cùm ſe poterat aliter liberare tenetur agere pœnitentiam, de qua in hoc cap.*

2 *Fur, & latro an, & in quo differant, & n. 12. verſ. Quibus ponderatis.*

3 *Furem, vel latronem occidere an liceat laico pro neceſſaria rerum defenſione, & num. ſeqq. vſque in fin.*

4 *Quid de iure ciuili, & in foro contentioſo, & n. 18.*

5 *Et quid de iure canonico & in foro pœnitentiali, & n. ſeqq.*

6 *Maritus, vel pater poteſt occidere adulterum, vel adulteram de iure ciuili; ſecus de iure canonico, & in foro animæ.*

7 *Intellectus huius & n. ſeq vſque ad n. 13.*

8 *Occidens eum qui de iure naturali, vel diuino poterat occidi non peccat, ſecus ſi de iure poſitiuo tantùm.*

9 *Copula, &, reſoluitur in disiunctiuam, vbi neceſſe eſt; aliàs requirit amborum concurſum, & nu. ſeq.*

10 *Metus iuſtus dicitur, ſiue interueniat periculum vitæ, ſiue amiſſionis bonorum.*

11 *Fur nocturnus, vel diurnus, an & quando poſſit impunè occidi.*

12 *Intellectus l. Furem, ff. ad leg. Cornel. de Sicar, & n. 18.*

13 *Patrimonij ſui an magis quàm vitæ alterius tenetur quis curam habere.*

14 *Inſtantiam dare ſufficit reſpondenti.*

15 *Pecuniæ & patrimonium dicuntur vita hominis.*

16 *Declaratur.*

17 *Clericus pro defenſione vitæ poteſt inuaſorem occidere, ſecus pro defenſione rerum.*

18 *Homicidium furis pro ſola rerum defenſione, an ſit permiſſum de iure ciuili.*

19 *Vim vi repellere licet cum moderamine inculpatæ tutelæ, & in quo conſiſtat huiuſmodi moderamen.*

20 *Iniuria omnis corporalis maior eſt qualibet reali.*

21 *Canoni ſtandum eſt, etiam in terris Imperij, & in foro ſæculari in materia, in qua non eſt expreſſa deciſio iuris ciuilis, ſed tantummodo ſunt opiniones inter Legiſtas.*

22 *Irregularis eſt laicus occidens furem pro ſola rerum defenſione.*

1 INTERFECISTI. Occidens latronem quando aliter poterat ſe liberare, tenetur agere pœnitentiam hic præſcriptam: ſi verò aliter ſe liberare non poterat, non tenetur pœnitentiam agere, niſi ad cautelam. Hoc dicit. Secunda ibi, *Si autem*.

2 Nota primò, differentiam eſſe inter furem, & latronem, cùm de his littera dicat alternatiuè furem, aut latronem; ſed in cap. Suſcepimus, infra eod. hæc ponuntur, vt ſynonyma: nam cùm prius textus dixiſſet, latrones, poſtea tertio eodem themate dixit, fures. dic, vt ibi ſcripſi in 1. not.

Secundò nota ibi, *Te tuaque liberando*, duo eſſe copulatiuè neceſſaria ad hoc, vt quis excuſetur ab homicidio latronis, videlicet, vt occiderit defendendo non tamen res, ſed etiam perſonam: de hoc latius in proxima quæſtione. Quod tamen intellige ſecundum Marian. Socin hic n. 9. vt procedat reſpectu rerum, ſed reſpectu perſonæ non requiritur copulatiua rerum: nam ſi mortem aliter vitari quis non poſſit, ſufficit defenſio perſonæ tantùm, vt eſt caſus in Clemen. Si furioſus, de homicid.

3 QVAERO, An laico pro neceſſaria rerum defenſione liceat occidere furem, vel latronem.

Doctores in cap. Suſcepimus, infra eod. dicunt etiam pro defenſione rerum, & patriæ laicum licitè poſſe arma ſumere, & præuenire hoſtem, vt l. 1. C. Vnde vi, ita gloſ. 1. in fine in eod. c. Suſcepimus, Io. Andr. n. 5. in gloſ. 1. Butr. nu. 7. verſ. Hæc vera in Clerico, Abb. n. 4. verſ. In laico verò, & verſ. Et tunc ſolue contrarium, & alij communiter. Et licitam eſſe rerum, ſicut corporis defenſionem vſque ad occiſionem iniuſti aggreſſoris, præſertim ſi ſint res magni valoris, nec ſit probabilis ſpes aliter eas recuperandi, tuentur Duenn. reg. 191. Nauarr. in Man. cap. 15. n. 5. Couarr. in Clemen. Si furioſus, in 3. par. §. Vnico, nu. 6. verſ. Sexto, Sot de iuſt. & iur. lib. 5. q. 1. art. 8. Molin. in eod. tract. tom. 4. diſp. 16. n. 1. verſ. Contrariam, Sayrus in Claui Regia lib. 7. cap. 10. & de Cenſur. lib. 6. cap. 17. n. 24. & alij multi ex recentioribus: imò tenent omnes licitum eſſe laico pro rebus conſeruandis hominem occidere, vt dicit Ioan. de Anan. in d. cap. Suſcepimus, num. 5.

4 Sed tu aduerte, quia hoc eſt verum de iure ciuili, & in foro contentioſo: nam Legiſtæ in d. l. 1. vbi in ſpecie Bart. n. 9. C. Vnde vi, & in l. Furem, ff. de ſicar. communiter tenent licere laico furem occidere, ſi aliter res à rapina, & inuaſione ſaluas habere non poſſit: & hanc eſſe communem opinionem Legiſtarum teſtantur Dec. & Iaſ. in l. Vt vim, ff. de iuſt. & iur. Carrer. in practica rubr. de homicid. §. 6. nu. 28. & ſeq. Couarr. loco cit. & Clar. alios referens in §. Homicidium, verſ. Hæc autem concluſio, & verſ. Vltima eſt, ſed de iure canonico,

5 & in foro pœnitentiali concludunt omnes non eſſe licitum laico pro rebus tantùm ſeruandis interficere furem: & ita in ſpecie determinat Innoc. in cap. Si verò il primo, nu. 2. verſ. Sed ſi pro rebus occideret, infra de ſenten. excomm. Hoſt. in ſum. de homicid. §. Qua pœna, Abb. hic n. 2. & latiùs in cap. Clerici il primo, vbi etiam Imola ſupra de vit. & honeſt. Clericor. Io. de Anan. hic nu. 6. & in d. cap. Suſcepimus, n. 5. Card. poſt Paul. in d. Clem. Si furioſus, de homicid. Calderin. in cap. Petitio, infra eod. Fortunius in l. Vt vim, col. 8. ff. de iuſt. & iur. Carrer poſt alios in pract. rubr. de homicid. §. 6. n. 30. & ita omnes concludere teſtatur Felin. alios citans hic n. 4. verſ. Sed in quantũ omnes, & Clar. in d. §. Homicidium, verſ. Hæc autem concluſio: & quamuis Caietanus in 2. 2. q. 64. art. 7. in 2. dub. ex principijs contendat oſtendere etiam in foro animæ, licitum eſſe priuato hominem occidere pro rebus defendendis, eique adſtipuletur Couar. vbi ſupra exiſtimans non eſſe conſtituendam differentiam inter ius canonicum, & ciuile abſque expreſſa auctoritate, nec inter forum exteriorem, & forum conſcientiæ; tamen conſimilis differentia notatur in cap. Inter hæc, 33. q. 2. nam de iure ciuili, & quod pertinet ad forum contentioſum poteſt pater occidere filiam adulteram in flagranti crimine deprehenſam, vt l. Nec in ea, & l. ſeq.

ff. de

Digitized by Google

ff.de adulter. & etiam maritus adulterum certo
caſu, vt l.Graccus,C.eod. & tamen ſecundum Ca-
nones, & in foro conſcientiæ, & quoad Deum pa-
ter,& maritus peccant; & ideo imponitur eis gra-
uis pœnitentia, vt in cap. Admónete, ead. cau. &
quæſt.& notant hic Abb.Ioan.de Anan.& Felin. &
idem Felin.in c.1.n.2. ſupra de præſumpt. poſt Ri-
chardum ab eo relatum in 4 ſentent.diſt. 37.qu.2.
ar.1. Angel.in tract.malefic. verſ. *Che mi hà adul-*
7 *terato la mia donna*. Imò quatenus de iure ciui-
li liceat ſpoliatorem occidere; tamen hęc diffe-
rentia inter ius canonicum, & ciuile non eſt ſine
expreſſa auctoritate, vt putat Couarr. quia illam
expreſsè conſtituit hæc Decretalis ibi, *te tuaque*
liberando, per quæ verba Abb.hic in 4. notab.n.2.
[Nota,inquit,ſingulariter textum quod tunc quis
excuſatur ab occiſione furis etiam nocturni quan-
do facit vt liberet ſe, & ſua.] Ergo pro rebus tan-
tùm liberandis non licet occidere furem etiam
nocturnum: nam iſta ponuntur hic copulatiuè:
non ſufficit ergo altera pars. Et aduerte, quia
nemo ponderat iſtum textum quod ſit contra
opinionem Legiſtarum, vt in prælleg.l.Furem, &
maximè contra Bartol.in l.1. C. Vnde vi: dicunt
enim communiter quod ſi bona aliter ſaluari non
poſſunt, licitum eſt occidere furem: & pro illa
opinione facit textus in cap.ſequen.vbi ſit mentio
de illa l.ciuili, ſed ſaluando opinionem illam Le-
giſtarum, poſſumus dicere quod in foro ſeculari
contentioſo procedit illa opinio per textum in l.
Itaque, ff.ad l.Aquil. ſed propter hoc non euitatur
peccatum: vnde in foro pœnitentiali debet im-
poni pœnitentia, vt probatur optimè hic; ita
Abb.quem totidem verbis refert, & ſequitur Io.
de Anan.n.6.Marian.Socin. n.8. & videntur etiam
hanc differentiam admittere Iaſ.& Dec.in dicta
l.Vt vim.

8 Pro qua optimè facit diſtinctio, quam ponit
Aeneas de Falcon.in addit. ad Abb. hic in ver. A
peccato homicidij; ait enim [Veritas iſta eſt,quã
elicio ex dictis Abbatis hic, videlicet quod ſi oc-
cido illum, qui de iure naturali, vel diuino pote-
rat occidi, puta ad meam neceſſariam defenſio-
nem; & tunc euitabo peccatum, vt etiam vult
Abb.in cap.Olim, il primo,n.17. ſupra de reſtitut.
ſpoliat.aut ille poterat occidi de iure poſitiuo, vt
banniti, & ſimiles: & tunc teneo in foro animæ
iſtam contrarietatem; & nota hanc diſtinctionem,
quia nullus ponit.] Hæc ille. Et ſubdit, licèt ni-
mis audacter [& eſt vera ſicut Deus eſt in cælo]
Pro defenſione autem rerum temporalium poteſt
quis occidi de iure ciuili tantùm ſecundum opi-
nionem Legiſtarum, non autem de iure naturali,
vel diuino, vt patebit infra à n.13. imo nec de iu-
re eccleſiaſtico poſitiuo, vt clarè probatur in hac
Decretali. intelligendo illa verba, *te tuaque* co-
pulatiuè, prout Canoniſtæ communiter intelli-
gunt.

9 Sed obijcies. Dum textus in principio decidit
non licere furem interficere vbi comprehendi cũ
rebus poteſt abſque occiſione, à contrario ſenſu
videtur decidere, vt ibi comprehendi non poteſt;
& ſic pro neceſſaria rerum defenſione, benè liceat
illum interficere. Dum verò poſtea in ſecunda
parte decidit licere furem occidere pro defenſio-
ne perſonæ, & rerum, verba illa, *te tuaque*, intelli-
gi debent alternatiuè *te*, vel *tua*, itaut etiam pro
ſola defenſione rerum liceat occidere furem vbi
comprehendi non poterat, ne alioquin ſi intelli-
gerentur coniunctiuè, hæc ſecunda pars eſſet con-
traria primę, in qua deciſum eſt licere furem in-
terficere pro defenſione rerum tantùm, vbi non
poterat comprehendi; & ſic copula, *&*, reſolui-
tur in disiunctiuam, ſicut fieri debet, vbi neceſſe
eſt, per id quod legitur, & notatur in cap. Quem-
admodum, in gloſ.in ver.Quamuis,ſupra de iure-
iur. & in l.Eas cauſas, ff de condit. & demonſtr. &
per Bald.in l.3.ff.de act. empt. qui intellectus vi-
detur ex mente Caietani in 2. 2. q.64. art.7. in 2.
dubio, verſ. Decretalis autem illa, licèt obſcurè
loquatur: ſed apertius ita hanc litteram exponit
Couarr.in Clem.Si furioſus,p.3.§.Vnico,nu.6.verſ.
10 Sed & ad textum: quibus optimè videtur ſuffra-
gari cap.Verum,de iureiur. quod ſimiliter loqui-
tur copulatiuè ibi, *pro vita, & rebus*: & tamen
iuſtus metus, de quo ibi agitur à Doctoribus in-
telligitur diſiunctiuè, ſiue interueniat periculum
vitæ, ſiue amiſſionis bonorum per ea quæ haben-
tur in cap. Abbas, ſupra quod met. cau. & in cap.
Frequens,de reſtitut.ſpoliat.lib.6.vt hic per Io. de
Anan.n.9.

Cæterum hæc dicta ſunt magis ſubtiliter, quàm
verè, quoniam textus in princ. neque directè, ne-
que à contrario ſenſu decidit licere furem interfi-
cere pro ſola defenſione rerum, ſed tantummodo
in ſenſu directo decidit non licere illum occidere,
vbi poterat comprehendi; nec dicit cum rebus, vt
ſupplet Couarr. & à contrario decidit furem poſ-
ſe occidi, vbi comprehendi non poterat. Hoc au-
tem debet intelligi in caſu,in quo ſuberat pericu-
lum rerum, & perſonæ ſimul, quia pars prima,quæ
indiſtinctè loquitur debet declarari per ſecũdam
ſpecialiter loquentem iuxta tex in l. Quemadmo-
dum,§.fin.ff.ad l.Aquil. itaut ſit ſenſus; interfeci-
ſti furem qui te, & tua inuaſerat, vbi comprehen-
di poterat abſque occiſione, age pœnitentiam de
peccato: ſi autem interfeciſti illum, vbi com-
prehendi non poterat, & ſic te tuaque liberando
non teneris agere pœnitentiam, niſi ad cautelam.
Quo ſenſu aduerſatiua illa *ſi autem*, retinet pro-
priam naturam, vt exigit Caietanus; & copula
&, remanet in propria ſignificatione, ſecundum
quam requirit amborum concurſum, vt l.Si hęred.
ff.de condit. & demonſtr. nec debet in diſiunctiuã
reſolui abſque neceſſitate, vt in iuribus in contra-
rium citatis n.9. Atque ita hæc verba, *te tuaque*,
eſſe coniunctiuè accipienda, itaut pro ſaluandis
rebus tantùm non liceat furem occidere: tenet
gloſ.in verb.Fugiens, in ſumma,23. q.3. & notant
hic Abb.n.2.Io de Anan.n.6.& Marian.Socin.n.8.
idem dicunt in cap.Suſcepimus,infr.eod.Hoſt.n.3.
in ver.Tam acriter, Io.And.num.3. in ver.Acriter,
Butr.n.6.verſ.Secundo caſu, Cardin. n.5. verſ. Op-
pono, Marian.Socin.n.7. & reliqui omnes, dum
ponderant hanc litteram non dicere, *te*, vel, *tua*,
ſed *te tuaque*, & ita hic non agi de defenſione re-
rum tantùm, ſed rerum & perſonæ ſimul, à quo-
rum interpretatione non videtur recedendum,
quidquid dicant Theologi, quia hæc eſt propria
meſſis Canoniſtarum.

11 Præterea huius intellectus veritatem ego alia
conſideratione oſtendo, ni fallor, apertiſſimè: &
ante omnia pondero differentiam inter furem
nocturnum, & diurnum; nam fur nocturnus occi-
di poteſt impunè, tam dę iure ciuili ex lege duo-
decim tabularum, vt in l. Itaque, §. Lex, ff. ad leg.

Digitized by Google

Aquil.& l.Furem, ff ad l.Corneliam, de Sicar.quã de iure canonico, vt in cap proximo infr. eodem. Imò etiam de iure diuino: nã vt legitur Exodi 22. *Si effringens fur demum, ſiue ſuffodiens fuerit inuentus, & accepto vulnere mortuus fuerit percuſſor non erit reus ſanguinis.* Fur autem diurnus non poteſt impunè occidi; ſequitur enim in ſacro textu. *Quod ſi orto ſole hoc fecerit, homicidium perpetrauit, & ipſe morietur.* Idemque habetur in d.cap. proximo, infr. eod. & in d. l.Itaque. Deinde pondero rationẽ diuerſitatis quam aſſignat Auguſtinus in eod. cap. proximo exponens hanc ipſam Exodi auctoritatem, quia ſcilicet occidens furem orto iam ſole, poterat diſcernere quod ad furandum, non ad occidendum veniſſet; & ideo non debuit occidi. Quæ ratio probat à contrario propterea furem nocturnum occidi poſſe, quia incertum eſt an venerit animo occidendi, vel furãdi, & ita ſubeſt periculum perſonæ, & rerum ſimul. E contra verò furem diurnum non debere occidi, quia agitur de periculo rerum, non autem perſonæ; Cum enim telo ſe non defendat, iam intelligi poteſt ad furandum, non ad occidendum veniſſe; quod clarè adnotauit gloſ. in d. l. Itaque, §. Lex, in ver. Vt tamen, in fine. Quia, inquit, in die propter periculum rerum non poteſt occidi, licèt cum
12 rebus fugiat, ſed in nocte ſic. Et quamuis glo. ibi ante finem, & in d.l.Furem, ff.ad leg.Cornel.de Sicar. aſſignet etiam aliam rationem diuerſitatis, quia ſcilicet nocturnũ ſi recedat cum rebus poſtea non recognoſcam. Quod ſecus eſt in diurno qui poterit accuſari; & ideò debet dimitti: tamen hæc ratio non videtur congruere litteræ d.l.Furẽ, vbi qui furem nocturnum occidit, ita demum impunis euadit, ſi parcere ei ſine ſuo periculo nõ poteſt; dicit enim periculo ſuo, & non rerum, & ſic conſiderat tantummodo periculum perſonæ, vt aduertit hic Ioann. de Anan. & latius dicam infra num. 18.

Prætetea ſi valeret hæc ratio, non liceret furem diurnum occidere, etiam cum telo ſe defẽdit, quia etiam tunc poteſt cognoſci, & accuſari, & ſic deberet dimitti; cuius tamen contrarium deciditur in d.§. Lex, & in cap. prox infra eod. Et certè non alia ratione, niſi quia cum reſiſtit telo, agitur etiã de periculo perſonæ; ea enim plus eſt quàm fur, vt dicitur in eod. cap. Sed quidquid dicat gloſ. iuris ciuilis ſecundum Canones præualet ratio ibi expreſſa, quia ſcilicet diſcerni poteſt quod fur diurnus venerit ad furandum, non ad occidendum, & ideò non debet occidi. Quibus ponderatis hæc Decretalis dum in principio loquitur alternatiuè de interfectione furis, aut latronis, pro fure intelligit nocturnum, pro latrone autem diuturnum, vt poſt Goffred. notat hic Butr. num. 6. & Ioan. de Anan. num. 1. & Cardin. in cap. Suſcepimus, in 1. notab. inf. eod. nam etſi fur, & latro aliquando ſint ſynonyma, vt in d.cap. Suſcepimus, & propriè fur dicatur, qui clam furatur, & latro qui palam, vt ibi dixi in 1. notab. Tamen quia furta clam, & obſcurè fiunt, & plerumque de nocte, vt dicitur in l. 1. ff. de furtis; ideò communiter fures appellari ſolent qui noctu; latrones verò qui interdiu, & palam furantur. Dum ergo textus in prima parte hìc dicit [Interfeciſti furem, aut latronem, vbi aliàs poterat comprehendi abſque occiſione; age pœnitentia, &c.] Senſus eſt, Non licuit tibi furem ſiue nocturnum, ſiue diurnum interficere, vbi capi poterat ſine occiſione, quia eo caſu defenſio perſonæ, & rerum non erat ineuitabilis, prout requiritur ad hoc vt liceat inuaſorem occidere, vt in Clem. Si furioſus, de homicid. Si autem comprehendi non poterat, tunc ita demum eris ab homicidio immunis, ſi eum interfeciſti, vt te eaque liberares; & ſic pro defenſione perſonæ, & rerum ſimul, puta quia fur nocturnus erat, aut ſi diurnus; telo tamen reſiſtebat, quo ſenſu hic textus concordat cum cap. ſequen. & probat concludenter pro ſola rerum defẽſione nullo caſu furem occidi poſſe ſine peccato, etiamſi res aliter ſaluari non poſſint, quàm occidendo.

13 Non obſtat fundamentũ Caietani in 2.2. q. 64. art. 7. quod plus teneatur quis curam habere rerũ ſuarum quæ ſunt adminicula vitæ ſuæ, & virtutis, atque fęlicitatis, quàm alienæ vitæ, præterquam in caſu neceſſitatis, vt in cap. Paſce, 86. diſtinct. & conſequenter liceat pro rebus ſuis conſeruandis alium occidere. Reſpondetur enim negando hanc conſequentiam: nam & tutor magis tenetur habere curam rerum pupilli, quæ ſibi ex officio incumbit, quàm vitæ alterius, ſecundum ratiocinationem Caietani. Et idem in quolibet adminiſtratore depoſitario, & conſimilibus. Et tamen nemo auderet affirmare pro ſaluandis rebus pupilli poſſe tutorem ſine peccato occidere ſpolia-
14 torem. Sufficit autem reſpondenti dare inſtantiam ad tollendã vim conſequentiæ, vt poſt Ariſt. 8. Topicor. declarat gloſ. 2. in cap. Sicut vrgen. 1. q. 1. & Io. de Anan. in cap. Suſcepimus, nu. 5. verſ. Facit etiam, infra eodem. Præter ea non eſt bona conſequentia. Minus tenetur quis habere curam vitæ proximi, quàm rerum ſuarum: ergo pro ſaluandis rebus poteſt proximum ſuum occidere; arguit enim à negligentia, ſeu culpa negatiua in omittendo, prout eſt nõ habere curam rerum ſuarum ad culpam poſitiuam in committendo prout eſt proximum occidere. At nulla eſt proportio inter omiſſionem curæ rerum temporalium, & deſtructionem vitæ alterius. Quod clarè conſtat ex authoritate Auguſtini in primo libro de libero arbitrio, cap. 5. prope fin. tom. 1. relati à D.Thom. in 2. 2. qu. 64. artic. 7. in 2. argum contrario vbi ait: [Quomodo apud diuinã prouidentiam à peccato liberi ſunt, qui pro his rebus, quas contemni oportet, humana cęde polluti ſunt?] Idemque patet ex cap. Suſcepimus, inf. eod. ibi: [Expediebat potiùs rerum ſuſtinere iacturam, quàm pro rebus vilibus, & tranſitorijs tam acriter in alios exardeſcere.]

15 Sed vrgebis; pecuniæ, & patrimonium dicũtur vita hominis, ita vt qui patrimonium perdit, dicatur vitam perdere, vt notant gloſ. & Bald. in l. Aduocati, C. de aduoc. diuerſ. iudic. & probatur ex illa littera, vbi qui defendit alicuius patrimonium, dicitur defendere eius vitam. Sicut ergo licet hominem occidere pro defenſione vitæ, vt in Clemen. Si furioſus, de homicid. ita & pro defenſione patrimonij.

16 At reſponderi poteſt hanc æquiparationem procedere ſecundum analogiam, & quoad quid, videlicet, quia de pecunia, & patrimonio homo viuit, non tamen procedere quoad hoc, vt pro defenſione rerum liceat hominem occidere, cùm vita hominis ſit rebus pretioſior, l. Sancimus, ad ad fin. & ibi gloſ. in ver. Animas hominum, C. de ſacroſanct. Eccleſ. & patet exemplo clerici, qui pro

defen-

Digitized by Google

17 defenſione vitæ poteſt occidere inuaſorem, vt in
d. Clem. Si furioſus. Et tamen non poteſt pro
defenſione rerum occidere ſpoliatorem, vt eſt ca-
ſus apertiſſimus in d. cap. Suſcepimus: & ibi dixi,
infra eodem. Et ita in ſpecie reſpondet ibi Ioann.
de Anan. num. 5. verſ. nec obſtat ſi dicatur: Præ-
terea huiuſmodi æquiparatio poſſet procedere in
foro iudiciali, & de iure ciuili, non autem in foro
pœnitentiali, & ſecundum Canones, qui indiſtin-
ctè prohibent pro rebus tranſitorijs effundere ſan-
guinem, & humana cęde ſe polluere, vt proximè
dictum eſt.

18 Quinimmo non eſſet ponere os in cęlum, ſi at-
tentaretur, nec de iure ciuili licitum eſſe laico fu-
rem, vel ſpoliatorem occidere pro rebus tuendis
ab inuaſione, & rapina: nam iura quibus innititur
opinio Iuriſtarum loquuntur per verba denotan-
tia defenſionem perſonæ, non autem rerum, & ac-
curatè obſeruat hic Io. de Anan. nu. 8. verſ. Addo
etiam prædictis: textus enim in d. l. Itaque, in
princ. ff. ad leg. Aquil. dicit [Si occidero latronem
inſidiantem mihi ſecurus ero.] pondera verbum
mihi, non enim dicit rebus meis; imò ſubdit [nã
aduerſus periculum naturalis ratio permittit ſe
defendere.] Pondera verbum, *ſe*, quia non dicit
ſua, & in l. ſeq. ſubiungit, [Si metu mortis quis
furem occiderit, non tenebitur,] non dicit metu
bonorum, ſed metu mortis. Item textus in d. l.
Furem, ff. ad l. Corneliam, de Sicar. excuſat eum
qui occidit furem nocturnum, ſi parcere ei ſine
ſuo periculo non poſſit. Dixit ſuo periculo, non
autem periculo bonorum. Item textus in l. Scien-
tiam, §. Qui cum aliter, ff. ad leg. Aquil. dicit [qui
cum aliter ſe tueri non poſſent, damni culpam de-
dederunt, innoxij ſunt.] Pondera eodẽ modo ver-
bum *ſe*, non enim dicit *ſua*. Ita etiam loquitur
textus in cap. 1. §. Si quis hominem, in tit. de pace
tenenda, ibi [Vitam ſuã defendendo;] non enim
dicit, bona ſua. Et tenendo hanc opinionem non
obſtat textus cum gloſ. in l. Vt vim, ff. de inſtit. &
iure, & in l. 3. §. Eum igitur, ff. de vi, & vi arm. quia
littera ibi dicit licitum eſſe vim vi repellere, & re-
ijcere: ſed non dicit occidere. Imo in d. l. Vt vim,
ſubnectitur ratio: nam iure hoc euenit, vt quod
quiſque ob tutelam corporis ſui fecerit, iure fe-
ciſſe exiſtimetur. Similiter textus in d. l. Scientiam,
§. Qui cum aliter, ff. ad leg. Aquil. Dicit enim vim
vi defendere omnes leges, & omnia iura permit-
tunt; nec loquitur de occiſione. Et ita etiam po-
teſt intelligi textus in l. 1. C. Vnde vi, vbi littera di-
cit propulſare licet: nam illud verbum non im-
19 portat vt poſſim occidere. Præterea ibi dicitur li-
citum eſſe vim vi propulſare, dummodo id fiat cũ
moderamine inculpatæ tutelæ. In hoc autem mo-
deramine alijs omiſſis, de quibus ibi in gloſ. in ver.
Moderatione, præcipuè ſpectandus eſt modus, vt
ſcilicet ſi armis inferatur violentia, armis repella-
tur, ſi ſine armis ſimili modo repelli debeat, vt
l. 1. §. Vim vi, & l. 3. ff. de vi, & vi arm. Vnde pugnũ,
vel alapã non liceret gladio propulſare niſi in caſu
de quo per gloſ. præalleg. & Bartol. Multo autem
minus videtur ſeruari hoc moderamen, ſi tu au-
20 fers mihi bona, & ego aufero tibi vitam: nam
quælibet iniuria corporalis maior eſt quauis reali,
l. In ſeruorum, in fine, ff. de pœn. Bartol. in d. l. 1.
num. 9. verſ. Sed omnis iniuria, C. Vnde vi. Et ſic
opinio Legiſtarum deſtituitur authoritate, quia
nulla lex expreſsè loquitur de occiſione niſi furis
nocturni, aut diurni telo reſiſtentis, quorum occi-
ſio permiſſa eſt, quia tunc agitur non tantùm de
periculo rerum, ſed etiam perſonæ, vt abundè
oſtenſum eſt ſupra à num. 7. & ſic ſeruatur in caſu
æqualitas modi, & moderamen inculpatæ tu-
telæ.

21 Et ſecundum hoc conſideratio Couarruuiæ ſu-
pracitati ſub num. 5. contra ipſum retorquetur.
Nam ſi non eſt conſtituenda differentia inter ius
ciuile, & canonicum, & inter forum contentioſum,
& pœnitentialem ſine manifeſta authoritate, vt
ipſe dicit, profectò hinc ſequitur vt homicidium
ſpoliatoris pro ſola rerum defenſione puniri de-
beat etiam in foro ſæculari, quoniam de iure ca-
nonico hoc expreſsè reperitur ſancitum, vt non li-
ceat furem interficere niſi pro defenſione rerum,
& perſonæ ſimul, vt latè probauimus. Nec appa-
ret de iure ciuili aliquid diſpoſitum in cõtrarium,
vt proximè dictum eſt. Stabimus ergo iuri cano-
nico in vtroque foro, vt per Felin. in cap. Eccleſia
Sanctæ Mariæ, num 49. verſ. Secunda declaratio,
de Conſtit. vbi poſt Butr. Imol. Abb. & Ioann. de
Anan. quos citat; concludit etiam in terris Im-
perij, & in foro ſæculari ſtandum eſſe Canoni in
materia, in qua non eſt expreſſa deciſio iuris ciui-
lis, ſed tantummodo ſunt opiniones inter Legi-
ſtas.

22 Sed quidquid ſit de iure ciuili, certè ſecundum
Canones in foro ſaltem pœnitentiali, & quoad
Deum abſolutè credimus non poſſe laicum ſine
peccato occidere ſpoliatorem ſecundum commu-
nem Canoniſtarum ſententiam. Et vide Sylueſt.
in ver. Excommunicatio, 6. q. 1. verſ. Eſto autem,
quod verum diceret, vbi limitat tribus modis.
Quod multò clariùs procedit in materia irregula-
ritatis. Vnde Nauarr. in Man. cap. 15. n. 3. Quam-
uis excuſet à mortali peccato eum, qui occidit
pro iuſta defenſione proximi, vel ſui honoris, vel
rei familiaris, illum tamen non excuſat ab irregu-
laritate, prout nec excuſat Syluestr. vbi ſupra, verſ.
Vnde dico, Facit quod not. gloſ. penul. in d. Clem.
Si furioſus, de homicid.

De Homicidio.

Cap. Sicut dignum.

SVMMARIVM.

1 *Canonicus irregularis ex homicidio voluntario an poſſit in choro cum alijs pſallere, & num. ſeqq.*

2 *Lectiones non legit, nec reſponſoria ſeparatim cantat.*

3 *Clericus ſit irregularis, & eſt deponendus non ſolum propter homicidium per ſe commiſſum, ſed etiam propter homicidium commiſſum eius auxilio, conſilio, vel fauore, & n. 5.*

4 *Nec miniſtrat in ordinibus etiam minoribus.*

5 *Statuta punientia homicidas verificantur etiam in mandantibus fieri homicidium.*

6 *Niſi aliquid exprimant, per quod reale homicidium intelligatur.*

SICVT

Digitized by Google

SICVT DIGNVM. Summatur de §. in §. vt
per Abb. n. 1.
1 In §. Clericos, nota ſingulariter hunc tex-
tum, quia ſoluit dubium, quod nuper con-
tigit in Sac. Congregatione Concilij, An Canoni-
cus irregularis ex homicidio voluntario poſſit in
choro cum alijs pſallere, textus decidit, vt Cleri-
2 ci, qui in necem B. Thomæ Cantuarienſis auxiliũ,
conſilium, vel fauorem præſtiterunt, non ſolum ab
Altaris miniſterio deponantur, ſed etiam vt in
Eccleſijs nullo vnquam tempore lectiones legant,
vel reſponſoria in choro ſeparatim cantent, ſed in
pſalmis apud Deum de commiſſo ſatagant veniã
impetrare.

Innocentius hic in fine arguens à contrario sẽ-
ſu ex verb. Separatim, dicit; quando enim omnes
cantant, & ipſi cantare poſſunt. Idem Tancred. &
Abb. Antiq. in fin. in verb. Separatim; ſed Hoſtien.
n. 16. in eod. verb. dicit primò iſtos Clericos reſpõ-
ſoria nõ poſſe dicere per ſe cùm dicunt Tertiam,
& alias Horas Canonicas, quod aliàs poſſent ex
diſpenſatione Epiſcopi, vt notatur in cap. Ad au-
dientiam, §. 1. in fin. infra eod. deinde dicit; Quic-
quid tamen dicatur, hic præter pſalmodiam taci-
tam non videtur eis aliud reſeruari: & cum Hoſt.
tranſeunt ſimpliciter Io. Andr. nu. 11. Butr. nu. 24.
in verb. Clericos, Anchar. n. 9. in 11. notab. & Io. de
Anan. in hoc §. Clericos, n. 1. verum Cardinalis n. 4
dicit ſibi magis placere primam opinionem Tan-
credi, & Innocentij, quæ & mihi magis placet: nã
ſi iſti Clerici irregulares nec ſeparatim, nec cum
alijs canere poſſent, ad quid tex. dixiſſet ſepara-
tim? & tamen hoc verbum non debet cenſeri ap-
poſitum ſine myſterio, cap. Si Papa, de priuileg.
lib. 6. reſtringitur ergo prohibitio ad eum caſum
dumtaxat, vt lectiones non legant, nec reſponſo-
ria ſeparatim cantent: eſt autem magna ratio di-
uerſitatis ſecundum Cardin. quia quando dicunt
ſeparatim, plus honorantur, ſicut patet in iſtis cho-
ralibus, quibus honoris cauſa præcipitur, vt ſpe-
cialiter dicant antiphonam, vel reſponſorium: &
3 huic opinioni videntur etiam adhærere Abb. Si-
culus n. 10. dum ait clericum fieri irregularem, &
eſſe deponendum non ſolum propter homicidiũ
per ſe commiſſum, ſed etiam propter homicidium
commiſſum eius auxilio, conſilio, vel fauore; &
ſic depoſitum non poſſe Eccleſia ſeparatim can-
tare: ergo à contrario cum alijs poteſt. Addo
quod opinio Hoſt. vix poſſet ſeruari ſine ſcandalo,
vt ſcilicet alijs canentibus, ipſi tacerent.

4 Aduerte tamen, quia Clericus irregularis etſi
non prohibeatur in choro cum alijs canere, ſe-
cundum prædicta, tamen prohibetur in Ordinibus
etiam minoribus miniſtrare, vt notat Marian. So-
cin. in cap. Ad audientiam, nu. 105. infra eod.
poſt Innoc. & Abb. in cap. 2. infra de Clerico pu-
gnante in duello.

5 In gloſ. magna in verb. Concilium, nota ſingula-
riter hanc gloſſam, quia eſt magiſtra in materia
irregularitatis ex homicidio, &, vt dicunt Ioann.
Andr. n. 18. verſ. Et ſcias, Abb. & Marian. Socin. nu.
15. ea quotidie vtuntur aſſeſſores fori ciuilis, indu-
centes eam ad intellectum ſtatutorum punientiũ
homicidas, vt verificentur etiam in mandantibus
fieri homicidium, ad quod etiam inducunt iura
in l. Si quis id, § fin. ff. de iuriſdiction. omn. iudic. &
in l. 2. §. Diuus, ff. de iure fin. & in l. iudæi, la ſecon-
6 da, C. de Iudæis: addit tamen Io. Andr. & conſen-
tiunt alij, quod ſi ſtatutum aliquid exprimeret, per
quod reale homicidium intelligeretur, puta qui
homicidium manu, vel enſe perpetrauerit, non
eſſet locus ſtatuto; ad quod facit cap. In noſtra
infra eodem: & adde quod in propoſito ſcripſi in
cap. Ad falſariorum, n. 31. & ſeqq. infra, de crimine
falſi.

De Homicid.

Cap. Suſcepimus.

SVMMARIVM.

1 *IRregularis eſt is, cuius illicita opera homicidium ſequitur.*
2 *Fur, & latro an; & in quo differant.*
3 *Latrocinantes qui dicantur.*
4 *Furtum vnde dictum.*
5 *Clerico non licet pro rebus conſeruandis latronem interficere, licèt aliter res conſeruari non poſſint, & n. 7. vſque in finem.*
6 *Irregularitas contrahitur ab eo, qui ligauit furem, ſicut ab eo qui interficit.*
7 *Clericus qui pro neceſſaria rerum defenſione occidit furem, vel ſpoliatorem an efficiatur irregularis, & n. ſeq. vſque in fin.*
8 *Intellectus huius cap.*
9 *Clerici ſæculares, & Monachi quoad irregularitatem contrahendam non differunt.*
10 *Latronem capere, & ligare licitum eſt etiam Clerico, dummodo id fieri poſſit ſine homicidio, & graui ſanguinis effuſione.*
11 *Manſuetudini eccleſiaſticæ conuenit potius rerum ſuſtinere iacturam, quàm in alios acriter exardeſcere.*
12 *Clerico licitum eſt proſequi delinquentem vſque ad ſatisfactionem damni, & non vltra.*
13 *Clerico non licet ob res ſuas tranſitorias armis ſe tueri, & interficere ſpoliatorem, licèt hoſtis fortior ſit, & ſine armis impetat, & ſpoliet.*
14 *Valerij Reginaldi opinio quod pro ſaluandis rebus trium, vel quatuor ducatorum liceat Clerico furem occidere, reprobatur.*
15 *Intellectus Clem. Si furioſus de homicid.*
16 *Irregularis eſt qui pro neceſſaria parentis, filij, coniugis, vel alterius coniuncti defenſione interficit aggreſſorem.*
17 *Maritum, & vxorem eſſe duos in carne vna quomodo intelligatur.*
18 *Filius in quibus cenſeatur eadem perſona cum patre.*
19 *Irregularis eſt committens homicidium pro neceſſaria defenſione proprij honoris.*
20 *Homicida eſt qui potuit hominem à morte liberare, & non liberauit.*
21 *Iniuriam proximi, & vicini qui negligit propulſare videtur iniuriantem fouere.*
22 *Excommunicatus eſt permittens Clericum percuti, ſi potuit prohibere, & non prohibuit.*
23 *Metus ignominiæ viris bonis maior, quàm mortis eſſe debet.*
24 *Defenſio rerum temporalium regulariter non eſt ſub præcepto.*
25 *Intellectus cap. 2. ſupra eod.*
26 *Intellectus cap. Dilecto, de ſent. excomm. lib. 6.*
27 *Clerico licet res proprias manuum iniectione baculo,*

lo, & gladio defendere, dummodo non procedat
ad ſæua.
28 *Clericus occidens, aut cauſam præbens occiſioni pro*
defenſione perſonæ, & rerum, an, & quando in-
currat irregularitatem.
29 *Laico an liceat occidere latronem pro neceſſaria re-*
rum defenſione, remiſſiuè.

1 SVSCEPIMVS. Is, ex cuius illicita opera
homicidium ſequitur, irregularis eſt. Hoc
dicit ſecundum Io. Andr. & omnes: vel ſic
homicidium imputatur ei, qui fuit in cul-
pa: ſed magis inhærendo litteræ ſecundum Abb.
Antiq. & Felin. hoc intendit; qui pro temporalium
rerum conſeruatione aliquem interficit, aut oc-
caſionem mortis præbet, irregularis cenſetur.
Communis diuiſio. Secunda ibi, *Verum.*
2 Nota primò, hæc verba, *furem, & latronem eſſe*
ſynonyma: nam cum textus prius dixiſſet latro-
nes, poſtea dixit fures, prout hic notat Abb. in 1.
notab. & in c. 2. ſimiliter in 1. notab. vbi etiam Ma-
3 rian. Socin. n. 2. ſupra eod. Propriè tamen loquen-
do ſecundum gloſ. in l. Cum duobus, §. Damna, in
ver. Subreptum, ff. Pro ſocio, Latrocinantes dicun-
tur qui in ſyluis ſtant, vt ſpolient tranſeuntes, fu-
res de nocte in domibus, vt in Auth. Vt nullus
iudic. §. penult. collat. 9. & l. 1. C. Depoſ. ſed ſecun-
dum Cardin. hic in 1. notab. fur appellatur no-
cturnus, latro diurnus & idem poſt Goffred. di-
xit Io. de Anan. in d. cap. 2. n. 1. verum hæc differen-
tia confunditur in cap. Si perfodiens, ſupra eod. &
in l. Itaque, §. Lex, ff. Ad l. Aquil. vbi fur appellatur
non tantùm nocturnus, ſed etiam diurnus. Item
4 confunditur per textum in l. 1. ff. de furtis, vbi fur-
tum dicitur à furuo, id eſt nigro, quia clam, & ob-
ſcurè fiat, & plerumque de nocte: ſi plerumque,
ergo non ſemper. Quare tu dic, furem propriè
appellari qui clam furatur, vt in d. l. 1. nec diſtin-
guitur an noctu, vel interdiù; & ita intelligitur
textus in d. cap. Si perfodiens; latronem verò qui
palàm furatur, vt per Doctores in Auth. Sed nouo,
C. de ſeru. fugit. Florian. in l. 3. in princip. ff. ad l.
Aquil. licèt Marian. Socin. hic nu. 2. putet furem
eſſe nomen generis, & latronem ſpeciei, ita vt om-
nis latro ſit fur, ſed non è conuerſo: quidquid ta-
men ſit hæc diſtinctio non eſt perpetua, vt inquit
Io. Andr. in ver. Latrones, n. 1. & Abb. vbi ſupra,
quia nonnunquam fur, & latro pro eodem acci-
piuntur, vt hic vides.
5 Secundò nota ibi, *rerum ſuſtinere iacturam,*
Clerico non licere pro rebus conſeruandis latro-
nem interficere, licèt aliter res conſeruari non
poſſint; & ſigna textum irrefragabilem contra
opinionem recentiorum, qui tenent Clericum nõ
eſſe irregularem, ſi pro neceſſaria rerum defen-
ſione occidat furem, vel raptorem, vt plenius di-
cam infra in prima quæſt.
6 Vltimò nota, irregularitatem contrahi ab eo,
qui ligauit fures, ſicut ab eo qui interfecit ſecun-
dum Anton. de Butr. nu. 6. qui infert ad vulgare
prouerbium: quod benè probat hæc litera in fi-
ne, iuncta gloſ. vbi fures vtriuſque ope dicuntur
fuiſſe interempti, & tamen vnus eorum non inter-
fecit, ſed tantùm ligauit: ad hoc l. Item Mela, §.
Si alias, ff. ad l. Aquil. vbi tenetur de damno ille
qui tenuit, ſicut ille qui percuſſit; atque ita vtrum-
que teneri de homicidio notant hic Abb. nu. 2. &
Felin. in 1. notab.

7 QVAERO, An Clericus qui pro neceſſaria re-
rum defenſione occidit furem, vel ſpoliatorem
efficiatur irregularis.
8 Solutio quæſtionis maximè pendet ex intelle-
ctu huius Decretalis: legitur enim variè. Primus
intellectus eſt Vincentij, & Alani, qui arbitrati
ſunt quod hic deciditur habere locum in Mona-
chis tantùm, non autem in Clericis ſæcularibus, vt
hic refert Henric. Boich. col. 2. poſt med. verſ. Vel
dic ſecundum quoſdam: nam ſecundum eos in-
terfectores, de quibus loquitur hæc Conſtitutio
iter perfectionis arripuerant. quare non licebat
eis vim ſibi illatam repellere, & repellendo in
culpa fuerunt; idemque ſenſit Goffred. dicens hinc
habere locum in Monachis, qui viam perfectio-
nis arripuerant; & ideo poſt tunicam etiam pal-
lium dimittere debuerunt, vt dicitur in littera: &
eſt ſimile in cap. Aliud, 11. q. 1. cap. Aliud, de pœnit.
diſt. 1. cap. Quod debetur, 14 q. 1. & in cap. 1. 23. q. 4
9 Verum hic primus intellectus nimis reſtringit lit-
terã, quæ licèt loquatur in Monachis, tamen nar-
rat factum prout contigit, ſed ratio deciſionis
quod pro rebus temporalibus conſeruandis non
licuerit tam acriter exardeſcere. Item verba illa,
contra manſuetudinem eccleſiaſticam, æquè con-
ueniunt Clericis ſæcularibus, ac Monachis, nec
in materia irregularitatis, quæ eſt in ordine ad
miniſterium Altaris, vt hic in fine, & in c. Presby-
terum, ſupra eod. cum multis ſimil. conſtituenda
eſt differentia inter Clericos ſæculares, & regu-
lares. Ad quod adduco optimum ſimile in c. Tua
nos, infra eod. vbi Religioſus chirurgiæ artem
exercens ſi ex ea mors ſequatur, declaratur irre-
gularis: & quamuis littera loquatur in Monacho,
quia ſic fuit in facto, tamen intelligitur in quoli-
bet alio Clerico ſæculari, cum eadem ſit ratio, vt
ibi declarat Abb. in 1. notab. n. 2. in fin. & Marian.
Socin. in cap. Ad audientiam, nu. 154. infra eod. vn-
de hunc intellectum non ſequuntur Doctores, ſed
intelligunt textum promiſcuè etiam in Clericis
ſæcularibus.
Secundus intellectus, qui colligitur ex gloſ. pri-
ma hic in princ. eſt eorum qui opinati ſunt, duos
Monachos qui latrones ligauerunt ideirco inci-
diſſe in irregularitatem, quia exceſſerunt modum
licitæ defenſionis: nam cum haberent res ſuas
ſaluas non debebant fures ligare, ſed extra domũ
eiicere: quem intellectum ſequutus Couarr. in
Clem. Si furioſus, de homicid. par. 3. §. Vnico, nu 6.
verſ. Vndecimò, & alij recentiores conati ſunt
tueri Clericum non eſſe irregularem ſi pro neceſ-
ſaria rerum defenſione occidit furem, vel raptorẽ.
Sed hic intellectus patitur difficultatem tam in
facto, quàm in iure. In facto quidem, quia ex hac
littera non cõcluditur neceſſariò an prædicti Mo-
nachi poſſent res ſaluas habere abſque eo quod
latrones ligarent: potuit enim dari caſus, vt eos
ligare poſſent, & tamen non poſſent è domo eij-
cere, l. Neque natales, C. de probation. In iure
10 autem quia licitum eſt latrones capere, & ligare
dummodo id fieri poſſit ſine homicidio, & graui
ſanguinis effuſione; atque ita in hoc nullus fuit
exceſſus, vt poſt Innocen. hic tenet Hoſt. nu. 1. in
ver. Voluerunt, per textum in cap. In Archiepiſco-
patu, de raptor. & in cap. Tua nos, infra hoc tit. &
cum eo tranſit Io. Andr. n. 7. in gloſ. 1. ibi, *capere*,
Henric. Boich. col. 2. circa fin. verſ. Tu dic cum Ho-
ſtienſi, & alij communiter. Præterea textus non
facit

Digitized by Google

11 ſacit vim in eo quod Monachi aliter poſſent res
ſuas ſaluas habere, imò ſundat deciſionem in ra-
tione expreſſa in littera, quoniam inquit expedie-
bat potius poſt tunicam relinquere pallium, & re-
rum ſuſtinere iacturam, quàm pro conſeruandis
vilibus rebus, & tranſitorijs tam acriter in alios
exardeſcere; & propterea præcipit Clericum qui
opem præſtitit homicidio abſtinere à miniſterio
Altaris. Hæc autem ratio concludenter probat
non eſſe licitum Clericis effundere ſanguinem hu-
manū pro rebus temporalibus etiamſi aliàs nulla
alia ratione conſeruari valeant. Atque ita hic con-
ſideratur exceſſus Monachorum in eo quia vnus
eorum homicidium, & alter opem præſtitit ho-
micidio pro rebus conſeruandis, quod non licuit;
non quia res poſſent aliter conſeruari, neque hoc
conſiderat textus, ſed quia oportuit potius ſuſti-
nere iacturam rerum, quàm ad ſæua procedere
contra manſuetudinem eccleſiaſticam, vt dicitur
12 in fine textus. Rationem reddit Petr. de Anchar.
n. 2. in 5. notab videlicet quia Clericis vſque ad ſa-
tisfactionem damni licitum eſt proſequi delin-
quentem, & non vltra, vt in cap. Pollulaſti, infra
eod. & propterea, vt ipſe ait, potius debent tole-
rare rerum iacturam, quàm ad arma, & homici-
dium proſilire.

Atque hinc colligitur tertius intellectus, ſecun-
dum quem hæc Decretalis euidenter probat Cle-
ricum eſſe irregularem ex homicidio commiſſo
pro defenſione rerum quantumcumque neceſſa-
ria, & inuitabili, qui intellectus colligitur ex
gloſſa prima, verſ. Clericus verò, eumque vti verū,
& conſonum litteræ ſequuntur Abb. Antiq. in
princip. Hoſt. n. 3. in ver. Tam acriter, Io. Andr. n. 3.
in ver. Acriter, Butr. n. 4. & nu. 6. verſ. Tertio caſu,
Cardin. n. 2. verſ. Oppono, Anchar. n. 2. in 4. notab.
Henric. Boich. col. 2. circa med. verſ. Et pro intelle-
ctu, Abb. in 3. notab. Io. de Anan. nu. 5. verſ. Nota
quod Clericis, Marian. Socin. num. 5. & 7. Felin. in
13 princ. idem tenet Archid. in Sūma, 23. q. 8. in gloſ.
quæ incipit, Adde hoc, vbi refert Vincentium, &
Laurentium dicentes non licere Clerico ob res
ſuas tranſitorias armis ſe tueri, & interficere ſpo-
liatorem, quamuis hoſtis fortior ſit, & ſine armis
impetat, & ſpoliet, vt hic, & in cap. Conuenior, 23.
q. 8. & in hoc ſecundum Henric. Boich. vbi ſupra
concordant Hoſt. & Io. Andr. hic, & in cap. Petrus,
infra eod. & Specul. in tit. de legat. §. Iuxta, circa
10. col. verſ. Illud etiam, in fine, ibi. *ſecus ſi faciat*.
Item Paulus, & Matth. in Clem. Si furioſus, de ho-
micid. relati à Marian. Soc. in cap. Ad audientiam,
n. 187. infra eod. Ex quibus apparet hanc eſſe vna-
nimem Canoniſtarum ſententiam, eamque com-
munem eſſe teſtatur Marian. Socin. hic n. 7. quem
etiam ſequitur Nauarr. in Manuali, c. 27 nu. 211. &
c. 15. n 5 item Plouius de irregulat. regul. 37. Syl-
ueſt. in ver. Bellum, §. 7. Gonſal. à Villadiego de ir-
regul. cap. De percuſſore, col. 14. quorum ſenten-
tiam maiori, & frequentiori Doctorum calculo
receptam eſſe fatetur idemmet Couarr. in d. Clem.
Si furioſus. par. 3. §. Vnico, n. 6. verſ. Vndecimò, li-
cèt incautè dixerit eam non probari in hoc textu;
14 quem tamen melius intellexit Abb. in 3. notab. vbi
formaliter ait: [Nota caſum apertiſſimum, & no-
tabilem quod pro rebus conſeruandis non licet
Clerico occidere latronem, licèt aliter res con-
ſeruari non poſſent, imò potius debet ſuſtinere
omnem iacturam rerum] & nullibi ita benè pro-
batur, vt hic; & hoc dictum Abbat. refert, & ſe-
quitur Io de Anan. n. 5. vbi pondera verba illa,
omnem iacturam, quæ oſtendunt Clericum non
excuſari ab irregularitate ex homicidio commiſ-
ſo pro neceſſaria defenſione rerum cuiuſcumque
ſint valoris, & quantitatis.

Vnde patet quam malè Valerius Reginaldus in
praxi fori pœnitentialis tom. 2. lib. 6. & totius ope-
ris lib. 21. c. 5. n. 64. & ſeq. & præcipuè n. 68. ſcripſe-
rit poſſe etiam Clericum ſi res ſibi ſubreptæ exce-
dant valorem trium, quatuor, aut quinque duca-
torum ſine peccato, & incurſu irregularitatis inter-
ficere furem cum dictis rebus fugientem catapul-
ta in eum exploſa.

15 Sed præter textum hic probatur etiam hęc opi-
nio in d. Clem. Si furioſus, de homicid. vbi primò
deciditur non eſſe irregulares ex homicidio, vel
mutilatione vſu rationis carentes, vt furioſus, aut
infans, ſeu dormiens. Deinde ſubnectitur: & idem
de illo cenſemus qui mortem aliter vitare non va-
lens ſuum occidit, vel mutilat inuaſorem: ergo
ſecus in alijs caſibus, arg. c. Nonne, de præſumpt.
vt benè deducit Marian. Socin. in dicto cap. Ad au-
16 dientiam, n. 187. Præterea textus dicit inuaſorem
ſuum, non dicit rerum, innuens per hoc pro ne-
ceſſaria defenſione perſonæ tantùm, non autem
rerum licere hominem occidere, vel mutilare;
vnde etiam ex ea littera colligit gloſſa communi-
ter approbata in ver. Suum, irregularem eſſe qui
pro neceſſaria parentis, filij, coniugis, vel alterius
coniuncti defenſione interficit aggreſſorem: nam
etſi hoc videatur permiſſum quoad aliam pœnam
fori contentioſi, vt plenè per Bald. in repet. l. 1. C.
Vnde vi. tamen quoad irregularitatem ſecus eſt,
quia occidens defendendo non eſt immunis ab
irregularitate, niſi quando aliter mortem propriā
vitare non poteſt, iuxta litteram d. Clem. vbi vl-
tra gloſſam hoc tenent Lap. & Paul. item Matth.
Cardin. Imola, & Abb. in cap. 2. de vita, & honeſt.
Cleric. & eam gloſſam dicit communiter receptā
Nauar. in Manuali, c. 27. nu. 213. quidquid contra
ſcripſerit Fortun. in l. Vt vim, col. 9. ff. de iuſt. & iur.
quem meritò refellit idem Nauarr. vbi ſupra, & di-
17 xi plenius in c. Petitio, infra eod. Et quāuis Matth.
in d. Clem. Si furioſus, dicat prædicta habere locū
præterquam in vxore, & marito, qui cenſentur
vna, & eadem caro, vt c. Martinus, de cognat. ſpi-
rit. cap. Sciſcitatur, & cap Si quis, 30. q. 4. & cap. Ad-
monere, 33. q. 5. hoc tamen communiter reproba-
tur teſte Mariano Socino in d. c Ad audientiam,
n. 170. quia licèt quoad generationem prolis, &
alia bona matrimonij cenſeantur vna caro, tamen
18 ſecus eſt quoad alia. Quod patet à ſimili in filio,
qui cenſetur eadem perſona cum patre quoad ac-
quiſitionem, l. Quod dicitur, ff. de verb. obligat. &
etiam quoad alia quædam, vt in §. Hanc auctori-
tatem, 33. q. 3. non tamen quoad omnia, niſi quæ
ſunt in iure expreſſa, vt per Marian. Socin. vbi
ſupra.

19 Similiter vt ex littera dictæ Clem. Si furioſus
deducit gloſſa præalleg. non vitat irregularitatem
committens homicidium pro neceſſaria defenſio-
ne proprij honoris: cuius opinio in hoc quoque
ferè ab omnibus recipitur, vt Nauarr. teſtatur lo-
co citato.

Si igitur in prædictis caſibus non excuſantur ab
irregularitate qui occidunt, vel mutilant: longè
minus excuſari debent qui hoc faciunt pro de-

fenſione

Digitized by Google

ſenſione rerum temporalium quantumcumque
20 neceſſaria, & ineuitabili. Siquidem ad defen-
ſionem proximi tenetur quis ex præcepto: qui
enim potuit hominem à morte liberare, &
non liberauit, homicida eſt, dicit textus in
21 cap. Sicut dignum, §. Illi etiam, ſupra eodem. Ad
idem cap. Non in inferenda ibi [Qui enim non
repellit à ſocio iniuriam, ſi poteſt, tam in vitio eſt
quàm ille qui facit.] 23.q.3. & in can. ſeq. dici-
tur: [Qui poteſt obuiare, & perturbare peruerſos,
& non facit, nihil aliud eſt quàm fauere eorum
impietati: & qui vicini, & proximi negligit iniu-
riam propulſare, videtur iniuriantem fouere, &
particeps eius culpæ.] cap. Dilecto, de ſent. ex-
22 comm. lib. 6. Imò excõmunicatus eſt permittens
Clericum percuti ſi potuit prohibere, & non pro-
hibuit, vt eſt textus in cap. Quantæ, infra eod. tit.
23 Similiter tenetur quis ad defẽſionem proprij ho-
noris, & famæ, vt in c. Non ſunt audiendi, 11.q.3.
vbi qui famam contemnunt non ſolum impuden-
tes, ſed & crudeles appellantur; vnde dicit textus
in l. Iſti, ff. Quod met. cau. Viris bonis metus igno-
24 miniæ maior quàm mortis eſſe debet. At verò
defenſio rerum temporalium nõ eſt in præcepto,
vt hic patet; imò res proprias, vel debitum dimit-
tere perfectionis eſt, cap. Quod debetur, 14. qu. 1.
cap. Aliud, 11.q.1. & patet Matth 5. *Si quis abſtu-
lerit tibi tunicam da ei, & pallium.* S. Thomas in
2. 2. q.43. art.8. & in 1.2.q.96. art.4. Ergo pro de-
fenſione quantumlibet neceſſaria bonorum tem-
poralium nullatenus licere debet Clerico ſpolia-
torem occidere, aut mutilare.
25 Non obſtat text. in cap. 2. ſupra eod. quia non
dicit *te*, vel *tua*, ſed *te*, *tuaque*, & ſic ibi fur, aut la-
tro fuit occiſus nõ pro defenſione rerum tãtùm,
ſed perſonæ, & rerum copulatiuè; & ita ad illum
textum reſpondent hic Hoſtien. num. 3. in ver. Tam
acriter, Io. Andr. num. 3. in ver. Acriter, Butr. nu. 6.
verſ. Secundo caſu, Cardin. num. 2. verſ. Oppo..o,
Marian. Socin. num. 7. & reliqui omnes.
26 Item non obſtat cap. Dilecto, de ſent. excomm.
lib. 6. vbi nedum laico, ſed etiam clerico licet res
ſolas etiam ſine perſona armis defendere: etenim
hoc verum eſt inuocando brachium ſæculare, vt
ibi, & in cap. Poſtulaſti, infra eod. & ita illum tex-
tum intelligit Hoſtien. hic nu. 4. ſecundum quem
iungi debet quod notatur in cap. Petitio, inf. eod.
& in cap. Ex multa, §. De Clericis, de Voto, & ſe-
quuntur Io. Andr. num. 3. in eod. ver. Acriter, An-
char. num. 2. verſ. Sed contra, & Marian. Socin. n. 8.
27 qui de communi teſtatur. Sed certè hic intelle-
ctus nimis reſtringit litteram illius Decretalis, &
contrarium ſentit ibi gloſ. fin. in ver. Bonis. Vnde
conclude ſecundum Abbat. num. 3. verſ. Sed certè,
& Marian. Socin. num. 8. Pro defenſione rerum li-
cere quidem Clericis manus inijcere, & baculo,
vel gladio defendere; dummodo tamen non pro-
cedant ad ſæua, & ad occiſionem. Pro quo intel-
lectu facit hæc littera ibi, *tã acriter in alios exar-
deſcere*. Non igitur prohibetur moderata defen-
ſio: & ita ſecũdum eos videtur intelligere Innoc.
in cap. Si verò, il primo, de ſent. excomm. & hanc
ſententiam tenuit Io. Andr. in d. cap. Dilecto, &
idem Abb. in d. c. 2. ſupra, de vita, & honeſt. Cle-
ric. pro qua ſecundum Marian. Socin. Facit textus
in c. Olim, il primo, de reſtit. ſpoliat. iuncta Clem.
Si furioſus, de homicid.
28 Ex prædictis omnibus conclude. Quandoque
clericus facit aliquid ad defenſionem perſonæ, &
rerum, quandoque ad defenſionem perſonæ tan-
tùm, quandoque ad defenſionem rerum tantùm.
Primò caſu ſi defenſio ſit neceſſaria, & ineuitabi-
lis non efficitur irregularis, ſi ex tali facto homici-
dium ſequatur, vt notatur in cap. 2. ſupra eodem,
& in Clem. Si furioſus, eod. tit. Si verò defenſio
ſit quidem neceſſaria, ſed non omnino ineuitabi-
lis, tunc non vitat irregularitatem, vt hic, & ſen-
tit gloſ. 1. in princ. Ad hoc cap. Sicut, ſupra eod.
& multo minus eam vitat ſi nulla ſubſiſtat neceſſi-
tas iuxta notata in d. cap. Sicut dignum. Secundò
caſu dic idem per omnia, quod dictum eſt in pro-
ximo membro. Tertiò caſu videlicet quando pro
defenſione rerum tantùm, dic ſi idem perpetra-
uit homicidium ſine dubio incurrit irregularita-
tem, & in hoc conueniunt omnes, vt abundè oſten-
ſum eſt ſupra. Si autem alius homicidium com-
miſit, tamen aliquo facto ipſius præcedente; tũc
diſtingue: nam aut fuit in culpa, vel diligentiam
non adhibuit, & incurrit irregularitatem; & in
hoc caſu loquitur hæc Decretalis, quia ſecundum
Innocen. & Doctores Monachus, qui latrones li-
gatos dimiſit in cuſtodia alterius fuit in culpa,
quia duos dimiſit in cuſtodia vnius tantum, & di-
ligentiam non adhibuit, quia illos non bene liga-
uit: debuit enim cogitare hoc euenire poſſe, vt
dicunt Doctores, & in ſpecie Petr. de Anchar. n. 2.
Aut verò adhibuit omnem diligẽtiam quam de-
buit, & non fuit in culpa, & tunc homicidium ſu-
perueniens ei non imputatur, nec redditur irre-
gularis, vt in iuribus allegatis in gloſſa: & hæc ve-
ra, niſi factum quod mandaret Clericus eſſet tale,
vt ex illo veriſimiliter poſſet ſequi mors, quia tũc
indiſtinctè in irregularitatem incideret non ob-
ſtante aliqua eius proteſtatione. Hic eſt caſus in
cap. Is qui, de homicid. lib. 6.
29 Hæc procedunt in Clerico. Quid autem iuris
ſit in laico, dixi in c. 2. ſupra eod.

De Homicidio.

Cap. De Cætero.

S V M M A R I V M.

1 *IRregularis eſt dans cauſa homicidio, & n. 7.*
2 *Verbum*, videtur, *in legiſlatore eſt expreſſiuum veritatis.*
3 *Doctor reſpondens per verbum*, videtur, *intelligi-tur affirmatiuè reſpondere.*
4 *Medicus ſimiliter per verbum*, videtur, *affirmat.*
5 *Teſtis deponens per verbum*, videtur, *an & quando probet.*
7 *Irregularis remouetur ab omni altaris miniſterio.*
8 *Irregularis eſt præbens cauſam proximam homici-dio, licet det operam rei licitæ.*
Irregularitas incurritur etiam cum merito, ibidem.
9 *Irregularis eſt iudex, qui protulit ſententiam ſanguinis, ſi exinde ſequuta ſit mors.*
10 *Teſtis quoque deponens in cauſa ſanguinis ſequuta morte, irregularis efficitur.*
11 *Lex promotionis magis reſpicit ad factum, quam ad voluntatem.*

Digitized by Google

12 *Cauſa remota, quæ nullo modo eſt ordinata ad homicidium, non parit irregularitatem.*

13 *Etiamſi præbens huiuſmodi cauſam det operam rei illicitæ.*

Ars faciendi taxillos prohibita eſt, ibidem.

14 *Puer, qui turgidam veſicam frangens dedit cauſam abortui, an ſit irregularis.*

15 *Irregularis non eſt accedens armatus ad neptem adulteram, vt cogat adulterum cum ea contrahere, ſi adulter metu ſe præcipitauerit.*

Adulter irregularis non eſt ob necem à marito illatam vxori adulteræ, ibidem.

16 *Irregularitas an, & quando oriatur ex cauſa remota ad homicidium ordinata.*

17 *Inſtans apud regem pro remedio facinorum an ſit irregularis, ſi malefactores iuſſu regis necati fuerint.*

18 *Clerici poſſunt de ſuis malefactoribus conqueri corã iudice ſæculari ſine pœna irregularitatis, dummodo proteſtentur expreſsè.*

19 *Iudex eccleſiaſticus tradens Clericum degradatum curiæ ſæculari præuia proteſtatione non eſt irregularis.*

20 *Epiſcopi deputantes Ballicos in ſua iuriſdictione temporali, non fiunt irregulares, licèt pœna ſanguinis inferatur.*

21 *Princeps, qui legem condidit ſub pœna mortis, non efficitur irregularis ſi legis authoritate aliqui vltimo ſupplicio affecti fuerint.*

22 *Papa non poteſt canonicam irregularitatem incurrere.*

23 *Iudex committens alteri cauſam irregularis eſt ſi Commiſſarius ad mortem condemnet.*

24 *Irregularis an ſit Clericus, cui Epiſcopus commiſit vt eligat iuſtitiarium, ſi iuſtitiarius procedat ad pœnam ſanguinis.*

25 *Irregularis non eſt, qui conſulit alteri, vt mortis ſe exponat pro nomine, ſiue honore Chriſti, vel pro fide, aut pro ſtatu Eccleſiæ.*

26 *Inquiſitores pronunciantes aliquem hæreticum, licèt ſciant eum morti tradendũ, aut aliàs id procurent excuſantur ab irregularitate.*

27 *Irregularitas ex homicidio voluntario non contrahitur indiſtinctè ab eo qui dat cauſam proximam homicidio, ſed oportet vt homicidium ſit in ſecutum.*

1 DE CAETERO. Dans cauſam homicidio irregularis eſt. Hæc dicit ſecundum Cardinal. Abb. & Marian. Socin. breue eſt, & diuiſionem non patitur.
2 Nota primo hoc verbum, *videtur*, quod bis repetitur, in legislatore importare iuris diſpoſitionẽ, & eſſe expreſſiuum veritatis; vnde ſecundum Io. Andr. num. 1. idem eſt dicere, *non videtur*, ac *non eſt*: & conſentiunt Butr. num. 2. Cardin. in princ. Abb. in 1. notabili, & Marian. Socin. n. 1. & idem Card. conſ. 56. Caſus ſuper quo, num. 18. vbi dicit verbum, *videtur*, prolatum à lege eſſe aſſertiuum veritatis, quia lex non poteſt eſſe dubia, cap. Erit autem lex, 4. diſt. cap. fin. de Conſt. & ob eamdem rationem dictio *forſitan*, à legislatore prolata non ponitur dubitatiuè, ſed affirmatiuè, vt in cap. Niſi cum pridem, §. Propter conſcientiam, & ibi notat gloſ. in verb. Forſitan, Innocen. Hoſtien. & Doctores, ſupra de renunciat. Quod Butr. & Abb. inducunt ad dicta teſtium, & malè ſecundum Marian. Socin. & ideò tu dic in legislatore pro primo dicto Io. Andr. eſſe textum in c. De quarta, de præſcript. in cap. Præterea, de appellat. & in cap. 2. de fide inſtr. & in l. Sciendum, ff. de verbor. obligat. Idem dicendum in Doctore, qui
3 reſpondens per verbum, *videtur*, intelligitur reſpondere de iure, vt in cap. 1. & ibi DD. de iudic. Vnde cum nos in ſolutione principalium quæſtionum vtimur illis verbis, *videtur reſpondendum*, non ſic loquimur quaſi dubij, ita vt verbum, *videtur*, ſit nota improprietatis, ſed quia ita iuris eſſe cenſemus. Quod facit pro dictis frequenti-
4 bus Innocentij. Idem credimus in medico, vt in l. Quod tamen, §. Si arbiter, ff. de arbitr. & ibi per
5 Bartol. & l. 1. §. 1. ff. de ventr. inſpicien. Demum idem dicendum in iudice, qui ſententiam profert per verbum, *videtur*, vt ſcripſit Angel. in l. Sciendum, ff. de verbor. obligat. quem refert, & ſequitur Marian. Socin. hic n. 4.

Ratio prædictorum eſt, quia Doctor, Medicus, & Iudex reſpondent non de his, quæ in facto conſiſtunt, & ſenſu corporis percipiuntur, ſed de eo, quod iudicio intellectus, & ratione percipitur; ac proinde ſatis eſt, vt reſpondeant per verbum, *vi-*
6 *detur*, vt in iuribus citatis. Ideoque in teſte, qui non ſolum deponit de iudicio rationis, ſed etiam de facto, ſic diſtinguitur ſecundum Marian. Socin. hic num. 5. Nam aut deponit in his, quæ poſſunt per ſenſum corporeum certitudinariè comprehendi, & percipi: & non probat niſi reddat ſufficientem cauſam dicti ſui. Aut deponit in his, in quibus laborat iudicium rationis, & intellectus, vt in Medico, qui deponit ſibi videri vulnus mortale, & in obſtetrice deponente aliquam virginem ſibi videri corruptam, vel prægnantem: & tunc probat, vt l. 1. §. 1. ff. de ventr. inſpic. Rationem differentiæ inter iudicem, & teſtem aſſignat Bald. in d. l. Quid tamen, §. Si arbiter, ff. de arbitr. Et de hoc articulo an teſtis probet per verbum, *videtur*, vide c. 2. ſupra de renunc. cap. 1. de iudic. & cap. Perpendimus, de ſent. excomm. Bart. in Prœmio Digeſtorum.

7 Secundò nota regulam ex ſummario textus, videlicet irregularem eſſe non tantùm, qui principaliter homicidium perpetrauit, ſed etiam qui cauſam præbuit homicidio; & ideò non debere ad Ordines promoueri, nec in ſuſceptis Ordinibus miniſtrare. Et hoc tene ſecundum Abb. Antiq. Io. Andr. Cardin. Ancharan. Abb. Marian. Socin. & omnes; quia etſi textus dicat hunc non eſſe promouendum ad Sacerdotium; tamen cùm ſit irregularis, remoueri debet ab omni altaris miniſterio, vt in cap. Presbyterum, ſup. eod. Rurſus etſi textus ponat caſum in Subdiacono, tamen factum narrat; vnde idem intelligas in alio Clerico, ſecundum Io. Andr. in princ. & Cardin. in fine: imò & in laico, vt per Abb. num. 1. & Marian. Socin. num. 7.

Nunc declara primò hanc regulam, vt procedat ſi cauſa ſit propinqua, veluti quia conſilium, præceptum, vel opem quis dedit vt alter occideretur, cap. Si quis viduam, 50. diſt. cap. Henricus, ad fin. de Cler. pugn. in duello, cap. Sicut dignum, §. finali, & cap. proximo, ſupra eod. vel hoc ſuggeſſit, vt in d. cap. Sicut dignum, §. Qui verò, ſecundum gloſ. hic, Hoſtien. in princip. & Butr. n. 3. Quod latius explicat Innoc. in c. Ad audientiam, num. 1. & ſeqq. infr. eod.

8 Neque hoc caſu diſtinguitur an quis det operã

rei

Digitized by Google

rei illicitè, nec ne: ſed indiſtinctè ex cauſa proxima incurritur irregularitas, ſecundum Innocen. in d. cap Ad audientiam, num. 1. verſ. Tamen ſemper fit irregularis, etiam cum merito, vt patet in iudice qui protulit ſententiam ſanguinis, ſi exinde
9 ſequuta ſit mors, cap. 1. 51. diſt. cap His à quibus, 23. q. vlt. cap. Clericis, & cap. Sententiam, Ne Cler. vel Mon: & notatur in cap. Inter opera, de ſponſal. & per D. Thomam in 2. 2. quæſt. 4. art. 2. in corp. & ad quartum.

10 Item non diſtinguitur an huiuſmodi cauſam proximam ſponte quis dederit, an adactus, vt in d. cap. 1. 51. diſt. ibi: [Qui dum parent poteſtatibus, quæ ſibi ſunt imperata fecerunt.] Et patet in teſte, qui iuſſus à iudice depoſuit in cauſa capitali; vt in d. cap. Sententiam, Ne Cler. vel Mon. Innocent. vbi ſupra n. 7. Specul. in tit. de diſpenſat. §. 4. n. 9. verſ. Item litigioſus, Craueтт. conſ. 2. numer. 1. Clar. in praxi crimin. §. fin. quæſt. 24. num. 8. verſ. Vlterius quæro, Nauarr. in Manuali
11 cap. 27. num. 212. Ratio eſt, quia lex promotionis magis reſpicit ad factum quam ad volũtatem, vt in cap. fin. 15. q. vlt. & notat Archid. in cap. Si euangelica, nu. 6. & ibi etiam Præpoſ. nu. 55. diſt. Hoſtien. & DD. in cap. Significaſti, ii ſecondo, inf. eodem Marian. Socin. infra in c. proximo, n. 130. & ſequenti.

12 Sin autem cauſa ſit remota gloſſa hic tenet nõ incurri irregularitatem, argum. l. Qui domum habebat, ff. Locati, & cap. Exbibita, inf. eod. niſi eiuſmodi cauſam quis dederit animo nocendi, aut non adhibita diligentia quam debuit, aut potuit adhibere, ad quod allegat cap. Presbyterum, in fine, ſupra eod. & l. Si quis necandi, C. ad leg. Cornel. de Sicar. & cum gloſſa videntur hic tranſire Abb. Antiq. & Anton. de Butr. nu. 4. Verum Hoſt. hic in fine dicit in d. cap. Presbyterum, non fuiſſe cauſam remotam imò, propinquam, & cohærentem: & ideo idem iuris eſſe argum. l. Quæ religioſis, ff. de rei vendic. & ſequuntur Io. Andr. num. 4. Cardin. num. 2. in 1. oppoſit. Petr. de Anchar. in fine, Abb. num. 3. in fine, & Marian. Socin. n. 8.

Tu verò diſtingue duos caſus. Primus eſt cum cauſa remota nullo modo eſt ordinata ad homicidium; & hoc primo caſu manifeſtum eſt ex cauſa huiuſmodi nullam contrahi irregularitatem, & ita procedit text. in d. cap. Exhibita, infr. eod. & in d. l. Qui domum habebat, ff. Locati, [Neque (vt inquit Hoſtien. hic nu. 1.) Faber qui fecit cultellum ex eo ſolo quod fecit eum eſt in culpa, ſi cũ ipſo homicidium committatur: & ſic non nocet cauſa remota.] Conſimile exemplum ponit hic Abb. num. 3. videlicet, [Feci feneſtram in domo, aliquis vltrò ſe ex ea præcipitauit: tunc enim ego ſum cauſa remota, nec ſum in aliqua culpa, ſed cauſa propinqua fuit fatuitas illius ſe præcipitantis.] & ſequitur Marian. Socin. nu. 9. qui ad hoc plures remiſſiones dedit in cap. Presbyterum, ſupra eod. Alia exempla habes in cap. De occidendis, verſ. Vnde nec reus, 23. q. 5.

13 Procedit autem hæc concluſio etiamſi qui præbuit huiuſmodi cauſam remotam, & omnino per accidens daret operam rei illicitæ: nam nihilominus ex ea non efficitur irregularis, text. eſt in d. cap. Exhibita, inf. eodem. Et propterea qui fecit taxillos ad ludendum, non incidit in irregularitatem ex eo quod conuenientes ad ludum ſe interfecerint: Nam etſi ſecundum communem opinionem ars faciendi taxillos ſit prohibita, tamen non eſt ad homicidium ordinata, vt per Marian. Socin. in cap. proximo, num. 237. verſ. Secus autem ſi non eſſet ordinata, inf. eod.

14 Et eodem modo irregularis eſt puer, qui turgidam veſicam porcinam frangens, In cauſa fuit, vt mulier prægnans terrore abortiretur, vt poſt Abb. tenet Syueſt. In ver. Homicidium, 2. num. 14. Licèt contrarium videantur ſentire Innoc. Abb. Ant.
15 & Vinc. & minus benè ſecundum Syueſt. Idemq; patet ex ſubiectis declarationibus S. Congregationis Concilij. Nam Petrus Presbyter Pampilonenſis cùm audiſſet Martinum laicum cum quadam muliere ſoluta ipſius oratoris ex fratre nepote ſolere carnaliter commiſceri, & quadam nocte domum eius ingreſſum eſſe, & cũ illa commorari, armatus ipſe, aliiſq; conſanguineis armatis comitatus ad d. domum dictæ neptis acceſſit ea intentione, ſicuti aſſerebat, vt Martinum cõpelleret cõtrahere cum ea matrimonium, non autem vt eum occideret. Verum ſimul vt Martinus audiuit fores pulſari, ſe in arcam dictæ domus è feneſtra proiecit, ac ſtatim exanimatus eſt. Quæſiuit Petrus an propterea contraxiſſet irregularitatem. Die 29. Nouembris 1602. S. Congregatio, cui vndecim Cardinales interfuerunt, cenſuit Petrum prædictum ſecundum ea, quæ proponebantur, non incidiſſe in irregularitatem. Et poſtea cum quidam Presbyter Oriolen. diœceſis noctu ad mulierem coniugatam acceſſiſſet, ab ipſa de viri abſentia edoctus; eumq; vir ipſe caſu ſuperueniens vxorem necaſſet; dubitauit idem Presbyter num incidiſſet propterea in irregularitatem. Die 31. Iulij 1610. S. Congregatio reſpondit vti prius cenſuerat præuia diligenti diſcuſſione, adulterũ ob mortem adulteræ à marito propter adulterium inflictam non eſſe irregularem.

His planè caſibus etſi prædicti darent operam rei illicitæ; quia tamen cauſa remota, quam homicidio præſtiterunt, nullatenus fuit ordinata ad cauſatum, ſed fuit omnino per accidens; declarati fuerunt immunes ab irregularitate.

16 Secundus caſus eſt cum cauſa remota eſt veriſimiliter ordinata ad cauſatum, itaut propter ipſã ordinationem, & conſequentiam cauſati præſtans cauſam ipſam remotam videatur habuiſſe animũ ad cauſatum. Et hoc caſu, qui præbuit cauſam tenetur, vt per Marian. Socin. hic nu. 9. Ego verò intelligo hoc procedere ſi præbẽs huiuſmodi cauſam dabat operam rei illicitę, vel animo nocendi hoc fecit, aut diligentiam non adhibuit quam potuit, aut debuit adhibere; aliàs ſecus, vt in c. Continebatur, ſupra eod. & infra in cap. proximo, l. Si putator, ff. ad leg. Aquil. ita Aegid. Bellam. conſ. 14.
17 Factum eſt tale, per tot. & præſertim num. 3 verſ. In oppoſitum: vbi notabiliter conſuluit Epiſcopũ Aueniononenſem, qui propoſuit Ludouico Francorũ Regi enormia quædam facinora in eius ditione perpetrata, & inſtitit pro remedio opportuno, nullam contraxiſſe irregularitatem, licèt alij ex delinquẽtibus iuſſu Regis decapitati, alij ſubmiſſi, & alij mutilati fuerint: motus hoc principali fundamento, quia danti operam rei licitæ non imputatur damnum, maximè ſi non valeat de negligentia reprehendi, vt cap. De occidendis, 23. q. 5. ſecundum Bernard. & Hoſtien. in c. Sicut dignum, ſupra eod. & Henric. hic. Et idem ſi non adhibet diligentiam, quam poteſt, ſi cauſam proximam

non dederit, vt l. Qui domum habebat, ff. Locati: at Epiſcopus hoc egit principaliter pro redemptione captiuorum, & ſic dabat operam rei licitæ, nec dedit cauſam proximam; ſed Rex, & illius
18 miniſtri. Sic etiam videmus Prælatis, vel Clericis quibuſcumque qui de laicis ſuis malefactoribus quereiam penes ſæcularem iudicem deponẽtes petunt emendam ſibi fieri, & prouideri ne cõtra eos talia de cætero præſumantur, imputari nõ debere ſi proteſtentur expreſsè ſe ad vindictam, ſeu pœnam ſanguinis non intendere, licèt maleſactoribus iudex mortem intulerit iuſtitia exigente, vt eſt caſus in cap. Prælatis, de homicid. lib. 6. Et quamuis Io. Andr. ibi dixerit Clericum cauerè facere ſi potius dicat, *conqueror*, quàm *accuſo*; & ſic ſeruentur verba d. cap. Prælatis; tamen putat eum non fieri irregularem, licèt dicat, *accuſo*: nam & querela inofficioſi teſtamenti dicitur accuſatio, l. Parentibus, & l. In arenam, C. de inoff. teſtam. & ſequitur poſt Abb. Marian. Socin. in c. prox. infra
19 eod. n. 256. Sicut non imputatur iudici eccleſiaſtico, qui Clericum actualiter degradatum tradit curiæ ſæculari ſi proteſtetur ad præſcriptum c. Nouimus, infra, de verbor. ſignificat. Similiter Epiſco-
20 pus, ſeu quicumque alius Prælatus, vel Clericus iuriſdictionem obtinens temporalem, ſi homicidio, aut alio maleficio ab aliquibus in iuriſdictione ſua commiſſo, Balliuo ſuo, aut alij cuicumque iniungat vt veritatem inquirens iuſtitiam exequatur, irregularis non efficitur, licèt pœna ſanguinis inferatur, vt eſt text. in cap. Epiſcopus, Ne Cler. vel Mon. lib. 6.

His enim caſibus, & alijs conſimilibus, qui adduci poſſent, quamuis præbentes cauſam remotã intelligere poſſint, aut debeant futurum eſſe vt inde mors ſequatur; excuſantur tamen ab irregularitate, quia dant operam rei licitæ, & eorum offi-
21 cio incumbent. Vnde nec Princeps, qui legem condidit ſub pœna mortis, efficitur irregularis ſi legis auctoritate aliqui vltimo ſupplicio affecti fuerint, quia in perſonam certam non animaduertit, nec in Conſtitutionem ſuam voluit aliquem incidere, ſed eã tantummodo promulgauit propter bonum, & licitum, vt homines à maleficijs deterreret; ità Archid. in c. Officia, nu. 1. 23. q. 5. & Io. Andr. in c. 1. num. 5. in gloſ. 1. infra de Sagittar.
22 Quod multo magis habet locum in Papa, qui non poteſt canonicam irregularitatem incurrere, cap. Propoſuit, ſupra de conceſſ. quia & alijs ſuper hoc medetur, vt patet ex notatis in c. Sicut ſup. eod. & infra in c. Poſtulaſti, & tradit Io. Andr. loco citato. Verum ſi Clerici emendam peterent, aut reum curiæ ſæculari traderent non præmiſſa proteſtatione, vtique irregularitatem non euaderent, vt in iuribus citatis; & vtrobique notant Doctores. Et
23 eodem modo quærit hic Collectar. in princ. ſi aliquis obtinuerit à Principe iudicaturam, & cauſas commiſerit in genere, quia à ſe totam iuriſdictionem abdicare non poteſt, an committens ſit irregularis, ſi Commiſſarius ad mortem, vel mutilationem condemnet: & concludit eſſe irregularem, cùm ſit cauſa, & occaſio; quia hoc potuit præuidere. Nec obſtat ſecundum eum cap. Epiſcopus, Ne Cler. vel Mon. lib. 6. quia hoc faciunt Prælati ex neceſſitate ſui officij; & ideo Papa ibi eos excuſare poteſt. Aliàs idem eſſet iudicium de Prælatis, & alijs, vt legitur, & notatur in cap. Ex litteris, de exceſſ. Prælat. Idem ſi Princeps cauſam Clerico commiſiſſet, qui alicui re integra in totum vices ſuas committeret, propter eamdem rationem, vt hic per Collectar. poſt Guilelm. de Monte Laudano in tract. ſuo de Sacram. & idem dicendum ſi
24 Epiſcopus committat Clerico, vt vice ſua eligat Baliuum, vel Iudicem, vel ſpecialem iuſticiarium, & iuſticiarius à Clerico electus condemnet ad mortem ſecuto effectu: nam Clericus irregularitatem incurrit; & in hoc reſidet Io. Andr. in d. cap. Epiſcopus, quia talis voluntariè hoc facit, non autem ex officio: & tota illa Decretalis loquitur de eo, cuius eſt iuriſdictio: licèt Collectar. hic in fine dicat hoc magis mirandum eſſe, cum hic Clericus non faciat niſi quod Epiſcopus eſſet facturus: quid enim poteſt illi imputari, maximè ſi coactus fuit à ſuo Prælato: quare in præcepto concludit ſecus, cap. Sicut, 7. qu. 1. & cap. Quod quis, de reg. iur. lib. 6.
25 Declara ſecundò, principalem regulam huius Decretalis vt non procedat in eo, qui alicui conſulit vt indubitatè morti ſe exponat pro nomine, ſiue honore Chriſti, vel pro fide, aut pro ſtatu Eccleſiæ: non enim fit irregularis, licèt exinde ſequatur mors; & ſic dederit cauſam proximam homicidio, cap. Sunt quidam, 25. q. 1. cap. Non ſolum, & cap. ſeq. 11. qu. 3. cùm Chriſtus mortem pro nobis ſubierit, cap. Cum Redemptor, 12. q. 1. cap. Pro humani, de homicid. lib. 6. ita Innoc. in cap. Ad audientiam, n. 6. verſ. Sed etſi conſulat, infra eod. Archid. in ſumma 23. q. 8. n. 4. verſ. Sed ſi ei conſulat.
29 Et hac ratione excuſari poſſunt ab irregularitate Inquiſitores hæreticæ prauitatis pronunciantes aliquem hæreticum, licèt ſciant eum propter hoc morti tradendum; & hoc etiam aliàs multipliciter procurent: ad hoc cap. Legi, 23. q. 8. & cap. Si audieris, 23. q. 5. ſecundum Archid. vbi ſupra, verſ. Hac etiam ratione, & Specul. in tit. de legat. §. Iuxta, verſ. Porrò.
27 Declara tertiò eamdem regulam vt procedat in ſimplici irregularitate, non autem in ea, quæ contrahitur ex homicidio voluntario, & eſt indiſpenſabilis, vt in decreto Concilij Tridentini c. 7. ſeſſ. 14. ad hanc enim inducendam non ſufficit indiſtinctè cauſam proximam dediſſe homicidio, ſed oportet vt homicidium ſit in ſe volitum, vt fusè probauimus in cap. proximo infra eod. in quæſtione, An mandans committi homicidium in perſona vnius, ſi ſequatur in perſona alterius ſit irregularis ex homicidio voluntario? à n. 53. vſque in finem.

De Homicidio.

Cap. Ad audientiam.

SVMMARIVM.

1 *Homicidium caſuale imputatur ei, qui dabat operam rei licitæ ſi non adhibuit diligentiam, quam debuit.*
2 *Dubitans an ſit irregularis debet tutiorem partem eligere, & abſtinere à miniſterio Altaris.*
3 *Irregularitas in foro contentioſo in dubio non eſt præſumenda.*
4 *Secus in foro pœnitentiali, vel quaſi pœnitentiali.*
5 *Dubius tenetur tutiorem partem eligere in omni materia, in qua ſubeſt periculum ſalutis æternæ.*

Dubia

6 *Dubia contra ſeipſum in deteriorem partem ſunt interpretanda; ſecus contra proximum.*
7 *Regula de tutiori parte in dubio eligenda à recentioribus Theologis multipliciter oppugnatur.*
8 *Clerico licet propriam familiam corrigere etiam moderatè verberando, nec caſus mortis inde contingens illi imputatur.*
9 *Virgis, & loris verberari quis poteſt, & cuſtodiæ cauſa in vinculis poni.*
10 *Correctio debet eſſe leuis, & moderata.*
11 *Sæuitia nimia adſcribitur culpæ.*
12 *Caſtigatio leuis dicitur ſi fiat cum molli cingulo.*
13 *Caſtigatio an ſit moderata necne, iudicis arbitrio relinquitur.*
14 *Caſtigatio leuis in robuſto poteſt eſſe grauis in debili, vel infirmo.*
15 *Caſtigatio dicitur leuis, aut grauis ex genere inſtrumenti.*
16 *Item ex parte corporis, in qua quis percutitur.*
Magiſter, vel dominus baculo percutiens caput dicitur eſſe in culpa; ſecus ſi manum dando palmatam, ibidem.
17 *Irregularitas ex homicidio, vel mutilatione in quibus caſibus contrahatur. Et infra per diſcurſum, vſque in finem.*
18 *Irregularitas ex homicidio, vel mutilatione eſt in duplici differentia.*
19 *Irregularitas ex homicidio caſuali contrahitur ab eo, qui dabat operam rei illicitæ.*
20 *Clericus qui venando telum in feram miſit, & hominem occidit, irregularis eſt, etiamſi omnem adhibuerit diligentiam.*
21 *Clericus qui porcos ex agro pulſurus proiecit lapidem, & puerum necauit, non eſt irregularis.*
22 *Proijciens aliquid per locum inſolitum, non tenetur clamare.*
23 *Clamantes ſubmiſſa voce, vel poſt caſum contingentem, non excuſantur.*
24 *Furioſus, qui culpa propria incidit in furorem, an ſit irregularis ex homicidio in furore commiſſo.*
25 *Furioſus ex culpa ſua puniendus eſt, ſed mitiori pœna, & refellitur contraria opinio Menochij.*
26 *Furioſus quod facit perinde eſt ac ſi à quadrupede, vel tegula per ſe cadente factum eſſet.*
27 *Mandans aliquem verberari, licèt expreſſè inhibeat ne occidatur, irregularis eſt ſi mandatarius occidat.*
28 *Conſulens alicui iactum machinæ, vel baliſtæ, aut expugnationem caſtri an ſit irregularis.*
29 *Aſſocians euntem ad aliquem interficiendum an, & quando incurrat irregularitatem.*
30 *Irregularis non eſt qui caſu interfuit homicidio abſque participatione, licèt ex eius præſentia aliquid robur accreuerit aduerſarijs.*
31 *Irregularis efficitur inflammans animum Regis ad odium, ſi inde ſequatur mors.*
32 *Suggerere quid ſit.*
33 *Irregularis non eſt præbens homicidio cauſam remotam, & ad homicidium non ordinatam, etiamſi daret operam rei illicitæ, & n. 61.*
34 *Culpa leuiſſima an ſufficiat ad irregularitatem contrahendam.*
35 *Irregularis eſt ex homicidio caſuali, qui non adhibuit diligentiam, quam debuit, licet daret operam rei licitæ.*
36 *Negligentia diſſoluta propè dolum eſt, & habetur pro conſcientia.*
37 *Dormiens an, & quando fiat irregularis ex homicidio in ſomnis commiſſo.*
38 *Chirurgus an ſit irregularis, ſi ex aduſtione, vel inciſione, quam fecit, ſequuta fuerit mors, vel mutilatio, & n. 40.*
39 *Barbitonſoris, ſeu phlebotomantis artem exercens an efficiatur irregularis.*
40 *Chirurgia ars eſt Clericis interdicta, & n. 42.*
41 *Intellectus cap. Tua nos, de homicid.*
42 *Chirurgus vt ſit immunis ab irregularitate quæ requirantur.*
43 *Vrſum, aprum, vel leonem tenens, ſi aliquem interficiant, an ſit irregularis.*
44 *Clericus è campanili ſurſum trahens cordam campanæ an ſit irregularis, ſi puer funi appenſus ceciderit, & expirauerit.*
45 *Irregularis efficitur cauſam præbens homicidio animo nocendi, licèt aliàs daret operam rei licitæ.*
46 *Feneſtram faciens ea intentione vt alter ſe per eam præcipitaret, irregularis efficitur ſi mors ſequatur.*
47 *Clericus ſe defendens in rixa an ſit irregularis ſi ſuperueniant inimici aduerſariorum, & aliquẽ interficiant.*
48 *Cultellum tenens in manu an ſit irregularis, ſi alter in eum inſiluerit, & vulnus lethale acceperit.*
49 *Clericus trahens officiali furem petens vt eum puniat citra ſanguinis effuſionem, an ſit irregularis ſi officialis occidat, vel mutilet.*
50 *Clericus expellens latronem de Eccleſia, qui Iuſtitia mediante ſuſpenſus eſt, an ſit irregularis.*
51 *Irregularitas ex homicidio voluntario qualiter contrahatur.*
52 *Portans ligna ad comburendos hæreticos vt indulgentiam conſequatur, an ſit irregularis.*
53 *Mãdans committi homicidium in perſonam vnius, ſi ſequatur in perſonam alterius an ſit irregularis ex homicidio voluntario, & n. ſeq. vſque in finem.*
54 *Irregularis ex eodem facto vnus eſſe poteſt ex homicidio voluntario, alter ex caſuali.*
55 *Mandans aliquem percuti baculo citra mortem, aut caſim leuiter in facie vulnerari, non eſt irregularis ex homicidio voluntario, ſi mandatarius gladio interfecerit.*
56 *Irregularis non eſt qui omni conatu niſus eſt occidere, ſed non occidit.*
57 *Caſus eſt in agente præter intentionem.*
58 *Caſus euenientes ex aliquo opere præter operantis intentionem, non ſunt voluntarij, niſi per accidens.*
59 *Mandans percuti extra Prætorium, ſi percuſſio ſequatur in Prætorio, non tenetur de percuſſione.*
60 *Fur qui equis ſubtractis mulierem confregit, non tenetur lege Cornelia de Sicarijs.*
61 *Homicidium caſuale tunc imputatur danti operã rei illicitæ, quando actus ille eſt ordinatus de ſui natura ad homicidium ſubſequutum.*
62 *Homicidium culpoſum non doloſum quando dicatur.*
63 *Conſilium, & euentus exigitur à iuriſconſulto.*
64 *Mandans capi vnum ex tribus Clericis, & alios duos non grauari, ſi mandatarius capiat vnum ex duobus, mandans non eſt excommunicatus.*
65 *Irregularis an ſit conſulens alicui homicidium, ſi ille dum aggreditur, occiditur.*
66 *Pœna ordinaria an ſit puniendus, qui volens percutere*

Digitized by Google

entere Titium, percuſſit Manium.
67 *Percutiens animo occidendi armate pugno, an cenſeatur homicida voluntarius, ſi percuſſus cadendo ex alliſione ad petram obierit.*
68 *Error an excuſet homicidium inuoluntarium.*
69 *Iniuriã inferens Titio, quem putabat eſſe Caium, qua pœna puniatur.*
Mandans quando teneatur ex homicidio, ſi mandatarius errauerit in perſona occiſi, ibidem.
70 *Excommunicatus eſt qui volens percutere vnum Clericum, percuſſit alium.*
71 *Percutere volēs Titium, ac percutiens Caium prætereuntem, tenetur l. Aquilia.*
72 *Occidens hominem etiam infidelem eſt irregularis.*

1 AD AVDIENTIAM. Homicidium
caſuale imputatur ei, qui dabat operam
rei licitæ, ſi non adhibuit diligentiam,
quam debuit. Hoc dicit ſecundum omnes.
Communis diuiſio. Secunda ibi, *Quia verò,*
Et hæc diſtinguit. Et ſecundum membrum ibi,
Si verò.
2 Nota primò ibi, *quod cum in dubijs*, eum, qui
dubitat an ſit irregularis nec ne, debere tutiorem
partem eligere, ſeque irregularem æſtimare, & abſtinere
à miniſterio Altaris. Concordat c. Significaſti, Il
3 ſecondo, & cap. Petitio, infra eod. Vnde
videtur inferri, vt in dubio irregularitas ſit præſumenda.
Quod tamen non ita generaliter accipiendum
eſt, ſed ſub diſtinctione, de qua hic per Abb.
num. 2. & Marian Socin. num. 18. Nam aut agitur
ad pœnam imponendam propter irregularitatem
in foro contentioſo; & tunc in dubio quis debet
potiùs iudicari non irregularis, quàm è contra. Et
ita loquitur Innocen. hic in fin. ab aliquibus perperam
allegatus. Ait enim irregularitatem eſſe de
iure poſitiuo, vt notatur in cap. Niſi cum pridem,
de renunc. Et ideò non debere aliquem in dubio
reputari irregularem, quia pœnæ ſunt molliendæ
potiùs, quàm exaſperandæ, cap. Pœnæ, de pœnit.
diſt. 1. Et ſic loquitur Innoc. in foro iudiciali quãdo
agitur ad pœnam, prout illum intelligit Abb.
d. num. 2. Et ita etiam loquitur Speculat. in tit. de
legat. §. Iuxta, verſ. Quidquid ego, & verſ. Generaliter,
& ibi Ioan. Andr. in addit. ſecundum Marian.
Socin. eod. num. 18. Aut agitur in foro pœ-
4 nitentiali ad pœnitentiam imponendam. Et in
dubio debet quis potius reputari irregularis; quoniam
in huiuſmodi foro tutior pars eſt eligenda,
licèt durior videatur. Et idem dicendum vbi agitur
in foro quaſi pœnitentiali, puta quia propriè
non agitur ad pœnitentiam, ſed vt quis abſtineat
à miniſterio Altaris; quia debemus in tutiorem
partem interpretari, vt clarè probatur hic, in d. c.
5 Significaſtis & in cap. penult. infr. eod. Procedit
autem hæc regula de tutiori parte in foro pœnitētiali,
vel quaſi pœnitentiali eligenda non ſolùm in
irregularitate vt hic, & in iuribus proximè citatis,
verum etiam in omni materia, in qua poſſet
ſubeſſe peccatum, vt per Socin. hic num. 21. Et in
excommunicatione eſt textus in cap. Illud, de
cleric. excomm. In baptiſmate, in cap. Paruuli, de
conſecr. diſt. 4. In pœnitentia, in cap. Si quis poſitus,
& cap. ſeq. de pœnit. diſtinct. 7. In Sacramento
Ordinis in c. Veniens, de Presbyt. non baptiz.
In matrimonio in cap. Iuuenis, de ſponſal. Et generaliter
vbicumq; agitur de præcepto ſub culpa
mortali in Clem. Exiui, §. Item præterea, de ver-
6 bor. ſignificat. Rationem differentiæ inter vtrumque
forum egregiè aſſignat D. Thom. in 2. 2. q. 60.
art. 4. [Quia vbi non apparent manifeſta indicia
de malitia alicuius, debet vnuſquiſque eum vt bonum
habere in meliorem partem interpretando
quod dubium eſt; alioquin iniuriatur ei, & contemnit
ipſum: nullus autem debet alium contemnere,
aut nocumentum quodcumque inferre abſque
cauſa. At verò circa ſeipſum homo debet dubia
interpretari in peiorem partem ſecundum illud
Iob. 9. *Verebar omnia opera mea*: eo quod
cum debemus noſtris malis adhibere remedium,
expedit ad hoc vt ſecurius remedium apponatur,
vt ſupponatur id, quod eſt deterius.] Hæc S. Th.
Idem voluit gloſ. in cap. vn. in ver. Aeſtimare, de
ſcrutin. quæ conciliando iura in articulo, an quis
in dubio præſumatur culpabilis nec ne; [Hoc, inquit,
generale eſt, vt vbi vertitur periculum animæ,
præſumatur in deteriorem partem.] cap. Iuuenis,
de ſponſal. cap. Presbyteri, 68. diſt. Sed circa
iudicia præſumitur potiùs iuſtum, vel bonũ, quàm
è conuerſo, cap. Si quid, 86. diſt. cap. In cunctis,
11. q. 3. cap. Innocens, 22. quæſt. 4. & l. Ab ea parte,
ff. de probat.
7 Verùm inſignem hanc ſacrorum Canonum regulam
de electione tutioris partis complures ex
recentioribus Theologis ita extenuant, vt ferè ad
nihilum redigere videantur: quidam enim affirmant
electionem tutioris partis non eſſe in præcepto,
ſed in conſilio tantùm: quidam dicunt eam
habere locum tãtummodo in dubio facti, vel perſonæ,
non autem in dubio iuris: quidam in dubio
iuris practico, nõ autem ſpeculatiuo: alij verò opinantur
eam regulam eſſe reſtringendam ad limites
huius Decretalis, itaut non procedat niſi in
materia irregularitatis: alij demum putant eam
non habere locũ in opinionibus: nam cum vtrinque
ſunt opiniones æquè probabiles, aut vna probabilis,
& alia probabilior, contendunt licere vnicuique
eligere quamcumque opinionem etiam
omiſſa probabiliori, & tutiori. Sed has omnes opiniones
vti improbabiles, & minimè conſonas diſpoſitioni
ſacrorum Canonum, latiſſimè confutauimus
in tractatu noſtro de opinione probabili
quem poſuimus in c. Ne innitaris, ſupra de Conſtit.
præſertim à num. 44.
8 Secundò nota Clerico licitum eſſe propriam familiam
corrigere etiam verberibus, nec caſum
mortis inde contingentem illi imputari, dummodo
correctionis modum non exceſſerit, cap. 1.
9 & cap. Cum voluntate, de ſenten. excomm. Nam
virgis, & loris verberari quis poteſt, & cuſtodiæ
cauſa in vinculis poni, l. vn. in princip. C. de emendat.
ſeruor. Hoſtien. hic num. 1. S. Thom. in 2. 2.
quæſt. 65. art. 2. Secus verò ſi exceſſerit modum in
10 corrigendo; & ita intelligitur hic tex. ſecundum
Abb. num. 1. Correctio enim debet eſſe leuis, &
moderata, vt l. Sed etſi quæcumque, §. Si Magiſter,
& l. ſeq. ff. ad l. Aquil. quia lenis caſtigatio reuerentiam
exhibet caſtiganti: nimia verò aſperitas nec
11 correctionem recipit, nec ſalutem vt legitur in c.
Cum beatus, 45. diſtin. Debet igitur eſſe admixta
miſericordia cum diſciplina, cap. Diſcipulum, ead.
diſt. cum ſæpè erga corrigendos plus agat beneuolentia,
quàm auſteritas, plus exhortatio, quàm
comminatio, plus charitas, quàm poteſtas, cap. Licèt,
1. & 2. ead. diſt. Concilium Trid. c. 1. ſeſſ. 13.
Vnde non mirũ ſi nimia ſæuitia aſcribitur culpæ,

Printed by Google

12 vt d. §. Si magiſter, Dicitur autem leuis caſtigatio
ſi fiat cum cingulo, vt notabiliter dicit gloſ. 1. hic;
quod verum dicit Io. Andr in gloſ. Leuiter, num. 7.
13 Si cingulum erat molle, ſed melius Marian. Socin.
eaiſtimat num. 5. Hoc relinquendum eſſe arbitrio
iudicis, inſpecta qualitate eius qui corrigitur, vi-
delicet an ſit ſanus, & robuſtus, an verò infirmus,
14 vel tenellus: nam caſtigatio quæ leuis eſſet, a
robuſto, diceretur grauis inhabili, vel infir mo, vt
probatur in l. Qua actione, §. Si quis ſeruum ff. ad
l. Aquil. & hoc tenet Innoc. in cap. Cum in Magi-
ſtrum, de elect. & Archid. in c. 1, ſuper gloſ. 23.
15 q. 5. Similiter cenſetur leuis, vel grauis caſtigatio
ex genere inſtrumenti; quo vtitur quis ad caſtigan-
dum ſecundum Socin. num. 5. Non enim eadem
ratio habenda eſſet eius, qui molli cingulo, ac eius
qui baculo vteretur, nec eadem illius qui percu-
teret virga, ac illius qui ferro, aut malleo; Præſu-
mitur enim in dolo, qui caſtigat ferro, malleo, li-
gone, vel cultello, vt in cap. Significaſti, il ſecondo,
infr. eod in fin. ibi, [tum ratione inſtrumenti, cum
quo ipſe percuſſit, quod cum graue ſit, non ſolet
leuem plagam inferre:] & in l. 1. §. Sed ſi claua, &
ibi per Iacob. de Aren. poſt gloſ. ff. ad l. Corne-
16 liam, de ſicar. Rurſus ſpectandũ erit in qua parte
corporis magiſter, vel dominus verberauerit; nã
ſi in capite, & inde mors ſequeretur, nõ eſſet cor-
rigens immunis ab irregularitate, vt in d. c. Signi-
ficaſti, in fin. ibi. [Tum ratione partis in qua fuit
ille percuſſus in qua de modico ictu quis lethali-
ter lædi ſolet.] Vnde in cap. Presbyterum, ſupra
eod. Declaratur irregularis Presbyter, qui quen-
dam puerum intuitu diſciplinæ percuſſit in capite
cum poſt paucos dies expiraſſet. Secus verò ſi
baculo verberaret manum dando palmatam, vt
inquit Socinus vbi ſupra.

Demum temporis quoq; rationem habendam
eſſe putat idem Socin. num. 8. videlicet an aër ſit
ſaluber, an peſtifer, ſeu corruptus. Quibus om-
nibus probè perſpectis iudex arbitrabitur an cor-
rectio ſit leuis, & moderata, nec ne; quod etiam
tenet Signorol. Homodeus conſ. 63. Tirius Calce,
num. 5. qui num. 6. & 7. concludit iudicem poſſe
per coniecturas arbitrari an quis moderatum ca-
ſtigationis modum exceſſerit, vt ſi ferro, & non
ligno percuſſit, & ſi ligno, quàm acriter, & durè, &
qua in parte corporis: & loquitur in marito, qui
calce vxorem percuſſit; ſequitur Menoch. alios ci-
tans de arbitrar. iudic lib. 2. centur. 4. caſu 364.

De practica autem cognoſcendi an magiſter, vel
dominus diſcipulum, vel famulum percuſſerit ani-
mo diſciplinandi, & corrigẽdi, vide Bart. conſ. 103.
Viſis teſtibus, per tot. lib. 1. vbi pluribus materiam
explicat, & loquitur in magiſtro, qui puerum cępit
per aures, & dedit ei alapam.

17 QVAERO, quibus caſibus contrahatur ir-
regularitas ex homicidio, vel mutilatione.

Hanc materiam tractant hic DD. per quæſtio-
nes nihil ferè ex concluſionibus deducentes, prę-
ter Marian. Socin. ſenior, qui in hac Decretali vbe-
rem tractationem inſeruit de irregularitate ma-
giſtraliter explicans quid ſit irregularitas, vnde
dicatur, quo iure ſit introducta, quot ſint irregu-
laritatis ſpecies, per quas perſonas incurratur,
qua ratione fuerit inſtituta, qualiter, & in quibus
caſibus in vnaquaque ſpecie contrahatur, qui ſint
irregularitatis effectus, quomodo contra irregu-
larem formetur libellus, & qualiter irregularitas
remoueatur: & ſic materiam copioſè, & dilucidè
abſoluit per decẽ principales quæſtiones, ad quas
poteris recurrere vbi caſus acciderint.

18 Ego verò ſtrictè ad materiam huius Decretalis
omiſſa diuiſione quæ habetur in c. Si quis viduam,
50. diſt. & per gloſ. magn. in cap. Sicut dignum,
ſupra eod. Diſtinguo irregularitatem in duo mẽ-
bra. Alia enim eſt irregularitas, quę contrahitur
ex homicidio non voluntario, ſed caſuali, & pręter
intentionem. Alia eſt, quæ contrahitur ex homi-
cidio voluntario, & per ſe intento, & eſt indiſpen-
ſabilis: quam differentiam poſuit Conc. Trident.
in cap. 7 ſeſſ. 14. & in cap. 6. ſeſſ. 24. De alia enim
ſpecie irregularitatis quæ ponitur in d. cap. 7. & in
d. cap. Si quis viduam; videlicet ex homicidio ad
defenſionẽ, agemus in cap. Significaſti, il ſecondo,
inf. eod. Circa primum membrum irregularitas
ex homicidio caſuali contrahitur in tribus caſi-
bus quæ ſunt veluti tres regulæ in materia irregu-
laritatis ad quas ſicut riui ad fontem omnes ca-
ſus particulares reduci poſſunt ſecundum gloſ in
cap. prox. in ver. Cauſam dediſſe ſupra eodem, Syl-
ueſt. in ver. Homicidium, 2. num. 2.

19 Primus caſus eſt cum occidens, vel mutilans
facto proprio, aut cauſam præbens homicidio, vel
mutilationi dabat operam rei illicitæ, & hoc pri-
mo caſu pro regula conſtituitur, vt irregularis ef-
ficiatur, licèt homicidium, vel mutilatio contige-
rit fortuito, & præter eius intentionem, & omnem
adhibuerit diligentiam. Iura ſunt clara in eo, qui
occidit manu propria, in cap. Continebatur, ſupra
eod. & infra in cap. Petitio, & in cap. De his cle-
ricis, 50. diſt. Et de eo, qui cauſam præbuit homi-
cidio, ſupra in cap. Suſcepimus, cum concord. Et
hoc pro regula ponit Syluest. in ver. Homicidium,
2. num. 2. verſ. Tertia regula.

Ratio eſt, quia etſi homicidium huiuſmodi non
ſit voluntarium ſecundum ſe, quia voluntas dire-
ctè in illud non fertur; tamen dicitur voluntarium
ſecundum ſuam cauſam, quando voluntas fertur
in cauſam, non in effectum, vt docet S. Thom. in
1. 2. q. 77. art. 7. Et ideo quoties culpa præcedit
caſum ordinatum ad illam culpam, etiam per ca-
ſum quis efficitur irregularis, cap. Presbyterum, &
cap. Suſcepimus, ſupra eod. Et hic, cum multis ſi-
milibus.

20 Itaq; ſecundum hanc primam regulam ex ijs,
qui facto proprio occidunt, vel mutilant, irregu-
laris eſt Clericus, qui venando telum in feram mi-
ſit, & hominem interfecit iuxta terminos reſpi-
ciendum, §. Delinquunt, ff. de pœn. etiamſi om-
nem adhibuerit diligentiam, cap. Hi qui arbores,
50. diſtinct. Syluest. in ver. Homicidium, 2. nu. 7.
verſ. Sexto, quia dabat operam rei illicitæ, ideſt
venationi, quæ eſt Clericis interdicta, cap. 1. & 2.
21 de Cler. ven. Secus in Clerico, qui porcos ex agro
pulſurus, lapidem iecit, & puerum interfecit: nam
cum daret operam rei licitæ, ſi omnem diligen-
tiam adhibuit circumſpiciendo, non fit irregula-
ris, cap. Clerico, 50. diſt. Syluest. vbi ſupra, verſ.
Quinto, & vide Abb. in cap. Ex litteris, il ſecondo,
infra eod. vbi vult vt proijciens aliquid ad locum
22 inſolitum, & per quem quis tranſire non cõſueuit,
non teneatur clamare, vt in l. Si putator, ff. ad l.
Aquiliam, aliàs ſecus: & in cap. fin. inf. eodem;
23 dicit clamãtes ſubmiſſa voce, vel poſt caſum con-
tingentem, non excuſari, ſicut plerumque ruſtici
ducentes multos poſt impactionẽ clamant, Caue.

Rur-

Digitized by Google

Rurſus ſecundum hanc regulam irregularis eſt
qui culpa ſua incidit in furorem, & demum furio-
ſus exiſtens homicidium perpetrauit, cap. Si quis
inſaniens, 15. q. 1. & tenet Laudun in Clem. vn. hoc
tit. intellige hoc procedere quando exiſtens ſanæ
mentis præcognoſcebat futurum eſſe vt ſi certum
quid comederet, in talem incideret furorem, vt
nihil aliud quæreret, quàm homines interficere,
aut mutilare, idque experientia ipſa frequenter
cognouit, & tamen illud comedit: aliàs ſecus; &
ita poteſt ſaluari gloſſa in ſumma, 15. q. 1. & in d.
cap. Si quis inſaniens, quæ abſolutè dicit hunc nõ
eſſe irregularem prout cõtrarias opiniones Laud.
& gloſſæ conciliat hic Marian. Socin. n. 31.

25 Vnde ſi illum, qui ſua culpa incidit in furorem,
eſſe quidem puniendum, ſed pœna mitiori ſcripſit
Tiraquell. in tract. de pœn. legum, cauſa 2. nu. 7. ſic
intelligens gloſ. in cap. Sed hoc fortè, 13. q. 2. Anch.
& Cardin. in Clem. 1. de homicid. & Socin. Sen. hic,
licèt de hoc leuiſſimis fundamentis hæſitauerit
Menoch. de arbitrar. iud. lib. 2. centur. 2. caſu. 325.
n. 9. ſentiens hunc non eſſe dignum aliqua pœna:
quoniam ſi facto ſuo effectus eſt furioſus, mentem
alienatam habet ab eo, quod iam facere propo-
ſuerat. Quæ ratio inepta eſt, quia etſi delictum
non ſit in ſe voluntarium, eſt tamen voluntarium
in ſua cauſa; & furioſus hoc caſu non punitur ob
culpam criminis ab eo commiſſi, ſed propter ipſius
furoris cauſam, in qua culpam habuit. Et propter
circumſtantiam homicidij, quæ aggrauat culpam,
vt dixi in cap. Si conſtiterit, n. 35. ſupra de accuſat.
Porrò contraria opinio poſſet tantummodo ad-
mitti vbi nulla culpa præceſſiſſet caſum: tunc enim
infelicitas facti excuſat, vt l. Infans, vel furioſus,
ff. ad l. Cornel. de Sicar. & ſatis dicitur puniri furo-
re ſuo, vt l. Diuus, ff. de offic. Præſid. Vnde quod fa-
26 cit furioſus, perinde eſt ac ſi à quadrupede, vel te-
gula per ſe cadente factum eſſet, vt dicit text. in l.
Sed etſi quemcumque, §. Et ideo, ff. ad l. Aquiliam.

Idem prorſus in ebrio, qui dedit operam vt ine-
briaretur, & ſciebat ſe conſueuiſſe in ebrietate
arma ſumere, & homines percutere, atque offen-
dere: nam proculdubio irregularis efficitur, quia
per immoderatam potionem dedit operam rei
illicitæ, & ad occiſionem periculoſæ ex his, quæ
ſolent accidere: ita Marian. Socin. hic n. 36. & Co-
uarr. in Clem. Si furioſus, de homicid. in 3. par. ſub
n. 4. verſ. Poſſet quidem vera cenſeri. Et hic quidẽ
caſus eſt extra omne dubium.

Maior difficultas eſt quid dicendum in ebrio,
qui ex ſimplici culpa in ebrietatem incidit immo-
deratè bibendo, & in ebrietate homicidium com-
miſit. Hanc quæſtionem plenè examinaui in cap.
Si conſtiterit, à n. 26. vſque in fin. de accuſat.

Ex his verò, qui dantes operam rei illicitæ non
manu propria occiderunt, ſed homicidio caſuali
cauſã præbuerunt, irregularis efficitur is, ex cuius
mandato, conſilio, auxilio, vel ſuggeſtione fortui-
tò, & præter intentionem ſequutum eſt homici-
dium, vel mutilatio.

27 Vnde irregularis eſt mandans aliquem verbe-
rari, licèt expreſsè inhibeat, ne occidatur, vel mu-
tiletur, ſi mandatarius fines mandati excedens
occidat, vel mutilet: nam etſi olim hoc eſſet ad-
modum controuerſum inter Doctores, qui ſcrip-
ſerunt ante compilationem ſexti libri Decretaliũ,
hodie tamen ita deciſum eſt in cap. fin. de homi-
cid. in 6.

28 Item irregularis eſt qui alicui conſuluit, vel
ſuaſit iactum machinæ, vel baliſtæ, aut expugna-
tionem caſtri, ſi exindè aliquis moriatur: expo-
gnationi enim caſtri, & iactui machinæ nimis aſ-
fine eſt occidere hominem. Neque hoc caſu di-
ſtinguitur an quis conſuluerit vt caſtrum expugna-
retur, an verò vt caperetur proditionaliter, vel fur-
tim: ſiquidem cùm illicitum opus conſulat, abſo-
lutè irregularis efficitur, licèt caſu ſequatur inde
mors, cap. Continebatur, §. 1. & cap. Presbyterum,
ſupra eod. & in hoc tandem reſidet Innoc. hic n. 1.
verſ. Sed & qui non conſuluit, cui adſtipulantur
Hoſt. n. 5. quia hoc officium non eſt Clerici, vel Sa-
cerdotis, aut volentis in Presbyterum promoue-
ri, cap. Suſcepimus, ſupra eod. cap. fin. in princip. de
poſtul. Io. Andr. n. 3. Butr. n. 4. Marian. Socin. nu. 319.
& ſeq. & alij communiter.

29 Similiter irregularis eſt aſſocians eum, qui ibat
ad aliquem interficiendum effectu ſubſequuto, li-
cèt ſuper homicidio committendo non habuerint
aliqua verba, vel ſi habuerint aſſocians illi cona-
tus eſt diſſuadere, cui tamen aſſociatus noluit ac-
quieſcere: vnde aſſocians eum comitatus eſt, vt ſi
neceſſitas poſtularet, ipſum defenderet. Docto-
res in cap. Sicut dignum, ſupra eod. Hoſt. in ſumma
eod. tit. §. Qua pœna, verſ. Quis vadit, per notata
in d. cap. Sicut dignum, §. Illi etiam, §. fin. idem
Specul. in tit. de iud. deleg. verſ. Quid ſi aliquis va-
dit: ſecus ſi aſſocians in nulla fuerit culpa, quia
aſſociauit cauſa pacificandi, vel ex alia iuſta cau-
ſa: nam etſi ex eius præſentia aliquod robur ac-
creſcat aſſociato, eo quod timor aduerſarijs incu-
tiatur, non tamen propterea efficitur irregularis,
vt probatur in cap. Presbyterum à contrario ſupra
eod. & tenent Innoc. Io. Andr. & DD. in cap. Peti-
tio, infr. eod. & Marian. Socin. hic n. 177. facit c. De
occidendis, verſ. Abſit, vt ea, 23. q. 5. Et quamuis
30 Specul. tit. de diſpenſat. § Iuxta, n. 56. Tabiena in
verb. Irregularitas, 2. n. 31. & Maiol de irregular.
lib. 5. cap. 48. §. 5. n. 1. ſimpliciter affirment ad in-
currendam irregularitatem ſatis eſſe, vt quis in-
terfuerit homicidio, licèt non percuſſerit, non ta-
men intelligendi ſunt de eo, qui caſualiter reperi-
tur in loco, vbi homicidium perpetratur, prout
illos declarat Rota apud Farinac. deciſ. 260. nu. 3.
par. 1. recent. nam huiuſmodi intereſſentiæ nulla
habetur ratio, niſi probetur participatio, cap. vlt.
in fin. 23. q. 8. Innoc. in cap. Sententiam, n. 1. in fin.
Ne Cler. vel Mon. Feder. de Sen. conſ. 168. in princ.
Pariſ. conſ. 152. n. 30. & 31. lib. 4.

31 Item irregularis eſt, qui ſuggeſtione animum Re-
gis inflammauit, vnde homicidium fuit ſequutum,
32 cap. Sicut dignum, §. Qui verò, ſupra eod. Sugge-
rere autem eſt inſinuare, ſubminiſtrare, ſubijcere,
vel ſuggerere eſt ſuadere, ſeu quaſi latenter conſu-
lere, & propriè decipiendi cauſa, aut nocendi ei,
cui ſuggeritur, aut etiam alteri, vt per Archid. in
cap. Primatus, 71. diſt. licèt quandoque in bonam
partem accipiatur, ſecundum illud Ioann. cap. 14.
Ille ſuggeret vobis omnia; & ita accipitur in d. cap.
Primatus, cap. 17. qu. 1. & cap. Suggeſtum, ſupra de
Decim. cum ſimil.

33 In his planè caſibus, & alijs quamplurimis, qui
adduci poſſent, irregularitatem incurrunt ex ho-
micidio caſuali dantes operam rei illicitæ, non
tãtùm ſi homicidium committant manu propria,
ſed etiam remotam præbeant homicidio; dum-
modo tamen cauſa ſit ordinata ad homicidium,

alioquin huiuſmodi cauſam præſtans non ſit irre-
gularis, etiamſi daret operam rei illicitæ, vt eſt
tex.in cap.exhibita, infra eod.& in cap.Quæſitum,
de pœnit.& remiſſ.& ſcripſi plenè ſupra in c. Pro-
ximo,n.12.& ſeqq. & hoc intendunt Innoc.nu.8.&
34 Doctores hic, dum dicunt homicidium caſuale
non imputari ei,qui fuit in culpa, ſi culpa huiuſ-
modi fuerit leuis, ideſt valde remota, & ad homi-
cidium non ordinata; de quo vide per Abb. in d.
cap.Quæſitum,&per Sylueſt.in ver. Homicidium,
2.n.2.verſ.Poteſt addi quarta regula; & quod la-
tius dixi in cap.fin.n.9.infra eod.vbi an hoc proce-
dat, ſi culpa leuis ſit tamen in omittendo; an ve-
rò etiam in committendo,& an hoc caſu ſufficiat
culpa leuiſſima ad irregularitatem contrahen-
dam.
35 Secundus caſus, in quo contrahitur irregula-
ritas ſimplex ex homicidio caſuali, & non volun-
tario,eſt,cùm quis non adhibet diligentiam quam
debuit, & potuit adhibere: tenetur enim de caſu
fortuitò, licèt daret operam rei illicitæ,text. eſt in
cap.Continebatur, ſecundum vnum intellectum,
ſupra eod. & in cap.Quæſitum,infr.de pœnit.& re-
miſſ. & clarè probatur in hac Decretali: nam hic
Presbyter dabat operã rei licitæ, ideſt correctio-
ni, quæ permiſſa eſt etiam moderatè verberando,
vt dixi ſupra in 2.notab. ſed quia non adhibuit di-
ligentiam, quam debuit remouendo cultellum,
qui cingulo erat annexus, irregularis efficitur ex
morte famuli inde ſequuta, vt hic notat Hoſtien.
nu.1.in verb. Cingulo, & hæc regula colligitur ex
gloſſa communiter approbata in cap.prox.in verb.
Cauſam dediſſe, ſupra eod. eamque ponit Sylueſt.
in verb.Homicidium,2.n.2.verſ. Secunda, qui dat
36 operam rei licitæ. Rationem huius concluſionis
aſſignat gloſ in d. cap. Quæſitum, in verb. Negli-
gentibus, quia diſſoluta negligentia propè dolum
eſt, l.Si fideiuſſori, 1.reſpon.ff.Mãdat.cap.Sæpè.50.
diſt.& habetur pro conſcientia, l.Cum lex, ff. de
Aedil.edictu; qualis eſt ignorantia Iudæorum, qui
nolunt intelligere, vt benè agant, §. vltim. 1. qu.4.
ſic cap.vlt.37. diſtin. & quamuis homicidium hoc
caſu non ſit voluntarium directè, quia in illud vo-
luntas non fertur, dicitur tamen voluntarium in-
directè, quia voluntas poteſt illud prohibere, &
non prohibet, vt declarat S.Thom. in 1. 2. qu.77.
art.7.
37 Hinc infertur primò,vt quamuis dormiens non
incidat in irregularitatem propter homicidium,
vel mutilationem commiſſam in ſomnis, Clem.Si
furioſus,de homicid. quia furioſo comparatur, vt
ibi, & in cap.Maiores,§. Item quæritur, de Baptiſ.
etiamſi præceſſerit voluntas occidendi ante dor-
mitionem, vt tenet Paul.in d. Clem. hoc tamen
fallit ſi ſciebat ſe aliquando ſolitum eſſe noctu
dormiendo è lecto ſurgere, & enſem euaginare,
vel ſimilia facere, & nihilominus non peccauit,nec
diligentiam adhibuit claudendo oſtium, vel re-
mouendo arma, vt hic per Marian.Socin.num.54.
Palud in 4.ſentent.diſt.32.q.1.art.3.Sylueſt.in ver.
Homicidium,3.q.4.& Couarr.in Clem. Si furioſus,
par.3.n.6. & hunc eſſe puniendum pœna extraor-
dinaria tradit Bart.in l.penul.ff.ad legem Pompei.
de Parricid. & eſt communis opinio teſte Couarr.
vbi ſupra, & Claro in § fin. q 6. n.13. verſ. Quæro
etiam, Gulielmus ponebat exemplum de quodam
ſocio ſuo Anglico, qui dormiendo Piſis in Eccle-
ſia S.Benedicti propè Arnum fluuium, acceſſit ad
filiam cuiuſdam alibi exiſtentem, & ibi puerum
interfecit, & dormiens ad lectum rediuit; vt re-
fert hic Marian. Socin. n.51. ſubdens ſe habuiſſe
Bononiæ viciuam puellam, quæ in ſomnijs ſurre-
xit, & panem fecit.
38 Infertur ſecundò, vt irregularis ſit Chirurgus ſi
propter eius imperitiam mors ſecuta fuerit ex in-
ciſione, vel aduſtione, quam fecit,vt cap.Tua nos,
§.1.infra eod. ſecùs ſi adhibet omnem diligentiã,
quam debet; non enim efficitur irregularis, quia
mors præſumitur eueniſſe potius culpa ægri, aut
aliàs, quam ex Chirurgi negligentia, vel imperi-
tia, cap.De occidendis,23.q.5.cap.Ad aures,ſupra
de ætat.& qualit.vbi propterea conſulitur medi-
co, quem remordet conſcientia, ne ad maiores
ordines excedat. Idemque dicendum in barbi-
39 tonſore, ſeu phlebotomante,& ſimilibus perſonis,
vt tenet Specul.in tit.de Diſpenſat. §. Iuxta, verſ.
Item exercens, & verſ.Facto, in fin.& Marian.So-
cin.hic n.149.& ſeq. & Sylueſt.in verb.Homicidiũ,
2.n.9.verſ.Decimoquartò.
40 Tu aduerte, quia ſupradicta diſtinctio, An Chi-
rurgus, vel Medicus ſit peritus, & omnem dili-
gentiam adhibuerit, necne procedit in laico,nam
cum ei phyſicæ, vel chirurgiæ ars permiſſa ſit, ca-
ſus fortuitus non eſt illi imputandus ſi fuit peri-
tus, & nihil omiſerit de contingentibus, quia de-
dit operam rei licitæ, cap. Dilectus, cum duobus
ſeqq.infra eod. & ſupra in cap. Continebatur, ſe-
cundum vnum illud, niſi probabiliter dubitet ex
eius negligentia, vel imperitia aliquem perijſſe,
quia tunc propter dubium prohibetur à promo-
tione, iuxta text. in d. cap. Ad aures, de ætat. &
qualit.
41 At ſecus eſt in Clerico, quia cùm ars chirurgiæ
ſit ei interdicta, ſiue ſit in arte peritus, ſiue non,
& ſiue fuerit diligens, ſiue negligens, indiſtinctè
tenetur de caſu fortuito, quia dedit operam rei
illicitæ, vt in regula præcedenti; & de hoc eſt tex.
expreſſus in d.cap.Tua nos, infra eod. vbi ille Mo-
nachus erat peritus in arte, & omnem adhibuit
diligentiam, & nihilominus declaratur irregula-
ris, & redditur ratio, quia multum deliquit alie-
num officium vſurpando (ideſt chirurgi) quod ſi-
bi minimè congruebat, licèt cum eo miſericor-
diter diſpenſetur. Et quamuis ibi loquatur de
Monacho, quia fuit in facto, tamen idem in quo-
libet alio Clerico ſæculari eadem ratione, vt illic
declarat Abb. in primo not.n.s. & Marian. Socin.
42 hic n.154. Qui propterea dicunt, & benè, quatuor
requiſita debere concurrere ad hoc vt chirurgus
non fiat irregularis. Primum eſt, vt officium illud
ſibi conueniat, ideſt, vt ſit laicus, quia Clericis, &
Monachis eſt interdictum, vt in cap.Sententiam,
cap.Non magnoperè, & cap.fin. ſupra Ne Cler. vel
Monach. Secundum, vt ſit peritus. Tertium, vt
adhibeat omnem diligentiam ſecundum artem
ſuam. Quartum, vt edoceat infirmum ea quæ ſunt
neceſſaria illius ægritudini, quibus ſeruatis euen-
tus mortis ei non imputatur.
43 Infertur tertiò, vt irregularis ſit qui tenet ani-
malia, quæ conſueuerunt nocere, putà vrſum,
aprum, vel leonem, ſi ab his aliquis interficiatur,
& ipſe non tenuit illos debito modo ligatos, arg.
cap.Hi qui arborem, & cap.Sæpè,50.diſt.fuit enim
in lata culpa tenendo eos ſolutos, vt optimè pro-
bat tex.in l.2.in fin.ff Si quad paup.fecill. dicatur,
& concludit hic Marian Socin. n.244. alioquin le-

uis culpa, & negligentia non deberet huic imputari, cùm multum remota ſit cauſa ab homicidio, vt Innoc. inquit n. 8. Io. Andr. & Butr. vterque in vltima quęſt. & Specul. in tit. de Ind. deleg. §. Iuxta, verſ. Quod ſi aliquis, facit quod not. gloſ. in cap. de occidendis, 23 q. 5. & vide Sylueſt. in ver. Homicidium, 2. n. 16. in 24. quæſt.

Infertur quartò, vt irregularis ſit Clericus qui ad requirendam ſupellectilem in puteum à fure proiectam, puerum eò dimiſit per chordam; ſi puer diſrupto fune ad oram putei reſticanti dum ſurſum traheretur decidens ſuffocatus fuerit, vt dixi plenè in cap. fin. infra eod. Quibus addi poteſt
44 me Secretario hunc caſum aliàs contigiſſe in Sacra Congregatione Concilij. Quidam Clericus aſcendit campanile, & dum apprehenſo fune manibus, malleo campanam crebro pulſaret in honorem feſtiuitatis, aſpiciens campanam dimoueri è tabula, cui propè campanam inſidebat, deſcendens, funem ſurſum trahebat: dum autem attraheret, perſenſit funem graui pondere onuſtũ; ſed nihilominus perrexit trahere, & chordam alligauit trabi, ne pulſando campanam à quoquam lædi, aut impediri poſſet: mox ad partem imam campanilis reuerſus, reperit puerum ſeptem circiter annorum moribundum ſubtus chordam campanæ, qui ſe campani appenderat, & ſubleuatus vſque ad fornicem, cecidit, & paulò poſt expirauit. S. Congregatio habuit Clericum pro Irregulari; quia dum chordam onuſtam trahebat, aduertere poterat, & debebat aliquem eſſe illi appẽſum, & inde poſſe illi aliquid nocumenti contingere, cenſuit tamen cum eo miſericorditer diſpẽſandum ad Ordines, & beneficia.

45 Tertius caſus, in quo contrahitur irregularitas ex homicidio caſuali eſt, cùm quis homicidio cauſam præbet animo nocendi: nam ob prauam intentionem tenetur de caſu fortuito, licèt aliàs daret operam rei licitæ, & cauſa ſit remota, arg. cap. Hi qui arborem, & cap. Sæpè, 50. diſtin. ita colligitur ex gloſ. præalleg. in cap. De cætero, in ver. Cau-
46 ſam dediſſe, ſupra eod. Et propterea tametſi qui fecit feneſtram, per quam aliquis ſe præcipitauit non ſit irregularis, cùm cauſa ſit valdè remota, & ad homicidium non ordinata, & opus licitum eſſet, vt notant in d. cap. De cætero, ſupra eod. & Marian. Socin. n. 9. tamen ſecus eſt ſi ea intentione feneſtram fecerit vt alter ſe præcipitaret, vt hic per Marian. Socin. n. 237. in fine.

47 Similiter quamuis Clericus ſe defendendo in rixa, cui cauſam non dedit, non ſit irregularis, ſi inimici aduerſariorum ſuperueniant, & aliquem ex illis interficiant, cap. Cum homo, 23. q. 5. tamen ſecus eſt ſi ipſe poterat diſcedere, & non diſceſſit, ſed aduerſarios ea intentione retardauit, vt inimici eorum ſuperuenirent, & illos interficerent, vt per eumdem Socin. hic n. 241.

48 Eodem modo tenens cultellũ in manu, quamuis non ſit irregularis ſi alius ſe in eum inſiluerit, & vulnus lethale receperit, vt tenet Arch. in cap. Quia te, 50. diſtin. tamen irregularis efficitur, ſi cultellum in manu tenebat ea intentione, vt alter ſe in illum impellendo configeretur, vt hic declarat Marian. Socin. n. 266.

49 Demum vt alia exempla omittamus, ob eandem rationem quamuis Clericus tradens officiali furem petens vt eum puniat citra ſanguinis effuſionem immunis ſit ab irregularitate, licèt officialis occidat, vel mutilet, nec noceat illi, etiamſi officiali ad furem conuincendum tradiderit inter ſigna: idemque ſit dicendum de Clericis deponẽtibus querelam contra ſuos malefactores, licèt tales vix abſque ſanguinis effuſione valeant coerceri, cap. Tua nos, §. Ad vltimum, & cap. Poſtulaſti, infra eod. cap. Maximianus, 23. q. 3. cap. 1. & c. Vnum, 23. q. 5. l. Qui cum maior, §. 1. ff. de bon. libert. tamen hæc procederent ſi ad mortem non intenderent, neque hoc in animo gererent: aliàs ſecus, vt quia expreſsè inſtabant vt fur puniretur citra ſanguinis effuſionem, cap. In Archiepiſcopatu, infra de raptor. vel in exilium mitteretur, cap. Cum nõ ab homine, ſupra de iudic. cap. Nouimus, de verb. ſignif. vel in perpetuum carcerem detruderetur, cap. Excommunicamus, il ſecondo, de hęret. cap. A nobis, de Apoſt. cap. Non vos, 23. qu. 5. &
50 tenet hic Marian. Socin. n. 249. & ſeq. Qui etiam ex prædictis infert vt quamuis Clericus expellens latronem de Eccleſia iuxta text. in cap. Sicut, il primo, 17 q. 4. qui per ſacerdotem extrahendus eſt, vt in cap. Diffiniuit, ead. cau. & quæſt. irregularitatem non incurrat, quia non dicitur morti tradere, ſed lex, cap. Cum homo, 23. qu. 5. ſecundum Archid. in d. cap. Diffiniuit; hoc tamen vendicet ſibi locum, dummodo expellens nullo modo intenderet ad mortem, vel mutilationem, vt per eum n. 251.

His planè caſibus remotio, vel proximitas cauſæ non multum operatur, ſed operatur intentio, vt cauſa ſit ad homicidium ordinata, & in ordinatis procedit regula illa, Quidquid eſt cauſa cauſæ, eſt cauſa cauſati, vt l. Manumiſſiones, & l. Ex hoc, ff. de inſt. & iur. cap. Stude, 50. diſt. cap. Si aliquis, & cap. Sicut, ſupra eod. Marian. Socin. hic nu. 238. & dixi pleniùs ſupra in cap. De cætero, n. 12. & ſeq.

51 Circa ſecundum membrum irregularitas ex homicidio voluntario contrahitur cùm quis ſua voluntate facto proprio homicidium committit, vt in cap. 5. ſupra eod. cap. Miror, 50. diſtinct. ſiue chriſtianum occidat, ſiue paganum, cap. Clericũ, ead. diſtin. Marian. Socin. hic n. 237. Aut cum ex intentione, & propoſito cauſam directo prębet homicidio, ſiue præbuerit cauſam efficientem, vt puta mandato, præcepto, vel iuſſu, vt in cap. 1. de homicid. lib. 6. cap. Sicut dignum, §. fin. ſupra eod.
52 ſiue materialem, vt puta miniſtrando arma, gloſ. 3. in cap. Ita quorundam, de Iudæis, vel portando ligna pro comburendis hæreticis, ſi ligna hęreticũ combuſſerunt, Specul. in tit. de diſpenſ. §. Iuxta, verſ. Quid de his, etiamſi hoc fecerit vt indulgentiã conſequeretur, vt per eum, & per Io. Andr. in dicto cap. Sicut dignum, ſupra eod. & Socin. hic nu. 279. Vel formalem, puta inſtruendo, informando, conſulendo, vel quid ſimile, vt modus daretur homicidio, cap. Si quis viduam, 50. diſtin. d. cap. Sicut dignum, §. vlt. vel finalem, vt puta per proœmij conſtitutionem ad homicidium committendum, vt explicat Marian. Socin. hic n. 237.

53 QVAERO, P. iuſſit famulo vt interficeret Ioannem; famulus putans à ſe interfici Ioannem, interfecit alium, an dictus P. ſit irregularis ex homicidio voluntario, vel caſuali.

Quæſtio propoſita videtur admodum dubia, maximè ad finem, in quem proponitur, videlicet vt inde colligatur an Epiſcopus, qui poteſt diſpenſare in omnibus irregularitatibus ex delicto occulto prouenientibus, excepta ea, quæ oritur ex homi-

homicidio voluntario ad præſcriptum c.6. ſeſſ.24.
54 Concilij Trident. poſſit eum d. P. diſpenſare. Pro
faciliori tamen quæſtionis ſolutione præmittendũ
eſt ex eodemmet facto poſſe alterum eſſe irregu-
larem ex homicidio voluntario, alterum ex ca-
ſuali, vt declarat Nauarr. in Man. cap.27. nu. 240.
55 Ideoque ſacra Congregatio Concilij alias conſulta
an is, qui mandauit aliquem baculo verberari eo
expreſſo ne occideretur, ſi mãdatarius armis per-
cuſſerit, & occiderit, intelligatur incidiſſe in de-
cretum Concilij ſeſſ.14. cap.7. adeout omni ordi-
natione, ac beneficio, & officio eccleſiaſtico abſq;
ſpe diſpenſationis perpetuò carere debeat: Reſpõ-
dit non incidiſſe. Quinimmo cùm poſtea dubita-
tum fuerit an is, qui grauibus ab aliquo affectus
iniurijs famulo mandauit, vt illi in facie vulnus
leue cæſim infligeret, ſi mandatarius huiuſmodi
fines excedens pluribus mortiferis vulneribus illi
mortem intulerit, cenſeatur incidiſſe in irregula-
ritatem prouenientem ex homicidio voluntario:
S. Congregatio licèt diſcrepantibus ſententijs, ta-
men maiori parte cenſuit non incidiſſe in eiuſmo-
di irregularitatem, quæ oritur ex homicidio vo-
luntario. Et ita in his duobus caſibus ſolus man-
datarius eſt irregularis ex homicidio voluntario,
non autem mandans; quod etiam tenet Nauarr.
d.num. 240. verſ. Dixi ab oratore, & verſ. Tum
56 quia mandamus vulnerari aliquem. Deinde præ-
mittendum eſt legem promotionis non animum,
ſed factum reſpicere. Vnde qui omni conatu niſus
eſt occidere, ſed non occidit, irregularis non eſt,
cap.fin.15.q.5.gloſ.in cap.Si aliquis, ſupra eodem,
& hoc etiãſi aliqua pœna ſanguinis ſic delinquenti
57 irrogari deberet, Nauarr.d.cap.27.nu.211. Tertiò
præmittendum eſt ex D.Thom.2.2 quæſt.64. art.8.
Caſum eſſe in agente præter intentionem. Vnde
quæ talia ſunt, non dicuntur ſimpliciter volita,
licèt quandoque poſſint dici volita per acci-
dens.

His præhabitis videtur reſpondendum prædi-
ctum P. qui mandauit Ioannem occidi, cùm in
perſonam alterius homicidium ſequutum fuerit,
eſſe quidem irregularem, quippe cùm cauſam de-
derit homicidio, cap. De cætero, ſupra eod. Sed ta-
men hãc irregularitatem prouenire potiùs ex ho-
micidio caſuali, quàm voluntario.
58 Quod probatur primò: nam caſus euenientes
ex aliquo opere præter operantis intentionem,
vel ab eo non præcogitati, non ſunt voluntarij,
niſi indirectè, & per accidens, ex S.Thom. in re-
lect. Clement. Si furioſus, de homicid. 2. par. § 4.
nu. 10. Reſpectu autem mandantis homicidium
ſequutum in aliam perſonam, quàm ab eo nomi-
natã, longè abſuit à ſua intentione. Igitur quoad
eum homicidum non eſt voluntarium.
59 Secundò. Mandator non tenetur de re geſta
per mandatarium, vbi facillimum illi fuit limites
mandati obſeruare, Couarr. d.2. par. §.1.num.2.
verſ. Solet tamen, vbi inſert vt ſi quis alteri man-
det vt percutiat Sempronium extra Prætorium,
& ille in Prætorio percutiat, mandator nõ tenea-
tur de hac percuſſione, in qua percutiens egreſſus
eſt fines mandati.
60 Tertiò adducitur textus in cap. Quantum, 50.
diſtinct. vbi ſi aliquis equis furto ſubtractis mulie-
rem caſu confregerit, non tenetur l. Cornelia de
ſicar. Et ita infertur ex illo textu, vt etiamſi quis
det operam rei illicitæ, non teneatur de homici-
dio, quod caſu contigit ita ut doloſum, & volun-
tarium dicatur, licèt teneatur de culpa, gloſ. ibi
in ver. Culpabilis.
61 Quartò, homicidium tunc demum imputatur
danti operam rei illicitæ, quando actus ille eſt or-
dinatus de ſui natura ad homicidium ſubſequu-
tum. Ita procedit textus in cap. vlt. de homicid.
in 6. quo diſponitur vt mandans aliquem vulnera-
ri ſit irregularis, ſi vulneratus intereat; erant enim
vulnera directè ordinata in mortem illius, & ille
debuit cogitare hoc euenire poſſe, cùm vt plurimũ
ex vulneribus mors ſequatur, Franc. & cæteri in
d.cap.vlt. & dixi ſupra num.33. & latiùs in cap. De
cætero, num.12. & ſeq. ſup. eod. Vnde ſecus eſt in
caſu noſtro ex quo mandatum vt Titius occide-
retur, non erat de ſui natura ordinatum ad homi-
cidium alterius, nec frequenter ſolet euenire vt lo-
co vnius alius interficiatur, Cepoll. in terminis no-
ſtris in conſ.33. n.19. verſ. Nec obſtat.
62 Quintò, in fortiori caſu reſpondet Cepoll. d.
conſ. 33. cùm quis intendens occidere Sempro-
nium, occidit Caium, eſſe homicidam culpoſum,
& non doloſum, & per conſequens non volunta-
rium, cum dolus ex voluntate, & animo profici-
ſcatur; & ideo ibi infert eum non poſſe puniri pœ-
na mortis, aut corporali, ſed tantùm arbitraria
pro modo culpæ.

Sextò, mors perſonæ præter intentionem man-
dantis illata non poteſt dici à mandante, niſi per
accidens volita, vtpote qui non huius, ſed Ioannis
ſolius intendebat mortem, & dum famulo deſi-
gnauit Ioannem occidendum, vtique videtur ta-
citè mandaſſe, ne alium quempiam necaret, arg.
l. Cum Prætor. ff. de Iudic. c. Nonne, de præſumpt.
præſertim cùm verſemur in delictis, & materia
pœnali, adeout non videantur comprehenſi, niſi
expreſſi, argum. l. Si Prætor. ff. Qui in fraudem
Creditorum, l. Creditor, §. Lucius, in fin. & l. Di-
ligenter, ff. mand.

Septimò, confirmatur prædicta concluſio per
textum ad hoc notabilem in l. Ait Prætor. §. Iτa.
demum, & l. Si quis cum haberet, ff. Quæ in fraud.
credit. vbi qui animo fraudandi creditum, teſta-
mento dat libertatem directam ſeruo ſuo, nihil
facit ſi verè creditor remanet læſus; finge modo
me id feciſſe animo fraudandi Titium creditorem
meum, & poſtea factum eſſe vt dicta manumiſſio
ceſſerit non in fraudem Titij, cui ſolui ſuum credi-
tũ, ſed in damnum Mœuij creditoris mei poſt te-
63 ſtamentum meum cauſati: Reſpondet Iuriſcon-
ſultus dationem dictę libertatis non annullari.
Ratio eſt, inquit, quia ad hoc vt libertas reſcinda-
tur, vtrumq; in eandem perſonam exigitur, conſi-
lium inquam, & euentus. Ergo & in caſu noſtro,
in quo vt dictum eſt in ſecũda ſuppoſitione requi-
ritur non ſolùm voluntas, ſed etiam factum, non
ſufficit vt mandatum quis dederit in iniuriam, &
damnum Ioannis, quando damnum non in perſo-
nam Ioannis, ſed alterius ſubſequutum eſt. Vnde
ex neutra dictarum perſonarum incurret irregu-
laritatem ex homicidio voluntario: non ex per-
ſona Ioannis, quia ipſe non fuit læſus; non ex per-
ſona tertij, quia in eum intentio non fuit directa.
64 Octauò adducitur Plou. de Irreg. reg. 27. vbi
referendo Io. de Deo decidit, vt ſi quis mandet
capi vnum ex tribus Clericis ſimul ambulãtibus,
& alios duos non grauari, ſed mandatarius fines
mandati excedendo capiat alios duos, vtiq; man-

Digitized by Google

dans non ſit excommunicatus. Ratio eſt, quia capta facta eſt contra eius voluntatem, & inde infert à ſimili ad irregularitatem ex homicidio, quę non incurritur, niſi homo actu occidatur; & ſic non ſufficit mandatarium occidere, niſi occidat quem mandans deſignauit,

65 Nonò, ad idem adducitur Innocen. hic num. 8. & Io. Andr. num 3 verſ. Quid ſi Titius, & Specul. in tit. de leg. ſeu de diſpenſat. §. Iuxta, num. 43. vbi concludunt ſi conſulo tibi vt talem tuum inimicum occidas; ſi dum aggrederis, tu me occideris; ego non ſum irregularis, quia etſi conſilium fuerit malum, tamen non erat in mortem occiſi. Ergo idem erit in caſu noſtro.

Non obſtat quod Io. Andr. in cap. fin. per illum textum in ver, Occidat, de homicid. lib. 6 Barr. & alij hic dicant imò hunc eſſe irregularem; Siquidem hoc ita aſſerunt, vt oſtendant eundem ex homicidio caſuali, non autem ex homicidio voluntario irregularem eſſe; aiunt enim ideò eſſe irregularem, quia fuit in culpa, & non præuidit quod poterat ſequi.

66 Decimò, adducitur Angel. ad Bart. in l. Reſpiciendum, §. Delinquunt, ff. de pœn. Nam cum Bartol. ibi dixiſſet pœna ordinaria puniendum eſſe qui volens percutere Titium, percuſſit Mæuiū; addit ibi Angel. de Peruſ. iura adducta per Bart. id non probare, & talem non teneri actione iniuriarum, quia ceſſat intentio iniuriandi ſed teneri l. Aquilia propter culpam, & puniendum eſſe arbitrio iudicis vt de delicto caſu commiſſo. Et cum Angelo tenent alij, DD. Et quamuis ſentiant aliqui cum Bart. tamen non probant homicidium fuiſſe voluntarium.

67 Poſtremo adducitur Aretinus conſ. 147. quem refert, & ſequitur Felin. in tract. quando conatus, col. fin. verſ. Ex his, qui tenet ſtatutum puniens homicidium voluntarium non comprehendere illum, qui animo occidendi armato pugno aduerſarium, ita percuſſit, vt ceciderit in terram, Vnde euenit vt cadendo alliſerit ad petram, & ex dicta colliſione expirauerit. Rationem adducit; nam cùm ſtatutum duo requirat animum iniquè occidendi, & occiſionem ex intentione ſequuta, & in hoc caſu mors ſequuta fuerit non ex facto per delinquentem electo, ſed ex colliſione prædicta non per ipſum electa, ſed quæ caſu accidit; ſtatuti verba hunc non comprehendunt. Quæ ratio multo magis videtur conſentire caſui noſtro ad probandum hunc mādatorem non poſſe dici irregularem ratione voluntariæ mortis tertij, qui contra illius voluntatem fuit, non ab ipſo mandante, ſed per accidens loco alterius interfectus.

68 Nec obſtat ſi dicatur errorem prædictum nihil imminuere de culpa homicidij, nec de pœna irregularitatis, cùm verſetur circa qualitatem, quę ad propoſitum noſtrum ſit impertinens, eo quod ſiue hic, ſiue ille homo occidatur, modo occidatur homo, ſemper eadem incurritur irregularitas ex doctrina D. Thomæ 1.2. quæſt. 76. art. 3. & ibi Caietan. adeout dictus error quoad prædictos effectus non cauſet inuoluntarium; nam argumentum procedit reſpectu ipſius mandatarij, qui non errauerit in corpore occiſi; imò in indiuiduo eundemmet voluit interimere, & interemit; ſed tantùm errauit in qualitate impertinenti; de quo eſt
69 text. ad id notabilis in l. Eum qui, §. Si iniuria, ff. de iniur. ibi, Si quis putet me Lucium Titium eſſe; Cum ſim Caius Seius, præualet quod principale eſt iniuriam eum mihi facere velle; certus enim ſum Ego, licèt ille putet me alium eſſe, quàm ſim. Secus autem eſſe reſpectu mandantis, qui non errauit in qualitate perſonæ, ſed errauit in corpore: dum enim voluit vt vna perſona, vnumue corpus occideretur, alia perſona, ſeu aliud corpus, in quod nullo modo mandans conſenſerat, occiſum fuit; & ſic ex quo mandans nullo modo voluit, vt illud corpus læderetur, non poteſt dici voluntariè in illud conſenſiſſe; ideò arg. eius textus à ceſſante ratione infertur, vt iniuriarum actione neque ratione illius corporis læſi teneatur. Argumentum autem contrarium procederet, ſi mādans viſa perſona Seij amici, putanſque eum eſſe Titium inimicum, mandaſſet ſeruo vt dictam perſonam ad oculum deſignatum occideret, quia tūc mandans voluntariè, & directè conſenſiſſet in necem dictæ perſonæ, nec excuſaretur ex eo quod ipſe erraſſet in qualitate amici, vel inimici, eo quod dicta qualitas nec augeat, nec minuat homi-
70 cidium, nec reddat illud inuoluntarium. Et eodem modo reſpondetur ad illud, quod deduci ſolet ex gloſ. cap. Si verò, il ſecondo, de ſenten. excomm. videlicet qui volens percutere Titiū Clericum, percuſſit Seium itidem Clericum, non euitat excommunicationem.

71 Pariter nec obſtat textus in l. Scientiam, §. vlt. ad l. Aquil. ibi, Sed ſi defendendi mei cauſa lapidē in aduerſarium miſero, & non eum, ſed prætereuntem percuſſero, l. Aquilia tenebor: nam præterquamquod hoc exēplum in alijs terminis proponitur, quàm ſit caſus, de quo dubitatur; eſto dictus error non impediat quominus læſus l. Aquilia repetat ſuum damnum; non tamen inde ſequitur vt hic percuſſus fuerit voluntariè percuſſus; vnde quamuis percutiens teneatur l. Aquilia ob negligentiam commiſſam, non tamen tenetur actione iniuriarum. Præterea quatenus etiam iniuria à percutiente poſſet dici voluntariè illata ipſi percuſſo; non tamen poſſet dici proceſſiſſe ex voluntate, nec ſecundum voluntatem mandantis, qui non illud corpus, ſed aliud iuſſit iniurioſè per-
72 cuti. Quòd ſi adhuc vrgeatur, Canones induxiſſe irregularitatis pœnam non contra occidentes Seium, vel Titium, ſed contra occidentes hominem quicumque ille ſit, etiamſi ſit infidelis, cap. Clericum qui paganum, diſt. 50. & dictum eſt ſupra num. 51. Et proinde ſufficere, vt mandando voluerit hominem in genere occidi, ſicut & occiſus fuit; Reſpondebimus hic adeſſe fallaciam; nam cùm mandat quis hominem in genere occidi, vtique voluntate conſenſit in quodcumque indiuiduum ſub ſpecie comprehenſum. Vnde quodcumque indiuiduum occiditur, perſona ab eodem mandante volita dicetur occiſa, & ita eidem ad volūtarium homicidium imputabitur, veluti ſi mandauero alicui: Accede ad talem rixam, & interfice aduerſarios; quia tunc voluntas mea complectitur ſingulas perſonas in dicta rixa exiſtentes. At in caſu noſtro mandans determinauit volūtatem ſuam ad hanc perſonam particularem Ioannis. Ergo ſi occidatur alia perſona, non poterit dici occiſa perſona à mandante intenta, & volita. Argumentum autem fortaſſe procederet, ſi dominus dixiſſet famulo hæc, vel ſimilia verba. Quidam Ioannes mihi intulit iniuriam, vade inquire de illo, & repertū occide, quia tūc ſi famulus reperto ho-

homine Seio, & credens illum eſſe Ioannem, eundem occidiſſet, fortè poſſet dici mortem Ioannis aliquo modo ab hæro voluntariè intẽtam, & perinde eſſe, ac ſi ipſemet mandans viſo Seio, putanſque eum eſſe Ioannem, illamque perſonam in indiuiduo oſtendens famulo, eidem dixiſſet, occide talem perſonam; quia tunc vt dixi dictus herus cõſenſiſſet voluntariè in occiſionem talis corporis, quem hominem eſſe non ignorabat; vnde irregularitatem ex homicidio voluntario incurriſſet.

Non obſtat doctrina Couarr. in Clem. vnic. de homicid. par. 2. §. 1. num. 2. Nam illius rationes non videntur concludentes, eique videtur repugnare doctrina Nauarri eius Præceptoris in dicto cap. 27. num. 240. Quamobrem videtur poſſe tutò reſponderi prædictum P. non incidiſſe in irregularitatem, quæ contrahitur ex homicidio voluntario.

Et hanc ſententiam aliàs probauit S. Congregatio Concilij: nam propoſito dubio an mandans committi homicidium in perſonam vnius, ſi ſequatur in perſonam alterius, intelligatur incidiſſe in irregularitatem, quæ contrahitur ex homicidio voluntario, adeout ſuper eo nec diſpenſari debeat iuxta cap. 7. ſeſſ. 14. nec Epiſcopus poſſit ex cap. 6. ſeſſ. 24. quamuis homicidium occultum ſit: Die 9. Ianuarij 1587. S. Congregatio cenſuit non incidiſſe in irregularitatem, quæ contrahitur ex homicidio voluntario.

De Homicidio.

Cap. Significaſti, il ſecondo.

S V M M A R I V M.

1 *IRregularis cenſetur percutiens, de cuius vulnere an fuerit lethale, vel ne, ſciri nõ poteſt, ſi percuſſus ab eo, vel ab alijs occiſus extiterit.*

2 *Lex promotionis conſtat non ſolum in promotione ad Ordinem, ſed etiam in Ordinis executione.*

3 *Pars tutior in dubio eſt tenenda etiam extra materiam irregularitatis.*

1 SIGNIFICASTI, il ſecondo. Irregularis cenſetur qui alium lethaliter percuſſit, licèt ab alijs fuerit extinctus: idem ſi non apparet, an lethaliter, ſi etiam percuſſus ab alijs obijt, & non apparet ex cuius vulnere deceſſerit: idem eſt ſi percuſſerit non lethaliter, ſi animum occidendi habuit, & ex aliorum vulneribus percuſſus expirauit. Hoc dicit notabiliter ſecundum Abbatem. Sed Io. Andr. cum quo cæteri cõcordant, ſummat ſic. Quo ad legem promotionis habetur percutiens vt homicida, de cuius vulnere an fuerit lethali, vel non, ſciri non poteſt, ſi percuſſus ab eo, vel ab alijs occiſus extiterit. Communis diuiſio; ſecunda ibi, *Non in præmiſſo*: quæ diſtinguit, & primum membrum proſequitur, ibi,
2 *& quidem*; ſecundum ibi, *quod ſi*. Addit Ioann. Andr. ſe ideo dixiſſe de lege promotionis, quia lex illa conſtat nõ ſolum in promotione ad Ordinem, ſed etiam in Ordinis executione, ad quẽ quis iam eſt promotus, & quod impedit ſecundum, fortius primum, vt cap. Quemadmodum, de iureiur.

In textu ibi, *quod ſi diſcerni non poſſit*, Nota cum vertitur in dubium an ex homicidio fuerit cõtracta irregularitas, vel non, debere quem reputare ſe irregularem, & abſtinere à miniſterio Altaris, quamuis reuera homicidium non commiſerit, vt in littera. Et pondera rationem in deciſione expreſſam, ibi: *cum ceſſare ſit tutius, quàm temerè celebrare, pro eo, quod in altero nullum, in reliquo verò magnum periculum timeatur*. Quæ ratio periculi tamquam generalis, & expreſſa in littera oſtendit diſpoſitionem ſpecialem ad omnes materias, in quibus illa ratio viget, vt eſt caſus in l. Regula, §. fin. vbi Bart. & Bald. notant, ff. de Iur. & fact. ignor. Et quamuis textus proponat quæſtionem de Presbytero irregulari, ex vulnere illato, & homicidio ſubſecuto: tamen hoc ideo facit, quia caſus ita contigit in facto, ſicut moris eſt in Decretalibus. Sed non propterea arctare voluit regulam de tutiori parte in dubio eligenda ad ſolã materiam irregularitatis: nam ſi hoc facere voluiſſet, potiùs debuiſſet dicere hoc ſtatutum fuiſſe in odium homicidij, & ſpecialem indecentiam exercendi Ordines cum dubio irregularitatis. Quod tamen non fecit, imò fundauit deciſionem in illo vniuerſali principio, quod inter duo extrema in dubio illud ſit eligendum, in quo nullum timetur periculũ. Vnde iure optimo ex hoc textu generalem regulam, quod in dubijs ſequi debeamus partem tutiorem, eliciunt Hoſtien. nu. 9. 10. & 15. in fin. & Marian. Socin. num. 4. & in cap. Ad audientiam, ſup. eod. idem Hoſtien. num. 3. in fin. & num. 4. Butr. num. 2. Abb. eodem num. verſ. Aut agitur in foro pœnitentiali, Ioann. de Anan. num. 1. verſ. Aut agitur, Marian. Socin. num. 4. 18. 19. & 20. & Felin. Quod eſt cõtra modernos Theologos, qui dicunt præceptum hoc de tutiori parte eligenda non habere locum niſi in dubio irregularitatis; quorum ſententiam latiùs confutauimus in repetitione cap. Ne innitatis, num. 230. ſup. de Conſtit. vbi etiam tolluntur aliæ oppoſitiones noſtro ſæculo ſubtiliter excogitatæ ad hanc regulam euitandam à n. 171. vſq. ad n. 225.

De Homicidio.

Cap. Tua nos.

S V M M A R I V M.

1 *REligioſus chirurgiam exercens, ſi ex ea mors ſequitur, irregularis eſt.*

2 *Irregularis non eſt qui iudici ſæculari dedit interſignia furis, à quo fuit vulneratus.*

1 TVA NOS. Monachus chirurgiam exercens, ſi ex ea mors ſequitur, irregularis eſt, etiamſi ſit peritus, & diligens, & hoc fuerit pietatis cauſa: ſed cum eo poſt ſatisfactionem miſericorditer diſpẽſari poteſt. Hoc
2 primo. Qui iudici ſæculari dedit interſignia furis, à quo fuit vulneratus, irregularis non eſt, licèt ille poſtmodum occidatur. Hoc dicit ſecundo Ioann. Andr. Butr. Card. Anchar. Abb. Ioann. de Anan. & Marian. Socin. ſecunda pars, ibi, *ad vltimum*, & ſubdiuiſio patet, ſecunda ibi, *Nos igitur*.

Digitized by Google

Pro intelligntia huius Decretalis vide quod dixi in cap. Ad audientiam nu. 38. 40. & 41. ſupra eodem.

De Homicidio;

Cap. Petitio.

SVMMARIVM.

1 *Clericus pugnans etiam contra Saracenos irregularis eſt ſi aliquem illorum occidit, & in dubio abſtinebit.*
Irregularitas an contrahatur ex homicidio, vel mutilatione pro neceſſaria defenſione patriæ, vel parentum, ibid. & n. ſeq. vſque in fin.
2 *Clerici in bello iuſto poſſunt adeſſe, & hortari, ſed non propria manu pugnare.*
3 *Clerici in bello iuſto poſſunt deferre arma defenſiua tantùm.*
Papa an poſſit Clericis concedere vt ipſi manu propria poſſint hominem occidere.
Irregularitas ex occiſione, vel mutilatione ad ſui defenſionem quando incurratur, ibid.
4 *Neceſſitas ineuitabilis ad euitandam irregularitatem quando dicatur.*
5 *Clericum interficiens ob neceſſariam proximi defenſionem non eſt excommunicatus.*
6 *Irregularitas contrahitur etiam ex merito.*
7 *Excommunicatio non incurritur ſine peccato mortali.*
8 *Patriæ, & parentum defenſio eſt de iure naturæ.*
9 *Irregularitas contrahitur ex homicidio patrato ob neceſſariam honoris defenſionem.*
10 *Teſtes etiam coacti in cauſa criminali ſunt irregulares, ſi inde ſequatur mors, aut mutilatio.*
11 *Irregularitas contrahitur ex ſola præſentia in homicidio ab alijs patrato in bello iniuſto; ſecus ſi bellum ſit iuſtum.*
12 *Intellectus cap. Sicut dignum, § fin. de homicid.*
Irregularis eſt Clericus qui in bello iniuſto auxilium, vel conſilium dedit, vel culpabilis, aut negligens fuit, ſi inde ſequuta ſit mors, ibidem.
13 *Irregularis non eſt qui intereſt bello iniuſto ad ineundam pacem, licèt ex illius præſentia robur accreſcat ſuis, & timor aduerſarijs, dummodo abſit dolus.*
14 *Clericus in bello iuſto ex percuſſione etiam cum ſanguinis effuſione citra mortem, non ſit irregularis, licèt per alios ſequuta fuerit mors.*
15 *Diſpenſari poteſt cum eccleſiaſticis irregularibus ex homicidio ob neceſſariam patriæ, vel parentum defenſionem.*
Tridentinum Concilium cap. 7. ſeſſ. 14. à regula Diſpenſationem prohibente excipiens homicidium ad ſui defenſionem comprehendit etiam homicidiū ad defenſionem parentum. ibid.

PETITIO. Clericus pugnans etiam contra Saracenos irregularis eſt, ſi aliquem illorū occidit, & in dubio abſtinebit. Hoc dicit ſecūdum Io. Andr. Butr. Cardin. & Anchar. vel ſecundum Abb. Clericus pugnando etiam cōtra inimicos Fidei Catholicæ ſi quemquam percuſſit, & de interfectione ipſum remordet conſciētia, à miniſterio Altaris abſtinere debet. Communis diuiſio. Secunda ibi, *Mandamus*.

In Regno Portugalliæ quamplurima loca maritima ſunt ſubiecta Maurorum, Batauorum, & aliorum hæreticorum incurſionibus, & quandoque illis in ea irruentibus contingunt diuerſa damna, & infortunia nempe viros, & mulieres abduci, virgines deflorari, templa deuaſtari, & alia id generis mala.

QVAERITVR, An ſtante euidente neceſſitate huiuſmodi eccleſiaſtici pro patriæ, & parentum defenſione, quin etiam Eccleſiarum, & Monaſteriorum poſſint contra prædictos hæreticos arma capere, & vim vi repellere abſque irregularitatis incurſu.

1 Hanc quæſtionem videtur decidere hæc Decretalis vbi Honorius III. reſcribit Pelagio Presbytero his verbis: [Petitio tua nobis exhibita continebat, quod cum inimici Dominicæ Crucis, ac blaſphemi nominis Chriſtiani caſtrum quoddam in quo morabaris grauiter inuaſiſſent, exeuntibus inde habitatoribus tam Clericis, quàm laicis cōtra eos, ac inuicem confligentibus hinc inde occiſi quamplurimi extiterunt: vnde cū pro eo quod aliquos percuſſiſti irregularitatem metuas incurriſſe, mādamus quatenus ſi de interfectione cuiuſquam in illo conflictu tua conſcientia te remordeat à miniſterio Altaris abſtineas reuerenter, cū ſit conſultiùs in huiuſmodi dubio abſtinere, quàm temere celebrare.] Hic enim agebatur de neceſſaria patriæ defenſione, cum hoſtes caſtrum grauiter inuaſiſſent, & tamen deciditur Pelagium Presbyterum eſſe irregularem ſi eum remordeat conſcientia quod in conflictu aliquem interfecerit.

2 Ratio eſt, quia etſi Clerici alios poſſint hortari ad pugnam in bello iuſto contra hoſtes, cap. Igitur, cap. Hortatu, cap. Omni timore, cap. Vt pridē, 23. qu. vlt. cap. Dominus, 23. qu. 2. & cap. Hadrianus, diſt. 63. in propria tamen perſona pugnare non poſſunt, cap. Quicumque, & cap. Clerici, 23. q. vltima, quandoquidem eorum officium reddit eos inhabiles ad pugnandum, cap. Ex multa, ad fin. de voto, gloſ. hic in ver. Remordet.

Vnde D. Thom. 2. 2. q 40. art. 2. ad ſecundum: [Dicendum eſt, inquit, quod Prælati, & Clerici ex auctoritate ſuperioris poſſunt intereſſe bellis, non quidem vt ipſi propria manu pugnent, ſed vt iuſtè pugnantibus ſpiritualiter ſubueniant ſuis exhortationibus, & abſolutionibus, ſicut & in veteri lege mandabatur Ioſue 6. quod ſacerdotes ſacris buccinis in bellis clangerent. Et ad hoc primo fuit conceſſum quod Epiſcopi, vel Clerici ad bella procederent: quod autem aliqui propria manu pugnent, abuſionis eſt.

3 Et Butr. hic nu. 4. [Clerici hortatu adeſſe poſſunt bellis hortando ad bellum iuſtum, ſed non in propria perſona pugnando, quia officium ad hoc eos inhabiles reddit: & licèt quidam dicant Clericos in minoribus poſſe ferre arma, dicendum eſt contrarium, niſi cauſa defenſionis vt clypeum, vel loricam, vel niſi ad terrorem, vt in obſidione.] Hæc Butrius.

Et Bald. conſ. 439. Ad bellum iuſtum, volum. 5. Inter quinque requiſita ad hoc vt bellum ſit iuſtum primo loco recenſet vt perſona ſit ſecularis: non autem eccleſiaſtica, cui pugnare non licet, niſi ob ineuitabilem neceſſitatem, & nu. 2. duplicē

reddit

reddit rationem ſecundum B. Thomam [quia, inquit ars bellica, & bellorũ ſtrepitus retrahit Clericos à laude Dei, oratione, & diuinis officijs.] Secunda propter effuſionem ſanguinis, quia exemplo Chriſti debent potius pati ſuum ſanguinem effundi, quàm effundere alienum, & propter hoc eſt inſtitutum vt effundentes ſanguinem ſint irregulares, ſicut ſcriptum eſt de Dauid; *Non ædificabis mihi templum quia vir ſanguinis es*. Hæc Bald. qui n. 4. amplius affirmat nec Papam poſſe Clericis concedere, vt ipſi manu propria poſſint hominem occidere. Quę ſententia ſatis etiam probatur in Clem. Si furioſo, de homicid. vbi ſolũ excipitur ab incurſu irregularitatis ex mutilatione, vel occiſione qui mortem aliter vitare non valens ſuum occidit, vel mutilat inuaſorem, vbi gloſ. penul. ponderando illud verbum, *ſuum*, hæc littera, inquit, innuit, ſecus in illo, qui occiderit volentem occidere patrem, filium, coniugem, vel perſonam coniunctam, quam aliter iuuare non poterat: quod verum puto quaſi caſus ille non includatur ſub neceſſitate ineuitabili: quæ quidẽ gloſſa recipitur ferè ab omnibus, vt teſtatur Nauarr. cap. 27. n. 213. qui idem putat in caſu, in quo quis deformat aliquem ob neceſſariam patrię defenſionem, itaut niſi id faceret, ciuitas obſeſſa caperetur, idemque cenſent Bann. 2. 2. q. 4. n. 2. dub. 41. verſ. In huius rei expoſitione, & Caiet. ibid. & cum verbis Clementinæ concordat decretum Cõcilij Tridentini in cap. 7. ſeſſ. 14. ibi, *vel vim vi repellendo, vt quis ſe à morte defenderet*. Et quamuis Concilium ſupponat irregularitatem dum dicit iure quodammodo eſſe debitam diſpenſationem; hoc tamen dicendum eſt procedere cùm neceſſitas non eſt omnino ineuitabilis, aut cùm exceditur moderamen inculpatæ tutelæ, iuxta terminos cap. Significaſti, il ſecondo ſupra eod. aliàs enim nulla incurritur irregularitas, vt in dicta Clem.

4 Non obſtat quod Abb. hic n. 2. videatur ſentire hunc textum non habere locum ſi neceſſitas eſſet omnino ineuitabilis: ait enim in 2 notab. licèt ergo Clericus poſſit interficere ad defenſionem ſuã, quando non poteſt aliter euitare mortem, vt in Clem. Si furioſus, de homicid. ſecus quando inuaditur tota terra, quia per alios poteſt repelli iniuria; vnde tunc neceſſitas non eſt omnino ineuitabilis.

Hoc inquam non obſtat, quia Abb. tunc demũ ſentit neceſſitatem cenſeri ineuitabilem, cùm deficiunt laici, qui ciuitatem obſeſſam cuſtodiant; quo caſu res non verſatur in puris terminis meræ defenſionis patriæ, ſed reducitur ad terminos d. Clem. Si furioſus, ideſt defenſionis propriæ perſonę cuiuſque Clerici: vnde non mirum ſi irregularitas non incurratur: quod benè declarat hic Marian. Socin. notab. 1, dicens: [Nota primò quod Clericus eſt prohibitus pugnare etiam cum infidelibus non ſolum eos aut eorum terras inuadendo, ſed etiam proprias terras defendendo ab inuaſionibus infidelium; quod intellige quando terra eſſet munita alijs hominibus, qui poſſent illam defendere: aliàs ſecus ſi poſſet eſſe timor rerum, & perſonarum] & idem Socin. in cap. Ad audientiam, n. 275. ſupra eod. vbi ait: [Si bellum ſit iuſtum, dic quod aut eſt neceſſarium pro defenſione perſonarum, aut rerum; ſi perſonarum nullo modo efficitur irregularis, & hoc caſu etiam proprio facto committens homicidium nõ eſt irregularis [Ergo non efficitur irregularis ille qui tenetur defendete ſi præſtat auxilium; & in hunc ſenſum accipiẽdus eſt Couarr. dum loquitur de neceſſitate omnino ineuitabili euerſionis patriæ ab hoſtibus, in dicta Clem. Si furioſus, in 2. par. relect. § 3. n. 2.

5 Rurſus non obſtat quod Fortunius, quem alij
plures ſequuntur in l. Vt vim, ff. de iuſt. & iur. col. 9.
contrarium ſenſerit: ſiquidem mouetur ea ratione, quod non incurrit excommunicationem qui
percutit Clericum ob neceſſariam proximi defenſionem, ſecundum doctrinam Innocentij communiter receptam in cap. Si verò, de ſent. excom.
cùm liceat, imò quandoque oporteat proximum
defendere, cap. Dilecto, de ſent. excomm. in 6. &
6 cap. Quantæ infra eod. tit. Quam tamen rationem
friuolam eſſe in proprijs terminis oſtendit gloſ. in
d. Clem. Si furioſus, in ver. Suum; quia irregularitas contrahitur ſine culpa, etiam ex merito, vt in
iudice iuſtè occidente, cap. 5. 51. diſt. & notatur in
cap. Inter opera, de ſponſal. & docet D. Thom. in
2. 2. qu. 40 art. 2, excommunicationem, imò opor-
7 tet vt præcedat diabolica ſuaſio circa Clericum
percutiendum, c. Si quis ſuadente, 17. qu. 4. & non
incurritur abſque peccato mortali, c. Nemo Epiſcoporum, ead. cau. & quæſt. Nauar. in Man. cap. 27.
n. 213. vbi propterea refellit opinionem Fortunij:
& hæc eſt communis opinio, vt alijs relatis teſtatur Marian. Socin. in cap. Ad audientiam, nu. 169
ſupra eod.
8 Non obſtat demum, quod abſurdum videatur, vt
quis incidat in irregularitatem ob neceſſariam
patriæ, aut parentum defenſionem, ad quam tenetur de iure naturæ, ſeu de iure gentium, l. 1. §.
Ius gentium, ff de iuſt. & iur. adeout peccarent nõ
faciendo, cap. Fortitudo, cap. Non in inferenda,
cap. Qui poteſt, & per totam, 23 q. 3. cap. De occidendis, 23. q. 5. Sylueſt. in ver. Bellum, 3. q. 8.
9 Reſpondetur enim eadem obligatione vnumquemque teneri ad defenſionem proprij honoris,
& famæ, cap. Non ſunt audiendi, 11. q. 3. vbi qui famam contemnunt non ſolùm impudentes, ſed &
crudeles appellantur: & tamen hoc caſu eum, qui
occidit, vel mutilat abſolutum eſt in irregularitatem incidere, & contrarium aſſerere, vt ait Nauar.
loco cit. eſſet mille deciſiones in theorica, & praxi receptas ſine ratione ſufficienti mutare, & cõtra textum ferè expreſſum in d. Clem. vbi gloſ. re-
10 cepta ferè per omnes hoc tenet. Et eodem modo
videmus teſtes in certis caſibus compelli poſſe in
criminalibus etiam per cenſuras eccleſiaſticas ad
teſtimonium ferendum, itaut propterea peccent,
ſi examen detrectent, cap. Super eo, ſecundum
communem intellectum, & c. ſeq. de teſtib. cogen.
& tamen ex huiuſmodi examine contrahunt irregularitatem ſi ſequatur mors, aut mutilatio, Nauar. in man. c. 27. de irreg. n. 212. & generaliter imperium, aut iuſſum ſuperioris non excuſare ab irregularitate habetur in can. Aliquantos ibi, *Qui dum parent poteſtatibus, quæ ſibi ſunt imperata fecerunt*, 51. diſt.

Cum ergo regula ſit quod irregularis efficiatur qui aliquem interficit, aut mutilat, nec ab hac regula reperiantur excepti niſi caſus furioſi, infantis, ſeu dormientis, & illius qui mortem aliter vitare non volens ſuum occidit, vel mutilat inuaſorem, vt in d. Clem. Stabimus regulæ, quamdiu nõ probatur exceptio, gloſ. 1. in c. Inter hæc, in fin. 32. q. 2.

q.2.notatur in l.1.ff de reg.iur.

Quamobrem vt concludamus, cùm in propoſito dubio duo quærantur, videlicet, An eccleſiaſtici poſſint arma capere pro patriæ, & parentum defenſione; & an propterea incidant in irregularitatem.

Quoad primum videtur reſpondendum, eccleſiaſticis licere adeſſe, & hortari ad eum modum, quo S.Thomas declarat vbi ſupra, ſed non pugnare manu propria, vt per Abb.hic n.3.& eſt text. in d.c.Ex multa,§.fin.de Voto.

11 Quo verò ad ſecundum, ſi aliquem percuſſerint licèt malè fecerint percutiendo, ſi homicidij, aut mutilationis conſcientia eos non remordeat, non incidunt in irregularitatem. Caſus eſt ad litteram in hac Decretali, qui non habetur alibi ita clarè, vt dicit Abb.in fine: nam Papa hic conſultus de percuſſione, reſpondet de interfectione, per hoc inſinuans Clericum non eſſe irregularem ex eo quod aliquos percuſſerit, niſi ex illa percuſſione aliquis mortuus fuerit, vt hic ponderant Innoc.in princ.Hoſt.n.1 in ver.Si de interfectione, Butr.n.2.Anchar.& Abb.ambo n.3.

12 Neque obſtat tex.in c.Sicut dignum, §.fin.ſupra eod.quia procedit tantùm, in bello iniuſto, in quo ex ſolo conſilio, vel præſentia armata contrahitur irregularitas ſecuto homicidio per alios, ſecundũ Abb.hic n.3.verſ.Sed contra hoc fortiter oppono. Quod fuſius explicat Innocen. in princ. dicens: [In bello iniuſto quandocumque auxilium, vel conſilium Clericus dederit in mortem alterius, vel ſi culpabilis, aut negligens fuerit, & ex hoc ſequuta ſit mors, irregularis eſt: cap. Quantum, cap. Sæpè, & cap.Si duo,50.diſt. Vnde ſi euntes ad bellum iniuſtum fauorem præſtent ſuis, qui propterea ferentius lædunt inimicos, aut terrorem incutiant aduerſarijs ad hoc vt fugiant, vel non audeant ſe defendere, ſi exinde mors ſequuta ſit, irregulares
13 ſunt. Verum ſi quis ad iniuſtum bellum iret cauſa pacificandi, vel aliàs ex iuſta cauſa, non creditur huic imputandum, ſi eius præſentia aliquod robur accreſcat ſuis, vel timor aduerſarijs, dummodo dolus omnino abſit.] Ita Innocentius dicens hoc probari à contrario ſenſu in cap. Quantum,50.diſt.& ei ſubſcribunt Hoſt.Butr.& alij proximè citati.

14 At verò ſi bellum ſit iuſtum, vt in caſu huius cap.in quo pugnabatur contra infideles, tunc ex ſola percuſſione etiam cum ſanguinis effuſione Clerici non incurrunt irregularitatem, niſi propria manu occidant, aut mutilent, licèt per alios ſequuta fuerit mors, aut mutilatio, ſecundum omnes. Sin autem in conflictu non ſolùm percuſſerint, ſed etiam necauerint, aut mutilauerint, vtcumque bellum ſit iuſtum, cenſendi ſunt irregularitatem contraxiſſe in propoſita facti ſpecie, quia neceſſitas non eſt ineuitabilis ad eum modũ, quo requirunt Doctores ad irregularitatem incurrendam; nimirum quia non deſunt laici, qui poſſint vim hoſtium propulſare, ſecundum Abb.n.2.& Socin.in 1.notab.

Neque verò habenda eſt ratio Suarez tom. 5. de cenſur.diſp.47.ſect.6.n.2. & Sayr. lib.6. de cenſur.c.19 n.5. & aliorum recentiorum: nam cùm aſſerunt ex homicidio ob neceſſariam patriæ, & parentum defenſionem non contrahi irregularitatem; aut loquuntur in caſu, in quo deficiunt laici, qui poſſint vim hoſtium repellere, & admitti poteſt eorum ſententia, quia agitur etiam de propria defenſione perſonarum iuxta terminos d. Clem. Si furioſus, de homicid: aut loquuntur in caſu, in quo laici non deſunt; & tunc contra eos ſtat hæc Decretalis, doctrina D.Thomæ, & vnanimis Canoniſtarum ſententia.

15 Itaque hoc caſu, in quo ſupponuntur adeſſe etiam laici, qui poſſint hoſtium iniurias propulſare, poſſet Sanctiſſimus D.N. vt conſcientiæ eccleſiaſticorum conſultum ſit, impertiri facultatem Collectori Portugalliæ ad tempus Sanctitati ſuæ benè viſum diſpenſandi ab irregularitate cum eccleſiaſticis, qui in caſu ineuitabilis neceſſitatis, infideles, vel hæreticos, defendendo patriam, occiderunt, vel mutilarunt: eiuſmodi enim irregularitas eſt diſpenſabilis ad inſtar illius, quæ cõtrahitur ex homicidio ob neceſſariam parentum defenſionem, vt in ſubiecta declaratione S. Congregationis Concilij, videlicet, An Concilium c.7.ſeſſ.14. dum agit de repellendo vim vi à perſona propria, vt irregularitas ſit diſpenſabilis, habeat etiam locum in perſona patris. S.Congregatio cenſuit habere locum: nam permiſſio vim vi repellendi, & alium offendendi pro tutela ſui corporis, iuxta l.Vim,ff.de iuſt. & iur. habet locum etiam pro tutela patris, vel filij, mariti, vel vxoris, gloſ. in dicta l.Vt vim, & eſt communis, vt ibi per Iaſ.nu 28. & licèt gloſ. in Clem. 1. de homicid. dicat, quod Clem.volens eum, qui mortem aliter euadere non valens, ſuum occidit inuaſorem, non eſſe irregularem, non procedit in patre, & filio, ſed tantùm in eiuſdem perſona propria; & gloſſam ſequuntur ibi Cardin.& Anchar. tamen illud eſt verũ, quando volumus excuſare à contrahenda irregularitate: illa enim etiam ſine culpa contrahitur, & ita dictum gloſſæ procedit in terminis d.Clem. In caſu autem Concilij non agitur de excuſando ne irregularitas contrahatur, ſed de excuſando, vt contrahatur irregularitas diſpenſabilis, quia vis vi repulſa eſt; & ideo in Concilio comprehenditur etiam perſona patris.

De Homicid.

Cap. Quidam.

SVMMARIVM.

1 Homicidium caſuale non imputatur ei, qui dedit operam rei licitæ, nec fuit in culpa.

Irregularis an ſit Clericus qui puerum per funem demiſit in puteum, ad res quærendas, ſi puer diſrupto fune decidens obierit, ibid. & nu. ſeqq. vſque in fin.

2 Actus illicitus quando dicatur.

3 Homicidium caſuale quando imputetur danti operam rei illicitæ.

4 Clericus vacans rei mechanicæ, vel ædificationi, an dicatur rei illicitæ operam dare.

5 Clericis opus rurale permiſſum eſt.

6 Irregularis an ſit qui in cauſa fuit, vt artifex per tectum incederet, ſi ille decidens obierit.

7 Irregularis non efficitur Clericus equitans, ſi equus diſrupto fræno hominem prætereuntem occiderit.

8 Caſus non imputatur danti operam rei licitæ.

9 Irregularitas an contrahatur ex leuiſſima culpa.

Culpa

10 *Culpa leuiſſima in committendo tranſit in culpam leuem.*

11 *Culpa tunc abeſt ſi omnia facta ſunt, quæ diligentiſſimus quiſque obſeruaturus fuiſſet.*

12 *Homicidium imputatur Clerico ad irregularitatem ſi proueniat actu conſeruandi bona etiam extra propoſitum.*

1 QVIDAM. Homicidium caſuale non imputatur ei, qui dedit operam rei licitæ, nec fuit in culpa. Hoc dicit communis diuiſio. Secūda ibi, *Attendentes.*

Nota ſummarium, cum quo concordat c. Ioannes, ſupra eod. & Io. Andr. Butr. Cardin. & omnes in princ.

Quidam Clericus ad requirendam ſuppellectilem in puteum à fure proiectam Puerum eo demiſit ligatum vnico fune groſſo, ac nouo, eumque appenſum per funem ſuſtentabat dum ſuppellectilem expiſcaretur; tandem chorda, quæ ore putei refricabatur, dum puer extraheretur onuſtus, diſrupta eſt, & puer decidens in aquam eſt ſuffocatus. Quæritur an homicidium hoc, quod caſuale eſt, atque omnino fortuitum, neque à Clerico volitum, ipſi veniat imputandum, adeut in irregularitatem inciderit.

Quæſtio videtur in duos articulos diuidenda. Primus eſt, An Clericus ſecundum ea, quæ proponuntur, dederit operam rei illicitæ, necne. Secundus, An fuerit in aliqua culpa, ita vt propretea irregularitatem contraxerit.

Quoad primum nonnulli opinati ſunt eum dediſſe operam rei illicitæ, dum ipſemet fune ſuſpenſum hominem vnà cum ſocijs demiſit in puteum,
2 ac etiam tenuit: nam actus illicitus ille dicitur primò ratione periculi mortis, aut confractionis membri, quæ exinde poſſunt contingere, Couar. poſt alios in Clem. Si furioſus, de homicid. §.4. 2. p. n. 10. per textum in cap. Tua nos, ſupra eodem, & cap. Sententiam ſanguinis, Ne Cler. vel Monach. Deinde quia Clerici dignitati non conuenit, dicto cap. Tua nos, & notat Abbas in c. Ioannes, num. 1. ſupra eod. & in c. Multa, Ne Cler. vel Monach. poſt gloſ. 4. in cap. Significante, de appellat. tunc verò euentus ex actu illicito ſecundum hunc modum poſteriorem etiam præter intentionem cōtingens imputatur, ſi ille euentus per ſe ex illo opere conſequatur, vt docet S. Thom. 2. 2. q. 64. art. 8. Itaque
3 patet homicidium caſuale ad irregularitatem imputandū fore danti operam rei illicitæ ſi is actus ſit cauſa non admodum remota, tametſi cauſa propinqua, ſeu immediata inſpici ſoleat, gloſſa 1. in c. De cætero, ſupra eod. & Decius in Auth. Præterea, C. Vnde vir, poſt Bart. in l. 1. n. 24. ff. de act. & obligat. aut quoties illicitum opus per ſe volitum fuerit periculoſum ex natura ſua, vt notant DD. in cap. vlt. infra eod lib. 6. & firmat Couar. loco citato, Alphonſ. à Caſtr. lib. 2. de poteſtat. leg. pœn. c. 14 Domin. Sot. lib. 5. de iuſt. & iur. q. 1. art. 9.

4 Cæterum pleriſque viſum eſt hunc Clericum nō dediſſe operam rei illicitæ; tum quia in cap. Ex litteris il ſecondo, ſupra eod. excuſatur Monachus, qui opus mechanicum exercebat, quaſi rēm neceſſariam ageret, quemadmodum & hic Clericus rēm ſuam in puteum demerſam extrahere ſatagebat: tum quia in hoc cap. Clericus dans operam ædificationi dicitur rei licitæ operam dare: tum quia bonorum ſuorum recuperatio nec ſuapte natura mala eſt, nec Clericum dedecet, licèt per ali-
5 quod opus externum fiat; neque enim vilior eſt opere rurali, quod Clericis permiſſum eſt, iuxta notata in cap. Clericus iuſtum, 91. diſt. & cap. Nunquam, de conſecrat. diſt. 5. & in cap. 1. de celebrat.
6 miſſar. Tum demum quia Henriq. in ſumma lib. 14 cap. 15. ait eum, qui fuit in cauſa, vt faber lignarius incederet per rectum, vt illud componeret, non eſſe irregularem ſi ille collapſus moriatur, dummodo ſpontè id operis aſſumpſerit, & aliàs exercere conſueuerit.

Proſp. Fagn. in 1. par. 5. lib. Decretal.

Itaque cum probabilius videatur hunc Clericū rei licitæ operam dediſſe, ſecundus articulus ſupereſt examinandus, an ſcilicet in aliqua culpa ſit eius homicidij, quod conſecutum eſt: & quidem non eſſe in culpa videtur ſuaderi primò, quia in
7 cap. Dilectus, ſupra eod. quid ſimile contigiſſe videtur, dum ibi refertur diſrupto fræno, quo Clericus ſeſſor equum cobibere nitebatur hominem prætereuntem interfectum fuiſſe; & nihilominus deciditur irregularem factum non eſſe, quia nec operam rei illicitæ dedit, nec vlla culpa præceſſit. Quia verò gloſſa Bernardi ait ibi; Clericum equitantem in culpa non fuiſſe, quoniam fragile frænum non adhibuerat, ſed ſatis validum; pari ratione Clericus, de quo nunc agitur excuſandus eſt, quandoquidem fune nouo, ac ſatis firmo puerum colligauit, qui in puteum demiſſus eſt, nec tenebatur omnium firmiſſimum adhibere; ſecus fortaſſe ſe res haberet ſi parum diligenter deuinctus ille fuiſſet, & obnexus reſolutionem in vitæ diſcrimen adductus fuiſſet, arg. l. Item quæritur, §. Si gemma, ff. Locati.
8 Deinde hoc ipſum ſuaderi poteſt ex cap. Ioannes, ſupra eodem, vbi dicitur: Nos igitur attendentes, quod d. Sacerdoti, qui dabat operam rei licitæ, nihil potuit imputari, ſi caſus omnes fortuitos non præuidit: & idem habetur in textu noſtro ibi: *Quia omnes caſus fortuitos, qui præuideri non poſſunt, forſitan non præuidit.* Ex his videtur inferri poſſe, vt cum hic Clericus daret operam rei licitæ, quamuis non præuiderit, imò nec præuidere teneretur quoad poſtea conſecutum eſt, ab irregularitatis nota liber habendus ſit.
9 His tamen non obſtantibus videtur reſpondendum prædictum Clericum eſſe irregularem: non me latet multos, qui opinionem Abbatis, qui in cap. Quæſitum, de pœn. & remiſſ. n. 2. ait culpam leuiſſimam non inducere irregularitatem, cui ſubſcribit Nauarrus ibidem, & alii citati à Couar. & ex recentioribus Henriq. Cæterum oppoſita ſententia, quæ placuit gloſſæ ſecundæ in cap. Significaſti, il primo, ſupra eodem, Hoſtien. & Io. Andr. ibidem, iuri valde conſonam eſt, præſertim cùm contrariæ opinionis Auctores concedant culpam leuiſſimam in committendo inducere irregulari-
10 tatem, iuxta cap. Conſuluiſti, 2. qu. 5. propterea quod ea tranſit in culpam leuem iuxta gloſ. 2. in l. Lege Cornelia, ff. Ad Syllan. cum itaque idē Clericus culpa non careat, tum quia firmiorem funē adhibere debuit, arg. l. Si ſeruus, §. Si ex plauſtro, ff. Ad legem Aquil. tum quia pertrahens præuidere debuit eum, qui ſurſum trahebatur onuſtus, periculo obijci, ne diſrupto fune laberetur, præſertim cùm funis eſſet vnicus, & ore putei reſticaretur, arg. l. Quod re, ff. de reb. cred. & l. Idem iuris, ff. ad l. Aquil. & verò culpa tunc abeſt, ait Iuriſconſultus in l. Si merces, ff. Locat. §. Qui columnam, ſi

11 omnia ſacta ſunt, quæ diligentiſſimus quiſque obſeruaturus fuiſſet. Vnde, vt ait Abb. hic in vlt. notab. vt quis caſu fortuito non teneatur, intelligitur de fortuito, quem etiam diligentiſſimus præuidere non poteſt, vt l. Si quis dumum, ff. Locat.

12 Quibus addi poteſt etiam latam culpam fortaſſe interueniſſe, quia vehementius res ablatas recuperandi ſtudium in cauſa fuit, ne ille miſer cautiùs extraheretur, argum. cap. Suſcepimus, ſupra eodem. Vbi Alex. III. [Quoniam, inquit, expediebat potiùs poſt tunicam relinquere pallium, & rerum ſuſtinere iacturam, quam pro conſeruandis vilibus rebus, & tráſitorijs tam acriter in alios exardeſcere, abſtineat iſte humiliter ab Altaris miniſterio, & vterque peccatum ſuum ad arbitriũ tuum ſtudeat expiare.] vbi Felin. in 1. not. dicit Clerico imputari ad irregularitatẽ ſi ex actu conſeruandi bona ſequatur homicidium etiam extra propoſitum. Ex quibus reſultat etiam reſponſio ad obiecta: & ita reſolutum.

De Clericis pugnantibus in Duello.

Cap. Henricus.

SVMMARIVM.

1 *IRregularis eſt Clericus ſi pugil ab eo datus aduerſarium occidat; diſpenſatur tamen cum eo ad beneficium.*
2 *Conſuetudo qua accuſans, & accuſatus adſtringitur ad pugnandum damnata eſt.*
3 *Duellum purgationis vulgaris quibus rationibus reprobetur.*
4 *Potentioribus pares eſſe non poſſumus.*
5 *Inæqualitas in iudicijs reprobatur parilitas approbatur.*
6 *Fortitudo nulla ſine iuſtitia eſt laudanda.*
7 *Duellum purgationis vulgaris quo iure ſit prohibitum.*
8 *Diſpenſari poteſt cum homicida voluntario ad obtinendum beneficium etiam in titulum.*
9 *Et an hæc diſpẽſatio ſit debita adeout ſuperior peccet non diſpenſando.*
10 *Clericus homicida eſt deponendus, & perpetuò detrudendus in monaſterium.*
11 *Verbum,* poteſt, *eſt facultatis.*
12 *Diſpenſare non poteſt inferior à Papa niſi ex cauſa magna vtilitatis, vel neceſſitatis Eccleſiæ.*
13 *Diſpenſatio eſt quædam miſericordia.*
14 *Miſericordia quid ſit.*
15 *Papa in his quæ ſunt iuris poſitiui diſpenſare poteſt ſine vlla cauſa, & ſic deſponſati ſunt tuti quoad Deum.*
Declaratur, ibidem, verſ. Niſi lex canonica.
16 *Diſpenſare poteſt cum homicida voluntario etiam Epiſcopus ad beneficium ſimplex, ſed ad curatum non diſpenſat niſi Papa, & num. 27. vſque in finem.*
Diſpenſare an poſſit Epiſcopus cum homicida voluntario ad beneficium curatum priùs obtẽtum. ibid. verſ. Et quamuis.
17 *Et quid ad beneficium non curatum, cui ſit annexum onus miniſtrandi in ſacris Ordinibus per ſeipſum.*
Et quid ſi alter beneficium impetrauerit in euentum priuationis ante accuſationem inſtitutam, ibidem, verſ. An autem Epiſcopus.
18 *Homicida voluntarius in ſacris Ordinibus non diſpenſatur.*
19 *Et quid in minoribus.*
20 *Ordo quilibet in latiori ſignificatione dicitur ſacer.*
21 *Diſpenſare an poſſit Epiſcopus cum occulto homicida etiam in ſacris.*
22 *Homicida voluntarius etiam occultus ex Concilio Tridentino omni ordine, beneficio, & officio eccleſiaſtico perpetuò carere debet.*
23 *Concilium Tridentinum in cap. 7. ſeſſ. 14. excludẽs voluntarium homicidam à ſpe diſpenſationis an habeat locum in iam promoto ad ſacros Ordines, & n ſeqq.*
24 *Diſpenſationis gradus tres.*
25 *Promouendus facilius repellitur quàm deijciatur promotus.*
26 *Concilium Tridentinum nec voluit, nec potuit adimere Papæ poteſtatem diſpenſandi in ſacris Ordinibus cum voluntario homicida.*
27 *Papa an poſſit diſpenſare quoad Ordines cum homicida voluntario.*
28 *Eccleſia numquam diſpenſat ſuper homicidio volũtario etiam ex manſuetudine, & n. 33.*
Contrarium, num. 34.
29 *Irregularitas cauſata ex homicidio voluntario an ſit de iure diuino.*
30 *Papa contra ius diuinum non diſpenſat.*
31 *Phinees nepos Aaron fuit diſpenſatus ſuper duobus homicidijs, & permiſſus diuina miniſtrare.*
32 *Paulus Apoſtolus quamuis homicida diuina miniſtrauit.*
33 *Doctores aſſerentes Eccleſiam non diſpenſare ſuper homicidio voluntario expenduntur.*
34 *Papa diſpenſat cum promotis ſuper homicidio voluntario aliquando in Signatura Gratiæ, aliquando remittit ſupplicationes ad Congregationem Concilij.*
35 *Congregationis Concilij ſtylus in diſpenſationibus ſuper homicidio voluntario.*
36 *Cum homicida voluntario ad effectum ingrediendi Religionem qualiter diſpenſetur.*
37 *Pœnitentiariæ ſtylus in diſpenſationibus concedendis ſuper homicidio voluntario occulto.*
38 *Et quid in atrociſſimis.*
39 *Eccleſiæ Romanæ obſeruãtia præualet authoritati cuiuſcumque Doctoris.*
40 *Papa diſpenſat ſuper omnibus irregularitatibus.*
41 *Cum homicidio voluntario numquam diſpenſatur ad Ordines ſuſcipiendos.*
42 *Epiſcopi poſt Concilium Tridentinum an poſſint diſpenſare ſuper homicidio voluntario ſaltem occulto ad executionem minorum Ordinum.*
43 *Concilij Tridentini decretum in cap. 6. ſeſſ. 24. expenditur.*

1 HENRICVS. Irregularis eſt Clericus ſi pugil ab eo datus aduerſarium eius occidit, nec excuſat conſuetudo, poteſt tamen cum eo circa habendum beneficiũ diſpenſari. Hoc dicit ſecundum Io. Andr. & Doctores communiter. Secunda ibi, *Quia igitur.*

2 Nota primo prauam eſſe, & damnatam conſuetudinem ſecundum quam accuſatus, & accuſator aſtringitur ad pugnandum per ſe, vel per alium, vt ſic appareat de innocentia, vel conuincatur de crimine illato, quæ dicitur purgatio vulgaris, vt infra de purgat. vulg. Abſit enim iſta abuſio, vt qui vin-

vincit in campo ſit in iure potior, vt inquit Oldrad.
conſ. 191. Nullo modo num.2. Quia multa habet
abſurda propter quæ redditur imperſcriptibilis, vt
3 ibi per eum: & complures rationes cur hæc pro-
batio ſit reprobata adducunt hic Hoſtien.num.1.
Io.Andr.num.3.Butr.num.12.Ancharan.num 6.&
Io. de Anan. num. 1. Quarum prima eſt, quia per
talem probationem Deus tentari videtur, c. Mo-
nomachiam, 2.quæſt.4. Secunda, quia mortes ho-
minum, & pericula animarum inde proueniunt,
cap. 1.verſ.fin.ſup.tit.prox. Tertia, quia inuenta eſt
Diabolo fabricante, cap. Mennam, & cap. Conſul-
uiſti, 2.quæſt.4. Quarum rationum meminit etiam
Concilium Tridentinum in cap.19. ſeſſ.25. vbi di-
citur, [Deteſtabilis duellorum vſus fabricante
Diabolo introductus, vt cruenta corporum morte
4 animarum etiam perniciem lucretur.] Quarta,
quia non eſt veriſimilis probatio, imò veriſimile
eſt, vt fortior, & potentior debiliorem conculcet,
argum.cap.1.verſ.1.ſupra,tit.prox. Etenim poten-
tioribus pares eſſe non poſſumus, l.3.reſpon.1.ff de
5 alien.iudic.mut.cau.fac Quinta, quæ ex præcedēti
conſequitur, quia vix, aut numquam poſſunt eligi
pugiles vtrinq; pares in omnibus. In iudicijs au-
tem iniquitas, & inæqualitas reprobatur, & pari-
litas approbatur, vt in cap. Cum inter Priorem,
§.1. cum ibi not.ſup.de except. & in cap.1, §.1.de
mut. petition. Sexta, quia falſa probatio eſt vnde
nec ſentētia hac occaſione lata in rem iudicatam
6 tranſit, vt in c.3. infra, de purgat.vulgar. Septima,
quia nulla fortitudo ſine iuſtitia eſt laudanda, vt in
7 Authen. Vt omn.obed.iud. reſpon.1. coll 5. Ex his
conſequitur, vt hæc ſpecies duelli purgationis vul-
garis ſit omni iure prohibita, prout illam de iure
diuino, canonico, & ciuili prohibitam eſſe pluri-
bus probat hic Marian.Socin. num.9. & ſeqq.
8 Secundò nota cum homicida voluntario diſpē-
ſari poſſe quoad obtinendum beneficium, etiam
in titulum, vt probatur in cap. Presbyterum, 28.di-
ſtinct. ponderando litteram ibi, *Cathedrā quidem
habere, ſed ab officio abſtinere præcipimus*: & hoc
tenet Goffr. quem hic ſequuntur Io. Andr. num. 2.
in verb. Beneficium, Cardin. ante num. 1. in eod.
ver. Abb.nu.4.verſ. Vlterius quæro, & Io.de Anan.
num.5.Gemin.in cap.Studeat, per illum textum in
9 verſ.Verum ſi Presbyter, 50.diſt. Imò dicunt Do-
ctores hanc diſpenſationem eſſe debitam, adeout
Superior dicatur peccare, niſi diſpenſet ſi Clericus
ſit corrigibilis per d.cap. Studeat, & d.cap. Presby-
terum; ne ſcilicet cogatur in Clerici opprobrium
mendicare, cap. Diaconi, ibi: *mendicat infelix
Clericus in plateis, & ciuili operi mancipatus pu-
blicam à quolibet depoſcit alimoniam*, 93.diſtinct.&
c. Ad ſupplicationem, de renunc. & hoc tenet Ho-
ſtien.hic num.6.in ver.Poterit tamen, Io. Andr. n 2.
in eod.ver.Butr.num.11.Cardin.in princ.dicto ver.
10 Poterit. Verùm hæc opinio ita indiſtinctè non
placet Abbati nu.3. in vlt.notab. Quia pro homi-
cidio ſicut & pro alio grauiſſimo crimine debet
Clericus deponi, & perpetuò in monaſterium de-
trudi ad agendam pœnitentiam, vt in cap. Tuæ, in-
fra, de pœnis. Ergo ceſſat hæc ratio ne cogatur
mendicare, cùm in monaſterio ſint ei ſubmini-
ſtranda alimenta, vt in cap. Nouimus, infra, de ver-
bor.ſignif. vnde concludit Abb. huiuſmodi diſpen-
11 ſationem eſſe omninò gratioſam: & ponderat lit-
teram hic in ver. Miſericorditer; pro quo etiam
facit ver. *poterit*: hic poſitum, quod eſt facultatis,
vt l.Sæpe, ff.de offic.Præſid. & l.Non quicquid, ff.de
iudic.

Pro conciliatione Ioan.de Anan.hic num.4.ver.
Poteſt, fortè dicit opinionem Hoſtien. poſſe proce-
dere ſi Clericus non detrudatur in monaſterium,
ſed remaneat in ſæculo, quia tunc viget ratio illa
mendicitatis, ſed Marian.Socin.in cap. Ad audien-
tiam, nu.412.ſupra de homicid. Diſtinguit an ſub-
ſit iuſta, & legitima cauſa diſpenſandi, puta quia
verteretur maxima vtilitas Eccleſiæ, vel magnum
ſcandalum, vel alia ſimilis cauſa vrgens; & vera
ſit opinio Hoſtien vt Superior cogatur diſpenſare,
& peccet non diſpenſando. An verò ſubſit ſola
vtilitas perſonæ, vt quia eſt bonæ conditionis, &
lapſu quodam errauit, & multum eſt contritus, &
dolens de exceſſu ſuo, & hoc caſu vera ſit ſecunda
opinio, vt ſit in facultate Prælati concedere, vel nō
12 concedere diſpenſationem. Tu aduerte, quia hoc
ſecūdum membrum diſtinctionis Mariani Socini
non tranſit abſque difficultate. Supponit enim di-
ſpenſari poſſe cum homicidio voluntario ob ſolā
vtilitatem perſonæ, quod non videtur verum, quia
diſpenſatio concedi non debet niſi ex cauſa neceſ-
ſitatis, vel vtilitatis Eccleſiæ, c. Etſi illa, 1.quæſt.7.
in fine, ibi: *illa nullatenus mutilanda ſunt, quæ
nec vlla neceſſitas, nec eccleſiaſtica prorſus extor-
quet vtilitas*, & cap. Mutationes, 7. quæſt. 1. ibi:
communi vtilitate, vel neceſſitate. Imò hæc cauſa
in diſpenſatione Epiſcopi debet eſſe magna, vt pa-
tet in cap. Cenomanen. in fine, 56. diſt. in cap. Ab
excommunicatis, 9.quæſt.1. ibi: *ad ſuperiores au-
tem conſcendere non concedimus, niſi neceſſitas, vel
vtilitas maxima flagitauerit*: & in cap. Nemo, de
elect. lib.6. ibi: *& euidente neceſſitate, vel vtilita-
te ipſius Eccleſiæ ſuadente*; & hodie eſt expreſſum
in decreto Concilij Tridentini cap.18. ſeſſ.25. Imò
qui hoc negant profectò ſacras regulas non intel-
ligunt, vt formaliter inquit Archid. in cap. Licet
Canon.nu.3. verſ. Item requiritur, quod talis ne-
ceſſitas, vel vtilitas ſit magna, de elect. lib. 6. &
ſcripſi pleniùs in cap. fin.num.6.& ſeqq. ſupra, de
fil.Presbyter. Aut ergo ſubeſt ſola cauſa vtilitatis
perſonæ, & diſpenſatio nullatenus eſt concedenda;
aut ſubeſt euidens Eccleſiæ vtilitas, vel neceſſitas:
& tunc arbitror indiſtinctè veram eſſe opinionem
Hoſtien. vt diſpenſatio ſit debita; quod tenet gloſſa
magna in cap. Vt conſtitueretur, 50. diſt. vbi dicit
diſpenſationem eſſe debitam ſi ſubeſt iuſta cauſa,
vt ibi, & cap. Licet, 45.diſtinct. cap Diſpenſationes,
1.quæſt 7.cap. Plerumque, 11.q.3.cap. Noli, 23 q.1.
13 & cap. Conſiderandum, 50. diſt. Eſt enim diſpen-
ſatio quædam miſericordia, vt hic, & in c. Ad au-
dientiam, ſupra, de homicid. vel quaſi miſericor-
dia, vt inquit gloſſa præalleg. At quilibet tenetur
eſſe miſericors, cap. Non ſatis, 86.diſtinct. cap. Di-
ſciplina, in princ.45.diſt. Et maximè Prælati, cap.
fin. 90.diſt. cap 2.infra, de ſortileg. l.Placuit, C. de
iudic. & hac poſſet implorari officium Superioris,
vt ſentit gloſ. in d.cap. Vt conſtitueretur, 50.diſtin.
& expreſſiùs gloſſa 1. in cap. Exigunt, 1. quæſt. 7.
arg.cap. Nullus, de iurepatronat. & ſic ponderatio
quam facit Abb. ſuper ver. Miſericorditer, contra
ipſum retorquetur, quia, vt Damaſcenus inquit,
lib.2. Orthodoxæ fidei, c. 24. Miſericordia eſt ſpe-
cies iuſtitiæ, & propterea ab Auguſt. lib.9. cap. 5.
14 ante med. de Ciuit. Dei diffinitur eſſe alienæ mi-
ſeriæ in noſtro corde compaſſiuo qua vtique
ſi poſſumus, ſubuenire compellimur, vt refert San-

ctus Thomas in 2.2. qu.30. art.1. Quinimò ſuperior qui negaret diſpenſationem, peccaret non ſolùm contra miſericordiam in proximum, ſed etiam contra iuſtitiam Eccleſiæ debitam, ſi vrgens illius neceſſitas, aut euidens vtilitas exigeret diſpenſationem: quod ſatis conſtat ex decreto eiuſdem Concilij in d c.18. ibi: *vrgens, iuſtaque ratio, & maior quandoque vtilitas poſtulauerit, cum aliquibus diſpenſandum eſſe*.

15 Dictum Mariani Socini fortè ſaluari poſſet in Papa, qui cùm ſit ſupra omne ius humanum poſitiuum, cap. Propoſuit, de conceſſ. præben. poteſt in his pro ſola voluntate diſpenſare etiam nulla cauſa ſubſiſtente, vt determinat Innoc. in cap. Cum ad Monaſterium, n.3. verſ. Item nota quod quidam dicunt, ſupra de ſtatu Monachor. quem ſequitur Speculat. in tit. de legat. §. Nunc breuiter, ad finem, verſic. Decimoquinto in voto, Cardin. in repet. cap. Perpendimus, de ſent. excomm. Præpoſit. in cap. Per venerabilem, Qui fil. ſint legit. & alij relati à Felin. in cap. Ad audientiam, il ſecondo, num.4. verſ. Nihilominus attende, de reſcript. & ſic diſpēſati ſunt tuti etiam quoad Deum, vt ibi probat Felin. verſ. Et puto hoc procedere, niſi lex canonica eſſet fundata in aliqua ratione deſcendente à iure diuino, vel à dictamine rationis merè naturalis, vt per eumdem verſ. benè fateor, & eſt ex mente D. Thomæ quodl.9. art 5.

16 Hanc autem diſpenſationem ad beneficium ex iuris communis diſpoſitione poteſt hoc caſu etiā Epiſcopus impertiri, ſi beneficium ſit ſimplex: ſecus ſi curatum, quia non diſpenſat niſi Papa, arg. cap. fin. cum ibi notatis, ſupra de fil. Presbyt. & cap. fin. de præben. ſecundum Hoſt. hic in fine, Io. Andr. n.2 in ver. Beneficium, Butr. n.11. in fin. Cardin. ante n.1. in ver. Beneficium, Abb. n.4. verſ. Vlterius quis poteſt diſpenſare, & Marian. Socin. in c. Ad audientiam, n.400. ſupra, de homicid.

Et quamuis Io. de Anan. hic n.5. verſ. Quis autē poterit diſpenſare, videatur cōcludere Epiſcopum diſpenſare poſſe etiam ad curatum eo quod etſi diſpenſatio ipſa ſit ſtricti iuris; poteſtas tamen diſpenſandi ſit latè interpretanda, cap. fin. vbi id notant Io Andr. & omnes, de Simon. & Dec. in cap. At ſi Clerici, §. de adulterijs, n.129. de iudic. conciliando opiniones dicat quoad beneficium obtinendum veram eſſe primam opinionem Hoſtienſis, & Abbatis, ſed in beneficio prius acquiſito procedere ſecundam opinionem Io. de Anan. nihilominus nec ſecunda opinio, nec conciliatio Decij videtur admittenda, quia cùm Epiſcopus cum homicida voluntario non poſſit diſpenſare vt miniſtret in ſacris Ordinibus, vt eſt textus clarus hic, & dicam infra in vltimo notab. in neceſſariam conſequentiam nec diſpenſare poteſt vt retineat beneficium curatum, quippe quod annexū habet ſacri Ordinis miniſterium, & eſt ſequela officij, cap. Si quis ſacerdotum, & cap. Eos, 81. diſt. & notat gloſ. in cap. fin. in ver. Datur, de reſcript. lib.6. Ad quod adduco textum optimum in cap. Ex litteris infra, de exceſſ. Prælat. vbi pro deciſione cur Epiſcopus propter homicidium voluntarium ſit deponendus adducitur ratio illa, quia pontificale officium non valet adimpleri ſine altaris miniſterio, cuius ſic delinquens reputatur indignus: quæ ratio militat etiam in quolibet curato. Nec valet motiuum Decij quod poterit Vicarium conſtituere, vt in ſimili habetur in cap. Cum ex eo, de elect. in 6. imò enim obtinens beneficium curatū tenetur celebrare, & Sacramenta adminiſtrare per ſeipſum, vt in cap. Extirpandæ, §. Qui verò, infra de præbend in cap. Licet canon. de elect. in 6. & in decreto cap.1. ſeſſ.23. Concilij Tridentini. Non obſtat text. in d cap. Cum ex eo, quia loquitur in priuilegiatis ſtudiorum cauſa, nec applicatur ei qui cum propter delictum reddiderit ſe inhabilē ad officium, etiam beneficio priuari debet, vt dicitur in d cap. Eos, & in cap Si quis ſacerdotum.

17 Et idem intelligo in beneficio non curato, cui ex fundatione, vel aliàs ſit annexum onus miniſtrandi in ſacris Ordinibus per ſeipſum, vt in Clem. Vt ij, de ætat. & qualit. & in decretis Concilij Tridētini cap.4. ſeſſ.22. & cap.5. ſeſſ.25. quia viget eadem ratio; & alioquin beneficiatus ſentiret commodū ex culpa ſua, quia perciperet emolumenta, & onera non ſubiret, quod eſſet abſurdum, vt conſiderat Vitalin. in Clem. Cupientes, nu. 41. & 42. de pœnis.

An autem Epiſcopus poſſit diſpenſare cum homicida voluntario ad beneficium ſimplex prius obtentum eo caſu, in quo alter in euentum priuationis ante litem motam, & accuſationem inſtitutam illud à Sede Apoſtolica impetrauit, Gemin. reſpondit non poſſe conſ.105. Pro declaratione, col. vlt. n.10. verſ. Sed præſupponendo, quia ex præmiſſa impetratione ius quoddam alteri iam eſt quæſitum, cui Papa ſine ſpeciali derogatione non cenſetur præiudicium intuliſſe, idem tenet Ioan. Staphil. de litter. grat. fol.78. col.2. vide Couarr. in Clem. Si furioſus, par.2. §.3. nu.6. de homicid. quæ tamen procedunt inſpecta iuris communis diſpoſitione. Sed quid in terminis Concilij Tridentini, dicam infra n.22.

18 Vltimò nota ibi, *in ſacris*, cum Clerico homicida voluntario in ſacris Ordinibus non diſpenſari, concordat cap. Continebatur, ſupra de homicid. & d. cap. Miror, 50. diſt. ſecùs in minoribus, vt
19 notatur in cap.1. §. fin. ſupra eod. & c.2. de bigam. ita Hoſt. hic n.5. in ver. In ſacris, qui tamen ſubdit de rigore iuris idem eſſe in non ſacris, ex quo in culpa eſt, cap. Si quis viduam, 50. diſt. & cap. Sicut dignum, § fin. ſupra de homicid. Pondera hæc dicta Hoſtienſis, qui videtur velle, vt Epiſcopus poſſit in executione minorum Ordinum diſpenſare cum homicida voluntario; & clarius hoc tenet in fine, in ver. Diſpenſari; & cum eo tranſit Io. Andr. n.1. verſ. Oppono, & hanc opinionem magis communem eſſe teſtatur Couar. in Clem. Si furioſus, §.3. n.5. de homicid. mouentur per cap. Continebatur, & cap. Ad audientiam, ſupra de homicid. Et pro hac opinione facit littera huius Decretalis, quæ dum prohibet de ſacris, videtur permittere de minoribus, arg. cap. Nonne, de præſumpt. Sed contrarium tenet Innoc. hic in princip. qui in littera ibi, *in ſacris*, ſubaudit verbum, *maximè*, & indiſtinctè tenet idem eſſe in non ſacris, pro quo facit text. in c.1. ſupra eod. & apertius opinionem Hoſtienſis reprobat Butr. hic n.9. & Abb. nu.7. Io. de Anan. eod. n.7. & Marian. Socin. in d. c. Ad audientiam, n.396. nec ſecundum eos oppoſitum tenent Doctores, niſi homicidium ſit caſuale, prout loquuntur textus in d. c. Continebatur, & cap. Ad audientiam.

20 Item non obſtat hæc Decretalis, quia dum dicit de ſacris Ordinibus poteſt ſumi largè pro quolibet Ordine etiam minore: nam in latiori ſignifica-

ficarionc quilibet Ordo minor eſt ſacer,quia ſacri ſignaculum,vt notatur i: cap.Clericns ſi tonſurã, & ibi per Abb.ſupra, de vita, & honeſt. Cleric licèt maiores communiter propter excellentiam appellentur ſacri, vt in gloſ.in ſumma,32.diſt.Subdit tamen Marian.Socin.in d cap. Ad audientiam, n.399. primam opinionem Hoſtienſis poſſe ſaluari in eo qui commiſit homicidium voluntarium mediante iuſtitia, cum quo ſecundum eum poterit Epiſcopus diſpenſare quoad adminiſtrationem minorum Ordinum ſuſceptorum; quod & Nauar. admittit in Manuali c.27.n.270 verſ. Ex quo videtur inferri, licèt ſecundum eius diffinitionem hoc homicidium non ſit voluntarium. Addit etiam
21 Butr.vbi ſupra Archid. tenere in c. De bis, 50.diſt. cum occulto homicida poſſe Epiſcopum diſpenſare etiam in ſacris:locus Archidiaconi declarantis in hoc ſententiam Vincentij eſt in d. cap.De his il ſecondo,n.5.ad fin.verſ.Sententiam Vincentij, & alios plures pro hac ſententia refert Couarr.in d.Clem.Si furioſus,par.2.§.3.n.4. Sed in hoc contrarium tenet Hoſt.io ſumma,de homicid. §.Qua pœna, verſ. Sed & ſecundum canones; & quamuis opinio Vincen.& Archid.ſit ſatis probabilis, tamen contraria ſententia Hoſtienſis eſt tutior;& ideo ſequenda cùm agatur de periculo animæ, vt dicit Henric.Boich in cap.Quæſitum, circa med.verſ. Et licèt iſta opinio, de tempor. ordinat. quam etiam dicit communem Bellam. ibidem in 2.oppoſ.o.22. & contra primam opinionem videntur textus ſatis clarus in prædicta Decretali Quæſitum, ibi, *præter reos homicidij*, vt ponderant Henricus, & Bellamera.

22 Verùm has difficultates ferè omnes hodie ſuſtulit Concilium Tridentinum in c.7. ſeſſ 14. quo ſtatutum eſt, vt qui ſua voluntate homicidiũ perpetrauerit etiamſi crimen id nec ordine iudiciario, nec alia ratione publicum, ſed occultum fuerit, nullo tempore ad ſacros Ordines promoueri poſſit,nec illi aliqua eccleſiaſtica beneficia etiamſi curam non habeant animarum conferri liceat, ſed omni ordine, ac beneficio, & officio eccleſiaſtico perpetuò careat: quo decreto ſatis apertè corrigitur opinio Vincentij,& Archid.& approbatur ſententia Hoſtien.de qua ſupra proximè dictũ eſt: an autem corrigantur ea, quæ hic dicunt DD. de diſpenſatione ad minores Ordines, & beneficia ſimplicia: & quid in terminis cap.6.ſeſſ.24. dicam infra n.42.

23 QVAERO, An decretum d. c.7. ſeſſ.14. excludens voluntarium homicidam à ſpe diſpenſationis vendicet ſibi locum in eo, qui ante homicidiũ ad ſacros iam erat Ordines promotus.

Die 2. Septembris 1613.habita eſt Sacra Congregatio Concilij coram S. D. N. cui interfuerunt S. R. E. Cardinales Camerinenſis, Montelperus, Sanctæ Cęciliæ, Iuſtinianus, de Monte, Parauicinus, Platrus, SS. Quatuor Burgheſius, Blancherus, Dauila, Mantica, Arigonius, Viſcontius, Doſſatos, S. Marcelli: in eaque propoſito ſupradicto dubio, Camerinenſis exiſtimauit decretum Concilij comprehendere etiam promotum: nam canones ita loquuntur, vt nemo ſit diſpenſandus homicida voluntarius, idque non tam ob delictum, quàm ob Sacramenti decentiam, cùm non deceat virum ſanguinolentum miniſtrare in ſacra Euchariſtia, quod eſt Sacramentum pacis, & vnionis, Sotus de iuſt. & iur.lib.1 q.6.art.5.verſ.Ad primũ igitur,& lib.5.qu.1.art.4. Quæ ratio militat etiam in promoto; neque hoc modo Concilium ampliat diſpenſationem antiquorum Canonum, ſed cum ea ſe conformat, Montelperus exiſtimauit promotum non comprehendi, dum tamen non celebret in loco commiſſi delicti. Sanctæ Cæciliæ arguit pro opinione affirmatiua, quod Concilium promotum includat. Primò quia cap.Miror, 50. diſt.arcet ab altari voluntarium homicidam,eiuſque ratio militat tam in promoto, quàm in promouendo. Secundò quia Concilium vtitur verbo *careat*, quod importat carentiam eius quod quis habet. Contrariam tamen ſententiam, vt promotus non comprehendatur in Concilio veriorẽ
24 eſſe putauit: nam tres ſunt gradus diſpenſationis. Primus cùm diſpenſatur in aliquo homicidio voluntario, vt miniſtret in minoribus Ordinibus. Secundus cùm diſpenſatur, vt miniſtret in maioribus. Tertius cum diſpenſatur cum eo qui non eſt promotus, & hic eſt maximus gradus diſpenſationis. Vnde non eſt dicendum Concilium loquens de hoc tertio gradu, qui eſt omnium maximus voluiſſe ſub prohibitione includere gradus minores, præſertim cùm inter promotum, & promouendum ſit maxima ratio diuerſitatis: nam is qui non eſt promotus ad ſacros poterit vxorem ducere, alijſque rebus ſe addicere. At promotus quid aget, cùm nec miniſtrare poſſit, nec retrocedere liceat? Præterea de iure communi erat ei danda diſpenſatio, ne mendicare cogeretur, c.2.de Cler. pugn.in duel.vbi dicunt Doctores huiuſmodi diſpenſationem eſſe quaſi debitam, ſi Clericus ſit corrigibilis. Iuſtinianus eamdem opinionem ſequutus eſt, vt promotus non comprehendatur: nã verba Concilij non poſſunt conuenire promoto, ibi, *promoueri*, ibi, *conferri*.

Dictio autem, *ſed*, quæ ſubſequitur eſt cõtinuatiua cum omnibus qualitatibus; & ſic verba ſequentia intelligenda ſunt retento eodem themate de promouendo; & cum verba non ſint apta comprehendere promotum verè, multò minus cõprehendunt promotum ex ſimilitudine, quia fa-
25 cilius repellitur promouendus, quàm deijciatur promotus, gloſ.in cap.Ex tenore,de tempor.ordin. Couar.in 2 par.relect.Clement.Si furioſus,de homicid. §.3.n.4. Ponderauit etiam textum in cap 6. ſeſſ.24.dum à facultate tributa Epiſcopis diſpenſandi in caſibus occultis excipit homicidam volũtarium: nam ſi ex cap.7.ſeſſ.14. eſſet decretum vt non diſpenſaretur etiam promotus, illa exceptio eſſet de indubitabili. Id etiam comprobauit ex obſeruantia ſubſequuta, quia in Pœnitentiaria, & in Signatura Gratiæ paſſim conceſſæ ſunt promotis huiuſmodi diſpenſationes: quod ſi ſecus eſſet, ſequeretur abſurdum; nam ſi homicidium eſſet ita occultum vt manifeſtari non poſſet, cogeretur talis promotus abſtinere cum periculo, vt de ſe ſuſpicionem induceret. Neque obſtat quod in c. Miror,50.diſt. tam promotus, quàm promouendus arceri videantur ab altaris miniſterio, quia Concilium non tollit quod erat diſpoſitum de iure veteri, ſed illud relinquit in terminis, in quibus erat ante Concilium, & tantùm ſub noua prohibitione non includit. De Monte, & Parauicinus idem cum Iuſtiniano ſenſerunt. Platrus procliuiorem ſe eſſe dixit in contrariam ſententiam. Primò quia Canones antiqui æquè prohibent diſpenſari in promoto, ſicut in promouendo: quapropter Concilium

cillum quod iuris veteris prohibitionem fortè nõ obſeruatam innonari voluit vtrumque includere voluiſſe credendum eſt. Secundò, quia cum verba in principio ſint poſita per modum rationis, ex ea debet extendi diſpoſitio, dummodo verba diſpoſitionis ſint apta cõprehendere etiam latè ſumpto vocabulo. Verbum autem, *careat*, poſitum in Concilio includit etiam habentem, cap. Cieticus, 50. diſt. & ſic etiam promotum. Tertiò, quia vltima pars d. cap. 7. abſque dubio loquitur etiam de promoto: Ergo & prior, cum vna pars legis declaret aliam. Ad ponderationem exceptionis poſitæ in cap. 6. ſeſſ. 24. reſpondit eſſe poſitam ad maiorem declarationem, ne Epiſcopus ſibi tributam putaret facultatem diſpenſandi cum homicida voluntario. Sanctorũ Quatuor exiſtimauit promotum non cõprehendi nã de iure antiquo non erat promoto ablata ſpes diſpenſationis, Hoſtien. in c. Sicut, de homicid. vbi Cardin. de communi teſtatur; & quia dum Concilium loquitur de beneficio non procedit in iam collato, quod non vacat niſi homicida eo priuetur: ergo etiam cùm diſponit de Ordine nõ eſt intelligendum de iam collato, vt vna pars legis declaretur per aliam. Nec obſtat ratio Concilij quæ aptari videtur tam promoto quàm promouendo, ibi, *ab altari auelli debeat*: nam cum lex diſponit de ratione, non autem ratio de lege, non eſt attendenda ratio. Burgheſius etiam opinionem tenuit negatiuam, quia difficilior eſt diſpenſatio cum promouendo quàm cum promoto, quia Epiſcopus de iure veteri non poterat cũ homicida voluntario diſpenſare, vt promoueretur ad minores Ordines, & tamẽ poterat, vt in ſuſceptis Ordinibus miniſtraret. Nec obſtare ait canones antiquos nempe cap. Miror, cum ſeqq. 50. diſt. quia loquuntur de irregularitate, non de diſpenſatione. Blanchettus fuit eiuſdem ſententiæ. Dauila exiſtimauit quoad promotum nihil ſtatuiſſe Concilium, ſed reliquiſſe in terminis antiquorum Canonum, quia circa beneficia promotus diſpenſatur; cur ergo non debeat diſpenſari quoad Ordinum ſuſceptorum executionem? Ratio autem dicti decreti in materia pœnali non ſufficit ad ampliandum. Mantica dixit has diſcordes ſententias poſſe diſtinctionis fœdere cõciliari: nam homicidium eſt duplex, vnum ex propoſito, aliud in rixa. In primo caſu credidit Concilium cõprehendere etiam promotum; in ſecundò minimè. Arigonius putauit Concilium tantùm diſpoſuiſſe de promouendo: nam cum promoto facilius diſpenſatur, quàm cum promouendo, c. fin. 15. q. 1. vbi id gloſ. notat. Secundò, quia ſi Concilium voluiſſet includere promotum, vſum eſſet alijs verbis puta ſuſpenſionis ab Ordinibus iam ſuſceptis, quemadmodum vſi ſunt Canones in cap. Ex tenore, & cap. fin. de tempor. ordinat. Tertiò, quia abſque eo quod Concilium comprehendat promotum, ſatis operatur in promouẽdo, in quo ſuſtulit omnes iuris antiqui diſputationes: nam Couarr. in Clem. Si furioſus, §. 3. num. 6. de homicid. refert plures tenentes Epiſcopum poſſe diſpenſare ad minores quam diſputationem Concilium ſuſtulit, ſicut & illum an poſſit Epiſcopus diſpenſare cum homicida occulto, & plures alias ſimiles. Quartò, quia non eſt dubiũ Concilium non comprehendere beneficia iam obtenta ante homicidium, & tamen ſi comprehẽderet promotum, includeret vtiq; etiam huiuſmodi beneficia.

Non obſtat text. in cap. fin. de tempor. ordin. & alij ſimiles Canones agentes communiter de promoto, & promouendo, quia in eis non agitur de diſpenſatione, ſed an peracta pœnitentia miniſtrare poſſit tam promotus quã promouendus. Viſcontius idem ſenſit. Doſſatus cenſuit Concilium habere locum etiam in promoto tum propter generalitatem procemij, tum propter finem Cõcilij, quod voluit omnia in melius reformare; quod nõ feciſſet, ſi promotos non comprehendiſſet, quemadmodum illos comprehendebat ius antiquum, vt habetur in cap. Miror, 50. diſt. & in cap. fin. de tempor. ordin. in quibus etſi agatur de irregularitate, non de diſpenſatione: tamen etiam de iure communi homicidam volũtarium quamuis promotum non debere diſpenſari ſcribit Hoſtien. in Summa tit. de homicid. §. fin. Tum denique, quia promotus magis delinquit, & propterea magis debet excludi. Sancti Marcelli ait ſe aliquando aliter ſenſiſſe, ſed auditis ſingulorum ſententijs exiſtimare Concilium non includere iam promotum ob adductas rationes, quibus addidit quod Marian. Socin. in cap. Ad audientiam, de homicid. ait in promouendo difficiliorem eſſe diſpenſationem.

S.D.N. probauit hanc opinionem, vt Concilium promotum non includat.

26 Porrò hæc diſputatio eo tantùm fine propoſita eſt, vt appareat Romanum Pontificem non facere contra Concilium cùm diſpenſat ſuper irregularitate ex homicidio voluntario cum iam promotis ad ſacros Ordines, quia hic caſus in decreto Concilij non includitur, vt eſt deciſum; Non autem fuit propoſita, vt inde cognoſcatur an Papa poſſit, vel non poſſit diſpenſare, quoniam decretum Concilij nec voluit, nec potuit etiam quoad promouendos adimere Papæ diſpenſandi poteſtatem, vt eſt textus formalis in cap. Innotuit, de elect. verſ. Quamuis autem canon, & dixi latiſſimè in cap. Significaſti, eod tit. cum præſertim idem Concilium Papæ authoritatem expreſsè pręſeruauerit in c. 21. ſeſſ. 25. de reformat. ita vt propterea, vt verbis Baldi vtar in cap. Niſi eum pridem, num. 14. de renunc. Licèt Concilium oſtendant Papæ quid facere debeat, non tamen oſtendat quid facere poſſit, quia poteſtas clauium eſt talis, & tanta, vt non recipiat interpretatione reſtrictiuam.

27 Sed contra hoc obijci poteſt hanc diſputatio-
tionem inutilem eſſe, quia Papa diſpenſare nõ po-
teſt quoad Ordines cum homicida voluntario, vt
tenet gloſſa magna in cap. Sicut dignum, de ho-
micid. & Specul. in tit de diſpenſ. §. Nunc breui-
ter. Nam num 2. verſ. Hæc autem ſunt, recenſet ca-
ſus in quibus Papa diſpenſare non poteſt, & nu. 3.
verſ. Quinto; ponit caſum cum homicida volunta-
rio poſt quantumcumque pœnitentiam, vt mini-
ſtrer in officio altaris: allegat c. fin. ſupra de tem-
por. ordinat. cap. Miror, 50. diſt. c. Si quis omnem,
1. quæſt. 7. cap. Ex litteris, infra, de exceſſ. Prælat.
cap. Inquiſitionis, ſupra de accuſat. & cap. 1. de ho-
micid. & idem Specul in d. tit. §. Iuxta, verſ. Quan-
do autem, & per quem, num. 61. & verſ. Curia Ro-
28 mana, num. 63. Eiuſdem ſententiæ videtur eſſe
Hoſtien. in cap. Suſcepimus, num. 6. in verb. Man-
ſuetudinem, de homicid. vbi dicit neque ex man-
ſuetudine Eccleſiam vnquam diſpenſare cum vo-
luntario homicida, d. cap. Miror, 50. diſt. Quinimo
ipſum deponere etiamſi Epiſcopus ſit, vt in d. cap.

Ex

Ex litteris, de exceſſ. Prælat. cuius dictum ſequitur
ibi Io. Andr. num. 4. in eod. ver. Cardin. num. 2 &
29 alij communiter. Cui opinioni videtur ſuffragari,
quod irregularitas cauſata ex homicidio volunta-
rio videtur inducta de iure diuino: nam dictum
eſt Dauid 1. Paralip. 22. 8. *Multum ſanguinem*
effudiſti, & plurima bella bellaſti, non poteris ædi-
ficare domum nomini meo tanto effuſo ſanguine co-
ram me, & cap. 28. 3. *Non ædificabis domum nomini*
meo, eo quod ſis vir bellator & ſanguinem fuderis,
cap. Si quis omnem, 1. q. 7. cap. 1. de conſecr. diſt. 1.
& tenet Abb. in cap. Ad audientiam, num. 2. de ho-
micid. & ibi latiſſimè Marian. Socin. in 3. quæſt.
principali à num. 15. Sed Papa non diſpenſat con-
tra legem diuinam cap. Sunt quidam, 25 q. 1. ergo
nec diſpenſat ſuper irregularitate ex homicidio
voluntario. Nam, vt inquit Speculat. in d. §. Nunc
breuiter, num. 3. Si Dauid prohibitus eſt ædificare
Domino tẽplum, quia vir ſanguinis erat, eo quod
figurabat nouum Teſtamentum, vt in d. cap. 1. de
conſecr. diſt. 1. Multo magis Sacerdos homicida
prohibendus eſt celebrare, vt ibi, & in prædicto
cap. Miror: etiamſi quis interfecit paganum, cap.
Clericum qui, 50. diſt.
30 Verùm reſpondetur Hoſtienſem, & communi-
ter DD. contrarium tenere in d. c. Sicut dignum,
de homicid. concludentes Papam diſpenſare poſſe
cum homicida etiam voluntario, prout de com-
muni opinione teſtatur Marian. Socin. in d. c. Ad
audientiam, num. 390. Et ad iura quæ volunt, vel
videntur velle, vt cum homicida voluntario non
diſpenſetur reſpondent referenda eſſe ad difficul-
tatem eo quod Papa haud facilè diſpenſet; ſi ta-
men vult, poteſt, quia videtur ei hoc permiſſum à
31 lege diuina: nam & in veteri Teſtamento Nu-
mer. 25. legimus diſpenſatum fuiſſe cum nepote
Aaron, qui vocatus fuit Phinees, & duplex com-
miſerat homicidium: & poſtea permiſſus fuit di-
uina miniſtrare, vt in cap. Occidit, 23. q. 8. Item
Moyſes Aegyptium quendam interfecit, vt refer-
tur in cap. Non inferenda, 23. q. 3. Et tamen Al-
tare Deo erexit, & conſecrauit Exod. c. 21. & fuit
Sacerdos, vt in cap. 1. de conſecr. diſt. 1. & in c. Sa-
croſancta, 22. diſt. & tenet gloſ. in Summ. 21. diſt.
in ver. Et minores, & ibi etiam Turrecrem. nu. 10.
poſt Innocen. in cap. Solitæ, de maior. & obedien.
Et poſt legem Euangelicam Paulus Apoſtolus fuit
32 homicida Act. 8. & tamen in altari miniſtrauit, vt
latiùs per Hoſtien. in d. cap. Sicut dignum, nu. 16.
33 verſ. Illud enim notandum eſt. Aduerte etiam
quia Doctores in contrarium citati non dicunt
abſolutè Papam diſpenſare non poſſe cum volun-
tario homicida: nam Speculator in d. §. Nunc
breuiter, quamuis primò videatur hoc tenere, ta-
men poſtea recitat contrariam opinionem eorum
qui dicunt Papam diſpenſare poſſe ſi velit quam-
uis non deceat per cap. Propoſuit, ad fin. de con-
ceſſ. præb. nec illam reprobat: imò in d. §. Iuxta,
num. 61. in fine: cum homicida, inquit, actu vo-
luntario non licet etiam Domino Papæ diſpenſa-
re, & refert ſe ad dictum, §. Nunc breuiter; & ſic
vtrobique reſpicit ad decentiam, non ad poteſta-
tem. Panio autem infra nu. 63. tantùm dicit Cu-
riam Romanam non diſpenſare cum Clerico in
homicidio voluntario: & ita non reſpicit ad pote-
ſtatem, ſed ad ſtylum, & obſeruantiam ad quam
etiam reſpexit gloſſa magna in d. c. Sicut dignum,
dum dixit ſimpliciter cum voluntario homicida
numquam diſpenſari, & Hoſtien. in d. cap. Suſcepi-
mus, dum ſimiliter dixit cum tali Eccleſiam non
34 diſpenſare etiam ex manſuetudine. Et nihilomi-
nus huiuſmodi obſeruantia non ſubſiſtit in facto:
imò enim Sedes Apoſtolica multoties diſpenſat
cum iam promotis ad ſacros Ordines, etiamſi ho-
micidium ſit publicum, & ad forum contentioſum
deductum; & Sanctiſſimum aliquando diſpenſat
35 in Signatura Gratiæ, plerumque autem remittit
ſupplicationes ad S. Congregationẽ Concilij quæ
præcipuè conſiderare ſolet an homicidium fuerit
commiſſum per induſtriam ſeu præmeditatè, &
per inſidias, iuxta text. in cap. 1. de homicid. & in
cap. 7. ſeſſ. 14. Concilij Tridentini; an verò calore
iracundiæ, & in pura rixa: an occidens fuerit rixę
author, vel prouocatus: an tantùm temporis ex-
ceſſerit à die perpetrati homicidij, vt illius memo-
ria ſit obliterata in loco, & ſic ceſſet ſcandalum,
& horror, vt vir ſanguinolentus miniſtret in altari,
quæ fuit cauſa inſtituendi huiuſmodi irregularita-
tem: ſecundum Laud. & Card. in Clem. 1. nu. 20.
in 18. quæſt. de homicid. Anne ab eo tempore ora-
tor à miniſterio altaris abſtinuerit. Rurſus an
obtinuerit pacem à parentibus, vel conſanguineis
defuncti, anuè cum fiſco concordauerit. Item an
eſſet aliàs bonæ conditionis, & famæ; & an poſt
delictum ſemper laudabiliter vixerit ex litteris te-
ſtimonialibus Ordinarij, & alia pleraque id genus,
quibus perpenſis S. Congregatio reſcribit conce-
dendam, vel non concedendam eſſe diſpenſatio-
nem, cum quo reſcripto remittit ſupplicationes
ad Datariam, à qua poſtea de ipſius Congregatio-
36 nis voto expediuntur litteræ; Ad effectum verò
ingrediendi religionem multò faciliùs diſpenſa-
tur, cum clauſula tamen; *Si & poſtquam orator*
profeſſionem emiſerit regularem, ne aliuquin diſpẽ-
ſatione ſimpliciter obtenta ante annum probatio-
nis elapſum à religione diſcederet, & quaſi illudẽs,
& per fraudem celebraret: propterea enim diſpen-
ſatio cautè confertur in tempus poſt emiſſam pro-
feſſionem.
37 In homicidio autem voluntario occulto longè
frequentiùs cum iam promotis diſpenſat S. Pœni-
tentiaria ſi vrgens, iuſtaque ratio id poſtulet ve-
luti ſi Sacerdos è loco commiſſi delicti diſcedere
nequeat, nec ibi abſtinere poſſit à celebratione
Miſſæ, quin ſcandalum generet, & ſuſpicionem prę-
beat de perpetrato homicidio, cuius auctor igno-
ratur. Aut ſi ratione Parochialis, vel alterius be-
neficij eccleſiaſtici obſtrictus ſit celebrare, nec
poſſit illud dimittere puta quia ad illius titulum
fuit ordinatus, nec aliunde habet vnde viuere poſ-
38 ſit. In his planè caſibus, & conſimilibus, qui in
dies contingunt neceſſitas ipſa cogit ad diſpenſan-
dum; licèt in atrociſſimis aliquando reſcriptum
fuerit vt homicida ingrediatur aliquam de reli-
gionibus approbatis. Et quidem multa cum ra-
tione, vt ſic ingreſſus religionis ſuccedat loco pœ-
næ perpetuæ detruſionis in monaſterium, quæ im-
ponenda eſſet ſi homicidium eſſet publicum, vt in
cap. Tuæ infra de pœnis: prout hæc omnia tam in
S. Congregatione Concilij, quàm in Signatura ſa-
39 cræ Pœnitentiariæ ſæpiſſimè experti ſumus. Hu-
iuſmodi autem conſuetudo, & obſeruantia Eccle-
ſiæ Romanæ præualet authoritati cuiuſcumque
Doctoris, vt docet S. Thomas in 2. 2. qu. 10. art. 12.
40 Pro qua obſeruantia facit quod notat Innoc. in c.
Niſi cum pridem, num. 8. ſupra, de renunciat. vbi
dicit

Digitized by Google

dicit irregularitates omnes, & illarum pœnas eſſe de iure diuino, & ex conſtitutione Eccleſiæ; & ideo Papam in omnibus irregularitatibus diſpenſare, cuius dictum ſequuntur ibi Hoſt. n.72. Ioan. Andr. n.54. Bald. n.14. ac cæteri omnes, Gemin. in cap. Is qui, in princ. de ſent. excomm. lib.6. Quinimò irregularitatem ex homicidio non eſſe, nec fuiſſe inductam Lege veteri diuina poſt gloſſam in
41 Summa 21. diſt. in ver. Et minores, pluribus probat Couar. in d. Clem. Si furioſus, in 2. par. §.3. n.3. vbi etiam addit, quod etſi in veteri Teſtamento fuiſſet inſtituta, tamen hodie poſt Legem Euangelicam minimè vim legis ea inſtitutio haberet, cũ ius diuinum Legis Euangelicæ nihil de ea re ſtatuat. Vnde concludit hanc irregularitatem Iure Pontificio humano inductam fuiſſe; licèt eum promouendis in homicidio voluntario numquam meminerim diſpenſatum. Hæc de Summo Pontifice.

42 Quo verò ad Epiſcopos cùm iam deciſum fuerit d. c.7. ſeſſ.14. arcens voluntarium homicidam a diſpenſatione non habere locum in iam promoto ad ſacros Ordines, hinc ſequitur vt caſus promoti tamquam omiſſus à Cõcilio regulari debeat ſecundum iuris communis diſpoſitionem. De iure communi autem ſi agatur de executione ſacrorum Ordinum manifeſtum eſt Epiſcopos non poſſe diſpenſare, vt hic deciditur in ver. Non debet, ſecundum omnes, in cap. Continebatur, ſupra, de homicid. & in c. Miror, 50. diſt. cum concord. ſi verò agatur de rehabilitatione ad exercitium minorum Ordinum ſunt opiniones: diſcrepant enim Innocen. & Hoſt. vt dixi ſup. in 3. notab. ſed quoad beneficium ſimplex conueniunt omnes Epiſcopũ de iure communi poſſe diſpenſare, vt ſimiliter dixi in 2. notab. Vnde ſecundum hoc non obſtante Concilio Tridentino ſalua eſſet Epiſcopis diſpenſandi facultas quoad beneficium ſimplex, & lis adhuc eſſet ſub iudice quoad minores Ordines: licèt Nauarr. in Man. c.27. nu.240. verſ. Quartò nota, ſimpliciter dicat poſt d. c.7. non poſſe Epiſcopum diſpenſare cum homicida voluntario ad vllos Ordines, neque vllum beneficium ſimplex: quod poteſt procedere quoad ſuſcipiendos, non autẽ quoad iam ſuſceptos ſecundum prædicta: cæterum etſi hæc vera ſint inſpecto decreto d. c.7. ſeſſ.14. tamen quod ſpectat ad c.6. ſeſſ.24. ſecus dicendum
34 videtur. Credimus enim hoc decreto fuiſſe ademptam Epiſcopis omnem facultatem diſpenſandi cum voluntario homicida, etiam occulto, non ſolum quoad executionem minorum Ordinum, de quibus erat dubium, ſed etiam quoad beneficia ſimplicia, de quibus nulla erat controuerſia. Quod vt euidentius appareat obſeruandum eſt ex diſpoſitione iuris communis Epiſcopos in plurimis caſibus poſſe diſpenſare ſuper irregularitatibus, & ſuſpenſionibus, adeout Innocen. in c. Dilectus, n.2. ſupra, de tempor. ordinat. receſeat duos & viginti caſus, in quibus diſpenſare poſſunt, & viginti vnum, in quibus non poſſunt, quos itidem enumerant ibi Hoſt. n.3. Io. Andr. n.13. in fin. Butr. n.17. Cardin. n.4. & Abb. nu 7. de quibus latius in Specul. in tit. de diſpenſat. §. Nunc de Epiſcoporũ, & per D. Antonin. in 3. par. tit.22. c.7. Concilium verò volens in caſibus occultis ampliare poteſtatem Epiſcoporum vſum eſt verbo illo, *liceat*, quod eſt aptum non ſolùm includere facultatem, quam prius habebant, ſed etiam nouam adiungere; & ſic pro regula conſtituit vt liceat Epiſcopis diſpenſare in irregularitatibus omnibus, & ſuſpenſionibus ex delicto occulto prouenientibus non ſolùm in illis caſibus, in quibus poterant de iure veteri, ſed etiam in illis, in quibus non poterant. Dum autem vnico contextu excipit irregularitatem ex homicidio, vt exceptio ſit de regula cenſeri debet eam excepiſſe non tantùm à noua facultate eo decreto Epiſcopis attributa, ſed etiam ab illa quam prius habebant de iure communi, itaut ſit ſenſus Liceat Epiſcopis vt ſupra diſpenſare tam in caſibus, in quibus poterant ſuo iuri, quàm in illis, in quibus non poterant: nullis tamen caſibus liceat illis diſpenſare in irregularitate proueniente ex homicidio voluntario. Quo ſenſu Concilium abſq; dubio ademit Epiſcopis facultatem ſi quam prius habebant diſpenſandi ſuper homicidio voluntario etiam occulto, & conſequenter nec licebit eis amodo diſpenſare ad minores Ordines, nec ad beneficium ſimplex, quia cùm Concilium prohibeat diſpenſationem in genere, vtique cenſetur prohibere quamcumque ſpeciem diſpenſationis; & ſic etiam illam quæ fit ad minores Ordines, & beneficia ſimplicia; & de materia d. c.6. ſeſſ.24. vide quæ ſcripſi in cap. Dilectus, à nu. 22. ſupra, de tempor. ordinat.

De Adulterijs, & Stupro.

Cap. Peruenit.

S V M M A R I V M.

1 *STuprans virginem de iure canonico tenetur copulatiuè eam dotare, & vxorem ducere.*
2 *Sed ſi omninò eam ducere noluerit non erit cogendus, ſed tamen eam dotabit, & punietur vt hic.*
3 *Stupranti virginem ſine vi ex conſuetudine nõ infligitur alia pœna, quàm vt eam ducat in vxorem, vel condecenter dotet.*
4 *Pœna, de qua hic, & in cap. præced locum habet, ſi deflorata ſit honeſtæ vitæ, aliàs ſecus.*
5 *Eccleſia poteſt mitigare duritiem legis ciuilis.*
6 *Pœna à Iure Canonico impoſita ſtupranti virginem an ſit ſeruanda in terris Imperij, & num. ſeq.*
7 *Lex canonica in foro Eccleſiæ præualet legi ciuili etiam inter laicos ſubiectos imperio, & in materia non concernente peccatum,*
8 *Intellectus huius cap.*
Stuprum eſt crimen mixti fori. ibid.
9 *Clericus propter ſtuprum cum virgine commiſſum punitur pœna depoſitionis.*
10 *Epiſcopus in cauſis criminalibus eccleſiaſticis, vel mixti fori an poſſit laicos ſibi aliàs in temporalibus non ſubditos carceri mancipare, & corporaliter punire, licèt ex conſuetudine aduerſus laicos ad perſonalem diſtrictionem procedere non conſueuerit, & n. ſeq. vſque in fin.*
11 *Epiſcopus in delictis ad eius forum pertinentibus poteſt contra laicos pœnis etiam pecuniarijs procedere.*
12 *Iudex eccleſiaſticus in cauſis ſpiritualibus, vel mixti fori non poteſt de iure communi procedere ad capturam contra laicos.*

Contra-

Contrarium n.18.

13 *Iuriſdictio eccleſiaſtica,& ſecularis diſtincta ſunt, & n.26*

Epiſcopus de iure communi debet primò vti cenſura eccleſiaſtica, & in ſubſidium brachij ſecularis auxilio, & n.28.

15 *Clericus pœnis legalibus affici non debet abſque eo quod à iudice eccleſiaſtico tradatur Curiæ ſeculare.*

16 *Iudex eccleſiaſticus an poſſit mittere in poſſeſſionem corporalem bonorum laicalium, & n.28.*

17 *Epiſcopus carcerat laicos pro criminibus ſacrilegij, ac ſtupri, quæ ſunt mixti fori, & n.ſeqq.*

19 *Eccleſia habet carcerem, & infligit pœnas relegationis.*

20 *Laicus in delictis eccleſiaſticis, vel mixti fori efficitur de foro Eccleſiæ.*

21 *Iudex eccleſiaſticus non poteſt pœnam mortis infligere, ſed debet reum ſiue Clericum, ſiue laicum tradere Curiæ ſeculari. & n.27.*

22 *Iudex qui habet poteſtatem cognoſcendi, an etiam habeat exequendi.*

24 *Argumentum à contrario ſenſu non procedit vbi oppoſitum reperitur ſtatutum à iure.*

25 *Epiſcopo tribuitur facultas procedendi contra laicos in cauſis ad eius forum pertinentibus, non ſolum per ſacros Canones, ſed etiam per leges Regias, & Imperiales, & n 25.*

29 *Epiſcopus an poſſit procedere ad capturam contra laicos ex cap.3. ſeſſ.25. Concilij Tridentini.*

30 *Cenſura de iure communi erat remedium ordinarium, poſt Concilium extraordinarium, & in ſubſidium, & n.ſeqq.*

31 *Brachij ſecularis inuocatio de iure communi erat remedium extraordinarium, ſecus poſt Concilium*

32 *Cap.3. ſeſſ. 25. de reform. editum fuit inſtantibus Regis Catholici Oratoribus.*

Laicus eodem modo ſortitur forum Epiſcopi ratione delicti, ac ratione contractus, ibid.

33 *Dictio,* quoque, *eſt copulatiua, & repetitiua præcedentium.*

Dictio, vt ſupra, *induceit repetitionem præcedentiū cum omnibus ſuis qualitatibus, ibidem.*

34 *Captura in ciuilibus regulariter eſt prohibita, ſecus in criminalibus.*

35 *Carcer de iure ciuili eſt ad cuſtodiam, de iure canonico eſt etiam ad pœnam.*

36 *Concubinarij, & adulteri quibus pœnis ab Epiſcopo ſint puniendi.*

37 *Brachij ſecularis auxilium qualiter ab Epiſcopis ſit implorandam.*

38 *Conſuetudo ſecundum quam de iure communi Epiſcopus non proceſſit ad capturam contra laicos, fuit ſublata à Concilio.*

39 *Iudex tam eccleſiaſticus, quam laicus eſt competens in cauſis mixti fori, & eſt locus præuentioni.*

40 *Præuentio in captura præfertur præuentioni verbali.*

41 *Captura eſt arbitraria iudici.*

42 *Præſcriptio negatiua in facultatiuis qualiter procedat.*

43 *Iuriſdictionem ordinariam impedientes excommunicantur in Bulla Cœnæ.*

44 *Bulla Cœnæ non ſolum tollit præteritas conſuetudines, & præſcriptiones contra impedientes iuriſdictionem ordinariam, ſed etiam futuras impedit inchoari, & inchoatas interrumpit.*

Proſp. Fagn. in 1. p. 5. lib. Decretal.

PERVENIT. Stuprans virginem tenetur eā dotare, & ducere in vxorem; ac ſi noluerit cum ea contrahere, vltra dotem corporaliter caſtigabitur. Hoc dicit cum cap. præcedenti ſecundum Abb. & Marian. Socin.

1 Nota primò, pœnam deflorantis virginem, quia de iure canonico tenetur eam ſimul dotare, & in vxorem accipere: & quidem ad dotandum præciſè poteſt compelli, ſi modò ipſa, & pater eius conſenſerint, vt in cap. 1. ſupra eod. Sed ad contrahendum cum ea matrimonium, ſi omnino ſtuprator renuerit, finaliter non erit cogendus, ſecūdum gloſſam finalem hic; nam textus loquitur alternatiuè, aut ducat, aut puniatur, vt aduertunt Butr. n. 2. Anchar. n. 1. in 3. notab. Abb. n. 1. in primo notab. Io. de Anan. eod. n. verſ. Nota quod raptor cogitur aut raptam ducere in vxorem, aut aliā pœnam ſuſtinere, & Marian. Socin. n. 3. in 2. notab. dicens eum qui deflorauit virginem non compelli præciſè cum ea matrimonium contrahere, ſed cauſatiuè, ſi non vult pati pœnas: ſola enim dotis conſtitutio ſufficit, cùm textus in cap. præced. exigat copulatiuè, vt eam dotet, & in vxorem ducat: nec ſi ducere recuſauerit per ſolam dotis conſtitutionem eſt ſufficienter punitus, quia, vt inquit Abb. d. n. 3. puniri debet perſona, quæ deliquit, & non burſa. Itaque ſi omninò renuerit eam traducere, præter dotem, quam nihilominus cogetur ſoluere, corporaliter etiam punietur, ideſt fuſtigabitur, ſecundum gloſ. & Doctores. Item excommunicabitur non quidem à communione fidelium, ſed tantùm à communione ſacramentorum, & ſic minori excommunicatione, quouſque Superiori viſum fuerit, cap. Engeltrudam, 3. q. 4. & cap. Si celebrat, de Cler. excomm. miniſtr. ſecundū gloſſam fin. Innoc. & Hoſt. in ver. Excommunicatus. Item detrudetur in monaſterium, vt hic dicitur, & quidem ad tempus, donec pœniteat, ſecundum Hoſt. ſed perpetuò donec reuocetur, ſecundū Card. & innuit finis huius decretalis.

3 Verum etſi de iure hęc ita ſe habeant, in practica tamen ſeruatur vt ſtuprator non cogatur præciſè ad contrahendum cum deflorata matrimonium, ſed alternatiuè, vel ad contrahendum, vel ad condecenter dotandum, vt teſtatur Anton. Gomez in l. Tauri, nu. 8. & Papo lib. 22. tit. 9. Areſto 9. vbi dicit hodie contra ſtuprantes virgines ſine vi non eſſe in vſu aliam pœnam, quám vt illas ducant in vxorem, vel condecenter dotent; & ita ex facto reſpondit Caſſan. conſ 40. Ita etiam ſeruari in Hiſpania, vbi quotidie fiunt lites ſuper huiuſmodi ſtupri, teſtatur idem Anton. Gomez, vbi ſupra n. 7. & ita etiam ſe quandoque vidiſſe per Senatum Mediolanenſem iudicari dicit Clar. in Pract. Crimin. § Stuprum, n. 3. verſ. Sed quæro quæ ſit pœna ſtupri.

4 Prædicta tamen intellige, dummodo puella, quę ſtuprum paſſa eſt, ſit honeſtæ vitæ; aliàs enim non habeteт locum diſpoſitio huius Decretalis, & cap. præced. & ita hæc iura intelligunt Scribentes, vt teſtatur Pariſ. conſ. 160. n 14. lib 4. vbi in facti contingentia ita conſuluit, & ſequitur Clar. loco cit. verſ. Hæc autem omnia.

5 Secundò nota ibi, *nos aliquatenus legis duritiē mollientes*; Eccleſiam poſſe moderari, ac mitigare aſperitatem, & rigorem Iuris Ciuilis: quod tamen DD. dicunt habere locum in ſuo tantùm foro, ſed in foro ſeculari ſeruabitur lex ciuilis, cum

Digitized by Google

ex eius obſeruantia nullum immineat peccati pe-
riculum, vt notat gloſſa in reg. Poſſeſſor, de regul.
6 iur.lib.6. Vnde inferunt hic Butr.n.2. Abb.n.2.Io.
de Anan.n.1.in 1.notab.& Marian.Socin.n.4. pœ-
nam, de qua hic, & in præced.cap.ſeruandam eſ-
ſe tantummodo in terris ſubiectis Eccleſiæ in tē-
poralibus, non autem in terris Imperij,in quibus
ſeruabitur ſua lex. de qua inſtit.de publ.iudic.§.2.
idem affirmat Clar.in §.Stuprum,verſ. Sed quæro
quæ ſit pœna ſtupri, ibi, [Licèt reuera diſpoſitio
dictorum capitulorum de iure non habeat locum
niſi in terris Eccleſiæ, non autem in terris Im-
perij.]
Sed tu aduerte, quia ſi in terris Imperij lis aga-
tur contra laicum ſtupratorem in foro ſæculari,ve-
rum eſt quod dicunt Doctores ſeruanda eſſe legē
ciuilem: verum ſi lis agatur contra laicum in fo-
ro Epiſcopali,quod fieri poteſt cùm crimen ſtupri
ſit mixti fori, vt dicam infra in vlt.notab. vtique
ſeruanda erit pœna, de qua in textu noſtro, & ſu-
7 pra in cap.prox. Ratio eſt, quia vbi leges, & ca-
nones contrariantur, vt hoc caſu, etiam in mate-
ria non concernente peccatum in foro Eccleſiæ
ſeruari debet lex canonica etiam in locis non ſub-
iectis temporali iuriſdictioni Eccleſiæ, ex notatis
in cap.Cum eſſes, de teſtam. & in cap. 1. de noui
opet.nunciat.& tenent in cap.Clerici,de iudic.An-
ton de Butr.n.12.verſ.Si materia eſt mixta,& Abb.
in princ.Alex.conſ.167.Viſo proceſſu,nu.5. in fine,
lib.2. & alij, quos refert, & ſequitur Felin. in cap.
Eccleſia Sanctæ Mariæ,n.43.verſ.Limita tertiò, de
Conſtit.
Itaque in terris Eccleſiæ ſeruabitur hæc pœna
etiam in foro laicali: nam in terris ſubiectis tem-
poraliter Eccleſiæ Romanæ Canones præualent
legibus, etiam inter laicos, & in foro ſęculari in-
diſtinctè, cap.Si duobus, de appellat. per quem
textum ita firmat Abb in d.cap.Eccleſia S. Mariæ,
& poſt eum Felin.ibi n.43.in prima declaratione,
& ſentit gloſſa à contrario ſenſu in c.2. in ver. Lex
ciuilis,de arbitr.in 6. in terris autem ſubiectis Im-
perio ſeruabitur pœna Iuris Ciuilis in foro ciuili,
& in foro Eccleſiaſtico pœna canonica per ſupra-
dicta.
8 Vltimò nota hic textum notabilem ad hoc nō
ponderatum à Doctoribus, quod Epiſcopus in
cauſis mixti fori poteſt laicum corporaliter puni-
re, & in carcerem detrudere: hic enim agitur de
ſtupro,quod eſt crimen mixti fori, vt per Anchar.
conſ.169 n.11. Item agitur contra laicum, vt pa-
tet ex eo quod ſtuprator cogitur in vxorem du-
cere quam deflorauit, quod non aptatur Clericis
preſertim in ſacris conſtitutis. Et in laico Docto-
res communiter intelligunt hanc Decretalem, vt
per Clar.in d.§.Stuprum, n.3. verſ. Laicus autem
9 committens ſtuprum: nam Clericus propter ſtu-
prum cum virgine commiſſum punitur pœna de-
poſitionis, vt hic per Abb.n.4.in fine: & eſt com-
munis opinio, vt dicit Grillan. de diuerſ. crimin.
lib.4.q.6.poſt n.2. quem refert Diaz in pract. cri-
min.Canon.cap.77.Bermond.de Concub.fol.389.
n.15.& in hoc nulla eſt difficultas, vt inquit Clar.
vbi ſupra,verſ.Sed quæro quæ ſit pœna ſtupri.Item
hic agitur in foro Epiſcopali; quod patet tum ex
eo quod Gregorius reſcribit Sipontino Epiſcopo,
vt conſtat ex ſuprascriptione. Et ita pœnæ hic ſta-
tutæ ab Epiſcopo ſunt infligendæ, cum ad eū ver-
ba Pontificis dirigantur, vt arguit gloſſa in c. Con-
tra Idolorum,26.qu.5. tum quia in materia non
concernente peccatum Eccleſia ſe non intromit-
tit aduerſus laicos in foro ciuili, vt notat gloſ. in
cap.2.in ver.Lex ciuilis,ad fin.verſ.Sed quid dices,
de arbitr.lib 6.gloſ.1.in reg.Poſſeſſor,de regul.iur.
lib.6.& dictum eſt ſupra in 2. notab. tum denique
quia ſtuprator hic iubetur excommunicari, quod
fieri non poteſt à iudice laico: & tamen Pontifex
iubet hunc laicum, qui virginem ſtupro decipit
non ſolum excommunicari, ſed etiam caſtigari
corporaliter, & in monaſterium detrudi, ſi renue-
rit defloratam ducere in vxorem. Atque ita hic
eſt textus apertus quod Eccleſia in cauſis mixtis
procedit etiam contra laicos ad perſonalem di-
ſtrictionem, & punitionem. Quod multò clariùs
procedit hodie poſt Concilium Tridentinum in
c.3. ſeſſ.25. ſed quia nihilominus non deſunt gra-
ues Authores, qui etiam poſt Concilium hoc in
controuerſiam adducunt, ab re non erit hunc ar-
ticulum diligenter examinari.
10 Reuoco igitur in dubium An poſito Tridenti-
ni Concilij decreto c.3.ſeſſ.25. de reform. Epiſco-
pus, vel alius Ordinarius eccleſiaſticus in cauſis
criminalibus eccleſiaſticis,vel mixti fori poſſit lai-
cos ſibi aliàs in temporalibus non ſubditos carce-
ri mancipare, & corporaliter punire,licèt ex con-
ſuetudine aduerſus laicos ad perſonalē diſtrictio-
nem procedere non conſueuerit.
11 Hæc quæſtio nititur iiſdem principijs,quibus iā
S.Congregatio Concilij declarauit, Epiſcopum,
vel alium iudicem eccleſiaſticum in delictis eccle-
ſiaſticis, vel mixti fori poſſe contra laicos pœnis
etiam pecuniarijs procedere, vt ſcripſi plenè in c.
Licèt, infra de pœnis. Verumtamen quia aliqui-
bus videtur ex eo quod Epiſcopus poſſit laicos in
bonis mulctare non rectè inferri,vt poſſit eos per-
ſonaliter diſtringere, ex his quę adnotauit Ioan.
Andr.Butr.& DD. in cap. Vnico, de oblig. ad ra-
tioc.præſertim ſi obſtet contraria conſuetudo; id-
circo viſum eſt expedire vt propoſitum dubium
de perſonali diſtrictione ſpecialiter diſcutiatur.
12 In crimine hæreſis non eſt dubium, c. Vt com-
miſſi, de hæret.in 6.& Clem.1. eod.tit.ibi, *Quili-
bet de prædictis ſine alio citare poſſit, & arreſtare,
ſiue capere, ac etiam in compedibus, vel manicis
ferreis*: Io.Andr.ad Specul.in rubr.de off.ordin. li-
tera A.verſ.Cōmuniter tenetur, & in tit. de maio-
rit.& obed.
Quoad alia verò crimina merè ſpiritualia, vel
mixti fori quoniam contrariæ extant DD.ſenten-
tiæ, vt euidētius appareat qualis fuerit mens Tri-
dentinæ Synodi, expedit prius afferre præcipua
aliquot fundamenta, quibus vtraque opinio niti-
tur in terminis iuris communis.
13 Et quidem in criminibus eccleſiaſticis,vel mix-
ti fori non poſſe iudicem eccleſiaſticum procede-
re ad capturam laicorum ſuadetur. Primò quia
iuriſdictio eccleſiaſtica, & ſæcularis diſtinctę ſunt,
nec vna debet falcem immittere in meſſem alte-
rius, cap.Quoniam,10. diſt.cap. Cum ad verum, &
cap.Si Imperator,96.diſt.cap.Nouit in princ.de iu-
dic Io.Andr.ad Specul.in rubr.de offic.Ordin. verſ.
Ad negatiuam: qua de re plura eleganter ſcripſit
Oldrad.conſ.83.An Epiſcopus poſſit declinare fo-
rum Regis,per totum; & magiſtraliter idem Io.
Andr.poſt Hoſtien. in cap.Per venerabilem, col.6.
in ver. Plenitudinem, Qui fil. ſint legit. Sed iu-
dex laicus non diſtinguit Clericos,cap.Si Impera-
tor;

Digitized by Google

tor: ergo nec iudex eccleſiaſticus laicos.

14 Secundò in his caſibus debet Epiſcopus aduerſus laicos vti cenſura eccleſiaſtica, cap. Cum Clarus, vbi de perinrio agitur, de foro compet. lib. 6. & cap. 1. de off. Deleg. eaque minimè ſufficiente, vtendum eſt auxilio brachij ſæcularis, cap. 1. de off. Ordin. Atq; ita nullo caſu videtur ei permiſſa alia poteſtas coercendi laicos; ideoque textus in cap. Cum Epiſcopus, de off. Ordin. in 6. Cùm generaliter egiſſet de libero arbitrio Epiſcopi ſuper exercitio iuriſdictionis in tota diœceſi; poſtea deſcendens ad capturam perſonarum reſtrinxit ſe ad perſonas eccleſiaſticas. Ad idem ſunt textus in cap. Vt famæ, de ſent. excomm. & cap. Nouimus, de verbor. ſignif. Pro hoc etiam l. Placet, C. de ſacroſan. Eccleſ. vbi Epiſcopus excommunicauit ſacrilegum, & iudex laicus deportauit, & in Authen. de mand. Princip. §. Si verò Canonicum, quæ iura allegat, & vt ſupra inducit Anchar. in c. Ea quæ, n. 17. de reg. iur. in 6.

15 Tertiò in caſibus, in quibus Clericus eſt pœnis legalibus puniendus, hoc fieri non debet abſq; eo quod à iudice eccleſiaſtico tradatur Curiæ ſæculari, cap. Cum non ab homine, de iudic. cap. Ad falſariorum, de crimine falſi, cap. Ad abolendam, de hæret. cum concord. Ergo ſimiliter vbi laicus ob delictum eccleſiaſticum, vel mixti fori eſt pœnis corporalibus afficiendus, id fieri non debet ab eccleſiaſtico abſque traditione, argum. l. 1. ff. Quod quiſque iur. & c. Cum omnes, de Conſtit.

Ita arguit Anchar. in d. cap Cum Epiſcopus, col. 2. prope fin. verſ. Item in caſibus, de off. Ordin. lib. 6.

16 Quartò, affertur doctrina Innoc. in cap. Significaſti, num. 4. de off. deleg. vbi [Non credimus, inquit, quod delegatus Papæ in rebus, quæ non ſunt eius iuriſdictionis, in poſſeſſionibus laicalibus poſſit dare poſſeſſionem corporalem, puta ſi cognoſcat de dote, vel de alijs cõſimilibus; ſed laico iudici dandam mandabit.] allegat textum in l. Admodum, §. 1. ff. de re iudic. c. Cum ad verum, 96. diſt. & cap. De perſona, in fine, 11. q. 1. Dictum Innocentij ſequuntur Hoſtien. & Bald. ibidem, Io. Andr. verſ. Quid de ſæcularibus, Boich. verſ. Sed iſtas opiniones, Ancharan. ſub num. 4. verſ. Tertiò quæro, vbi poſt Hoſt. dicit hoc eſſe iuſtitiæ. Idem Butr. prope finem, Cardin. in Clem. 1. q. 110. de off. Deleg. Anchar. qui loquitur etiam in Ordinario, & pluribus hanc opinionem tuetur in d. c. Ea quæ, num. 17. verſ. Et ego non bene capio, de regul. iur. in 6. Subdens non obſtare illã rationem, quod ex quo Epiſcopus habet poteſtatem cognoſcendi de poſſeſſionibus laicalibus: Ergo & poteſtatem exequendi; nam illa conſequentia non eſt bona inter non ſubditos.

Vltimò, omiſſis alijs hanc opinionem videtur tenere gloſſa in Clem. 1. §. Cæterum, in verb. Cenſura, de vſur. Oldrad. conſ. 86. incip. Quæritur, an Eccleſia: ſed non firmat Io. de Imola in d. c. Cum Epiſcopus, & ibi etiam Anchar. ſed prope finem neutram videtur approbare. Hanc tamen latè tuetur in d. cap. Ea quæ, de regul. iur. in 6. & latiùs Io. Lup. in cap. Per veſtras, in 2. notab. §. Sed eſt pulchra dubitatio, num. 18. de donat. inter vir. & vxor.

Et communem dicunt Io. Andr. ad Speculat. in rubr. de offic. Ordin. littera A. verſ. Communiter tenetur, inferiores Prælatos poteſtatem, de qua quæritur, non habere in laicos præter crimen hæreſis, & in tit. de maior. & obed. cuius dictum refert Anchar. loco cit. Prout etiam illum referunt quamuis oppoſitum ſentiant, Foller. Pract. crim. Canon. fol. 97. num. 52. & ſeq. Et Aufrer. de poteſt. Eccleſ. ſuper laicis, num. 1. De communi etiam teſtantur Gemin. licèt ipſe contrarium teneat in d. cap. Cum Epiſcopus, col. 5. verſ. Communiter tenetur, Bald. in d. cap. Significaſti, de off. Deleg. vbi & Pelin. quamuis & ipſe ſentiat oppoſitum. Menchiaca lib. 3. de teſtam. §. 22. poſt num. 17. Licèt credat eumdem ferè eſſe numerum eorũ, qui contrariam ſequuntur, Clar. in §. fin. q. 37. verſ. Vnum tamen, Io. Lupus vbi ſup. & Michael Graſſ. lib. 2 comm. opin. c. 8. n. 4.

Et communem hanc ſententiam etiam in practica obſeruari, & ab ea non eſſe recedendum, & ſecundum illam fuiſſe iudicatum in facti contingentia teſtatur Clar. loco citato, & Pap. lib. 1. tit. 5. arreſto 26. Maznet. in praxi de iudic. & enr. iuriſd. num. 20. col. 2. in princ. verſ. Item Epiſcopus, niſi in caſibus priuilegiatis, vt ibi Boer. deciſ. 227. num. 11. vbi affirmat ita fuiſſe per plura arreſta declaratum, vt habetur in ſtylo Parlamen. 4. par. de arreſt. §. 26. & ſeq. & idem Boer. lib. de Conſuet. Biturig. tit. de iuriſd. gloſ. 1. circa med.

17 Pro contraria verò opinione, id eſt licere Eccleſiaſtico iudici in cauſis criminalibus Eccleſiaſticis vel mixti fori procedere ad capturam aduerſus laicos, adducitur textus noſter ponderatus vt ſupra in vit. notab. qui efficaciter probat hanc partem.

18 Secundò adducitur textus in cap. Contra idolorum, 26. q. 5. qui videtur loqui in crimine ſacrilegij, vt innuunt verba illa: *eoſque à tanti labe ſacrilegij*, &c. Et tamen Gregor. ſcribens ad Ianuarium Epiſcopum ſic præcipit [& ſiquidẽ ſerui ſint, verberibus, cruciatibuſque, quibus ad emendationem peruenire valeant, caſtigentur: ſi verò ſint liberi, incluſione digna, diſtrictaque in pœnitentiam redigantur:] vbi gloſ. ex tex. colligit licere Epiſcopis aliquos verberibus caſtigare, & in carcerem mittere reos, & alio modo punire nobiles, atque ignobiles. Niſi dixeris textum loqui contra idolorum cultores, aruſpices, & ſortilegos: in crimine autem hæreſis non eſt dubium, vt initio diximus.

Tertiò, affertur textus clarus in Authen. Cauſam quæ, in fine, C. de Epiſc. & Cler. vbi diſponitur vt executores laici, qui trahunt Monachos ad iudicium ſæculare, ab Epiſcopo in carcerem detrudantur. Nec refragatur quod Anchar. in d. c. Ea quæ, num. 17. dicat hoc ibi eſſe ſpeciale, vt in hæreſi. Quandoquidẽ delictum illud non eſt adeo graue, vt deciſio illius Authenticæ poſſit dici ſpecialis, vt in hæreſi propter criminis immanitatem, iuxta textum in cap. Per tuas, §. Cæteras, de ſimon.

Quartò, idem probat generaliter textus in cap. Attendendum, 17. q. 4. vbi contra vſurpantes bona Eccleſiæ vſibus dedicata Vrbanus in epiſt. ad omnes Epiſcopos ſcribit his verbis: [Quod ſi quis fecerit poſt debitæ vltionis acrimoniam, quæ erga ſacrilegus iure promouenda eſt perpetua damnetur infamia, & carceri tradatur, aut exilio perpetuæ deportationis tradatur.] vbi gloſ. in ver. Car-

19 ceri. [Nota, inquit, quod Eccleſia habet carcerem, & infligit pœnam relegationis.] verbum au-

Digitized by Google

rem illud, *ſi quis*, aptum eſt comprehendere tam laicos, quàm Clericos, cap. 1. vbi DD. de Baptiſ. cum crimen ſacrilegij ſit mixti fori, deciſ. Pedemon. 103. n. 7. Clar. in §. fin. q. 3. n. 6.

20 Quintò, qualitas delicti eccleſiaſtici, vel mixti fori efficit laicum de foro Eccleſiæ, Authen. Item nulla, vbi notatur, C. de Epiſc. & Cler. cap. Cum ſit; & c. Ex tenore, de foro compet. Ergo ad Epiſcopum ſpectabit eumdem ſiue laicum, ſiue Clericum punire. Ita Oldrad. conſ. 86. Quæritur an Eccleſia, circa med. verſ. In contrarium, & Anchar. in cap. Cum Epiſcopus, prope fin. verſ. In contrarium, de off. Ordin. in 6.

21 Sextò, in criminibus atrocioribus ad forum eccleſiaſticum ſpectantibus, in quibus venit pœna irroganda mortis, Iudex eccleſiaſticus non poteſt hanc pœnam infligere, ſed debet reum tradere Curiæ ſeculari ſecundum Cõſtitutiones legitimas puniendum, cap. Ad falſariorum, de crim. falſi, vbi gloſ. in ver. Tradantur, dat concordantes. Idque ſiue reus ſit Clericus, ſiue laicus, vt innuit littera ibi, *per quam* (ideſt poteſtatem ſecularem) *& laici qui fuerint de falſitate conuicti*, (ſcilicet per Iudicem eccleſiaſticum) *puniantur præuia ſcilicet proteſtatione*, de qua in cap. Nouimus, de verbor. ſignif. Id autem neceſſariò ſupponit iudicem eccleſiaſticum habere reum ſub arcta corporis cuſtodia, quia aliàs numquam poſſet eſſe locus huic traditioni.

22 Septimò, conceſſa iuriſdictione, quod eſt principale, cenſentur etiam conceſſa acceſſoria, ſeu media ad illam exercendam, cap. Præterea, de off. Deleg.

Nec obſtat quod ait Anchar. in d. cap. Ea quæ, num. 17. de regul. iur. in 6. Quod ex quo Epiſcopus habeat poteſtatem cognoſcendi, non ſit inferendum vt habeat poteſtatem exequendi; eo quod hæc conſequentia non ſit bona inter non ſubditos: & quod etſi laici in cauſis eccleſiaſticis, vel mixti fori ſortiantur forum Epiſcopi, non propterea dici poſſint ſubditi, vt inquit gloſ. fin. in Clem. 1. de foro compet. cum in multis iura dent poteſtatem cognoſcendi, ſed non exequendi, vt l. A Diuo Pio, in princ. de re iudic.

Id, inquam, non obſtat, quia laicus in eiuſmodi cauſis ſortitur forum Epiſcopi, & efficitur illius ſubditus etiam ratione perſonæ, vt probant iura ſuperiùs adducta; aliàs non poſſet excommunicari iuxta c. Primum, de off. Ordinat. cum ſimil. Ergo cum res agatur inter ſubditos, erit bona illatio, Epiſcopus habet poteſtatem cognoſcendi: igitur & exequendi, iuxta textum in d. cap. Præterea. Et hanc opinionem ſequuntur gloſ. in d. cap. Contra idolorum, 26. q. 5. Oldrad. d. conſ. 86. vbi inclinat in hanc partem; licèt alij illum adducant pro contraria, Gemin. in cap. Cum Epiſcopus, de offic. Ordin. in 6. col. 2. verſ. Sed quæro, vbi aſſerit ſibi numquam placuiſſe contrariam opinionem, licèt fateatur etiam communiter teneri, Franc. ibidem verſ. Quinto nota à contrario ſenſu, Io. de Anan. hic, & in rubr. de Sortileg num. 5. Felin. in c. Cum ſit generale, de foro compet. num. 20. & in d. cap. Significaſti, col. vlt. de off. Deleg. Couarr. Practic. quæſt. cap. 10. num. 2. verſ. Secundò quoties. Alios Clar. §. fin. q. 37. num. 8. adijciens in numero totidem eſſe tenentes hanc partem, ac qui contrariam; eamque pluribus comprobat, & ab obiectis tenetur Barbat. inter conſ. crimin. tom. 1. conſ. 3. n. 12. in fine. Aufrer. de poteſt. Eccleſ. & ſecul. num. 1. vbi ait ſe ita practicaſſe, licèt non ſine aliqua murmuratione iudicum ſecularium.

23 Eamdem & leges Regiæ admiſerunt, & probarunt ſæpiſſimè, vt teſtatur Couarr. cap. 10. loco citato: & Epiſcopus Montis Marani in Praxi Archiepiſcopali, cap. 13. nu. 3. ait in Regno extare, c. 104. quòd Prælati in criminibus eccleſiaſticis cognoſcant liberè contra laicos, & puniant eos, nec officiales laici poſſint ſe intromittere.

Ex his conſtat hanc poſteriorẽ ſententiam non eſſe grauibus authoribus deſtitutam, & proculdubio eſſe veriorem etiam circumſcripta Tridentini Concilij diſpoſitione, quia textus pro ea allegati, quia loquuntur de captura laicorum per iudices
24 eccleſiaſticos id probant directò; textus verò in contrarium adducti inducuntur omnes ſumpto argumento à contrario ſenſu; quod tamen argumentum non deſumitur vbi oppoſitum reperitur ſtatutum à iure, gloſ. in cap. Significaſti, de foro competen. Atque ita non ſequitur, Epiſcopus excommunicat laicum: Ergo non poteſt illum perſonaliter diſtringere. Item, Epiſcopus poteſt apprehendere eccleſiaſticum; ergo non laicum; Quia hoc vltimum textus expreſsè non negat, ſed potius omittit. Vnde ſolutio peti debet ab alijs iuribus, quæ de captura laicorum expreſsè loquũtur. Ita in terminis reſpondet Gemin. in d. cap. Cum Epiſcopus, col. 3. verſ. Et ad textum allegatum in contrarium, & Franc. ibidem, verſ. Nec obſtant iura.

25 Magni etiam ponderis videtur eſſe, quod facultas procedendi in his cauſis ad capturam laicorũ tribuitur Epiſcopo nõ ſolum per ſacros Canones, ſed etiam per leges Imperiales, vt in d. Authen. Cauſam quæ, C. de Epiſc. & Cler. vt propterea Imperatores videantur iuri ſuo ceſſiſſe, ſi quod priùs haberent, excluſo Epiſcopo, atque in Eccleſiam irreuocabiliter tranſtuliſſe, argum. cap. Ego Ludouicus, 63. diſt. probatur in cap. Nouit, de iudic. vbi hoc tenet Innocen. n. 6. verſ. Vel melius, quem ibi ſequuntur Abb. num. 23. verſ. Quarta ſolutio, & alij communiter. Idem firmat Archid. in c. Quicumque, 11. qu. 1. per text. in l. Perfecta, C. de donat. quæ ſub mod. vbi patet donationẽ ſemel perfectam non reuocari, & Io. Andr. in c. Conſtitutus, de relig. domib.

26 Et per hoc ceſſat etiam primum obiectum diſtinctionis iuriſdictionum: imò argumentum retorqueretur; quia vbi crimen eſt eccleſiaſticum iuriſdictio etiam aduerſus laicos eſt attributa iudici eccleſiaſtico tantùm, vt pluribus probat Henric. Boich. in cap. Nos inter, col. 3. verſ. Aut quæris, de purg. canon.

Ergo ex vi diſtinctionis iuriſdictionis, perſonalis diſtrictio non ad iudicem laicum, ſed ad eccleſiaſticum pertinet: & in cauſis mixti fori iuriſdictio ſimiliter tribuitur eccleſiaſtico, ſi in cauſa præuenerit, cùm in his cauſis, in quibus cumulatiua eſt iuriſdictio, ſit locus præuentioni, cap. Cum ſit generale, vbi DD. de foro compet. Ergo diſtinctio ipſa iuriſdictionum operatur, vt captura laicorum ſpectet ad iudicem præuenientem: & per hęc patet reſponſio ad primum, & ſecundum argumentum contrarium.

27 Non obſtat tertium, quod ſicut iudex laicus nõ punit Clericum ante traditionem, ita nec eccleſiaſticus punire debet laicum; quia non eſt par ratio, cùm

Digitized by Google

cùm laicus non ſit capax iuriſdictionis ſpiritualis aduerſus Clericum, c. Decernimus, de iudic. ſed eccleſiaſticus benè eſt capax iuriſdictionis temporalis contra laicum; ita in ſpecie reſpondet Oldr. d.conſ.83.n.7.

28 Non obſtat quartum de doctrina Innocentij in d.cap.Significaſti; nam reſpondetur illam procedere de vrbanitate, quia iudex modeſtè ſe gerit non exequendo ſententiam in bonis laicorum; ſed ſi exequatur, executio tenebit. Quæ reſponſio eſt Felini in d.cap.Significaſti,col.vlt. ante nu.5. ac præterea opinionem contra Innocentium eſſe veriorem teſtatur ibi Io.de Anan.in fin. ex quibus patet poſteriorem hanc ſententiam validioribus rationibus fulciri.

29 Sed quatenus dubia videretur in terminis iuris communis; tamen poſt Concilium Tridentinum videtur eſſe extra omnem difficultatem; ſiue quia correxerit ius cõmune quatenus clarè ſanxiſſet vt iudicibus eccleſiaſticis nõn liceret laicos perſonaliter diſtringere; ſiue quia quatenus ius commune fuiſſet dubium, approbauerit opinionem gloſſæ, & DD. qui ſcripſerunt id licere iudicibus eccleſiaſticis.

30 Quod vt euidentius appareat, obſeruandum eſt primò opinionem eorum, qui arbitrati ſunt Epiſcopum non poſſe procedere ad capturam aduerſus laicos, in eo præcipuè fundari; quod cum Epiſcopus haberet contra eos remedium cenſuræ eccleſiaſticæ, illo vti deberet, non autem alijs pœnis temporalibus; nam vt ait Anchar.in d.cap. Ea quæ, ſub n.17. Canones non loquuntur expreſsè de captura laicorum, ſed de cenſura, vt in cap. Quæſenti, de verbor.ſignif. & ſimiliter cum in Clem.1.§.Cæterum, de vſur. decernatur laicum vſurarium eſſe compellendum cenſura eccleſiaſtica edere codices rationum, gloſ.in ver. Cenſura; non vult ergo, inquit, hæc Conſtitutio ipſo inuito domum ipſius ingredi, vel arcam ipſius frangi.

31 Itaque de iure communi cenſura erat remediũ ordinarium, quia eo iudex eccleſiaſticus primario vti debebat pro executione ſuæ ſententiæ, & pro ſua iuriſdictione, cap.Dilecto,de ſent.excom.lib.6 diſtrictio verò perſonalis,ſeu inuocatio brachij ſecularis erat remedium extraordinariũ: hoc enim vtendum non erat, niſi cum cenſura non proficiebat, iuxta notata in cap. 1. de offic. Ordin. & aliàs perpendit S.Congregatio; dum reſpondit Epiſcopum poſſe ex decreto Concilij in d.cap.3.in cauſis mixti fori aduerſus laicos etiam pœnis pecuniarijs procedere.

32 Deinde ſupponendum eſt Oratores Regis Catholici dum adhuc Tridentinum Concilium eſſet apertum Regia nomine conqueſtos fuiſſe, quod locorum Ordinarij nimia facilitate vterentur gladio excommunicationis, indeque fieret vt fideles illaquearentur, & cenſuræ eccleſiaſticæ contemnerentur; ac proinde inſtitiſſe, vt Patres ſtatuerent, ne de cætero liceret vti excommunicatione, ſed prius deberent Ordinarij alia remedia experiri pro iuſtitiæ executione, ac demum in ſubſidium cenſuras adhibere, vbi executio realis,vel perſonalis fieri non poſſet: itaque præcipuè ad illorum inſtantiam Patres addiderunt decretum illud c.3.ſeſſ.25.de reform.vt patet ex Actis, quę in Arce S.Angeli aſſeruantur.

Ex his infertur vt hæc controuerſia ſit hodie dirimenda ordine conuerſo, quàm dirimenda eſſet de iure communi; tunc enim idcirco Epiſcopus vti non debebat remedio extraordinario capturæ, quia illi ſuppetebat remedium ordinarium excommunicationis. At poſt Concilium executio realis, vel perſonalis effecta eſt remedium ordinarium, & excommunicatio remedium extraordinarium, & ſubſidiarium; vnde non eſt ambigẽdum, quin iudicibus eccleſiaſticis in cauſis ad eorum forum pertinentibus liceat ad capturam cõtra laicos primò, & principaliter procedere, cùm cenſura ſit reſeruata in ſubſidium dumtaxat.

Id autem probatur primò ex decreto d.cap. 3. in proœmio in ſui ratione ibi: [Excommunicationis gladius ſobriè, & magna circumſpectione exercendus eſt; cum experientia doceat, ſi temerè, aut leuibus ex rebus incutiatur, magis contemni,quàm formidari.] Quæ quidem ratio æquè viget cum Epiſcopus procedit contra Clericos, ac cum contra laicos.

Deinde probatur ex diſpoſitiua in ſui generalitate ibi: [In cauſis verò iudicialibus mandatur omnibus iudicibus eccleſiaſticis vt quandocumq; executio realis, vel perſonalis ab ipſis propria auctoritate fieri poterit, abſtineant à cenſuris eccleſiaſticis.] Quæ verba tamquam generalia ſunt apta comprehendere cauſas tam ciuiles, quàm criminales, & perſonas tam eccleſiaſticas, quàm ſæculares.

Tertiò, Concilium expreſsè prohibet vſum cenſurarum in cauſis ciuilibus, vbi poteſt fieri executio realis, vel perſonalis etiam contra laicos,verſ. Sed liceat eis, ibi, contra quoſcumque etiam laicos; ergo idem dicendum in criminalibus, quia eodem modo ſortitur laicus forum Eccleſiæ ratione delicti, ac ratione contractus: Authen.Item nulla, C.de Epiſc.& Cler.& c.1.de offic. Ordin. facit c.fin.de foro competen.& cap.Volentes,de priuil.in 6.

33 Et confirmatur ex dictione illa, *quoque*, ibi, *In cauſis quoque criminalibus*; necnon ex dictione, *vt ſupra*, ibi, *vbi executio realis, vel perſonalis vt ſupra*; quarum prima eſt copulatiua, & inducit repetitionem præcedentium, l.In repetendis, ff.de leg.3.l.Sæpè, §. Caio, ff. de fund. inſtruc. Oldrad. conſ.103. Quæſtio eſt,n.4. verſ.Quarto hoc denotat, ſecunda itidem eſt repetitiua præcedentium cum omnibus qualitatibus, perinde ac ſi nominatim eſſent expreſſæ, Crauett.conſ.719.n.10. & ſeq. & Decian.conſ 72.n.46.lib.2.

Cùm igitur Concilium primò illuc ſtatuat,vt in cauſis ciuilibus contra quoſcumque etiam laicos liceat Epiſcopis etiam per mulctas pecuniarias, ſeu per captionem pignorum, perſonarumque diſtrictionem procedere, & mox immediatè ſubijciat: in cauſis quoque criminalibus, vbi executio realis, vel perſonalis vt ſupra fieri poterit, à cenſuris abſtineant: manifeſtè patet verba illa, *contra quoſcumque etiam laicos*, cenſeri etiam repetita in ſecunda clauſula, vbi de cauſis criminalibus diſponitur.

Et tenera maximè abſurdum eſſet vt liceret Epiſcopo procedere ad perſonalem executionem in cauſis ciuilibus; & tamen non liceret in criminalibus, in quibus longè maior eſt ratio, ac neceſſitas perſonalis diſtrictionis.

34 In cauſis enim ciuilibus carcer eſt regulariter interdictus, Oldrad.conſ.54. An fugiens, in princ. Roman.conſ.120.Circa primum,col.2.verſ.Tertio

quia;

quia; vbi apoſtilla plures enmulat, & dicit communem; ſecus in criminalibus, præſertim capitalibus, Io. de Anan. conſ. 1. in princip. qui reddit rationem, ne fruſtratorium ſit iudicium.

35 Rurſus in cauſa ciuili intenditur priuata vtilitas creditoris; at in criminali ſiue carcer ſit ad cuſtodiam, vt de iure ciuili, l. 1. vbi not. C. de cuſtod. reor. ſiue ſit ad pœnam, vt de iure Canonico, c. Quamuis, de pœn. lib. 6. verſatur publica vtilitas: idcirco enim delinquentes arcta poſſunt cuſtodia mancipari, vt legitur in cap. Vt famæ, de ſent. excomm. quia Prælati eiuſmodi exceſſus corrigere debent, & publicæ vtilitatis intereſt ne crimina remaneant impunita, & per impunitatis audaciam fiant, qui nequam fuerunt, nequiores, facit cap. Eſt iniuſta miſericordia, & per totam, 23. q. 4.

Ideuque non obſtat quod Concilium dum loquitur de cauſis ciuilibus, dicat licere Epiſcopis procedere per mulctas pecuniarias, perſonarumq; diſtrictionem contra quoſcumque etiam laicos; in cauſis verò criminalibus nullam laicorum mentionem faciat, nec dicat Epiſcopis licere ad perſonalem diſtrictionem procedere; ſed ſimpliciter debere abſtinere à cenſuris; quaſi ex hac diuerſa loquendi ratione inferatur, vt in criminalibus nõ liceat Epiſcopo vti perſonali diſtrictione aduerſus laicos. Siquidem reſpondetur in effectu non extare hanc diuerſitatem, quia propter dictiones illas repetitiuas, *quoque*, &, *vt ſupra*, perinde eſt ac ſi etiam in criminalibus nominatim de laicis, eorumque diſtrictione ſanxiſſet. Dum enim iuſſit Ordinarios abſtinere à cenſuris vbi executio realis, vel perſonalis fieri poſſet, in neceſſariam conſequentiam cenſetur voluiſſe, vt prætermiſſa cenſura, vterentur executione reali, vel perſonali vt ſupra, ideſt contra quoſcumque, etiam laicos, ex ſupradictis; alioquin enim iniquum fuiſſet, vt Patres Concilij abſtuliſſent Epiſcopis facultatem, quam habebant à iure communi procedendi in criminalibus contra laicos per cenſuras eccleſiaſticas, & reliquiſſet eos deſtitutos alijs remedijs tẽporalibus; hac enim ratione liceret laicis quodcumque facinus in cauſis ſpiritualibus, vel mixti fori impunè committere in maximam epiſcopalis iuriſdictionis perturbationem. Quam rationem in exemptionibus conſiderat idemmet Concilium in cap. 2. in princ. ſeſſ. 24. & conferunt textus in dicto cap. eſt iniuſta, & in cap. Duo iſta, 23. q. 4. Ita nihil noui iuris quoad hoc induxit Concilium, ſed tantùm ordinem immutauit: nam cùm olim prius vtendum eſſet cenſura, deinde pœnis temporalibus; hodie ordine inuerſo primum vtẽdum eſt pœnis temporalibus, & in ſubſidium remedio ſpirituali excommunicationis.

36 Et confirmatur ex alio Tridentini Concilij decreto, nempè ex c. 8. ſeſſ. 24. de reform. matrimon. vbi præcipitur, vt concubinarij tam ſoluti, quàm vxorati ſi ter admoniti concubinas non dimiſerint, excommunicatione feriantur, & mulieres ſiue coniugatæ, ſiue ſolutæ, grauiter pro modo culpæ puniantur, & extra oppidum, vel diœceſim, inuocato, ſi opus fuerit, brachio ſæculari eijciantur, alijs pœnis contra adulteros, & cõcubinarios inflictis in ſuo robore permanentibus. Ex quo decreto duo colliguntur.

37 Primum eſt licere Epiſcopo mulieres adulteras & concubinas etiam extra diœceſim eijcere, quod nihil aliud eſt, quàm contra eas ad perſonalem executionem procedere, etiam ſine brachij ſæcularis auxilio, cum Concilium non præcipiat abſolutè, vt illud ab Epiſcopis inuocetur, ſed tantùm ſub conditione illa, *ſi opus fuerit*, ideſt ſi executores, ac miniſtri Curiæ epiſcopalis nequiuerint ipſi per ſe exequi ſententiam Epiſcopi: concordat textus in cap. 1. ibi, [Cùm opus fuerit publicum conuocent auxilium] de offic. Ordin. & in cap. Periculoſo, §. vlt. verſ. Inuocato ſi opus fuerit, &c. de ſtatu regular. lib. 6. innouato à Concilio in c. 5. ſeſſ. 25. de regular.

Secundum eſt quod Concilium, dum iubet concubinarios etiam laicos excommunicari, præſeruat alias pœnas contra concubinarios inflictas; quæ quidem pœnæ, excluſa cenſura eccleſiaſtica, ſunt aptæ comprehendere etiam capturam; vnde cum in cap. 1. de offic. Ordin. ſtatutum ſit, vt Epiſcopi liberam habeant facultatem adulteria, & alia crimina vlciſcendi, ſecundum quod Canones cenſent. Ancharan. qui in d. cap. Ea quæ, in terminis iuris communis tuetur contrariam ſententiam, vt euitet diſpoſitionem d. cap. 1. reſpondet ſub facultate vlciſcendi crimina laicorum ibi non comprehendi pœnas temporales, quia textus dicit ſecundum quod Canones cenſent; Canones autem de hac captura laicorum, vel executione in rebus laicalibus non expreſsè loquuntur, ſed de cenſura, de verbor. ſignif. cap. Quærenti, Non debemus ergo, inquit Ancharan. abſque Canonibus affirmare, quia erubeſcimus, &c. l. Illam, C. de collat. in Auth. de Triente, & ſemiſſe, §. Conſideremus; Et quod non eſt decreto Sanctorum Patrum ſancitum, &c. cap. Inter corporalia, de tranſl. Epiſc.

Quæ quidem ratio Ancharani concludit oppoſitum per Concilium: nam decreto Patrum in d. cap. 8. ſancitum eſt, vt Epiſcopus non ſolùm cenſura eccleſiaſtica, ſed etiam alijs pœnis vlciſci poſſit adulteria, & concubinatus. & gloſſa, & Doctores qui cenſuerunt d. cap. 1. de offic. Ordin. propter ſui generalitatem comprehendere etiam capturam, id haberent pro indubitato in terminis d. cap. 8. quod ſpecificè loquitur tam de excommunicatione, quàm de alijs pœnis, quas præſeruatas eſſe vult: eiuſmodi enim pœnæ diſtinctæ à cenſura aliæ eſſe non poſſunt, quàm temporales.

38 Porrò hæc concluſio procedit etiamſi Ordinarius Eccleſiaſticus ad capturam laicorum procedere non conſueuerit: nam ſi inſpiciamus tempus ante Concilij publicationem, cùm Ordinarius tũc haberet remedium cenſuræ eccleſiaſticæ, qua primo vti debebat, non poteſt ei imputari, quod diſtrictione perſonali vſus non fuerit. Quod adeo verum eſt vt aliqui Doctores exiſtimauerint de iure communi Ordinarium ita demum poſſe ad capturam contra laicos procedere, ſi hanc facultatem legitimè præſcripſerit, vt apud Menchiac. & Clar. locis ſupra cit. At cùm Concilium hac in parte ſuſtulerit diſpoſitionem iuris communis, & nouam formam præſcribendo noluerit cenſuras adhiberi niſi in ſubſidium, cenſetur etiam ſuſtuliſſe conſuetudinem iuri communi conformem, quæ propriè non dicitur conſuetudo, ſed iuris cõmunis obſeruantia, vt ſcripſit Io. Andr. in cap. Vnico, de Cler. coniug. in 6 quem ibi ſequitur Anchar. & Raphael Fulgoſ. conſ. 123. n. 2. & aliàs aduertit S. Congregatio dum ob hanc rationem reſoluit conſuetudinem, ſecundum quam Clericus habi-

tum

Digitized by Google

tum, & tonſuram deferens fori priuilegio gaude-
bat, licèt beneficium eccleſiaſticum non haberet,
nec alicui eccleſiæ inſeruiret; ſuiſſe ſublatā à Con-
cilio in c.6. ſeſſ.23. Tametſi decretum illud quoad
hoc de conſuetudine mentionem non faciat; alio-
quin enim niſi Cōcilium in d.cap.3. ſuſtuliſſet ob-
ſeruantiam iuris communis, non ſuſtuliſſet niſi ius
commune non obſeruatum, quod abrogare opus
non fuerat. Quam rationem in his terminis di-
cit euidentiſſimam gloſſa in c.1. in ver. Facti, verſ.
Item probo id euidentiſſima ratione, de Conſtit.
in 6. quam ſequuntur Gemin. col. 2. in 2. oppoſit.
& Franc. col.7. verſ. In ea gloſſa ibi, *eſſet abſurdum*.

Poſt Concilium verò non obſtat Epiſcopo, quod
captura vſus non fuerit aduerſus laicos; hoc enim
potuit contingere aut quia non cadit caſus, aut ſi
accidit, Epiſcopus vtendum non putauit remedio
39 capturæ, ſed alijs pœnis temporalibus. Aut quia
cùm in delictis mixti fori contra laicos ſit locus
præuentioni, fortè Iudex laicus in cauſa præuenit;
quo caſu ipſe procedit, cap. Cum ſit generale, vbi
Abb. & alij communiter, de foro compet. & l. Si
quis in hoc genus, vbi Legiſtæ, ac præſertim Paul.
de Caſtro num.4 verſ. Item nota, C. de Epiſcop. &
40 Cler. Aut ſi præuenit eccleſiaſticus in citatione,
laicus tamen præuenit in captura; quo caſu præ-
uentio realis præfertur verbali, Bart. in l. Sepulcra,
vbi etiam Alex. in apoſtil. verſ. Secundò eſt viden-
dum, ff. de ſepulc. viol. niſi id fieret in fraudem, ſe-
cundum Boſſ. Prax. tit. de foro compet. num. 97.
& ſeq. licet Dec. in c. Cum M. Ferrarien. de Conſt.
41 in fine dicat etiamſi ſit in fraudem, præualere, &
in ſumma captura eſt arbitraria iudici, Clar. §. fin.
42 q.28 in princip. Vnde non præiudicat Epiſcopo,
quod ad capturam procedere non conſueuerit;
quia ad hoc vt inducatur conſuetudo, vel præſcri-
ptio negatiua per non vſum eius, quod eſt in fa-
cultate faciendi requiritur actus contrarius, nec
ſufficit negatiuus, vt declarat Calder. conſ.41. al-
leg.3. de conſuet. incip. An valeat conſuetudo, n.3.
verſ. Ad aliud verò dubium, & Abb. conſ.101. In
quæſtione, num. 7. verſ. Quinimo poſſet, lib. 1.
Contraria autem præſcriptio ad eum modum,
quo requiritur in facultatiuis, induci non poteſt;
Tum quia eſt contra generale Concilium, vt ſæ-
piùs aduertit S. Congregatio, & præſertim in de-
43 ciſione paulò ante relata; Tum quia in Bulla Cœ-
næ cap.16. excommunicantur omnes, qui Archie-
piſcopos, Epiſcopos, &c. & omnes alios quoſcum-
que iudices eccleſiaſticos ordinarios quomodoli-
bet impediunt, quominùs ſua iuriſdictione eccle-
ſiaſtica contra quoſcumq; vtantur ſecundum quod
Canones, & ſacræ Conſtitutiones eccleſiaſticæ, &
decreta Conciliorum generalium, & præſertim
Tridentini ſtatuunt, & derogatur conſuetudinibus
44 etiam immemorabilibus. Vnde per ſolemnem
huius Bullæ publicationem, quæ fit quotannis in
die Cœnæ Domini, non ſolum abrogantur cōſue-
tudines, & præſcriptiones vſque ad illud tempus
introductæ in præiudicium ordinariæ iuriſdictio-
nis, ſed etiam prohibentur in poſterum introduci,
itaut conſuetudines, vel præſcriptiones aut in-
choari non poſſint, aut inchoatę per annuam illam
publicationem interrumpantur, vt in terminis
Bullæ Cœnæ ſcripſit Felin. in cap. Cum non liceat,
col. fin. ſub num.12. verſ. Quintò conſidera quod
ſingulo anno, de præſcript.

De Furtis.

Cap. Ex litteris.

SVMMARIVM.

1 *FVr occultus poteſt poſt reſtitutionem, & pœnitentiam ad ſacros Ordines promoueri.*
2 *Immunitatem eccleſiæ violans vaſa ſacra ſurripiendo non eſt ipſo iure excommunicatus.*
3 *Excommunicatio impedit promotionem.*
4 *Immunitatem Eccleſiæ violantes ſecundum Canones non ſunt excommunicati, ſed excommunicandi.*
5 *Fallit in incendarijs, & effractoribus Eccleſiæ.*

1 EX LITTERIS. Fur occultus poteſt poſt
reſtitutionem, & pœnitentiam ad ſacros
Ordines promoueri. Hoc dicit Io. Andr.
Butr. Cardin. Anchar. Abb. Io. de Anan. &
Marian. Socin. ſecunda pars ibi, *Mandamus*.
2 Nota ſingulariter ex hoc textu, quia fortè non
reperies alibi: ita clarè, quod violans Eccleſiæ im-
munitatem etiam ſacra vaſa inde abſtrahendo
non eſt ipſo iure excommunicatus: nam iſte Cle-
ricus de eccleſia calicem ſubripuit, & tamen
poſt ſatisfactionem, & pœnitentiam poteſt ad ſa-
3 cros Ordines promoueri: ergo non fuit excom-
municatione innodatus, quia excommunicatio
impedit promotionem, cap. Cum illorum, infra
de ſent. excommunicat. cum ſimilibus: & ita hūc
textum ad hoc ponderat Abb. in cap. Cum pro
cauſa, num.5. eod. tit. quod eſt contra Hoſtien. ibi,
num. 2. vbi voluit excommunicatum eſſe qui ec-
cleſiam violat eam ſpoliando, vel in clauſtro ipſius
laicum verberando. Sed eum reprobant ibi Ioan.
Andr. & communiter DD. vt ibi dixi num.10. Et
4 contrarium determinat idemmet Hoſt. in ſumma
de immunit. Eccleſ. in fin. §. Quæ ſit pœna violan-
tium, vbi ait, ſecundum Canones eccleſiæ immu-
nitatis violatores eſſe excommunicandos, c. Nul-
5 lus, & cap. Si quis deinceps, 17 q.4. Et ſolos incen-
diarios, & effractores eſſe excommunicatos ipſo
iure, cap. Canonica, 11.q 3. cap. Omnes, 17. q. 10.
cap. In litteris, ſupra de raptor. & cap. Conqueſti,
infra de ſent. excomm. Hodie etiam extrahentes
reos ab eccleſijs excōmunicati ſunt ex Bulla Gre-
gorij IV. & abſolutio eſt Sedi Apoſtolicæ reſerua-
ta, vt fusè probaui in prædicta Decretali, Cum
pro cauſa, à num.5. vſque ad num. 36. De multi-
plici autem ſacrilegij ſpecie, & de illius pœna vide
ibi plenè per Innoc. num.1.

De Vſuris.

Cap. In Ciuitate.

SVMMARIVM.

1 *VEndens rem pluris, quàm valeat, quia ſolutionem differt, peccat, niſi dubium ſit an res tempore ſolutionis plus, minuſue ſit valitura, & vendens non erat ſtatim venditurus, & num.12.*

Ven-

2 *Vendens cariori pretio ob dilatam ſolutionem an vſurarum nomine iure damnari poſſit, & n. ſeqq. vſque ad n.13.*
Iniuſtitia notoria nullitati aquiparatur, ibid.
3 *Vendens carius ob dilatam ſolutionem in foro externo vſurarnm nomine non tenetur, ſecus in foro animæ, & n. ſeq. & n.10. & 11.*
Declaratur, n.7.
4 *Intellectus cap. Conſuluit, infra eodem.*
5 *Vſura propriè non committitur in contractu emptionis, & venditionis, ſed in mutuo.*
6 *Mutuum interpretatiuum, præſumptum, implicitum, aut indirectum explicatur.*
7 *Vendens carius ob dilatã ſolutionem vbi de praua intentione conſtat, cenſetur vſurarius, etiam in foro contentioſo.*
8 *Et ex quibus conſtet de huiuſmodi praua intentione.*
9 *Vendens cariùs licèt fateatur in iudicio ſe id feciſſe ob dilatam ſolutionem, tamen ſi prauam intentionem neget, iure damnari non poteſt.*
11 *Canoniſtarum opinio præferenda eſt opinioni Theologorum ſuper interpretatione iuris diuini in ſpectantibus ad moralem philoſophiam.*
12 *Vendens cariori pretio ob dilatam ſolutionem quando excuſetur in foro conſcientiæ ab vſuraria prauitate.*
12 *Cenſualis contractus ad tempus limitatum an ſit de iure licitus, & n ſeqq. vſque ad n.18.*
14 *Et quid ſi non agatur de cenſu antiquitus conſtituto, ſed de eo, qui conſtituitur tempore contractus.*
15 *Et quid ſi emptor computatis ſolutionibus annuis totius temporis aliquid vltra pretium cõuentum ſit recepturus, & n ſeqq.*
17 *Cenſualis contractus eſt illicitus ſi excedat annuatim reditum, quem emptor de tanta pecunia in terra empta poſſet habere, & n 30.*
18 *Cenſus pecuniarius certi, & determinati temporis ſupponitur Bullæ Pij V.*
19 *Cenſualium redituum emptiones omni tempore viſæ ſunt ſuſpectæ.*
20 *Bulla Nicolai V ſuper emptionibus cenſuum in regno Siciliæ ad rationem decem pro centenario continet diſpenſationem.*
21 *In cenſuum emptione non videtur certum pretium generaliter ſtatuendum.*
22 *Pretia rerum ex quibus varientur.*
23 *Aeſtimatio rei pretium eſt, & fieri debet ſecundum præſentem valorem.*
24 *Cenſus annales non eſt tutum decernere, vt certam ſummam non excedant.*
25 *Cenſus emptio licita eſt ſi illius reditus, & penſio incerta ſit.*
26 *Cenſus annui minoris valent, quàm fructus, qui liberè ex prædio percipiuntur.*
27 *Pactum de redimendo minuit pretium rei.*
28 *Pretium cenſus qua ratione ſit minuendum propter pactum de redimendo, vel alia onera emptioni adiecta.*
29 *Cenſuali contractui poſſunt accedere obligationes Camerales, fideiuſſiones, & hypothecæ.*
30 *In contractu cenſuali nõ emitur res, ſed ius petendi penſionem, & n.34.*
31 *Cenſus conſtitui non poteſt niſi ſuper re ex ſui natura fructifera.*
32 *Cenſus pro parte perimitur re pro parte perempta, vel reddita infructifera.*
33 *Cenſus reſeruatiuus qui ſit, & qui cenſus conſignatiuus.*
34 *Cenſualis contractus in quibus differat à contractu emphyteutico.*

1 IN CIVITATE. Qui vendit rem plus, quàm valeat, eo quod differat ſolutionem pretij, peccat, niſi dubium ſit, an tempore ſolutionis plus, vel minus valere deberet. Hoc dicit ſecundum Io. Andr. Butr. & Anchar. vel iuxta intellectum Cardin. quem dicunt eſſe communem Abbas, & Io. de Anania hoc intendit. Vendens rem plus quàm valeat, quia ſolutionem differt, peccat: niſi dubium ſit an tempore ſolutionis erit valor rei variatus, & venditor non erat venditurus tempore, quo vendidit. Hæc tamen vltima pars non habetur in hac Decretali, ſed ſuppletur ex c. Nauiganti, infr. eod. Communis diuiſio; ſecunda ibi, *licet*.

2 QVAERO. Vtrum N. qui frumentum cariùs vendidit ob dilatam pretij ſolutionem, vſurarum nomine iure damnatus fuerit.

Sententia, quia N. vſurarum nomine fuit condemnatus eo prætextu, quod frumentum ob dilatam ſolutionem cariori pretio vendiderit, continet euidentem iniquitatem, & iniuſtitiam: ideoque ne dum reuocari, ſed etiam nullam declarari debet, cùm notoria iniuſtitia nullitati æquiparetur, cap. Inter cæteras, & cap. Cum Bertoldus, vbi Innoc. ſuper verb Conceſſimus, de re iudic. Clem. Paſtoralis, eod. tit. Vant. in tit. de nullit. ex defectu proceſſ. num. 127. Rota deciſ 414. n.7. part. 4. & deciſ. 322. num. 2. par. 6. recent. & fuit ſæpiùs deciſum, vt inquit Cardin Seraph. deciſ. 493. num. 2. notoria iniuſtitia patet ex eo, quod lata eſt contra textus expreſſos, & contra auctoritatem omnium Doctorum de materia loquentium.

3 Qui enim frumentum habita fide de pretio cariùs vendit, quàm communiter venditionis tempore conſueuerat, quamuis in foro conſcientiæ quandoque ad reſtitutionem teneatur; in foro tamen contentioſo vſurarum nomine conueniri non poteſt.

Quod primo probatur in hoc cap. vbi propoſita hac eadem facti ſpecie, Alexander III. diſertis verbis decidit non poſſe huiuſmodi contractus ex tali forma vſurarum nomine cẽſeri; nihilominus tamen venditores peccatum incurrere. Et ita his Papa ab vſurarũ nomine in foro contentioſo venditores liberat, & eoſdem in foro tantùm conſciẽtiæ diſtinguit: idquod etiam indicant ſequentia verba: [dum animarum ſaluti Apoſtolica benignitate proſpiciens, conſulit talibus venditoribus, vt ab his contractibus abſtineant, cùm cogitationes hominum Deo omnipotenti nequeant occultari, quaſi ſignificet quamquam contentioſi fori periculum vitabunt. Deum ſeruatorem cordium fallere non poterunt,] vt in iuribus hic allegatis in gloſ. vltima.

4 Secundò, idem clarè probatur per text in cap. Conſuluit, infra eod. vbi pluribus quæſtionibus propoſitis, inter quas poſtremo loco habetur hæc noſtra de mercibus ob dilatam ſolutionem maiori pretio diſtractis, Vrbanus III declarat ſimiles contrahentes malè agere, & ad ea, quæ acceperunt reſtituenda in animarum iudicio efficaciter eſſe inducendos. In quibus verbis præcipuè duo ſunt ponderanda. Alterum, quod dum dicitur in ani-

Digitized by Google

animarum iodicio, à contrario ſenſu ſatis oſtendi-
tur ſecus obſeruandum eſſe in ſoro cõtentioſo, ar-
gum. cap. Nonne, de præſumptionibus. Alterum,
quod ibi Pontifex vtitur verbo inducendi, quod
cohortationem quidem efficacem, non autem
coactionem ſignificat, cap. Cum ſimus, de Regul.
& ex conſequenti imponit obligationem reſtituē-
di, & damnat talem contractum in ſoro animæ, in
quo peccator ad ſatisfaciendum inducitur non
autem in ſoro iudiciali, in quo compellitur, vt in
ſpecie ponderat Berous in rubr. de Vſuris, n. 24.

Tertiò; Idem confirmant omnes DD. de hoc
articulo loquentes, & in primis gloſ in d. cap. Con-
ſuluit, in ver. Malè agere, vbi conciliando textum
noſtrum, in quo dicitur rales contractus non eſſe
cenſendos nomine vſurarum, cùm d. cap. Conſul-
uit, in quo habetur huiuſmodi venditores malè
agere, dicit, hunc textum loqui quoad iudicium
Eccleſiæ, & ſic quoad forum iudiciale; ſed c. Con-
ſuluit: loqui in foro animæ: & deinde clariùs
explicans ſubiungit tales contractus quoad for-
mam non dici vſurarios, ſed contrahentes propter
depravatam intentionem in ſoro animæ indican-
dos eſſe malè agere, & inducendos, non autem
compellendos, vt accepta reſtituant, nec tãquam
vſurarios puniendos, licèt re vera quoad Deum
vſurarij videantur. Opinionem gloſ nec ibi, nec
alibi vllus Doctor, quē viderim, refellit: imò eam
in ſpecie ſequuntur ibi Hoſtien. n. 4. Anan. d. nu. 1.
prope fin. verſ. in gloſ. fin. Anton. de Butr. in fin. vbi
expreſsè dicit tales venditores eſſe vſurarios quo-
ad forum animæ, ſed non quoad forum contentio-
ſum. Henrich. Bolch. in cap. Nauiganti, inſr. eod.
in princ. 2. col. vbi materiam plena diſtinctione
de more proſecutus concludit, cum contractus ſit
cum dilatione ſolutionis pretij cõuenti, licèt ma-
ioris, quàm ſit rei valor; in ſoro contentioſo non
poſſe iudicari vſurarium, Abb. in d. cap. Conſul-
uit, num. 4 & 5. Berou. in loco ſupracitato nu. 17.
24. & 25. Rip. in reſpon. 116. in princ. Cald. tit. de
vſur. conſ. 11. prop. fin. Idque etiam ſentiunt Io.
Andr. & Anchar. in eod. cap. Conſuluit: dum
ſummant illum textum, quod vendens rem plus
debito ob dilationem temporis ad ſoluendum,
tenetur in iudicio animarum, innuentes non idem
iuris eſſe in ſoro iudiciali.

5 Et ratio diuerſitatis inter forum cõtentioſum,
& conſcientiæ quoad hunc caſum ea eſſe videtur,
quod huiuſmodi contractus emptionis, & vendi-
tis ex ſui forma non eſt vſurarius, quia vſura non
committitur pręterquam in mutuo, vt probat tex-
tus hic, & eſt communis DD. ſententia teſte Bero.
6 in d. rub. de vſur. num. 37. Verùm vbi venditor ha-
bet intentionem fœnerandi, & propterea maiori
pretio vendit, quia ſolutio differtur, ſurgit mutuũ
interpretatiuũ, in quod cadit vſura; fingitur enim
pretium ab ipſo emptore ſolutum, & deinde à vē-
ditore ei mutuatum cum lucro illius quantitatis,
in qua pretium conuentum verum valorem exce-
debat. Ita declarant hic Abb. num. 2. & Ioan. de
Anan. num 1. Bero. ſupra in Rubrica, n. 38. Ioan-
nes de Capiſ. in tract. de vſuris, quæſt. An vendens
ad tempus, nu. 45. Ideoque paſſim DD. effectum
reſpicientes talem contractum modo vocitarunt
mutuum præſumptum, vel interpretatiuũ, vt Abb.
Anan. & Bero. in locis proximè citatis modo mu-
tuum implicitum, vt Caietanus in ſumm. in ver.
Vſura exterior, verſ. vſur. implic. commiſſ. Aliquã-

Proſp. Fagn. in 2. par. 5. lib. Decretal.

do vſuram indirectam, vt Capiſ. in loco ſupracit.
aliquando quaſi vſuram, & ſic vſuram impropriã,
vt Hoſtien. d. cap. Conſuluit. Hæc autem mutui
interpretatio in caſu noſtro quoad ſorum iudicia-
le non eſt facienda, quia cùm talis cõtractus ſem-
per ſit licitus, niſi venditor habuerit intentionem
depravatam, vt per DD. in d. cap. Conſuluit, ſi talis
intentio lateat, non poteſt iudicari vſurarius quo-
ad forum exteriorem Eccleſiæ, quę non iudicat de
occultis, cap. Sicut tuis, de ſimon. At in ſoro ani-
mæ ſi intentionem prauam habuerit, quamuis oc-
cultam, eſt vſurarius, quia Deus, quem nihil latet,
etiam de occultis in ſoro animæ iudicat, cap. Tua
nos, de ſimon. cũ ſimilib. vt hic in gloſ. vlt. Et hęc
doctrinæ ratio colligitur ex not. per Bero. hic n. 2.
& Io. de Anan. in d. cap. Conſuluit, num. 2 verſ. Et
7 hoc plus placet. Hinc eſt, vt quando in ſoro con-
tentioſo de praua intentione venditoris cõſtaret,
etiam in eo contractus eſſet cenſendus vſurarius;
tuncque non eſſet diſcrimen inter forum conſcien-
tiæ, & iudicialem, Hoſtien. in d cap Conſuluit, n. 4.
verſ. Quid ſi in iudicio contentioſo, Io. And. ibidem
in fin. Ant. de Butr. num. 6. Anchar. n. 5. Abb. item,
num. 5. quæ declaratio Hoſtien. videtur commu-
nis; tametſi Bero. ſup. in rubr. nu. 29. non leuibus
eam rationibus oppugnet.

8 Nec obijciatur, quòd ſi declaratio Hoſtien. eſt
vera, vt cum de praua intentione conſtat, venditor
in ſoro contentioſo cenſeatur vſurarius: hinc cõ-
ſequatur in caſu noſtro venditorem eſſe puniendum,
quia ſatis de praua intentione conſtat ex fa-
cto ipſo, ſcilicet per exceſſum pretij, & dilationem
conceſſam ad ſoluendum.

Reſpondetur enim de praua intentione debere
alio modo conſtare, quàm ex pretij exceſſu, & di-
latione data, quia ſi id ſufficeret, tolleretur diſtin-
ctio ſupra poſita de foro animæ, & contentioſo, &
ſemper ex ſola forma talis contractus vſurarius eſ-
ſet contra hoc cap. & cap. Nauiganti, & cap. Con-
9 ſuluit, & Doctores ſupra relatos. Idque Hoſtien.
Butr. Abb. Anan. & alij ſupra proximè citati tunc
dixerunt in propoſito conſtare de praua intentio-
ne cùm venditor eam ſatetur in iudicio: & ita
neceſſariò conuincitur oportere eam intentionem
aliundè probari, quàm per dilationem datam ad
ſoluendum huiuſmodi pretium. Imò non ſuffice-
ret ſi venditor ſateretur ſe dilatione data cariùs
vendidiſſe, quàm præſenti pecunia fuiſſet venditu-
rus, niſi etiam teſtaretur ſe habuiſſe prauum ani-
mum fœnerandi, Ripa d. reſp. 116. num. 2. quod
& ſenſiſſe videtur Anan. d. loco dicens indubitatũ
eſſe venditorem ex tali contractu in ſoro conten-
tioſo non teneri quoties negat ſe intentionem
habere corruptam.

Cùm igitur inquiſitus ſemper negauerit ſe ha-
buiſſe prauam intentionem, neque ea aliunde
colligatur, non potuit vllo pacto tamquam vſura-
rius in ſoro contentioſo damnari.

10 Non obſtant prædictis auctoritates Abb. Dec.
Couarr. Sot. Summ. Confeſſ. qui in contrarium
allegantur, quibus addo Io. de Capiſtr. tract. de
vſur. tit. de vendit. ad cred. num. 56. Lupum in
Comment. 3. ad cap. Nauiganti, infra eodem, §. 5.
num. 19. vbi alios refert. Primò, quia ipſi ſimpli-
citer dicunt tales contractus eſſe vſurarios, ſed nõ
attingitur articulum quæſtionis an venditor ex eiſ-
dem contractibus teneatur in ſoro conſcientiæ
tantùm, vel etiã in contentioſo; & ex conſequenti

Digitized by Google

intelligendi ſunt dumtaxat in foro conſcientiæ, ne diſſentiant à iuribus, & Doctoribus citatis.

Quinimo ex his Doctoribus, qui contractum huiuſmodi tamquam vſurarium notant, Couarr. lib. 2. variar. reſol. c. 3. n. 6. & 7. & Capiſtr. ſupracit. dum citant d. c. Conſuluit & hoc cap. In Ciuitate, ſatis oſtendunt ſe non improbare ſupra traditam diſtinctionem inter forum conſcientiæ, & contentioſum. Abb. autem etſi in c. Ad noſtram, de emp. & vendit. num. 3. aſſeueret tales contrahentes eſſe vſurarios, nobis tamen non obeſt; nã cum poſtea maturius ſenſerit contrarium in d. c. Conſuluit, vtique ſtandum ex poſteriori ſententiæ, præſertim diſtinguenti, arg. c. Litteras, cum gloſ. in ver. Viam mediam, de reſtit. ſpoliat. & c. Per tuas, verſ. Nos igitur, de ſent. excomm. & eò magis cum in c. Ad noſtram, citet hoc cap. quod non probat ſententiã, quam ibi Abbas tuetur: nam ille text. quamuis dicat huiuſmodi contractus eſſe vſurarios, tamen declarandus, & diſtinguendus eſt iuxta text. hic, & in d. c. Conſuluit: nimirum vt ſint vſurarij in foro animæ, non autem in foro iudiciali. Neque enim eſt nouum poſteriores leges per priores diſtingui, & declarari, l. Non eſt nouum, ff. de legib. c. Cum expediat, de elect. lib. 6. Roman. conſ. 57. n. 3. alioquin induceretur correctio legum contra l. Præcipimus, de appell. cum ſimil. At verò Ioannes Lupus, & Decius expreſſim de foro conſcientiæ loquuntur; nam Io. Lupus regulam conſtituens in hac noſtra quæſtione non dicit abſolutè huiuſmodi venditores eſſe vſurarios, ſed peccatum vſuræ incurrere; & ita in foro conſcientiæ tantùm; & omnes exceptiones, quas poſtea ibi ſubnectit, vt terminos regulæ non egrediantur, ſunt intelligendæ retentis eiſdem terminis, nempè quoad peccatum, & in animæ iudicio. Dec. itidem, qui allegatur in conſ. 91. de hac re non loquitur, ſed in cunſ. 3. manifeſtè agit de foro conſcientiæ, de quo erat cunſultus, vt habetur ibi in princ. An Bernardinus ſalua conſciẽtia, &c. & ibidem propè finem in concl. ibi: Sylu. Bert. habet examinaturem cunſcientiam: cæteri, verò, qui allegantur Theologi, ſunt, de foro conſcientiæ, quæ propria eorum eſt meſſis, expreſsè loquentes. Et quatenus de

11 vtroque foro loquerentur, nihil eſſent ponderis habituri aduerſus opinionem Canoniſtarum, quibus in hac materia magis ſtandum eſt, quàm Theologis: nam Canoniſtarum eſt interpretari ius diuinum in dubijs caſibus pertinentibus ad moralem philoſophiam, Ancbar. in celebri illa diſputatione incipiente Antiquis, & modernis temporibus, Alex. conſ. 1. n. 16. lib. 2. Dec. dicto conſ. 3. num. 4.

Præterea ſi Canoniſtæ, & Theologi in contrarium citati in foro contentioſo expreſſim loquerentur; eſſent intelligendi quando de praua intentione in eo foro per partis confeſſionem, aut aliàs legitimè conſtaret, iuxta doctrinam Hoſt. & Ant. de Butr. Anan. & Abb. de quibus ſupra n. 7. in d. c. Conſuluit. Et quatenus abſolutè ſentirent tales venditores etiam non aliter probata intentione corrupta, vſurarios cenſeri in foro contentioſo, nullius eſſent auctoritatis: quippe loquerentur cõtra textus expreſſos in d. c. Conſuluit, & in hac Decretali, & receptam Doctorum ſententiam, de qua teſtatur Berous ſup. in hac rubrica nu. 34. qui d. c. Conſuluit in propoſito textum clarum, & ad litteram appellat.

12 Verùm tametſi ex ſupradictis aperta, & euidens ſit latæ ſententiæ iniuſtitia; breuiter tamen attingendum an idem N. eo contractu peccauerit, & vſurarius ſaltem in foro conſcientiæ cenſendus ſit; nam ſi non erit cenſendus vſurarius in foro conſcientiæ etiam iuxta opinionem Doctorum, qui de foro conſcientiæ loquuntur; longè minus iudicandus erit talis in foro fori: & quidem ſecundum ea, quæ proponuntur dicendum eſt ipſum etiam in foro conſcientiæ non eſſe vſurarium.

Primò enim excuſatur in foro animæ vendens rem cariùs ſolutione dilata, quando erat probabile dubium, an res pluris, minoriſue ſolutionis tẽpore eſſet valitura, vt eſt caſus expreſſus in hoc cap. ſecundum Io. And. & omnes in ſum. text. & in cap. Nauiganti, in 3. caſu infra eod. tunc enim, vt ait gloſ. hic in ver. Veriſimiliter, tam emptor, quàm venditor æqualiter incommodum ex tali dilatione expectant, & concordant Doctores hic, & in d. c. Nauiganti, Io. de Capiſtr. in d. tract. n. 46 de communi, Io. Lupus ad idem c. Nauiganti, §. 5. nu. 19. 20. & 21. quæ qualitas in caſu noſtro plenè cõcurrit, quia nedum venditionis tempore erat probabile dubium, an frumentum venditum plus, minuſue ſolutionis tempore eſſet valiturum, ſed etiã erat veriſimile, & ferè certitudini proximum fore vt pretium in dies valdè augeretur, vt ratio illius temporis ſuadebat, & re ipſa euenit. Igitur in foro animæ vſuram non commiſit, cùm hæc ſola qualitas ſufficiat, ad excuſationem talis venditoris, vt ſentit Caiet. in ſumm. in loco ſupracitato, verſ. Et ſimiliter. Quod ſi cum dicta qualitate ad excuſationem concurrere debeat etiam alia, vt venditor non eſſet aliàs frumentum contractus tempore venditurus, vt habetur in d. cap. Nauiganti, in fin. & receptior eſt Doctorum ſententia, teſte Io. Lupo in loco ſupra cit. n. 22. & dictum eſt ſupra in ſumm. text. planè & hæc qualitas abundè concurrit, quia N. eius qualitatibus inſpectis niſi tale pretium ſuiſſet conſequutus, venditionem diſtuliſſet in tempus, quo frumentum cariori pretio potuiſſet diſtrahere quemadmodnm boni patresfamilias conſueuerunt.

Secundò excuſatur N. in foro conſcientiæ, ſi inopiam, ant malitiam debitoris fortaſsè proſpiciens, ideo carius frumentum vendidit, quia verebatur ne in pecunia exigenda laborem, impenſam, difficultatemue ſubiret, Io. à Capiſtr. in loco ſupra cit. Ripa d. reſp. 116. n. 4.

Demum alijs omiſſis excuſatur, ſi propterea vendidit maiori pretio dilata ſolutione, quam præſenti pecunia fuiſſet venditurus, ratione damni, quod paſſurus, vel lucri, quod amiſſurus ſuiſſet ob dilatam pretij ſolutionẽ: huius enim intereſſe ratio babetur in mercatore negociari ſolito, Io. à Capiſtr. d. loco, & poſt Anan. Salic. Dec. & alios tradit Io. Lupus d. §. 5. n. 20.

13 Vlterius QVAERO An cenſualis contractus ad tempus limitatum ſit de iure licitus.

In terminis iuris communis videtur licitus, quia continet in ſe verã venditionem excludentem mutuum, & adeſt pretium certum, & certa etiam merx, quæ eſt ius exigendi annuam præſtationem per tot annos: & cùm venditor non teneatur, nec cogi poſſit ſortem ipſam reddere, procul abeſt hic contractus à mutuo, & ab vſuræ vitio: id enim, quod venditor pluribus ſolutionibus determinato tempore ſeparatim factis teneatur reſtituere

ſortem

Digitized by Google

ſortem, procedit ex eo, quod in hoc contractu certo pretio emitur ius limitatum percipiendi annuam præſtationem per tot annos, & non vltra, & ita tenet Innoc. hic n.2. quem ad verbum refert, & ſequitur Io. Andr. eod. num. & concordant Hoſt. n.7. in ver. Vſurarum, Cardin. in 3. q. Abb. n.7. dicens ita tenere Innoc. Hoſt. & communiter omnes Doctores ſequentes, Io. de Anan. n.21. verſ. In ſecundo caſu, plenè Ancbar. conſ. 30. incipien. Dubitari ſolet, Conrad. de contract. qu. 80. Io. de Medin. de reb. per vſur. acquiſ. q.13. Sotus de iuſt. & iur. lib. 6. q.5. art. 2. col. 2. verſ. Pari iure, Nauar. de vſur. nu. 71. Couar. qui alios citat lib. 3. variar. reſol. c.7. n.4. & ratio eſt euidens, quia ſi poſſum emere cenſum perpetuò duraturum, quod eſt indubitatum, nulla ſubeſt ratio, quare non poſſim emere ad certũ tempus, vt per Ancbar. d. conſ. 30. & trad. omnes ſupracitati. Nec placet differentia, quod in perpetuò conſiſtat contractus emptionis, ex quo merx eſt perpetuò remanſura penes emptorem, quod ſecus eſt in cenſu temporali, in quo res reuertitur ad venditorem, vt per Io. de Anan. d. n.21. quia etiam in temporali res non reuertitur ad vẽditorem, ex quo dictum ius percipiendi limitatũ ad certos annos, elapſis dictis annis finitur, &
14 ceſſat. Et hæc procedunt non ſolùm in venditione cenſus antiquitus conſtituti, ad quem ſe reſtringit Innoc. & Io. Andr. ſed etiam ſi agatur de cenſu, qui eodem tempore contractus conſtituitur, cùm etiam ille habeat eamdem rationem mercis, vt voluit Card. vbi ſupra, Conrad. d. q.80. concluſ. 3. qui reprobant diſtinctionem Innocent. quam etiam reprobat Sotus de iuſt. & iur. lib. 6. q.5. art. 1. in 1. concl. in fin. & in 2. concl. & eſt communis opinio.

15 Et eiuſmodi contractus abſque dubio eſt validus, & nullam habet fraudis ſuſpicionem, vbi ex particularibus ſolutionibus toto tempore cenſus nihil recipitur vltra pretium datum: quod ſi per particulares ſolutiones emptor ſit aliquid recepturus vltra pretium conuentum, nihilominus validum eſſe de rigore cenſuerunt Innoc. Hoſt. & Io. Andr. & ſequentes ſupracitati, quia hæc lucri certitudo, quæ reprobatur in mutuo, admittitur in contractu emptionis, in quo poteſt quis ſucceſſiuè ex re empta plus percipere, quàm ſit pretium numeratum pro dicta re empta, maximè conſideratis oneribus, quibus emptor ſe ſupponit: & hãc opinionem tenent Conrad. d. qu. 80. concl. 2. & 4. Nauar. d. n.71. & Couar. d. cap. 7. ſub nu. 4. & aliàs huiuſmodi contractus nunquam reciperetur tamquam inutilis, & fruſtratorius, vt dicit Io. Lap. in tract. de contract. cap. 55. verſ. His ſuppoſitis, lib. 1.

16 Omnes tamen præallegati Doctores dicunt ab eo tamquam mutuo proximo, & præſeferente ſpeciem mali eſſe abſtinendum: ita in ſpecie Innoc. hic ad fin. dicens conſulendum eſſe omnibus fidelibus, vt ab huiuſmodi contractu abſtineant, Io. Andr. n.2. verſ. Sed certè conſulendum eſt, Card. in 3. quæſt. verſ. Hanc dicit Innoc. & Anchar. n.4. in fin. verſ. Conſuluit tamen Innocentius, & Conrad. dicta q.80. concl. 4. in fin. qui dicit conſulendũ eſſe Magiſtratibus, vt illum prohibeant, Sot. d. q.5. ar. 3 in fin. qui etiam dicit ſe non audere approbare hunc cõtractum abſq; formidine, vt poſſint huiuſmodi pecuniarij cenſus certi temporis emi, niſi tanto prorſus pretio, quanta eſt omnium penſionũ ſumma, Couar. d. c.7. n.4. qui dicit conſulendũ eſſe, vt Chriſtiani ab eo abſtineant, & vtile eſſe illum à Republica relegare, & reijcere, Medin. d. q.13. qui etſi dicat de rigore ſcholaſtico poſſe defendi opinionem Conradi, vt poſſit emi minori pretio, vbi adeſt conſuetudo communiter approbata, ipſe tamen tenet contrariam opinionem vti tutiorem, vt non poſſit emi minori pretio ex quo cõtractus habet ſpeciem mali, & magnam ſimilitudinem cũ vſurario, & ſequi poſſunt ex eo multa inconuenientia, quæ ex vero contractu vſurario euenire ſolent.

17 Et hoc nullam habet difficultatem vbi adeſt exceſſus in proportione debiti pretij, quia alias redderetur iniquus, vt fatentur Innoc. hic nu. 2. Hoſt. n.7. in ver. Vſurarum, & Io. Andr. n.2. nam poſteaquam dixerunt, ſi quis pro certa pecuniæ quantitate emeret aliquem reditum grani, vel vini; vel alium conſimilem perpetuò, vel ad certum tempus, vel ad tempus vitæ alicuius, huiuſmodi contractum eſſe licitum: immediatè hoc limitant, dũmodo reditus annuus communi æſtimatione non excedat annuatim reditum, quem de tanta pecunia in terra empta potuiſſet habere; ſi verò excedat communiter, eſt illicitus, arg. cap. Conſuluit, infra eod. idem dicunt Conr. d. q.80. concl. 2. & 4. Nauar. d. n.71. Couar. d. c.7. n.4. qui dant exemplũ in cenſu decem vendito pro ſcutis nonaginta ad decem annos, & ad ſummum pro quindecim annis: & omnes concludunt pretium debere eſſe iuſtum arbitrio boni viri, quem credo non eſſe arbitraturum pretium iuſtum in cenſu nouem ſcutorum vẽdito pro centum ſcutis ad 25. annos, quo tempore facta ſupputatione emptor habiturus eſt longè vltra dimidiam eius, quod dedit, maximè conſiderato modo huius contractus, quo emitur virtualiter annuus cenſus ad rationem quinque pro centenario, cum hoc vt venditor teneatur omni anno reſtituere vigeſimamquintam partem capitalis, videlicet quatuor, quæ iuncta cum dictis quinque faciunt nouem, adeout non facta redemptione puta ante duodecim annos, non obſtante, quod emptor iam recuperauit duodecim vigeſimas quintas ſui capitalis, adhuc pro reliqua dimidia capitalis exigit quinque ad rationem 18. pro centenario, & ſi non redimatur, niſi in 24. anno pro ſcutis quatuor capitalis, quæ remanent inexacta, exiget nouem pro fructibus, quod eſt ab omni ratione alienum, maximè erga pauperes, qui non poſſunt ſe redimere, & in 12. anno ſoluent ad rationem 19. pro centenario in 18. anno ad rationem 100. pro centum, & in 24 anno ad rationem 200. pro centum, quod repugnat bono vniuerſali, & maximè pauperũ, pro quibus edi dicitur huiuſmodi Conſtitutio. Hæc de iure communi; ſed ho-
18 die præſcripta eſt forma nouiſſima creandi cenſus in Bulla 79. Pij V. cui quidem Bullæ proculdubio ſupponitur cenſus pecuniarius certi, & indeterminati temporis, vt per Nauar. in tract. de Vſuris, in gloſ. 18. ſup. d. Bulla.

19 Cæterum etſi dubitari non poſſit emptiones cenſualium redituum ſi iuxta formam ibi præſcriptam celebrentur licitas eſſe, quia tamen nõnihil ſuſpectæ omni tempore viſę ſunt, ab ijs abſtinendum eſſe cautè cenſuerunt poſt Innoc. & alios ſupracitatos nu. 16. Tiraq. de Retract. §. 1. gloſ. 6. n.16. & Io. Bapt. Lup. in l. 2. C. de pact. int. empt. & vendit. §. 2. n.62. & veluti odioſas reſtringendas eſſe dixerunt Tiraq. vbi ſup. & Couar. var. reſol. lib. 3.

Oo 3 c.7.

c.7 n.7. Itaque tum veteres Pontifices Martinus,
& Calixtus, tum Pius V. certis cancellis, & condi-
tionibus huiuſmodi contractus induiſerunt, quia
cum viderent genus hoc contractuum ad inſtar
clypei redactum eſſe pro ſubterfugiendis vſuris,
videntur voluiſſe potius animarum ſaluti conſule-
re, & corruptelæ occurrere, quàm has cenſuum
venditiones, & emptiones vti conducibiles appro-
20 bare. Et quod attinet ad Conſtitutionem Nico-
lai V. qua licentiam concedit eiuſmodi contra-
ctus in Regno Siciliæ celebrandi, pro diſpenſatio-
ne illam fuiſſe editam ſatis liquet ex eius inſpectio-
ne, quia eū eſſet frequentiori vſu recepta, & poſtea
populi illa pro lege vterentur, Pius V. ſalubri ſua
Conſtitutione tam graui morbo ſubuenire tenta-
uit, & quò plures conditiones adiecit, vt ab vſura-
rum prauitate cautum ſit, eo plus ſuſpicionis in-
eſſe his contractibus indicauit, dum ad diluendas
præſumptiones vſurarum præfixit certos limites
cenſuum emptionibus, & venditionibus. Ad hæc
animaduerſione dignum videtur, quod Conſtitu-
tiones Pontificum ſuper cenſibus locales omnes
fuerunt, cum ſupponeretur iam in illis locis vige-
re huiuſmodi contractus. Pius V. verò anguſtiùs
coercere voluit licentiam, quam contrahentes vi-
gore dictarum Conſtitutionum ſibi vſurpauerunt,
vt vix ſine labe, aut ſaltem ſcrupulo huiuſmodi
21 contractus celebrari poſſe videantur; quia tamen
libet credere, his omnibus accuratiùs conſidera-
tis Concilium prouinciale vt fœneratitijs contra-
ctibus materia ſubtrahere ſimilem facultatem in
Prouincia Mediolani indulgendam cenſuiſſe; An
conſuetudo hæc introduci debeat, vbi hactenus
cenſuum contractus in vſu non fuerunt, iudicium
erit Sanctiſſimi.

22 Et quatenus cenſibus aperiatur aditus, non vi-
detur certum pretium generaliter ſtatui poſſe, aut
debere, quo huiuſmodi reditus annui emi de-
beant: nam rerum pretia non ſolùm pro diuerſi-
tate locorum, ſed & temporum variantur: item
pro copia, & penuria ementium, aut vendentium,
itemque mercium, vel pecuniæ numeratæ, l. Pretia
rerum, §. fin. cum ibi notat. ff. ad l. Fal. Cum igitur
23 rerum æſtimatio, quæ pretium eſt, l. In ſumma, §.
Frumentum, ff. de condict. indeb. vt ſit iuſta, com-
menſurari debet valori rei ſecundum tempus præ-
ſens, in quo res ipſa venditur, ac traditur, ex Sot.
de iuſ. & iu l. 6. quæſt. 4. artic. 1. ſequitur vt per le-
gem, aut edictum aliquod generale propoſita ta-
xatio fieri non poſſit.

24 Non etiam videtur expedire, vt decernatur ne
annales cenſus certam ſummam excedant iuxta
Conſtitutionem Niculai V. nam, vt docuit expe-
rientia, ſi oſtendatur ſumma, quam excedere non
liceat, cedet hoc in præiudicium venditorum pe-
cunijs indigentium: ſemper enim ſuadebūt emp-
tores vendentibus, vt ſint contenti dicto pretio,
quod vſu venit poſt Bullam Nicolai V. ſecundum
quam cenſus ad rationem decem pro quolibet
centenario venduntur, quia pretium per eum ſic
taxatum fuerat: quam ob cauſam Nauar. in ma-
25 nual. c. 23. nu. 77. huiuſmodi taxationem videtur
improbare, & Io. Bapt. Lup. in d. l. 2. C. de pact. in
emp. & vend. §. 2. n. 71. dicit ſecundū communem
opinionem Doctorum illicitam eſſe emptionem
cenſus, quando illius reditus, & penſio incerta
ſit.

26 Similiter non videtur ſufficere, vt habeatur ra-
tio fructuum, qui communiter perciperentur ex
prædijs ſi illa emerentur ſecundum temporis qua-
litatem: ius enim exigendi penſionem, aut redi-
ditus annuos cum conditionibus, & oneribus an-
nexis minoris valent, quàm ipſi fructus, qui libe-
rè ex prædijs percipiuntur. Etenim emptores
27 cenſuum ſubijciuntur multis periculis ſine ſpe
lucri, quod emptores fructuum ſperare poſſint.
Præterea certum eſt onera, & pactum de redi-
mendo, quo cenſuum emptores tenentur, mi-
nuere pretium rei. Tiraq. in præfatione de retract.
conuent. num. 20. poſt Abb. in cap. Ad noſtram,
de emptione, & vendition. non enim eſt dubium
quin pacta, & onera appoſita in venditione fa-
ciant partem pretij, vt per Tiraq. ibi nu. 22. quan-
28 tum autem debeat minui pretium cenſualium
redituum penſatis conditionibus, & oneribus il-
lis annexis, vel relinquendum eſt, vt ipſi inter ſe
contrahentes diſpiciant, & conueniant, prout
conueniunt quando emitur prædium cum pacto
de retrouendendo, aut cum alijs oneribus, ad
trad. in dicta l. & in cap. Ad noſtram. Vel poteſt
Synodus prouincialis decernere quanti minoris
licitè emi poſſint huiuſmodi annales cenſus, quam
emerentur fructus, qui communiter perciperen-
tur ex prædijs ſi illa empta forent, v. g. quia talia
onera non poſſunt minui vltra tertiam, vel quar-
tam partem iuſti pretij ipſorum fructuum, iuxta
id, quod factum fuiſſe in Synodo Florentina re-
fert Lup. vbi ſup. n. 79.

29 Porrò celebrato huiuſmodi contractu cenſus
ſecundum terminos legitimæ obligationis, nihil
prohibet, quin accedant quæcumque obligatio-
nes Camerales, fideiuſſiones, & generales bono-
rum hypothecæ, quibus contrahentes efficaciùs
aſtringantur, ad obſeruationem eorum, quæ in
principali obligatione continentur tam ratione
euictionis prædij, ſuper quo cenſus conſtitutus eſt,
quàm etiam quoad ſolutionem annui cenſus. Si-
quidem hæ cautiones ſequuntur naturam princi-
palis contractus: & quatenus reſpiciunt exequu-
tionem contractus cenſualis, non immutant eius
formam; & conſentaneum legibus eſt, vt caueat
ſibi contrahens, ne eludatur: imò, vt ille ait, con-
trahentem ſi centum vincire catenis ſtudeas, ef-
fugiet tamen.

Quod verò Pius V. prohibuit pacta omnia con-
tinentia moroſum cenſuum debitorem in aliquā
pœnam cadere, non eo pertinet, vt moroſus non
poſſit ſe ſubijcere cenſuris, & obligari in forma
Cameræ, quia prohibetur pœna temporalis ad
obuiandum fraudibus vſurarum, per quam prohi-
betur emptori aliquod pretium exigere vltra cre-
ditum ſuum.

30 Cæterum vt res cenſualis reddat tantùm, quan-
tum eſt cenſus, non ſufficit, vt valor rei cenſualis
æquet, aut ſuperet ſummam pecuniarum quibus
cenſus emitur; nam in contractibus cenſualibus
non emitur res, ſed ius petendi penſionem: valor
autem eiuſdem iuris non eſt maior, quàm ipſa pē-
ſio, Sot. de inſt. & iur. lib. 6. q. 5. art. 8. verſ. Reſtat;
31 Vnde vt talis penſio loco fructuum ſubrogetur,
cùm cenſus non poſſit conſtitui niſi ſuper re fructi-
fera de ſui natura ex Bulla Pij V. neceſſe eſt, vt nō
poſſit excedere valorem redituum, qui annuatim
ex re percipiuntur; & quatenus, deſtitueretur
fundamento reali, & vſura committeretur.

32 Cumq; re pro parte perempta, vel infructifera

red-

Digitized by Google

reddita, pro parte etiam cenſus perimatur, ex Bul. Pij V. manifeſtum eſt cenſum debere cum fructibus rei commenſurari.

33 Conſideratio autem propoſita fortè locum habitura eſſet ſi ageretur de introducendo cenſu, quem vocant reſeruatiuum, id eſt cùm quis rem ſuam alteri tradit, reſeruato ſibi iure quotannis percipiendi partem quampiam, ſeu penſionem ex illa re: de quo in l. vlt. C. de re permut. & per gloſ. penult. in cap. Conſtitutus, de Relig. domib. de hoc enim ſentiunt Doctores tenẽtes in dubio præſumi contractum emphyteuticum potius, quàm cenſualem, quia ille minus præiudicialis eſt Eccleſiæ. Eadem verò conſideratio accommodari non poteſt ad cenſum, de quo inducendo agitur, qui conſignatiuus appellatur, vt dum quis retentis ſuis bonis, eorumque vſu conſignat alteri certã penſionem, quam obligatur ſoluere ſingulis menſibus, aut annis, ex Sot. de iuſt. & iur. lib. 6. qu. 5. art. 1.

34 Hic cenſualis contractus, de quo loquitur Conſtitutio Pij V. adeo diſtat à contractu emphyteutico, vt nihil ferè commune cum eo habeat, vt notat gloſ. penult. Card. Anchar. Abb. & alij communiter in d. cap. Conſtitutus, de Relig. domib. nam is, qui rem ſuam in emphyteuſim concedit, transfert in accipientem dominium vtile, & ſibi directum retinet. Qui rem ſuam ſupponit cenſui, retinet ſuæ rei dominium, & vſum; vendit autem ſolum ius percipiendi penſionem ſiue in fructibus, ſiue in pecunia, vel re aliqua vtili, vt vult gloſ. prę-alleg. & Bald. conſ. 379. incipien. Sequitur, nu. 7. verſ. Quæro quod ius reſultat, lib. 1. Emphyteuta vendens non ſine conſenſu domini incidit in commiſſum, l. 2. C. de iu. emphy. Cenſuarius rem cenſui ſuppoſitam liberè poteſt vendere emphyteuta habet in re dominium vtile, at qui emit cenſum habet tantùm hypothecam in re cenſui ſuppoſita. Emphyteuta ob non ſolutionem canonis incurrit pœnam caducitatis, cap. Potuit, de locat. Cenſuarius moroſus numquam amittit rem cenſuariam, vt eſt text. in d. cap. Conſtitutus, & ibi præcitata gloſ. penult. & communiter DD. In emphyteuſi re pro parte perempta non minuitur, canon. l. 1. C. de iu. emph. In hoc cenſu re pro parte perempta, vel in fructifera reddita perimitur etiam pars cenſus. Aliam differentiam ponit Euerardus in ſua Centuria legali in loco ab emphyteuſi ad cenſum num. 4.

Sicut igitur fieri non poteſt, vt cenſualis hic cõtractus regatur clauſula contractus emphyteutici, ita verendum non eſt, ne fiat præiudicium Eccleſiæ reſpectu penſionum, quas iure emphyteutico exigere intelliguntur ſi de nouo cenſus hic conſignatiuus inducatur.

De Vſuris.

Cap. Conſuluit.

S V M M A R I V M.

1 *MVtuans ea mente vt plus ſorte percipiat, tenetur in iudicio animarum, & n. 3.*

2 *Vendens rem pluris, quàm valeat ob dilatam pretij ſolutionem, cenſetur quaſi vſurarius in foro animæ, & ad reſtitutionem tenetur, & n. 8.*

Fallit ſi duo copulatiuè concurrant, n. 9.

Et quid in foro iudiciali n. 10.

3 *Vſurarius mentalis tenetur in foro conſcientiæ ad reſtitutionem eius, quod vltra ſortem accepit.*

4 *Quod verum eſt ſi habuit intentionem ad lucrum principaliter. Secus, ſi ſecundariò.*

5 *Vſura non eſt ſecundariò aliquid ſperare ex mutuo.*

Niſi ſpes iſta deducatur in pactum, n. 7.

7 *Debitor eſt mutuanti naturaliter obligatus ad antidora.*

1 CONSVLVIT. Mutuans ea mente,
vt plus ſorte percipiat; non dans parabo-
lam iuramenti niſi aliquid inde recipiat;
vendens rem plus debito, quia ſolutionẽ
2 pretij differt, tenetur ex his in iudicio animarum.
Hoc dicit; Ioan. Andr. Butr. & Anchar. & in ſub-
ſtantia concordant, Cardinal. Abb. & Io. de Anan.
& ſunt duæ partes; in prima ponitur conſultatio
tria dubia continens: ad quæ ſimul in ſecunda re-
ſpondet, ibi, *Verum quia*. Et quid ſit dare para-
bolam iuramenti declarat hic Bernard. in figura-
tione caſus in 2. quæſt. cum quo tranſeunt com-
muniter Doctores.
3 Nota primo ex ſolutione primi dubij, vſurarium
mentalem teneri in foro conſcientiæ ad reſtitu-
tionem eius, quod vltra ſortem accepit: & quam-
uis nonnulli opinentur talem cenſeri quidem vſu-
rarium, ſed nihilominus ad reſtitutionem non te-
neri, quaſi non noceat vſura mentalis, ſicut non
nocet mentalis ſimonia quantum ad reſtitutionẽ
ſic receptorum, vt cap. final. ſupra de ſimonia; ta-
men quod primò dixi eſt tutius, ſecundum Inno-
centium hic ad finem: imò veriſſimum, & aliud
falſiſſimum, & formaliter inquit Hoſtien. num. 3.
in ver. Pro intentione, Io. Andr. num. 4. poſt Ray-
mund. quem citat in Summa huius titul. verſ. Sed
numquid voluntas, Butr. num. 4 verſ. Quæro vlte-
rius, & Abb. n. 5. dicens hic eſſe caſum apertum
pro opinione Innocentij, & Hoſtienſis, quam ſe-
quuntur communiter Doctores, quod adeptus lu-
crum ex mutuo, intentionem tamen deprauatam,
tenetur reſtituere in foro animæ, nec ſufficit age-
re ſolam pœnitentiam, licèt aliud ſit in ſimonia
mentali, vt in d. cap final. de ſimon. vbi etiam
notatur ratio diuerſitatis.
4 Cæterum hoc verum eſt ſi principaliter habuit
intentionem lucrandi aliquid ex mutuo; tunc
enim omni etiam pactione ceſſante vſuram com-
mittit, & in iudicio animæ reſtitutioni eſt obno-
5 xius, vt hic eſt expreſſum. Secus verò ſi habue-
rit huiuſmodi intentionem ſecundariò, vt hic fir-
mat gloſ. 2. Innoc. in princ. dicens: [Si creditor
principaliter intentionem habet ad lucrum, vſura
eſt, vel malum lucrum; aliàs ſi ſecundario aliquid
ſperat,] ſecus Hoſtien. num. 2. qui ſimiliter ait:
[Secundario aliquid ſperare omnino eſt repro-
bandum, nam ſi tibi ſeruio, ſperare poſſum, quod
& tu mihi ſeruias, vel me remuneres] argum. cap.
Quid proderit, 61. diſt. cap. Si officia, 59. diſtin. nec
etiam recipere ex tali ſpe vſurarium, vel quaſi cẽ-
6 ſebitur, argum. cap. Quam pio, 1. qu. 2. quinimo
ſecundum gloſ. Innoc. & Hoſtien. debitor eſt mu-
tuanti naturaliter obligatus ad antidora, l. Sed etſi
lege, §. Conſuluit, ff. de petit. hæred. cap. Cum in
officijs, ſupra de teſtam. & in his concordat hic Io.
Andr.

7 Andr. num 4. verſ. Et quod dicitur vſuram, Cardin. in 2. oppoſit. adijciens tamen cum gloſ. quod ſi ſpes iſta ſecundaria deduceretur in pactum, vſura committeretur, Butr. num. 4. ad fin. verſ. Et quod dicitur vſurarium, & Anchar. num. 5. verſ. Poſſet eſſe verum quando ſecundariò, & idem Hoſtien. in ſumma huius tit. poſt princ. & pleniùs Io. Andr. in reg. Peccatum, in primo articulo quæſtionis, de reg. iur. lib. 6. Verumtamen vt feriò ſubdit Hoſt. hic num. 3. Quamuis talis poſſit hominem fallere, & iudicem humanum; non tamen illum, cui omnia nuda ſunt, & aperta, quia Deus eſt cognitor ſecretorum, cap. Erubeſcant, 32. diſt. cap. Conſuluiſti, 2. q. 4. cap. Nouit, ſupra de iudic. cap. Tuam, nos, in fine, de ſimon. quem non latet peccati qualitas, nec peccantis affectus, cap. Deus, 24. qu. 1. gloſ. vlt. in cap. In Ciuitate, ſupra eodem.

8 Secundò nota ibi, *Prolixioris temporis dilatio*, eum qui vendit rem pluris quàm valeat ob dilatam pretij ſolutionem, cenſeri quaſi vſurarium in foro animæ, & ad reſtitutionē teneri: & eſt communis opinio, vt cōſtat ex dictis in præcedenti notab. Fallit tamen ſi duo copulatiuè concurrant. Primum eſt, vt dubium ſit, an res tempore ſolutionis plus, minuſue valitura eſſet. Secundum, vt tempore contractus eam rem non eſſet venditurus, vt eſt textus in cap. Nauiganti, in vlt. caſu infra eod. & in cap. In Ciuitate, ſupra eodem, ſecundum Lecturam Cardinal. quam dicunt ibi eſſe communem, Abbas, & Ioan. de Anan. in princ. & magis communem Io. Lupus in repetition. d. cap.
10 Nauiganti, §. 5. num. 22. & hic notat Henric. Boich. in princ. An autem vendens cariori pretio ob dilatam ſolutionem poſſit in foro contentioſo tamquam vſurarius damnari, & quibus ex cauſis excuſetur in foro animæ ab vſuraria prauitate, dic vt plenè ſcripſi in prædicta Decretali in Ciuitate, ſupra eodem à num. 2. vſque in finem.

De Vſuris.

Cap. Nauiganti.

S V M M A R I V M.

1 *Mutuans pecuniam nauiganti, ſi recipiat aliquid vltra ſortem, vſurarius cenſetur, etiā ſi periculum in ſe ſuſcipiat, & n. 4.*
Quid de iure ciuili, n. 5.
Et quid de iure canonico, n. 8.
Quid in foro iudiciali, n. 21.
Et quid in foro animæ, n. 24. & 57.
2 *Vſurarius non eſt emens rem minus iuſto pretio, ſi tunc veriſimiliter dubitetur, an tempore traditionis plus, vel minus ſit valitura, & n. 30.*
3 *Vendens rem plus quam valeat ex eo quod differt ſolutionem pretij, excuſatur ab vſura ratione dubij, ſi tunc non erat aliàs venditurus, & num 34.*
5 *Nauticum fœnus de iure ciuili, etiam vſq; ad vſuram centeſimam permittebatur.*
6 *Vſura centeſima quæ ſit.*
7 *Pecunia traiectitia quæ dicatur.*
8 *Vſura nautica de iure canonico reprobatur ſecundum Canoniſtas.*
Contrarium ſecundum Theologos, n. 12.
Diſtinguitur, n. 21.
9 *Ius canonicum in materia peccatum concernente in totum derogat iuri ciuili.*
10 *Periculum rei mutuatæ quod in ſe ſuſcipit creditor, cur eum non excuſet ab vſura ſi aliquid vltra ſortem recipiat, & n. ſeq.*
11 *Dominium rei mutuatæ conſumptione amittitur, & fit alterius.*
13 *Intellectus varij Theologorum ad hoc cap. & n. 55. vſque ad n. 59.*
14 Aliquid, *dictio, verificatur in qualibet minima re.*
15 *Vſura committitur ſi aliquid quantumcumque modicum vltra ſortem accipiatur.*
16 Nihil, *dictio, quamcumque quantitatem excludit.*
17 *Nauigare dicitur qui vxorem duxit, & cur.*
18 *Vſura eſt aliquid vltra ſortem accipere ratione mutui tantùm, vel ratione mutui, & periculi ſimili, ſed non ratione periculi tantùm ſecundum Theologos.*
19 *Et ratione mutui tantùm intelligitur quando creditor vult omninò in ſe ſuſcipere ſortis periculum aliàs non mutuaturus.*
20 *Idem ſi non exprimat an lucrum recipiat propter mutuum, vel propter periculum.*
22 *Simoniaca eſt electio, licèt electores dicant ſe non fuiſſe motos propter pecuniam ſibi datā, vel promiſſam, quia aliàs electuri erant.*
23 *Vſurarius aniudicetur qui priùs liberè mutuat, & poſtea ſub certa mercede periculum in ſe ſuſcipit.*
Correſpectiuitas præſumitur ex proximitate temporis, ibidem.
24 *Vſura ſola voluntate committitur.*
25 *Vſura non eſt, ſed locatio operarum ſi nauigans recipiat pecuniam vltra mare vehendam ſub certa mercede.*
26 *Pecuniæ nullus eſt vſus.*
27 *Locator cur iuſtè ſalarium recipit, non autem mutuans.*
28 *Socius ponens pecuniam licitè poteſt habere partem lucri, dummodo pecuniam periculo exponat.*
29 *Societas eſt quædam fraternitas.*
30 *Vſurarius eſt, qui nunc emit rem minus quàm valeat ob eam cauſam, quia rei traditio differtur, & nunc ſoluit pretium.*
31 *Niſi dubium ſit an tempore traditionis plus, minuſuè ſit valitura.*
Et in æſtimatione valoris conſiderari debet quod communiter ſolet contingere.
33 *Dubia in foro iudiciali ſunt interpretanda in meliorem partem; ſed in foro animæ in deteriorem.*
34 *Vendens rem cariùs, quàm valeat ob dilatam pretij ſolutionem, vt excuſetur ab vſura, quæ debeant concurrere.*
35 *Vſurarius mentalis eſt qui cariùs vendit credita, quàm numerata pecunia, & n. 45.*
36 *Societas inita ab officiali Romanæ Curiæ ſuper officio vltra valorem grauato, contemplatione tamen alterius perſonæ recognoſcentis bonam fidem, & ſeruantis eum indemnem, an ſui natura ſit illicita, & vſuraria, & n. ſeqq. vſque in fin.*
37 *Societas contrahi non poteſt ſuper re non exiſtenti.*
Societas officij ſine officio ſuper ſolo periculo vitæ conſtitui non poteſt, ibidem.
Declaratur, n. 73.

So-

38 *Societas requirit ſubiectum communicatiuum lucri, & damni.*

Vſurarium putatur ex re infructifera lucrum ſperare. ibidem.

Declaratur, n.74.

39 *Vſura non cadit niſi vbi mutuum verum, vel fictũ intercedit.*

40 *Vſura eſt lucrum ex mutuo, vel quaſi mutuo.*

41 *Contractus præſumitur qualis in ſui figura apparet.*

42 *Vſura ex mutuo vero quando dicatur.*

43 *Mutuatarius ex ratione mutui veri, vel palliati ſubit omne periculum rei mutuatæ, & ſemper obligatur ad ſortis reſtitutionem.*

Cenſus vitalitius, in quo perpetuò pecunia fit recipientis, ſortitur naturam emptionis. ibid.

44 *In ſocietate officiorum pecunia non fit recipientis, ſed remanet ſoluentis ſub ſolo periculo in caſu mortis.*

45 *In mutuo palliato neceſſe eſt vt lucrum, quod ſperatur, proueniat ex interuſurio temporis.*

46 *Vſurarius cenſetur contractus, qui ex ſui forma vſurarius non eſt, ob deprauatam contrahentium intentionem.*

47 *Vſura palliata eſſe non poteſt vbi ceſſat deprauata intentio contrahentium.*

48 *Vſura mentalis committitur cùm quis ex mutuo lucrum ſperat: ſecus ſi ex alia iuſta cauſa.*

49 *In ſocietate ſuper officio vltra valorẽ grauato fructus non accipiuntur ratione mutui, ſed ratione periculi; quod ſui natura non eſt illicitum, & n ſeqq & n.71.*

50 *Periculum amiſſionis ſortis in ſocietate officiorum eſt pecunia æſtimabile ad rationem duodecim pro centenario.*

51 *Pretij iuſtitia deſumitur ex conſuetudine longiſſimi temporis cum ſuperiorum tolerantia.*

52 *Societatis contractus tunc iuſtus dicitur, cum inter ſocios lucri, & damni ſeruatur æqualitas.*

53 *Mortis euentus inter caſus fortuitos computatur.*

In ſocietatibus officiorum ceſſat ſuſpicio vſurarum propter incertitudinem vitæ. ibid.

54 *In ſocietate officiorum fructus iuſtè percipiuntur non ratione ſocietatis, ſed ratione periculi.*

55 *Vſura an ſit mutuare pecuniam ruſtico, vt iuſta mercede agros mutuantis colat, & n.57.*

58 *Vſurarium non eſt periculum in ſe ſuſcipere, & aliquid vltra ſortem recipere, niſi in contractu mutui.*

59 *Contractus mutui quoad vſurarum prauitatem multum differt à contractu denominato, & nu.62.*

60 *Contractus, in quo datur alicui pecunia cum pacto duplum reſtituendi ſi accipiens ducat vxorem, aut presbyter fiat, non eſt vſurarius.*

61 *Mutuans cum pacto vt nihil ſibi reſtituatur ſi mutuatarius intra certum tempus moriatur, ſi viuat, duplum reſtituat, an committat vſura, & n. ſeq.*

63 *Officialis poteſt inire ſocietatem ſuper fructibus ſibi debitis à recognoſcentibus bonam fidem.*

64 *Actus ſi non valet vt agitur, an valeat vt valere poteſt, & n.66, & ſeq.*

65 *Contractus non à nomine, ſed à conuentionibus, & circumſtantijs ſortiuntur naturam.*

66 *Actus in dubio cenſetur factus omni meliori modo.*

67 *Iuramentum facit vt actus etiam nullus defectu formæ valeat omni meliore modo quo poteſt.*

68 *Contractus in dubio neque iniuſtus, neque vſurarius eſt iudicandus.*

69 *Societas officij congruè appellari poteſt, etiamſi contracta fuerit ſuper officio vltra valorem grauato & n. ſeq*

70 *Nuptiæ vnde dictæ.*

71 *In ſocietate officiorum non deſeruiunt officia niſi pro colorando contractu, qui ſolum ſuſtinetur ratione periculi amiſſionis capitalis.*

72 *Societas contracta ſuper officio vltra valorem grauato extinguitur ſublato officio.*

75 *Bulla Pij IV. de ſocietatibus officij non contrahendis ſuper officio vltra valorem grauato continet ius poſitiuum, & n. ſeq vſque in fin.*

76 *Contractus natura hoc non patitur; ergo eſt contractus iniuſtus, erronea eſt conſequentia.*

77 *Contractus quando dicatur iure poſitiuo, vel naturali prohibitus.*

78 *Societates officiorum an contrahi poſſint ſuper officijs extra Romanam Curiam exiſtentibus.*

79 *Conſtitutio reuocata, vel illius ratio ad deciſionem cauſarum allegari non poteſt.*

80 *Societatem ignoranter contrahens ſuper officio grauato, præter ſortem poteſt etiam fructus recuperare.*

81 *Bona fides in his quæ ſunt iuris naturalis, poteſt excuſare à peccato, ſed non à reſtitutione.*

82 *Societates officiorum ex ſtylo Curiæ fiunt etiam ſuper officijs vltra valorem grauatis.*

Conſtitutionibus Apoſtolicis obijci non poteſt quod non ſint vſu receptæ; ſed benè obijci poteſt quod per contrarium vſum ſint abrogatæ.

1 NAVIGANTI. Gregoriana eſt, vt inquit Io. Andr. & ideo legalis, ſecundum Io. de Anan. & ipſa ſe ſummat, & diuidit. Breuius tamen ſic ſummari poteſt. Recipiens aliquid vltra ſortem, vſurarius cenſetur, licèt periculum in ſe ſuſcipiat: hoc dicit primò. Emens
2 rem minus iuſto pretio, non eſt vſurarius ſi tunc veriſimiliter dubitetur an tempore traditionis plus, vel minus ſit valitura: hoc ſecundò. Propter
3 dubium excuſatur is, qui ex eo quod differt ſolutionem pretij, vendit rem plus, quam valeat, ſi tunc non erat aliàs venditurus: hoc tertiò; & ita ſunt tria dicta. Secundum ibi, *Ille quoque*. Tertium ibi, *ratione huius dubij*.

4 Nota primò ibi, *pro eo quod ſuſcipit in ſe periculum*, textum expreſſum, qui non reperitur alibi. quod mutuans pecuniam nauiganti, vel eunti ad nundinas, ſi aliquid vltra ſortem recipiat, ab vſu-
5 ræ vitio non excuſatur ex eo, quod pecuniæ periculum in ſe ſuſcipiat: & per hoc ſigna differentiam inter ius ciuile, & ius canonicum: nam de iure ciuili permittebatur nauticum fœnus, vt C. de naut. fœn. per tot. ſtaut mutuanti periculo ſuo pecuniam vltra mare vehendam liceret recipere vſuram etiam centeſimam, vt l. Nihil, ff. eod. quæ ſcilicet in anno æquatur ſorti, vt per Hoſt. in cap. Quanto, n.5. ſupra eod. & in ſumma de vſur. § Ex quibus, verſ. Item in traiectitia, & verſ. ſeq. & di-
7 cebatur huiuſmodi pecunia traiectitia, eo quod trans mare periculo creditoris traijceretur, l.1. ff. de nautic. fœnor. & hic notant Hoſt. & Io. Andr. ambo n.1. & Calder. n.6. & erat hoc ſpeciale in vſura nautica, in qua erant & alia ſpecialia: nam

aliæ

aliæ vſuræ ſine ſtipulatione non debebantur: nau-
tica verò debebatur etiam ex pacto nudo, l. Peri-
culi, §.fin.ff.eod.tit. ſecundum Calder.hic.nu.7. &
Cardin.n.1.

8 Verũ de iure canonico vſura hæc nautica om-
ninò reprobatur, vt hic eſt textus clarus, quo ſub-
lata eſt iuris communis diſpoſitio, & correctus
totus titulus ff.& C.de nautic.fœnor. vt hic firmãt
Hoſt.n.1.2. & 3. Cardin. in princ. vbi ſic ſummat
textum, videlicet [Nauticum fœnus iure canoni-
co reprobatur] & fuſiùs n.1.in 1.oppoſit. Anchar.
in 2. notab.Io. de Anan.n.2.& Io. Crot. nu.8. in 3.
notab.tom.4. Repeten. ſol. 373. dicens: [Nota
quod per iſtum textum eſt correctus totus titu-
lus ff.& C.de naut.fœn.] Et quamuis contrarium
teneat Iacobus Butrigarius in l.1.C.de naut. fœn.
exemplo duorum, qui ludunt taxillis: nam cùm
ſubijciant ſe fortunæ periculo, ſi vnus vincatur ab
alio, lucrum licitè retinetur: & Io.Crot.dicat hanc
opinionem ſibi aliquando placuiſſe, eo quod cum
creditor ſuſcipiat in ſe periculum pecuniæ, & ali-
quid recipiat vltra ſortem, hoc non eſt contra ius
diuinum; ideoque ius ciuile ſeruabitur in terris
Imperij, iuxta gloſ.in c.2. de arbitr. lib.6. & Abb.
in cap.Dilecti, de re iudic. Attamen, vt idem Cro-
9 tus ſubdit, prior opinio eſt tenenda; quia hic tex-
tus prohibet talem contractum vti vſurarium; &
ita illum prohibet ratione peccati: in materia
autem concernente peccatum ius canonicum in
totum derogat iuri ciuili, & vbique locorum ſer-
uari debet, cap.fin.de præſcript.Bart. & DD. in
l. Priuilegia, C. de Sacroſ. Eccleſ. idem voluit Sa-
lycet.in Auth.Ad hæc, in 3.col.C.de Summ.Trinit.
dicens, legibus loquentibus de vſura nautica ho-
die non eſſe accommodandum aſſenſum, propter
id quod habetur in hoc cap. Nec obſtat dictum
Iacobi Butrigarij, quia non eſt verum per hunc
textum, vt inquit Io.de Anan. hic nu.3. poſt Petr.
de Anchar. cuius manuſcripta dicit ſe vidiſſe, &
atteſtatur ita communiter teneri: de communi
etiam teſtatur Nauar.in Manuali c.17.n.221.& ex
Theologis hoc tenet ſupplement.vt refert. Sylueſt.
10 in ver. Vſura, 1.n.35. Item non obſtat quod cùm
in mutuo dominium transferatur in debitorem;
ideoque ad ipſum ſpectet periculum rei mutuatę,
vt l.Incendium, C.Si cert.petat. creditor, qui peri-
culum in ſe ſuſcipit, videatur licitè poſſe aliquid
accipere quaſi in compenſationem ſuſcepti peri-
culi. Quoniam reſpondetur hunc nihilominus
vſurarium cenſeri, cùm recipiat aliquid vltra ſor-
tem; quod eſt contra naturam mutui, vt c.Conſu-
luit, & cap. Conqueſtus, ſupra eod. & ſiue pecuniæ
ſors ſit perempta, ſiue non, ſi emolumentum vltra
ſortem accipiat, vſura eſt, quia nihil ex mutuo
ſperare licet, l.14.q.3. per totam, ita ſoluit gloſ.1.
hic, quæ optimè loquitur ſecundum Anton. de
Butr.n.10. ſed aliter, & fortè melius prædictam
obiectionem diluit Hoſt. in ſumma hoc tit. §. In
aliquo caſu, verſ.Sed numquid pro traiectitia, vbi
hunc articulum latè proſequitur, & affirmat pe-
cuniam traiectitiam eſſe vſurariam, quamuis cre-
ditor periculum ſubeat; idque probari ratione na-
turali, quia aut recipiens iuuat ſe vſu pecuniæ, aut
11 non: ſi non iuuat ſe, iniquum eſt vt creditor ab eo
lucrum exigat, quod non habuit, ſi iuuat ſe: er-
go dominium non remanet penes creditorem;
quia conſumptione amittitur, & fit alterius, vt l.Si
alien, ff.de ſolut. vnde patet creditorem non debe-
re lucrum recipere à debitore, qui re propria vti-
tur, & cum ea lucratur: nam periculum, quod in
ſe ſuſcipit creditor, in nihilo ipſum releuat, ſed
potius oneratum relinquit: Imputet ergo ſibi ſi
periculum in ſe ſuſcepit; vt ibi latiùs per Hoſt.

12 Contrariam opinionem, videlicet nauticum
fœnus nullo iure improbari, amplectuntur com-
muniter Theologi, quia quod in hac ſpecie vltra
ſortem accipitur, non datur ratione mutui, nec
propter nudum intereſſe interuſurij temporis, ſed
propter iuſtiſſimam cauſam, id eſt propter pericu-
lum, quod in ſe ſuſcipit creditor contra naturam
mutui: ita S.Thom.in tract.de vſur.opuſc.73. q.9.
S.Antonin.in 2.par. lib.1. cap.6. §.21. Conrad. de
contract.q.39.concl.1. Syluest. alios adducens in
ver.Vſura 1.n.35. Io.Maior in 4.ſentent.diſtinct.15
qu.31. & Caiet.in ſumma in ver. Vſura exterior,
verſ. Duodecimus caſus, quos refert, & ſequitur
Couar.variar.reſol.lib.3.cap.2.n.5.& ex Iuriſperi-
tis Iacob. Butrigar.ſupracit.in l.1.C. de naut. fœ-
nor.& Bald.in.l.1.n.33.verſ. Vel eſt ſuſceptio peri-
culi, C.de Summa Trinit. dicens in nautico fœ-
nore non eſſe propriè vſuram, quia ibi non eſt lu-
crum, ſed quædam recompenſatio debita hinc in-
de: & ita quotidie fit Venetijs, Florentiæ, &
alibi, vt hic atteſtatur Cardin. num.1. in 6.oppoſ.

13 Magnoperè tamen laborant præcitati Aucto-
res, vt vitent diſpoſitionem inſignis huius Decre-
talis, quam propterea in varios ſenſus dedu-
cunt.

Primus intellectus eſt Adriani in 4. ſentent. in
tract.de Vſur. cap.Occurrunt, qui putauit hoc ca-
pitulum habere locum in eo tantùm caſu, in quo
pretium periculi, quod in ſe ſuſcipit creditor, eſt
iniuſtum, & immoderatum: tunc enim vltra ſortẽ
accipitur id quod iuſtum pretium excedit, & hoc
cauſa mutui; & ideo vſura eſt: ſecus verò ſi pre-
tium periculi ſit iuſtum, vt etiam dicam infra n.55
14 Verum hic intellectus non conſonat litteræ ibi,
recepturus aliquid vltra ſortem: nam dictio, *ali-
quid*, verificatur in qualibet minima re, iuxta
gloſ.in Clem.1.in ver. Aut earum aliqua parte, de
foro compet.& hic notant Abb.nu.2. verſ.Et nota
15 bene quod textus dicit, *aliquid*, & Io. Crotus in
2.notab n.7. Vnde ſecundum eos vſura commit-
tur, ſi aliquid quantumcumque modicum vltra
ſortem exigatur. Idem probatur in cap.Plerique,
14.q.3. & ſuffragatur illud, *Mutuum dantes nihil
inde ſperantes*, cap.Conſuluit, ſupra eod: nam di-
ctum, *nihil*, cùm ſit vniuerſalis negatiua excludit
quamcumque quantitatem, l.Si is qui ducenta, §.
Vtrum, ff de reb.dub. Igitur ſiue pretium pericu-
li ſit modicum, ſiue magnum, in contractu mutui
vſura eſt per hunc textum.

Secũdus intellectus eſt eiuſdem Adriani in d.c.
Occurrunt, ad primum Caroli Molinei de Cõtrac.
q.3. & Soti infra citandi, n.46. exiſtimantium hunc
textum obtinere in eo caſu, in quo probabiliter
nullum ſubeſt periculum, ſed ſolum prætexitur à
creditore, vt hoc colore quæſito ſit certus de lu-
cro vltra ſortem conuento. Sed eos meritò re-
fellit Couar.d.cap.2.nu.5.verſ.Primum equidem;
quia textus loquitur de illo, qui mutuat pecuniam
nauiganti. At nil tam capax fortuitorum, quàm
mare, vt inquit Tacit.Annal.lib.14 ideoque ſecũ-
dum Calder.hic n.2.verbum, *nauigare*, in latiori
ſignificatione ponitur pro quolibet actu laborio-
ſo, cùm ſæpè nauigando labor, & periculum im-
mineat,

Digitized by Google

mineat, c. Non turbetur, 24. q. 1. c. Aduerſitas, 7 q. 1 vnde nauigare dicitur qui vxorem duxit, cap. Nos nouimus, 17 q. 2. vbi gloſſa prima, [Sicut nauigans, inquit, ſubijcit ſe varijs periculis, nec proprio motu regitur, ſed ventis; ſic habens vxorem.]

18 Tertius denique intellectus eſt illorum, qui ſic diſtinguunt. Aut mutuans recipit aliquid vltra ſortem ratione mutui tantùm, aliàs non mutuaturus, & eſt vſura, non obſtante quod periculum ſortis in ſe ſuſcipiat; & in hoc caſu loquitur hoc capitulum. Aut recipit partim ratione mutui, & partim ratione periculi; & ſimiliter vſura eſt quantum ad illud quod recipit ratione mutui. Aut demum recipit ratione periculi tantùm, atq; vt pretium periculi; & ſic non eſt vſura: nam etſi non mutuaret, & periculum nauigantis vellet ſubire, licèt poſſet recipere pretium periculi ſuſcepti: nec propter hoc quod ei inſeruit mutuando, efficitur deterioris conditionis: & hic quidem intellectus à Theologis communiter approbatur, vt inferius patebit; ſed tamen illud impugnat ſupplementum duplici motiuo. Primò quia hoc cap. vult eſſe vſuram, etiamſi quid vltra ſortem recipiatur ratione periculi, vt ſonat littera ibi, *pro eo quod*. Verba enim textus ſic ſe habent, [Nauiganti, vel eunti ad nundinas certam mutuans pecuniæ quantitatem pro eo quod ſuſcipit in ſe periculum, recepturus aliquid vltra ſortem, vſurarius eſt cenſendus.] Deinde quia ſi haberetur reſpectus ad mutuum, nullum fuiſſet dubium; & ſic lex lata eſſet ſuper indubitabili, quod eſſe non debet, quia eſſet ſuperflua; ad hoc l. Quod Labeo, & ibi gloſ. 1. ff. de Carbon. edic. ſed eum mordet Sylueſt. quod non benè intellexerit textum; quia verba illa, *pro eo quod* non denotant cauſam receptionis lucri vltra ſortem, ſed cauſam mutuandi; & ſecundum hoc poni debet coma poſt verbum, *ſuſcipit*, non autem poſt verbum *quantitatem*. Cenſetur autem cre-

19 ditor moueri ratione mutui, quando vult, & paciſcitur vt ſortis periculum omninò ad ſe pertineat aliàs non mutuaturus; & ſic ex mutuo vult conſequi lucrum non quidem immediatè, ſed mediante ſuſceptione periculi; quod vſurarium eſt: & ita hunc textum intelligunt S. Antonin. in 2. pat. lib. 1. tit. 1. cap. 6. §. 21. Syluest. alios adducens in ver. Vſura, 1. n. 35. Conrad. de contract. concluſ. 1. Io. Maior. in 4. ſent. diſt. 15. q. 31 & Caiet. in ſumma in ver. Vſura exterior, verſ. Duodecimus caſus, & hunc ſenſum verè proprium eſſe, vt frequentiori Theologorum iudicio probatum, atteſtatur Couar. variar. reſol. lib. 2. c. 2. n. 5. verſ. Secundo Quan-

20 do autem mutuans ſuſcipit in ſe periculum pecuniæ mutuatæ, & ſimpliciter recipit aliquid vltra ſortem, non exprimens an id recipiat ratione periculi, an ratione mutui; Canon vehementer præſumit eum recipere propter mutuum, & ſuſceptionem periculi adhibitam eſſe ad palliandam vſurã, ad quam quidem palliationem de medio tollendã ſub colore periculi ſuſcepti emanauit hæc Decretalis: ſecùs verò ſi mutuans exprimat ſe emolumentum accipere propter periculum, quod in ſe ſuſcipit; quia tunc contractus non eſt vſurarius, vt per Valaſc. conſ. 18. nu. 4. & alios complures hic congeſtos à modernis Collectoribus.

21 Quid dicendum? Ego ad conciliandas opiniones puto ſic diſtinguendum: Aut quæritur an eiuſmodi contractus cenſeatur vſurarius in foro externo, & quantum ad iudicium Eccleſiæ: Aut quæritur an ſit vſurarius in foro animæ, & quoad Deum. In primo caſu exiſtimo cõtractum iudicari vſurarium, & ita procedere opinionem Canoniſtarum; quià cùm creditor recipit in ſe periculum rei mutuatæ, & aliquid accipit vltra ſortem, Eccleſia iudicat principale obiectum illius eſſe lucrum ex mutuo, itaut non ſit audiendus ſi dicat ſe non recipere ratione mutui, ſed ſolùm ratione periculi; quia cum hoc conſiſtat in intentione, non pertinet ad iudicium Eccleſiæ, quæ non iudicat de occultis, c. Sicut tuis, in fin. & ibi gloſ. vlt. & c. Tua, de ſimon. & c. 1. Vt eccleſ. benefic. Talis enim intentio, vt inquit Io Andr. in c. Nobis, n. 5. de ſimon. non video quomodo probari poſſit niſi per ipſum, cui tamquam ſoli crimi noſo, & in facto ſuo deponenti non eſt credendum; alioquin cuique facile eſſet dicere: Ego fuiſſem aliàs mutuaturus: occulta enim, & incognita illi ſoli ſunt relinquenda, qui ſolus nouit corda fidelium hominum, c. Conſului-

22 ſti, 2. q. 5. Et eſt ſimile in ſimonia: nam ſi pecunia promiſſa, vel data interueniat, non audiuntur electores ſi dicant ſe non fuiſſe motos ad eligendum propter pecuniam, quia aliàs electuri erant: ſed qualiſcumque fuerit eorum intentio, electio iudicatur ſimoniaca, vt firmat gloſ. 2. in d. c. Nobis, ſupra, de ſimon. quam ibi ſequuntur Hoſt. Io. Andr. Abb. & alij communiter, & videtur ſententia D. Thomæ in 2. 2. q. 100. art. 2. ad 5. Eodem igitur modo non eſt audiendus creditor, qui dicit ſe non moueri ad emolumentum vltra ſortem accipiendum ex cauſa mutui, quia aliàs erat mutuaturus; ſed nihilominus vſurarius ab Eccleſia iudicatur qualiſcumque ſit eius intentio: & propterea tex. non dixit, vſurarius eſt, ſed vſurarius eſt cenſendus: quaſi ſenſerit non eſſe vſuram intrinſecè, & ex natura rei, ſed vſuram reputari ab Eccleſia: nam cenſere idem importat quod iudicare, l. Cenſere, ff. de verb. ſignific. gloſ. in Clem. 1. in ver. Cenſemus, de probat. Quod ſanè iuditium in eo videtur fundatum, quia vt plurimum creditores ſuſcipiunt in ſe periculum ad palliandam prauam intentionem, quam gerunt lucrandi ex pecunia mutuata, & ex his, quæ plerumque accidunt iura conſtituuntur, l. Nam ad ea, ff. de legib. & ſic non quia culpa ſit, ſed quia ſolet eſſe, vt inquit gloſ. in cap. Præſentiam, in ver. Iſtam, 1. q. 1. & eſt ſimile in c. Mulier, 15. q. 1.

23 Limitari tamen poſſet hoc primum membrum niſi aliquis primò mutuaret, & poſtea conueniret vt ad ſe periculum pertineret certa mercede ſibi conſtituta; tunc enim non ex mutuo lucrum acciperet, ſed vt aiunt, pro aſſecuratione ſortis: ita Nauar. in Manual. c. 17. n. 221. alios citans; & videtur ex mente Cardin. hic nu. 1. in 6. oppoſit. ſed ego hoc admitterem dummodo eiuſmodi actus non eſſent correſpectiui, quod ex breuitate temporis inter mutuum, & ſuſceptionem periculi, atque ex alijs circumſtantijs diiudicari facilè poteſt, ſecundum ea, quæ ſcribit Auchar. in conſ. 434. incip. Ex narratis, n. 3. verſ. Præterea, & Menoch. latiſſimè, de præſumpt. lib. 6. præſumpt. 12. per totam, præſertim n. 28. Alioquin leui negotio poſſet vnuſquiſque prius mutuare, & paulò poſt periculum in ſe ſuſcipere, vt eluderet diſpoſitionẽ huius textus: imò interuallum vnius diei ſuſpicionem augeret, vt per Modern. Pariſien. in tract. de vſur. n. 407. & Menoch d. præſumpt. 12. n. 29.

24 In ſecundò autem caſu, ideſt in foro animæ ve-
ta videtur Theologorum diſtinctio: nam ſi mu-
ruans recipiat aliquid vltra ſortem ratione mutui,
ſeu ea ioteotione vt lucretur ex mutuo, quamuis
periculum iu ſe ſuſcipiat, abſque dubio eſt vſura,
quæ ſola voluntate committitor, cap. Cum cooſul-
uit, ſupra eod. gloſ. in cap. Ex parte, il primo, in
ver. Dimittere, de offic. Deleg. Sed ſi verè non in-
rendat lucrari ex mutuo, ſed tantummodo acci-
pere per mercedem, ſeu pretium periculi, iuxta
tex. in l. Periculi, ff. de naut. fœn. In foro interiori:
& quantum ad Deum noo eſt vſurarius. Itaque
rota hæc res ab intentione diſtinguitur, & ſpecifi-
catur, cap. Cum voluntate, inſra de ſent. excomm.
l. Qui iniuria, ff. de furt. Facit text. in cap. In Ci-
uitate, in fin. ſupra eodem. In dubio autem cùm
non diſtioguit ao lucrum recipiat ratione mutui,
vel ratione periculi, cenſetur recipere ratione mu-
tui; & ideò vſura eſt ſecundum ea, quæ dicta ſunt
ſupra num. 20. & ſic arbitror poſſe coociliari diſſi-
dentes opiniones: quod nota.

25 Retenta Canoniſtarum opinione, eam declara
primò ſecuodum Innoc. in princ. Hoſtieo. num. 5.
Butr. num. 7. Cardin. num. 4. vt non procedat ſi na-
uigans recipiat pecuniam vltra mare traijciendã
certo pretio ſibi conſtituto: nam ſiue periculum
in ſe ſuſcipiat, ſiue noo, vſura non eſt, quia ibi non
eſt mutuum, ſed locatio operarum, vel inuectio-
nis, vel cuſtodiæ, quæ licita eſt, l. Et ita de facto,
& toto tit. ff. Naut. caup. ſtabul. l. Io naue, l. Qui
26 operas, l. Qui mercedem, & l. ſeq. ff. Locati; Secus
verò ſi non detur pro mercede, vt vehat, ſed vt ne-
gotietur, quia hoc eſt mutuum. Vnde quidquid
accipitur vltra ſortem vſura eſt, cum pecuniæ nul-
lus ſit vſus, vel vtilitas vtendi, vt in illa palea in-
27 cip. Eijciens, 88. diſt. Ratio differentiæ eſt, quia
locator retinet dominium rei locatæ, l. Non enim,
ff. Locati: propter quod ad eum rei ſuæ pertinet
periculum. At creditor oon retinet dominium
pecuniæ mutuatæ, ſed illud transfert in debitorẽ,
cuius propterea eſt periculum, l 2. ff. ſi cert. petat.
Præterea res locata vſu ſit deterior, quod in mu-
tuo non contingit. Non igitur mirum ſi locator
ſalarium percipit, non autem mutuans. Ita Ioan.
Andr. hic num. 11. Butr. num. 10. verſ. Ratio eſt, vt
Io. de Anan. num. 3. verſ. Et ex prædictis, & coo-
ſentit S Thom. in 2. 2. q. 78. art. 2. ad 5.

28 Declara ſecundò Caooniſtarum opinionem, vt
procedat in mutuo, prout loquitur hoc cap. non
autem in cootrahentibus ſocietatem, quorum
vnus ponit operam, alter pretium; quia, vt inquit
Bald in l. 1. num. 36. C. de Somma Trinit. noo eſt
vſura, ſed diuiſio lucri induſtrialis: & ſic licèt, vt
alt Goffred. communicantur cõmoda, & incom-
moda. Vnde ponens pecuniam poteſt habere
partem lucri, dummodo pecuniam periculo expo-
nat, itaut ſit particeps damni, & lucri, cap. Pleri-
29 que, 14. q. 3. Societas enim eſt quædam fraterni-
tas, vt l. Verum, primo reſponſo, ff. Pro ſocio; &
ita hic firmant Io. Andr. oum. 3. in ver. Mutuans, &
Butr. num. 6. de quo latius per Calder. in ſecunda
quæſtione, ou. 28. & eſt ex mente D. Thomæ, loco
citato.

30 Secundò nota ex ſecuoda parte textus vſura-
rium cenſeri eum, qui nunc emit rem minus quàm
valeat ob eam cauſam, quia differtur traditio rei
emptæ, & nunc ſoluit pretium: Fingimus enim
emptorem nunc mutuare venditori pretium rei, &
accipere illud plus quam valebit tempore tradi-
ditionis, niſi dubium ſit ao res tuoc temporis plus
31 minuſue ſit valitura; tuoc enim tã emptor, quàm
venditor æqualiter commodum, & iocommodum
ex dilatione expectant, vt hic per gloſ. 2. & Abb.
num. 6 Atque ita rationem dubij valet quod aliàs
non valeret: de quo pleniùs dicetur ioſra io 3. no-
tabili.

32 Porrò in æſtimatione valoris conſiderari opor-
tet id, quod veriſimile eſt, vt ionuit littera ibi, *ve-
riſimiliter*; Itaut ſi communiter traditionis tem-
pore res pluris valitura eſſet, veluti ſi ſoluatur pre-
tium tempore meſſium, vt menſura detur tibi in
Paſchate, erit ioteruſurium ſecundum communẽ
curſum, & morem omnium regiooum, qui ſpe-
ctandus eſt, vt l. 1. io princ. ff. de flumin. Idemque
dicendum ſi ematur ante meſſem frumentum tra-
dẽdum io æſtate tam modico pretio; vt probabi-
liter plus ſit valiturum, & valere commuoiter cõ-
ſueuerit. Nec refert quod noonuoquam contin-
gat oppoſitum; quandoquidem ad ea, quæ rarò
acciduot, iura non adaptantur, l. Nam ad ea, ff. de
legib. Sed quod fit frequenter, Ideſt plerumque,
& reſpiciunt, & medentur, vt in Auth. Vt fine
prohibit, §. Quia verò, coll. 1. Vt ergo euite-
tur fraudis ſuſpicio, emat de rempore ad idem
tempus in qualitate, puta de æſtate ad æſtatem, &
de vere ad ver, vel ad tempus, in quo noo lædat
conſcieotiam, vel io aoimarom iodicio ad reſtitu-
tionem iudicetur, vt cap. Conſuluit, ſupra eodem.
Ita Hoſtien. hic num. 6. Io Aodr eod. oum. in ver.
Veriſimiliter, Butr. num. 2. & 11. Ancharao. in 4.
& 5. notab. Abb. num. 10. & alij commuoiter.

33 Tertiò nota ibi, *veriſimiliter dubitetur*, dubia
in meliorem partem eſſe interpretanda: ad idem
cap 2. inſra, de reg. iur. promptiores enim eſſe
debemus ad abſoluendum, quàm ad condemnan-
dum, cap. Ex litteris, ſupra de probat. & l. Aoia-
nus, ff. de act. & obligat. & hic notat gloſ. 2. Verum
Hoſtien. num. 9 cui Cardin. num. 2. & cæteri con-
ſentiunt, declarat hoc verum eſſe in iudicio con-
tentioſo, vt hic, & in iuribus ſupra citatis, in quo
non debet iudex ſe certum reddere vbi certus non
eſt, nec dubitare vbi certus eſt, cap. Cum cootin-
gat, §. penult. ſupra de reſcript. in quo etiã quan-
doque relinquitur aliquis cooſcientiæ foro, vt cap.
Mulieri, ſupra, de iureiur. Secus io foro animæ, in
quo ad vitandum ſalutis periculum in duriorem
partem interpretamur: & ſic oon obſtat cap. Ad
audientiam, §. 1. & cap. Significaſti, §. fin. de ho-
micid. cap. In Ciuitate, §. fio. ſupra eod. cap. Illud,
ioſra, de Cler. excomm. miniſtran. Eamdem di-
ſtinctionem adhibuit gloſ notab. in cap. vo. in ver.
Aeſtimare, ſupra, de Scrutin. & S. Thom. in 2. 2.
q. 60. art. 4. & ſcripſi pleniùs in cap. Ne innitaris,
à nuor. 137. vſque ad 147. ſup. de Cooſtit.

34 Vltimò nota ex tertia parte textus ad hoc vt
contractus ſit licitus, quando venditur res plus
quàm valeat, & differtur ſolutio pretij in certum
terminum, oeceſſarium eſſe vt duo copulatiuè
concurraot. Primum eſt vt probabile dubium ſit
an tempore ſolutionis pretij res empta plus, vel
minus ſit valitura. Alterum eſt, vt venditor non
eſſet aliàs venditurus tempore contractus. Si igi-
tur certum ſit tempore ſolutioois pretij rem mi-
nus valituram fuiſſe, quàm tuoc ille numerata pe-
cunia vendidiſſet; eo caſu contractus vſurarius eſt
cenſendus, vt hic probatur apertè: & hoc per ra-
tio-

Digitized by Google

tionem, quam tetigi ſupra in 2. notab. num.30. &
35 notat gloſ.2. Butr. num.11. & Abb. num.7. Et ta-
lem, qui propter dilationem carius vendit, quam
ſtatim ſoluto pretio fuiſſet venditurus, dicunt eſſe
vſurarium mentalem, Hoſtien. num.12. in fin. Io.
Andr. num.6. in vet. Tempore contractus, & An-
char. in 6. notab.

36 QVAERO, An contractus ſocietatis initæ ab
aliquo Officiali Romanæ Curiæ ſuper officio vltra
valorem grauato, contemplatione tamen alterius
perſonæ recognoſcentis bonam fidem, & ſeruan-
tis eum indemnem, ſui natura illicitus ſit, atque
vſurarius.

37 Pro opinione illorum, qui putant hunc contra-
ctum defendi non poſſe ab vſuraria prauitate, ad-
ducitur illud præcipuum argumentum, quod ſo-
cietas contrahi nequit ſuper re non exiſtente,
l. Verum, §. fin. ff pro ſoc. Sed ipſe officialis iam
obligatos habet omnes officij fructus. Ergo ſibi
amplius non licebit ſuper illis ſocietatem inire.
Sublato enim fundamento, &c. cap. Cum Paulus,
1. q. 1. cap. Veniens, infra, de Presb. non baptiz. Ita
Lęlius Zecchius in tract. de Vſur. cap. 7. de ſocie-
tate, num.10. verſ. Notandum, col. fin. Io. Baptiſta
Conradus in ſuis reſponſis Caſuum Conſcientia-
lium n.255. col.5. verſ. Si non concedam, & Rota
deciſ.287. num.1. par.4. diuerſ. vbi in terminis re-
ſoluit ſocietatem officiorum ſuper officio vltra
valorem grauato non ſuſtineri ob eam rationem,
quia vbi deficit ſubiectum, ſuper quo ſubſiſtat cō-
tractus, in vim ſocietatis valere non poteſt, & ne-
38 ceſſe eſt, vt reſoluatur in mutuum, & deciſ. 552.
num 3.5.6. par. 1. recent. vbi decidit ſocietatem
officij ſine officio ſuper ſolo periculo vitæ conſtitui
non poſſe, quia deficit ſubiectum communicati-
uum aptum reddere lucrum, & damnum, vt eſt ne-
ceſſarium in ſocietate ex d. l. Verum, §. fin. ff. pro
ſoc. & ex alijs authoritatibus ibi allegatis.

39 Quibus tamen non obſtantibus videtur reſpon-
dendum contractum, circumſcripta Eccleſiæ pro-
hibitione, ex ſe licitum eſſe, & ſui natura ab vſu-
rario crimine longè abeſſe.

Primò, quia vſura non cadit niſi vbi mutuum
verum, vel fictum intercedit, cap. 1. 14. qu.3. Abb.
conſ.114. Attingendo, n 5. par. 2. & conſ.15. Quę-
ritur, num.2. par. 1. notant Canoniſtæ in rubrica;
& in cap. Conqueſtus, ſupra eod & Legiſtæ in l. 2.
§. Creditum, vbi Dec. in 3. notab. ff. Si cert. petat.
40 & colligitur ex ipſa vſuræ diffinitione. Dicitur
enim eſſe lucrum ex mutuo, vel quaſi mutuo, Sot.
lib.3 de iuſt. & iur. qu.1 art.1. Couarr. lib.3. variar.
reſolut. cap.3. Conrad. de contract. tract.2. qu.21.
Sed hic nulla veri, aut ficti mutui ſubeſt ratio.
41 Ergo, &c. Mutuum verò in hoc contractu non
interuenire oſtendunt verba ipſa, quæ in contra-
ctum ſocietatis, non in contractum mutui ſonāt,
l. Si quis ſtipulatus, ibi, *reſpiciendus erit ſermo ſti-
pulationis*, ff. de verbor. obligat. l. fin. & ibi gloſ. in
ver. Procliuior, ff. de condit. cauſ. dat. Contractus
enim præſumitur qualis ex figura apparet, Bart. in
cap. 1. in princ. de feud. dat. contra vic. leg. com-
miſſ. & in ſpecie contractum ſocietatis fuiſſe ini-
tum ſi verba ſonent in ſocietatem, plenè conſuluit
42 Curt. ſen. conſ 52. incip. Super art. num.2. Itaque
mutuū verum dicitur vbi partes expreſsè de mu-
tuo agunt, & tunc vſuram veram cōmittunt, cum
aliquid vltra ſortem ex pacto, & conuentione reci-
piunt, iuxta l. Rogaſti, §. Si tibi, ff. Si cert. petat.
de hoc mutuo loquitur Pontifex in cap. Inter di-
lectos, de exceſſ. Prælat. in princ. dicens vſurarium
eſſe illum, qui in ludo alreei mutuauit vndecim
pro duodecim; quo exēplo vtitur Bero. conſ.207.
num.51., vol.5. ad oſtendendam differentiam, quæ
inter mutuum vſurarium verum, & mutuum vſu-
43 rarium palliatum intercedit: Quod verò neq; mu-
tuum fictum, aut palliatum in hoc contractu con-
ſiderari poſſit, patet, quia de ratione mutui tam
veri, quàm palliati eſt, vt mutuatarius omne dam-
num rei mutuatæ, & omne periculum ſubeat, & in
omni caſu ad illam mutuanti reſtituendam tenea-
tur, l. Incendium, ff. Si cert. pet. §. Item ſecus, In-
ſtit. quib. mod. toll. oblig. Angel. in Summa, verb.
Mutuum, latiſſimè Conrad. de Contract. tract. 2.
q.33. in fin. 2. ſuppoſitionis, & quæſt. 34. concl. 5.
vbi pluribus comprobat ad ſubſtantiā mutui per-
tinere, vt mutuatarius ſemper obligatus remaneat
ad ſortis reſtitutionem, & deciſ 552. num.7. part. 1.
recent. vbi propterea decidit cenſum vitalitium,
in quo datur pecunia, vt perpetuò ſit apud reci-
44 pientem, ſortiri naturam emptionis. In hoc au-
tem contractu ſocietatis officij pecunia non fit re-
cipientis, ſed remanet ſoluentis ſub ſolo periculo
amiſſionis in caſu mortis, vt dixit Rota d. deciſ.
552. num. 8. & recipiens ſpem probabilem habet
illam lucrandi, & facilè poteſt fortunę beneficio ab
onere reſtitutionis ſe liberare. Ergo certum eſt
ne palliatum quidem mutuum hic interuenire;
quandoquidem huius contractus forma, quæ in
huiuſmodi conuentione conſiſtit à forma contra-
ctus mutui maximè differt.

45 Præterea vt mutuo palliato, & interpretatiuo
ſit locus, neceſſe eſt, vt quod ſperant contrahen-
hentes, ſperent, & expectent ex curſu, & interuſu-
rio temporis, aut certè aliunde expectare non poſ-
ſint. Exemplum eſt clariſſimum in hac Decretali
in 2. reſpon. vbi mercatores, qui cariùs vendunt
merces credita pecunia, vſuræ labe infecti cenſen-
tur. Quamuis enim contractus venditionis ſui
natura careat omni ſuſpicione vſuræ; quia ta-
men id quod vltra iuſtum pretium recipiunt mer-
catores, non aliunde ſperant, quàm ex dilata ſolu-
tione, nec aliūde prouenit, quàm ex curſu, & lapſu
temporis: meritò iudicatur ab Eccleſia mutuum
46 palliatum nomine emptionis, & venditionis. Ita
in terminis declarat Abb. conſ. 5. Omiſſis argu-
mentis, num.3. par. 1. ideoque gloſ. vlt. in c. Con-
ſuluit, ſupra eod. circa med. vbi idem exemplum
habemus, dicit ob deprauatam intentionem con-
trahentium vſurarium exiſtimari contractum, qui
ex ſui forma vſurarius non eſt. Item gloſ. hic in
47 ver. Venditores, vbi etiam Abb. n. 2. docet mer-
catores cariùs vendentes ob dilatam pretij ſolu-
tionem de vſura damnari, quia fraudem habent
in mente. Hinc etiam Hieronymus Gabriel. con-
ſil.156. num.26. & 35. vol.2. ſcripſit vſuram pallia-
tam locum habere non poſſe ceſſante deprauata
intentione contrahentium. Verum quod in caſu
noſtro à contrahentibus accipitur, vel expectatur
vbi grauatum eſt officium non accipitur, neque
expectatur ex dilata ſolutione ob pecuniæ vſum
propter curſum, & lapſum temporis, ſed propter
illud graue periculum, quod ſubeunt amittendi
ſortem; nec habent animum deprauatum, & vo-
luntatem corruptam. Ergo nulla prorſus mutui
ſpecies hic eſſe videtur, vt ſæpiſſimè firmauit Rota
& præſertim deciſ.291. num.4. & deciſ.336. n.5. vbi

allæ deciſiones referuntur, part. 4. diuerſor.

48 Hoc dictum ex eo licet confirmare, quod vſura mentalis eſt per obiectum perpendéda, itaut tuoc demum committi dicatur, quando quis ex mutuo lucrum ſperat: ſecus verò ſi non ratione mutui, ſed ex alia iuſta, atque legitima cauſa; quia tunc non eſt vſura ſiue ſecundariò, ſiue principaliter ſpetet lucrum: ita Sot. lib. 6. de iuſt. & iur. q. 1. ar. 2. col. 3. circa fin.

49 Cum itaque contrahentes ſocietatem ſuper officijs etiam grauatis vltra valorem fructus ſibi promiſſos accipiant non ex vi mutui, ſed ob pecuniæ periculum ſuaptè natura æſtimabile, vt l. Periculi, ff. de naut. fœnor. vtique dici non debent vſuraria labe coinquinati, etiamſi eorum mens in contrahendo ad lucrum principaliter dirigatur; præſertim cùm periculum ſit tale vt hoc pretio, & recompenſatione dignum iudicetur.

50 Quod probatur primò authoritate Suri lib. 6. de iuſt. & iur. q. 6. art. 2. ad fin. vbi de huiuſmodi ſocietatibus verba faciens, [Periculum, inquit, quod centum conferens ſubit, vt ſi tempore durantis ſocietatis moriatur, illa amittat, æſtimabile eſt pecunia, atque adeo ſicut in ludo, & in alijs itidé fortuitis fieri conſueuit, iuſtè videntur pro illo periculo centum recipi ſex pro quolibet ſemeſtri,] Hæc ille.

51 Secundò, quia homines prudentes, ac timoratæ conſcientiæ iuſtum putant recipere ſex pro cẽtenario ſexto quoque menſe ratione illius periculi; & hoc pretium conſuetudo longiſſimi temporis cum ſuperiorum tolerantia hucuſque approbauit: ex his namque ſumitur pretij iuſtitia, vt tradunt Doctores in l. Pretia rerum, ff. ad l. Falcid. & in c. 1. de empt. & vendit. & ex multis Conrad. de contract. q. 56. & q. 89.

52 Tertiò, quia vbi contrahentes ob dubiam ſpẽ, dubiumque euentum potentiam habent ad plus, & minus, ad damnum, & lucrum, nulla inter eos inæqualitas, nulla iniuſtitia conſiderari poteſt, arg. l. Si oleo, vbi Bald. & Salyc. & l. Si pactiune, C. de vſur. & patet ex dictis ſupra n. 28. Quis autem non videat in hoc contractu accipiẽtem pecunias habere ſpem non minus probabilem lucrandi ſortẽ,
53 quàm dantem lucrandi fructus, cùm mors certiſſima ſit, tempus verò mortis adeo incertum, vt non abſque ratione caſus mortis inter alios fortuitos computetur, l. fin. in princip. C. de iure dot. Bald. in l. 1. in fin. C. Qui non poſſ. ad libert. peruen. vnde Rota coram Gregor. XV. deciſ. 107. n. 4. dixit in ſocietate officiorum ceſſare omnem ſuſpicionem vſurarum propter incertitudinem vitæ, ex traditis per Roman. conſ. 302. n. 3. & Dec. in l. fin. n. 4. C. de tranſact.

54 Quartò, & vltimò, vt alia omittamus, quia iuſtitia ſocietatis contractæ intra valorem officij ab hoc periculo dependet; propterea eo caſu putatur licere ſocio accipere duodecim pro centenario ſingulis annis, quia hoc æſtimatur iuſtum pretium illius periculi amittendi cenſum. Ita fatentur omnes vno ore hac de re tractantes, præcipuè autem Caſtrac. c. 8. n. 2. c. 42. & c. 48. nu. 1. quibus in locis apertè conſtatuc ius percipiendi fructus, quod habet pecuniam tradens, fundatum eſſe in periculo illam perdendi; atque ideo tali periculo ceſſante veluti cauſa, ceſſare & ipſum ius fructus percipiẽdi: quinimo Nauar. conſ. 29. Excellentiſſimè Domine, in tit. de vſur. aſſerit fructus in hoc contractu iuſtè recipi non ratione ſocietatis, ſed ratione periculi, quod ſubit ſocius in vtilitatem officialis: quod videtur etiam ſenſiſſe Rota deciſ. 742. nu. 1. & deciſ. 763. n. 3. par. 1. diuerſ. & Oldrad. conſ. 207. Vniuerſis, n. 6. & per tot. Sed qui ſocietatem ſuper officio grauato contrahunt, eidem, ac fortaſſe etiã maiori ſe exponunt periculo, vt ex ſe patet. Ergo eoſdem etiam fructus pro illius periculi pretio accipere poterunt: nam quod fructus officij extent, vel non extent, non efficit maius, vel minus, iuſtum, vel iniuſtum talis periculi pretium.

Nec quidquam obſtat, quod qui contrariam tenent opinionem reſpondeant fructibus officij non extantibus contractum hunc ad mutuum reduci, in quo periculum rei mutuatæ, quod mutuans in ſe ſuſcipit, illum non excuſat ab vſura, vt videtur eſſe textus inſignis in huc cap. Nauigãti, & tradit Nauar. in Manual. c. 17. nu. 221. & 284. Quare hoc caſu periculum non erit habendum in conſideratione.

55 Id inquam non obſtat, primò quia non deſunt graues viri, qui vſurariam non exiſtimant mutui dationem ea lege factam; vt mutuatarius cogatur ſoluere mutuanti pretium periculi rei mutuatæ quod in ſe ſuſcipere vult, dummodo tamen iuſtum pretium ſit, ac legitimum: & inter hos præcipuus eſt Adrianus in 4. ſent. tract. de vſur. in cap. Occurrunt; cuius ſententia adiuuari videtur ex doctrina Baldi in l. Rogaſti, §. Si tibi, col. 2. ff. Si cert. pet. & Io. Lup. in cap. Per veſtras, de donat. inter vir. & vxor. §. vlt. n. 39. qui committere vſuram non credunt ciuem, qui ruſtico certam pecuniæ quantitatem mutuat, vt ſuos agros iuſta mercede colat.

56 Et ad hunc textum prędicti Doctores reſpondent, maximè verò Adrianus loco citato, procedere vbi periculum non eſt verum, ac reale, ſed fictum, ac ſimulatum in fraudem vſurarum. Hunc intellectum probat Sot. lib. 6. de iuſt. & iur. q. 4. artic. 2. Quis autem dixerit periculum perdendi capitale, quod in ſe ſuſcipit tradens pecunias, ſimulatum eſſe, cum oculis quodammodo cernatur, & quaſi manibus tangatur? hunc tamen intellectum confutaui ſupra n. 17.

Reſpondet præterea idẽ Adrian. vbi ſupra huius textus diſpoſitionem non habere locum niſi quãdo iniuſtum eſt periculi pretium. In caſu autem noſtro iuſtum ſupponimus, vt iam in ſuperioribus probauimus.

57 Sed quia neque huiuſmodi interpretatio conſonat litteræ huius cap. vt dixi ſupra nu. 14. & doctrina Adriani, & ſequacium, de quibus ſupra nu. 55. communiter reprobatur teſte Couar. lib. 3. variar. reſol. cap. 2. n. 5. verſ. Tertiò, & contra illam valde vrgent rationes per eum ponderatæ. Ideò tertio loco reſponderi poteſt huius textus deciſionem fundatam eſſe in præſumptione, vt colligitur ex verbis textus ibi, *Vſurarius eſt cenſendus*; id eſt præſumendus, vt interpretatur Nauarr. in Manuali c. 17. n. 284. huc intellectum recipit Conrad. de contract. qu. 39. col. 4. verſ. Secundò, &c. Ad quod vide quod dixi ſupra n. 22. quare cum nos loquamur de foro interiori conſcientiæ, in quo veritas reiectis præſumptionibus attenditur, vt per Feder. de Sen. conſ. 21. n. 2. verſ. Præterea lex, ſeu forum conſcientiæ, non eſt cur de eius deciſione laboremus.

58 Sed quatenus hic quoque intellectus aliquam pateretur difficultatem quarto loco, & fortè melius,

Digitized by Google

ſius, quod ſpectat ad rem præſentem, reſpondetur hunc textum intelligendum eſſe de mutuo vero habente propriam formam contractus mutui, concurrente deprauata, ac peruerſa mutuantis voluntate, vt vnuſquiſque cognoſcere facilè poterit, ſi verba textus diligenter legat, & illorum etiam, qui communem intellectum tuentur, loquendi modum accuratè perpendat. [Nauiganti, inquit Gregorius IX. vel eunti ad nundinas certam mutuans pecuniæ quantitatem, &c.] verba ſunt clara, apertèque mutuum demonſtrant; Non procedit ergo in alio contractu, qui mutui ſpeciem, ac formam non præſeferat, ſed ad aliud genus contractus à mutuo diuerſum reduci poſſit, licèt certum, ac proprium illius nomen non habeamus. Sed contractus, de quo agitur, non eſt mutuum habita ratione illius formæ, vt ſupra probatum eſt n.41. neque contrahentes vitiatam habent intentionem, cum bona fide contractum licitum celebrare ſibi perſuadeant, vt pro certo ſupponimus. Ergo periculum in caſu noſtro excuſare optimè poterit ab vſuraria prauitate.

59 Quæ diſtinctio confirmatur etiam ex his, quæ
tradit Nauar.conſ.23. Reſpondimus, de vſur.lib.5.
nam in principio dicit non committere vſuram il-
lum, qui dat centum mercatori in Syriam ducere
volenti nauem mercibus onuſtam ea lege, vt per-
dat illa ſi nauis pereat; ſi verò ſalua reuertatur,
reddantur ſibi centum: & quia contrarium vide-
tur tenere in ſuo Manuali c.17.n.284. vt ſe exiſti-
mat ab illa contradictione declarat ea, quæ ha-
bentur in Manuali, procedere in mutuo; quæ ve-
rò tradit in d. conſ. locum habere in contractu in-
nominato, per quem datur aliquid alteri ob peri-
culum ſubeundum; neque valere argumentum à
contractu mutui, qui debet eſſe gratuitus, ad alios
contractus non gratuitos, quam autem differen-
tiam conſiderare poſſumus inter vnum contractũ,
de quo in manuali, & alterum de quo in conſil. niſi
dicamus eam eſſe, vt contractus, de quo in ma-
nuali, habeat veram mutui formam, & ibi de mu-
tuo agatur ex mente contrahentium; alter verò
careat forma mutui, & in eo mens contrahentium
ad mutuum non referatur: quod clariùs appare-
bit ſi eumdem Nauarrum adeamus in conſ.29. Ex-
cellentiſſime Domine, n.4. verſ. Tertiò quero, eod.
60 tit. de Vſur. vbi iuſtam dicit cõſuetudinem in Gal-
lia Belgica receptam, vt quis det alteri centum
cum pactione reddendi ducenta ſi poſt duos an-
nos vxorem accipiens, viſa Roma in patriam re-
uertatur, vel tradat alicui certum quid cum pacto
duplum reſtituendi ſi vxorem ducat, vel ad Presby-
61 terij gradum aſcendat; & iuſtitiam conſuetudinis
fundat in periculo, cui ſe exponit tradens pecu-
niam: quod quidem periculum, vt ait Nauar. effi-
cit vt liceat mutuare alicui ea lege, vt ſi moriatur
intra ſex annos, nihil mutuanti reſtituatur, ſi vi-
uat ſex annos, reddantur illa, & centum pro mil-
liario, quæ profectò pugnare omnino videntur cũ
ijs, quæ in manuali ſcripta reliquit d.c.17.nu.222.
Ibi enim qui mutuat, inquit, cum pacto vt ſi mu-
tuatarius infra certum tempus moriatur, ſit liber,
ſi viuat, duplum reddat, vſuram committit. Vt er-
62 go vindicemus Nauarrum ab hac apparenti con-
tradictione, dicamus in manuali eum loqui de
vero, & proprio mutuo, ac mutui formam haben-
te: in citato verò conſil. de contractu à forma
mutui longe diuerſo, de contractu ſcilicet inno-
minato donationis ſub modo, vel dationis pecu-
niæ ad aliquem vſum ſub periculo amittendi eam
in aliquo caſu dubio ſi perierit, & accipiendi ali-
quid vltra ſortem ſi ſalua fuerit. Nemo autem
videt contractum, de quo dubitamus, ſublato fun-
damento fructuum ex officio manantium indue-
re formam, ac ſpeciem contractus innominati,
arg.l.2. cum tribus ſeqq.ff. præſcript. verbis: Qua-
re adhuc licitus, & iuſtus erit; nemo enim cogitur
pecuniam ſuam alteri gratis concedere, ſed poteſt
petere, ac recipere honeſtum pretium eorum, quæ
dat, vel concedit per tales contractus innomina-
tos legitimos non gratuitos, vt per Nauarr. in præ-
cit. conſ.23. de Vſur.

63 Secundum, ac vltimum principale fundamentum pro hac opinione, alijs prætermiſſis, eſſe videtur, quod etſi officialis, qui officium obligauit pro quantitate totius valoris, nullos amplius habeat fructus ex officio; tamen negari non poteſt quin habeat penſiones, vt ita loquar, & fructus, qui ſibi debentur ab illis, in quorum fauorem ſocietates contraxit, cùm illi accipientes pecuniam pro ſuis vſibus, atque neceſſitatibus, ab officiali recognoſcant bonam fidem, eumque indemnem ſeruare promittant obligando ſe ad reſtituendos omnes, & quoſcumque fructus, quos idem officialis illorum cauſa tradenti pecuniam perſolueret: nihil autem impedit quominus officialis contrahere poſſit ſocietatem ſuper huiuſmodi fructibus, in quibus non minus iura habere intelligitur, quàm in fructibus officij non obligati: neque enim aſſignari poteſt concludens ratio diuerſitatis. Cũ itaque fructibus officij non extantibus contractus poſſit nihilominus habere verum, ac ſolidum fundamentum à parte rei, non debemus illum tamquam vſurarium, & illicitum condemnare, ſi nullus adſit dolus, & omnis abſit fraus reſpectu contrahentium, vt nos ſupponimus.

64 Qui contrariam ſententiam tuentur, prædicta fundamenta conantur euertere hac ratione, quia etſi contractus fieri poſſit cum officiali habente officium grauatum in vim ſponſionis, dationis pecuniæ cum periculo, vel etiam in vim contractus ſocietatis habita ratione fructuum, quibus ſibi reſpondent perſonæ recognoſcentes bonam fidem; attamen in caſu noſtro cum ineuntes ſocietatem eorum contractum hoc nomine ſocietatis officij agant, nec cogitando quidem de huiuſmodi modis contrahendi, qui poſſunt admitti grauato etiam officio: vtique ſi non valet vt agitur, neque etiam valere debet vt valere poſſet, ad reg.l.1. §. Si quis ita, & ibi Bart. n.2. ff. de verb. obligat. & l. Non codicillum, vbi Alex. in princ. C. de teſtam.

65 Pro ſolutione huius argumenti quod attinet ad nomen, quod contractui dederunt contrahentes, parum eſt laborandum, cùm non à nomine, ſed à pactis, conuentionibus, & circumſtantijs, quas ſortitus eſt, qualitatem ſumat, & naturam, vt optimè Conrad. de Contract. q.33. in 2. & 3. ſuppoſit. vbi ſexcentis exemplis, & auctoritatibus probat non valere hanc conſequentiam; contractus talis vocatur à contrahentibus; ergo talis eſt iudicandus. Præterquam quod huic contractui noſtro etiam remoto officij fundamento cõuenit nomen ſocietatis reſpectu fructuum, qui ſibi ab illis debentur, quorum fauore officium obligauit, vt ſupra tetigimus n.63. & infra probabimus.

Quod verò dicitur contrahentes in coeunda
ſocie-

ſocietate ne cogitaſſe quidem de huiuſmodi con-
tractibus innominatis, qui granato etiam officio
liciti cenſentur; admittimus eos expreſsè, & ſpe-
cificè non cogitaſſe de alia contractus ſpecie di-
uerſa à ſocietate officij: negamus tamen eoſdem
ſaltem implicitè virtualiter, & in genere mentem
non direxiſſe ad huiuſmodi etiam contractus: eo
enim ipſo quod celebrare intellexerunt contra-
ctum talibus circumſtantijs indutum, & actum
validum gerere, ſimul etiam tacitè voluerunt con-
tractum iuſtum bona fide inire: nam contractus
talibus concurrentibus circumſtantijs in aliam
ſpeciem contractus tranſire videtur, nec poteſt
valere, aut iuſtus eſſe niſi vt eſt reducibilis ad hu-
iuſmodi contractus innominatos. Quare ex præ-
ſumpta, & veriſimili mente contrahentium ſuſti-
neri debet, ad gloſ. vlt. in fin. communiter appro-
batam in l. Tale pactum, §. fin. ff. de pact. Ita in
ſimili caſu reſpondet Conrad. de Contract. quæſt.
34. poſt tertiam concluſionem in tertio argu-
mento.

66 Neque obſtat reg. d. §. Si quis ita; nam in pri-
mis animaduerto hanc regulam eſſe brocardicã,
imò contrariam regulam eſſe longè vniuerſaliorẽ,
ita vt reſpectu illius hic §. Dici poſſit exceptio po-
tius ad regulam, quàm regula, vt ibi tradit Iaſ.
num. 21. nam, vt inquit Abb. conſ. 67. In cauſa
quæ vertitur, col. 2. num. 2. verſ. Nec obſtat ſi dica-
tur, part. 2. In dubio quis videtur facere actum
omni meliori modo, quo poteſt, ſequitur Rolan.
à Valle conſ. 67. num. 53. cum ſeqq. vol. 1. Quare
contrariæ regulæ ſtandum erit quamdiu non pro-
betur exceptio, ad Bartol. in l. 2. ff. Si quis in ius
vocat. DD. in rubr. ff. de regul. iur. & in l. Omnis
definitio, eod. tit. Præterea quatenus etiam pro
regula habendum eſſet, vt quoties actus non va-
let eo modo, quo agitur, nec valeat vt valere po-
teſt: Reſpondeo huiuſmodi regulam inter alias
multas præcipuè duas recipere declarationes, quę
maximè conferunt ad rem noſtram. Prima eſt, vt
procedat in caſu, in quo contrahentes ſciebant
actum eo modo geſtũ non valere, vt declarat Ra-
phael Cumanus, quem refert, & ſequitur Alexan.
in cit. §. Si quis ita, num. 8. Tunc enim præſumitur
facere velle actum eluſorium, arg. l. Non ſolum,
ff. de act. & obligat. Secus verò vbi contrahentes
id probabiliter ignorabant, vt in caſu propoſito:
nam tunc ceſſat præſumptio actus eluſorij, & ſuc-
cedit alia præſumptio pro actus validitate, quę tã-
quam potentior, ac firmior, aliàs omnes elidit, ar-
67 gum. l. Diuus, ff. de integr. reſtit. minor. Secunda
regulæ declaratio eſt, vt non habeat locum quan-
do actus iuramento fuit confirmatus: ea enim
eſt potentia iuramẽti, vt faciat actum valere omni
meliori modo, quo poteſt, Bart. Alex. & Iaſ. in d.
§. Si quis ita, tradunt DD. in l. Cum pater, §. Fi-
lius matrem, ff. de lega. 2. Couarr. 2. p. relect. §. 6.
col. 2. verſ. Decima tertia, ante nu. 2. vbi de com-
muni teſtatur; quod procedit etiam ſi actus eo
modo, quo geſtus eſt, nullus ſit ex defectu formæ,
Honded. conſ. 307. num. 41. Cum itaque contra-
hentes ex inueterata iam conſuetudine in hoc
contractu iuramentum adhibere ſoleant, virtute
huius Sacramenti ſuſtineri debet eo modo, quo
68 valere poteſt; præſertim cùm agatur de euitando
vſuræ crimine, eaque ſemper ſit facienda interpre-
tatio, vt contractus neque vſurarius, neque iniu-
ſtus iudicetur, Hieronym. Gabr. conſ. 168. qu. 6.
num. 12. lib. 1. & conſ. 156. num. 3. vol. 2. Bero. conſ.
569. num. 19. vol. 1.

His accedat, quod homines per ſe, & non per
interpoſitas perſonas, non clam, ſed palam cele-
brarunt huiuſmodi contractum ſpacio longiſſimi
temporis, idque fecerunt tolerantibus Superiori-
bus tam eccleſiaſticis, quàm ſæcularibus; Talea
contractus communi hominum opinione habiti
ſunt pro iuſtis, & licitis; ab omnibus indifferenter
celebrari ſuere, à doctis, grauibus, & prudentibus
viris timoratæque conſcientiæ; Confeſſarij num-
quam contrahentibus abſolutionem ſacramenta-
lem denegarunt; imò ne admonuerunt quidem
vmquam de iniuſtitia horum contractuum; ſæpe,
ac ſæpius accidit vt accipientes pecunias ſuper of-
ficio granato ingentem illarum ſummam lucrari
ſint per mortem dantis, vel illius, qui ab eo fuerat
nominatus. Hæc ſanè omnia ſuadent vt contra-
ctus initus ſuper officio grauato ſi non valet iure
ſocietatis, ſuſtineatur eo modo, quo valere poteſt,
ſaltem ex æquitate, quæ in foro interiori maximè
attendi ſolet. Præſertim quia contrahentes ſi ſci-
uiſſent illicitam eſſe ſocietatem ſuper officio gra-
nato contractam, libenter confugiſſent ad officium
non grauatum, cùm ex hoc, quod officium ſit gra-
uatum, nihil commodi, atque vtilitatis ad eos re-
dundare poſſit; quare iniquum videtur vt decepti
authoritate conſuetudinis à Superioribus non im-
probatæ ſine culpa ſentiant hoc grauiſſimum dã-
num reſtitutionis fructuum perceptorum, ad quã
tenentur ſi contractus eſt vſurarius, vt cap. Cum
tu, ſupra eod. cum ſimil. Et certè cum Superiores
tam eccleſiaſtici, quàm ſæcolares hunc contractũ
in Vrbe, & vbique locorum ſcienter tolerauerint
à tempore ferè immemorabili vſq; ad hanc diem,
pium eſt credere id eos feciſſe, quia viderunt, ac
prudenter conſiderarunt talem contractum con-
currente bona fide contrahentium fieri abſque
peccato, & iuſtè ſuſtineri poſſe, cum à parte rei in-
ueniatur modus illum iuſtificandi per reductionẽ
ad contractum innominatum dationis pecuniæ
cum periculo futuri euentus, vel certè ad contra-
ctum ſocietatis initæ ſuper fructibus officiali debi-
tis ab illis, in quorum gratiam officium obligatur:
& ad hanc fortaſſe faciliùs redigetur, cum maio-
rem habeat cognationem, & affinitatem cum ſo-
cietate ipſa contracta ſuper fructibus officij, & in
habentibus ſymbolum facilior ſit tranſitus, l. Item
veniunt, §. Cum prædiximus, ff. de petit. hæredit.
69 cum vulg. Et talis contractus quamuis initus ſuper
fructibus aliunde quæſitus, quàm ex officio, adhuc
tamen congruè retinebit nomen ſocietatis officij:
Primò ob originem, quam habuit, quia ortum
duxit ab illo contractu ſocietatis, quem homines
70 à principio frequentare cœperunt: prout in ſimili
videmus nuptias ſic dictas, quia olim ſponſa pu-
doris gratia obnubere, ac velare ſolebat caput,
cap. Hæc imago, 33. q. 1. Hodie quoque tali nomi-
ne appellari ob antiquum illum ritum, licèt iam
abierit in deſuetudinem. Secundò voluerunt for-
taſſe ſummi Pontifices hunc contractum celebra-
tum ſuper officio granato hoc nomen habere ad
ſcandalum euitandum, vt mos eſt Romanorum
Pontificum, vt per Bero. conſ. 146. num. 27. col. 3.
Ne ſcilicet homines vulgares ignorantes nomen
contractus, iudicarent hunc contractum nomine
mutui eſſe appellandum; & ex conſequenti cum à
ſummo Pontifice permiſſum, ſit ex huiuſmodi cõ-
tractu

Digitized by Google

tractu lucrum quærere, ſibi temerè , ac falsò per-
ſuaderent ex mutuo aliquid vltra ſortem licitè re-
71 cipi poſſe . Quam ob cauſam Rota in cauſa Ro-
mana Societatis coram Gypſio, quæ habetur de-
ciſ.311. num 6. & in alia Romana Societatis corã
Cardinali Blanchetto, quæ refertur deciſ.336.n.5.
part.4. diuerſor. dixit huiuſmodi officia deſeruire
ſolùm pro colorando contractu. Denique non in-
eptè hunc contractum ſocietatem officij appella-
mus , quia fructus , qui ab officiali percipiuntur à
tertia perſona , quamuis non proficiſcatur imme-
diatè ex ipſo officio, debentur tamen occaſione ,
& cauſa officij, cum officialis aliorum gratia,& cõ-
templatione officiũ proprium obligauerit; quare
latè ſaltem accepto vocabulo dici poſſunt fructus
officij : nam quidquid eſt cauſa cauſæ, dicitur eſſe
cauſa cauſati, l.Manumiſſionis,ff.de iuſt.& iur.cum
vulg. & à primordio tituli poſterior formatur euẽ-
tus, l.3. §. Lucratiuas,C.de impon lucrat.deſcript.
lib.10. Facit textus in l. Qui id quod,ff.de donat.
72 Hinc fit vt ſocietas cõtracta ſuper officio grauato
extinguatur ſublato officio . Rota deciſ.291.nu.1.
& ſeqq. deciſ.308.num.1.& 2.par.4.diuerſ.Non ſo-
lum quia cum originem duxerit à contractu illo
primo ſuper fructibus officij inito,ſecundum illius
naturam regulari debet ; verum etiam , quia ſub-
lato officio auſertur officiali illud ius percipiendi
fructus à perſonis , quarum beneficio fructus offi-
cij obligauit . Cum enim tale ius ab officio tam-
quam à cauſa dependeat,ceſſante officio, & ipſum
ius ceſſare intelligitur,cap. Et ſi Christus,circa fin.
de iureiur. & cap. Cum ceſſante , de appell. Sicut
igitur Nauarr. in Manuali cap.17.num.257. Optat
à ſummo Pontifice , & ab Epiſcopis iuſtam decla-
clarari conſuetudinem in Gallia , & in multis alijs
Italiæ locis receptam, vt eccleſiæ, viduæ, pupilli,&
ſimiles perſonæ miſerabiles dantes mercatoribus
ſuas pecunias lucrentur quatuor , aut quinque pro
centum in ſui ſuſtentationem,cum conſuetudo ta-
lis legitimam originem habuerit,& commodè de-
fendi poſſit : ita fortè ab re non eſſet vt eccleſia
contractum hunc ſocietatis licitẽ ſuper officio gra-
uato ab omni vſura , & iniuſtitia alienum decla-
raret , cum à contractu licito originem duxerit ,
fundamentum habeat à parte rei, & nullus dolus,
nullaque fraus ſubſit ex parte contrahentium. Ita
enim conſuleretur, & animarum ſaluti , & Reipu-
blicæ vtilitati . Neque tot homines illaqueati te-
nerentur, nec damnum illud ſequeretur in publi-
cæ tranquillitatis perturbationem; quod ſuo tem-
pore accidiſſe refert Pius IV. in ſua Bulla hac de
re edita in princ. de qua infra n. 75.
73 Ex his apertè colligitur quam infirma ſint ar-
gumenta , quæ in contrarium afferuntur . Pri-
mò enim quod aiunt re non exiſtente ſocieta-
tem ſuper ea inire non poſſe , id ſolum probat
officio grauato vltra illius valorem contractum in
vim ſocietatis officij propriè loquendo non ſubſi-
ſtere : quod & nos fatemur . Sed tamen negamus
quin ſuſtineri poſſit in vim aliorum contractuum ,
74 quorum ſupra meminimus . Deinde quod dicunt
ex re infructuoſa lucrum ſperare vſurarium eſſe ,
non obſicit cõcluſioni noſtræ; quia falſum eſt quod
ipſi gratis aſſumunt, officium grauatum omnino
infructuoſum eſſe : nam eius cauſa, & occaſione
habet officialis ius percipiendi tot fructus ab ijs ,
ad quos reuera peruenerunt pecuniæ , quot illorũ
contemplatione ſoluit tradenti pecunias ; & ideò
fructus tales non incongruè fructus officij licèt ap-
pellare , vt ſupra oſtendimus. Præterea ſi conce-
damus officium eſſe infructuoſum poſtquam gra-
uatum eſt pro quantitate totius valoris, non con-
cedemus tamen ſocios hoc caſu vſuram incurre-
re,quia quod expectant, aut accipiunt ab officiali,
cui pecunias tradiderunt , non expectant , aut ac-
cipiunt ratione officij abſolutè, ac ſimpliciter, ſed
ratione periculi , quod in ſe ſuſcipiunt , tali pretio
æſtimabilis , vt ſimiliter oſtenſum eſt ſupra ; hoc
enim permiſſum , & licitum eſſe præſertim extra
cauſam mutui liquidò conſtat ex ijs, quæ ex mẽte
ipſius, Nauarr. in Man. & in conſ.23.de vſur.ſupra
retulimus nu.59. quæ non obſcurè indicant eum-
dem Nauarr. conſ.15. Primum dubium, col.5. tit.
de empt.& vendit. nihil aliud ſibi velle,quàm con-
tractum ſuper officio grauato celebratum iure
ſocietatis non ſubſiſtere ; quinimò contrahentes
vſuram fortaſſe committere ſi deprauata intentio-
ne lucrum inhiantes, & ſcientes ita contrahant in
75 fraudem vſurarum . His conſequens eſt, vt con-
ditio illa , de qua per Pium IV. in ſua Bulla incip.
Cum ſicut accepimus in Bullar. tom.2. pag. 22. vt
contractus ſocietatis celebrari nequeat ſuper of-
ficio pro quantitate valoris grauato , pertineat
potius ad ius poſitiuum , quam ad ius naturale ;
cùm probatum ſit exhauſtis officij fructibus, con-
tractum à parte rei habere poſſe fundamentum ,
nec intrinſecè malum , aut vſurarium eſſe; quod
videtur ſenſiſſe Rota deciſ. 287. num. 1. verſ. Nec
obſtat periculum, par.4. diuerſ. & deciſ.117. nu.1.
par.2. recent. vbi decidit ſocietatem officiorum
ſuſtineri dumtaxat vſque ad valorem officij , ſed
non vltra , idque tam ex forma Conſtitutionum
ſummorum Pontificum, quàm ex diſpoſitione iu-
ris communis ; & allegat deciſ. Cardin. Millin. in
Romana ſocietatum 29.Ianuarij 1602. quam re-
fert , & ſequitur Gregor. XV. deciſ. 167. num. 1.
76 Quamuis enim talem conditionem deſiderare
videatur natura contractus ſocietatis officij, cùm
hic contractus conſiſtere nequeat ſine fructibus
ab officio manantibus, Rota deciſ. 287. n.1. par.4.
diuerſ. Id tamen non eſt de natura cõtractus ab-
ſolutè, ac ſimpliciter , ita vt contractus alio modo
celebrans ſine officij fructibus defendi nullo mo-
do poſſit . Aliud enim eſt, vt ad formam, & natu-
ram alicuius contractus aliquid neceſſariò requi-
ratur, quod iuris poſitiui eſſe poteſt, à quo depen-
det natura, ac forma particularis contractus, vt per
DD. communiter in l.1. in princ. ff.de verb. oblig.
vbi de ſtipulatione in ſpecie exemplum habemus.
Aliud verò, vt contractus in genere ex ſui natura
ſimpliciter , & abſolutè ſecluſa omni humana Cõ-
ſtitutione aliquid neceſſariò poſtulet , quod pro-
priè dicatur eſſe iuris naturalis, cui derogari non
poſſe teſtantur Theologi , & ſequuntur Doctores
noſtri, inter quos egregiè Bald. in l.1.nu 37. C.de
Summa Trinit. Hinc rectè Conrad. de Contract.
quæſt.83.col.9.verſ.Quarta ratio,quamuis, inquit,
aliquid ſit contra naturam contractus , naturam
pro naturalibus , aut ſubſtantialibus accipiendo ;
non tamen ſequitur idcirco illicitum , & damnan-
dum , & hanc conſequentiam ; Id non paritur na-
tura contractus : ergo contractus eſt iniuſtus , &
illicitus, erroneam, atque irrationabilem eſſe pro-
bat eleganter idem author q.89. coroll.1.
77 Quod præterea illa conditio non ſit propriè iu-
ris naturalis , elicitur ex Bullis hac de re editis
Pauli

Pauli IV. & Pij IV. Primò quia ponitur inter alias
conditiones iuris poſitiui: ergo eiuſdem qualita-
tis, & naturæ cenſeri debet, atg. l. Iam hoc iure, §.
Sed ſi, & ibi Bart. n. 1. ff. de vulg. pupil. & l. fin. C. de
78 ſentent. Quod verò aliæ conditiones ſint iuris
poſitiui certiſſimum eſt: inter alia enim illa eſt
præcipua, qua ſocietates contrahi prohibentur ſu-
per officijs in Romana Curia non exiſtentibus.
Quis autem dubitet etiam ſuper alijs officijs con-
trahi ex natura ſua legitimè poſſe ſi aliqua fructi-
fera reperiantur, vt reuera reperiuntur? Nec ob-
79 ſtat quod in Conſtitutione Pauli IV. quæ incipit
Inter cæteras, in Bullar. tom. 1. pag. 723. contractus
ſocietatis aliter initi, quàm ſuper officijs Romanæ
Curiæ, declarentur illiciti, iniuſti, atque vſurarij.
Quandoquidem eamdem Conſtitutionē Pius IV.
caſſauit, irritauit, & annullauit cum omnibus in
ea appoſitis clauſulis: vnde cum in totum ſit ab-
rogata, nec Conſtitutio ipſa, nec illius ratio ad de-
ciſionem cauſarum, aut in argumentum allegari
poteſt, vt probat Dec. in c. 1. nu. 11. 37. & ſeqq. de
Conſtit. Secundò quia Bulla Pij IV. cautum eſt, vt
80 qui ignoranter contrahunt ſocietates ſuper offi-
cio grauato, nullum ex hoc damnum, & detri-
mentum ſentiant, atque ita ſimul cum fructibus
recuperare poſſint, vt interpretatur Caſtracan. in
tract. de ſociet. c. 6. n. 18. cum ſeq. Hoc enim argu-
mento ſatis patet talem conditionem non eſſe iu-
81 ris naturalis; quandoquidem in iis, quæ iuris na-
turalis ſunt, etſi bona fides excuſare poſſit interdū
à peccato, numquam tamen excuſat à reſtitutio-
ne vbi aliquid quæſitum eſt ex illegitimo, & vſu-
ratio contractu, vt communiter Theologi faten-
tur, & multi ex noſtris, vt teſtatur Nauar. conſ. 26.
Conſulit quidam, n. 2. de Vſur.
82 Ex abundanti dicimus in prædicta Pij IV. Con-
ſtitutione nullum poſſe fieri fundamentum, quia
non ſolùm nunquam fuit vſu recepta neque Ro-
mæ, neque alibi, cùm nullus inuentus ſit ex offi-
cialibus, qui iuridicè officio priuatus fuerit vigore
dictæ Bullæ, neque vllus ex ſocijs, qui ad fructuum
contra formam Bullæ perceptorum reſtitutionem
fuerit condemnatus; ſed etiam per contrarium
vſum, cùm iuris poſitiui ſit, abrogari potuit, & de
facto abrogata cenſeri debet, cùm inoleuerit iam
conſuetudo longiſſimi temporis, quo officiales ad
petitionem extraneæ perſonæ aſſumere quotidie
ſolent ſibi ſocios ſuper officio vltra illius valorem
grauato ſcientibus, & patientibus Romanis Pon-
tificibus: & de hoc ſtylo Curiæ contrahendi ſo-
cietates officiorum ſuper officijs vltra valorem
grauatis atteſtantur Domini de Rota deciſ. 310.
83 n. 5. p. 4. diuerſ. Quamuis enim in Conſtitutioni-
bus Apoſtolicis, quæ non à conſenſu populi, ſed ab
auctoritate à Chriſto Domino Summis Pontifici-
bus attributa proficiſcuntur, admitti non poſſit
propoſitio Nauarri conſ. 4. incip. Pœna, num. 4. de
iniur. & damn. dat. & conſ. 10. Per gratia, num. 3. de
ſent. excom. lib. 5. & aliorum, quos cumulat Hie-
ronymus Gabriel conſ. 78. n. 9. & 10. vol. 2. aſſeren-
tium illas non ligare, niſi ſint vſu receptæ: tamen
admittenda eſt alia propoſitio tamquam ſacris
Canonibus conſentanea, & Doctoribus vbique
recepta; quod per contrarium vſum cum ſcientia
Papæ, & longiſſimi temporis curſu abrogari va-
leant, vt optimè declarat Cardin. in prooem. Cle-
mentin. verſ. Vniuerſitati, n. 3. in fin. Nulla enim
eſt lex poſitiua, quæ per contrariam conſuetudi-
nem rationabilem, & legitimè præſcriptam abro-
gari non poſſit, cap. Iſtis, §. Leges, 4. diſt. cap. fin. vbi
Canoniſtæ de conſuet. & ſcripſit Abb. conſ. 7. col.
penult. in princ. lib. 2. verſ. Et notaret, Roman. conſ.
312. n. 130. in fin. verſ. Tertiò quia, Bart. & DD. in
l. De quibus, ff. de legib. & in proprijs terminis tra-
dit Rolan. conſ. 75. n. 42. lib. 1. & de generali Vrbis
conſuetudine ineundi ſocietatem officiorum ſu-
per officijs alienis, Rota deciſ. 311. num. 5. par. 4.
Diuerſor.

De Crimine falſi.

Cap. Falſidicus.

SVMMARIVM.

1 *Teſtis falſidicus tres lædit, Deum, iudicem, & partem, & n. 120. vſque ad n. 133.*

2 *Falſi pœna tenetur teſtis non modo ſi falſum di- cit, ſed etiam ſi veritatem occultat, & nu. 124. & ſeqq.*
Declaratur n. 56. & ſeqq. & n. 144.

3 *Delicto vnico poteſt quis lædere plures perſonas, & tenetur omnibus ſatisfacere.*

4 *Et qui in pluribus offendit, in pluribus puni- tur.*

5 *Teſtis tenetur de falſo, ſi interrogatus ſuper certo articulo dicat ſe neſcire, aut non recordari; vel ſi deponat obſcurè, verſutè, vel per malitiam, & n. 129. & ſeqq.*

6 *Secus ſi non iuraſſet, vel non fuiſſet interrogatus.*

7 *Tacens veritatem quando teneatur pœna falſi, & peccet, latè declaratur. vt n. ſeqq.*
Tacens veritatem peccat quando aſſumpſit officium teſtificandi, ibid.

8 *Et eſt peccatum mortale, & n. 124.*

9 *Idem eſt quando aliter ex alio officio aſſumpto te- netur dicere veritatem.*

10 *Et idem quando ex alia cauſa ad id tenetur.*

11 *Tacens veritatem ſuperioribus ſuis peccat.*
Quod procedit etiam in tacente crimen capitale per ipſum commiſſum, n. 125.

12 *Tacens veritatem non peccat quando non compelli- tur reſpondere, & veritas aliter haberi po- teſt.*

13 *Limitatur quando procuraret, ne veritas ab alijs poſſet haberi.*

14 *Tacens veritatem peccat quando non poteſt aliter de veritate liquere, & proximus inde damnum patitur, & n. 131.*

15 *Tacens veritatem ad fauorem proximi, ne puniatur in cauſa criminali, non peccat.*

16 *Fallit primò quando aſſumpſit officium teſtifican- di, vel aliàs ex officio tenetur.*

17 *Fallit ſecundò in ſubſidium quando veritas aliter haberi non poteſt.*

18 *Tacens veritatem in impetratione à Principe pec- cat.*

19 *Paria ſunt nocere iniuſtè, & iuſtè prodeſſe nolle.*

20 *Iurans falſum ſubaudiendo aliquid in mente, quod reddat ſenſum verum, an peccet mortaliter, & n. ſeqq vſque in fin.*

21 *Quid ſi id faciat ſine iuſta cauſa.*
Et quid ſi iuſta cauſa ſubſit, n. 26 & n. ſeqq. vſque in fin.

Iura-

Digitized by Google

22 *Iuramenti finis eſt determinatam veritatem aperire, & n.133.& ſeqq.*

Iuramentum, quod huic fini aduerſatur, non inducit mortale peccatum in materia leui, n.24.

Contrarium n.137.

23 *Iuramentum, cui deeſt ſola diſcretio, non ingerit culpam mortalem, & n.152.*

24 *Iurare ioci cauſa Principem eſſe in oppido intelligendo pictum eſt graue peccatum, ſed non mortale.*

Imo *eſt mortale, n 145.& ſeqq.*

26 *Iurare falſum ex iuſta cauſa ſubaudiendo aliquid in mente, quod reddat ſenſum verum, nullam eſſe culpam, qui Authores ſenſerint.*

27 *Et quibus fundamentis, & n.ſeqq.vſque ad n.55.*

Scriptura ſacra frequenter vtitur verbis, quæ ſecundum litteram videntur falſa, ſunt tamen vera ſecūdum implicitas ſubauditiones, ibidem. & n.161.

Declaratur n 156.& ſeqq.

28 *Deus audit verba noſtra prout ex intimis proferuntur: Humanæ aures prout foris ſonant, & n.70.*

Declaratur n 76.& 80.& 162. verſ. Non obſtat *ſecundum.*

29 *Veritas, aut falſitas ſermonis non eſt accipienda ex verbis externis, ſed ex intentione proferentis.*

Contrarium n.84.

Declaratur nu.76.& 162.verſ. Non obſtat *ſecundum.*

30 *Verba deſeruiunt intentioni, non intentio verbis. & n.71.*

31 *Linguam ream non facit niſi rea mens, & n.72.*

32 *Mentiri eſt contra mentem ire, & n.163.*

33 *Mendacij ad rationē verba materialiter ſe habent, ſed formalitas ex mente proferentis eſt accipienda, & n.87.in fin.*

Declaratur n.163.

34 *Mendax non eſt qui dirigit greſſus in aliquam partem, ad quam ire non intendit, & n.164.*

35 *Opinio adſtruens periurium non eſſe verbis falſum iurare, & interna ſubauditione verum concipere, eſt probabilis, & ideo eligi poteſt, licèt oppoſita ſit probabilior, ac tutior.*

Contrarium *n.166.*

36 *Iurarare ſe aliquid neſcire, quod expedit ſub ſecreto tegere, ſubaudiendo in mente, ita vt expectat reuelare, multi opinantur non eſſe periuriū.*

37 *Idem in eo, qui coactus iurat ſe pecuniam ſoluturum, ſubaudiendo intra ſe, ſi erit debitor.*

38 *Idem in eo, qui per metum iurat ſe accepturum aliquam in vxorem, ſubintelligendo, ſi mihi placuerit.*

39 *Idem in muliere, quæ ſciens occultum impedimentū dirimens, metu excommunicationis iurat ſe velle viro cohabitare, ſubaudiendo, ſi mihi licebit.*

40 *Idem in eo, qui pecunia egens iurat ſe illam non habere, intelligendo ad mutuandum.*

41 *Idem in adultera, quæ iurat ſe adulterium non cōmiſiſſe, ſubaudiendo, in alio die, vel loco.*

42 *Idem in Clerico, qui vt ſe eximat ab indebita ſolutione gabellæ, iurat ſe nihil portare, ſubaudiendo, ex quo gabellam ſoluere teneatur.*

43 *Idem in viatore veniente ex loco, qui peſte infectus creditur, & iurat ſe inde non venire ſubintelligendo, tamquam ex loco infecto.*

44 *Idem in pœnitente, qui malè interrogatus à Sacerdote, falsò negat ſe confeſſum fuiſſe aliquod peccatum, ſubaudiendo, ita vt illud dicere teneatur.*

45 *Iuramentum quoties exigitur ad faciendum peccatum, poteſt quis iurare ſe facturum, ſubintelligendo intra ſe, ſi abſque peccato id ſibi licuerit.*

Contrarium *à n.80.vſque in fin.*

46 *Reus non iuridicè interrogatus poteſt iurare ſe delictum nō commiſiſſe, intelligendo intra ſe, prout ſubeſt illi iudicio, & n 129.*

47 *Et idem in teſte, qui iurat ſe neſcire.*

Contrarium *n.129.*

48 Neſcio, *verbum recipit hanc interpretationem, ſcilicet ad reuelandum.*

49 *Iurans falſum in iudicio ex iuſta cauſa, ſubaudiendo in mente aliquid, quod reddat ſenſum verū, non peccat ſecundum aliquos.*

50 *Idem putant in eo, qui occidit hominem ad ſui defenſionem, vel putans eſſe feram, & negat in iudicio ſe occidiſſe, intelligendo intra ſe de facto criminoſo, & n 127 & 153.& ſeqq.*

51 *Idem in eo, qui vt ſibi ſatisfaciat de iniuſta taxa, negat in iudicio ſe fraudaſſe, intelligendo, ita vt deliquerit.*

52 Idem *in eo, qui vt ſe eximat ab imputatione homicidij, quod non commiſit, in iudicio negat gladium repertum penès cadauer eſſe ſuum, ſubaudiendo in mente, quatenus eſt indicium illius delicti.*

53 *Idem in eo, qui ad ſui ſuſtentationem abſcondit bona, ne à creditoribus capiantur, & negat iudici ſe illa habere, ſubaudiendo, ita vt teneatur manifeſtare.*

54 Idem *in eo, qui cùm pecunias mutuò acceptas reſtituerit, in iudicio negat mutuum, ſubintelligendo, ita vt teneatur ſoluere.*

55 *Mendacium non eſt vti verbis falſum ſignificantibus, quando attentis circumſtantijs recipiunt ſenſum verum iuxta interrogantis intentionem, quam reſpondens mente concipit.*

Contrarium, n.153.

57 *Mendacium omne ex ſuo genere eſt peccatum.*

Adeo vt nec ad vitandam mortem, aut pudicitiam ſeruandam, nec pro ſalute animæ, nec pro Dei gloria mentiri liceat, ibid.

58 *Mendacio, & odio Dei adeo intrinſeca eſt malitia, vt nec per omnipotentiam Dei abſolutā poſſit auferri.*

59 *Mendacium non pernicioſum, ſed officioſum, vel iocoſum eſt peccatum veniale.*

Sed addito iuramento fit periurium, n.60.

60 *Periurium eſt mendacium iuramento firmatum.*

61 *Periurium omne, quantumcumque mendacium ſit leue, ex ſui ratione eſt mortale.*

62 *Eſt graue ſcelus, & in Lege & in Prophetis, & in Euangelio prohibitum.*

63 *A quo nec metus mortis excuſat.*

64 *Per illud infertur veritati Dei atrociſſima iniuria, quæ ſine mortali eſſe non poteſt.*

65 *Mendacio interueniente ex vniuerſali regula iuramentum ſemper eſt mortale, & n 82.*

66 *Iuramentum in foro animæ an ſit interpretandum iuxta intentionem recipientis, vel iurantis: altè diſtinguitur, vt n.ſeqq.vſque ad n.80.*

67 *Intellectus cap.* Quacumque arte, *22. q.5. & n ſeqq. vſque ad n.81 maximè n.76.*

68 Iurans *falſum ſuper lapidem, periurus eſt.*

06 *Sermo malus toties procedit de ore noſtro ad deſtructionem audientium quoties loquimur non*

Proſp.Fagn.in 1.p. 5.lib.Decretal.

vt conuenit audientibus, & n. 136.

70 *Intellectus c. Humana aures, 22. q. 5 & n. ſeqq vſq; ad n. 80 maximè nn. 76. & 162. verſ. Non obſtat ſecundum.*

71 *Intentio non debet verbis deſeruire, ſed verba intentioni.*

72 *Periurium eſt non quod quis ore, lingua aut protulit, ſed mente iurata concepit, & animo.*

Declaratur n. 76.

73 *Iuramentum in conſilio animæ ſecundum intentionem iurantis recipit interpretationem, ſed in iudicio ſecundum ius ex ſententia Innocentij.*

74 *Contrarium.*

Declaratur, n. 76.

75 *Iurantis intentio non ita eſt attendenda, vt ſit in libertate ſua exponere verba vt vult, ſed ſecundũ id, quod communiter intelligitur.*

76 *Iuramentum ſi non ſit eadem intentio iurantis, & ſuſcipientis. in foro animæ accipiendum eſt iuxta ſanum intellectum eius qui dolum non adhibet, & n 80. & 162. verſ Non obſtat ſecundum.*

77 *Iurantis, & recipientis ſimplicem intentionem conſiderat Deus, & ex parte vtriuſque verborum artem aſpernatur, & odit.*

79 *Iurare falſum ſubaudiendo aliquid in mente, quod reddat ſenſum verum, eſſe peccatum mortale, latiſſimè oſtenditur n. ſeqq. vſque ad n. 138.*

80 *Iuramentum artificiosè compoſitum ad fallendum proximum accipit Deus ſecundum quod is, cui iuratur intelligere debet iuxta rectam intelligentiam verborum.*

81 *Lingua loquentis eſt tuba cordis.*

82 Mendacium iuramento firmatum in quacumq; materia, & ex quacumque cauſa ſemper eſt peccatum mortale, & n. 88.

83 Mendacium cõmittit qui ſcienter vtitur falſa ſignificatione vocis, & aliud ſubaudit in mente, quod reddat ſenſum verum, & n. ſeqq. vſque ad nu. 96. & n. 146.

84 Mendacium eſt falſa vocis ſignificatio cum intentione fallendi.

Ideſt falſum dicendi, n 88. & ſeqq.

85 *Falli, & errare eſt vnum pro alio, ſeu falſum pro vero oſtare.*

86 Iuramentum in quacumque materia eſt mortale, ſi verba ſunt falſa.

87 *Subauditio implicita in mente retenta non excuſat quin ſit falſa vocis ſignificatio, & n 97. vſque ad n. 102. & n. 111. & 147.*

88 *Fallit quiſquis falſum loquitur, etiamſi audiens nõ fallatur, quia fallaciam intendit ſecundum quod eſt in fallente, & n. ſeqq.*

89 *Mendacia ſi non habent quem decipiant, ipſa ſibi mentiuntur.*

Mendacij ratio ſumitur à voluntate falſũ enunciãdi; intentio autem imprimendi falſum in alterius opinionem fallendo ipſum non pertinet ad rationẽ mendacij, ſed ad quamdã illius præfationem, ibid.

90 *Mendax eſt qui lingua profert contrariũ eius, quod mente gerit, & n. ſeqq.*

91 *Mendacij ratio formalis conſiſtit in difformitate, & diſſonantia verborum ab intentione.*

92 *Mentientis malum eſt vnum habere clauſum in pectore, aliud promptum in lingua.*

93 *Voces cùm ſint ſigna intellectus innaturale eſt, vt aliquis voce ſignificet quod habet in mente.*

94 *Iuramenti verba ſi non admittunt ſenſum, quẽ iurans menti concipit, a periurio non excuſant.*

97 *Vox externa, quæ ſignificat falſum, in nullo caſu admittit ſubauditionem internam, quæ ſignificet verum, & n. ſeqq. vſque ad n. 102.*

98 *Verum, & falſum inuicem ſunt contraria, & eſſe non poſſunt in eodem ſubiecto.*

99 *Periuriũ eſt aliquid iuramento promittere, ſubaudiendo in mente conditionem natura impoſſibilẽ.*

100 *Conditio impoſſibilis natura vitiat ſtipulationem.*

101 *Eſſe, & non eſſe contradictoriè ſunt oppoſita.*

102 *Periurus eſt qui apparenter iurat, ſed intentionem habet aut non iurandi, aut ſe iuramento non obligandi, aut promiſſionem iuratã non adimplendi.*

103 *Mendacium eſt materia omnino contraria iuramento tam interiori, quàm exteriori.*

104 *Iurat is in dolo, in cuius mente eſt non ſic ſe facturum vt promittit.*

105 *Periurus eſt antequã iuret, qui peierare paratus eſt.*

106 *Infidelium ſectas ore profiteri, ſubaudiendo in corde, ſi mihi liceat, nefas eſt Chriſtiano.*

107 *Iuramentum eſt actus latriæ*

108 *Iuramento firmare id, quod nihil eſt, periurium eſt.*

109 *Verum, & nihil ſunt contradictoriè oppoſita.*

110 *Iuramentum, cui veritas non eſt comes, eſt periurium. & n. 113.*

111 *Mentiens nihil dicit, quia non dicit quod vox ſignificat, nec dicit quod cogitat.*

112 *Veritas eſt vt quod eſt dicatur.*

114 *Mendacium eſt non ſolum in falſis verbis, ſed etiam in ſimulatis operibus.*

115 *Et æquale eſt peccatum.*

116 *Facto qui mentitur, & mente concipit, verum, non eſt à mendacio immunis, & n. 140.*

117 *Res verbis accommodare non eſt in facultate hominis, ſed ſolius Dei, & n. 156.*

118 *Nec verbis ſignificationem imponere.*

119 *Veritas in iuramento eſt adæquatio vocis ad rem.*

120 *Iurans falſum in iudicio, & ſubaudiens in mente verum, eſt obnoxius Deo.*

121 *Item iudici, & n. ſeqq vſque ad n. 132.*

Item parti, n. 131. & n ſeqq.

122 *Periurium eſt nequiter decipere credentem.*

123 Sententia ferri debet ſecundum acta, & probata.

124 *Veritatem occultans metu cuiuslibet poteſtatis, irã Dei ſuper ſe prouocat.*

125 *Accuſatus de crimine capitali non poteſt iudici ſecundum iuris formam interroganti veritatem celare ſine mortali peccato, & n. 155.*

126 *Damnatus ad mortem peccat aufugiendo de carcere*

127 *Tacens veritatem iudici non iuridicè interroganti non peccat.*

128 *Carceratus iniuſtè peccat non fugiendo de carcere.*

Contrarium n. 130.

129 *Reus non tenetur reſpondere ſi iudex exquirat quod non debet ſecundum ordinem iuris, ſed poteſt appellare, vel aliàs licitè ſubterfugere, ſed non poteſt vti mendacio.*

131 *Accuſator ſi in probatione deficiat, tenetur pœna talionis.*

132 *Item efficitur infamis, & communione priuatur.*

133 *Iuramentum inſtitutum eſt non per quod ſe homines fallant, ſed per quod quiſque in alterius notitiam cogitationes ſuas proferat.*

134 *Verbis vti ad fallaciam, non ad quod inſtituta ſunt peccatum eſt.*

135 *Iuramenti finem deſtruit modus iurandi per internas ſubauditiones verborum ſenſum inuertens.*

Iura-

Digitized by Google

136 *Iuramenti comes principalis eſt veritas in audientis notitiam delata.*

Voces inſtituta ſunt, vt adſtruatur veritas apud audientem, qua eſt apud loquentem, & qui ad aliud vtitur, incurret peccatum mendacij, ibid.

138 *Iurans alta voce aliquid falſum, & ſuperaddens aliquid voce ſubmiſſa, & in perceptibili, quod reddat ſenſum verum, mortaliter peccat.*

139 *Reſpondere nihil, vel ita reſpondere, vt incertus dimittatur interrogator, paria ſunt.*

140 *Iurans Italico idiomate* perd'io, *cum apoſtropho vt audientem fallat, intendens ſignificare* perdo io, *periurium committit.*

141 *Idem in eo, qui iurat per ver.* Vro, *ſupprimendo litteram I.*

142 *Idem in eo, qui pronunciat iuramenti verba interrogatiue, vt contrarium ſenſum inducant.*

143 *Idem in eo qui intendit ironicè loqui ad fallendum proximum.*

144 *Mentiri aliud eſt, quod numquam licet, aliud veritatem occultare, quod aliquando licet, & numer. 164.*

145 *In iuramento vti amphybologia, ſeu æquiuocatione etiam ex iuſta cauſa, vel iocosè, eſt mortale peccatum, ſi verba communi audientium vſu non admittant ſenſum verum, quem iurans intendit.*

Secus ſi verba vtrumque ſenſum admittant, n. 147. & n. 152.

Quod tamen fallit in iudicio, n. 149. & ſeqq.

146 *Iuramentum eſt accipiendum iuxta propriam, & communem verborum intelligentiam.*

Mendacium idem eſt, quod aſſertio falſi cogniti, ibid.

Peccatum graue, & mortale idem ſunt, ibid.

147 *Iurans non obligatur niſi ſecundum intentionem ſuam, ſi verba ita duplicia ſint, vt æqualiter diuerſos ſenſus exprimant.*

148 *Amphybologia, qua vſus eſt B. Franciſcus an ſaluetur a mendacio.*

149 *Amphybologia, ſeu æquiuocatione doloſè vti in iudicio eſt mortale peccatum etiamſi verba ex communi intelligentia vtrumque ſenſum admittant.*

150 *Veritatis proditor eſt, qui in iudicio non liberè veritatem pronunciat, quàm liberè pronunciare poteſt.*

151 *Teſtis tenetur pœna falſi, qui obſcurè, verſutè, aut per malitiam teſtificatur.*

153 *Mendacium ſaluari non poteſt ex interrogantis intentione, quam reſpondens mente concipit attentis circumſtantijs.*

154 *Maximè in iudicio.*

155 *Iudex debet ſolam veritatem indagare pro adminiſtratione iuſtitiæ.*

156 *Scriptura ſacra præter ſenſum litteralem inſunt alij ſenſus ſpirituales, & myſtici.*

157 *Omnes ſcientias tranſcendit, quia dum narrat geſtum, prodit myſticum.*

158 *Nec multiplicitas ſenſuum facit æquiuocationem, nec aliquem ſpeciem multiplicitatis.*

159 *In nulla ſcriptura humana poteſt reperiri niſi ſenſus litteralis, ſed tantùm in diuina, cuius Spiritus ſanctus eſt auctor, homo verò inſtrumentum.*

160 *Mendacium per vetus Teſtamentum tueri non licet, & n. 162.*

161 *Et quomodo in Scriptura diuina à mendacio excuſetur quæ ſecundum litteram videntur falſa.*

164 *Factis, aut verbis ſignificare id quod non eſt, numquam licet: ſed prætermittere ſignificare id, quod eſt, aliquando licet.*

165 *Simulatio, ſeu fictio, cui mendacium non ineſt, vtilitatis cauſa interdum eſt licita.*

166 *Ore non aliud loquamur, & aliud corde, ne ſimus Iudas, & Herodiani.*

1 FALSIDICVS. Io. Andr. non ſummat,
quia breue eſt; ſed ſecundum Abbatem, &
2 ſequaces hoc dicit. Teſtis falſidicus tres
lædit, Deum, iudicem, & partem: & falſus
eſt non ſolum qui mendacium dicit, ſed etiam qui
veritatem occultat; ſecunda pars ibi, *vterque*. In
ſupraſcriptione tribuitur Auguſtino, cui etiam tribuitur
à Raymund. Conc. & Gratian. in cap. Quiſquis,
metu. in ſupraſcriptione, 11. qu. 3. Non ſunt
tamen verba Auguſtini, ſed Iſidori lib. 3. de ſummo
bono cap. 59. vt refert Anton. Auguſt. in notis
ad primam collectionem Decretaliũ lib. 5. tit. 16.
cap. 2. & notatur hic in gloſ. marginali in princip.
& in notis poſt d. c. Quiſquis.
3 Nota primo ibi, *tribus perſonis eſt obnoxius*:
vnico delicto poſſe aliquem lædere plures perſonas,
& teneri omnibus ad ſatisfactionem, Butr. hic
n. 3. Abb. & Marian. Socin. in 1. notab. Facit quod
legitur, & notatur in l. Numquam, ff. de priuat.
4 delict. & in cap. Parrochianos, de ſent. excomm.
Et quia in tribus offendit, in tribus punitur, vt hic
in gloſ. penult. & per Hoſtien. num. 4. & Butr. n. 6.
quod latiùs proſequitur Abb. n. 5. & 6.
5 Secundò nota ibi, *& qui veritatem occultat*: teſtem
eſſe falſum, & pœna falſi teneri non modò cũ
mendacium dicit, ſed etiam cùm celat veritatem.
Idem dicitur in cap. Quiſquis, 11 q. 3. Hoc tamen
intellige ſecundum Abb. hic in 2. notab. quando
interrogatus ſuper certo articulo, reſpondet ſe nihil
ſcire, vel quando iurauit dicere puram, & meram
veritatem, & multa ſubticuit, vt in c. Cum dilecti,
ſupra de accuſar. Et idem eſt ſi dixerit, ſe
non recordari de eo, de quo veriſimiliter recordari
debet; vel ſi depoſuerit obſcurè, verſutè, aut
per malitiam, Farinac. in prax. criminal. part. 2.
6 q. 67 num. 223. & 225. & dicam infra num. 151.
Secus autem vbi non iuraſſet, vel non fuiſſet interrogatus,
vt in d. l. Numquam, ff. de priuat. delict.
Tunc enim non tenetur de falſo ſi veritatem non
aperit; quia teſtis non debet eſſe verboſus, ſed ſatis
eſt, vt reſpondeat ad interrogata, ſecundum
Abb. Sed tu vide Marian. Socin. num. 45. & ſeqq.
7 Tertiò nota in iiſdem verbis: peccatum eſſe veritatem
celare, quod tamen intelligunt Goffred.
& Innoc. hic in fin. Quando quis aſſumpſit officium
teſtificandi, vel quando aliàs de veritate liquere
non poteſt: & concordant Abb. Antiq. in fin. Hoſtien.
num. 6. Io. Andr. num. 1. Butr. num. 5. Cardin.
num. 1. Anchar. num. 5. & Abb. Sicul. in 3. notab.
Sed tu latiùs diſtingue ſecundum Marian. Socin.
in 4. not. num. 5. nam aut quis officium teſtificandi
aſſumpſit: & peccat tacendo veritatem,
vt hic, & notatur in d. cap. Quiſquis, 11. quæſt. 3.
in gloſ. 1. iuncto cap. Fraternitatis, ſupra de teſtib.
8 Goffred. Innoc. & alij prææallegati, & dicit Butr.
num. 2. & 5. hoc eſſe peccatum mortale, quia eſt
contra charitatem, & præceptum Dei: quod la-
9 tiùs patebit infra num. 125. Et idem dicendum ſi
ſi aliter ex officio aſſumpto ad hoc teneretur pro-

Digitized by Google

10 pter eamdem rationem; & conſentit Abbas Sicu-
lus vbi ſupra. Si verò quis non aſſumpſit officium
teſtis, vel ſimilis: tunc ſubdiſtingue: nam aut lo-
quimur in caſibus, in quibus tenetur interroga-
11 tus reſpondere, vt in Superioribus, ad quorum in-
terrogationem ſubditus tenetur pandere verita-
tem: & tacens peccat, vt in cap. 1. ſupra, de ma-
ior. & obed. & cap. Qui reſiſtit, 11. qu. 3. & latiùs
12 dicam infra d. num. 125. Aut non cogitur reſpon-
dere: & tunc aut veritas aliter haberi poteſt;
13 & non peccat, niſi ipſe affectatè procuraſſet, vt ve-
ritas ab alijs haberi non poſſet, ſed ſolùm ab ipſo,
14 vt in cap. Primum, & cap. Ne quis, 22. qu. 2. Aut
non poteſt aliter de veritate liquere; & tunc aut
taciturnitas tendit ad damnum proximi: & hoc
etiam, caſu tacens peccat, arg. huius cap. quia in
mandato legis continetur, *Dilige proximum tuum ſicut te ipſum*, cap. Charitas, §. Proximos, de
pœn. diſt. 2. Et quia quod mihi prodeſt, & non no-
cet, facere teneris, l. 2. §. Item Varus, ff. de aqua
pluuial. arcen. & notat gloſ. in cap. Quiſquis meru,
15 in ver. Prodeſſe, 11. q. 3. Si verò taciturnitas tendit
in vtilitatem proximi, vt in cauſa criminali, ne pro-
16 ximus damnetur: & hoc caſu non eſt peccatum ta-
cere, ex quo non acceptauit officium teſtificandi,
17 nec alias ex officio tenetur, vt in cap. Dilectorum,
ſupra de teſtib. cogen. Quod tamen verum eſt, niſi
18 in ſubſidium ſecundum Innoc. in cap. 1. eod. tit. Ex
prædictis adde, quod peccat etiam qui tacet veri-
tatem in impetratione, quam facit à Principe, vt
cap. Super litteris, de reſcript. ſecundum Marian.
Socin. hic num. 20.

19 Vltimò nota ex fin. litteræ, pari reprehenſione
dignum videri eum, qui nocet iniuſtè, & eum, qui
iuſtè non vult prodeſſe: vtrumque enim eſt con-
tra officium Sacerdotis, cap. final. in princ. ſupra
de poſtul. Hoſtien. hic in fin. Io. Andr. num. 1. in fin.
Abb. num. 4. in fin. verſ. Vltimo, & Marian. Socin.
num. 2.

20 QVAERO, An ſit mortale peccatum iurare
falſum, ſubaudiendo aliquid in mente retentum,
quod reddat ſenſum verum.

Hæc eſt frequens Modernorum concertatio, in
qua conueniunt omnes, peccatum eſſe ſic iurare
21 ſine iuſta cauſa. Licèt variatum ſit ſententijs,
quale ſit peccatum. Alijs quidem affirmantibus
22 eſſe mortale, quia ſic iurans agit contra præcipuū
iuramenti finem, qui eſt determinatam veritatem
aperire, cap. Iuramenti, 22. qu. 5. & latiùs patebit
infra nu. 133. Inter quos recenſentur Cardin. Ca-
iet. in 2. 2. quæſt. 89. art. 7. in reſponſ. ad 4. col. pe-
nult. verſ. Ad hoc dicitur, Sot. lib. 5. de iuſt. & iur.
quæſt. 6. ar. 2. concluſ. 7. & lib. 8. concluſ. 1. art. 7. col.
vlt. & de Secreto, membr. 3. qu. 3. concluſ. 3. in fin.
Corduba in Summa q. 65. Azor. Inſtit. moral. to. 1.
lib. 11. cap. 4. q. 5. in fin. Lopez par. 1. Inſtructorij,
cap. 42. col. 7. verſ. Item qui non, & verſ. ſeq.

23 Alijs verò exiſtimantibus tantùm eſſe culpam
venialem ſine iuſta cauſa ſic iurare, dummodo id
non fiat in iudicio ad legitimam iudicis interro-
gationem nec in præiudicium tertij; quia in tali
iuramento deeſt ſola diſcretio, ſeu iudicium, cap.
Vnum orarium, §. Quæ antè circa fin. verſ. Si dum
24 incautè iuramus, 25. diſt. Et quamuis hoc aduer-
ſetur fini iuramenti, tamen dicunt id contin-
gere in materia leui; ac proinde non ingerere cul-
pam mortalem, argum. cap. Ne quis arbitretur,
§. Duo ſunt, 22. q. 2. Cuius ſententiæ ſunt Thom.
Sanchez ſuper Decalogo tom. 1. lib. 3. cap. 6. n. 15.
Bonaccina tract. de Legib. diſput. 4. q. 1. punct. 12.
num. 3. Filiucc. in quæſt. moral. tom. 2. tractat. 25.
cap. 11. num. 331. & nouiſſimè Diana reſolut. mo-
25 ral. par. 2. tract. 1. Miſcell. reſolut. 25. & vacillando
Leonard. Leſſius lib. 2. cap. 42. dub. 9. num. 98. in
fin. dicens: Quod ſi tali orationi, cum iuſta cauſa
non ſubeſt, addatur iuſiurandum, vt ſi iures Prin-
cipem eſſe in oppido, intelligēdo pictum, ioci cau-
ſa erit graue peccatum, quia eſt magna irreuerentia
ſuis iocis Deum teſtem adhibere, fortè tamen ſi
ſcandalum abſit, non erit mortiferum.

26 Sed ſi iuſta cauſa ſubſit, puta quia id neceſſa-
rium, aut vtile ſit ad ſalutem corporis, vel ad ho-
norem, aut ad res familiares tuendas, vel ad quem-
libet alium virtutis finem; tunc multorum opinio
eſt, nullam eſſe culpam iurare id, quod falſum eſt
ſecundum vocis ſignificationem implicitè ſubau-
diendo aliquid in mente, quod efficiat ſenſum ve-
rum; eamque tenuerunt Nauarr. in cap. Humanę
aures, 22. q. 5. in 2. qu. num. 12. Gregor. de Valen.
tom. 3. diſput. 5. quæſt. 13. punct. 2. & tom. 4. diſp. 7.
quæſt. 13. punct. vlt. Salon. in 2. 2. q. 69. art. 2. con-
trouerſ. 11. in 4. ratione, & in ſolut. ad 1. & ad 2.
Toledo in Summa lib. 4. cap. 21. n. 9. Philiarchus de
offic. ſacerd. tom. 1. par. 2. lib. 3. c. 14. Suarez to. 2.
de Religion. lib. 3. cap. 11. num. 4. & 5. Reginal. in
prax. tom. 2. lib. 24. cap. 1. num. 10. & mordicus tue-
tur Sanchez alios referens ſuper Decalog. tom. 1.
lib. 3. d. cap. 6. num. 15.

27 Pro hac opinione ponderant primò hunc lo-
quendi modum per implicitas ſubauditiones fre-
quenter vſurpari in ſacris Litteris: nam Ioan. 7.
Saluator dixit, *Non aſcendam ad diem feſtum*: &
& tamen ſtatim aſcendit, & nihilominùs loquutio
vera fuit ex ſubauditione in mente Chriſti reten-
ta, ſcilicet non aſcendam manifeſtè, quem ſenſum
ſignificatio vocis non importabat: & Tobiæ 5. An-
gelus dixit, *Ex filijs Iſrael ego ſum Azarias Ana-
niæ magni filius*. Quæ verba ſimpliciter ſecundum
propriam ſignificationem erant falſa, ſed tamen
vera ſecundum interpretationem retentam in
mente Angeli. Item Geneſis 27. Iacob dixit,
*Ego ſum primogenitus tuus Eſau, & feci ſicut præ-
cepiſti mihi*. Quorum vtrumque fuit falſum, inſpe-
cta verborum ſignificatione; & tamen eum vindi-
cant à mendacio multi, quos refert, & ſequitur
Pereira in eum locum diſput. 5. per totam. Item
Matth. 11. Chriſtus dixit, Ioannem eſſe Eliam.
Item Geneſ. 12. Abraham rogauit Saram vxorem
ſuam, vt ſororem eius ſe eſſe mentiretur: & ta-
men hæc quoque ex ſubauditis ſenſibus à menda-
cio excuſantur, vt in cap. Quæritur, & in §. Item
opponitur, 22. q. 2.

28 Deinde pro eorum opinione inducunt textum
in cap. Humanæ aures, 22. qu. 5. vbi dicitur. Hu-
manæ aures verba noſtra talia iudicant, qualia fo-
ris ſonant; Diuina verò iudicia tales eſſe audiunt,
29 qualia ex intimis proferuntur. Igitur veritas, aut
falſitas ſermonis non eſt accipienda ex verbis ex-
ternis, ſed ex intentione proferentis, vt ibi in gl. 2.
30 Nec mirum, quia vt dicitur in cap. Intelligentia,
infra de verb. ſignific. Intelligentia verborum ex
cauſis eſt aſſumenda dicendi, quia non ſermoni
res, ſed rei eſt ſermo ſubiectus.

31 Nec linguam ream facit niſi rea mens, vt cap.
Hominis, in fin. 22. q. 2.

32 Tertiò arguunt ab etymologia, ſeu alluſione
voca-

vocabuli, ad text. in l. Notionem, §. Inſtrumentorum, ff. de verborum ſignific. cum ſimil. nam mentiri eſt contra mentem ire, Connan. lib. 1. cap. 3. num. 2. Raphael Cuman. in l. Si quis extraneus, ff. de acquiren. hæred. Quare externa ver-
33 ba materialiter tantùm ſe habent ad rationem mendacij, nec refert vtrum vera ſint, an falſa; ſed formalitas ex mente proferentis eſt accipienda, cap. Is autem mentitur, §. Nemo mentiens, 22. queſt. 2. S. Bonauentura in 3. ſententiarum, diſt. 38. quæſt. 1. num. 2. & 10. Cum ergo hoc caſu mens non intendat aliud verbis aſſerere, aut negare, quia quod ipſa concipit, vtique verba non aduerſantur intentioni; ac proinde cum non ſint mendacium, nullum erit peccatum illa iureiurando firmare, cap. Animaduertendum, 22. q. 2.

Id quod etiam confirmant, quia ratio mendacij non conſiſtit in falſitate menti alterius impreſſa; alioquin mentiretur etiam qui vtitur verbis ea ſe ambiguis, quod eſt falſum, vt patebit infra num. 147. Rurſus non conſiſtit in vſurpatione verborum in ſenſu improprio, & qui eam amphibologiam non admittat: ſed mendacium eſt intendere verbis negare eam ipſam veritatem, quæ mente concipitur, d. cap. Is autem mentitur, 22. quæſt. 4. quod ſecundum eos non contingit in caſu propoſito.

34 Quartò arguunt ſic: Mendacium eſt non modò cum quia intendit exprimere falſum verbis, ſed etiam factis, cap. Cauete, 22. q. 5. S. Thom in 2. 2. q. 115 art. 1. ſed non mentitur qui, v. g. dirigit greſſus in aliquam partem, ad quam ore non intendit; quia non vult ſignificare ſe animum illuc eundi habere, quamuis adſtantes id concipiant; ſed tantum vult occultare animũ ſuum aliò eundi, vt idem docet eodem art. 1. ad quartum. Ergo ſimiliter non mentitur qui verbis non intendit aliquid falſum ſignificare; ſed tantùm celare aliquam veritatem audientibus intendendo dicere ſolùm id, quod verum eſt ſecundum implicitam ſubauditionem in ſua mente retentam.

35 Vltimò aſſerunt ſaltem negari non poſſe quin hæc opinio ſit probabilis cùm tot ſuaſibilibus rationibus, & auctoritatibus fulciatur, argum. Clem. vnicæ, §. final. de Summa Trinitate, & Fid. Cathol. in concurſu autem probabilium opinionum, vbique proclamant nullum eſſe peccatum eligere probabilem, licèt contraria ſit probabilior, ac tutior.

36 Ex concluſione vt ſupra firmata deducunt primò vt interrogatus de re, quam expedit ſub ſecreto tegere, poſſit licitè iurare ſe neſcire, ſubaudiendo intra ſe, itaut expediat reuelare, quia locutio vera eſt, & vrget neceſſitas ſic iurandi: ita Sylueſt. in ver. Mendacium, quæſt. vlt. verſ. Quarto, qui tamen non loquitur de iuramento, Sot. de iuſt. & iur. lib. 5. q. vlt. art. 1. col. penult. P. tr. à Nauarra de reſtitut. lib. 2. c. 4. in noua edit. in 3. par. dub 5. n. 242. quos refert, & ſequitur Sanchez ſuper Decalogo lib. 3. c. 6. n. 25.

37 Deducunt ſecundò, vt ſi per iniuriam extorqueatur promiſſio iurata de ſoluendo aliquam pecuniam licet iurare ſe ſoluturum, ſubaudiendo hanc conditionem in mente retentam, ſi debuero; quod tenuerunt Angel. in ver. Iuramentum, 3. n. 8. caſu 9. Syluest. in ver. Iuramentum 4. q. 7 verſ. Secundum, vbi ſic ait: [Si verò in aliquo ſenſu intendebat facere quod iurabat, licèt non in ſenſu eius, cui iurabat, vt quia iurauit dare centum latroni, ſubaudiendo in animo ſuo, ſi debuero; tunc non peccat, quia non tenetur iurare ſecundum intentionem eius, cùm non ſit ſuus iudex, ſed vtitur ſimulatione licita.] Quod licet, vt in cap. Vtilem, 22. q. 2. & ſequuntur Nauar. in cap. Humanæ aures, 22. c. 5. in 3. qu. n. 6. in fin. & in manuali cap. 12. n. 14. Azor. Inſtit. moral. tom. 1. lib. 11. cap. 4. q. 5. reg. 3. iuncto verſ. Primo quidem, Gregor. de Valent. in 2. 2. diſput. 6. qu. 7. puncto 4. col. antepenult. & Sanchez ſuper Decalogo lib. 3. c. 6. nu. 37. & 38. Oppoſitum tamen docuerunt Caietan. in 2. 2. q. 89. art. 7. in reſp. ad 4. col. penult. verſ. Ad hoc dicitur, & Arag. ibidem, circa ſolutionem ad 4. in 2. concl. & Sot. de iuſt. & iur. lib. 8. q. 1. art. 7. col vlt.

38 Deducunt tertiò, vt coactus aliquam accipere in vxorem, quam accipere non tenetur tuta conſcientia, iurare poſſit ſe illam accepturum, intelligendo intra ſe, ſi tenebor, vel ſi placuerit mihi: ſic Toled. in ſumma lib. 4. c. 21. n. 9. & Sanchez vbi ſupra n. 39.

39 Deducunt quartò, vt mulier excommunicata eo quod viro non cohabitet propter occultum impedimentum dirimens iuxta terminos, cap. Litteras, de reſtit. ſpoliat. & cap. Inquiſitioni: de ſent. excomm. licitè poſſit iurare ſe cohabitaturam, ſubaudiendo in mente, ſi mihi id licebit, Angel. in ver. Iuramentum 4. in princ. Syluest. in ver. Iuramentum 3. q. 2. verſ. In iuramento verò, Nauar. in manuali c. 12. nu. 9. Philiar. de offic. ſacerd. tom 1. par. 2. lib. 3. cap. 14. ad fin. Sanchez ſuper Decalogo lib. 3. cap. 6. n. 40.

40 Deducunt quintò, vt rogatus ab amico, vt det ei pecunias mutuas, poſſit licitè, ſi illis egeat, iuramento affirmare ſe illas non habere, quamuis verè habeat, ſubintelligendo intra ſe, ad ſibi mutuandum, Nauar. in manuali c. 12. nu 18 & in d. c. Humanæ aures, in 3. qu. n. 13. Philiar. d. cap. 14. ad fin. Sayr. in Claui Regia c. 4 n. 26. & Sanchez d. c. 6. n. 43. contra Cordub. de Secreto membro 3. qu. 3. Enriquez in ſumma lib. 3. de pœn. cap. 19. num. 8. in Commento littera R. in fine, & Ludouic. Lopez in 1. p. Inſtructorij cap. 42. col. 7. verſ. Item qui non tenetur.

41 Deducunt ſextò, vt vxor interrogata à viro, nũ commiſerit adulterium, abſque peccato iurare poſſit, ſe non commiſiſſe, ſubaudiendo tacitè in alia die, vel in alio loco, quàm in eo, in quo illud perpetrauit, Nauarr. in d. cap. Humanæ aures in 1. queſt. nu. 9. Philiar. de offic. Sacerdot. tom. 1. par. 2. lib. 3. d. c. 14. ad fin. & Sanch d. c. 6. n. 4. & eſt ex mẽte Sylueſtri in ver Iuramentum 3. q. 2. verſ. In iuramento verò, vbi poſt Roſell. & Aſtenſ. ſic ait: [Cum vir exigit ab vxore iuramentum ſuper adulterio, quia iniquè agit, poterit iurare, quod eſt verũ ſecundum ſuam intentionem, licèt ſit falſum ſecundum intellectum audientis.] Sed contra Sot. de Secreto membr. 3. qu. 3. poſt 5. concluſ. verſ. Sed als fortè, & de iuſt. & iur. lib. 5. quæſt. 6. art. 2. in corp. ad fin.

42 Deducunt ſeptimo, vt Clericus interrogatus à cuſtodibus, an ſecum deferat aliqua bona eo fine, vt gabellam ſoluere compellatur, tutò iurare poſſit ſe nihil deferre, tacitè addendo intra ſe, ex quo debeatur gabella, Syluest. in ver. Mendacium, qu. vlt. verſ. Tertiò, Sanchez ſuper Decalogo lib. 3. d. c. 6. nu. 32. verſ. Et eadem ratione, qui hoc ampliat etiam ad laicum in eo caſu, in quo ex aliqua cau-

ſa

ſa non tenetur ad ſolutionem gabellæ, ex Suarez tomo 2. de Relig. tract. de iura.n. lib. 3. c. 9. n. 7.

43 Deducunt octauò, vt viator interrogatus à Cuſtodibus Ciuitatis, an venerit ex tali loco, qui creditur, ſed non eſt peſte infectus, tuta conſcientia iurare poſſit, ſe ex illo non venire, ſubaudiendo implicitè, tamquam ex loco ſuſpecto, Syluest. in ver. Iuramentum 3. q. 2. in fin. Nauar. in c. Humanæ aures, 22. q. 5. in 2. quæſt. n. 9. & in manual. c. 12. nu. 19. Toled. in ſumm. lib. 4. c. 21. n. 9. Philiar. de offic. Sacerdot. tom. 1. p. 2. lib. 3. c. 14. ad fin. Suarez vbi ſup. & Sanchez d. c. 6. n. 35.

44 Deducunt nonò, vt pœnitens à Sacerdote perperam interrogatus, an tale peccatum confeſſus fuerit, licitè poſſit iurare, ſe illud non fuiſſe confeſſum, concipiendo in mente, itaut teneatur hoc illi manifeſtare: ita Enriquez in ſumma lib. 6. de pœn. c. 19. n. 7. Gregor. de Valent. tom. 4. diſp. 7. qu. 13. punct. vlt. col. 2. & Sanchez d. c. 6. nu. 44. contra Sot. in 4. diſt. 18. q. 4. art. 5. in ſolut. ad 4. verſ. Atque conſideratè, qui ait pœnitentem poſſe quidem reſpondere ſe non dixiſſe; at non poſſe affirmare ſe non dixiſſe in confeſſione, aut ſe confeſſum non fuiſſe.

45 Demum hâc eſſe regulam vniuerſalem, vt quoties exigitur iuramentum ad faciendum aliquid, quod ſine peccato fieri non poteſt, iurans poſſit ſemper iurare ſe facturum, intra ſe intelligendo, ſi abſque peccato id facere potuero, tradit Syluest. in ver. Iuramentum 3. q. 2. verſ. In iuramento verò, & poſt eum Sanchez d. c. 6. n. 40.

46 Extendunt plerique præmiſſam concluſionem, vt locum habeat etiam in iudicio, ſi iudex non ſit competens, aut interroget non iuridicè, ſecundū ea, quæ leguntur, & notantur in cap. At ſi Clerici, ſupra de iudic. vnde ſi reus non legitimè interrogetur de crimine, quod verè perpetrauit, poteſt iurare ſe illud non commiſiſſe, ſubaudiendo intra ſe, eo modo quo iudex interrogat, nēpe vt ſubeſt illi iudicio.

47 Idemque affirmant procedere in teſte, qui non
iuridicè interrogatus de aliquo delicto, poteſt reſpondere
ſe neſcire, intelligendo in mente, itaut
teneatur dicere, quamuis verè illud ſciat; quia
48 verb. *neſcio* recipit hunc ſenſum, vt tibi dicam, ſecundum illud Marci 13. *De die illa nemo ſcit, neq; filius hominis.* Quod explicat B. Auguſtinus Pſal. 6. in prologo, vt intelligatur ad reuelandum, ſic Syluester in ver. Mendacium, q. vlt. verſ. 4. & Nauar. in d. cap. Humanæ aures, 22. q. 5. in 1. qu. n. 9. quem dicit communiter receptum Sanchez ſuper Decal. lib. 3. c. 6. n. 23. & 26. Sayr. in Claui Regia lib. 4. c. 5. n. 24. & lib. 12. c. 17. n. 29. quamuis de hoc dubitet Sot. de iuſt. & iur. lib. 5. qu. 6. art. 2. concluſ. 7. & de ſecreto membro 3. qu. 3. concluſ. 4. & abſolutè id neget Sepulueda in lib. de ratione reddendi teſtimonij, c. 13.

49 Quintimo aliqui eamdem concluſionem extendunt etiam ad eum, qui in iudicio interrogatur iuridicè; dummodo ſubſit iuſta cauſa ſic iurandi. Et ex hoc

50 Inferunt primò, vt ſi quis occiderit hominem
ad ſui neceſſariam defenſionem, vel ignorāter putans
eſſe feram, aut rem alienam ſurripuerit in
debiti compenſationem, de hoc in iudicio legitimè
interrogatus, tuta conſcientia negare poſſit,
intelligendo intra ſe de facto crimino ſo; ſic Bannes
in 2. 2. q. 69. art. 2. dub. penult. Salon. ibidem
controuer. 11. in 4. ratione, Sayr. in Claui Regia lib.
12. c. 17. n. 26. Leſſius de iuſt. & iur. lib. 2. c. 31. dub.
3. n. 14. & Sanchez ſuper Decalogo lib. 3. c. 6. n. 29.
qui ex eadem ratione deducit, vt ſi taxa alicuius
mercis ſit iniuſta, & aliquis maiori pretio vendiderit,
vel defraudauerit in pondere, & menſura, ad
hoc vt ſibi ſatisfaceret pro pretij iniuſtitia, inter-
51 rogatus à iudice an pluris vendiderit, vel fraudauerit in pondere, & menſura, poſſit licitè iurare ſe pluris non vendidiſſe, nec fraudaſſe, ſubaudiendo in mente, itaut deliquerit.

52 Inferunt ſecūdò, vt ſi reperto cadauere aliquis interrogetur à iudice, an gladius ibi repertus ſit ſuus, vel tali hora illac tranſiuerit, licitè poſſit iuramento id negare, ſi verè homicidium non commiſerit, ſubaudiendo intra ſe, quatenus eſt mediū illius delicti: ita Sot. de Secreto memb. 2. q. 7. poſt 3. concluſ. dub. 2. Manuel. de ordine iudiciario c. 10 n. 7. Salon. vbi ſupra, Sayr. d. c. 17. n. 11. Leſſius dicto dub. 3. n. 14. Sanch. d. c. 6. n. 30.

53 Inferunt tertiò, vt ſi quis ad ſui neceſſariam ſuſtentationem abſconderit aliqua bona, ne à creditoribus capiantur, iuridicè interrogatus iurare poſſit, ſe nulla bona abſcondita habere, addendo intra ſe, itaut iudici manifeſtare teneatur, Sanchez vbi ſupra n. 31.

54 Inferunt demum alijs prætermiſſis, vt ſi quis pecunias mutuo acceptas ſoluerit, & interrogetur à iudice de mutuo, poſſit iuramento id negare, ſubaudiendo in mente, itaut ſoluere teneatur, Iaſ. in l. Manifeſtè, col. penult. ff. de iureiur. Cepoll. cautel. 60. Alciat. in l. 1. §. Si quis ſimpliciter, n. 74. ff. de ver. obligat. quos refert, & ſequitur Couar. lib. 1 var. reſolut. cap. 2. n. 4. Azor. inſtitut. moral. tom. 1. lib. 11. c. 4. q. 5. reg. 2. Suarez tom. 2. de Relig. tract. 2. de iuram. lib. 3. cap. 9. n. 6. & Sanchez d. c. 6. n. 32. qui hoc ampliat pluribus modis.

55 Quas quidem illationes tuetur ea præcipuè ratione, quod etſi verba ex proprietate vocabuli falſum ſignificent: tamen attentis circumſtantijs loci, temporis, perſonæ, & modi interrogandi, recipiunt ſenſum verum iuxta interrogantis intentionem, quam reſpondens mente concipit; ideo verba huiuſmodi poſſunt abſque mendacio vſurpari, prout hanc regulam tradunt Nauar. cap. Humanæ aures 22. q. 5. in 2. quæſt. n. 8. in fin. Bannes in 2. 2. q. 69. art. 2. dub. penult. & ibi Salon. cōtrou. 11. Azor. inſtit. moral. tom. 1. lib. 11. c. 4. q. 5. reg. 2. Sayr. in Claui Regia lib. 12. c. 17. n. 26. Suar. tom. 2. de Religione, tract. de iuram. lib. 3. c. 9. n. 6. Sanch. d. c. 6. n. 14.

56 Cæterum his non obſtantibus, ego verius puto huiuſmodi implicitas ſubauditiones non excuſate ſic iurantes à culpa mortali, & hanc eſſe pernicioſam cautelam ad mentiendum, & peierandum in ſtragem animarum. Quod vt euidentius appareat, præmitto duas concluſiones, in quibus vnanimiter conueniunt Theologi, & Canoniſtæ.

57 Prima concluſio eſt. Omne mendacium ex genere
ſuo eſt peccatum, ſecundum illud Eccleſ. 7.
Noli velle mentiri omne mendacium: adeout nullo
caſu nec ad vitandam ſui, vel alterius mortem,
nec ad pudicitiam ſeruandam, nec pro ſalute animæ,
nec etiam pro Dei gloria mentiri liceat. Iura
ſunt clara in cap. Primum eſt capitale, in cap. Nequis
arbitretur, & in cap. Faciat homo, cum duobus
cap. ſeqq. 22. qu. 2. & docet S. Thom. in 2. 2.
58 quæſt. 110. art. 3. Imò quod eſt mirabile, multo-

rum

rum ſententia eſt, Deum ex poteſtate abſoluta
poſſe diſpenſare etiam in lege naturali, eamque
immutare auferẽdo maliriam à quibuſuis actibus
lege naturæ prohibitis, ita vt nullum ſit peccatum
furari, occidere, fornicari, &c. & tamen conueniũt
omnes nullam cadere diſpenſationẽ in odio Dei,
& mendacio, quibus adeo eſſentialis, intrinſeca,
& inſeparabilis eſt malitia, & inordinatio, vt nec
per omnĩpotentiam Dei abſolutam poſſit auferri,
vt latiſſimè differit, & probat Suarez de legib. lib. 2.
cap. 15. per tot. maximè num. 4. verſ. Quienim
fieri poteſt, num. 5. & n. 12. verſ. Vnde mendacium,
& n. 13. concludens in præceptis 2. tabulæ nullam
inueniri immutabilitatem ex parte materiæ ſolo
excepto mendacio, tum propter alias rationes ibi
adductas, tum verò quia eius deformitas non
pendet ex alio dominio, vel diuino iure, ſed ſta-
tim oritur ex diſſonantia verborum ad mentem:
quod etiam docuit S. Bonauentura in 3. ſent. di-
ſtinct. 38. q. 2. n. 25. & 26.

59 Secunda concluſio. Quamuis mendacium io-
coſum, vel officioſum ſi nihil habeat pernicioſi ſit
peccatum veniale, cap. Ne quis arbitretur, §. Duo
ſunt omnino genera, 22. q. 2. gloſ. vlt. in cap. Nec
artificioſo, ead. cauſ. & quæſt. S. Thom. in 2. 2. q. 70.
60 art. 4. Tamen ſi iuramentum adijciatur, tranſit in
periurium, quod nihil eſt aliud, quàm mendacium
iuramento firmatum, vt diffinit Magiſter in tertio
61 ſent. diſt. 39. & ibi Sanct. Thom. q. 1. art. 7. Omne
autem periurium, quantumcumque mendacium
ſit leue, ex ſui ratione eſt peccatum mortale, vt
cap. In nouo, ibi, [Peierare in mane peccatum
62 eſt.] & cap. vlt. 22. q. 1. vbi dicitur, [Periurium
graue ſcelus eſſe, & in Lege, & in Prophetis, & in
Euangelio prohibitum, & talem de periurio pœni-
tentiam imponi debere, qualem & de adulterio,
& de fornicatione, & de homicidio ſponte com-
63 miſſo, & de cæteris criminalibus vitijs.] hæc ibi:
adeout à periurio nec metus mortis excuſet: nam
vt legitur in cap. Si quis, 22. qu. 5. qui coactus pro
vita redimenda, vel pro qualibet cauſa, vel neceſ-
ſitate periurat, plus corpus, quàm animam diligit:
& probat S. Thom. in 3. ſent. diſt. 39. q. 1. art. 5. & in
2. 2. q. 98. art. 3. Couar. in cap. Quamuis, de pactis
64 in 1. par. §. 1, num. 4. Reddens rationem, quia cùm
in iuramento Deus adducatur in teſtem, periuriũ
ſemper eſt mortale etiam in re leuiſſima, quia
atrociſſima ſit iniuria in eius veritatem: quæ qui-
dem contumelia non poteſt abſque peccato mor-
tali contingere: & idem reperit lib. 1. var. reſolut.
cap. 1. num. 2. circa medium, verſ. Nam quod de
65 iuramento. Et hanc eſſe vniuerſalem regulam,
vt mendacio interueniente, ſemper iuramentum
ſit mortale, tradit Caietan. in 2. 2. qu. 89. art. 7. in
reſponſione ad 4. col. 7. verſ. Ad hoc dicitur.

66 Quibus ſuppoſitis, pro ſolutione quæſtionis an-
te omnia inquirendum eſt, An iuramentum in
foro animæ ſit interpretãdum iuxta intentionem
67 recipientis, vel iurantis. Huius autem articuli
determinatio potiſſimum pendet ex intellectu, &
conciliatione duorum iurium, quæ videntur inter
ſe contraria, nempe cap. Quacumque arte, & cap.
Humanæ aures, 22. q. 5. Nam in d. cap. Quacumq;
Iſidorus ait, [Quacumque arte verborum quiſque
iuret, Deus tamen, qui conſcientiæ teſtis eſt, ita
hoc accipit, ſicut ille, cui iuratur, intelligit. Du-
pliciter autem reus fit: quia & Dei nomen in va-
num aſſumit, & proximum dolo capit.] Hæc ibi:
68 concordant text. in cap. Ecce, ead. cauſ. & quæſt.
vbi de eo, qui ſuper lapidem falſum iurat, Augu-
ſtinus ſic ait. [Si tu illud ſanctum non putas, ſan-
ctum puta cui iuras: non enim quando iuras tibi
iuras, ſed proximo iuras: Homini iuras ante lapi-
dem, ſed numquid ante Deum? non te audit lapis
loquentem, ſed punit te Deus fallantem.] Ad idẽ
textus in cap. Quoties, 22. q. 5. vbi Hieronym. di-
69 cit. [Quoties loquimur non vt conuenit audien-
tibus, toties ſermo malus procedit de ore noſtro
ad deſtructionem eorum, qui audiunt.] Quibus
authoritatibus conſtare videtur iuramentum eſſe
interpretandum iuxta intentionem recipientis.

70 E contra verò in d. c. Humanæ aures, 22. qu. 5.
Gregor. ait. [Humanæ aures verba noſtra talia
iudicant, qualia foris ſonant: Diuina verò iudi-
cia talia ea audiunt, qualia ex intimis proferuntur.
71 Certè nouerit ille, qui intentionem, & voluntatẽ
alterius varijs explicat verbis: quia non debet ali-
quis verba conſiderare, ſed voluntatem, & inten-
tionem: quia non debet intentio verbis deſerui-
72 re, ſed verba intentionĩ.] Hæc Gregorius. Cui
conſonat quod ait Ariſtoteles 1. Rhetoric. cap. vlt.
videlicet [Periurium eſt non quod quis ore, lin-
guaue protulit, ſed mente iurata concepit, &
animo.] Nec non illud Euripides in Hypomen.
translatum à Tullio lib. 3. de offic. 73. [Iu-
raui lingua mentem iniuratam gero.] Vnde Gra-
tianus poſt dictum cap. Humanæ, ſic infert. [Si
ergo Diuina iudicia verba noſtra talia foris au-
diunt, qualia ex intimis proferuntur: ſi intentio
non debet ſeruire verbis, ſed verba intentioni: pa-
tet quod Deus non accipit ſic iuramentum, ſicut
ille cui iuratur, ſed potius ſicut qui iurat, intelli-
git.] Cuius oppoſitum docuit Iſidorus in d. cap.
73 Quacumque, Gloſ. in c. Veniens, in verb. Præſci-
uiſſet, ſupra de iureiur. arguit pro, & contra, & nõ
ſoluit. Sed Innocentius ibi num. 2. verſ. Si autem
iurat aliquid determinatè, diſtinguit forum inter-
num ab exteriori iudicio, dicens: Iuramentum in
conſilio animæ ſecũdum intentionem iurantis re-
cipit interpretationem, cap. Quanto, & c. Ad no-
ſtram, il ſecondo, de iureiur. Sed in iudicio recipit
interpretationem ſecundum ius, cap. Venientes,
eod. tit. quam diſtinctionem totidem ferè verbis
ſequuntur ibi Hoſtien. num. 4. verſ. Ex dictis Inno-
centij, dicens eſſe notandum, & ſemper hic alle-
gari, quod iuramentum recipit interpretationem
ſecundum ius in iudicio contentioſo, ſed in Pœni-
tentiali ſecundum intentionem iurantis, & Abb.
num. 4. Bald. in l. final. num. 9. C. de non nume-
rata pecun. Io. de Selua in tract. de iureiur. 2. par.
quæſt. 2. & Barth. Cepol. Veronen. in Rubr. Dige-
ſtorum de verb. ſignif. in 7. q. 6. q. principalis, vbi
ait: Hæc ſit concluſio, quod in foro animæ iura-
mentum interpretatur ſecundum intentionem
iurantis: in foro autem contentioſo ſecundum
intentionem deferentis.

74 Sed certè primum membrum huius diſtinctio-
nis, quod iuramentum in foro animæ ſecundum
intentionem iurantis ſit interpretanda, pugnat
ex diametro cum verbis d. cap. Quacumque, 22.
quæſt. 5. nam ibi Iſidor. dicit, Deum, qui con-
ſcientiæ teſtis eſt, accipere iuramentum iuxta
mentem eius, cui iuratur: & ſic apertè loquitur
in foro conſcientiæ, prout etiam loquitur Auguſt.
in d. cap. Ecce, 22. q. 5.

75 Antonius de Butrio in d. cap. Veniens, n. 17. de
iu-

Digitized by Google

iureinr. aliter diſtinguit, videlicet aut mens ſuſci-
pientis eſt certa: & iuramentum debet intelligi
ſecundum intentum ſuſcipientis; aut non eſt cer-
ta, & tunc intelligi debet ſecundum meotem ve-
riſimilem iurantis, & non ſecundum mentem nõ
veriſimilem ſuſcipientis; ſed ſecundum id, quod
communiter intelligitur: & ferè in idem recidit
diſtinctio Cardin. ibid n. 4. dicentis, [Non ita eſſe
attendendam intentionem iurantis, vt ſit in li-
bertate ſua exponere verba vt vult, ſed debet at-
tendi intentio, quam veriſimiliter præſumimus eũ
habuiſſe] arg cap Quintauallis, de iureiur. cum
ſimil. Verùm hæc diſtinctio pertinet potius ad fo-
rum externum, nec conciliae iura prææallegata.
76 Quamobrem pro conciliatione rectius diſtin-
guit gloſ. communis in §. Quæritur, poſt cap. Hoc
videtur, in ver. Quæritur 22 q. 5. videlicet, Aut ab
vtroque interponitur dolus: & tunc iuramentum
eſt intelligendum ſecundum communem ſignifi-
cationem verborum, vt cap. Ex litteris, de ſponſa-
libus; Aut à neutro interuenit dolus, & interpre-
tandum eſt ſecundum intellectum vtriuſque, ſi
verba poſſint vtrique intellectui adaptari, c. Cum
tu, de teſtib. Aut ab altero tantùm, & tunc intel-
ligendum eſt ſecundum eum, qui rectè intelligit,
vt in cap. Quacumque, 22 q. 5. vbi idem tenent Ar-
chid. n. 1. & Bellam. eod. num. & eodem ferè modo
diſtinguit egregiè S. Thom. in 2. 2. q. 89. art. 7. ad
4. nam vt ipſe ait [Quando non eſt eadem iuran-
tis intentio, & eius, cui iurat, ſi hoc procedit ex
dolo iurantis, debet iuramentum ſeruari ſecundũ
ſanum intellectum eius. cui iuramentum præſta-
tur.] Et de hoc doloſo iuramento loquitur Iſido-
rus, vt conſtat ex illis verbis [Quacumque arte
verborum, ideſt fraude, calliditate, & verſutia]
ſecundum Hug. Archid Bellam. & Turrecr. in prin-
cip. Tum ex verbis ſubſequentibus [Nomen Dei
in vanum aſſumit, & proximum dolo capit: ſi au-
tem iurans dolum non adhibeat, obligatur ſecun-
dum intentionem iurantis.] Et in hoc caſu intel-
ligitur auctoritas Gregorij in d. cap. Humanæ au-
res. Ita D. Thom. qui idem docuit in 3 ſentent.
diſt 39. qu. 1. art. 3. qu. 3. in corp. dicens, [Doloſè
iurantem ex iuramenti neceſſitate obligari ad il-
lud ſeruandum taliter, vt ex dolo alius non lædā-
tur: ſi autem ſimpliciter iuret abſque dolo; tunc
in foro conſcientiæ non obligati, niſi ſecundum
ſuam intentionem: ſed in foro contentioſo, vbi
intentio ignoratur, obligari ſecundum quod ver-
ba communiter accipi ſolent.] Idemq; ante eum
docuit Alex. de Ales in 3. dicens: [Deus ſimplici-
tatis amator, & duplicitatis aſpernator ita accipit,
ſicut ille, qui ſine fraude intelligit: vnde dictum
Iſidori intelligitur de doloſè iurante. Si verò vter-
que fraudolentus fuerit, debeot accipi verba illa
ſecundum arbitrium boni viri, & ſecundum quod
ſonant verba illa apud rectè intelligentes.] Hæc il-
le: quem refert, & ſequitur Turrecrem. in dicto §.
Quæritur, poſt cap. Hoc videtur 22. q. 5. n. 4. & ſeqq.
vbi etiam Raymundum, & Gulielmum eius gloſ-
ſatorem in hanc ſenteotiam citat, & conſentiunt
Caietanus in 2. 2. qu. 89. d. art 7. in reſponſione ad
4. col. 7. verſ. Ex quibus patet ſolutio, & Couar. in
cap Quamuis, de pactis, in 1. par. §. 5. nu 2. nec di-
ſcrepat Hoſtien. in d. cap. Veniens, nu. 4. de iureiur.
dum ait [Iuramentum io conſilio animæ ſecun-
dum bonam, & ſanam, & non fraudulentam inten-
tionem iurantis recipere interpretationem.] Quę
77 diſtinctio in effectu fuit Gratiani in cap. Qui peie-
rare, § Ex his omnibus, 22. qu. 5. Nam concilians
auctoritatem Gregorij ſic ait: [Sicut aliud eſt
callida verborum arte iurare, aliud ſimpliciter
iotentionem ſuam iurando nunciare; ſic aliud eſt
ſimplici intentione iuramentum factum recipere,
aliud in recipiendo calliditate vti.] & infra [Deus
autem duplicitatis aſpernator ſimplicem inten-
tionem vtriuſque conſiderat, & tam ex parte re-
cipientis, quàm ex parte præſtantis verborum ar-
tem aſpernatur, & odit.] Quid plura? Hanc ve-
78 ritatem lumine naturali etiam Ethnici agnoue-
runt: nam Cicero in oratione pro Sexto Roſcio
52. littera B [Non enim, inquit, ex pactione ver-
borum, quibus iuſiurandum comprehenditur, ſed
ex perfidia, & malitia, per quam inſidiæ tendun-
tur alicui; Dij immortales hominibus iraſci, & ſuc-
cenſere ſolent.]
79 His ita conſtitutis, quod ſit mortale peccatum
ex quacumque cauſa iurare falſum ſubaudiendo
aliquid in mente, quod reddat ſenſum verum,
oſtenditur apertiſſimè ex ſequentibus.
80 Et primò, Iuramentum artificioſè compoſitũ
ad fallendum proximum in foro animæ iuxta ſa-
nam intelligentiam ſuſcipientis eſt accipiendum;
quia Deus accipit hoc iuramentum ſecundũ quod
is, cui iuratur, intelligit d. c. Quacumque, 22. qu. 5
ideſt intelligere debet ſecundum rectam intelli-
gentiam verborum, vt ibi explicat gloſ. 1. ex Tur-
recr. in ver. Intelligit, & conſtat ex dictis ſupra nu.
76. & 77. ſed qui iurat id, quod ſecundum vocis
ſignificationem eſt falſum, & ſubaudit aliud in
mente, quod reddit ſenſum verũ, artificioſè con-
iungit internam ſubauditionem cum verbis ex-
ternis, ad hoc, vt audiens fallatur, & credat verum
81 eſſe quod verba ſonant. Si enim hoc non inten-
deret, vtique verba falſa noo pronunciaret, l. La-
beo, §. Idem Tubero, ff. de ſuppellect. legat. cùm
tuba cordis ſit lingua loquentis, vt Bald. inquit
conſ. 160. Facta fuit inueſtitura, circa finem, verſ.
Et ſi dicatur, lib. 1. Ergo iuramentum eiuſmodi ar-
tificio compoſitum ad fallendum proximum in
foro animæ, iuxta ſanam ſuſcipientis intelligentiã
eſt accipiẽdum; ſed iuxta ſanam ſuſcipientis intel-
ligentiam, quæ ex recta verborum ſignificatione
deſumitur, id quod iuratur eſt falſum, vt ſupponi-
tur in quæſt. ergo tale iuramentum eſt periurium,
quod ex ſui ratione ſemper eſt mortale, vt ſupra
in 2. concluſ n. 60.
82 Secundò, mendacium iuramento firmatum in
quacumque materia, & ex quacumque cauſa ſem-
per eſt peccatum mortale, c. vlt. 22. q. 1. cap. Si quis,
ead. q. 5. & patet ex dictis ſupra in 2. concluſ. n. 60.
83 & ſeqq. Sed enunciare id, quod ſecundum vocis
ſignificationem cognoſcitur eſſe falſum ſubaudiẽ-
do aliud in mente, quod reddat ſenſum verum, eſt
mendacium: ergo ſi firmetur iuramento, ſemper
mortale peccatum.
84 Minor probatur, quia mendaciũ nihil eſt aliud
quàm falſa ſignificatio vocis cum voluntate fal-
lendi, vt diffinit Auguſtin. in lib. Contra mendaciũ
ad Coſentium, c. 22. & in Enchirid. c. 18. relatus à
Gratiano in c. Beatus, §. Ille ergo, 22. qu. 2. gloſ. in
l. De ætate, §. Si cum eſſet, in ver. Mendacij, ff. de
interrogat. action. Magiſter, & Theologi in 3. ſent.
diſt. 3. & in ſpecie S. Thomas qu. 1. art. 1. Syluеſt. in
ver. Mendacium, nu. 1. ſed qui ſcienter dicit ſe ali-
quid feciſſe, quod non fecit, quicquid in mente
ſubau-

Digitized by Google

ſubaudiat, vtitur falſa ſignificatione vocis; quia
ſubauditio illa in mente retenta nihil operatur
quoad externam ſignificationem vocis, l. Si repe-
tendi, C de condit. ob cauſ. & l. In ambiguo, ff. de
rebus dubijs. Item habet intentionem fallendi,
85 quia intendit, vt audiens credat verum eſſe, quod
ſecundum vocis ſignificationem eſt falſum, & ſic
fallatur: nam falli, & errare nihil eſt aliud, quàm
vnum pro alio putare, cap. in quibus, 22. qu. 2. l. Si
poſthumus, §. vlt. ff. de liber. & poſthum gloſ. prima
circa fin. in ſumma 29. qu. 1. Hoſtien. in cap. Ad
noſtram, no. 2. ſupra de coniug ſeruor. ſeu falſum
pro vero putare, cap. Quamuis, 38. diſt. d gloſ. in
ſumm. 29. qu. 1. in ver. Errauit. Igitur enunciare
quod cognoſcitur eſſe falſum ſecundum ſignifica-
tionem vocis, quicquid internè ſubaudiatur, men-
dacium eſt. Et confirmatur ex verbis Caietani in
86 2. 2. qu. 89. art. 7 in reſponſione ad 4. verſ. Ad hoc
dicitur, vbi ſic ait: [In quacumque materia ſi
verba ſunt falſa, tale iuramentum eſt peccatum
mortale: & ratio eſt, quia ibi eſt mendacium iu-
ramento firmatum, quia ibi eſt falſæ vocis ſignifi-
catio cum intentione fallendi iuramento firmata.
87 Nec excuſatur propter implicitam ſubauditio-
nem in mente retentam, quoniam huiuſmodi
ſubauditio non excuſat, quia ſit falſa vocis ſigni-
ficatio cum intentione fallendi illum, vt intelligit
ſibi promitti quod ille promittere non intendit.]
Hæc ille.
88 Præterea eſto in aliquo caſu audiens non falla-
tur, vt contingit in mendacio iocoſo, quia audiens
fidem non adhibet, & ſic non fallitur; nihilomi-
nus, vt inquit S. Thomas in 3. ſentent. diſt. 38. q. 1.
art. 1. ad vltimum. Quiſquis ſciens falſum loqui-
tur, fallit, quamuis non ſemper aliquis per eius
verbum fallatur, veluti ſi mendacium ſit iocoſum,
quia fallaciam intendit ſecundum quod eſt in fal-
lente, ſecundum illud Chryſoſtomi ſuper Matth.
cap. 21. Mendacia ſi non habent quem decipiant,
ipſa ſibi mentiuntur, ſicut ait pſalm. *Mentita eſt*
89 *iniquitas ſibi*. Vnde ratio mendacij ſumitur à
falſitate formali, ſecundum hoc ſcilicet, quod ali-
quis habet voluntatem falſum enunciandi: quod
autem quis intendat falſitatem in opinione alte-
rius conſtituere fallendo ipſum non pertinet ad
ſpeciem mendacij, ſed ad quamdam illius perfe-
ctionem, vt idem S. Thomas docuit in 2. 2. qu. 100.
art. 1. in corp. & poſt eum S. Anton. 2. par. tit. 10.
cap. 1. de mendacio, §. 1. verſic. Secundum eſt, &
verſ. Tertium, & Sylueſter in ver. Mendacium, n. 1.
& conſentit D. Bonauentura in 3. ſentent. diſt. 38.
qu. 5. n. 50. vbi ſic ait; [Cum dicitur mendacium
eſt falſa vocis ſignificatio cum intentione fallen-
di; non idem eſt fallere, quod decipere; ſed idem
eſt fallere, quod falſum dicere: vnde ſenſus eſt cum
intentione fallendi, hoc eſt falſum dicendi; & hoc
vtique conuenit mendacio iocoſo, licèt minus
completè, quàm pernicioſo.] Hæc ille. Ergo qui
ſciens falſum loquitur etiam per iocum, quicquid
in mente ſubaudiat, mendacium incurrit, ſiue
audientem fallat, ſiue non.
90 Tertiò, mendax eſt qui lingua profert contra-
rium eius, quod mente gerit, cap. Is autem men-
91 titur, 22. qu. 2. In difformitate enim, & diſſonan-
tia verborum ab intentione conſiſtit ratio forma-
lis mendacij, cap. Quæritur, §. Item opponitur,
verſ. Epiſcopus verò, ead. cauſ. & quæſt. & dictum
eſt ſupra nu. 58. in fin. [Nam, vt inquit Magiſter
Proſp. Fagn. in 1. par. 5. lib. Decretal.
in 3. ſententiarum diſt. 38. in 4. dub. littera C. hoc
92 malum eſt proprium mentientis, vnum habere
clauſum in pectore, aliud promptum in lingua.]
Vnde gloſſa exponens illud pſalmi, *Labia doloſa
in corde locuti ſunt*, ſic ait: vbi eſt duplex cor, ita
quod aliud dicitur, & aliud intenditur, ibi eſt mē-
dacium; ſequitur S. Antonin. in 2. par. tit. 10. cap. 1.
de mendacio, §. 1. Rationem reddit D. Thom. in
93 2. 2. q. 110. art. 3. in corp quia cùm voces natura-
liter ſint ſigna intellectuum, innaturale eſt, & in-
debitum, quod aliquis voce ſignificet id, quod
non habet in mente. Hinc Homer. in 1. Iliade,
[Exoſus mihi veluti inferni portæ qui aliud quidē
occultum habet in mentibus, aliud ore profert.]
Qui autem implicita ſubauditione vtitur ad inuer-
tendum ſenſum verborum, vtique lingua profert
contrarium eius, quod gerit in mente: nam lingua
profert ſenſum falſum iuxta ſignificationem vocis;
& mente concipit ſenſum verum iuxta implicitā
ſubauditionem: nam verbi gratia, ſi homicida
dicat, Non occidi, & mente ſubaudiat ſcilicet in
die Paſchatis, propoſitio illa, non occidi, ſecundū
externam vocis ſignificationem eſt falſa, quia in
veritate occidit; ſed ſecundum mentis ſubaudi-
tionem eſt vera, quia in veritate non occidit tali
die. Rurſus propoſitio illa, *non occidi*, iuxta ſo-
num verborum eſt ſimplex, & abſoluta: & iuxta
implicitam ſubauditionem redditur complexa, &
qualificata: idque non contingit ex ſignificatione
vocis, quam verba, *non occidi*, non admittunt hanc
interpretationem, ſcilicet in die Paſcatis, vt per ſe
patet: ſed contingit ex conſpectu mentis: & ita
qui ſic loquitur, habet in lingua contrarium eius
quod mente gerit; Igitur eſt mendax: & ſi huic
mendacio etiam non pernicioſo, ſed officioſo, vel
iocoſo iuramentum addat, ſemper eſt periurus, &
mortaliter peccat, vt conſtat ex dictis in 1. & 2.
concluſ.
96 Quartò, ſi verba iuramenti ex propria ſignifi-
catione non admittunt ſenſum, quem iurans mē-
te concipit, per hoc à periurio non excuſatur, vt ſi
quis iurat ſe non comediſſe volens ſignificare ſe
non dormiſſe: vel ſi dicat fundum intelligens de
equo, vt exemplificat gloſ. 1. in l. In ambiguo, ff. de
reb. dub. quia non eſt in facultate cuiuſquam ſi-
gnificationem verbis imponere; idque liberè fate-
tur Vaſquez in 1. 2. qu. 103. art. 4. diſput. 82. cap. 4.
n. 29. & Authores contrariæ ſententiæ, vt Sanchez
in Decalogo lib. 3. cap. 6. n. 15. in fin. idemque di-
cit Sotus de Secreto membro 3. qu. 3. ad fin. de eo,
qui iurat aliquid de Petro, intelligendo intra ſe
alium Petrum ab eo, de quo interrogatur. Ergo
97 ob eamdem rationem non excuſabitur à periurio
qui in quocumque caſu ex ſubauditione in mente
addita inuertit ſenſum aſſertionis iuratę, quia vox
externa, quæ ſignificat falſum, in nullo caſu ad-
mittit ſubauditionem internam, quæ ſignificat
verum; alioquin contineret contrarietatem, quia
98 ſimul ſignificaret verum, & falſum, quæ inuicem
ſunt contraria, & eſſe non poſſunt in eodem ſubie-
cto, gloſ. in cap. Cum humilitatis, in ver. Falſitas,
22. qu. 2. & probat S. Thomas in 1. part. quæſt. 17.
art. 4. quod exemplis clarius apparebit. Ecce,
99 Tu ad interrogationem meam reſpondes, da-
bo tibi centum, & ſubaudis intra te, ſi Cælum di-
gito tetigeris: vtique reſponſio verbis expreſſa af-
firmat te daturum centum; ex conditione autem
100 in mente addita negat te daturum, quia conditio

impoſſibilis natura vitiat ſtipulationem, l. Generaliter, & l. ſeq. ff. de verb. obligat. l. Non ſolum, ff. de act. & obligat. §. Impoſſibilis, inſtit. de inutil. ſtipulat. ſimiliter vir dicit mulieri, Accipio te in meam vxorem: quæ verba matrimonium inducunt, cap. Si inter virum, ſupra de ſponſ. & cap. Licet, de ſponſa duorum, & ſubaudit intra ſe conditionem, ſi adulterium commiſeris; quæ conditio matrimonium vitiat, cum ſit contra
101 illius ſubſtantiam, cap. fin. de condit. appoſ. Igitur externa vox cum ſubauditione mentis coniuncta ſimul ſignificat matrimonium eſſe, & non eſſe, quæ contradictoriè ſunt appoſita, S. Thomas in 1. 2. quæſt. 64. artic. 3. ad tertium; & idem eſt ſi propoſitiones non ſint oppoſitæ: nam ſi tu dicis, dabo tibi centum, & ſubaudis intra te, ſi mihi placuerit, propoſitio verbis expreſſa eſt pura: tu verò ex conceptu mentis facis eam conditionem. Item ſi interrogatus à iudice dicas, non occidi, & mente ſubintelligas, vt tibi dicam; reſponſio verbalis eſt nuda, & ſimplex: at ſubauditio eam efficit modalem, & complexam: quæ omnia repugnant naturæ verborum, cùm ſtare non poſſit, vt vna, & eadem propoſitio ſimul ſit conditionalis, & pura, vel complexa, & ſimplex, vt per ſe patet: & idem dicendum de ſimilibus; nam in quocumque caſu quæſtionis propoſitæ ſubauditio in mente retenta corrumpit, ac deſtruit externam ſignificationem vocis, cum aliud vox, aliud ſubauditio ſignificet: ad hoc textus optimus in l. In ambiguo, & ibi gloſ. 2. ff. de reb. dub. & latiùs patebit infra n. 112.

102 Quintò, qui apparenter iurat, ſed intentionem habet aut non iurandi, aut ſe iuramento non obligandi, aut promiſſionem iuratam non adimplendi, periurus eſt; quia exterius iuramentum
103 applicatur mendacio, quod eſt materia omninò contraria iuramento tam interiori, quàm exte-
104 riori: vnde Gratian. in §. Item qui falsum, circa fin. poſt cap. Animaduertendum, 22. qu. 2. Ille, inquit, in dolo iurat, aut mendaciter promittit, in cuius mente eſt non ſic ſe facturum, vt promittit:
105 & in cap. Qui peierare, 22. quæſt. 5. Cromatius ait: qui peierare paratus eſt, antequam iuret, iam periurus eſſe videtur; quia Deus non ex operibus iudicat, ſed ex cogitationibus, & ex corde; & ſingula membra per rationes inuincibiles latè proſequitur, & probat doctiſſimus Caietanus in 2. 2. q. 89. artic. 7. in reſponſ. ad quartum, col. 6. verſ. Quocirca: ſed qui verbis externis iurat aliquid eſſe, vel non eſſe, aut ſe daturum, vel facturum, & in mente ſubaudit conditionem impoſſibilem, vel inducentem contrarium ſenſum, vtique apparenter iurat, ſed intentionem habet aut non iurandi, aut certè ſe non obligandi, & promiſſionem non adimplendi: propterea enim externo iuramento obligatorio ſecūdum ſignificationem vocis addit in mente conditionem impoſſibilem, vel aliam, quæ iuramenti vim, & obligationem perimit, vt per hanc cautelam non remaneat iuramento obligatus; idque concedunt vel Auctores ſententiæ oppoſitæ, dum aſſerunt ſic iurante non obligari iuramento: ergo ſic iurans periurus eſt.

106 Sextò, ſi ex aliqua iuſta cauſa liceret verbis exterioribus iurare falſum ſubaudiendo in mente aliquid, quod redderet ſenſum verum, ſecluſo ſcandalo licuiſſet etiam martyribus ad vitandam mortem infidelium ſectas ore profiteri, ſubaudiendo in corde, ſi mihi liceat: ſed hoc impium eſſet aſſerere, cap. Non ſolum, 11. quæſt. 3. quia eſſet applicare actum exterioris cultus cui non de-
107 betur. Ergo ſimiliter qui actum exterioris iuramenti, qui eſt actus latriæ (S. Thom. in 2. 2. qu. 89. art. 4.) applicat materiæ contrariæ, ſcilicet mendacio, dum dicit, Deus eſt mihi teſtis quod ſi faciam, & ſubaudit in mente aliud, per quod non intendit facere, mortaliter peccat: eſt enim hoc exhibere Deo irreuerentiam coram hominibus, qui audiunt iuramentum falſum ſecundum vocis ſignificationem, & non percipiunt ſubauditionem in mente iurantis retentam: quo argumento vtitur Caiet. in 2. 2. qu. 89. art. 7. in reſponſ. ad quartum, verſ. Ad hoc dicitur, col. penult. circa fin.

108 Septimò, qui firmat iuramento id, quod nihil eſt, periurium committit; quia quod nihil eſt, non
109 poteſt eſſe verum, cùm verum, & nihil, ſeu non ens contradictoriè ſint oppoſita, S. Thomas in 1. par. qu. 17. art. 4. & in 1. 2. qu. 64. art. 3. ad tertium, & in 1. ſentent. diſt. 19. qu. 5. art. 1. ad vlt. Et iura-
110 mentum, cui veritas non eſt comes, periurium eſt, cap. Animaduertendum, 22. qu. 2. qui autem lingua iurat ſcienter falſum, & mente concipit verū, vtique firmat iuramento id, quod nihil eſt: nam
111 vt formaliter inquit gloſ. 1. par. in cap. Is autem mētitur, 22. qu. 2. Qui mentitur nihil dicit, quia non dicit id, quod vox ſignificat; aliud enim cogitat mente, quàm ore proferat. Item non dicit id, quod cogitat, quia vox illud non ſignificat, nec dicit illud, quod voce ſignificat, quia illud non intendit: ergo nihil dicit, vt l. In ambiguo, ff. de reb. dub. vbi dicitur: qui aliud dicit, quàm vult, neque id dicit quod ſignificat, quia non vult; neque id quod vult, quia id non loquitur. Igitur qui ſic loquitur, cùm firmet iuramentum id, quod nihil eſt, periurium committit.

112 Et confirmatur, quia veritas eſt, vt quod eſt dicatur, cap. Cum humilitatis, 22. qu. 2. Tu verò dicis quod non eſt, vt ſupponitur in quæſtione; nam quod implicitè ſubaudis, non dicis; ſed mente cogitas, d. l. In ambiguo, & l. Si repetendi, ff. de condit. ob cauſ. ergo ipſe te ſeducis, & veritas in te non eſt, d. cap. Cum humilitatis, S. Thom in 2. 2. quæſt. 111. art. 1. in corp. & in reſponſ. ad primum:
113 & cum ſine veritate iures, non iuras, ſed peieras, vt in dicto cap. Animaduertendum, ibi [Si iſta defecerint, nequaquam erit iuramentum, ſed periurium] 22. qu. 2.

114 Octauò, non ſolum in falſis verbis, ſed etiam in ſimulatis operibus mendacium eſt, dicit textus in cap. Cauete, 22. q. 5. vbi gloſſa vn. deſumit argumentum quod factis mentimur ſicut verbis, & factis negamus Chriſtum ſicut verbis, cap. Exiſti-
115 mant, 11. q. 3. Nam, vt inquit S. Thom. quodlib. 6. art. 17. in corpor. [Cum eadem intentio fallendi ſit in eo, qui mentitur verbo, & in eo, qui mentitur facto, vterq; æqualiter peccat; verbum enim, & factum aſſumuntur, vt inſtrumentum fallendi; Vnde non refert quantum ad peccatum mendacij, vtrum quia verbo, vel facto quocunque, vel ſcripto, vel motu mentiatur; ſicut nec refert quantum ad peccatum homicidij, vtrum aliquis gladio, vel ſecuri interficiat hominem.] Hæc D. Th. quem ſequitur Archid. in cap. Is autem, num. 1. 22. q. 2. & idem docuit in 2. 2. q. 111. art. 1. Sed qui
116 facto ipſo mentitur, non ideo immunis eſt à mendacio,

dacio, quod in mente aliquod verum ſubaudiat,
quia non eſt in facultate mentientis rerum merita
immutare, vt Boet. inquit lib. 1. de conſolat proſ. 4.
aut res verbis accomodare S. Thom. in 1. par. q. 1.
art. 10. & quodlib. 7. art. 14.

117 Alioquin ſecluſo ſcandalo licuiſſet etiam Beato
Marcellino Iouis ſimulacro thura adolere, conci-
piendo in mente ſe non thurificare idolis, ſed vero
Deo; & tamen fatentur omnes eum peccaſſe con-
tra fidei confeſſionem, vt cap. Non ſolum, 21. diſt.
quia ſcriptum eſt, ***Quicumque me erubuerit coram
hominibus, hunc & filius hominis erubeſcet coram
Angelis Dei***, vt in propoſito eiuſdem Pontificis
notat Caietan. in 2. 2. quæſt. 89. art. 7. in reſponſ.
ad 4. verſ. Ad hoc dicitur, col. penult. circa finem.
Cuius rei euidentiſſimũ teſtimonium præbuerunt
horribilis pœnitentia poſtea peracta, Pontificatus
ſponte dimiſſus, & martyrium ob fidem ſuſceptũ,
vt apud Cardinalem Bellarmin. lib. 4. de Roman.
118 Pontif. c. 9. Ergo pariter nec qui falſis verbis vti-
tur, eſt à mendacio immunis ex eo, quod in men-
te ſubaudiat verum; quia ſicut non eſt in poteſtate
alicuius facti veritatem immutare, ita nec verbis
aliam ſignificationem imponere: nam vt inquit
S. Thomas in 3. ſent. diſt. 38. qu. 1. art. 1. in corpor.
Non eſt in poteſtate hominis verum ſignificare,
nec verum ſcire: & probatur in d. l. In ambiguo, &
ibi gloſ. 1. ff. de reb. dub. & in l. Si repetendi, C. de
condict. ob cauſ. & ex dictis ſupra num. 89. & 111.

119 Et veritas in iuramento eſt adæquatio vocis ad
rem, ſecundum Turrecrem. in cap. Animaduerten-
dum, in reſponſione ad primum, verſ. Nec veritas,
22. q. 2. & D. Bonauent. in 3. ſenten. diſt. 38. quæſt. 1.
num. 9.

120 Nonò, cum hæc ita ſe habeant in extraiudicia-
libus, longè magis procedunt in iudicio: nam qui
in iuramento vtitur huiuſmodi ſubauditionibus
ſenſum inuertentibus, obnoxius eſt Deo, Iudici,
& patri: quæ tria damnantur in hac Decretali.

Obnoxius eſt Deo, qui artificioſum iuramentũ
accipit non ſecundum mentem iurantis, ſed iuxta
ſanam intelligentiam ſuſcipientis, ideſt ſecundum
id, quod ſuſcipiens intelligere debet iuxta rectam
intelligentiam verborum, vt probatum eſt ſupra
n. 79. & 80. At iuxta rectam intelligentiam verbo-
rum, & ſignificationem vocis id, quod iuratur eſt
falſum, vt ſupponitur in quæſtione. Ergo ſic iu-
rans grauiter eſt obnoxius Deo, cùm Diuinum
eius nomen inuocet in teſtimonium falſitatis, &
ipſius præſentiam contemnat, vt hic dicitur.

121 Obnoxius eſt iudici, quia cum implicita ſubau-
ditio in mente retenta ſit iudici abſcondita, & im-
perceptibilis, & exteriora iuramẽti verba ſint falſa,
per hoc iudex fallitur, eique ſubtrahitur debitum
iuſtitiæ, quod eſt mortale peccatum, vt per D. Th.
122 in 2. 2. q. 69. art. 1. Item periurium eſt nequiter de-
cipere credentem, vt cap. 1. 22. qu. 2. Præterea do-
loſo hoc iuramento inducitur iudex ad ferendam
iniquam ſententiam, vtpote falſis probationibus
innixam; quod ſimiliter eſt contra iuſtitiam, cap.
Super eo, infra eod. & cap. Cùm venerabilis, ſup.
de except.

123 Nec dicatur: ſi reus, qui hommicidium com-
miſit ad ſui neceſſariam defenſionem, iuret ſe non
occidiſſe, ſubaudiendo in mente, ita vt puniri poſ-
ſit, ſententia abſolutoria non eſt iniqua, cum ho-
micidium hoc caſu non ſit punibile, Clem. Si fu-
rioſus, de homicid. Imò enim adhuc iudex malè
iudicat, quia non fert ſententiam abſolutoriam ex
eo, quod accuſatus commiſerit homicidium ad
ſui defenſionem, ſed ex eo, quod homicidium nõ
commiſerit; & ita ex falſa cauſa, cum verè illud
perpetrauerit. Vnde fertur ſentẽtia ex falſis pro-
bationibus, cum ſecundum acta, & probata ſit iu-
dicandum, cap. Iudicem, 3. qu. 7. & §. Si quando
autem, 2. q. 1. cap. Paſtoralis, §. Qui verò, vbi gloſ.
vlt. ſupra de offic. Delegat. Inſuper reus negando
homicidium in cauſa eſt, vt iudex ad veritatem in-
dagandam inquirat contra alios non culpabiles;
& iniuſtè puniat accuſatorem in probatione de-
ficientem, vt dicam infra num. 131. quod non fa-
ceret ſi accuſatus veritatem confiteretur. Vnde
ſic iurans meritò obnoxius eſt iudici, quem men-
tiendo fallit, vt hic dicitur.

124 Inſuper eſto ſic iurans non ſit periurus ex eo,
quod falſum dicat: tamen proculdubio periurus
eſt ex eo, quod veritatem occultat iudici, cui tan-
tùm nota eſt externa ſignificatio vocis, ſed pror-
ſus ignota ſubauditio in mente iurantis retenta.
Vnde ex nulla cauſa excuſatur à culpa mortali, vt
per Sylueſt. in ver. Mendacium, quæſt. vlt. verſ. Ca-
uenda tamen: nam vt legitur in cap. Quiſquis, 11.
q. 3. [Qui metu cuiuslibet poteſtatis veritatem
occultat, iram Dei ſuper ſe prouocat, quia magis
timet hominem, quàm Deum.] & infra: [Vter-
que reus, & qui veritatem occultat, & qui menda-
cium dicit.] quæ verba ſunt reperita in hac De-
cretali, Ad idem tex. in l. Si quis obrepſerit, ff. de
125 falſ. & fuſiùs dictum eſt ſupra in 3. notab. Adeout
etiã accuſatus de capitali crimine, non poſſit abſ-
que mortali peccato veritatem celare, licèt certò
ſciat ſe propterea vltimo ſupplicio affectum iri;
quia vt egregiè docet S. Thom. in 2. 2. q. 69. art. 1.
in corp. [Quicumque facit contra debitum iuſti-
tiæ mortaliter peccat. Pertinet autem ad debitum
iuſtitiæ, quod aliquis obediat ſuo Superiori in his,
ad quæ ius Prælationis ſe extendit. Iudex autem
Superior eſt reſpectu eius, qui iudicatur; & ideo
ex debito tenetur accuſatus iudici veritatem ex-
ponere, quam ab eo ſecundum formam iuris exi-
git; & ideo ſi confiteri noluerit veritatem, quam
dicere tenetur, vel ſi eam mendacitèr negauerit,
126 mortaliter peccat.] Hæc ille. Idem firmat Bar-
tol. in l. Relegati, ff. de pœn. vbi nu. 1. Fortiùs di-
dicit ſecundum Theologos damnatum ad mortẽ
peccare aufugiendo de carcere: & ſequitur Abb.
in cap. Ex parte, il ſecondo, num. 2. in fin. verſ. Per
quod idem è contra, de ſepult. & Marian. Socin. hic
num. 10. & 11.

127 Sed dices: hæc vendicant ſibi locum ſi reus, vel
teſtis interrogetur ſecundum formam iuris; ſecus
verò ſi non iuridicè, puta quia iudex non ſit com-
petens, vel eius iuriſdictio ſit ſuſpenſa, aut non
extent indicia ſufficientia ad interrogãdum; quia
tunc tacendo veritatem non peccat, vt conſtat ex
128 dictis ſupra in 3. notab. Quinimò hoc caſu peccat
reus non fugiendo de carcere, ſecundum Marian.
Soccin. hic num. 12. & per cap. Si non licet, 23.
quæſt. 5.

129 At reſpondetur, Licere quidem hoc caſu veri-
tatem celare, ſed non mentiri aliud ore proferen-
do, aliud mente ſubaudiendo, cap. Ne quis arbi-
tretur, 22. q. 2. & in ſuperioribus abundè probatũ
eſt: quod ſi iudex iniuſtè vrgeat ad confeſſionem
extorquendam, poterit reus vti cautelis, quarum
meminit S. Thom. in 2. 2. q. 69. d. art. 1. in corpor.

diceus; [Si verò iudex hoc exquirat, quod non
poteſt ſecundum ordinem iuris, non tenetur ei ac-
cuſatus reſpondere, ſed poteſt vel per appellatio-
nem, vel aliter licere ſubterſugere; mendacium
130 tamen dicere non licet. Adde verum non eſſe,
quod ait Mar.Soc. de reo non ſugiente de carcere.
Imò enim, vt rectiùs docuit Caiet. in 2.2. qu. 89.
art.7. in reſponſione ad 4. verſ. Ex his autem in tot
dubijs. Quantumcumq; carceratio ſit iniurioſa,
vel iniuſta: tamen materia eſt iuſta, & ſancta: nam
velle pati iuſtum, & velle pati iniuſtum, ſanctum
eſt: ad hoc 23. q. 1. in Summa, cap. Quod Chriſtus,
§. Poteſt, q. 4. & cap. Suggeſtum, 7. qu. 1. Nec ad rem
facit, d. cap. Non licet, quia loquitur de eo, qui oc-
cidit ſeipſum: quod nullo caſu eſt licitum, cum ſit
malum intrinſecè, vt ibi patet.
131 Demũ iurans in iudicio, obnoxius eſt parti, quã
doloſo iuramento lædit, vt hic in textu contra il-
lud Pſalm. *Domini eſt terra, &c. nec iurabit in
dolo proximo ſuo*: vt notatur in Summa 22. qu. 2.
Nec non contra illud Eccleſ. 23. *Vir multum iu-
rans implebitur iniquitate, & non diſcedet à domo
illius plaga: & ſi fruſtrauerit fratrem, delictum
illius ſuper ipſum erit: & ſi diſſimulauerit, delin-
quit dupliciter: & ſi in vanum iurauerit, non iu-
ſtificabitur*. Item, vt inquit S. Thom. in 2.2. q. 69
art. 1. ad 3. [Qui mentitur in iudicio, vt ſe à mor-
te liberet, non ſolum facit contra dilectionem
Dei, cuius eſt iudicium, & contra dilectionem pro-
ximi ex parte iudicis, cui debitum negat; ſed etiã
ex parte accuſatoris, qui punitur, ſi in probatione
deficiat] ſcilicet pœna talionis, cap. Calumniator,
2. q. 3. l. final. & ibi gloſ. in ver. Similitudo ſupplicij,
132 C. de accuſatur, S. Thom. in 2.2. q. 68. art. 4. Et ef-
ficitur infamis, cap. Qua autem pœna, 2. qu. 3. &
communione priuatur, cap. Si quis Epiſcopum, &
cap. Enthennium, ead. cauſ. & queſt.
133 Decimò, & vltimò, iuramentum inſtitutum eſt,
non per quod ſe inuicem homines fallant, ſed per
quod quiſq; in alterius notitiam cogitationes ſuas
134 proferat. Verbis ergo vti ad fallaciam, nõ ad quod
inſtituta ſunt, peccatum eſt; quæ ſunt formalia
verba textus in cap. Is autem mentitur, 22. qu. 2.
135 Modus autem iurandi per has implicitas ſubau-
ditiones mentis alium ſenſum inducentes, quam
vox ſignificet, hunc iuramenti finẽ eneruat prorſ-
ſus, ac deſtruit. Nam idcirco ſuſcipiens iuramen-
tum redditur certus de fideli iurantis intentione,
quia eum nõ credit vſque adeo immemorem ſa-
lutis æternæ vt velit iurare, Deum inuocando in
teſtimonium falſitatis. At quopacto poterit am-
pliùs certior fieri de huiuſmodi intentione, ſi iu-
rans ſine vllo ſcrupulo peccari poteſt lingua pro-
ferre contrarium eius, quod animo ſentit: & quæ
fides erit ſacramenti, ſi illius veritas pendet ex
ſubaudito intellectu mentis audienti occulto, &
impenetrabili? Profectò ſi fas eſſet has ſimulatio-
nes, & cordis duplicitates iureiurando adſtruere,
hinc poſſet quiſque ſuo arbitratu proximo illu-
dere: & penè corrueret certitudo iudiciorum,
contractuum, ne humanarum actionum, quę po-
tiſſimum iureiurando vallantur, & firmitatem ac-
cipiunt, & omnia dolis, ac fallacijs paterent, reſ-
que ſacroſancta, & in actibus humanis tam neceſ-
ſaria ludibrio haberetur. Cum nihil ſit tam fal-
ſum, quod his duplicitatibus, & implicitis ſubau-
ditionibus velari non poſſit: & tamen principalis
136 iuramenti comes eſt veritas, cap. Animaduerten-
dum, 22. q. 2. nec veritas in mente iurantis reten-
ta, ſed in audientis notitiam delata, vt in d. c. Is
autem mentitur. [Nam, vt inquit S. Bonauentur.
in 3. ſent. diſt. 38. q. 2. nu. 24. Voces inſtitutæ ſunt,
vt adſtruatur veritas apud audientẽ, quæ eſt apud
loquentem: & ideo qui ad aliud vtitur, ipſo ſer-
mone abutitur, & incurrit peccatum mendacij.]
Hæc ille. Item omnis, qui iurat, vt quod verum
eſt, eloquatur, dicit textus in c. Iuramenti, 22. q. 3.
quamobrem vt verbis Auguſtini vtar in cap. Ho-
mines, 22. qu. 2. [Videtis quàm iſta deteſtanda ſit
bellua, & de rebus humanis exterminanda.]
137 Nec releuat replicatio, quod etſi modus hic iu-
randi aduerſetur fini ſacramenti, tamen ſi id con-
tingat in materia leui, non ſit niſi culpa venialis;
quoniam non de ſimplici mendacio, ſed de periu-
rio hic agitur, vt conſtat ex dictis. Periurium au-
tem in quacumque materia etiam leuiſſima ex ſui
ratione ſemper eſt mortale peccatum, vt ſæpiùs
repetitum eſt.
138 Amplia primò: concluſionem ſuperiùs firma-
tam, vt locum habeat etiam in eo, qui alta voce
iuramento affirmat aliquid falſum, & continuando
ſubmiſſa voce ab alijs imperceptibili ſuperaddit
aliqua verba, quæ reddunt ſenſum verum: nam &
is dicendus eſt peierare, quicquid contra ſcripſe-
rit Sanchez ſuper Decalogum, lib. 3. cap. 6. nu. 15.
139 verſ. Qui..rò quia: quid enim intereſt, an quis in
materia falſa implicitè ſubaudiat aliquid in men-
te, vel voce adeo ſubmiſſa id exprimat, vt audiens
non percipiat; vtroque enim caſu eadem eſt fal-
lendi intentio, cum alta vox aſſumatur tamquam
inſtrumentum fallendi. Vnde ſicut mentiri non
licet mente ſubaudiendo, vt abundè oſtenſum eſt
ſupra, ita nec imperceptibili voce loquendo, cum
paria ſint nihil reſpondere, vel ita obſcurè reſpon-
dere, vt incertum dimittat interrogatorem, dicit
tex. in l. De ætate, §. Nihii, & ibi Bart. in princip.
ff. de interrogat. action.
140 Amplia ſecundò, vt ob eamdem rationem non
excuſetur à periurio qui in materia falſa diceret
Italico idiomate, *Giuro perd' io*, cum apoſtropho,
poſt litteram *d'* intendens ſignificare, *perdo io*, vel
141 qui iuraret per ver. *vro*, ſupprimendo infra den-
tes litteram *I* adeout audiens id non perciperet,
ſed intelligeret iurantem dixiſſe, *Iuro*, licet con-
trarium, etiam benè docuerit idem Sanchez d. c. 6.
n. 37. verſ. Similiter.
148 Amplia tertiò, vt ratione conſimili idem ſit di-
cendum in eo, qui in materia itidem falſa pronũ-
ciet iuramenti verba interrogatiuè, vt contrariũ
ſenſum inducat ad aliquem decipiendum, veluti
ſi dicat: Ego non noui hominem acuendo pau-
liſper vocem in vltima ſyllaba, ſed ita artificiosè,
vt non percipiatur ab audiente. Sicut nonnulli hę-
retici inuertunt illud Beati Auguſtini, Qui fecit te
ſine te, non ſaluabit te ſine te? quaſi ſit ſenſus,
143 vtique ſaluabit. Vel ſi intendat loqui per ironiam,
intelligendo album pro nigro, & verum pro falſo.
144 Et generaliter quocumque alio modo ad aliquem
circumueniendum in iuramento vtatur fallacia,
artificio, ſimulatione, duplicitate, vel fictione ali-
qua, prout in ſingulis decẽ prædicamentis exem-
plificat Margarita Decreti, ſeu tabula Martiniana
in ver. Fingere; & patet ex D. Thom. in 2.2. qu. 111.
art. 1. nam vt legitur in cap. Nec artificioſo, 22. qu. 2.
Nec artificioſo mẽdacio, nec ſimplici verbo opor-
tet decipere quemquam; & quomodolibet men-
titur.

tit ur quis, occidit animam: alias legitur, quoli-
bet artis modo mentiatur os, quod mentitur, oc-
cidit animam.

145 Amplia quartò, eamdem concluſionem, vt ven-
dicet ſibi locum etiam in eo, qui in iuramento vti-
tur verbis amphybologicis, ſeu æquiuocis, ſub hac
tamen diſtinctione: nam aut verba, quæ vſurpan-
tur ex propria ſignificatione vocis, & communi
audientium vſu non admittunt interpretationem,
quam iurans intendit, vt in exēplo Principis picti,
de quo ſupra num. 85. & hoc caſu in iuramento
vti amphybologia, & verbis duplicibus, etiam ex
iuſta cauſa, vel iocosè, eſt mortale peccatum.
146 Et ratio eſt in promptu, quia cùm iuramentum
ſit accipiendum, iuxta propriam, & communem
intelligentiam verborum, vt c. Ex litteris, il pri-
mo, & ibi omnes, ſupra de ſponſal. & exteriora
verba ex communi intelligentia nō recipiant ſen-
ſum verum, quem iurans intendit, vt ſupponitur
in hoc primo membro diſtinctionis: eſt manifeſta
ibi falſa vocis ſignificatio iuranti cognita, & ſic
mendacium iuramentum firmatum, quod ex
nulla cauſa excuſatur à mortali, cùm in ſubſtan-
tia mendacium idem ſit, quod aſſertio falſi co-
gniti, vt per D. Bonauent. in 3. diſt. 38. q. 1. nu. 13.
& latiùs oſtenſum eſt ſupra num. 88. & 89. neque
enim interna ſubauditio veri operatur, quia ex-
terna ſignificatio vocis ſit falſa, vt ſimiliter pro-
batum eſt ſupra n. 87. & 97. vſq. ad n. 102. & n. 111.
Vnde quemadmodum qui ſciens aliquid facit,
quamuis mente concipiat ſe illud non facere, ta-
men facit: ita qui ſciens falſum dicit cum iura-
mento, quamuis mente concipiat ſe verum dicere
tamen falſum dicit, & mortaliter peccat cum
vtrobique eadem ſit ratio, ſecundum ea, quæ di-
cta ſunt ſupra num. 114. & ſeqq. & quamuis Leo-
nardus Leſſius ſupracitatus nu. 25. de hoc hæſita-
uerit; dicens id eſſe graue peccatum, ſed fortè
non mortiferum: tamen non percipio quomodo
peccatum poſſit eſſe graue, & non mortale, cum
in oppoſitum ſit tex. in c. 1. 81. diſt. Vnde Io. Andr.
in c. Sacris, nu. 20. ante med. ſupra de his quæ vi
met. cauſ. ſic arguit: Crimen eſt graue peccatum,
Ergo mortale. Cuius dictum ſequuntur ibi com-
muniter Doctores venialia enim non grauia pec-
cata, ſed minuta, parua, minima, & leuia dicun-
tur, cap. Vnum orarium, §. aliàs autem, & c. ſeq.
25. diſt. c. De quotidianis, de pœnit. diſt. 3.

147 Aut verba huiuſmodi ex proprietate vocabuli,
& communi vſu vtramque interpretationem re-
cipiunt: & tunc non eſt mortale peccatum his ver-
bis amphybologicis, & æquiuocis ſine alicuius
præiudicio vti in eum ſenſum, quem iurans intē-
dit, licèt is, cui iuratur, illa in alium ſenſum ac-
cipiat, eo quod his verbis nullum inſit menda-
cium, ac proinde nec periurium, & hanc diſtin-
ctionem probant Alex. de Alex. in tertio relatus
à Turrecr. in §. Quæritur, poſt c. Hoc videtur,
num. 5. 22. q. 5. vbi quærit quid ſi verba ita dupli-
cia ſint, vt æqualiter diuerſos ſenſus exprimant,
& reſpondet, tunc non obligari iurantem niſi ſe-
cundum intentionem ſuam, nec poſſe cogi ad ob-
ſeruationem in alio ſenſu, ſed ad implendum in
quo intendit iurare. Sequitur ibi Turrecr. vbi
etiam Hoſt. Raymundum, & Gulielmum eius
gloſſ. in hanc ſententiam citat. Idem firmat Car-
dinalis Caiet. in 2. 2. q. 89. art. 7. col. penult. verſ.
Ad hoc dicitur, ibi, [ſi verò non interueniunt
verba falſa dicens hoc caſu non eſſe mortale, etiā-
ſi iurans intendat, vt accidens fallatur.] Sot. de
Iuſt. & Iur. lib. 5 q. 6. art. 1. concluſ. 7. & lib. 8. con-
cluſ. 1. art. 7. col. vlt. & de Secreto membr. 3. q. 3.
concluſ. 3. in fin. Corduba in ſumma q. 65. & de
Secreto membr. 3. q. 3. Azor. tom. 1. Inſtit. moral.
lib. 11. cap. 4. q. 5. in fin. Lopez. 1. par. Inſtructorij
cap. 42. col. 7. verſ. Item qui non eſt, & verſ. ſeq.
licèt S. Bonauent. num. 3. diſt. 39. q. 1. num. 50.
dicat quando verba multiplicia indifferenter ſe
habent ad vtrumque ſenſum, cum neutrum pro-
bari poſſit, ſtandum eſſe iudicio bonorum viro-
rorum, qui penſatis coniecturis, & rationibus cō-
deſcendere debent ſaniori, & potiori intentioni.

148 Et hac ratione ſaluant nonnulli cautelam
S. Franciſci, qui interrogatus à miniſtris Curiæ,
An quidam illac tranſiſſet, manus in veſtis mani-
cas intromittens reſpondit: non tranſijt hac, in-
telligens de loco, in quo manus habebat. Ita Io.
de Anan., & Angelus, quos refert, & ſequitur Na-
uar. in cap. Humanæ aures, 22. q. 5. in 2. q. nu. 10.
& 11 Suarez. tom. 1. de Religion. tract. de Iuram.
lib. 3. c. 9. num. 7. & 8. & idem Nauar. in manual.
c. 12. n 8. Salon. in 2. 2. q. 69. art. 1. controuerſ. 11.
& Sanchez. ſuper Decalog. lib. 3. cap. 6. num. 42.
ſubdens idem eſſe ſi dixiſſet: non tranſijt hac, in-
telligendo locum indiuiduum, quem, pede, vel
manu tangit, & allegat Syluestrum hoc dicentem
in ver. Mendacium quæſt. vlt. verſ. Tertio, licèt am-
phybologiam B. Franciſci reprobet Sotus de ſecreto
membr 3. qu. 3. poſt. 5. concluſ. verſ. Sed ais forte.

149 Cæterum hoc ſecundum membrum diſtinctio-
nis limitari debet, vt non procedat in iudicio,
quia hoc caſu cum non modo ſit periurus, qui
falſum dicit, ſed etiam qui veritatem occultat, vt
patet in hoc cap. Et fuſius dictum eſt ſupra in
150 3. not. Quiſquis vtitur verbis amphybologicis,
æquiuocis, & diuerſos ſenſus habentibus quamuis
non dicat falſum poſitiuè, tamen veritatem oc-
cultat, & ſic periurium committit: nam vt legitur
in cap. Nolite timere 11. quæſt. 3. non ſolum ille
eſt proditor veritatis, qui tranſgrediens veritatem
palam pro veritate mendacium loquitur, ſed e-
tiam ille, qui non liberè veritatem pronunciat,
quam liberè pronunciare poteſt. Vnde tenetur
pœna falſi qui obſcurè, verſutè, aut per malitiam
teſtificatur. Marian. Socin. hic num. 68. Farinac. in
praxi criminali par. 2. quæſt. 67. num. 283. & 325.
151 & tetigi ſupra num. 5. quæ limitatio apertè colli-
gitur ex Caietan. loco ſuperiùs citato, vbi ſic ait:
[Si verò non interuenerint verba falſa, ſed plures
ſenſus habentia, & in vno vero, & in alio falſa, &
à Iurante intenduntur in ſenſu, quo ſunt vera; ſi
non eſt in iudicio, & materia præiudiciali, quā-
uis ſit intentio, vt audiens fallatur: abſque pecca-
to mortali fit tale iuramentum, quia veritas, & iu-
152 ſtitia adſunt, licèt diſcretio deficiat: quoniam non
debet Diuinum teſtimonium his immiſceri quaſi
duplicitatibus.] Hæc Caiet. qui vt vides limitat
ſuam concluſionem ſub conditione illa, ſi non eſt
in iudicio; idem Syluest. in ver. Mendacium, quæſt.
vlt. verſ. Quarto.

153 Et ex his patet illationes, de quibus ſupra
à num. 50. vix poſſe ſuſtineri ex regula ibi poſita
num. 55. quod falſitas verborum ſaluari poſſit ex
interrogantis intentione, quam reſpondens men-
te concipit, attentis circumſtantijs, etenim cum
verba ſecundum rectam, & ſanam intelligentiam

non

Digitized by Google

non ſignificens id, quod reſpondens intendit, eſt
ibi manifeſta diſſonantia cordis, & oris, in qua
conſiſtit ratio formalis mendacij, vt fusè in supe-
rioribus probatum eſt, præſertim in 3. 5. & 7. fun-
154 damento. Præterea propoſita regula quatenus ſit
vera, limitari debet, vt non procedat in iudicio:
nam ſi amphybologia, & æquiuocatione in iudi-
cio vti non licet, etiam in eo caſu, in quo verba
ex propria ſignificatione vtrumq; ſenſum admit-
tunt, ſed nuda, & ſimplex veritas eſt liberè pro-
nuncianda, vt ſupra proximè oſtenſum eſt: longè
minus ea vti licebit, quando verba vtrumque ſen-
ſum non recipiunt ex proprietate vocabuli; ſed tā-
tùm ex intentione interrogātis, quam reſpondens
155 mente concipit. Præterquamquod verum non
eſt quod aiunt iudicem interrogare de homicidio
tamquam de facto crimino ſo; Imo enim intentū
iudicis eſſe debet ſolam veritatem indagare pro
adminiſtratione iuſtitiæ, l. Nemo, C. de ſent. l. 2. &
ibi gloſ. fin. C. de edendo, gloſ. in §. Si verò abſens,
in ver. Veritatem, in auth. de hæredib. & Falcidia.
Ideoque non tantùm inquirere debet de homici-
dio, ſed etiam an caſu, vel culpa, doloue malo fue-
rit perpetratum, vt ſic pro modo culpæ pœnas ex-
aſperet, aut temperet, vt l. Reſpiciendum, in princ.
& §. Delinquunt, ff. de pœn. & culpabilem puniat,
aut innocentem abſoluat, ad quod pronior eſſe de-
bet, vt c. 3 ſupra de probat. l. Abſentem, ff. de pœn.
Vnde accuſatus vtcumque homicidium commiſe-
rit ad ſui defenſionem, vel aliàs ſine culpa, tenetur
iudici ſecundum ordinem iuris id exquirenti li-
berè, & clarè confiteri: alioquin tacendo veritatē
ſubtrahit legitimo ſuperiori debitum iuſtitiæ, &
mortaliter peccat, cap. Qui reſiſtit, 11. qu. 3. c. 2. de
maior. & obed. & ex D. Thom. oſtenſum eſt ſupra
num. 125.

156 Supereſt nunc vt ad obiecta reſpondeamus. Et
quidem.

Non obſtat primum, quoniam exempla ibi ad-
ducta deſumuntur ex Diuina Scriptura, cui præter
ſenſum litteralem inſunt, & alij ſenſus ſpirituales,
& myſtici; nam illius Auctor eſt Deus, in cuius
poteſtate eſt, vt non ſolum voces ad ſignificandū
accomodet (quod etiam homo facere poteſt) ſed
etiam res ipſas: & ideo cum in omnibus ſcientijs
voces ſignificēt hoc habet proprium iſta ſcientia,
ipſę res ſignificatæ per voces etiam ſignificent ali-
157 quid. Vnde Gregor. 20. Moralium, cap. 1, circa
med. dicit: Sacra Scriptura omnes ſcientias ipſo
locutionis ſuæ more tranſcendit, quia vno, eo-
demque ſermone, dum narrat geſtum, prodit my-
ſterium, & Hieronym. in prolog. Bibliæ loquens de
Apocalypſi: in verbis ſingulis multiplices latent
intelligentiæ: & docet S. Thom. in 1. part. quæſt. 1.
158 art. 10. & quodlibet. 7. art. 14. Nec multiplicitas
iſtorum ſenſuum facit æquiuocationem, nec ali-
quam ſpeciem multiplicitatis, vt per eumdem
159 d. quæſt. 1. art. 10. ad 1. In nulla autem ſcientia, vel
ſcriptura humana poteſt inueniri niſi ſenſus litte-
ralis, ſed ſolum in Diuina Scriptura, cuius Spiritus
ſanctus eſt Auctor, homo verò inſtrumentum, vt
160 idem docet d. quodlibet. 7. art. 16. Igitur per vetus
Teſtamentum mendacium ſuum tueri non licet,
161 vt cap. Si quis per vetus, 22. qu. 2. Et ita in proprijs
terminis ad primam obiectionem reſpondet gl. 2.
in cap. Nec artificioſo, eadem cauſa, & quæſt. di-
cens: [Quid ergo dicis de Abraham, nonne men-
titus eſt cùm aliud gereret in animo? vt infra eo-
dem, §. Abraham, Item quid de Paulo, qui dixit:
Neſciui, quia Princeps eſſet, cum ſciret, vt cap. Pa-
ratus, 23 qu. 1. Item quid de mendacio Iehu, qui
aliud in animo gerebat, cap. Vtilem, 22. qu. 2. Ad
hoc dicendum eſt, quod Abraham myſtico intel-
lectu verum dixit, oſtendens Patrem, & filium in
fine temporum reuerſorum ad Iudæos, cum om-
nes reuertentur ad ipſum Paulum per illa verba
prædixit deſtructionē Regni Iudæorum futuram
veniente Chriſto. Item Iehu non fuit mentitus,
ſed ironicè locutus eſt; vel dic quod inſpiratione
Diuina hoc dixerunt, vt cap. Gaudemus, de diuor-
tijs.] Hactenus verba gloſ. Ad exemplum de
Abraham qui rogauit Saram, vt vxorem eius ſe
eſſe mentiretur, Reſpondetur vt in d. cap. Vtilem,
§. Ecce, & cap. ſeqq. 22. q. 2. vbi etiam in §. Item
opponitur. Reſpondetur ad exemplum de Iacob,
qui dixit ſe eſſe Eſau, & de Chriſto dicente Ioan-
162 nem eſſe Eliam. Quamobrem, vt ait Gratianus
in cap. Quod autem ait, §. Sed in vetere, 22. qu. 2.
[In vetere Teſtamento multa permittebantur,
quorum exemplis hodie vti non licet.]

Non obſtat ſecundum, deſumptum ex c. Huma-
næ aures, 22. q. 5. Quoniam ad illum textum abū-
dè reſponſum eſt ſupra num. 76. Procedit enim
in eo, qui iurat ſine dolo, & intentione fallendi,
veluti cùm quis iurat ſuper Breue per dolum ſup-
poſito, in quo aliud continetur, quàm ipſe arbi-
tretur ſe iuraturum, vt exemplificat Gratianus in
§. Si ergo verſ. Item obijcitur de ciuibus poſt d.
c. Humanæ aures, vel aliàs cum quis iurat falſum
quod putat eſſe verum. Is enim non mentitur,
quoniam quantum in ipſo eſt, non fallit ipſe, ſed
fallitur, vt cap. Is autem mentitur, §. Nemo men-
tiens, 22. quæſt. 2. & c. ſeq S. Thom. 2. 2. quæſt. 111.
artic. 1. & idcirco in eo caſu iuramentum ſecun-
dum rectam intentionem iurantis à Deo iudica-
tur, quia Deus audit in corde, gloſ fin. in c. 14. de
Sum. Trinit. & fid. Cathol. lib. 6. At ſecus eſt in eo,
qui aliud verbis ſignificat, & aliud in mente gerit,
vt audientem fallat, vt in caſu quæſtionis propo-
ſitæ; quia tunc iuramentum accipit Deus, ſecun-
dum ſanam intelligentiam eius, cui iuratur, vt
conſtat ex dictis eod. n. 76. & n. 80.

163 Non obſtat tertium, nam reſpondetur retor-
quendo argumentum; ſi enim mentiri eſt contra
mentem ire, & ratio mendacij conſiſtit in negan-
do eam veritatem, quæ mente concipitur, ſanè
qui per implicitam ſubauditionem mente conci-
pit aliquid eſſe verum, & verbis exprimit quod in
veritate eſt falſum, vt ſic audientem fallat, & in-
ducat ad credēdum eſſe verum quod verum non
eſt: procuidubio mendacium committit, & adie-
cto iuramento peierat.

164 Non obſtat quartum, quia qui diripit alio in-
greſſus ſuos non animo illuc proficiſcendi nihil
agit per ſimulationem, vel duplicitatem; non
enim per exteriora ſigna factorum, vel rerum ſi-
gnificat aliquid, quod non eſt, quod numquam
licèt, ſed ſecundum prætermittit ſignificare illud,
quod eſt, quod aliquando licèt, vt per D. Thom.
165 in 2. 2. qu. 111. d. art. 1. ad quartum. Quandoque
enim aliquid iubēdo ſignificamus velle fieri, quod
fieri nolumus, ſed experimentum obedientiæ quæ-
rimus, vt cap. Si quilibet, §. Quandoque, 22. q. 2.
& ita nulla eſt ibi ſimulatio, ſed ſolùm quædam
fictio, cui non ineſt mendacium; & ideo vtilitatis
cauſa eſt licita, vt in d. cap. Vtilem. In noſtro au-
tem

Digitized by Google

tem caſu manifeſtè concurrit mendacium: & ita in terminis ad prædictam obiectionem reſpondet Caietan. in 2.2. q.89.art.7.in reſponſ.ad 4.col.vlt. verſ. Ad obiectionem autem.

166 Non obſtat vltimum, quia reſpondetur negando contrariam opinionem eſſe probabilem: imo enim eſt falſa ſicut Iudas, ſecundum illud Auguſtini tom.4.lib. de ſalutar. docum. incert. Autbor. c.63. Non aliud loquamur ore, & aliud corde, ne ſimus Iudas, & Herodiani. Et nihilominus etſi prædicta opinio eſſet probabilis: tamen in foro animæ omnino eligenda eſſet cōtraria, que tutior eſt, vt dixi in tract. de opinione probabili, quem poſui in cap. Ne innitaris, ſupra de Conſt. vbi latiſſimè oſtendi inter duas opiniones oppoſitas æquè probabiles, vel quaſi non licere vtramlibet ſequi, ſed omnino eligendam eſſe tutiorem, à n.54. vſque ad n.236. idque multò magis ſi tutior opinio ſit etiam probabilior, à n.237. vſque ad n.246.

De Crimine falſi.

Cap. Super eo.

SVMMARIVM.

1 *Sententia lata per falſas litteras non debet executioni mandari.*

2 *Falſa littera iuriſdictionem non conferunt, & n.8. & 11.*

3 *Matrimonia bona fide contracta in gradibus prohibitis vigore diſpenſationum, quas conceſſerunt Ordinarij in vim falſarum litterarum, an ſint irrita necne, & n.ſeq. vſque ad n.13.*

4 *Prælati putatiui ſiue Ordinarij, ſiue Delegati geſta regulariter ſunt valida.*

5 *Etiam quoad ſpiritualia, & pertinentia ad forum interiorem.*

Declaratur n.9.

6 *Indulgentia conceſſa à falſis Prælatis ob communem errorem an valeant, & n.11.*

7 *Matrimonium contractum coram Parocho putatiuo tenet.*

Declaratur n.10.

8 *Reſcriptum falſum, cuius falſitas ignoratur, tribuit iuriſdictionem.*

Contrarium n.11.

9 *Geſta à Prælato putatiuo non ſuſtinentur ex communi errore, ſed requiritur etiam titulus ab habente auctoritatem.*

10 *Matrimonium contractum coram Parocho intruſo non valet.*

11 *Indulgentia à falſis Prælatis conceſſa quomodo intelligantur eſſe meritoria.*

Exceptio falſitatis impedit executionem ſententiæ etiam lata cum ignorantia falſitatis reſcripti ibid. verſ. Quemadmodum, & n.ſeq.

12 *Prælato putatiuo obediendum eſt ſi habeat titulum auctoritate ſuperioris, ſecus ſi per falſas litteras.*

13 *Diſpenſatio à Legato extra limites ſuæ legationis non ſunt tuti ex titulo putatiuo, & communi errore.*

14 *Germania appellatione ex ſtylo in facultatibus non venit Belgium.*

15 *Bona fides excuſat à culpa, & pœna, ſed non validat actum nullum.*

1 SVPER EO. Sententia lata per falſas litteras non debet executioni mandari. Hoc dicit ſecundum Abbatem Antiquum, cui cōſentiunt Io. Andr. & omnes. Diuiditur in duas partes. Primò commendat eum, cui ſcribit de præterito. Secundò eum inſtruit in futurum, ibi, *mandantes*.

2 Nota ex hac Decretali per falſas litteras delegatorias iuriſdictionem non conferri: propterea enim ſentētia ex falſis litteris commiſſionis prolata non demandatur executioni, quia eſt vitium in radice, & fundamento iuriſdictionis. Vnde vt hic dicebant Laurentius, & Goffred. in hoc caſu ſine temporis præfinitione ſemper retractanda eſt ſententia, quia ipſo iure nulla eſt, cùm defectus ſit in iuriſdictione: quorum dictum ſequuntur gloſ. prima, Hoſt. in princ. Io. Andr. n.4. in gloſ.1. Collectar. in princ. Butr. n.6. Cardin. n.1. in 2. oppoſ. Anchar. in primo notab. Abb. n.4. & Io. de Anan. n.1. verſ. Nota quod ſententia, vbi concludit ſententiā latam virtute falſi reſcripti dici lata à non iudice, & de hoc eſſe caſum hic; vnde ipſe ſic ſummat hāc Decretalem: Sententia lata iudice impetrato per falſas litteras eſt nulla; ex quibus apparet hanc eſſe vnanimem Canoniſtarum ſententiam. Nec obſtat quod textus dicat, auctoritate falſarum litterarum: quia verbum, *auctoritate*, poteſt exponi ſecundum apparentiam, & intentionem iudicātis, vt per Cardin. n.1. in 1. oppoſit.

Verùm hæc procedunt, vt dictum eſt, ſi ſententia lata fuerit in vim falſi reſcripti delegatorij; & ſic cum exceptio falſitatis concernit fundamentū iuriſdictionis. Nec mirum, quia illius defectus eſt inſanabilis, Verall. deciſ. 38. n.2. lib.3. ſecus verò ſi iudex aliàs habeat iuriſdictionem, & falſitas concernat tantùm merita cauſæ, eo quod ſententia ſit lata per falſos teſtes, vel per falſa inſtrumenta; quia tunc ſecundum Io. de Anan. n.4. in gloſ.1. cōmuniter tenetur ſententiam eſſe aliquam, ſed eſſe reſcindendam ope reſtitutionis in integrum, iuxta text. in l. Diuus, ff. de re iudic. Quæ opinio eſt etiā de iure verior, niſi in certis caſibus, de quibus per eum.

3 QVAERO, An matrimonia bona fide contracta in gradibus prohibitis vigore diſpenſationum, quas conceſſerunt Ordinarij in vim falſarum litterarum ſint irrita necne.

Quidam Regularis Ordinis N. in Hiſpania decem annorum ſpatio multas litteras diſpenſationū matrimonialium à Sede Apoſtolica impetratas ſuper impedimentis dirimentibus falſificauit mutatis gradibus, atque alijs falſitatibus patratis, de quibus conſtitit in Curia Nuncij Apoſtolici. Cùm verò Ordinarij, ad quos litteræ fuerunt directæ, falſitatem ignorantes multas diſpenſationes conceſſerint; & ſubinde ſic diſpenſati bona fide in gradibus prohibitis matrimonium contraxerint, ac prolem ſuſceperint; Rex Catholicus ſupplicat S. D. N. vt dignetur committere Epiſcopo Oxomenſi, vt auctoritate Apoſtolica confirmet matrimonia, vt præfertur, contracta.

Explorati iuris eſt ſententias ab Ordinarijs latas in vim falſarum litterarum huiuſmodi, & diſpenſationes exinde conceſſas eſſe omnino irritas ex defectu iuriſdictionis. Caſus eſt hic ſecundum

com-

communem omnium intellectum, vt plenè oſtenſum eſt ſupra: vnde difficultas ad hoc tantùm reſtringitur, an ſic diſpenſati tueri ſe poſſint ex titulo putatiuo, & communi errore, iuxta terminos l.Barbarius,ff.de off.Prætor.

4 Et quidem geſta publici officij auctoritate per Prælatum ſiue Ordinarium, ſiue delegatum, qui communi æſtimatione credebatur auctoritatem habere, regulariter ſunt valida, vt de Ordinario eſt textus in d.l.Barbarius, & de Delegato in cap. Infamis, §.Veruntamen,3.q.7. Imò quamuis Innocent.in cap. Cum dilecta, de reſcript.teneat d. l.Barbarius habere locum in Ordinario tantùm, prout loquitur, non autem in Delegato; idemque videatur ſentire Bart.in l.2.C.de Senator. tamen communis opinio eſt in contrarium,quam ſequũtur Angel.& Salycet.in d.l.2.Imola in l. Quidam conſulebant, de re iudic.Abb.in cap.Gratum,n.11.
5 de offic. Delegat. Quæ concluſio habet locum etiam in ſpiritualibus, in quibus ius diuinum non repugnat, vt cenſet Innocent. Hoſtienſis, Cardin. & alij in cap.Nihil,de elect. & idem Innoc. in cap. Veritatis,n.2.de dol.& contum.Roſell.in ver. Cõfeſſio ſacramentalis,3.n.4.Tabien. Abſolutio, n.3. Ang.Confeſſio,4.n.12.Syluest.Confeſſor,2.num.15. & Nauarr.in cap.Placuit,de pœnit.diſt.6.n.177.

6 Ideoque indulgentias conceſſas à falſis Prælatis ob communem errorem putat eſſe validas Iaſ. in l.Præſcriptione,n.26.C.Si contra ius. Et matrimo-
7 nium contractum coram Parocho carente legitimo titulo ob vitium aliquod latens eſſe validum tenet Henric.lib.11.de matrim.c.3.n.4. & Man. 1. tom.Summæ,2.edit.c.219.n.8.

8 Et generaliter reſcriptum omninò falſum cuius tamen falſitas ignoratur,tribuere iuriſdictionem, cum propter dubium conſtituat Delegatum in quaſi poſſeſſione iuriſdictionis, tradit Bart.in d.l. Præſcriptione, quem ſequitur Card. in cap. Super litteris, de reſcr. & illius opinionem putat veram Iaſ.in d.c.n.26.

Veruntamen ad hoc vt valeant geſta ab eo,qui auctoritatem non habet, non ſufficit communis error, ſed requiritur etiam titulus à Superiore collatus, licèt is titulus ſit reuera inualidus ob vitium aliquod occultum: ita probat text.in dicta l.Barbarius,& in d.cap.Infamis,ibi:[Si ſeruus cum putaretur liber ex delegatione ſententiam dixit.] & ſenſit gloſ.fin.in d.cap.Nihil, de elect. vbi dicit idcirco ibi valere acta illius Prælati, quia fuit in quieta adminiſtratione, & in quaſi poſſeſſione prolationis de licentia Papæ, & pro Prælato habitus fuit: quam gloſ.illic ſequuntur Innoc.nu.4. Io. Andr.n.28.Butr.n.27.Anchar. in fine, qu.4. vbi Io. Vinc.& Goffred.in hanc ſententiam citat,Imol.n.7 & Abb.n.11. dicens: [Nec communis error iuuat ex quo deeſt auctoritas ſuperioris: Nam lex Barbarius,ff.de off. Præt. fundat ſe ſuper communi errore, & ſuper auctoritate ſuperioris; nam ille Seruus, qui putabatur liber, habuit officium à ſuperiore; & ſic concurrebant ibi duo,ſcilicet auctoritas ſuperioris, & communis error: ſecùs autem vbi adeſſet vnum tantùm, vt tenuit hic Innoc. & Bald.in repet d.l.Barbarius.] Hæc Abb. Idem tenet Archid.in cap. Alienationis,12.qu.2.n.2.& alij copiosè relati à Tiraquell.poſt leges connub.gloſ. 8.nu. 145. Tabien. Ang.Syluest.& Nauarr. in locis ſupracit.& eſt communis opinio, vt teſtatur Abb. in cap.Dudum, il ſecondo, n.20. de elect.

9 Neque verò ad hoc ſatis eſt, vt titulus conferatur à quocumque ſuperiore, ſed conferendus eſt à legitimo, & auctoritatem habente, vt docuit Cõpoſt.in d cap.Nihil, nu.4.in ver. Adminiſtret, verſ. Item per ſuperiorem confirmatum, quem refert, & ſequitur ibi Anton.de Butr.nu.24. Anch. ibi ad fin.quæſt.4. Henrich.Boich.in §.Cæterum, num.4. idem apertè ſcripſit Bald.in d.l.Barbarius, in prima lectura nu.29.& ibi Iaſ.nu.48. & 51.Bertrand. conſ.128.ad fin. volum.1. Anton. Gabr. in tit. de
10 probat.lib.3. concl.8. Et ideo etſi valida ſint matrimonia celebrata coram Parocho, qui caret titulo ob occultum aliquod vitium, tamen nulla ſunt contracta coram Parocho intruſo, qui ſcilicet à ſuperiore titulũ non habet, vt tradunt Henr. & Manuel loc.cit. & poſt eos Sanch.de matr.lib.3 diſp.22.n.60.

Quamobrem cum in caſu, de quo agitur, Ordinarij qui auctoritate Apoſtolica diſpenſauerunt, reuera in gradibus falsò expreſſis in litteris nullã habuerint facultatem diſpenſandi à Summo Pontifice, ſed potius ab illo Regulari, qui litteras vitiauit, hinc videtur ſequi vt matrimonia in vim dictarum diſpenſationum contracta,fuerint prorſus irrita, ac nulla,non obſtante communi errore, & ignorantia falſitatis litterarum.

11 Neque obſtat quod valeant indulgentiæ conceſſæ a falſis Prælatis, ſi communiter ſint habiti pro veris: nam reſpondetur Iaſon. id non aſſerere, ſed tantùm eas non minus operari quoad ſalutem animarum, quàm ſi eſſent conceſſæ à Prælato vero,ſentiens per hæc verba,opus tribuentis eleemoſynam falſo quæſtori eſſe meritorium;ita enim loquitur Anchar ab eo relatus; alioquin ſi ſentiret indulgentias eſſe validas, eius opinio eſſet erronea, nec poſſet defendi, niſi quando Prælatus habuiſſet legitimum titulum à ſuperiore,& tamen titulo careret ob occultum aliquod impedimentum. Ideoque contrariam ſententiam, ideſt indulgentias conceſſas à Prælato cum falſis bullis non valere, ſequitur Oldrad.conſ.76. Quæritur de de illo, per tot. Ancharan. in Clem. Abuſionis, in princ. de pœnit.& remiſſ.cum quo tranſit Felin.in ſuo tract.de indulg.col. vlt. verſ. Cæterum, de indulgentijs Epiſcoporum, Card. in d. Clem. Abuſionibus, §.Ad hæc, q.5. Dec in cap. Tuarum, n.6. de priuileg. & idem tenet Iaſ. in l. Si Vrbana, nu.8. verſ. Alibi tamen,ff.de cond.indeb.

Quemadmodum neque obſtat quod ſecundum Bart.reſcripta omnino falſa tribuant iuriſdictionem, ſi illorum falſitas ignoretur: nam reſpondetur Bartoli ſententiam hac in parte eſſe communiter reprobatam; & contra eam tenent Bald. & Fulgoſ.in d.l.Præſcriptione,Innoc.in cap.Cum venerabili, de except.verſ.Nunc de octauo, vbi dicit obediendum eſſe Prælato minus iuſto, qui eſt in pacifica poſſeſſione, dummodo concurrat auctoritas ſuperioris; ſecus verò ſi per falſas litteras obtinuit reputari Prælatum: & pleniùs idem Innoc. in cap.Super litteris, in ver. Forſan, nu.6. verſ. Sed quod ſi litteræ falſæ dicuntur,vſque in finem illius gloſſæ de reſcript.latè Bellam.deciſ.84.incip. Executoria, & Felin.in cap. Ad audientiam, il ſecondo n.21.verſic. Fallit ſeptimò, de reſcript. & contra Bartolum tenere omnes Legiſtas, & Canoniſtas teſtatur Iaſ in dicta l. Præſcriptionem, ſub num.26.

Quæ opinio eſt etiam de iure verior quidquid

in

Digitized by Google

Quæ opinio eſt etiam de iure verior quidquid in oppoſitum ſcripſerit ibi Iaſ. contra quem eſt textus clarus hic vbi ſententia ſupponitur lata per iudicem cum ignorantia falſitatis reſcripti; ideoque verbum illud, *authoritate*, exponitur à Cardin. num. 1. ideſt ſecundum apparentiam, & intentionem iudicantis, qui credidit litteras eſſe veras, & tamen deciditur, vt propter exceptionem falſitatis poſtea propoſitam ſententia executioni mandari non debeat, cum deficiat fundamentum iuriſdictionis, & ita communiter intelligunt Doctores hanc Decretalem, vt initio diximus num. 2. ergo per falſum reſcriptũ licèt illius falſitas ignoretur nulla tribuitur iuriſdictio.

Non obſtat deciſ. Rotæ 136. aliàs 2. de fil. Preſbyt. in nouis, quæ incipit, Voluerunt Domini, n. 7. vbi dicitur reſolutum fuiſſe diſpẽſationem factam per illum, qui communiter reputabatur habere facultatem ſuper matrimonio, valere, licèt facultatem non haberet, per conſ. Anchar. 409. Viſo, & diligenter inſpecto, in fin. nam reſpondetur Anch. non firmare in ſuo caſu diſpenſationem factam ab Epiſcopo durãte ſchiſmate in gradibus Sedi Apoſtolicæ reſeruatis eſſe validã propter communem reputationem; imo ſupponit eam nullam, ſed tantùm aſſerit cõtrahentes ob communem errorem excuſari ad effectum legitimitatis prolis: ait enim num. 7. in fin. [Dicebam quod præſuppoſito R.P. Dominus electus Leodien. non potuerit in dictis gradibus diſpenſare, tamen eius diſpenſatio, licèt nulla, excuſat ipſos, ſaltem quoad legitimationem prolis poſtea ſuſceptæ.] & infra, [Excuſantur iſti propter communem errorem; credebatur enim ab omnibus in illis regionibus Ordinarium diſpẽſare tunc poſſe, & omnia agere, quæ aliàs erant Papæ ſpecialiter reſeruata.] Et quamuis ſubdat, communem errorem reddere actum validum, qui aliàs non valeret; tamen hoc generaliter aſſerit, non autem de illa diſpenſatione in particulari. Vnde prope finem concludit ſic. [Etſi non potuit, tamen poſtquam diſpenſauit, dicta diſpenſatio tribuit coniugatis bonam fidem, ſaltem quoad hoc vt filij propter iuſtam ignorantiam parentum debeant reputari legitimi.] Deciſio autem Rotæ poteſt ſaluari in eo tantùm caſu, in quo diſpenſator carebat diſpenſandi poteſtate ob aliquod vitium occultum, non autem ex eo quod non haberet legitimum titulum diſpenſandi à ſummo Pontifice: aliàs enim reſolutio non eſſet iuridica, vt ex ſupradictis conſtat.

Vnde poſſet committi Nuntio Hiſpaniarum, vt iterum diſpenſet cum his, qui vt proponitur matrimonium bona fide contraxerunt, vt valeat iterum contrahere ſeruata forma Concil. Tridentini. Et ita reſolutum.

13 Ex prædictis videtur inferri poſſe, vt irritæ ſint prouiſiones, & diſpenſationes, quas nuper conceſſit in Belgio Cardinalis Legatus Germaniæ ſuper impedimentis dirimentibus, cap. Cum dilecta, de reſcript. itaut ſic prouiſi, & diſpenſati non ſint tuti ex titulo putatiuo, & communi errore: nam etſi ſub Germania comprehendatur tam ſuperior, quã inferior ſecundum tabulas Geographicas, tamen ex ſtylo in facultatibus ſub nomine Germaniæ nõ venit Belgium, niſi ſpecialiter exprimatur iuxta

14 declarationem S.D.N. Vrbani VIII. Ideoque in Conſtitutione Sixti V. de viſitandis liminibus huiuſmodi prouinciæ ponuntur tamquam diſtinctæ, *Proſp. Fagn. in 1. par. 5. lib. Decretal.* ibi, *Germani verò, Galli, Hiſpani Belgæ*, &c. Quamobrem cum quoad Belgium defuerit omnino titulus Apoſtolicus, cõmunis error, & reputatio nõ

15 ſuffragatur, vt ex dictis patet: & bona fides poteſt quidem excuſare à culpa, & pœna, ſed non validare actum, vt ſunt iura clara in c. Si poſtquam, in cap. Dudum, §. Nos igitur, in c. Si beneficium, & in cap. penult. verſ. Licèt ab ignorantibus, de præb. in 6. & notat Archid. in cap. Si Apoſtolicæ, circa med. eod. tit. & lib. & Felin. in cap. 2. num. 7. verſ. Quartò limita, de Conſtit. & eo magis, quia Sanctitas ſua dixit ſe benignè acturã cum ſic prouiſis, & diſpenſatis, vbi nouas prouiſiones, ac diſpenſationes petierint à Sede Apoſtolica: atque ita ex mente Sanctiſſimi videntur egere noua gratia.

De Crimine falſi.

Cap. Licet.

SVMMARIVM.

1 *Litteræ Apoſtolicæ nouem modis hic expreſſis falſantur.*

2 *Doctrina non eſt tradenda de his, quæ melius eſt neſcire, quam ſcire.*

3 *Falſantes, ſeu confingentes ſignaturam ſupplicationis Papalis ſcribendo verbum, fiat, an incurrant pœnas cap. Ad falſariorum infra eod. & n. ſeqq. vſque in finem.*

4 *Argumentum à partium enumeratione validum eſt in iure ſi ſpecies omnes enumerentur; aliàs ſecus, n. 32.*

5 *Litteræ Apoſtolicæ non dicuntur expeditæ niſi quãdo in plumbo ſunt.*

6 *Supplicatio non eſt littera Bullata; eſt tamen littera Papalis, & nu. 31. & 35.*

7 *Falſarij ſupplicationum gratiam, vel iuſtitiam concernentium à Papa ſignatarum excommunicantur in Bulla Cœnæ.*

Supplicationes à Papa ſignatæ in materia odioſa non veniunt appellatione litterarum Apoſtolicarum, ibid. & n. 30.

Contrarium, n. 31. & 36.

8 *Supplicatio ſola non probat ius alicui competere.*

9 *Et illius clauſulæ quandoque ab officialibus aliter extenduntur, & reſtringuntur, & n. ſeq.*

10 *Et aliquando iuſtis de cauſis ſupplicatio laceratur.*

11 *Supplicatio ſola ius certum non continet, nec ſuffragatur litteris non expeditis, & n. 13.*

12 *Sed continet gratiam informem, & n. 19.*

13 *Et intrans poſſeſſionem beneficij litteris non expeditis, licèt habeat ſupplicationem ſignatam, perdit omne ius.*

14 *Et ſola ſupplicatio non dat canonicum titulum, ſaltem in ſuo eſſe perfecto.*

15 *Litterarum expeditio dat formam, & perfectionem gratiæ.*

16 *Et per illas gratia digeſta, & ſuam perfectionem totaliter habere dicitur.*

17 *Supplicatio adhuc in vtero exiſtere dicitur donec per expeditionem litterarum in mundum producatur.*

18 *Et ſumptum de Regeſtro ſupplicationum iudicis fidem non facit: ſecus in ſumpto litterarum Bullatarum.*

20 *Falſificatio litterarũ Apoſtolicarum enormius eſt delictum, & ſeueriùs vindicandum, quàm falſificatio ſupplicationum ſignatarum.*

Contrarium n.26. & ſeqq. vſq. in finem.

21 *Litteræ ſi diſcrepent à ſupplicatione, ſtatur ſupplicationi tanquam matrici, & non litteris.*

22 *Litterarum regiſtrum, & inde ſumpta debent reformari, & corrigi iuxta originalem ſupplicationem.*

23 *Inſtrumentum diſcrepans à matrice, ſeu protocollo debet ſecundum illud corrigi, & emendari.*

24 *Expeditiones duæ ſi ſint inter ſe difformes, recurritur ad ſupplicationem tamquam ad matricem.*

25 *Supplicatio attenditur etiamſi non exhibeantur litteræ vbi non agitur de canonizandagratia.*

27 *In ſupplicatione, & ſignatura Papæ conſiſtit tota ſubſtantia gratiæ.*

Litterarum expeditio non requiritur, ſed ad probationem, ibidem.

28 *Subſtantiam rei grauius eſt corrumpere, quàm illius accidentia.*

29 *Falſitates faciliùs committuntur in ſupplicationibus, quàm in litteris, & cur.*

31 *Falſare ſignaturam Papæ, ſeu fiat, propriiſſimè eſt falſare litteras Apoſtolicas.*

33 *Supplicatio quando eſt regiſtrata, & ſoluta componenda, non habet locum regula de non iudicando iuxta formam ſupplicationis.*

34 *Nec poteſt lacerari ab officialibus cùm ſit gratia perfecta.*

1 LICET. Ponit nouem modos falſandi
litteras Papales. Hoc dicit, & aduertunt
Doctores hanc Decretalem legendam
eſſe cum Bulla ad oculum demonſtrata,
vt hic per Abbat. Ioann. de Anan. & Marian. Socin. in princip.

2 Nota ex textu nouem modos, per quos falſitas
committitur in litteris Apoſtolicis. Et dicit hic
Goffred. non eſſe tradendam doctrinam qualiter
huiuſmodi falſitates perpetrētur: Sunt enim quędam,
quæ melius eſt neſcire, quàm ſcire, c. Quamuis,
in fin. 38. diſtinct. & docuit Philoſophus lib. 12.
Metaphyſices tex. 51. & S. Thomas in 1. par. q. 22.
art. 3. in 3. argum. contrario, & in illius reſponſione;
vbi reddit rationem, quia cogitatio malorum
peruertit interdum voluntatem in malum: vnde
Seneca ad Lucillum Epiſtola 76. monet ipſum ne
diſcat quæ forent dediſcenda ſi ſciret; Et Marcus
Varo notabiliter inquit: quædam ſunt eradenda
de animo ſcientis, quia inſerendi verum locum
occupant. Item Hieronymus ad Clerum: Non
diſcat puer quod ei poſtea dediſcendum eſt. Difficiliter
enim eradicatur quod rudes animi receperunt,
ſed nihilominus, vt ſubdit idem Goffred.
legimus quædam, vt cognoſcamus, & reprobemus,
cap. Legimus, 37. diſtinct. Nam prudentis eſt eligere
bonum, & reprobare malum. Ideoque, & hæ
falſitates ad hunc effectum hic explicantur: & fuſiùs
poſt Hoſtienſem, & Io. Andr. per Marian. Socin.
hic in 2. notab. ad quos recurre, ſi te moueat
curioſitas.

3 QVAERO, an falſantes, ſeu confingentes ſignaturam
ſupplicationis Papalis ſcribendo verbum,
fiat, vel aliud æquipollens cenſendi ſint falſarij
litterarum Apoſtolicarum, de quibus loquitur
hæc Decretalis, & c. Ad falſariorum infra eod.

4 Ad partem negatiuam inducitur. Primò hoc
cap. Vbi enumerantur modi, quibus falſantur litteræ
Papales, & inter hos non ponitur modus
falſandi ſupplicationes; ſeu ſignaturas Papę, ergo
talis modus non eſt inter alios connumerandus,
arguendo à ſufficiēti partium enumeratione iuxta
textum in l. Patre furioſo, vbi Bart. Bald. Angel.
& DD. notant, ff. de ijs qui ſunt ſui, vel alien. iur. &

5 in c. Cum dilectus, & ibi Abb. n. 6. de Iurepatr. Et
confirmatur, quia hæc littera in ſingulis nouem
modis, in quibus exprimit varietates falſitatum,
quæ committuntur circa litteras Apoſtolicas ſēper
loquitur de litteris Bullatis, ſeù ſub plumbo,
ideſt quibus apponitur, ſeù appenditur Bulla
plumbea, vt patet legenti per diſcurſum; Ideoque
litteræ non dicuntur expeditæ niſi quando in
plumbo ſunt, vt per tex. noſtrum dixit Gomeſ. in
regul. de non iudicand. iuxta forma ſupplicat. in
1. quæſt. nu. 5. verſ. Teſtamen vlterius, vbi refert
ita tenuiſſe Rotam in Salamantina Parochialis
menſe Nouembris 1539. coram Marcello Creſcentio,
& ita ſeruatur in practica, vt inquit Fe-

6 lin. in cap. Ex diligenti in fin. de ſimon. Supplicatio
autem non eſt littera bullata, nec ei aliqua Bulla
apponitur, vt eſt notiſſimum: Ergo cum ſupplicationi
non adaptentur verba huius textus, conſequenter
nec eius diſpoſitio adaptari poteſt, l. 4.
§. Toties, ff. de damn. infect. cum ſimilibus. Cum
præſertim materia ſit odioſa, & pœnalis, & ſic
reſtringenda, vt in regula odia, de regul. iur. lib. 6.
& cap. Pœnæ de pœnit. diſtinct. 1. cum ſuis concordant.

7 Deinde ad hanc partem Nauarr. in manual.
cap. 27. nu. 62. verſ. Declaratio prima inducit Bullam
Cœnæ Domini, quæ in §. 6. excommunicat
falſarios litterarum Apoſtolicarum, necnon ſupplicationum
gratiam, vel iuſtitiam concernentiũ
per Romanum Pontificem ſignatarum. Per quam
clauſulam iuncto cap. Ad falſariorum, infra eodem
arguit Nauarr. quod appellatione litterarũ
Apoſtolicarum in materia odioſa non includantur
ſupplicationes à Papa ſignatæ, quas ſignaturas
vocamus; alioquin illud cap. Puniens falſantes
litteras Apoſtolicas ſuperfluè per Bullam Cœnæ
extenderetur ad falſantes ſignaturas.

8 Ad idem conferunt quamplures differentiæ,
quæ ſunt inter ſupplicationes, & litteras, &
omiſſis alijs, quæ ad rem non pertinent, ſupplicatio
concludenter non probat ius alicui competere,

9 quia forte quando litteræ expediri debent Cãcellarię
officiales, clauſulas ſupplicationis aliter
extendent, vel reſtringent, & forſitan ſuper tali
ſupplicatione litteras non dabunt, quia, vt experientia
docet, plures ſupplicationes expediri nequeunt
eo quod in eis repetiantur aliquæ clauſulæ,
quæ ſunt contra ſtylum, vt obſeruat Gomeſ. in
reg. de non iudicand. iuxta formam ſupplicatio-

10 nis, q. 1. n. 2. verſ. Quia ſola ſupplicatio, & re ipſa
ſupplicationes iam ſignatæ aliquando iuſtis de
cauſis lacerantur, & Datarius ex officio muneris
ſui ſupplicationibus tam ſignatis, quàm ſignandis,
vt ratio poſtulat, addit & detrahit, vt dixit
Rota in Cauſa Meten. Prioratus 17. Maij 1627.
coram Merlino (qui priùs fuerat Datarius Gregorij
XV.) deciſ. 68. num. 9. & 10. par. 5. rec. poſt

11 Gonzal. ſuper regul. de menſib. gloſ 63. num. 54. &
ſeqq. & ideo ſupplicatio non videtur certitudinē
continere ſecundum Gomeſ. vbi ſupra. Nec ſuffragatur
litteris non expeditis Rot. dec. 509. n. 16.
par. 5.

par. 5. tom.2. in recentiorib. & eſt expreſſum in
12 extrauag. Iniunctæ, de election. & in conſt. Iulij III.
hac de re edita, & propterea per ſolam ſupplica-
tionem gratia informis per Rotam appellati ſo-
13 let, vt patet in deciſ. 19. de conceſſ. præbend. in
nouis. Quo fit vt intrans poſſeſſionem Beneficij
litteris non expeditis, licèt habeat ſupplicationē
ſignatam, omne ius perdat, vt inquit Felin. in
c. Veniens, num.3. verſ. Et adde quod intrans poſ-
ſeſſionem, de accuſationib. & eſt tex. in d. extra-
uag. Iniunctæ, de election. aliàs fruſtra Papa in
Cancellaria tot officiales conſtitueret, dans illis
formas per ſuas regulas expediendi, ſi ſola ſup-
plicatio ſine expeditione ſufficeret, vt notat Aegi-
dius Bellam. in conſ. 34. ſuppoſito ſtatuto in 6. col.
14 in reſponſione ad 1. dub. verſ. Aut quæris, meri-
to Rota ius quod acquiritur per ſupplicationem,
iudicauit informe, & confuſum, adeout ante lit-
terarum expeditionem plerique DD. voluerint
non dari canonicum titulum ſaltem in ſuo eſſe
perfecto, vt dixit Aegid. deciſ. 110. in 3. col. & de-
ciſ. 664. & tenet etiam Nicol. Milis Rotæ Auditor
15 in repertorio in verb. Gratia Apoſtolica, cum qui-
bus concordat deciſio 20. circa ſecundum nu. 5.
16 de conceſſ. præben. in nouis. At verò per expe-
ditionem litterarum forma, & perfectio gratiæ
datur, vt dixit Rota deciſ. 27. de reſcript. in nouis
repetita apud Aegid. deciſ. 746. & per illas omne
dubium tollitur, & gratia digeſta, & ſuam perfe-
ctionē totaliter habere dicitur, vt tradit Oldrad.
in conſ. 324. incipien. Factum tale eſt, Dominus
noſter, num.3. verſ. Quartò circa renunciationem,
& vt Bald. inquit per l. Cōtractus, C. de fid. In-
ſtrum. relatus à Gomeſ. in regul. de non iudican.
17 iuxta form. ſuppliéat q. 1. num.3. ſola ſupplicatio
adhuc in vtero exiſtere dicitur, donec per expe-
ditionem litterarum in mundum prôducatur, &
18 hinc fit vt ſumptum de Regiſtro ſupplicationum
ſignatarum in iudicio fidem non faciat, vt dicit
Aegid. deciſ. 252. ſecus autem ſi ſumptum littera-
rū Bullatarum extrahatur, vt dicitur in dec. 28. de
19 probation. in Antiq. & refertur à Gomeſ. vbi ſu-
pra num. 4 Hinc etiam fit, vt Romani Pontifices
ediderint tres regulas Cancellariæ, videlicet re-
gulam de non iudicando iuxta formam ſupplica-
tionis, ſed litterarum expeditarum, in cuius
exordio dicitur. Cum ante confectionem litte-
rarum gratia Apoſtolica ſit informis, &c. Item
regulam 29. quæ diſponit commiſſiones non va-
lere litteris non expeditis. Item regulam 53. quę
vult diſpenſationes ſimiliter non valere non ex-
20 peditis litteris. Ex quibus omnibus deducitur
multò grauius delinquere, & atrociorem iniu-
riam Papæ irrogare, ac maius præiudicium infer-
re poſſe falſantem litteras Bullatas, in quibus con-
ſiſtit totalis perfectio gratiæ, & ſecundum quas
eſt iudicandum, quàm falſantem ſupplicationes
ſignatas quę continent gratiam rudem, & infor-
mem, & quæ ſine litteris minimè ſuffragatur, &
conſequenter pœna falſantium litteras Apoſtoli-
cas, de qua in cap. Ad falſariorum infra eod. non
debet extendi ad eos, qui falſant ſupplicationes,
ſeu ſignaturas, quia pœnæ ita debent adæquari,
& commenſurari delictis, vt quod ſceleratiùs eſt
commiſſum grauiùs vindicetur, cap. Non afferа-
mus, 24. q. 1. cap. Quæſiuit de ijs, quæ fiunt à ma-
ior. part. Capit. c. fin. in fin. de exceſſib. Prælator.
21 Ad partem verò affirmatiuam facit, quia ſi lit-
teræ diſcrepent à ſupplicatione, ſtatur ſupplicatio-
ni tanquam matrici, & non litteris, Caputaq. de-
ciſ. 75. nu. 6. & deciſ. 227. lib. 1. Rota deciſ. 730. n. 1.
par. 2. rec. & litteræ ſunt corrigendæ ad formam
ſupplicationis, vt dixi in cap. Ex conſcientia, nu. 7.
22 infra eod. Et litterarum regiſtrum, & inde ſumpta
debent reformari, & corrigi iuxta originalem
ſupplicationem, Mandoſ. in reg. de non iudic. iuxta
formam ſupplicat, q. 19. n. 6. Rota deciſ. 387. n. 10.
23 par. 5. rec. Trita enim eſt regula vt inſtrumentum
publicum diſcrepans à matrice, ſeu protocollo de-
beat ſecundum illud corrigi, & emendari, l. Si quis
ex argentarijs, §. Prætor. & ibi Bart. num. 3. ff. de
edend. Felin. in cap. Quoniam contra, num. 10. de
probat. cum alijs cumulatis in præalleg. dec. 387.
24 Vnde etiam videmus ad ſupplicationem tāquam
ad matricem eſſe recurrendum, ſi expeditiones
duæ ſint inter ſe diſcordes, vt decidit Rot. in re-
cent. deciſ. 225. num. 10. part. 4. tom. 2. allegando
Bart. in l. Sempronius, ff. de leg. 2. & in l. Si Libra-
25 rius, num. 9. ff. de reg. iur. Imò ſola ſupplicatio at-
tenditur etiamſi non exhibeantur litteræ expedi-
tæ vbi non agitur de canonizanda gratia. Caput-
aquenſ. deciſ. 235. & deciſ. 301. part. 3. Mantica
deciſ. 335. num. 2. vbi aliæ cumulantur Gregor.
XV. deciſ. 540. num. 6. Caſſador. deciſ. 8. num. 14.
de reſtitutione ſpoliatorum, Mohedan. deciſ. 2.
in fin. de priuileg. Seraphin. deciſ. 538. num. 4.
& deciſ. 775. num. 3. & in rec. deciſ. 228. 6. par. n. 6.
26 & deciſ. 218. num. 8. part. 7. & aliàs paſſim: ergo
enormiùs eſt delictum, & maioris præiudicij fal-
ſare ſupplicationem, quàm litteras, quia falſitas
litterarum poteſt corrigi ad formam ſupplicatio-
tionis originalis, ſed non è conuerſo, vt dictum
eſt.
27 Præterea tota ſubſtantia gratiæ conſiſtit in ſup-
plicatione, & ſignatura Papæ; expeditio verò lit-
terarum non requiritur ad perfectionem gratiæ,
ſed ad probationem tantùm, Geminian. conſ. 106.
ſuper d. dubio, verſ. In contrarium, Caſſad. deciſ. 4.
n. 2. de cauſ. poſſeſſ. & propriet. Seraphin. deciſ. 775.
28 num. 2. Cum ſimilibus, vt dixi in cap. Nihil, n. 28.
ſupra de elect. Grauiùs autem eſt corrumpere
ſubſtantiam rei, quàm illius accidentia, argum. eo-
rum, quæ tradit Calder. conſ. 11. incip. Epiſcopus
rem Eccleſiæ 1 ante med. verſ. Ad cuius declara-
tionem, de feud. & conſequenter pœna, c. Ad fal-
ſariorum infra eodem magis conuenit ei, qui cor-
rumpit ſubſtantiam gratiæ falſando ſupplicatio-
nem, quàm ei, qui corrumpit gratiæ probationem
falſando litteras.
29 Vlteriùs pro hac parte facit, quia falſitates fa-
ciliùs, & frequentiùs in ſupplicationibus commit-
tuntur propter appoſitionem manus plurimorum
officialium, vt aduertit Gomeſ. in reg. de non iu-
dican. qu. 1. num. 6. per text. in l. fin. C. de Codicill.
Explorati autem iuris eſt propter delicti frequen-
tiam pœnas exacerbari, vel augeri, vt l. Aut facta,
in ff. de pœn. & notat Aretin. in cap. Cum non ab
homine, n. 59. circa finem, ſupra de iudicijs.
30 Demū hanc partē amplectitur in puncto Col-
lectar. in cap. Ad falſariorum, n. 2. infra eod. vbi for-
mat quæſtionem, quid dicendum de illis, qui fal-
ſant, ſeu confingunt ſignum ſupplicationis Papa-
lis, ſeu *fiat*, vel aliud faciendo; & refero hanc con-
trouerſiam de facto tunc contigiſſe, & multos di-
xiſſe tales non poſſe dici falſarios literarum Apo-
ſtolicarum, quia litteræ non dicuntur Apoſtolicæ

Digitized by Google

niſi propter Bullam, vt in textu; ſed poſtea ſub-
iungir Collectar. aliud viſom eſſe Bart. & multis
alijs, quia certum eſt quod ſalſare il*ſiit* eſt falſare
litteras Apoſtolicas, idque proprijſſimè, ſicut illud,
in quo conſiſtit tota virtus, & ſobſtantia; & ad
hoc facit indiſtinctè littera dicti cap. Ad falſario-
32 rum. Nec obſtat hæc Decreralis, quia ponit cer-
tos modos probandi falſitatem ſecundum eum,
ideſt aliquos, ſed non omnes, vt hic in gloſ. 1. ac
proinde cùm ſpecies omnes non enumerentur, nõ
procedit argumentum à partium enumeratione,
vt eſt textus in l. Filius, §. Filiusfamilias miles,
iuncta gloſ. in ver. Locum, ff. de liber. & poſthum. &
in cap. Venerabilem, & ibi Io. Andr. n. 18. & Abb.
n. 8. ſupra de electíon. Quæ opinio facilius eſſet ad-
mittenda, quando litteræ eſſent expeditæ, vel ſup-
33 plicatio regiſtrata, & ſoluta componenda, quia
tunc non habet locum regula de non iudicando,
iux. form. ſupplicat. vt fuit pluries in Rota reſolu-
tum teſte Card Seraphin deciſ. 764. nu. 4. & 5. Nec
34 ſupplicatio poteſt lacerari ab officialibus cum eo
caſu ſit gratia perfecta, vt dixit Rota deciſ. 554.
n. 9. p. 5. tom. 2. in recent. vnde falſitas talis ſup-
plicationis perneceſſe influit in falſitatem littera-
rum, quæ nonniſi ad formam matricis, & origi-
nalis ſupplicationis expediuntur, vt dictum eſt; ac
proinde eſt punibilis non ſecus ac falſario ipſarum
litterarum.
35 Non obſtant argumenta contraria; nam ad pri-
mum patet reſponſio ex iam dictis ſupra num. 32.
Ad confirmationem reſpondetur: Quamuis ſup-
plicationes non ſint litteræ expeditæ, quia non
ſunt in plumbo, ſunt tantùm litteræ Apoſtolicæ ſe-
cundom Collectar. ſupracitatum, n. 30. & 31. & ad
inductionem Nauarri, de qua ſupra nu 7. reſpon-
36 deri poteſt Bullam Cœnæ in ea parte, in qua lo-
quitur de falſantibus ſupplicationes emanaſſe de-
clarationem cap. Ad falſariorum, infra eod. & ſic
nouum ius non induxiſſe l. Hæredes palam, §. Si
quid, ff. de teſtament. quod inde liquet manifeſtè,
quia in Bulla Cœnæ excommunicantur etiam fal-
ſarij litterarum in forma Breuis, vt videre eſt in
Bulla Vrbani VIII. §. 9. in Bullar. tom. 4. pag. 356.
& tamen certum eſt litteras in forma breuis verè,
& propriè eſſe litteras Apoſtolicas, quæ iam erant
comprehenſæ in d. cap. Ad falſariorum, vt ipſemet
Nauarrus fatetur d. cap. 27. n. 62. verſ. Tertia.
37 Ad vltimum verò, nempe ad differentias pon-
deratas inter ſupplicationem, & litteras patet re-
ſponſio ex dictis ſupra d. n. 21. vſque ad nu. 32. ex
quibus apparet eas ponderationes in contrarium
retorqueri, maximè quando litteræ ſunt expeditæ
vel ſoluta eſt componenda, vt conſtat ex dictis
ſupra n. 33.

De Crimine falſi.

Cap. Ad falſariorum.

S V M M A R I V M.

1 *Falſantes per ſe, vel per alium litteras Papæ excommunicati ſunt cum ſuis fautoribus, & n. 27.*

2 *Et Clerici officijs, & beneficijs priuati ſunt, & n. 38.*

3 *Item ſunt degradandi, & Curiæ ſæculari tradendi, & n 40.*

4 *Falſis litteris Apoſtolicis vtentes, ſi Clerici ſunt, officijs, & beneficijs priuantur: ſi laici excommunicati ſunt, & n 47 & 48.*

5 *Statutum valet, quo cauetur, vt quis non poſſit allegare illius ignorantiam.*

6 *Litteris Apoſtolicis vti volentes debent prius diligenter illas examinare, an ſint veræ, vel falſæ, vel ſuſpectæ.*

7 *Litteræ Papales fiunt magna cum diligentia, & exquiſita curioſitate.*

8 *Et nihilominus in eis quaſi imperceptibiles committuntur falſitates.*

9 *Litteræ gratioſæ, vel contra ius, vel contra vtilitatem publicam maiorem requirunt examinationem, quam litteræ de ſimplici iuſtitia.*

10 *Ignorantia quamuis præſumatur in delictis, hoc tamen fallit quando debet præcedere diligens inquiſitio, & n. ſeq.*

11 *Falſum non committitur ſine dolo.*

12 *Dolus in dubio præſumitur quando ex officio, vel ex natura actus prærequiritur diligens indagatio.*

13 *Ignorantia affectata, craſſa, & ſupina quæ.*

14 *Falſis litteris vtens cum ignorantia craſſa mitiùs punitur, quàm cum dolo expreſſo.*

15 *Clerici falſantes litteras Principis, ſeu Imperatoris quas pœnas incurrant, & n. 16.*
Et quid in falſantibus litteras, ſeu ſigillum Regis, n. 23.
Et quid in falſantibus litteras maioris Pœnitentiarij, vel Nuncij, aut Breuia Papæ, n. 24.
Et quid in falſantibus litteras Epiſcopi, vel Capituli, ibidem, & n. 25.

16 *Papa longè præſtat Imperatori.*

17 *Iniuria aggrauatur ex dignitate perſonæ, cui irrogatur.*

18 *Delictum grauius eſt in perſonam Principis, cui delinquens eſt ſubiectus, quàm in extraneum.*

19 *Læſæ maieſtatis crimen non committit non ſubditus.*

20 *Clericus natus in Terris Principis laici dicitur eſſe originaliter, & naturaliter de dominio, & ditione ipſius Principis.*

21 *Non tamen contra eum dici poteſt committere crimen læſæ maieſtatis.*

22 *Rex habet in Regno ſuo iura ſupremi Principis, ideſt Imperatoris.*

26 *Exercere verbum in diſpoſitione pœnali verificatur in vnico actu.*

27 *Falſans litteras Apoſtolicas etiam ſemel tantùm puniendus eſt pœna huius cap.*

28 *Bulla Pij V. contra exercentes vitium nefandum an habeat locum in ijs, qui vnica tantùm vice illud committunt.*

29 *Falſantes litteras Papæ ſunt excommunicati ſiue ſint laici, ſiue Clerici, ſiue Monachi.*
Et quid in Epiſcopis n. 56.

30 *Et abſolutio eſt Sedi Apoſtolicæ reſeruata.*

31 *Falſarij litterarum Apoſtolicarum, vel falsò eas fabricantes, aut ſupplicationes falsò ſignantes excommunicantur in Bulla Cœnæ.*

32 *Excommunicatio Bullæ Cœnæ, & excommunicatio huius cap. contra falſarios litterarum Apoſtolicarum in quibus differant.*

33 *Falſans litteras Papæ per alios an incidat in excõmunicationem Bullæ Cœnæ, & n. ſeqq.*

Faciens

34 *Faciens per alios per ſeipſum facere videtur, quod procedit etiam in delictis. & n. 43.*
35 *Item procedit etiam in ſtatutis pœnalibus, quæ iuri communi non obuiant, & n. ſeq.*
36 *Statutum puniens vtentem falsò inſtrumento locū habet etiam in vtente per alium.*
37 *Falſans ſupplicationes manu Papæ ſignatas incidit in excommunicationem Bullæ Cœnæ.*
Et an incidat in pœnas huius cap. ibidem.
38 *Beneficia falſantium litteras Papæ impetrari poſſunt tamquam vacantia.*
39 *Laici falſantes litteras Papæ non ſunt ipſo iure priuati ſuis dignitatibus, & officijs.*
40 *Clerici falſarij litterarum Apoſtolicarum degradatione iudicis eccleſiaſtici traduntur Curiæ ſæculari pœna legali puniendi, ſcilicet mortis naturalis.*
41 *Degradationis pœna de iure communi non imponitur niſi in tribus caſibus hic expreſſis.*
42 *Clericus, qui non per ſe, ſed per alium falſat litteras Papæ on ſit degradandus, & Curiæ ſæculari tradendus.*
44 *Laicus ratione rei eccleſiaſticæ falſificando reſcripta Papæ ſubijcitur foro Eccleſiæ.*
45 *Falſi pœna de iure ciuili quæ ſit, & n. 46.*
46 *Deportationis pœna, & damnationis in metallum hodie non eſt in vſu.*
47 *Spolientur, id eſt per ſententiam.*
48 *Falſis litteris vtentes ſunt ipſo facto excommunicati, etiamſi ab illarum vſu deſiſtant infra viginti dies.*
49 *Secus in habentibus litteras falſas, quia non ſunt excommunicati, ſi illas infra viginti dies lacerauerint, vel reſtituerint.*
50 *Clerici falſis litteris ſcienter vtentes an ſint excommunicati.*
51 *Pœna falſificantium litteras Papæ, & falſis litteris vtentium ſunt in triplici differentia.*
53 *Malitia magis punitur, quàm negligentia.*
53 *Negligentia craſſa, & ſupina dolo æquiparatur.*
54 *Falſis litteris vtentes, & falſas litteras impetrantes, ſed non exercentes per ſe falſitatem æquiparantur.*
55 *Impetrantes per ſuggeſtionem falſitatis litteras à Papa qua pœna puniantur.*
56 *Epiſcopi falſantes litteras Papæ non incidunt in pœnam huius cap.*
57 *Sunt tamen excommunicati ex Bulla Cœnæ.*
58 *Falſarius litterarum Apoſtolicarum etiam occultus incurrit pœnam excommunicationis, & priuationis officiorum, & beneficiorum eo ipſo, quod crimen committit, & n. 62.*
Sed pœna degradationis ei infligitur tantùm, ſi criminaliter ſit conuictus, n. 63.
Siue per viam accuſationis, ſiue inquiſitionis. numer. 64.
Si verò ſimiliter actum fuerit, mitius punitur. num. 59.
61 *Intellectus cap. Nouimus, §. final. de verb. ſignific. & n. 65.*
66 *De crimine falſantiū litteras Apoſtolicas an alius, quàm Papa poſſit cognoſcere.*

1 AD FALSARIORVM. Qui per ſe, vel per
alios litteras Papæ falſant, excommuni-
cati ſunt cum ſuis fautoribus; & Clerici
2 officijs, & beneficijs priuati ſunt, & de-
3 gradandi ſunt, & tradendi Curiæ ſæculari, per quā
laici legitimè puniuntur. Qui litteris falſis vti-
4 tur, ſi Clericus eſt & officio, & beneficio priuatur,
ſi laicus, excommunicatur. Hoc dicit Ioan. Andr.
Butr. Card, Anchar. Abb. Io. de Anan & Mar. Socin.
Diuiditur in duas partes. Primò punit falſantes
litteras Papæ per ſe, vel per alios. Secundò punit
vtentes litteris falſis ibi, *qui vero*.
5 Nota primo ſingulariter ex principio tex. argu-
mentum, quod valet ſtatutum, vt reſpectu ſtatu-
torum, vel aliorum gerendorum non poſſit quia
ignorantiam allegare, ſeu non proſit ignorantia,
prout ex hac littera deducunt hic Abb & Mar. So-
cin. in 1. notab. & notat Bart. in l. Diuus nu. 4. ff. ad
l. Cornel. de falſ.
6 Secundò nota ibi, *examinent obligationem, quā
habent, volentes vti litteris Apoſtolicis*; debent enim
prius eas diligenter examinare, vtrum ſcilicet ſint
veræ; & tunc vtantur illis ſi voluerint: aut falſæ; &
tunc nullo modo vtantur; aut ſuſpectæ; & tunc etiā
abſtineant, cap. Inter dilectos, §. Verum, de con-
ceſſ. præben. lib. 6. & arg. cap. Ad audientiam, §. 1.
ſupr. de homicid. & cap. Cum ſpeciali, §. Exceſſio,
de appell. ſecundum Hoſt. hic n. 6. & in cap. fin. in
princip. in verb. Suſpicionis, infra eod. Nam etſi
7 litteræ Papales multa cum diligentia, & exquiſita
curioſitate fiant, vt cap. Cum adeo, ſupra de re-
ſcript. & cap. Apoſtolicæ, 35. q. 9. tamen in illis ta-
8 les plerumque committuntur falſitates, quæ etiam
prudentiſſimos fallerent, & quæ nedum de facili
cognoſci nequeunt, ſed etiam maxima, & diligen-
tiſſima diſquiſitione inueniri, aut percipi nequa-
quam poſſunt, vt in cap. Licet, ſupra eodem & no-
tat idem Hoſt. in ſumma eodem tit. § 2. verſ. Præ-
terea vſur. & poſt eum Marian. Socin. hic num. 29.
& 30. vnde nil mirum ſi hæc Conſtitutio adſtrin-
gat volentes vti litteris Apoſtolicis ad tam ſedulā
examinationem. Maior tamen examinatio requi-
9 ritur in litteris, quæ ſunt de gratia, vel contra ius,
vel contra vtilitatem publicam, quam in litteris
de ſimplici iuſtitia, cap. Accedens, infra eodem, &
l. Reſcripta C. Si contra ius, vel vtil. publ. ſecundum
Innoc. hic circa med. verſ. Item examinatio.
10 Tertiò nota ibi, *Si falſis litteris ſe vſos dixerint
ignoranter*. Ignorantiam non præſumi, ſeu non
excuſare, vbi non permittitur digiligentia, quam
quis tenetur adhibere, vt in textu: quamquam
enim in delictis præſumatur ignorantia, vt l. Quo-
ties, §. Qui dolu, ff. de probat. tamen hoc fallit
quando præcedere debet diligens inquiſitio, prout
hoc caſu præcedere debet auctoritatem huius
Conſtitutionis, gloſ. 2. hic Innoc. in princip. ibi
[Tunc non excuſat ignorantia, cum non præceſ-
ſit examinatio; ex hoc enim fuit in culpa, cùm
non examinauit, nec à peritioribus quæſiuit] §.
vlt. 36. diſtinct. l. regula, ff. de iuris, & facti ignoran-
11 tia, Hoſt. nu. 1. ibi [Quod ſi hanc diligentiam non
adhibuerint, in dolo eſſe videntur, ſine quo non
committitur falſum] l. Nec exemplum, C. Ad leg.
Corn. de falſ. l. Diuus, ff. eod. Butr. n. 2. & nu. 12. vbi
12 ait: [In ijs, in quibus debet diligens inquiſitio
præferri, præſumitur ſcientia, & dolus, niſi probe-
tur ignorantia; Et ſic quod in dubio dolus non
præſumatur, verum eſt, niſi ex officio, vel ex natu-
ra actus requiratur præcedens indagatio ad actus,
vel virij illius certificationem.] Hæc Butr. Con-
cordat Anchar. in 1. notab. & ſequuntur cæter.
13 Vel certè, vt dicit gloſ. 1. hic, tales dici poſſunt
affectatores ignorantiæ, cap. Cum inhibitio, de
clade ſt.

Digitized by Google

cis, deſt. deſponſ. & huiuſmodi ignorantia appel-
lari poteſt craſſa, & ſupina, cap. Apoſtolicæ, de
Cler. excomm. miniſtr. & hæc punitur pœna huius
cap. in verb. Qui verò, ſecundum Mar. Socin. hic
14 n.34 qui tamen n.35. ſubdit, & bene, mitius pu-
niri vtentem falſis litteris cum ignorantia craſſa,
& ſupina, quàm cum dolo expreſſo, quia primo
caſu punitur pœna huius textus in d. §. Qui verò;
ſed ſi eſſet in dolo, ita ut probaretur ſcientia, tunc
deberet puniri grauiori pœna, ſcilicet leg. Corn. de
falſ. ſicut punitur qui tales litteras falſat, vt l.
Maiorem, & l. Falſos, C. ad l. Cornel. de falſ. nam
& vſu committitur verũ falſum, vt ibi, & in l. Eos
qui, §. fin. ff. eodem, & latius per eum, quod bene
nota

15 Quartò nota ibi, *litterarum noſtrarum*. Diſpo-
ſitionem huius Decretalis, & illius pœnas vendi-
care ſibi locum dumtaxat in Clericis falſantibus
16 litteras Papæ: ſecus verò in Clericis falſantibus
litteras Principis, ſeu Imperatoris, quia non vide-
tur eſſe tantus exceſſus contra Principem, quan-
tum contra Apoſtolicum, cum longè præſtet Papa
Imperatori, vt in cap. Solitæ, ſupra de maiorit. &
obed. & reſpectu perſonæ, in quam delictum com-
miſſum eſt, aggrauatur pœna, vt notat gloſ. 2. in
cap. 1. ſupra de calumniator. & hæc opinio placet
Marian. Socin. hic n.12.13. & 14. & quamuis gloſ.
in verb. Legitimas, videatur vniformiter loqui de
litteris Principis, & Papæ, & Marian. Socin. ſubdat
pro opinione gloſſæ facere, quia cùm delictum ſit
valde atrox, videtur eſſe locus degradationi, &
traditioni Curię ſæculari, ſecundum ea, quæ tra-
duntur in cap. Cum non ab homine, ſupra de iu-
dic. tamen reſponderi poteſt pœnam degradatio-
nis, & traditionis huiuſmodi non eſſe imponendã
niſi in caſibus in iure expreſſis, vt fusè probaui-
mus in d. cap. Cum non ab homine, n.68. & 79. in-
ter quos non reperitur hic caſus falſantis litteras
Imperatoris, cùm hoc cap. non loquatur niſi de
falſantibus litteras Papæ, & in pœnis benignior
pars ſit eligenda, vt in Regula In pœnis, de reg.
iur. lib. 6. & facit cap. Ad audientiam, ſupra eodem:
præſertim verò, quia delictum Clerici falſantis
litteras Papales eſt grauiùs, quàm falſantis litte-
17 ras Principis duplici conſideratione. Prima eſt,
vt dixi n. præcedenti, iniuria, quæ Pontifici Ma-
ximo irrogatur, eſt atrocior ratione præeminen-
tioris dignitatis, §. Atrox, Inſtit. de iniur. l. Prætor,
ff. eod. cap. Cum illorum, infra de ſentent. excomm.
18 Secunda eſt, quia Clericus non eſt ſubditus Impe-
ratori, ſed Papę; cap. Si Imperator, & cap. Cùm
ad verum, 96. diſtinction. cap. Eccleſia Sanctæ Ma-
riæ, cum ibi notat. ſupra de Conſtitut. Explorati
autem iuris eſt longè grauiùs eſſe crimen in per-
ſonam Principis, cui delinquens eſt ſubiectus, quã
19 in extraneum, l. Omne delictum, §. 1. ff de re milit.
E propterea delinquens contra Principem, cui nõ
eſt ſubiectus, non dicitur committere crimen læ-
ſæ maieſtatis, vt probat text. in Clem. Paſtoralis,
vbi gloſ. in verb. Non ſubfuit, de re iudic. & eſt cõ-
munis opinio, vt atteſtatur Rolan. à Vall. conſ. 4.
in Cauſa Inquiſitionis, n. 1. vol. 1. & Iul. Clar. in pra-
xi criminal. §. Læſæ maieſtatis, verſ. Vidi quando-
20 que dubitari: & hinc ſit vt Clericus natus in cer-
tis ſubiectis alicui Principi laico, quamuis dica-
tur naturaliter, & originariè eſſe de dominio, &
ditione illius Principis, prout tenere communiter
Doctores affirmat Gigas in tract. de crimine læſæ
21 maieſtatis, q. 63. nu. 3. Nihilominus cum poſt cle-
ricatũ tenera non poſſit dici ſubditus ipſius Prin-
cipis, non poteſt dici contra eum committere cri-
men læſæ maieſtatis: & eſt communis opinio, vt
dicit Prępoſitus in cap. In primis, §. De perſona,
col. 5. num. 16. verſ. Non obſtat opinio, 2. quæſt. 1. &
Clar. loc. citat. verſ. Hinc refertur. Non igitur mi-
rum, ſi Clericus falſans litteras Papæ ſit degradan-
dus, & Curiæ ſæculari tradendus; non autem ſi
falſet litteras Imperatoris: & gloſ. noſtra videtur
vſurpaſſe nomen Principis non pro Imperatore,
ſed pro Papa, de cuius litteris loquitur hæc Decre-
22 talis. Hinc etiam ſit, vt quamuis Rex in ſuo Re-
gno habeat iura ſupremi Principis, ideſt Impera-
toris, vt inquit Præpoſ. vbi ſupra n.22. verſ. Tertiò
dicitur per ea quæ notantur in cap. Per venerabi-
23 lem, ſupra, Qui fil. ſint legitim. Tamen Clericus
falſans litteras, vel ſigillum Regis non punitur pœ-
na huius cap. Sed deponitur, & in ſignum malefi-
cij ei character in fronte imprimitur, quo ab alijs
diſcernatur, & in exilium mittitur, vt eſt caſus in
cap. Ad audientiam ſupra eodem, & ibi omnes,
Boer. deciſ. 82. nu. 3. Licèt hodie de conſuetudine
hanc pœnam impreſſionis characteris in Clericis
non ſeruari atteſtentur Ludouic. Pignet. deciſ. cri-
min. 80. num. 10. & ſeqq. & Farin. in pract. crimi-
nal. parte 5. de falſitat. quæſt. 155. num. 62. ad
finem.

24 Longè autem minus incidunt in pœnas huius
tex. Falſarij litterarum Epiſcopi, vel Nuncij, quia
hæ propriè non ſunt litteræ Apoſtolicæ: & eadem
ratione idem dicẽdum de falſarijs litterarum Pœ-
nitentiariæ, quia non ſunt litteræ Papæ, ſed eius
Commiſſarij, vt tradit Nauar. in Manual. cap. 27.
num. 62. verſ. Tertia licèt ſecus ſit de falſarijs Bre-
uium Papæ, ſecundum Gomeſ. de Breuib. pag. 3. &
Nauarr. vbi ſupra. Tu tamen aduerte, quia DD.
in cap. Ex litteris, ſupra de fid. Inſtr. videtur te-
nere pœnas falſantium litteras Apoſtolicas habe-
re locum etiam in falſantibus Bullas, & ſigillum
litterarum ſacræ Pœnitentiariæ, vt videre eſt apud
Hoſtien. ibi num. 6. Io. Andr. num. 4. ante fin. Bel-
lam. num. 3. in fin. & Butr. nu. 4. itidem in fin. quos
ita intelligit Farin. in d. pract. criminal. quæſt. 151.
num. 24.

De pœna autem falſantium litteras Epiſcopi,
vel Capituli vide textum in cap. Si Epiſcopus, 50.
diſt. in cap. Tam litteris, in fin. de teſtib. & in cap.
Ad audientiam, ſupra eod. & plenè hic per Ma-
rian. Socin. num. 11.

26 Quintò, nota ibi, *vitium falſitatis exercent*.
Prima facie hic videri argumentum, quod ad in-
currendas pœnas huius cap. non ſufficiat vnica
falſitas, ſed requiratur iteratio actuum, ponderã-
do illud verb. *exercent*, argum. l. Sciendum, §. Il-
lud, ff. de ædilit. edict. per quem tex. Bartol. in
proœm. Digeſtorum num. 10. quem ſequitur Abb.
in c. 1. num. 24. de iudic. Dicit artificem, vel mer-
catorem non dici eum, qui ſemel, aut iterum ar-
tem, vel mercaturam exercet, ſed eum, qui toties,
vt vulgi opinione habeatur pro tali. Ad idem tex.
in l. Quis ſit fugitiuus, §. Errorem, ff. eod. & l. fin.
27 ff. de Abigæ. Sed oppoſitum eſt veriùs, quia verb.
exercent: & in diſpoſitione pœnali in vnico actu
verificatur, vt eſt tex. in §. Item lex Iulia, il primo,
Inſtitut. de publ. iudic. Vnde etiam qui vnica tan-
tum vice falſat litteras Papæ, puniri debet ad prę-
ſcriptũ huius Decretalis, vt firmat nouiſſimè Pro-
ſper

Digitized by Google

ſper Farin. in praxi crimin. lib.5. de falſitat.q.151.
num.31. adijciens ita prædicari & latius in titul.
28 de delictis carnis, q. 138. nu n. 30. Et ex hoc con-
funditur illorum opinio, qui dicerunt Bullã Pij V.
contra exercentes vitium nefandum ſecundum ea,
quæ ſcripſi in d. cap Cum non ab homine nu. 76.
de iudic. non habere locum in his, qui ſemel tan-
tùm illud perpetrarunt, ſed ſolum in his, qui quaſi
ex vſu continuato exercent. Inter quos Nauar. in
Manual. cap.27.num 149.verſ. Tertiò dico. Nam
& d. §. Lex Iulia, de exercentibus loquitur, ibi:
Qui cum maſculis nefandam libidinem exercere audent. Et ſimiliter hoc c. loquitur per ver *exer-
cent*; & tamen illius pœnæ verificantur etiam in
his, qui vnica tantùm vice delicta huiuſmodi per-
petrarunt, vt dictum eſt, & ſuſiùs probat Farinac.
dicta quæſt. 138 num.30.

29 Sextò, nota pœnam generalem falſantium lit-
teras Apoſtolicas. Nam vna cum fautoribus, &
defenſoribus ſuis ſunt ipſo iure excommunicati:
hoc enim demonſtrant verba illa, *anathematis
vinculo*. quæ ſunt Canon. latæ ſententiæ, vt in cap.
Dura, in gloſ.3 ſupra eod. & hic notat gloſ 3. In-
noc. circa fin in ver. Innodatos, Hoſtien. n.3. & 5.
in eod verb. Henric. Bolch num.4 verſ. Aut quæris,
Cardin. nu n.1.& in verb. Innodatos, Butr. nu. 3.
Abb. eod. num. verſ. Si verò eſt laicus, Io. de Anan.
num.1.& Marian. Socin. num 40. Io. Andr. & om-
nes in ſummario textus, Goffred. in ſumma huius
tit. num.7.& Hoſtien. iudem in ſumma eodem tit.
nu 8.verſ. Nam falſarij Domini Papæ, gloſ. in cap.
Licet, in verb. Tenuem, ſupra eodem, & ibi Butr.
num.4.verſ. Dicit gloſ. & nullus diſcrepat: & cum
littera dicat omnes falſarios, hanc pœnam infligit
cunctis indifferenter ſiue ſint clerici, ſiue laici, vt
hic per Marian. Socin. num.15.& conſentiunt om-
nes: & in Monacho conſuluit Feder. de Senis, con-
30 ſil. 219. Si notorium addens abſolutionem eſſe
Sedi Apoſtolicæ reſeruatam per d. cap. Dura, quod
etiam dicit poſt Ioann. Andr. Marian. Socin. hic
num. 23.

31 Hodie in falſarios litterarum Apoſtolicarum
fertur excommunicatio in Bulla, quæ in die Cœ-
næ Domini legi conſueuit, §.6. In hæc verba. [Itẽ
excommunicamus, & anathematizamus omnes
falſarios litterarum Apoſtolicarum, etiam in for-
ma Breuis, ac ſupplicationem gratiam, vel iuſti-
tiam concernentium per Romanum Pontificem,
vel ſanctæ Romanæ Eccleſiæ Viceeancellarium,
aut gerentes vices eorum, aut de mandato eiuſdẽ
Romani Pontificis ſignatarum; nec non falsò fa-
bricãtes litteras Apoſtolicas etiam in forma Bre-
uis, ac etiam falsò ſignantes ſupplicationes huiuſ-
modi ſub nomine Romani Pontificis, ſeu Vice-
cancellarij, aut gerentium vices prædictorum.]
Hæc ibi.

32 Et ex hoc contextu colligunt nonnulli ex mo-
dernis aliquot differentias, & præcipuè duas inter
excommunicationem, quæ infligitur in textu no-
ſtro, & illam, quæ infligitur in Bulla Cœnæ, d. §.6.
Prima differentia eſt, quia in hoc cap. excommu-
nicantur non modo indifferenter omnes qui fal-
ſant litteras Papales: ſed etiam laici, qui falſis lit-
teris vtuntur, vt dicam infra in 10. notab. Sed in
Bulla Cœnæ non excommunicantur niſi falſarij
litterarum Apoſtolicarum, vel falſas litteras fabri-
cantes, aut ſupplicationes falsò ſignantes, de vten-
tibus autẽ nihil ſtatuitur, aliud eſt falſare, & aliud
vti falſis, vt colligitur ex hoc cap. in principio,
iuncto §. Qui verò, & tres differentias colligimus
infra n. 51. & hanc differentiam conſtituunt Na-
uarr. In Manual. cap.2.num 62. verſ. Quarta, Soar.
tom. 5. diſputat. 21. ſect. 2. num. 48. & quidam
alij.

33 Secunda differentia eſt, quia ex hoc cap. excom-
municationem incurrunt qui litteras Papales fal-
ſant per ſe, vel per alios, vt in littera: Sed ex Bulla
Cœnæ non excommunicantur, niſi qui huiuſmodi
litteras falſant per ſe, vt tenent Iacobus de Graffis
In ſuis Deciſionibus part.1.lib.4.cap.18.n.93.& 95.
34 & Suarez d. diſp.21.ſect.2. num.48. Sed hanc dif-
ferentiam non puto veram, quia regula: Qui per
alium facit, eſt perinde ac ſi faciat per ſeipſum:
procedit etiam in delictis, vt hic notat Marian. So-
cin. num.19.& 20.& in cap Ad audientiam, n.285.
ſupra de homicid. Idque non per fictionem, ſed
per veritatem, vt in terminis excommunicationis
eſt textus clarus in cap. Mulieres, §. fin. infra de
ſent. excomm. vbi deciditur mandantem percuti
Clericum incidere in excõmunicationem, & red-
ditur ratio per hæc formalia verba, quia is com-
mittit verè, cuius auctoritate, vel mandato deli-
ctum committi probatur; vbi gloſſ. vltim. allegat
iura concordantia. Item procedit prædicta regu-
la Sexti etiam in ſtatutis pœnalibus, vt ex gloſ. ma-
gna in cap Sicut dignum, eod. tit deducunt ibi Io.
Andr. num. 18. verſ. Et ſcias, Abb. & Marian. Socin.
num.11. Dicentes auctoritate illius gloſſæ quoti-
die vti aſſeſſores fori ciuilis inducentes eam ad
intellectum ſtatutorum punientium homicidas, vt
verificetur etiam in mandantibus fieri homicidiũ.
Ad quod etiam inducunt iura in l. Si quis id, §. fin.
ff. de iuriſdict. omn. iud. & in l. 2. §. Diuus, ff. de
iure fiſci, & in l. Iudæi, la ſeconda, C. de Iudæis.
Ideoque ſtatutum puniens vtentem falſo inſtru-
mento locum ſibi vendicat etiam in eo, qui vtitur
per alium, vt pluribus fundamentis reſpondit Lu-
dou. Roman. conſ. 105. Viſo themate, n.2 & quam-
uis oppoſitum ſenſerit Vincentius de Paleatis in-
ter conſilia Alexãdri, conſ. 65. Viſa quadam, lib.4.
vbi latè conſuluit Conſtitutionem pœnalem con-
tra homicidas non habere locum in eo, qui man-
dat fieri homicidium; tamen eius opinio poſſet
fortaſſe obtinere, vbi ſtatutum eſſet iuri commu-
ni contrarium; tunc enim non reciperet interpre-
tationem à iure communi; at ſecus eſt, ſi diſponat
quaſi idem, quod ius commune, aut illud adiuuet,
pœnam augendo, quia tunc ſtatuti pœna locum
habet etiam in eo, qui facit per alium: ita Alex.
conſ. 55. nu. 15. lib.4. Hoc autem caſu Bulla Cœnæ
non obuiat iuri communi, quin potiùs eum eo cõ-
cordat, quia eandem pœnam excommunicationis
imponit falſarijs litterarum Apoſtolicarum, quam
ius commune imponit in hoc c. & quamuis Bulla
non vtatur illis verbis, *per ſe, vel alios*, ſed ſimpli-
citer loquatur de falſarijs, tamen intelligi debet
de falſarijs tam per ſe, quàm per alios, vt ſic reci-
piat interpretationem paſſiuam ab hac Decretali,
ad tex. in l.2. C. de noxalibus, & in cap. Cum dile-
ctus, §. Cæterum, & ibi gloſ. recepta in verb. iuri
communi, ſuprà de conſuetudin. nec Bulla loqui-
tur per illa verba, *per ſe*; ſicut loquitur hoc cap.
in ea parte, in qua imponit pœnam degradationis,
& traditionis Curiæ ſæculari, vt dicam infra n. 42.
Sed vt prædixi, loquitur ſimpliciter de falſarijs
litterarum, vel fabricãtibus falſas litteras, vel falsò
ſignan-

Digitized by Google

ſignantes ſupplicationes, quæ verba verificantur
etiam in ijs, qui non per ſe, ſed per interpoſitam
perſonam huiuſmodi falſitates committunt, vt ex
dictis conſtat. Quinimo etiamſi Bulla Cœnæ vte-
retur illis verbis, *per ſe*, nihilominus eſſet ſupplen-
da, vel per alios, prout ſupplent tex. noſtrum Hoſt.
Io Andr. & communiter Doctores, vt dicam infra
in 8. notab d. n. 42.
37 Tertia differentia, omiſſis alijs, eſt, quia Bulla
Cœnæ in d. § 6. loquitur expreſsè etiam de falſan-
tibus ſupplicationes à Papa ſignatas, ſed tex. no-
ſter loquitur tantùm de falſantibus litteras Apo-
ſtolicas, quarum appellatione non veniunt ſuppli-
cationes; alioquin ſuperfluum fuiſſet, vt bulla ex-
tenderet hoc cap Puniens falſantes litteras Papæ
ad falſantes illius ſignaturas, vt obſeruat Nauarr.
in manual. d. cap. 27. n. 62. verſ. Declaratio prima:
ſed aduerte, quia oppoſitum videtur tenere Col-
lectarius hic n. 2. & ad rationem Nauarri reſpon-
de, vt dixi in cap. Licèt, n. 36. ſupra eod. & ibi vide
hunc articulum in vtramque partem plenè diſcuſ-
ſum à n. 3. vſque ad n. 37.
Septimò nota in verſ. Statuentes ſpecialem pœ-
nam Clericorum falſantium litteras Papæ: nam
officij, & beneficijs eccleſiaſticis ſunt ipſo iure pri-
38 uari, vt in tex. & notant Io. Andr. Cardin. Anchar.
Abb & omnes in ſumm. & ita eorum officia, & be-
neficia impetrari poſſunt tamquam vacantia, vt
tradunt Reboff. de pacificis poſſeſſor. nu. 204. & in
praxi beneficiar. tit. de mod. amittend. benefic. nu.
43 Petr Gregor. Tholoſan. de benefic. c. 26. nu. 12.
Nicol. Gars in eod. tract. p. 11. c. 10. nu. 170. Gonzal
39 ad regul. de menſib. gloſ. 15. nu. 58. & cùm textus
noſter hac in parte reſtringat ſe ad clericos, hinc
deducitur, vt laici falſantes litteras Papæ pœnam
priuationis officiorum, ac dignitatum minimè in-
currant, vt hic per Marian. Socin. n. 17. & 18.
40 Octauò nota in verſ. *ita quod*, aliam pœnam
ſpecialem clericorum falſantium litteras Papæ:
nam de crimine conuicti, præuia degradatione
iudicis eccleſiaſtici, traduntur Curiæ ſæculari, ſe-
cundum Conſtitutiones legitimas puniendi, vt in
littera, ſcilicet vltimo ſupplicio, ſeu pœna mortis
naturalis, vt hic innuitur, & tenet gloſ. in verb.
Legitimas, Hoſt. num. 8. dicens in falſario reſcripti
Principis magnitudinem criminis exigere ſuppli-
cium capitale, Butr. n. 16. verſ. Et imponitur talis
pœna, Anchar. nu. 2. in 3. notab. vbi ſe remittit ad
gloſ. & Io. de Anan. n. 11. verſ. In ead. gloſ. & eſt ſpe-
ciale in hac ſpecie falſitatis, ſecundum Abb. nu. 9.
quem ſequitur Afflict. deciſ. 404. n. 20. in fin. & n. 25
idem tradunt Salycet. in l. Maiorem, n. 1. poſt med.
verſ. Etſi quæras, C. ad leg. Cornel. de fall. Boer. de-
ciſ. 82. n. 6. Duenna in regula 290. in 1. limitatione
ad fin. Grammat. deciſ. 27. n. 10. & ita paſſim ſerua-
tur, teſte Farinac. in practic. criminal. lib 5. de falſit.
qu. 151. nu 4. licèt Io. de Anan. in rubrica circa fin.
dicat non ſeruari iſto caſu, vt clericus Curiæ ſæcu-
lari tradatur, prout illum refert Iul. Clar. in § fin.
in pract. qu 36. nu. 34. verſ. Videmus etiam: & eo-
dem modo hæc verba, legitima pœna, ideſt mor-
tis in clerico incorrigibili, exponit Abb. Antiq. in
cap. Cùm non ab homine poſt princ. in verb. Legi-
tima, de iudic & ita habes hic vnum ex tribus ca-
41 ſibus, in quibus de iure communi clericus degra-
datur, & traditur Curiæ ſæculari, etiam non ex-
pectata incorrigibilitate. Alios duos habes hic
in gloſ in verb. Tradantur, vnum ſcilicet in cap.
Ad abolendam, ſupra de hæretic. & alium ex cap.
Si quis Sacerdotũ, 11. q. 1. & hanc dicit eſſe Theo-
ricam Doctorum Guil. de Benedictis poſt tertiam
partem repetitionis cap. Raynutius, de teſtam. In
quæſt. de homicidio, n. 3. & ſeq. & Iul. Clarus d. qu.
36. verſ. Scias etiam, & iſtos tres vna cum alijs
pluribus per Conſtitutiones Apoſtolicas inductis
poſui in cap. Cùm non ab homine, à num. 68. de
iudic.
42 Sed hic inſurgit dubitatio numquid hac pœna
degradationis, & traditionis Curiæ ſæculari pu-
niendus ſit clericus, qui falſat litteras Apoſtolicas
per alium; an verò ille tantùm, qui falſat illas per
ſeipſum, Hoſt. hic n. 6. in verb. Per ſe ſupplet, vel per
alium, quia per ipſum facere videtur, arg huius
textus ibi, *per ſe, vel alios*, & cap. Paſtoralis, §. Præ-
terea in fin. ſupra de off. deleg. & cap. Mulieres, in-
fra de ſent. excomm & ſic ſentit Hoſt. hanc pœnã
degradationis, & traditionis pariformiter impo-
nendam eſſe clerico ſiue falſet litteras per ſe, ſiue
per alium; & hanc opinionem approbat Io. Andr.
in ſumm. text. & n. 2. in verb. Vel alios, dum allegat
regulam, Qui per alium, de regul. iur. lib. 6. & n. 3.
in verb. *per ſe*, vbi ſimiliter ſupplet, *vel per alios*,
& ſequitur Anton. de Butr. in fin Anchar. in 2. no-
tab. & eſt communis opinio Doctorum, vt inquit
Marian. Socin n. 19.
Sed certè huic opinioni valde obſtat littera
textus, dum loquendo de clericis dicit; *qui per ſe
falſitatis vitium exercuerint*: nam in verſ. præce-
denti generaliter pręmiſit de cõmittentibus falſi-
tatem per ſe, vel alios, infligendo pœnam excom-
municationis; deinde in verſ. Statuentes, dum
imponit aliam pœnam clericis, ſimpliciter loqui-
tur de falſarijs: & ita hæc quoque ſecunda pœna
locum habet in falſantibus tam per ſe, quàm per
alios: ſed tandem in verſ. Ita quod, dum ſubiungit
grauiſſimam pœnam degradationis actualis, &
traditionis Curiæ ſæculari, non repetit illa verba,
per ſe, vel alios, vt fecit in prima pœna, nec loqui-
tur ſimpliciter, vt fecit in ſecunda; ſed expreſsè
dicit, *qui per ſe*, &c. ergo in hoc tertio caſu videtur
abſolutè excludere falſantes per alios; alioquin
ad quid hæc diuerſitas loquendi? Vnde pœna ta-
lium clericorum, qui per alios falſificant vltra ex-
communicationem, & priuationem officiorum,
& beneficiorum, videtur dependere à diſpoſitio-
ne aliorum iurium, quia quod non mutatur, *&c.*
l. Sancimus, C. de teſtament. l. Præcipimus, in fin.
C. de appellat. & in hoc tandem, licèt cogitan-
dum relinquat, videtur reſidere Marian. Socin.
hic num. 19. cum tribus ſequentibus; & quam-
43 uis num. 22. dicat opinionem Hoſtien. fortè eſſe
magis tenendam, quia in iure etiam in delictis
videtur æquiparari qui per ſe facit, & qui per aliũ;
ideoque diſpoſitio facta in vno videtur extendi ad
reliquum, vt notatur in l. Si quis ſeruo, C. de furtis,
& in cap. 2. ſupra de mutuis petitionib. & in con-
cordantibus per eum allegatis: tamen hæc non
poſſunt applicari caſui noſtro, in quo textus con-
ſtituit expreſſam differentiam inter memoratas
pœnas, & in tertia tantùm ſe reſtringit ad falſan-
tes per ſe; vnde ſuppletio illa, *vel per alios*, cor-
rumpit litteram, & ſuppletiones ad Decretales nõ
ſunt permiſſæ, Clemen. Ne Romani, ibi, *vel addi*,
de elect. & qui ſupplet, corrigit, vt in Authen. de
non alienand. in princip. Brixien. in repertorio in
verb. Suppletio, & hæc opinio mihi magis placet,
tum

Digitized by Google

tum quia eſt magis amica litteræ , tum quia pœnæ
non ſunt extendendæ de caſu ad caſum , ſed potius
reſtringendæ. cap. Odia , & cap. In pœnis , de reg.
iuris lib. 6. Affliċt. deciſ 21. num. 7. & in ſpecie hæc
pœna degradationis non imponitur niſi in caſibus
in iure expreſſis, vt dixi ſupra nu. 56. verſ. Tamen
reſponderi poteſt: & hic caſus Clerici falſantis per
alium non reperitur expreſſus, quin potius excluſus per hanc literam .

44 Nonò nota ibi, *per quam & laici*, ſpecialem caſum , in quo laicus ſubijcitur foro eccleſiaſtico ,
ideſt cum delinquit in re eccleſiaſtica , falſando
litteras Apoſtolicas, vt hic per Butr. n. 4. Anchar. In
5. notab. Abb. n. 4. & Marian. Socin nu. 16. alios caſus habes in cap. fin. de except. lib. 6. & in ſumma
11. qu. 1. & per Abbatem in cap. Cum ſit generale
45 de foro compet. Hoc autem caſu laicus eſt puniēdus per Curiam ſæcularem ſecundum Conſtitutiones legitimas, vt in textu, ideſt pœna legis Corneliæ, quæ in ſeruo eſt vltimum ſupplicium, &
& in libero homine eſt deportatio, & omnium
bonorum publicatio, vt in l. 1. §. fin. ff. ad l. Cornel.
de falſ. & in l. Vbi falſi, C. eod. & in §. Item lex Cornelia de falſis, inſtitut. de publ. iudic. & hic notat
gloſ. in verb. Legitimas , & ſequuntur omnes Doctores, vt dicit Marian. Soc. n. 8. qui tamen declarat
dictum gloſſæ de deportatione , vt procedat in libero homine nobili , aut in dignitate conſtituto ;
ſed in homine ignobili , & plebeio eſt pœna dam-
46 nationis in metallum , per l. Si quis aliquid, §. Qui
viui, ff. de pœnis , & notat Bart. in d. l. 1. §. fin. nu. 1.
ff. eod. Affliċt. dec. 21. nu. 8. Pœna tamen deportationis hodie non eſt in vſu , nec alicui imponitur
de conſuetudine , vt poſt alios atteſtatur Iul. Clar.
in pract. crim. §. Falſum , verſ. Sed quæro quę ſit
pœna falſi , ſed & damnatio ad metallum , ſiue
ad opus metalli hodie etiam in foro ſæculari receſſit ab aula, vt ait Foller. in pract. crimin. canon.
fol. 131. num. 8. & Iul. Clar. in §. fin. q. 67. verſ. Item
damnatio ; vnde ſecundum eum in prælicgat.
verſ. Sed quæro , vbi adſunt ſtatuta ſuperinde diſponentia , imponenda eſt pœna expreſſa in ipſis
ſtatutis , alioquin imponenda eſt pœna conſueta ,
quaſi hoc arbitrio iudicis relinquatur .

47 Decimò Nota in §. Qui verò , pœnam eorum ,
qui falſis litteris Apoſtolicis vtuntur : Nam ſi
Clerici ſint, officijs , & beneficijs ſpoliantur, ideſt
per ſententiam , vt exponit Innocentius hic in fine in verb. Spolientur. Hoſt. nu. 10. Io. Andr. n. 4.
Card. n. 1. in eod. verb. Et alij communiter, quod
nota ad limitationem eorū, quæ de hoc verb. Spo-
48 lientur , dixi in cap. Ad abolendam , nu. 29. ſupra
de hæreticis : ſi verò ſint laici, ſunt ipſo facto excommunicati, vt oſtendunt verba illa, *tandiu
maneant excommunicationi ſubiecti, &c.* Et tenēt
hic Innoc. in fin. Abb. n. 6. Marian. Socin. n. 23. Io.
Andr. Butr. Cardinal. Anchar. & omnes in ſumm.
textus , quod intelligit, ſi ab vſu non deſiſtunt in-
49 fra viginti dies , per cap. Dura §. fin. ſupra eod. ſed
hoc non placet , quia textus in d. c. Dura, non loquitur de his, qui falſis litteris vtuntur, ſed de habentibus litteras falſas , & non lacerantibus , ſeu
deſtruentibus, vel reſtituentibus: & tales nullam
excommunicationem incurrunt , niſi ſit lata à iudice , prout ibi dicitur ; cum termino viginti dierum , ſed textus noſter in §. Qui verò, procedit in
his , qui ſcienter vtuntur falſis litteris , & tales , ſi
ſint laici, ſunt ipſo facto excommunicati , vt in

Proſp. Fagn. in 1. par. 5. lib. Decretal.

textu, & hic declarat Abb. num. 9.

50 Et ex hoc deducitur , vt ſi ſint clerici, qui falſis
litteris ſcienter vtuntur, non ſint excommunicati,
quia textus iſte apertè diſtinguendo inter clericos, & laicos, vult , vt falſis litteris vtentes, ſi clerici ſint officijs , & beneficijs ſpolientur , & nihil
dicit de excommunicatione : ſi verò ſunt laici,
excommunicationi ſint ſubiecti, ergo clerici hanc
pœnam excommunicationis non incurrunt, & hæc
opinio magis placet Abbati num. 6. ne clerici duplici pœna conterantur, contra textum in c. At ſi
clerici, §. De Adulterijs, ſupra de Iudicijs, & quia
in pœnis benignior pars eſt eligenda , c. Pœnę de
pœnit. diſt. 1. licèt Hoſt. hic n. 10. in verb. Excommunicationi , teneat etiam clericos falſis litteris
vtentes eſſe ipſo iure excommunicatos , eique adſtipulentur Io. Andr n. 3. Cardin. n. 1. in verb. Laici, & Marian. Socin. num 23. ea ratione, quia clerici magis delinquunt , ſed primæ opinioni Abbatis magis fauet iſta littera .

51 Ex prędictis collige tres differentias inter falſātes litteras , & falſis litteris vtentes . Prima differentia eſt , quia falſantes litteras ſiue ſint clerici ,
ſiue laici , ſunt ipſo facto excommunicati , vt dixi
ſupra in 6. notab. vtentes verò falſis litteris, ſi ſint
laici, excommunicati, ſunt; & in hoc concordant
omnes; ſi verò ſint clerici, ſecundum opinionem
Abbatis non ſunt excommunicati , vt dixi ſupra
num. 50. ſecunda differentia quia falſantes litteras
ſi Clerici ſint , officijs , & beneficijs ſunt ipſo iure
priuati, vt dictum eſt ſupra in 7. notab. ſed vtentes
falſis litteris non ſunt priuati ipſo iure, ſed priuandi per ſententiam huiuſmodi , vt ſimiliter dictum eſt ſupra num. 47. Tertia differentia quia
falſantes, ſi ſint Clerici, actualiter ſunt degradandi , & Curiæ Sæculari tradendi , vt patet ex dictis
ſupra in 8. notab. Vtentes verò hac pœna degradationis , & traditionis minimè puniuntur, vt hic
per Anchar. in 6 notab. & in his concordant omnes Doctores.

52 Vndecimò . Nota in verſ. *Ita tamen* . In criminibus malitiam grauiùs puniri quàm negli-
53 gentiam, vt in littera . Anch. in 7. notab. quandoque tamen negligentia dolo comparatur , ſcilicet,
cum diſſoluta eſt , craſſa , & ſupina, l. Si fideiuſſor,
ff. Mandati , & hic notat gloſ. vltim. & communiter DD.

54 Vltimò nota ex fine textus , æquiparationem ,
quæ ſit inter eos, qui falſis litteris vtuntur, & eos,
qui falſas litteras impetrant , ſed non exercent
per ſe falſitatem ; In vtriſque enim in modo puniendi diſtinguitur , an id egerint per malitiam ,
vel per ſimplicitatem, ſeu ignorantiam, prout di-
55 ſtinguitur in c. Super litteris , de reſcriptis , & hic
intellectus magis placet Io. Andreæ , num. 5. in
verb. Statuimus, Abb. in fin. & Marian. Socin. n. 25.
quam Intellectus eorum, qui dicunt prouiſionem
ſuperiùs factam circa eos , qui falſis litteris vtuntur , hic extendi ad illos , qui per ſuggeſtionem
falſitatis impetrant litteras à Papa . Hic ſanè intellectus non eſt verus , quia tales non incidunt
in pœnas huius c. Sed tamen puniuntur iuxta terminos d. c. Super litteris , quià carent omni commodo litterarum , & in expenſis condemnātur , vt
hic in gloſ. vltim. & tradit Cardin. in c. fin. col. vltim. in prin. verſ. Per hoc dico infra eod. vbi expreſsè dixit impetrantem reſcriptū per falſi ſubreptionem , aut taciturnitatem non inciderēt in

pœnam falſi, ſed carere impetratis, & inſuper teneri ad omnia damna, & intereſſe, & ſequitur Præpoſit. in cap. In memoriam, n. 3. & 7. 19. diſt. Alioquin ſi omnes impetrantes per ſubreptionem litteras Papales inciderẽt in pœnas huius c. O quã multi reperirentur illaqueati. Quare impetrantes litteras Papæ per ſubreptionẽ, vel obreptionem non eſſe excõmunicatos cenſent S. Antonin. in 3. par. tit. 25. c. 13. Syluest. in verb. Excõmunicatio 7. num. 9. verſ. Et ſecundò. Cardin. Caietan. eod. verb. cap 26. & de materia vide Ioann. de Anan. in c. Licèt, n. 2. in fin. verſ. In gloſſ. falſitatis, & nu. 3. 4. & 5. ſupra eod. & Marſil in leg. Si quis obrepſerit, n. 11. & ſequen ff. ad l. Cornel. de falſ.

56 Quærunt Doctores, an pœnæ huius Decretalis locum habeant in Epiſcopis, & reſoluunt negatiuè, tum quia in talibus Epiſcopi, & Superiores nunquam comprehenduntur, niſi de illis fiat mẽtio ſpecialis, vt in cap. Quia periculoſum, de ſent. excomm, lib. 6. tum quia non ſunt priuandi ſine ſpeciali mandato Papæ, vt cap. Dudum, 3. q. 6.
57 vt hic per Butr. num. 77. Aduerte tamen, quia hodie ex Bulla Cœnæ falſarij litterarum Apoſtolicarum ſunt excõmunicati etiamſi Epiſcopali, vel alia maiore dignitate ſint præditi.

58 In Gloſſ. in verb. Deprehenſi. Nota bene hanc gloſſam, quia ad hoc vt falſarij Bullarum Apoſtolicarum puniri poſsint pœnis huius cap. requiritur, vt ſint criminaliter conuicti. Debet enim acertima fieri indagatio vbi pœna eſt grauiſsima
59 infligenda. vt l. Vbi, C. ad leg Cornel. de falſ. ſed vbi ciuiliter agitur, mitiùs eſt agendum l penul, C. eod. verùm Hoſt. hic num. 6. dicit forte ſpeciale eſſe in falſario litterarum Papę, vt ſi notarius ſit per euidentiam facti, degradetur ex mente huius verbi deprehenſi, & idem eſt ſecundum eum, ſi
60 per modum inquiſitionis conuincitur; & cum hoc ſimpliciter tranſit Io. Andr. n. 7. Butr, num. 14. ſed Cardin. n. 3. intelligit, vt ſint deprehenſi, itaut iudicialiter conſtet, & ſic vtraque ſolutio in idem recidit ſecundum eum: Archidiaconus verò in cap.
61 in memoriam nu. 11. ad finem, verſ. Item videtur contradicere, 19. diſt. tenet hanc pœnam habere locum quando proceditur per viam accuſationis, ſecus verò ſi per viam inquiſitionis; quia tunc falſario litterarum Papalium imponitur pœna perpetui carceris per cap. Nouimus, § fin. de verb. ſignific. & ſequitur Collect. hic n. 3. dicens hoc eſſe mitius, & verius. Placet diſtinctio Abbatis hic
62 n. 8 & Maria. Socin. n. 53. videlicet quod aut loquimur de pœnis, quæ ipſo iure infliguntur falſarijs litterarum Papalium, vt pœna excommunicationis, & priuationis officiorum, ac beneficiorum: & tales intelliguntur inflictæ eo ipſo quod delictũ eſt perpetratum, nec eſt ius an ciuiliter, vel criminaliter actum fuerit, quam Conſtitutio ligat crimen etiam omnino occultum, vt dicit gloſ. ſingularis in Clem. 1. in verb. Eo ipſo, de hæretic. licèt poſſeſſione priuari non poſſit niſi cauſa cognita, & vocatus, vt tradit Io. Andr. in regula Mora, n. 15. verſ. Hinc eſt quod qui à principio titulum habuit de regul. iur. lib. 6 Aut loquimur de pœnis per iudicem infligendis, vt eſt pœna degradationis, & traditionis Curiæ ſæculari: & in talibus procedit opinio gloſſæ, vt non infligantur ſi ciuiliter agatur, ſed ſolum ſi criminaliter ſint conuicti: Non
64 tamen facias differentiam, an actum ſit per viam accuſationis, vel inquiſitionis; nam vtroque caſu, ſi conuincatur, eſt degradandus ſecundum opinionem Hoſt. de qua ſupra n. 60, cum qua DD. videntur hic tranſire, & ad d. cap. Nouimus, §. fin. de verb. ſignif. reſponde vt ibi per Bernard. in gloſ. in
65 verb. includas, & Hoſt n. 4. verſ. Et intelligas, videlicet quod pœnitentia carceris perpetui ibi de gratia imponitur, quia ſic placuit Papæ: non enim recipitur intellectus, quem poſuit ibi Innoc. in fin. nempe quod falſarius non ſemper tradatur Curiæ ſæculari, ſed ſolum quando non eſt ſpes de ipſius correctione: quoniam, vt aduertit Hoſt. vbi ſupra in fine: ſi hoc verum eſſet, modica ſpecialitas eſſet in falſario Bullarum Apoſtolicarum, quia non ſolum falſarius, ſed & quilibet alius grauiter delinquens, ſi de illius correctione ſpes non habetur, poteſtati traditur ſæculari, cap. Cum non ab homine, ſupra de iudic. vel de alio falſario, quàm litterarum Papæ loquitur ille textus, vt ibi per Io. Andr. in extremis verbis.

66 Extra gloſſam QVAERO vtrum alius quàm Papa poſſit cognoſcere de crimine falſantium litteras Apoſtolicas: quidam negant per cap. In memoriam, 19. diſt. ſed contrarium tenet ibi Archidiac. n. 11 per cap. Nouimus, de verb. ſignif. Nec obſtat cap. In memoriam, quia vt ibi notatur, non conſtabat de crimine, nec reperitur reſeruatum concordat Collect hic n. 2.

De Crimine falſi.

Cap. Ex Conſcientia.

SVMMARIVM.

1 *RESCRIPTUM non probatur falſum ex raſura paucarum litterarum in loco non ſuſpecto, & n 13.*

2 *Raſura multarum litterarum putà lineæ, in reſcripto inducit ſuſpicionem falſitatis.*

3 *Secus ſi raſura ſit talis, quæ animum ſapientis in dubitationem non vertat.*

4 *Suſpicio modica non debet ſapientis animum immutare.*

5 *Beneficiatus quoad ſui præiudicium poteſt ſe obligare ad pœnam perdendi beneficium: ſecus quoad præiudicium ſuperioris.*

6 *Litteræ Apoſtolicæ non redduntur falſæ ex raſura facta ab Officiali Curiæ etiam in loco ſuſpecto.*

7 *Litteræ bullatæ poſſunt abradi, & corrigi ab officialibus Cancellariæ quando non concordant cum ſupplicatione, vel quando minus benè fuerunt expedita.*

8 *Raſura quantumuis modica in litteris Apoſtolicis facta ab impetrãte, ſeu vtente reddit eas falſas, & radens eſt falſarius, & excommunicatus, n. & n ſeq.*

Non tamen incurrit pœnam leg. Corn de falſis, ſi hoc faciat cum dolo, n. 10.

Et dolus præſumitur cùm aliquid immutatur ex ſubſtantialibus, vel in loco ſuſpecto, n. 11.

Aut cùm falſificans talibus litteris vtitur, n. 10.

9 *In littera Papali nec punctus fieri, nec deleri poteſt ſine metu excommunicationis.*

12 *Dolus præſumitur in his, quæ ſunt de genere prohibitorum.*

14 *Raſura paucarum litterarũ, cùm dubium eſt à quo facta*

facta fuerit, non reddit litteras falſas, ſi ſit in loco non ſuſpecto. aliàs ſecus.

15 *Raſura quando reperitur in loco non ſuſpecto præſumitur facta per Officialem, ſed in loco ſuſpecto præſumitur facta per impetrantem.*

16 *Et quando dicatur locus ſuſpectus.*

17 *Reſcriptum non redditur falſum, nec ſuſpectum ex raſura in narratiua facti.*

18 *Reſcriptum redditur falſum ex raſura ſcripta manu diuerſa etiam in loco non ſuſpecto.*

19 *Secus ſi eadem manu.*

20 *Et in dubio præſumitur manus diuerſa ſi ſit in loco ſuſpecto.*

21 *Litteræ Apoſtolicæ ſi ſint redditæ clauſæ, non vitiantur ex raſura in quocumque loco ſit.*

22 *Niſi character in loco raſuræ ſit valdè difformis.*

1 EX CONSCIENTIA; Propter paucarum litterarum raſuram in loco non ſuſpecto reſcriptum non probatur falſum. Hoc dicit, ſecundum Io. Andr. & omnes. Primò diffinit obiectum dubium. Secundò obiectionem puniri mandat. ibi, *Verum*.

2 Nota primò ex textu regulam, quod raſura paucarum litterarum in reſcripto Apoſtolico, non inducit probationem falſitatis: de quo latiùs dicitur infra in examinatione materiæ. Ergo à contrario ſecus ſi raſura ſit multarum litterarum, vt cap. Venerabilis, §. 1. ſupra de Religioſ. domib. & cap. Licet, verſ. Quinta, ſupra eod. vbi de hoc: & notat hic Hoſt. in princ. in ver. Peccatum; vnde, vt dicebat Ioannes relatus à Io. Andr. n. 6. & Marian. Socin. nu. 7. in fin. licèt raſura litteræ non inducat ſuſpicionem falſitatis, cap. Cum olim, il ſecondo infra de priuileg. tamen raſura lineæ vtique eam inducit.

3 Secundò nota ibi, *ſapientis*, non quamlibet raſuram inducere probationem, ſeu ſuſpicionem falſitatis litterarum Apoſtolicarum: ſed illam tantū, quæ debet ſapientis animum in dubitationē vertere, vt hic per Abb. in 2. notab. nam modica ſuſpicio non debet ſapientis animum immutare, arg. huius textus, & cap. Iudices, 2. quæſt. 1. & cap. Etſi quæſtiones, §. fin. ſupra de ſimon. cum ſuis concordant. ſecundum gloſ. Ioannis hic in ver. Sapientis, & Hoſt. nu. 2. qui in fine addit ſuſpicionem probabilem debere ipſum aſſecurare, vt patet in cap. 2. vbi de hoc ſupra eodem.

5 Vltimò nota ibi, *obligaſſe ſe ſub periculo cauſæ*. Beneficiatum poſſe ſe obligare ad pœnam perdendi beneficium; ſimile in cap. Cum dilectus, ſupra de elect. quod verum eſt quoad ſui præiudicium, ſecus quoad præiudicium ſuperioris, quia talem promiſſionem poteſt ſuperiòr reſpuere, ſeu non acceptare, vt in cap. Admonet, & in cap. Quod in dubijs, ſupra de renunciat. & hic notat Marian. Socin. n. 7.

6 Abſolutis breuiter notabilibus venio ad materiam, & ad clariorem textus intelligentiam diſtinguo tres caſus ex mente Laurentij, & gloſſæ in cap. Licet, in verb. Tenuem, ſupra eodem, & Marian. Socin. hic, num. 10. & ſeq. Quandoque enim abraſio in litteris Apoſtolicis facta fuit à Cancellario, ſeu alio ex officialibus Curiæ in quantum vnicuique ratione officij eſt cōmiſſum, & hoc eſt certum; quandoq; facta fuit ab impetrāte, ſeu vtente, & hoc ſimiliter eſt certum; quandoque verò ignoratur à quo facta fuerit, & ſic verſamur in dubio.

Primò caſu cùm ſcilicet eſt certum abraſionem fuiſſe factam ab officiali Curiæ maniſeſtum eſt eā non inducere falſitatem in litteris Apoſtolicis, vt firmant in c. Ex litteris, ſupra de fide inſtr. Innoc. in fine, in ver. Abradi, Hoſtien. num. 5. Ioan. Andr. num. 4. in eod. ver. Bellam. num. 2. Butr. num. 4. verſ. Quæro à quo poſſit abradi; & Cardin. num. 1. in fin. Nec diſtinguitur hoc caſu an raſura ſit in loco ſuſpecto, quia nihilominus cum apparet facta ab officiali, non reddit falſum reſcriptum, vt hic per Abbatem num. 4.

7 Quod ſi quæras in quibus caſibus officialis poſſit abradere, & corrigere litteras Bullatas; Reſpondeo id poſſe in illis caſibus, in quibus litteræ non concordant cum ſupplicatione, ſeu matrice: vel quando litteræ minus benè expeditæ reperiuntur, vt patet in Regula de non iudicando iuxta formam ſupplicationis, in illis verbis: [Et ſi litteræ ipſæ per præoccupationem, vel aliàs minus bene expeditæ reperiantur, ad illorum, quorum intereſt, inſtantiam ad Apoſtolicam Cancellariam remitti poterunt per eius officiales, quibus huiuſmodi tenores, & formas reſtringere conuenit, ad formas debitas reducendæ.]

8 Secundò caſu, idest cum certum eſt abraſionē fuiſſe factam ab impetrante, vel vtente; hæc ſit cōcluſio, quod modica quælibet raſura in litteris Apoſtolicis, etiāſi ſit vnius ſyllabæ vnius litteræ, vel puncti, reddit eas falſas, & ſic radens eſt falſarius, & excommunicatus: ita Goffredus in ſumma huius tituli num. 9. Gloſſa in cap. Licèt §. Si verò litteræ, in ver. Tenuem ſupra eod. Hoſtien. in cap. Ad falſariorum, num. 4. in fin. in ver. Falſitatis, ſupra eod. & in cap. Ex litteris, num. 2. in ver. In alia littera quàm Papali, de fide inſtrum. vbi ait: In littera Papali nec punctum fieri, nec deleri poſſe ſine metu excommunicationis: & idem reperit num. 4. in ver. Abradi, & concordant ibi Io. Andr. eod. num. Bellam. num. 3. Butr. num. 4. verſ. Vnde dicit Hoſtienſis, Card. num. 3. poſt medium, Imola num. 4. & Abb. poſt. num. 3. Archid. in cap. In memoriam, num. 9. 19. diſt. & ibi Bellam. n. 7. & Præpoſit. num. 15. verſ. Et conſiderandum, Abbas hic num. 4. ibi: [Si iſte impetrans raſiſſet, falſarius induceretur quantumcumque raſura eſſet modica.] vt in c. Licet, ibi: [Aliquid per raſuram tenuem immutatur.] ſupra eod. & eum ſequitur Marian. Socin. hic num. 9. verſ. Idem ſi apparet facta ab impetrante, Afflictus decis. 404. poſt num. 8. & n. ſeq. vbi pluribus oſtendit raſuram in litteris Principis, & præſertim Papæ falſitatem inducere, ſiue reperiatur in loco ſuſpecto, ſiue non ſuſpecto, & ſiue fuerit nociua, ſiue non, quando fuit non ab officiali publico, ſeu Cancellario, ſed ab impetrante. Nec diſtinguitur an modica ſit raſura, vt idem Afflictus tradit in Conſtitut. Qui litteras, num. 1. verſ. Nec diſtinguitur an modica ſit raſura: vnde ſecundum Laurentium hic relatum à Mariano Socino, num. 9. etiamſi raſura eſſet in facti narratione, & conſtaret, quod eſſet facta ab impetrante, obeſſet, vt cap. Significante, & cap. Rodulphus, de
9 reſcriptis: quibus adde Hoſtienſem in ſumma huius tituli, §. 2. verſ. Quinto, in fin. vbi dicit: hodie præceptum eſt, vt in litteris D. Papæ nec in magno numero, nec in modico audeat quis manum apponere, etiam litteram vnicam, vel dimidiam, vel punctum vnicū addendo, cancellando, diminuendo, componendo, aut mutando, exceptis officiali-

libus,quibus hoc permiſſum eſt; alioquin manum
apponens ex Canone lato in Curia ipſo facto ſen-
tentiam excommunicationis incurrit, quæ non
poteſt, per aliquem citra Sedem Apoſtolicam re-
laxari, & tales difficillimè abſoluuntur ſine pœna:
& quamuis Nauarr. in Manuali cap. 27. num. 62.
verſ. Sexta,poſt Io. Gerſonem in 2.par. Alphab.32.
Cap. Quidam, fol.118. dixerit non ſufficere aliquã
litteram,vel punctum corrigere, quod non mutat
ſubſtantiam aliquam, vt faciat incidere in excom-
municationem latam in falſarios litterarum Apo-
ſtolicarum,ſaltem quo ad forum conſcientiæ,cum
id facere bona mente ſine dolo, & vllo alterius
damno, non videatur mortale: non tamen vide-
tur recedendum à communi opinione,quam etiã
tenet Cardin. Caiet. in ſumma, in ver. Excommu-
nicatio, cap.26.

10 Cæterum aduerte ſecundum Marian. Socin. hic
num. 12. circa finem, quia ſi talis dolo mutaret,
abraderet,ſeu cancellaret, puniri deberet pœna
falſi, & alijs pœnis, quibus falſarij litterarũ Apo-
11 ſtolicarum puniuntur, de quibus in cap. Ad falſa-
riorum,ſupra eodem,& præſumeretur dolo feciſſe,
ſi aliquid corrigeret, abraderet, vel induceret,
quod eſſet de ſubſtantialibus litterarum, vel in
loco ſuſpecto,& importante aliquod præiudicium
non leue; & ita intelligendus eſt textus in cap. Li-
cet, ſupra eodem, & quod ibi notat gloſ. in verb.
Tenuem, ſed ſi extra ſubſtantialia, vel circumſtan-
tias neceſſarias abraderet, vel immutaret, vt in
cognomine, vel agnomine, vel ſimilibus, tunc ar-
bitrandum eſſet hoc feciſſe potius per ſimplicita-
tem,quàm per malitiam. Vnde fortè non tenetur
pœna, l. Cornel. de falſ. Eſſet tamen excommuni-
catus, vt dictum eſt, & carere deberet omni com-
modo litterarum, vt in cap. Cum olim, ſupra de
off. Delegat. & quamuis ille textus loquatur tan-
tùm de aperiente, & deſtruente ſolum ſigillum:
tamen ſatis placet vt non teneatur pœna l. Cornel.
quia huiuſmodi pęna nõ tenetur niſi doloſus, l. Nec
exemplum, Cod. ad leg. Cornel. de falſis, gloſſ. 1. in
cap. Ad falſariorum, ſupra eod.

12 Neque obſtat, quod in genere prohibitorum
præſumatur dolus, vt notatur in cap. 1. ſupra de
præſumpt. & conſequenter cum etiam punctum,&
litteram remouere, aut apponere ſit prohibitum,
ſi in contrarium operatus eſt, præſumatur dolo id
feciſſe; quoniam, vt reſpondet Marian. Socin. n. 15.
ex quo id commiſſum eſt in loco nullatenus ſuſpe-
cto, & nihil importante, præſumptio eſt,quod po-
tius per ſimplicitatem id egerit, argum. cap. Acce-
dens, iuncta gloſ. 1. ſupra eod. Res tamen, vt ſub-
dit Marian. Socinus non eſſet ſine maximo dubio,
13 & fortè ſi talibus litteris vteretur, falſi pœnam nõ
euaderet, per tex. in d. cap. Accedens,& per nota-
ta, in l. Diuus, ff. Ad leg. Cornel. de falſis.

14 Tertiò caſu, cùm ſcilicet dubium eſt, à quo fa-
cta fuerit abraſio, in quibus terminis intelligitur
hoc cap. Concluſio ſit, quod raſura paucarum lit-
terarum facta in loco non ſuſpecto non reddit lit-
teras falſas. Caſus eſt in hac Decretali, quæ tam-
etſi indefinitè determinet paucarum litterarum
raſuram non inducere ſuſpicionem falſitatis: ta-
men communiter à Doctoribus intelligitur ſi ra-
ſura huiuſmodi ſit in loco nõ ſuſpecto, aliàs ſecus:
& in ſpecie ſic tradit Bernardus hic poſt caſum di-
cens: Nota quod raſura paucarum litterarum nõ
reddit falſum ſcriptum, niſi eſſet in loco ſuſpecto,
prout hic intelligitur, & tenent Ioan. Andr. Butr.
Cardinal.& Anchar. Abb.& omnes in ſum. textus.
Ad idem eſt caſus expreſſus in cap. Ex litteris, ſu-
prà de fid. inſtrum. quem ſic ſummant Io. Andr.
& reliqui poſt eum, videlicet reſcriptum Apoſto-
licum propter raſuram in loco non ſuſpecto non
cenſetur vitioſum.

15 Ratio huius concluſionis eſt, quia quando ra-
ſura reperitur in loco non ſuſpecto,præſumitur fa-
cta per officialem: ſecus verò ſi reperiatur in loco
ſuſpecto, quia præſumitur facta per impetrantem,
vel vtentem: & ideo talibus litteris fides non ad-
hibetur,vt hic declarant Abbas n.4. verſ. Sed quan-
do, Io. de Anan. num. 3.& Mar. Socin. num.9. verſ.
Sed quando, Bellam. in cap. In memoriam, num.4.
& ibi etiam Turrecrem. num.3. verſ. Alio modo, &
Præpoſitus num.8. & 10. diſtinct. 19. Vitalinus in
Rubrica de crimine falſi, in Clement. num.5. verſ.
Sed raſura in loco ſuſpecto: & ita intelligendi ſūt
Doctores, qui ſimpliciter aiunt, in dubio abraſio-
nem præſumi factam ab habente auctoritatem
corrigendi, vt puta officialibus Cancellariæ, ſcili-
cet ſi appareat in loco non ſuſpecto, aliàs ſecus.
Hi ſunt in cap. Ex litteris, de fide inſtrum. Io. Andr.
num.4. verſ. Sed in dubio, Butr eod. num. verſ. In
dubio præſumitur, Cardinal. num. 3. in fine, An-
char. in 3. notab. verſ. Vbi autem apparet abraſio,
& Io de Anan. nu 3.& hæc præſumptio oritur pro-
pter Bullam in litteris Apoſtolicis appoſitam, quæ
omnem ſuſpicionem excludit, ſecundum Cardin.
vbi ſupra.

16 Dicitur autem locus ſuſpectus ſi abraſio fiat in
nominibus iudicum,vel in data,vel in remotione
appellationis,vt exemplificat gloſ in cap. Inter di-
lectos, in ver. Conſumptum, de fide inſtrum. cum
qua concordant ibi Innoc. num.3. in verb. Annota-
tione, Hoſtien. num.4. Io. Andr. num.29. Butr. n.14.
& num.20.

17 Ergo ſi raſura ſit in narratione facti, propter hoc
reſcriptum Apoſtolicum non redditur falſum, nec
ſuſpectum, vt eſt caſus ad litteram in d. cap. Ex lit-
teris, de fid. inſtrumen. & ibi notat gloſ. penult.&
communiter omnes.

Item gloſ 1. hic,& Hoſtien. poſt princ. in ver. Ra-
ſuras, Goffredus in ſumma huius tituli, nu.9. Hoſt.
in ſumma eod. tit. num.3. verſ. Quinto cum litteris
Bullatis, Io. de Anan. in cap. Licet, nu.7. verſ. Adde
etiam, ſupra eod Turrecr. in cap. In memoriam,
num.2. verſ. Alio modo, 19. diſt. Afflict. deciſ.404.
nu.5. Itaque tunc obeſt raſura in facti narratione,
quando apparet facta ab impetrante,vt in ſecundo
caſu: ſecus verò ſi dubitetur,vt in hoc tertio caſu,
quia non obeſt, & ita intelligitur d. cap. Ex litteris,
de fid. inſtrum. vt declarat Laurentius, quem hic
ſequitur Mar. Socin. n.9. verſ. Vnde voluit.

18 Aduerte tamen, quia ſi abraſio ſcripta ſit manu
diuerſa; tunc licèt reperiatur in loco non ſuſpe-
cto, indiſtinctè reddit litteras falſas. Quod pluri-
mis modis poteſt deprehẽdi, nempe ex encauſto,
ſeu atramento, & ſpecie, & forma litteræ, & alijs
ſimilibus modis, ſecundum quod traditur in l. Cõ-
parationes, Cod. de fide inſtrum. & in l. Si vnus,
19 C. de teſtamentis, & è conuerſo non obeſt raſura
in quocumq; loco reperiatur, ſi eadem manu fue-
rit ſcripta, vt poſt Laurentium voluit gloſ. in c. Li-
20 cèt, in ver. Tenuem, ſupra eod. Verum ſi dubium
ſit, an eodem, vel diuerſa manu ſit ſcripta, tunc re-
curritur ad coniecturam loci: nam ſi reperiatur
in

Google

in loco ſuſpecto ; tunc præſumitur ſcripta non eadem manu, ſed diuerſa ; & ideo reddit reſcriptum falſum, vt dicunt Abb. hic num.4. & Io. de Anan. num.3. Hoſtien. in d. cap. Ex litteris eod. num. in princip. & verſ. Niſi conſtaret, & ibi etiam Ioann. Andr. num.7. in fin. eod. verſ. Et Anchar. num.3. itidem in fin. de fide inſtrum.

21 Prædicta procedunt ſi litteræ Apoſtolicæ ſint redditæ apertæ, ſecus verò ſi clauſæ, quia tunc, vt dicit gloſ. in cap. Licet, in ver. Tenuem, ſupra eod. non nocet raſura in quocumque loco ſit ; & idem voluit Laurentius, qui ad hoc allegat l. Cancellauerat, ff. de his, quæ in teſtamento delentur, & quod notatur in cap. Inter dilectos, ſupra de fide inſtrum. & in cap. Cum olim, de offic. Delegat. & in d. l. Comparationes, C. de fide inſtrum. & in d. l. Si vnus, C. de teſtam. & eſt communis concluſio, vt
22 dicit Mar. Socin. hic n.10. qui tamen eam limitat, & benè, dummodo character in loco raſuræ non ſit ab alio multum difformis, aliàs ſecus ; præſertim ſi eſſet magna, & notabilis raſura, & eſſet in loco ſuſpecto, nec fieret aliqua mentio intus de correctione : nam eo caſu præſumi poſſet ſigillum eſſe adulterinum, & eſſet notabilis ſuſpicio, & rationabilis, quod eſſet falsò appoſitum, vel quod fortè aliquo ingenio litteræ eſſent diſſigillatæ, & raſura commiſſa, & poſtea ſigillatæ ; ſed ſi intus eadem manu, & forma, tinctura fieret mentio de abraſione, ſecus eſſet dicendum .

De Colluſione detegenda .

Cap. Audiuimus.

S V M M A R I V M.

1 *Beneficio ſuo priuatur qui per colluſionem illud conſtituit cenſuale .*
2 *Colludens in cauſa beneficiali priuari debet beneficio .*
3 *Prælatus poteſt Eccleſiam conſtituere penſionariam .*
Declaratur n.6.
4 *Colluſio quid ſit .*
5 *Geſta per colluſionem non tenent .*
6 *Penſio bona fide impoſita ſuper beneficio ſine auctoritate Epiſcopi non excedit vitam ſoluentis: ſecus ſi cum Epiſcopi auctoritate .*
7 *Contrarium .*
8 *Penſiones ex ſtylo ſolus Papa reſeruat , & nulla declarantur reſeruationes penſionum ad vitam factas à Vicario Leodienſi .*

1 AVDIVIMVS . Beneficio ſuo priuatur qui per colluſionem illud conſtituit cenſuale . Hoc dicit ſecundum Io. Andr. & omnes, vel generalius ſecundum Abb. Si-
2 culum . Colludens in cauſa beneficiali priuari debet beneficio, & primò refert colluſionem, ſecundò facientes puniri mandat, ibi, *vnde* .

Nota ex textu Prælatum poſſe ſuper fructibus beneficij annuam penſionem imponere, prout hic notat Bernardus poſt caſum, dicens Prælatum
3 poſſe Eccleſiam conſtituere penſionariam: & ſatis probat hæc littera : nam in tantum penſionis impoſitio hic reprobatur, in quantum facta fuit per colluſionem . Iſti enim Clerici, qui fingebant ſe rectores, habebant ius in beneficijs , & pro bono pacis concordabant cum eis qui beneficia poſſidebant, vt tenerent ipſa quoad viuerent , & in ſignum iuris petentium ſoluerent eis annuam penſionem , vt poſt mortem ipſorum poſſent actores poſſeſſionem beneficiorum intrare : & per hoc illudebatur collatio, quæ debebat fieri per Epiſcopum : & in hac colluſione, & fraude Papa hic fundat ſuam deciſionē, vt patet in littera ibi, *Si quos*
4 *Clericos per colluſionem huiuſmodi fraudem legitimè ſibi conſtiterit commiſiſſe* . Eſt enim colluſio inter actorem, & reum latens, & fraudolenta cōuentio, ſecundum gloſ. 1. & Hoſt. n.1. vnde colludiū
5 non debet remanere impunitum, cap. Si quem pœnituerit, 2. q.3. & geſta per colluſionem nō tenent, l.3. ff. eodem, ſecundum Innoc. hic in fine . Ergo à
6 contrario ſenſu ceſſante colluſione penſio fuiſſet validè impoſita ; non tamen excederet vitam ſoluentis etiam colluſione ceſſante . cùm eſſet impoſita ſine auctoritate Epiſcopi , vt dicit gloſ. ſecunda, cum qua concordat Innoc. in princip. inquit enim :] Hæc penſio ſi bona fide pacta ſi , non excedit vitam paciſcentis , niſi interueniat auctoritas Epiſcopi.] allegat cap. De cætero, & cap. Veniens, ſupra de tranſact. & ſequitur Hoſtien. nu.2. dicens penſionem ſine auctoritate Epiſcopi conſtitui non poſſe, & ſi conſtituta ſit etiam licitè, vitā eius, qui ſoluit, non excedere. Sentiunt igitur gloſ. Innoc. & Hoſt. penſionem poſſe aliquando licitè conſtitui ſine Epiſcopi auctoritate, ſcilicet pro bono pacis, & concordiæ omni fraude , & colluſione ceſſante; ſed eo caſu penſionem eſſe perſonalem, nec excedere vitam grauati. Ergo à contrario cē-
7 ſent per auctoritatem Epiſcopi poſſe bona fide conſtitui penſionem realem , & duraturam in tēpus ſucceſſionis in beneficio . Tu verò de hoc articulo dicas vt ſcripſi in cap. Niſi eſſent, de præben. vbi pleniſſimè examinaui an, & quādo poſſit Epiſcopus ſua ordinaria auctoritate penſiones ad vitam, vel perpetuas imponere, à n. 34. vſque ad n. 65. & ad hunc textum reſponde vt per Abb. in 1. notab. videlicet hic vacare argumentum à contrario ſenſu, quia habemus Ius expreſſum in contrarium, ideſt in d. cap. Niſi eſſent; quod irrefragabiliter probat Epiſcopum nec pro bono pacis poſſe annuas penſiones imponere , quæ tranſeant ad ſucceſſores in beneficio, inducendo illud fortiter , vt ibi dixi n.40.

8 Quibus adde quod cùm Vicarius Leodienſis delatus fuiſſet ad s. m. Paulum V. quod diſpenſationes in aliquibus caſibus Sedi Apoſtolicę reſeruatis paſſim concederet, & penſiones tam vitales, quàm perpetuas reſeruaret , Papa per litteras in forma Breuis huiuſmodi gratias, & reſeruationes nullas eſſe declarauit, eidemque inhibuit ſub pœnis, & cenſuris , ne de cætero ſimilia attentaret : & cùm poſtea Sereniſſimus Epiſcopus , & Princeps Elector conqueſtus eſſet, quod ſe inaudito huiuſmodi litteræ emanaſſent , Congregatio ad illius ſupplicationem ſuper his controuerſijs deputata quoad facultatem reſeruandi penſiones , tam etſi DD. variè diſtinguant in cap. Audiuimus, de Colluſ. detegen. Cùm tamen vſus Sedis Apoſtolicæ. Vbique receptus habeat vt ſolus Papa eas reſeruet , minimè poſſe Vicarium hanc ſibi facultatem vendicare, totius negocij ſeriem retuli in c. Cum de tua, n. 11. & 17. ſupra de corpor. vitiat.

Inno-

Digitized by Google

De Maledicis.

Cap. Innotuit.

1 INNOTVIT. Maledicens Papæ puniendus eſt, vt deinceps alij abſtineant, & terreantur. Hoc dicit Io. Andr. Et primo ponit culpam; ſecundò puniri mandat, ibi, *ipſum*.
Pro intellectu huius textus vide quod ſcripſi in cap. Licet. n. 18. de pœn.

De Clerico excommunicato depoſito, vel interdicto miniſtrante.

Cap. Si quis Presbyter.

SVMMARIVM.

1 *DEpoſitus, vel ſuſpenſus celebrans, & monitus non deſiſtens excommunicatur, & ſi nec ſic deſiſtat, per ſaecularem poteſtatem ad requiſitionem Eccleſiæ, exilio damnatur.*
2 *Irregularis an efficiatur Clericus minorum Ordinũ ſuſpenſus, excommunicatus, vel interdictus miniſtrando in aliquo ex dictis ordinibus, & nu. ſeqq. vſque in finem.*
3 *Pœna vbi non eſt ſtatuta, non eſt noſtrum eam imponere.*
4 *Irregularitas non incurritur niſi in caſibus in iure expreſſis, & dicens aliquem irregularem, debet dare caſum iuris.*
5 *Clericorum appellatione veniunt Clerici minorum Ordinum.*
6 *Ius generaliter, & indiſtinctè loquens, generaliter, & indiſtinctè intelligitur, niſi per aliud diſtinguatur.*
7 *Deponitur quis à minoribus Ordinibus, ſicut à maioribus, & n. 13.*
8 *Irregularis in dubio prohibetur miniſtrare in ſacris Ordinibus: in minoribus verò permittitur diſpenſatiuè.*
9 *Et an hoc caſu diſpenſet Epiſcopus.*
10 *Ordinum minorum miniſteria exerceri debent per Clericos cælibes tantùm, & in eorum defectum per Clericos coniugatos, non tamen bigamos.*
11 *Irregulares fiunt Clerici miniſtrantes in prima tonſura, & in minoribus ordinibus ſimoniacè ſuſceptis ex Conſtitutione Sixti V. hac in parte non reuocata per Clementem VIII.*
12 *Ordines minores, in quantum ſunt Sacramentum, ordinantur omnes ad Sacramentum Euchariſtiæ.*
13 *Et ſecundum ſe ſunt ſacri.*
14 *Interdictum violat qui in officio ſuo miniſtrat ſicut priùs, licèt ſit Clericus minorum ordinum, & irregularitatem incurrit: & n. ſeqq. vſque in finem.*
15 *Secus ſi exerceat aliquid non deputatum certo ordini, vt cantare Reſponſoria, dicere Pſalmos, & huiuſmodi.*
16 *Item ſecus ſi ſit deputatum certo ordini, ſed ex conſuetudine exerceatur etiam per laicos, vt in Epiſtola, quæ ſine apparatu dicitur per quemcumque.*
Sed contra n. 18, & 19.
17 *Clerici ſuſpenſi, excommunicati, vel interdicti, qui tamquam Clerici ex officio ſuo exercent actum alicui ex dictis ordinibus deputatum, irregularitatem incurrunt ex voto ſacræ Pœnitentiariæ.*
18 *Cõſuetudo qua minorum ordinum functiones exercentur promiſcuè à Clericis, ac laicis, eſt corruptela à Concilio Tridentino improbata.*
19 *Monialis, vel laicus non poſſunt canere Epiſtolam, & Lectiones in Miſſa ſolemni, & ſi neceſſitas vrgeat, conſulendus Sanctiſſimus ex ſententia ſacræ Congregationis Concilij.*
20 *Regulares comprehenduntur in decreto Conc. Trid. ſeſſ. 23. cap. 17. de minorum ordinum functionibus non exercendis niſi per Conſtitutos in eiſdem ordinibus.*

1 SI QVIS PRAESBITER. Degradatus, vel ſuſpenſus celebrans, & monitus non deſiſtens excommunicatur; & ſi nec ſic deſiſtat per ſæcularem poteſtatem ad requiſitionem Eccleſiæ exilio damnatur. Hoc dicit, ſecundum Io. Andr. & omnes.
2 In textu ibi, *Aut alius Clericus*. QVAERO, An Clericus minorum ordinum ſuſpenſus, excommunicatus, vel interdictus miniſtrando in aliquo ex dictis ordinibus, irregularitatem incurrat.
3 Ad partem negatiuam arguitur, quia Canones, qui in contrarium allegantur, vt hic, & in concordantibus, infra citandis, quod pertinet ad irregularitatem, videntur reſtringendi ad conſtitutos in ſacris, de quibus loquitur cap. 1. ſupra eod. & cum nullum ius expreſsè dicat Clericum inferioris gradus citra ſacros excommunicatum, vel ſuſpenſũ, aut interdictum in ordine ſuo miniſtrantem in irregularitatem incidere, nec nos ex capite noſtro hanc pœnam inducere debemus. Primò, quia vbi pœna ſtatuta non eſt, non eſt noſtrum ipſam imponere, l. Et ſi quis, §. Et generaliter, ff. de Relig. & ſumpt. funer. l. 2. §. Non perpetuè, ff. de Se-
4 pulcro violato. Secundò, quia irregularitas non incurritur niſi in caſibus in iure expreſſis. Vnde
5 qui dicit aliquem irregularem, debet dare caſum iuris, cap. Is qui, de ſent. excom. lib. 6. Speculator in tit. de diſpenſat. §. Iuxta, num. 22. & cùm odioſa ſit, & pœnalis, reſtringenda eſt, non laxanda, cap. Pœnæ, de pœnit. diſtinct. 1. cap. Odia, de regul. iur. lib. 6. Tertiò, quia Acolythi, & inferiores quaſi laici cenſentur, vt patet in eo, quod leg. & notat.
6 in c. 1. & 2. ſupra de Cleric. coniug. nec in degradatione ipſorum adhibetur illa ſolemnitas, quæ adhibetur in degradatione conſtitutorum in ſacris, vt in cap. Fœlix, & in cap. Si autem, 15. qu. 7. Ideoque ſi eccleſiaſticam cenſuram contemnat, non poteſt adeo affici ordo ipſorum, ſicut ordo ſacer, nec punitur niſi ſicut Monialis, quam certum eſt non poſſe irregularitatem incurrere, cap. Poſtulaſtis, §. Quæſiuiſtis, infra eodem 1 & ſicut laici, & fœminæ, vt infra in hoc cap. verſ. Similiter de clericis, laicis, vel fœminis. Igitur, aut tales nullam contrahunt irregularitatem, aut ſi contrahunt aliquam, Epiſcopi poterunt ſuper ea diſpenſare, ſecundum ea, quæ leguntur, & notantur in c. 2. ſupra de bigam. & per Hoſtien. in cap. Ad audientiam, n. 4. in ver. Concedere, ſupra de homicid. Quartò, minorum ordinum miniſteria ex generali conſuetudine promiſcuè exercentur tam à Clericis, quàm

à Lai-

Digitized by Google

à laicis: & hoc potiſſimum fundamentum huic opinioni adhærent complures Theologi,& in ſpecie Petr de Palud.in 4.ſent.diſt.18 qu.4 verſ.Quintus effectus, & qu.7. art.3. concluſ.2. Ricchard. de Media villa, ead.diſt.18.art.7. qu.5. Gabriel ibid. q.2.art.3 Sot. in cap.4.diſt.22.qu.3.art.1.concluſ.5 Aſten.in ſumma p.2.lib.7.tit.10.qu.1. S. Antonin. 3.p.tit.22.de Irregular.cap.1.§.De Subdiaconatu, Tabiena in ver.Suſpenſio,n.3.& Clarus n.10.& alij apud Syluestr ver.Irregularitas,n.15.& complures moderni, & ex Canoniſtis Couar. in c. Alma mater,p.1.§ 6,n.9 verſ.Decimò,de ſent.excom.lib.6. Pro hac ſententia S. Antoninus,& Tabiena allegant etiam S. Thomam, qui tamen videtur potius oppoſitum ſentire, vt dicam infra num. 16. in fin.

7 Verùm quidquid ſubtilizetur,vt inquit Hoſtienſis hic n.4. certum eſt etiam Clèricos minorum ordinum cenſura irretitos miniſtrando in aliquo ex dictis ordinibus,irregularitatē incurrere.Quod probatur primò in hoc textu,qui non tantùm loquitur de Presbytero , ſed etiam de alijs Clericis, qui aliquid de miniſterio ſibi interdicto agere præſumpſerint, & in cap.Clerici, in cap. Fraternitati, ibi, *Presbyteros autem, & alios Clericos*,& in cap. Poſtulaſtis,§.Quæſiuiſtis,infra eod.in cap.1. § Sciturus,de ſent.& re iudicat.lib.6. cap.Cum medicinalis,§.Caueant, & cap. Is cui , de ſent. excomm. eodem lib. quæ Iura de Presbyteris,& Clericis indiſtinctè loquuntur : ſicut hæc rubrica, quæ non inſcribitur de Presbytero, vel Diacono,&c.ſed de Clerico excommunicato, depoſito , vel interdicto miniſtrante : Clericorū autem appellatione abſq; dubio veniunt Clerici minorum ordinum , c. Cleros,21.diſt.cap.De perſona in fin.11.q.1.præſertim cum ponuntur ad differentiam Presbyterorum,vt hic, & in cap.ſeq.vnde, vt inquit Hoſt vbi ſupra, Ius generaliter, & indiſtinctè loquens,generaliter, & indiſtinctè intelligitur , niſi per aliud diſtinguatur, l.3.ff. de offic. Præſid. cap. Quia circa, infra de priuileg. Qui ergo dixerit conſtitutum in minoribus irregularitatem contrahere, ſicut & alios,non creditur ei, niſi oſtendat ius , quod ipſos expreſsè eximat , quod , vt ipſe putat , nunquam eſt reperire .

8 Secundò hoc videtur expreſſum in cap.Epiſcopus, in fin.15.q.3. vbi non tantùm Epiſcopi , Presbyteri, Diaconi,& Subdiaconi,ſed & reliqui gradus à Synodo depoſiti prohibentur miniſtrare,niſi in reparatione ſua recipiant ea, quæ in ordinatione perceperant,vbi gloſ.in ver. Reliqui notat æquè aliquem deponi à minoribus ordinibus , ſicut à maioribus, & allegat iura concordantia. Ad idem allegatur textus in cap.Si quis Epiſcopus in Concilio, ead.cauſ.& quæſt.vbi deijcitur à Clero Presbyter, vel Diaconus, qui oblationem , vel matutinum, aut veſpertinum ſacrificium quaſi in officio ſuo agit ſicut prius, & ſic etiam miniſteria, & functiones minorum ordinum induerunt irregularitatem, ponderando illa verba, *Sicut prius*,prout intelligunt hoc caſu gloſſa prima in cap. 1. ſupra eadem, Innocent. & alij infra citandi nu. 14. Hoſt. n.4. Abb. eodem n.& communiter Doctores .

Tertiò, ad hanc partem inducitur bonus textus in cap.Ad audientiam , ſupra de homicid. nam Presbyter ille, de quo dubium erat , an eſſet irregularis , abſolutè prohibetur miniſtrare in ſacris ordinibus,& poſt peractam pœnitentiam ex indulgentia conceditur vt poſſit miniſtrare in minoribus, vt demonſtrat illa verba : *Poteritis concedere , vt minoribus ordinibus ſit contentus* , vbi gloſſa vltima exponit, *poteritis concedere* , ſcilicet diſpenſatiuè, vt in cap. Continebatur eodem tit. & cum gloſſa tranſeunt ibidem Io. Andr. nu. 7. & alij

9 communiter , licèt in caſu , ſcilicet homicidij caſualis, & dubij poſſit Epiſcopus diſpenſare , ſecundum Hoſt. ibi n.4. vbi exponit ver. *Concedere* , id eſt iure ſuo, & quod de minoribus agitur : nam in ſacris non diſpenſat niſi Papa , vt d. cap. Continebatur, & ſequitur Ioan. Andr. in eodem cap. Ad audientiam, in fin. verſ. Putat tamen Hoſt. ſecus in homicidio voluntario, vt cap. Miror, 50. diſtin. Quemadmodum ergo irregularis abſque diſpenſatione prohibetur miniſtrare in ordinibus , ita ſuſpenſus, excommunicatus, vel interdictus miniſtrando in illis irregularitatem incurrit , vt in cap. Is cui, de ſentent. excommunic. lib. 6. cum concord.ſupracitatis .

10 Quſrtò , ad idem eſt decretum Concilij Tridentini cap.17. ſeſſ.23.quod præcipit Epiſcopis , vt ad minorum ordinum miniſteria aſſumant Clericos cœlibes, ſi præſtò ſint , & in eorum defectum ſufficiant Clericos coniugatos,dummodo non ſint bigami . Atque ita huiuſmodi miniſteria interdicta ſunt irregularibus, & ſic etiam cenſura irretitis : & hinc fit, vt Clerici, qui cum cenſura in prædictis ordinibus miniſtrant , irregularitatem incurrant, per hoc cap. vbi irregulares declarantur qui aliquid de miniſterio ſibi interdicto agere non verentur.

11 Quintò, hoc videtur expreſſum in Conſtitutione 91. Sixti V. Sanctum, & ſalutare, contra Clericos malè, & ſimoniacè promotos in Bullar. tom. 2.pag.651 quæ Clericos etiam primæ Tōſuræ malè promotos perpetuò ſuſpenſos declarat ab executione, miniſterio , & exercitio Ordinum ſuſceptorum ; ac ſi in eis miniſtrare præſumpſerint,illos ſic irregulares effectos omnibus officijs , & beneficijs priuat ; vbi ponderanda ſunt illa verba , *ſic irregulares effectos* , quæ demonſtrant Papam non infligere de nouo irregularitatem , ſed ſupponere Clericos ſic miniſtrantes iam eſſe irregulares effectos : & ita eſt ibi caſus expreſſus , quod Clericus minorum ordinum ſuſpenſus ſi illis miniſtret , irregularis efficitur : & quamuis hæc Bulla quoad alios malè promotos fuerit reuocata à Clemente VIII. in ſua Conſtitutione 4. Romanum Pontificē, in Bullar. tom. 3. pag. 54. tamen ſalua remanet quoad ſimoniacè ordinatos , vt ibi in §. 2. & ſic tales cum ſuſpenſione miniſtrantes in ordinibus minoribus ſupponuntur iam irregulares effecti in Bulla Sixti hac in parte per Clementem minimè reuocata .

12 Sextò, & vltimò, Ordines omnes tam ſacri,quā minores vnum conſtituunt ſacramentum , ſcilicet Ordinis . Concilium Tridentinum de Sacramento Ordinis ſeſſ 23.cap.1.& 2. & in quantum ſunt ſacramentum, omnes ordinantur ad Sacramentum Euchariſtiæ . S.Thom.in 4. ſent. diſtinct. 24. qu. 3. art.2.qu.2.in corpor & in 2,2.qu.40. art.2. itidem in corp. ſinguli habent ſuam materiam,& formam à Chriſto Domino inſtitutam. Concilium Florentinum in Decreto Fidei Eugenij IV. §. Sextum Sacramentum,& ſcripſi in c. Cum veniſſent, n.28. ſupra de Sacra Vnct. Item ſinguli habent ſuas peculiares functiones à temporibus Apoſtolorum in Eccle-

Digitized by Google

Eccleſia receptas, quas recenſet Iſidorus in c. Per-
lectis, 25. diſt. & in cap Clerus, 21. diſtinct. & inno-
uari præcipit Tridentina Synodus in d. c. 17. ſeſſ. 23.
13 Et quamuis ratione materiæ ſacræ, circa quam
habent actum ſuum, tres tantùm ſint ſacri, nem-
pe Presbyteratus, Diaconatuus, & Subdiacona-
tus: nihilominus omnes ordines Eccleſiæ ſecun-
dum ſe ſunt ſacri, vt declarat S. Thom. in 4. diſt. 7.
q. 3. art. 1. qu. 3. & diſt. 24. qu. 2. art. 1. qu. 3. vtrobi-
que in corpore: ideoque etiam ordines minores à
Sacris Canonibus paſſim appellantur ſacri, vt S.
Quodliber ad finem quæſtionis, cap. De ordina-
tionibus, & cap. Quibuſdam, 1. q. 1. & q. 3. cap. Non
ſolum, in princ. cap. Infames, in fin. 6. q. 1. cap. Nul-
lus, 28. q. 1. cap 2. 34. diſt. & cap. 1. & ibi Doct. ſu-
pra, de fil. Presbyter. & non tantùm à ſacris, ſed
etiam à minoribus ordinibus fit degradatio, vt in
cap. Degradatio, de pœnis, lib. 6. & in Pontificali
Romano in titulis de Degradatione, &c. & ſcripſi
plenius in cap. Cum contingat, n. 62. & ſeqq. ſupra,
de ætat. & qualit. Vnde iure optimo conſtitutum
eſt, vt illorum miniſteria à ſuſpenſis excommuni-
catis, vel interdictis minimè exerceantur; & ſic
exercentes irregularitatem incurrant. Et hæc eſt
14 vera, & communis Canoniſtarum ſententia, quàm
tenet Innoc. in cap. fin. n. 1. in ver. violare, infra de
exceſſ. Prælat. vbi decernit interdictum violare qui
in officio ſuo miniſtrat ſicut prius, & irregularita-
tem incurrere, etiamſi ſit in minoribus ordinibus
conſtitutus, putà offerendo in Miſſa calicem, vel
vrceolum, vel aliud, quod ad officium ſuum ſpe-
ctet, vel dicendo matutinum, vel veſperas ſicut
prius, per d. cap. Si quis Epiſcopus in Concilio, &
in cap Epiſcopus Presbyter, in fin. 11. qu. 3. & con-
cordant ibi totidem verbis Abbas Antiq. nu. 1. in
ver. Violauit, Hoſt. n. 2. Io Andr. n. 3. Butr. nu. 53. &
reliqui omnes, Specular. in tit. de diſpenſat. S. Iux-
ta, n. 27 verſ. Hoc etiam, idem cōcludunt hic. Hoſt.
d. n. 4. verſ. Sed quicquid ſubtilizetur, Io. And. nu. 2.
in fin. Butr n. 7. Anchar. n. 5. Abb. nu. 4. & Mar. Soc.
n. 6. & idem Mar. Soc. in cap. Ad audiētiam, n 505.
ſupra de homicid. vbi dicit eos violare Interdictū,
qui exercent aliquid deputatum alicui ordini ec-
cleſiaſtico hoc facientes tamquam Clerici, ſiue
illud faciant tamquam Sacerdotes, ſiue tamquam
Clerici inferiores: vnde ſi Diaconus dicit Euan-
gelium tamquam Diaconus, vel Subdiaconus di-
cit Epiſtolam tamquam Subdiaconus, vel Acoly-
thus, efficiuntur irregulares, vt in hoc cap. Secus
15 verò vbi exercent aliquid non deputatum certo
ordini eccleſiaſtico, vt cantare Reſponſoria dice-
re pſalmos, & ſimilia, non tamen principaliter of-
ficiando in Eccleſia, ſed tamquam quilibet alius
laicus; quia tunc non efficerentur irregulares; &
ſubdit idem eſſe ſecundum Dominum ſuum, ſcili-
cet Abbatem Siculum, ſi exerceretur aliud, quod
eſſet deputatum certo ordini, ſed ex conſuetudine
exerceretur indiſtinctè per quemcumque etiam
non ordinatum, vt eſt Epiſtola, quæ ex conſuetu-
dine communi dicitur ſine apparatu etiam per
quemcumque: vnde licèt ſuſpenſus, vel excom-
municatus, vel interdictus ſine apparatu, vt alius
quilibet diceret Epiſtolam, non fieret irregula-
ris, concordat Syluest. in ver. Irregularitas, n. 15.
vbi ait: Suſpenſum, excommunicatū, vel interdi-
ctum ingerentem ſe Diuinis faciendo aliquid at-
tributum certo ordini etiam minori, putà Acoly-
thatus, Exorciſtæ, & huiuſmodi, incurrere irregu-
laritatem, ſecundum communem opinionem,
dummodo id faciat tamquam Clericus, ſiue ſo-
lemniter, ſecus ſi attentet aliquid exercibile etiā
per laicos, vt quia cantat Requiem æternam, aut
verbum pſalmi, & huiuſmodi, quia non efficitur
irregularis; & dato etiam quod illud ſit deputatū
certo ordini, & tamen de conſuetudine exercetur
per alium quemcumque indiſtinctè, etiam à non
ordinatis, talis exercens non eſſet irregularis, dū-
modo illud exerceat ſine ſolemnitate, & ex Re-
centioribus Nauarrus in manuali cap. 27. nu. 163.
dicens Clericum incurrere Irregularitatem exer-
cendo in loco interdicto ſolemniter actum depu-
tatum ordini minori, ac exercendo deputatum
maiori, ſecundum Innoc. & communem, & dixit
ſolemniter, quia aliter cantans Epiſtolam, ferens
cereos, vel vrceolos, & ſimilia tamquam alius
laicus non incurrit irregularitatem, ſecundū om-
nes, nec diſſentit S. Thom. in 4. ſent. diſt. 24. qu. 2.
art. 2. ad 9. ait enim, Oſtiarium in ſuſceptione or-
dinis accipere poteſtatem, vt poſſit ex officio arce-
re alios ab introitu Templi, quamuis etiam hoc
ab alijs fieri poſſit, ſed non ex officio; & mox ſub-
dit idem eſſe in omnibus actibus minorum ordi-
num, qui poſſunt per alios licitè fieri, quamuis il-
li non habeant ad hoc officium. Repete ſed non
ex officio, vt innuunt verba, *idem eſſe, &c.* Et hanc
17 ſententiam Canoniſtarum probauit nouiſſimè ſi-
gnatura S. Pœnitētiariæ Apoſtolicæ habita die 20.
Decembris 1650. Cenſuit enim Clericos minorū
ordinum excommunicatos, ſuſpenſos, vel interdi-
ctos, qui tamquam Clerici ex officio ſuo exercent
actum, ſeu miniſterium alicui ex dictis ordinibus
deputatum, irregularitatem incurrere.

18 Ad vnicum fundamentum Theologorum re-
ſpondetur conſuetudinem, ſecundum quam mi-
norum ordinum functiones promiſcuè exercen-
tur à Clericis, & laicis, eſſe abuſum, & corruptelā
improbatam à Concilio Tridentino in d. c. 17. ſeſſ.
23. vbi ſtatuitur, vt functiones huiuſmodi aliquā-
diu in Eccleſia intermiſſæ, in vſum reuocentur, &
nōniſi per conſtitutos in prædictis ordinibus exer-
ceantur.

19 Vnde cùm quidam Regulares conſuluiſſent
S. Congregationem Cardinalium eiuſdem Conci-
lij Interpretum, An Monialis in miſſa ſolemni poſ-
ſit canere Epiſtolam, & Lectiones, vel ſaltem vir,
qui caret eo ordine ſuperpelliceo tantùm indutus:
S. Congregatio cenſuit non poſſe; quia Concilium
cap. 17. ſeſſ. 23. vult expreſsè, vt huiuſmodi mini-
ſteria nonniſi per conſtitutos in hiſce ordinibus
exerceantur; & ſi neceſſitas vrgeat, conſulendum
Sanctiſſimum.

20 Rurſus Generalis Ordinis Sancti Hieronymi
Hiſpaniarum petijt à Sacra Congregatione Con-
cilij declarationem infraſcripti dubij, An diſpoſi-
tio cap 17 ſeſſ 23. quo cauetur, ne in futurum mi-
norum ordinum miniſteria per alios, quàm con-
ſtitutos in dictis ordinibus exerceantur, com-
prehendat etiam Regulares: Sacra Congregatio
cenſuit comprehendere.

Dr

Digitized by Google

De Cler. excomm. miniſtr.

Cap. Illud.

SVMMARIVM.

1 *EXcommunicationis notitiam habens per famã, & celebrans deponitur de rigore.*

1 ILLVD. Si habens notitiam excommunicationis per ſolam famam celebrat, debet de rigore deponi, licèt cum eo poſſit misericorditer diſpenſari. Hoc dicit, & eſt caſus notabilis, Abb. Sicul.

In textu ibi, *Periculoſum exiſtat*. Probat hæc littera in concurſu opinionum probabilium, vbi adeſt periculum peccati, eligendam eſſe opinionem tutiorem ex neceſſitate præcepti, inducendo textum, vt ſcripſi in cap. Ne innitaris, nu. 193. ſupra de Conſtitut. quod locum habet non tantũ in materia irregularitatis, ſed etiam in omni alia, & ſine dubium ſit facti, ſiue Iuris, vel perſonæ, vt ibi dixi, num. 152. cum pluribus ſeqq. & ibi plenè videas de electione opinionis probabilis, à nu. 13. ad num. 311.

De Cler. excõmm.

Cap. Poſtulaſtis.

SVMMARIVM.

1 *COllatio beneficij excommunicato facta non valet, & ſcienter conferens à beneficiorum collatione ſuſpenditur, & n. 3. & 8.*
Secus ſi ignoranter, n. 9.
2 *Celebrans in loco interdicto, ſi Clericus eſt à beneficio deponitur; ſi Monachus, vel Monialis, in arctius monaſterium detruditur.*
3 *Excommunicatus tenetur cedere beneficio poſt excommunicationem obtento, nec poteſt illud ſalua conſcientia retinere.*
4 *Diſpenſare poteſt Epiſcopus cum excommunicato vt retineat beneficium poſt excommunicationem ſibi collatum.*
5 *Dum tamen non ſit ille idem Epiſcopus, qui ſcienter contulit.*
6 *Et quid ſi collatio fuerit facta per Papam, & num. ſeq.*
7 *Clauſula abſolutionis à cenſuris in litteris Apoſtolicis reddit gratiam efficacem, & validam non obſtante exceptione excommunicationis.*
9 *Collatio beneficij facta excommunicato etiam occulto eſt nulla, & n. ſeq.*
10 *Occultum non diſtinguitur à manifeſto in his, quæ non geruntur ratione publici officij, ſed concernunt priuatam vtilitatem excommunicati.*
11 *Collatio beneficij facta excommunicato non tenet etiamſi communi reputatione habeatur pro abſoluto.*
12 *Nec validatur per ſequentem abſolutionem.*
13 *Collatio beneficij facta excommunicato abſoluto in foro pœnitentiali in vim Bullæ Cruciatæ, vel Iubilæi an ſit valida, nec ne: & numeris ſeqq. vſque in finem.*
14 *Abſolutus in foro pœnitentiali in vim Bullæ Cruciatæ, aut Iubilæi non cenſetur abſolutus in foro exteriori, & n. 32.*
15 *Beneficij aſſecutio eſt actus pertinens ad forum externum.*
16 *Excommunicatus licèt abſolutus in foro animæ, non poteſt ſe immiſcere Diuinis officijs.*
17 *Et in publico debet ſe gerere tamquam excommunicatum.*
18 *Et puniri poteſt in foro iudiciali.*
19 *Forus conſcientiæ, & forus iudicialis tendunt ad diuerſos fines.*
20 *Excommunicatus quibus pœnis afficiatur in foro animæ, & quibus in foro externo.*
Excommunicatus per abſolutionem in foro pœnitentiali, à quibus pœnis liberetur, ibidem & nu. ſeq.
21 *Abſolutio ab excommunicatione in foro animæ non tollit pœnas fori externi.*
22 *Electio celebrata nudo conſenſu eligentium nõ ſeruata forma cap. Quia propter, ſuffragatur electo in foro conſcientiæ quoad hoc tantùm, vt cedere non teneatur, ſed non valet in foro externo.*
23 *Excommunicatus abſolutus in foro conſcientiæ tãtùm, parte opponente, numquam debet admitti ad participationem Sacramentorum, ac Diuinorum celebrationem.*
24 *Excommunicato occulto in foro externo non impedit beneficij aſſecutionem.*
25 *Expenduntur Authores in deciſione Rotæ allegati, & n. ſeq.*
26 *Abſoluendi facultas in vtroque foro ſatisfacta parte aliquando conſueuit concedi in Bulla Cruciatæ, vel Iubilæi, & num. 29.*
27 *Pœnitentiarij an habeant facultatem abſoluendi in foro externo.*
28 *Abſolutio in foro pœnitentiali probatur dicto Presbyteri atteſtantis ſe abſoluiſſe.*
29 *Clauſula*, ſatisfacta parte, *ſolet apponi in Bullis quando datur facultas abſoluendi in vtroque foro.*
30 *Abſolutio in foro externo ad effectum validitatis gratiæ probatur dicto ſolius Pœnitentiarij.*
31 *Abſolutus à ſimonia occulta, ac diſpẽſatus ab Epiſcopo in vim Concilij Tridentini, c. 6. ſeſſ. 24 non cenſetur abſolutus, ac diſpenſatus ad beneficia obtinenda.*

Proſp. Fagn. in 1. p. 5. lib. Decretal.

1 POSTVLASTIS. Collatio beneficij excommunicato facta non valet, & ſcienter conferens à beneficiorum collatione ſuſpenditur hoc primo. Celebrans in loco
2 interdicto, ſi Clericus eſt à beneficio deponitur: ſi Monachus, vel Monialis, in arctius monaſterium detruditur. Hoc ſecundo Io. Andr. Butr. Cardinal. Anchar. Abb. & Mar. Socin. ſecunda pars ibi, *Quæſiuiſtis*: & ſubdiuiſio patet.

3 Nota primo ibi, *Conferri non poſſunt*, collationem beneficij Eccleſiaſtici factam Clerico excõmunicato eſſe ipſo iure nullam, nam ver. *poſſunt*, præcedente negatione, tollit potentiam, & inficit actum ipſo iure, vt notat gloſ. ordinaria in cap. Beneficium, in ver. Non poteſt, de reg. iur. lib. 6. quàm Bart. & ſcribentes omnes ſequuntur in l. Gallus, ff. de liber. & Poſthum. & ibi teſtatur Iaſon. nu. 19. 20. & 23. & ſcripſi pleniùs in c. Cùm dilectus, num. 57 cum duobus ſeqq. ſupra de conſuetud. Vnde nec poteſt beneficium in excom-

municatione obtentum ſalua conſcientia retinere, cùm non fuerit canonicè inſtitutus, ſecundum Abb. hic num. 2. & Mar. Socin. n. 6. nec intrauerit per oſtium in ouile, ſed tanquam fur, vt dixit Rota deciſ. 83. num. 16. & 17. par. 7. recent. Quod videtur eſſe contra Compoſtellanum in c. Quod ſicut, num. 19 verſ. Item dicimus, ſupra de elect. vbi tenet excommunicatum electum non teneri cedere, licèt eius electio ſit nulla, c. Cum dilectus, ſupra de conſuetud. Sed hoc non patitur hęc Decretalis, vt inquit Io. Andr. hic n. 6. ad fin. Butr n. 10. verſ. Cõpoſtell. Abb. d. n. 2. & Mar. Soc. n. 16. nam ſi non poteſt beneficium licitè retinere, vt dicitur in littera, ſequitur per neceſſe, vt teneatur illud dimittere, & de veritate opinionis Compoſtellani, quæ etiam fuit Innocẽtij in eodem c. Quod ſicut. Vide Archidiaconum in cap. Si cui, ſub num. 1. in ver. Firmatis, de elect. lib. 6.

4 Secundo nota ibi, *miſericorditer diſpenſatum*. Cùm eo, qui in excommunicatione beneficium eſt aſſecutus, ſi poſtea fuit abſolutus, poſſe diſpenſari, vt illud retineat, vt in littera, Et ſic nota diſpẽſationem fieri poſſe etiam vbi collatio non tenet ſecundum Abbatem hic num. 2. verſ. Nota quod diſpenſatio, & Mar. Socin. num. 6. Talis enim diſpẽſatio habet vim collationis, ſecundum Card. n. 5. verſ. Solutio, ita vt non ſit opus noua collatione, vt per Abbatem ſub n. 8 verſ. Intellige, Mar. Socin. num. 17. & Rebuff. in gloſ. n 70. & cùm tex. non aperiat à quo debeat concedi diſpenſatio, videtur relicta poteſtas diſpenſandi Epiſcopo, vt hic tenet gloſ. 3. Goffred. & Innoc in princ. dicens: [Cùm Papa non retineat diſpenſationem ſibi, Epiſcopus diſpenſare poteſt,] cap. Nuper infra de ſent. excom. Abb. num. 8. Marian. Socin. nu. 15. Rebuff. num 64. Speculator in tit. de diſpenſat. §. Nunc de Epiſcoporum, verſ. 16. Couar. in c. Al-
5 ma mater, par. 1. §. 7 nu. 8. de ſent. excom. lib. 6. ſed hoc notabiliter limitat Abb. hic n. 9. & Mar. Socin. num. 16. in fin. Dummodo non ſit ille idem Epiſcopus, qui ſcienter contulit, quia cùm ipſe peccauerit in conferendo, non eſt dignus hac poteſtate diſpenſandi, vt patet in ſimili de Epiſcopo
6 ſimoniaco in c. Præſentium, 1. quæſt 5. Item limitant, licèt ſub dubio, niſi collatio fuiſſet excommunicato facta per Papam, quia tunc inferior nõ poſſet fortè diſpenſare ex quo manum appoſuit, ſicut dicimus in eo, quem ipſe ordinauit: nam alius inferior ſine ipſius licentia non poteſt ipſum ad ſuperiores Ordines promouere, vt in
7 c. Cum in diſtribuendis, ſupra de tempor Ordinat. Sed tu aduerte, quia hic caſus, vt Papa conferat beneficium excommunicato, non videtur poſſe contingere, cum in omnibus litteris prouiſionis Papalis apponatur clauſula abſolutionis à cenſuris per illa verba: *Teq. à quibuſuis*, &c. per quam redditur gratia efficax, & valida, non obſtante exceptione excommunications, vt hic notat Rebuff. num. 67. cum ſeqq. & in prax. Benef. in forma, & declarat. nouę prouiſionis, in ver. Teque abſoluentes num. 1. & ſeq. Felin. in cap Apoſtolicæ, nu. 1. verſ. Et idem de abſolut. & ibi etiam Decius, num. 6. de except. Couar. in d. c. Alma mater, par. 2. §. 7. nu. 3. ad fin. Boer. deciſ. 290. per totam. Nauar. in cap. Ita Quorumdam, in 1. not. à num. 14 de Iudæis.

8 Tertio nota in verſ. *Illi verò*. Pœnam imponendam Prælato, qui Clerico excommunicato beneficium contulit: nam ſi ſcienter hoc fecerit, debet ſuſpendi à collatione beneficiorum, vt puniatur in eo, in quo peccauit, vt in textu, & notat Bernardus poſt caſum. Io. Andr. Butr. Anchar. & omnes ſupra in ſumm. Neque hoc caſu requiritur vlla monitio, quia ſumus extra caſum c. Graue, de præben. ſecundum Abb. hic n. 3. Ergo à contrario ſi contulit ignoranter, nullam pœnam incurrit, ſed tamen collatio facta non tenet, arg. c. fin. infra eodem, & c. Cum dilectus, de conſuet vt per Hoſt. hic num. 2. in ver. Scienter, Io. Andr. eodem nu. & ver. & Abb. n. 3 in fin. verſ. Sed ſi ignoranter, & ſatis probatur in littera: nam vbi agitur de pœna infligenda Prælato, qui excommunicato contulit beneficium, textus adijcit verb. *Scienter*, & loquitur de doloſis, & temerarijs collatoribus vt innuunt verba illa, *delinquere præſumpſerunt*, Sed in 1. par. vbi agit de viribus collationis beneficij factæ excommunicato, non vtitur verbo, *ſcienter*, ſed ſimpliciter, & abſolutè decidit collationem non valere. Ergo voluit id habere locum ſiue collatio fuerit facta ſcienter, ſiue ignoranter; alioquin ſi voluiſſet ſolum habere locum quando ſcienter, id expreſſiſſet, ſicut fecit in 2. par. arg. c. Inter corporalia, §. Sed neque; verſ. Vnde ſi circa, ſupra de tranſlat. Epiſcop. Facit quod notat Baldus in c. Innotuit, num. 8. de elect. vbi per illum textum inquit [Quamuis ignorantia excuſet à pœna, non tamen dat robur actui aliàs inualido] Et probatur in c. A nobis, inducendo illud, vt ibi dixi num. 49 ſupra de
10 ſimon. Item ad hoc facit ratio, quia in his, quæ non geruntur ratione publici officij, ſed concernunt priuatam vtilitatem ipſius excommunicati, vel alterius, non eſt differentia inter occultum, & manifeſtum, vt hic tradit Abbas num. 4. & ſequitur Nauar. in manuali cap 27. num. 21 & 271. & 273. & conſ. 13. num. 4. ſub hoc titulo. Couar in d. cap. Alma mater, §. 7. nu 2. verſ. Hæc principalis, Mandoſ de ſignat. Grat. tit. de Prouiſ. verſ. Clauſula *& cum abſolutione à cenſuris*, Caſſador. dicens hanc eſſe communem theoricam deciſ. 1.
11 num. 4. de præben. Cæſar de Graſſis dec. 2. n. 12. de ſentent. excommun. Put. deciſ. 67. lib. 1. ſed etſi excommunicatus communi opinione reputetur pro abſoluto, nihilominus irrita eſt collatio eidem facta, quia in hac materia, in qua agitur vt excommunicatus ſit incapax ad obtinendum beneficium, non habet locum lex Barbarius, ff. de off. Præt. ſed veritas opinioni præfertur, vt notat gloſſa final. in cap Solet, de ſentent. excommun. lib 6 Abbas in cap Paſtoralis, §. Verum, nu. 15. & ibi etiam Franch num. 11. de Appellatione, Rebuff hic n. 61, Caſſador. d. diſt. 1. num. 4. de præbendis.

12 Nec ſuffragatur excommunicato poſt collationem beneficij fuerit abſolutus, per hoc enim non tollitur incapacitas, quæ collationem præceſſit, quia in his ſpectatur initium, cap. Dudum. il primo, ſupra de elect. Rebuff. hic num. 50 Couarr. dicto §. 7. ſub num. 2. verſ. ſeptimo, Rot. deciſ. 83. num. 11. & 18. par. 7. recent. niſi aliud appareat ex amplitudine clauſularum mandati pro abſolutione impetrati, vt ibi dicitur num. 12.

13 Sed QVAERITVR, An beneficij collatio facta excommunicato abſoluto in foro pœnitentiali in vim Bullæ Cruciatæ, vel Iubilæi, ſit valida, nec ne.

14 Receptiſſima eſt opinio, quam S. Congregatio

Concilij

Concilij ſæpiùs ſequuta eſt, & admittit Rota in
hac deciſione, Abſolutum io foro pœnitentiali in
vim Bullæ Cruciatæ, aut Iubilæi, noo cenſeri abſo-
lutũ in foro exteriori, vt fuſiùs patebit iofra n. 32.
15 Hinc autem ſequitur, vt nulla ſit collatio benefi-
cij facta excõmunicato abſoluto in foro conſcien-
tiæ tantùm, quia actus aſſecutionis beneficij pro-
priè ſpectat ad forum externum, Couar. in d. cap.
Alma mater, in prima parte, §.7. in princ. vbi aſ-
ſerit inter alios excommunicationis maioris effe-
ctus quoad exteriora voum eſſe, quod collatio be-
beneficij facta excommunicato nulla eſt ipſo iure,
vt in hac Decretali: quod tres habet rationes.
Prima eſt, quia beneficium datur propter officium,
cap. Cum ſecundum, de præben. cap. vlt. de reſcript.
16 lib. 6. Sed excommunicatus licèt abſolutus in foro
pœnitentiali, non habet officij executionem, vt
pluribus probat Couar in d. c. Alma mater, par. 1.
§. 11. nu. 16. verſ. Tertiò circa idem. Ergo bene-
ficium Eccleſiaſticum ei conferri non poteſt. Quo
argumento vtitur ad litteram idem Couarruu. in
d. §. 7. in princip. Secunda ratio colligitur ex hoc
cap. vbi Abbas poſt num. 1. [Nota, inquit primo
io principio litteræ, quod cui denegatur aliquid,
denegatur & omne id, per quod peruenitur ad il-
lud, l. Oratio, ff. de ſponſal. nam ex eo, quod excõ-
municato denegatur communio, non poſſunt ei
conferri beneficia, quia ſine communione oon po-
teſt beneficia adipiſci, nec io eis adminiſtrare.]
& concordat totidem verbis Mar. Socio. in primo
17 notab. Sed excommunicato qoamuis ſit abſolutus
io foro conſcientiæ, & quoad Eccleſiam denegator
communio, & debet ſe gerere in publico tãquam
excommunicatum, vt per Couar. in loco proximè
citato: & nouiſſimè cenſuit S. Congregatio Im-
munitatis in cauſa Mediolanen. vt in litteris hac
de re ſcriptis ad Vicarium Capituli ſede vacante:
18 ergo nec poteſt ei beoeficium conferri. Vltima
ratio ſimiliter deſumitur ex verbis Abbatis in
cap. De his, ante num. 4. ſuprà de accuſat. vbi red-
dens rationem quare abſolutus à Confeſſore poſ-
ſit iterum puniri in foro iudiciali, inquit: [Nam
19 pro delictis imponitur pœnitentia in foro animæ,
vt ſatisfaciat Deo, & animæ; ideò punitur à Con-
feſſore ſuo tantùm vbi deliquit, c. Placuit, 2. r. qu. 5.
Item punitur in foro contentioſo, ſeu iudiciali,
quia læſit Rempublicam, vt l. Locatio, §. Quod il-
licitè, ff. de publican. & vectigal. Cum ergo iſta
tendant ad diuerſos effectos, impoſitio vnius non
impeditur per impoſitionem alterius.] Hacte-
nus verba Abbatis.
20 Excommunicatus autem dupliciter punitur,
primò ſcilicet in foro animæ, & quoad Deum, quia
priuatur ſuffragio Eccleſiæ, vt ait Richard. in 4.
ſenten diſt. 18 artic 7. qu. 2. & excluditur à regno
cælorum, cap. Quicumque, 24 qu. 1. Ab his pœnis
liberatur per abſolutionem in foro pœnitentiali.
21 Deinde punitur in foro externo, & quoad Eccle-
ſiam, quia efficitur infamis, cap. Infames, 6. qu. 1.
Excluditur ab eccleſiaſtica ſepultura, cap. Sacris,
de ſepultur. A communione fidelium, cap. Sicut,
11. q. 3. A diuinis officijs, cap. Quod in te, de pœnit.
& remiſſ. & Sacramentis Eccleſiæ, c. Engeltruda,
3. qu. 4. Et redditur inhabilis ad beneficia acqui-
renda, vt hic in textu. Et huiuſmodi pœnæ cum
reſpiciant Eccleſiam militantem, nullatenus tol-
luntur per abſolutionem in foro animæ & idem
Abbas in d. cap. De his, num. 5. in 2. limitat. de ac-

cuſat. & ſequuntur Marant. de ordin. Iudic. in 6.
par. num. 87. Couar. in d. cap Alma mater, in 1. par.
§. 11. num. 16. & lib. 2. var. reſolut. cap. 10. num. 3. &
Franc. Penia Rotæ Auditor in Directot. Inquiſit.
Schol. 20.
22 Sed eſto beneficij collatio facta abſoluto in vim
Cruciatæ ſuſtineri poſſit, ita vt prouiſus nõ tenea-
tur ſe beneficio abdicare quoad Deum, & in foro
animæ: tamen non debet cenſeri, ac pronunciari
valida in iudicio exteriori, & contentioſo, exem-
plo electionis celebratæ ex nudo conſenſu eligen-
tiũ non ſeruata forma à iure canonico præſcripta,
quæ licèt ſuffragetur electo io foro conſcientiæ,
adeout cedere non teneatur, non tamen valida
eſt in foro exteriori, ſecundum Innoc. in c. Quod
ſicut, num. 8. de elect. & in cap. Si celebrat, num. 5.
infra eodem, quem ſequitur Abb. in cap. 1. in fin.
de reſtit. ſpoliat. Anchar in reg. Beneficium, in 7. q.
de reg. iur. lib 6. & alij apud Felin. qui plura exem-
pla his ſimilia congerit in cap. 1. num. 36. in 6. fall.
de Conſtitut.
23 Hoc autem multò clariùs procedit parte op-
ponente in caſu deciſionis Rotæ, in quo pars ob-
ijcit beneficij aſſecutioni impedimentum excom-
municationis; tunc enim abſolutus io foro con-
ſcieotiæ numquam admitti debet ad participatio-
nem Sacramentorum, ac Diuinorum celebratio-
nem, & conſequenter nec ad aſſecutionem benefi-
cij, quod datur propter officium, vt dictum eſt. Et
hanc opinionem parte opponente ſequũtur etiam
Authores contrariæ ſententiæ, & in ſpecie Nauar.
conſ. 47. An Mendicantes, n. 4 de ſent. excom.
24 Ac demum quemadmodum excommunicatio
occulta nihil operatur in exteriori iudicio, nec
impedit beneficij aſſecutiooem, Io. Andr. poſt Ho-
ſtien. in cap. Si verè, in gloſ. in ver. Executionem;
quem Abb. & alij ſequuntur de ſenten. excomm.
Ita nec abſolutio occulta, ideſt in foro ſecreto, &
pœnitentiali operari debet, vt beneficij aſſecutio
valida ſit in foro externo. Eadem enim vis ligan-
di, atque ſoluendi, cap. Verbum, de pœnit. diſt. 1.
cap. Cum inferior, de maior. & obedient.
25 Neque his obſtant auctoritates in deciſione
Rotæ allegatæ; Siquidem omnes ſupponunt Pœ-
nitentiarium eo caſu habuiſſe facultatem abſol-
26 uendi in vtroque foro: quæ quidem facultas in
aliquibus caſibus ſatisfacta parte conſueuit con-
cedi in litteris Cruciatæ, vel Iubilæi, vt teſtantur
Couar. in d. cap. Alma mater, par. 1. §. 11. num. 16.
verſ. Hæc deinde opinio, & Nauar. d. conſ. 47. n. 3.
27 de ſent. excomm. Etenim Calderin. quærit an ab-
ſolutio ad effectũ validitatis impetrationis bene-
ficij probetur dicto Pœnitentiarij, & reſpondet his
verbis: [Sed ſaluo ſaniori conſilio, dico abſolu-
tionem probatam, dummodo tamen Pœnitentia-
rius hanc facultatem habeat, quam videtur habe-
re, quia Epiſcopi hoc caſu habent, & ipſos Pœni-
tentiarios puto habere in abſoluendo poteſtatem
ipſorum Epiſcoporum, ideſt quam Epiſcopi ha-
bent de iure communi, quia ex generali poteſtate
vicem Papæ gerunt. In hoc tamen Curia Roma-
na declaret.] Itaque Calder. non diſputat ibi an
abſolutus à Pœnitentiario ſit capax beneficij, ſup-
ponit enim ſimpliciter eſſe capacem, dummodo
Pœnitentiarius habeat poteſtatem abſoluendi,
quam habent Epiſcopi de iure communi, ideſt in
vtroque foro, & in hoc remittit ſe iudicio Eccleſiæ
Romanæ. Sed ſolum inſiſtit an ea abſolutio, qua-

Digitized by Google

tenus vim habeat in vtroque foro, probatur teſtimonio ſolius Pœnitentiarij; & pluribus oſtendit probari, & reſpondet obiectis.

28 Rota ſimiliter deciſ. 573. diuerſor. dum decidit abſolutionem in foro pœnitenciali ad effectum validitatis gratiæ probari teſtimonio Presbyteri dicentis ſe abſoluiſſe vigore Cruciatæ, ſupponit potius eo caſu illum Presbyterum habuiſſe facultatem in vtroque foro abſoluendi. Quod inde colligitur, quod Rota ibi aſſerit abſolutionem conceſſam fuiſſe parte prius ſatisfacta. In Bulla enim
29 Cruciatæ clauſula, *ſatisfacta parte*, ſolet potiſſimũ opponi, vbi datur Confeſſario facultas abſoluendi etiam in foro exteriori: quod ſatis colligitur in litteris Iubilæi fel. rec. Pij V. publicatis anno 1568.

30 Creſcentius verò deciſ. 14. de probat. aliàs 163. longè apertius ſupponit in ſuo caſu conceſſam fuiſſe à Pœnitentiario facultatem abſoluendi etiã in foro externo, & decidit illam probari ad effectum validitatis gratiæ per ſolum Pœnitentiariũ. Ait enim; abſolutionem etiam in foro contentioſo ad effectum validitatis gratiæ ſufficit probare per ſolum Pœnitentiarium dicentem ſe abſoluiſſe à cenſuris. Verba enim illa, *abſolutionem etiam in foro contentioſo ad effectum validitatis gratiæ*, duo videntur ſupponere, idest abſolutionem eo caſu fuiſſe conceſſam à Pœnitentiario habente poteſtatem abſoluendi etiam in foro exteriori eſſe neceſſariam ad effectum validitatis gratiæ. Itaque ſolus Nauarr. d. conſ. 47. de ſent. excomm. nulla, vel ratione, vel auctoritate ſuffultus, ſed obiter aſſerit abſolutionem in foro conſcientiæ tantùm operari, vt abſolutus obtinere poſſit beneficia ſibi canonicè collata: & tamen ipſemet n. 4 declarat hoc non procedere parte opponente; & oppoſitum abſolutè ſentit in conſ. 49. incipien. Quidam in loco, eod. tit. vbi reſpondet excommunicatum abſolutum à Confeſſario virtute Cruciatæ non eſſe capacem beneficij, niſi non ſolùm parti ſatisfecerit, verum etiam ab Ordinario excommunicatore abſolutionem impetrauerit.

31 Et hanc ſententiam ſatis probauit S. Congregatio Concilij in terminis c. 6. ſeſſ. 24. quo tribuitur Epiſcopis facultas abſoluendi in foro conſcientiæ tantùm, ac diſpenſandi in irregularitatibus ex occulto delicto prouenientibus: cenſuit enim abſolutum à ſimonia occulta, ac diſpenſatum in vim d. c. 6. non cenſeri abſolutum, ac diſpenſatum ad beneficia obtinenda.

32 Subſequitur nunc declaratio eiuſdem S. Congregationis, de qua mentio facta eſt ſupra nu. 14. An virtute Bullarum, ſeu Priuilegiorum Apoſtolicorum, quibus datur Confeſſario facultas abſoluendi pœnitentes à cenſuris, ſi in iiſdem Bullis, ac priuilegijs expreſſum non ſit, vt pœnitentes abſolui poſſint in vtroque foro, liceat Regularibus, ſaltem ſatisfacta parte, abſoluere quemquam à cenſuris quoad forum externum, & contentioſum.

Sacra Congregatio Cardinalium Concilij Tridentini Interpretum cenſuit Regulares nequaquã poſſe in vim priuilegiorum, ſeu litterarum Apoſtolicarum eiuſmodi, etiam ſatisfacta parte, abſoluere pœnitentes à cenſuris quoad èxternum, & iudicialem forum; & abſolutum ab eis in foro conſcientiæ, & pœnitentiali, vtique non cenſeri abſolutum in iudicio exteriori, & contentioſo: quinimo cenſuris eccleſiaſticis irretitos, denunciatos cogi poſſe à Locorum Ordinarijs gerere ſe pro tALIBUS

ilibus, etiamſi à Regularibus vt ſupra abſolutionem obtinuerint.

De Clerico per ſaltum promoto.

Cap. Tuæ litteræ.

S V M M A R I V M.

1 *SVbdiaconus, qui ignoranter per ſaltũ fit Presbyter, poſt pœnitentiam in Diaconum ordinatur, & demum poterit ſecum in Sacerdotio diſpenſari.*
2 *Ordo Presbyteratus non prærequirit ex neceſſitate Sacramenti ordinem Diaconatus.*
3 *Ordinatus ad ſacros Ordines prætermiſſis Minoribus characterem recipit, & num. ſeq. vſque ad num. 6.*
4 *Præpoſteratio facti factum non vitiat.*
5 *Ordines minores fuerunt in primitiua Eccleſia ex inſtitutione Chriſti.*
6 *Epiſcopalis Ordo an prærequirat characterem Presbyteralem ex neceſſitate Sacramenti.*
7 *Presbyter eſt capax conſecrationis Epiſcopalis, licèt non ſit Diaconus, vel Subdiaconus.*
8 *Epiſcopus ſi conferat ordinem Diaconatus, vel Subdiaconatus, quem non habet, characterem non imprimit.*
9 *Ordinato in Presbyterum conferendi ſunt ordines inferiores, de quibus ignoratur an fuerint collati.*
Iteratum non intelligitur quod factum eſſe neſcitur. ibidem.
10 *Ordo cum dubitatur an fuerit collatus ab Epiſcopo, conferri debet ſub conditione, & n. 15.*
11 *Siue dubium ſit facti, ſiue iuris.*
12 *Ordinatus per ſaltum ſi nolit miniſtrare, non debet præcisè cogi ſuſcipere Ordinem prætermiſſum.*
13 *Ordines ſacri non requirunt vſum rationis ex neceſſitate Sacramenti, ſed ex neceſſitate præcepti tantùm.*
14 *Ætas diſcretionis quandoque dicitur poſt ſeptennium, ſed regulariter poſt annum decimumquartum in maſculo, & duodecimum in fœmina.*
15 *Ordinatus ante ætatem legitimam an recipiat characterem ſi Epiſcopus publico edicto proteſtatus fuerit ſe nolle Ordines conferre niſi in legitima ætate conſtitutis.*
16 *Diſpenſare poteſt Epiſcopus cum Presbytero ordinato per ſaltum vt poſteaquam pœnitentiam egerit & ordinem omiſſum receperit, in Presbyteratu miniſtret.*
Et quid ſi ordinatus fuerit ſcienter, & doloſe, ibid. verſ. Verùm Hoſtienſis.
17 *Et quid ſi miniſtrauerit in Ordine, quo carebat, & n. 10.*
Et quid poſt Concilium Tridentinum, n. 21.
18 *Diſpenſare quis poſſit cum ordinato per ſaltum poſt annum ætatis decimumquartum.*
Ignorantia craſſa, & ſupina non excuſat, ibidem & n. ſeq.
19 *Ignorantia non eſt tolerabilis in facto proprio, maximè recenti, & ſolemni.*
20 *Ordinatus per ſaltum ſi miniſtrauerit habetur pro non ordinato in ſui præiudicium, nec poteſt cogi*

in

in Epiſcopum.

22 *Ordinatus per ſaltum eſt ipſo iure ſuſpenſus ab executione Ordinum, ac ſi miniſtrauerit irregularitatem incnrrit, & n. ſeq.*

23 *Irregularis efficitur qui miniſtrat in Ordine, à quo eſt ſuſpenſus.*

24 *Diſpenſare an hodie poſſit Epiſcopus cum ſcienter ordinato per ſaltum.*

25 *Lex noua ſuperueniens in materia diſpoſita per leges antiquas quamuis generaliter loquatur, tamen diſtinguitur prout diſtinguebant leges antiquæ.*

26 *Interpretatio paſſiua admittitur in omni materia.*

27 *Ordinatus in ſacris ante annos diſcretionis ad ætatem legitimam perueniens an continere teneatur latiſſimè diſcutitur vſque in finem.*

Quid ſi factus adultus ordinationem ſuam ratificauit expreſſè, n. 40.

Et quid ſi tacitè eo quod velit in ordine remanere, & vti priuilegijs clericalibus, n. 48. & 69.

Et quid ſi ordinatus ante vſum rationis poſteà contradixit, & in contradictione perſeuerauerit tam ante, quàm poſt finem decimiquarti anni. num. 50.

Et quid ſi poſt vſum rationis vſque ad finem decimi quarti anni tacuit, ſed poſtea infra triduum reclamauit, n. 52.

Et quid in caſu conuerſo, n. 53.

Et quid ſi ſemper tacuit, & habuit ſe merè negatiuè, n. 54.

Item quid ſi tempore ordinationis erat doli capax, & poſt ſuſceptum ordinem ſtatim contradixit, & perſeuerauit in contradictionem vſque ad finem decimiquarti anni, ſed poſtea tacuit, n. 70.

Et quid in caſu conuerſo, n. 73.

Et quid ſi conſenſit tantummodo ante ſuſceptum ordinem; poſtea verò nec conſenſit, nec diſſenſit, num 74.

28 *Opiniones Doctorum referuntur de continentia ordinati ante annos diſcretionis, & n. ſeq. vſque ad n. 40.*

29 *Doli capax & Voto, & Sacramento ſe obligare poteſt.*

Declaratur n. 32. & n. 45.

30 *Ordo facit quod votum facere non poſſet.*

Contrarium n. 51. & 68.

31 *Virginitas eſt voti, non præcepti, & n. 51.*

32 *Voto continentiæ nec tacitè, nec expreſſè poteſt quis ſe adſtringere ante quatuordecim annos, & n. 45 & 69.*

33 *Ordinatus ante annos diſcretionis, qui nec ante, nec poſt finem decimiquarti anni infra triduum contradixit, cenſetur ratificare, & n. 38 & 74.*

34 *Nec eſt opus interrogare ordinatum an velit continere, necne.*

35 *Secus in profeſſione, & cur, & num. ſeqq. & 78. in fine.*

36 *Votum tam profeſſionis, quàm continentiæ expreſſè, & tacitè ratificari poteſt.*

39 *Taciturnitas ratihabitionem non inducit, & n. 56.*

Declaratur n. 58. vſque ad n. 65.

40 *Ratificans ordinem ſacrum ante annos diſcretionis ſuſceptum non poteſt validè matrimonium contrahere.*

41 *Abbas ratificatio huiuſmodi hodie fieri poſſit ate ante annum decimumſextum expletum, & n. ſeq. vſque ad n. 48.*

42 *Votum caſtitatis hodie tam expreſſè, quàm tacitè fieri poteſt à maiore annis quatuordecim, ſicut poterat ante Concilium Tridentinum, & num. ſeqq.*

43 *Profeſſio Regularis maiorem requirit deliberationem, quam votum continentiæ.*

44 *In regulæ obſeruatione grauitas eſt, & labor.*

45 *Impubes poteſt ad alia vota ſe obligare, non autem ad votum continentiæ, & cur.*

46 *Votum continentiæ faciliùs introducitur in eo, qui characterem habet Ordinis ſacri quàm in ingreſſo in Monaſterium, qui Monachus non eſt.*

47 *Lex exorbitans à iure communi non extenditur vltra caſum expreſſum etiam ex identitate rationis.*

48 *Ratificatio tacita obligat ad voti continentiæ ordini ſacro annexum, ſicut expreſſa.*

49 *Idem in profeſſione, ſponſalibus, & matrimonio.*

50 *Conſenſus liber vouentis eſt de intrinſeca ratione voti.*

51 *Eccleſia non poteſt quemquam inuitum obligare ad votum continentiæ.*

52 *Puero in cunis ordinato non præiudicatur ſi adueniente ætate adulta contradicat, verſ. Idem apertius tenet Hugo, & n. ſeq.*

55 *Taciturnitas an, & quando habeatur pro conſenſu.*

56 *Et quid in præiudicialibus, & vbi agitur de obligatione inducenda.*

57 *Et quid ſi cum taciturnitate concurrat actus poſitiuus, & n. ſeq. vſque ad n. 65.*

Et quid in fauorabilibus, n. 63.

58 *Intellectus cap. Diaconus, 27. diſtin.*

Ordinem ſacrum ſuſcipiens tenetur continere, licèt ante ordinationem proteſtatus fuerit ſe nolle cõtinenter viuere, ibidem.

59 *Connexorum alterum recipiens cenſetur ad alterũ ſe obligare.*

60 *Intellectus cap. Si fortè, 63. diſtin.*

61 *Litteras recipiens, & legens cenſetur eo ipſo illas approbare, & debitum confiteri.*

62 *Cautela mirabilis ad extorquendam confeſſionem à debitore.*

64 *Profeſſio ante annos diſcretionis emiſſa an, & quando poſt ætatem legitimam cenſeatur tacitè ratificata, & n. 76.*

65 *Ratihabitio actus nulli ex defectu conſenſus per ſolam remotionem impedimenti non inducitur, & n. 84.*

66 *Sponſalia contracta ante vſum rationis per ſuperuenientiam ætatis non conualeſcunt, niſi verbo, vel facto ratificentur.*

67 *Matrimonium metu contractum in ætate innubili de iure communi conualeſcit per copulam ſubſequutam, non autem per ſolam remotionem impedimenti.*

68 *Ordini ſacro annexum eſt votum continentiæ ex Conſtitutione Eccleſiæ. & n. 77.*

69 *Niſi impediat defectus ætatis.*

71 *Ordinationi ſuæ contradicens ante decimumquartum annum cenſetur poſtea in priori diſſenſu perdurare, & n. ſeq.*

Idem in caſu conuerſo, n. 75.

72 *Voluntatem immutatam allegans probare debet, & n. 75.*

75 *Votum à viro emiſſum vxore contradicente ſtatim ea mortua ex perſeuerantia in Monaſterio ſolemnizatur.*

76 *Votum virginitatis firmatur ex quo ætas iam adulta*

Digitized by Google

adulta eſſe capit.

77 *Votum continentiæ ineſt profeſſioni de ſui natura, & eſt de ipſius ſubſtantia.*

78 *Ratificatio inducitur propter præcedentis actus continuationem.*

79 *Ratificatio Ordinis ante annos diſcretionis ſuſcepti inducitur eo ipſo quod ordinatus poſt pubertatē infra triduum non reclamauit.*

80 *Furioſus habens dilucida interualla in Subdiaconum ordinatus an continere teneatur, & an ſit ei concedenda diſpenſatio vt poſſit contrahere matrimonium.*

81 *Et quid ſi dum erat mentis compos intentionem habuit ſuſcipiendi Diaconatum.*

82 *Et quid ſi tempore ſuſceptionis non agitabatur furore.*

83 *Et quid in dubio,*

1 TVAE LITTERAE. Qui ignoranter per ſaltum de Subdiacono fit Presbyter, poſt pœnitentiam in Diaconum ordinatur, & demum ſecum poterit in Sacerdotio diſpenſari. Hoc dicit ſecundum omnes. Communis diuiſio. Secunda ibi, *Mandamus*.

2 Nota primò ex hac Decretali ordinem Sacerdotalem non prærequirere ex neceſſitate Sacramenti characterem ordinis Diaconatus: quod apertè probatur hic, quia ordinatus in Presbyterum prætermiſſo Diaconatu non iubetur iterum ordinari ad ordinem presbyteratus. Imo poſteaquam pœnitentiam peregerit, & Diaconatum ſuſceperit, ex miſericordia permittitur miniſtrare in ordine Sacerdotali, vt hic in fine: & ſic character Presbyteralis fuit abſque dubio impreſſus, & præpoſteratio non obfuit: ad idem textus in c. Sollicitudo, 52. diſtin.

3 Hoc autem procedit non tantùm ſi ſolus ordo Diaconatus fuerit omiſſus, ſed etiamſi omiſſi fuerint reliqui inferiores ordines: nam etſi Hugo relatus hic in gloſ. fin. tenuerit laicum ordinatum ad ſacros ordines nihil recipere, eo quod ſicut viri, & mulieris coniunctio vnum perficit corpus; ita Clericatus, & Sacerdotium vnum faciunt Presbyterum, vt legitur in cap. Sicut, 40. diſtinct. tamen oppoſitum docuit Vincentius: nam ſecundum eum etiamſi quis nullum habeat ex minoribus ordinibus, tamen ſi promoueatur ad ſacros, vtique ordinem recipit. Et hanc opinionem Vincentij ſequuntur hic gloſ. fin. Hoſtien. num. 2. Io. Andr. num. 6. in fine, dicens idem tenere Petrum Hiſpalen. & Goffredum. Item

4 Marian. Socin. in 1 notab; idem firmat gloſ. vnica in d. cap. Sollicitudo, 72. diſtinct. quæ hinc colligit præpoſterationem facti factum non vitiare. Et

5 Innocen in cap. 1. de presbyt. non bapt. vbi hoc probat ea ratione, quia tempore Apoſtolorum in primitiua Eccleſia non erant minores Ordines; Eccleſia enim ipſos primò conſtituit, cap. 1. 21. diſtinct. & tamen ipſi Apoſtoli fuerunt Sacerdotes, cap. In nouo, 21. diſtin. Ad hanc tamen rationem Innocentij reſpondet hic Io. Andr. nu. 7. Ordines Minores fuiſſe inſtitutos ab Eccleſia antequā aliquis Apoſtolus ordinaretur: quod etiam videtur ſonare illa littera.

Sed tu aduerte ad id, quod ait Innocentius Ordines minores non fuiſſe in primitiua Eccleſia: nam oppoſitum docuit S. Tridentina Synodus ſeſſ. 23. de Sacram. Ordin. cap. 2. ibi: [Et ab ipſo Eccleſiæ initio ſequentium ordinum nomina, atque vnius cuiuſque eorum propria miniſteria, Subdiaconi ſcilicet, Acolythi, Exorciſtæ, Lectoris, & Oſtiarij in vſu fuiſſe cognoſcuntur.] Itē quod ſubijcit ordines minores fuiſſe ab Eccleſia inſtitutos, periculoſum eſt, vt probaui latiſſimè in cap. Cum contingat, à n. 72. ſupra de ætat. & qualitat. Nec obſtat textus in d. cap. 1. 21. diſtin. quia non loquitur de Ordinibus, ſed de Dignitatibus, quas omnes inſtituit Romana Eccleſia. Alioquin ſi de Ordinibus loqueretur, Ordo Epiſcopalis, de quo ibi fit mentio, eſſet ex Conſtitutione Eccleſiæ, non autem ex ordinatione diuina, quod eſſet hæreticum affirmare, vt in decreto Concilij Tridentini ſeſſ. 23. de Sacram. Ordin. can. 6. & ſcripſi in c. 1. n. 9 ſupra de ordinat. ab Epiſc. & plenius in cap. Quanto de Conſuetud. Præterea Dominus Sacramentum Ordinis inſtituit, & Apoſtolos ordinauit Sacerdotes in Cœna, cùm dixit eis, *Hoc facite in meam commemorationem*, vt per D. Thom. in 4. diſtin. 24. q. 2. art. 3. ad 2. & Turrecr. in cap. Presbyter n. 2. 23. diſtin. & diffinitum eſt à Tridentina Synodo ſeſſ. 22 de Sacrif. Miſſæ c. 1. & can. 2. Vnde quod dicit Io. Andr. Eccleſiam inſtituiſſe minores Ordines antequam Apoſtoli ordinarentur, hodie eſt error. Quidquid tamen ſit de dictis Innocentij, & Io. Andr. prædicta concluſio quod ordo Sacerdotalis non prærequirat characterem aliorum ordinum ex neceſſitate Sacramenti, veriſſima eſt, quia poteſtates ſunt diſtinctæ, vt docet S. Thomas in 4. diſt. 24. qu. 2. art. 2. qu. 5. S. Bonau. ead. diſtinct. qu. 3. Raymund. Petr. de Palud. Aſtenſis, & cæteri Theologi, vt hic teſtatur Henric. Boich. col. 3. in princip. verſ. Aut eſt maſculus, & Syluest. in ver. Ordo, 2. nu. 1. verſ. Nec etiam, & ex recentioribus Toletus in ſumm lib. 1. c. 50. verſ. Alterum eſt, quā etiam ſequuntur communiter DD. hic teſte Abbate n. 4.

6 Cæterum quamuis hæc ita ſe habeant in Ordine Presbyteratus, non tranſeunt tamen abſq; difficultate in Ordine Epiſcopali: nam Bartholom. Brixienſis in cap. Sollicitudo, 52. diſtin. vt ibi notatur in gloſ. vnica in fine, opinatus eſt laicum recipere Ordinem Epiſcopatus, & characterem imprimi, ſi ei conferatur in forma Eccleſiæ ab eo, qui poteſtatem habet, arg. huius Decretalis; & hoc placet hic Ioanni Andr. in fine; id ipſum poſt Hugonem tenet Archid. in c. Subdiaconus, 77. diſtin. vbi ſic ait: [Imò plus dico, quod in cunis poteſt puer eſſe Sacerdos, & Epiſcopus, & omnes Ordines recipere ſecundum Hugonem] & hanc partem pluribus hic tuetur Henr. Boich col. 3. verſ. Tu dicas, vbi etiam reſpondet ad text. in cap. Ex litteris, infra de exceſſ. Prælat. pro qua etiam concludit Præpoſ. in d. cap. Subdiaconus, n. 4. dicens: [Iſta argumenta Theologorum procedunt tenēto quod Epiſcopatus non ſit Ordo per ſe ſeparatus à Sacerdotali, ſed quædam vberior facultas. Sed retenta opinione Canoniſtarum, quam tenui in cap. 1. 21. diſtin. ſcilicet quod Epiſcopatus ſit Ordo ſeparatus, & imprimat ſuum characterem: iſta opinio non procederet, quia imò imprimeretur character, & eſt eadem ratio, quæ in Ordine Sacerdotali.] Hæc Præpoſitus. Et ita communiter teneri affirmat Abb. hic n. 5. verſ. Quoad ſecundū. Veritas tamen eſt prædictam opinionem nec cōmunem, nec veram videri: quoniam Canoniſtæ ferè omnes, excepto Bartholomæo Brixienſi, & alijs

alijs præallegatis, oppoſitum tenuerunt, nempè Vincentius, Petrus Hiſpalen. Goffredus, Ioannes, Bernardus, Innocentius, & Hoſtienſis ſupracitati nu.3. & in cap. Indecorum, de ætat. & qualit. Petr. de Sampſone, & Abb. Antiq num.2. Io. Andr. n. 10. Bellam. num. 15. verſ. Probatur hoc, Butr. num. 8. verſ. Ordo ſacer, & Anchar. num. 2. verſ. Nam & Presbyter. Item Turrecrem. in d.cap. Sollicitudo, 52. diſt. Et huius opinionis eſſe omnes ferè Doctores ſcripſit Raymun. in cap. Gratia, 1.q.1. vt refert Turrecrem. vbi ſupra: quam etiam veriorem eſſe dicit gloſ. fin. hic, per tex. in cap. Ex litteris, §. Cum igitur, ibi, [Num igitur Pontificale officium ſine Altaris miniſterio, &c.] infra de exceſſ. Prælat. & Sylueſ. loco citato. De cuius veritate plura ſcripſi in d.cap. 1. de ordin. ab Epiſc. vbi etiam nu. 81. Poſui rationē diuerſitatis cur Ordo ſacerdotalis non prærequiritur characterem aliorum Ordinum ex neceſſitate Sacramenti, & tamen Epiſcopatus prærequirat characterem presbyteralem ex neceſſitate conſecrationis.

7 Aduerte tamen, quia etſi non habens Ordinem ſacerdotalem non ſit capax conſecrationis Epiſcopalis; tamen qui Sacerdos eſt, poteſt conſecrari Epiſcopus, licè Ordinem Diaconatus, vel Subdiaconatus, aut alios inferiores nō habeat. Sed priuſquam exequatur, ſupplendum eſt id, quod deeſt,
8 vt hic, & in d.cap. Sollicitudo, 52. diſt. Quod ſi Epiſcopus daret Ordinem Subdiaconatus, vel Diaconatus, quem non habet, nihil conferret, argumen. cap. Gratia, & cap. Ventum eſt, 1.q.1. cap. Daibertum, 1.q.7. & cap. Quomodo, de conſecr. diſtin.4. & notat hic gloſ. fin. Hoſtien. n. 2. verſ. Hunc autem recipit, & alij ſupracitati.

9 Secundò nota ibi, *in Diaconum ordinare procures*: ordinato in Presbyterum eſſe conferendos inferiores ordines, de quibus ignoratur an fuerint collati, necne. Rationem habes in littera, quia non intelligitur iteratum quod factum eſſe neſcitur; quaſi dicat quamuis Sacramentum Ordinis nō ſit iterabile, cap. 1. & cap. fin. ſup. de Sacramen. non iteran. Concil. Trident. ſeſſ 7 de Sacram can. 9. Tamen non dicitur iterari ordo, qui neſcitur eſſe collatus: concordat cap. Eccleſiæ, & cap. Solemnitates, de conſecr. diſt. 1. & cap. Placuit, de conſecr.
4 diſt.4. Epiſcopus autem ratione dubij præmittere poterit hæc verba, videlicet: [Si tu es ordinatus in Diaconum non te ordino,] & nil dare, vel recipere intendant. [Si verò non es ordinatus, ordino te.] & in mente gerat, & ſuper eodem inſtruat ordinandum, ſecundum Hoſtien. num. 2. in ver. Iteratum, Io. Andr. eod. num. in ver. Procures, & Marian. Socin. in 3. not. Adde tu, & ordinationē perficiat in forma Eccleſiæ, ideſt proferat verba formæ, & adhibeat inſtrumenta pro materia eidem ordini aſſignata, vt in Concilio Florentino in decreto fidei Eugenij IV. pro inſtructione Armenorum, in §. Sextum Sacramentum: aliàs enim characterem non imprimeret, vt ibi, & in cap. Extra Catholicam, & cap. Detrahe, 1. quæſt. 1. cap. 1. & cap. penult. de Baptiſ. & notant in cap. 1. infra de ſchiſmat. gloſ. in ver. Irritas, Io. And. nu. 7. Butr. num. 3. Cardin. num. 4. in 3. quæſt. & Abb. n. 4. Similis cautela cum dubitatur de Sacramento Baptiſmi, habetur in cap. 2. de Baptiſ. & de Eccleſia, de qua dubitatur an ſit conſecrata, in d.cap. Solemni-
11 tates, de conſ. diſt. 1. Quod procedit non tantùm in dubio facti, cùm ſcilicet vertitur quæſtio an Ordo fuerit collatus necne, vt hic; ſed etiam in dubio iuris, cùm quæritur an ritè collatus fuerit, vt ſcripſi in cap. vnico, num. 81. ſupra de ſacr. Vnct. &
12 patebit infra num. 15. Verùm ſi promotus per ſaltum non vult miniſtrare in Ordine ſic recepto, vel in ſuperioribus Ordinibus; non debet cogi præcisè ſuſcipere Ordinem prætermiſſum, ſecundum Hugonem, & Archid. qui hoc notant in cap. Sollicitudo, 52. diſtinct. & poſt eos Henric. hic in princ.

13 Tertiò nota ibi, *ante annos diſcretionis*, vſum rationis ad ſacros Ordines recipiendos non eſſe ex neceſſitate Sacramenti; alioquin ſic ordinatus characterem non reciperet, ſed deberet iterum ordinari, cuius contrarium hic deciditur: nam ſuppletur tantummodo Subdiaconatus Ordo prætermiſſus; reliqui autem ordines ante vſum rationis collati non iterantur. Et ita hunc textum ad hoc inducunt Cardin. Turrecr. & Præpoſ. in cap. Subdiaconus, ambo n. 1. 77 diſt. & tenet hic gloſ. 2. dicens infra annos diſcretionis benè quem recipere ſacros Ordines, licèt conferri non debeant. Vnde eſt hic caſus pro opinione Hugonis, & Archidiaconi in d.c. Subdiaconus, qui dixerunt puerum poſt ſuſceptum Baptiſmum in cunis ordinatum etiam in Presbyterum characterem recipere. Idem docuit D. Thom. in 4. ſenten. diſt. 25. q. 2. ar. 2. quæſt. 2. Hoſtien. in cap. Vel non eſt compoſ. nu. 6. verſ. Adeo quod etiam puer in cunis; & ibi etiam Collectar. n. 2. ſupra de tempor. ordinar. & Henric. hic col 3. verſ. Super eo. Ad declarationem. Quod benè nota, quia non habemus alibi textum ita clarè hoc decidentem: nam cap. Maiores, §. fin. de Baptiſ. concludit in Sacramento Baptiſmi; Licèt eadem ſit ratio in omnibus Sacramentis non iterabilibus, vt per Præpoſ. loco cit. Prædicta autem Decretalis, Vel non eſt compos, non loquitur de infante, vt perperam ibi notant Moderni Collectores, ſed de puero treſdecim annorum. At de
14 infante loquitur hæc littera, ſi intelligamus verbū, diſcretionis, pro rationis vſu, ſicut intelligendum videtur, quia ordinatus allegabat ſe inferiores Ordines ſuſcepiſſe ante annos diſcretionis ad probandam ignorantiā omiſſionis Diaconatus. Quæ allegatio non concluderet, ſi ordinationis tempore vſum rationis habuiſſet. Nec eſt nouum, vt ætas diſcretionis intelligatur ſeptennio expleto, vt in cap. 1. 30. q. 2. & in cap. Omnis vtriuſque, infra de pœniten. & remiſſ. Licèt propriè dicatur poſt decimum quartum annum in maſculo, & duodecimū in fœmina, vt in cap Cum virum, & cap. Cum ſimus, ſupra de Regular. Clemen. Eos, iuncta gloſ. 1. eod. tit. & notat hic Hoſtien. ante num 1. in ver. Diſcretionis.

15 Cæterum ſi Epiſcopus ante ordinationem proteſtatus fuiſſet ſe nō habere intentionem Ordines conferendi niſi habentibus ætatem legitimam; tunc non imprimeretur character, non quidem ex defectu ætatis, ſed ex defectu intentionis miniſtri, quæ requiritur ex neceſſitate Sacramenti, vt in Concilio Florentino in Decreto fidei Eugenij IV. in §. 5. & in Concilio Tridentino ſeſſ. 7. de Sacramen. can. 11. Vnde cum olim in S. Congregatione Concilij actum eſſet quid reſpondendum de ordinatis ante ætatem legitimam ab Epiſcopo, qui ante ordinationem in Eccleſia publico edicto proteſtatus fuerat quod non intendebat Ordines conferre niſi ijs, qui in ætate legitima eſſent conſtituti, præſuppoſita atteſtatione eiuſdem Eccleſiæ

De-

Digitized by Google

Decani aſſerentis ſe audiuiſſe ab Epiſcopo cùm
diceret huiuſmodi proteſtationem fieri ad terro-
rem, cæterum ſe habere intentionem Ordines cō-
ferendi: Die 23. Iannarij 1586. Sacra Congrega-
tio communi ſententia quoad primam, negatiuè
quoad ſecundam partem, reordinandi cum pro-
teſtatione, ſi non eſt ordinatus. Die 24. Iannarij
1586. In Conſiſtorio Sanctiſſimus reſpondit ſe eſ-
ſe in eadem ſententia ſupradictis præſuppoſitis, ſi
ex edicto Epiſcopi colligitur eum habuiſſe inten-
tionem negatiuam, ſiue oppoſitam; tamen vt cau-
tiùs reſpondeatur, dixit ſignificandū parti vt exē-
plum dicti edicti proferat. De hoc articulo, an
ſcilicet vſus rationis ad ſacros Ordines ſit ex ne-
ceſſitate Sacramenti, an verò ex neceſſitate præ-
cepti tantùm; & quid in Ordine Epiſcopali, ſcripſi
plenè in cap. Super inordinata à num. 35. ſupra de
præben.

16 Vltimò nota ibi, *de miſericordia miniſtrare per-
mittas*. Epiſcopum poſſe ſuo iure diſpenſare cum
Presbytero per ſaltum promoto, vt poſtea quam
pœnitentiam peregerit, ac deinde ſuſceperit Or-
dinem prætermiſſum, miniſtret in Ordine ſacer-
dotali. Concordat textus in cap. Sollicitudo, in
fine: ponderando verbum, *Concedas*, 52. diſtinct.
& tenet hic gloſ. vlt. & Archid. in d cap. Sollicitudo,
ſuper dicto ver. *Concedas*. Verùm Hoſtien. nu. 2.
in fine, verſ. Tu dicas, exiſtimat hoc habere locum
ſi talis fuerit ſic ordinatus ignoranter; ſecus ſi do-
losè, & ſcienter: quia tunc non diſpenſaret niſi
Papa; offendit enim mentem, & litteram, c. prox.
ſupra, & inſ. eod. cum paria ſint non eſſe ordina-
tum, & eſſe non debito modo. Ad hoc cap. 2. ſu-
pra de transl. Epiſc. Et ſequuntur hic Io. And. n 6.
17 in gloſ. vlt. & Anton. de Butr. nu. 5. Idem tenet Lap.
alleg. 28. incipien An diſpenſet Epiſcopus, num. 1.
Vbi firmat Epiſcopum poſſe diſpenſare cum eo,
qui omiſſo Diaconatu fecit ſe ordinari ad Presby-
teratum, & celebrauit, dummodo tamen ſcienter,
& tanquam talis non miniſtrauerit in ordine, quo
carebat: quia tunc etiamſi ignoranter fuiſſet per
ſaltum promotus, contra talem irregularitatem
non diſpenſaret niſi Papa. Exemplo Clerici, qui
non eſt ordinatus, & miniſtrat in aliquo ordine
in apparatu: allegat Calder. in Decretali, Si cele-
18 brat, ſupra de Cler. excomm. miniſt. Id ipſum fir-
mat Hoſtien. hic in princip. in verb. Negligentia,
in eo, qui fuit ordinatus per ſaltum poſt annum
decimumquartum, vel ſaltem poſt annum deci-
mumoctauum, qui tunc temporis requirebatur
ad Ordinem Subdiaconatus, vt in Clemen. fin. de
ætat. & qualit. Tunc enim cùm ignorātia ſit craſſa,
& ſupina, quæ non excuſat, cap. 1. ſupra de ordin.
ab Epiſc. & cap. Apoſtolicæ, de Cler. excomm. mi-
niſt. ſolus Papa diſpenſaret. Secus in ordinato
per ſaltum ante decimumquartum annum, cum
quo diſpenſat Epiſcopus, ſecundum Hoſtienſem,
cuius opinionem dicit eſſe tutiorem Henr. Boich.
19 in hoc cap. col. 2. verſ. Sed opinio Hoſtienſis, quia
talis ignorantia, ſeu negligentia in adulto non eſt
tolerabilis in facto proprio, vt l. Plurimum, ff. de
iur. & fact. ignorantia, & l. Cum falſum, ff. de ac-
quir. hæred. & not. gloſ. vltim. in l. fin. ff. Pro ſuo. Et
maximè recenti, vt l. Si res obligata, ff. de legat. 1.
& l. Si diuturno, ff. de pœn. & notat Zenzel. in Cle-
men. vn. in ver. Innouarat, de iureiur. Et tam ſo-
lemni, ſicut collatio Ordinis ſacri, cap. Diaconus,
& cap. Subdiaconus, & per totam, 23. diſtinct. Et
de Sacramen. non iteran. per tot. Et diſſoluta ne-
gligentia propè dolum eſt, l. Si fideiuſſor. ff. Man-
dati. Et craſſa, & ſupina ignorantia dolo æquipa-
ratur, l. Quod Nerua, ff. de depoſ. d. cap. Apoſtolicæ,
2. reſp. ſupra de Cler. non ordin. miniſtr. & cap. Vt
20 animarum, de Conſtitut. lib. 6. Quod ſecundum
Henr. maximè teneri poteſt vbi miniſtrauit; quia
talis quoad ordinem per ſaltum ſuſceptum habe-
tur pro non ordinato in ſui præiudicium, vt non
poſſit eligi in Epiſcopum, iuxta cap. A multis, ſu-
pra de ætat. & qualit. & notat Archid. in d. c. Sol-
licitudo, ſuper ver. Officia, & Hoſtien. hic in fine
argum. cap. 3. Sed neque, verſ. Sicut iuxta, ſupra
de transl. Epiſc. Cum non ordinato autem mini-
ſtrante ſolus Papa diſpenſat, ſecundum Hoſtien &
Henric. Boich. in cap. 2. ſupra de Cler. non ordin.
miniſtr. & Lap. d. alleg. 28.

21 Hodie cum promotis per ſaltum ſi non mini-
ſtrauerint, Epiſcopus ex legitima cauſa poteſt di-
ſpenſare, vt ſtatuitur iure nouiſſimo Concilij Tri-
22 dentini c. 14. in fine, ſeſſ. 23. Ex quo decreto col-
lige ſublatam eſſe veterem Doctorum altercatio-
nem, an promotus per ſaltum ſit ipſo iure ſuſpen-
ſus, ita vt miniſtrando irregularitatem incurrat.
Nam Archid. & alij poſt eum in cap. Sollicitudo,
52. diſtinct. Tenuerunt non eſſe ſuſpenſum, niſi ſi-
cut ille, qui eſt in mortali; ideoq; ſi celebret, mor-
taliter peccare, ſed non effici irregularem. Et
conſentiunt Summa Angelica, & Roſella.

Et eſt ſimile quod dicunt Doctores de ordina-
to in Sacris ante ætatem legitimam, qui eſt ſuſpē-
ſus quoad ſe, non quoad alios, ac proinde de iure
communi celebrando non incurrit irregularita-
tem; quod tenent complures, quos retuli in c. Vel
non eſt compos, num. 22. ſupra de tempor. ordinat.
In oppoſitum eſt textus in d c Sollicitudo, 52. diſt.
vbi patet ordinatum in Presbyterum, Subdiaco-
natus Ordine poſtpoſito, eſſe ſuſpenſum ab exe-
cutione Sacerdotalis officij. Et ita promotum
per ſaltum eſſe ipſo iure ſuſpenſum ab executione
Ordinum, tenēt hic Henric. Boich. col. 3. poſt med.
verſ. Si quæris vtrum recipiat, Gemin. conſil. 91.
Præmitto; num. 5. verſ. Nec etiam teſtes, & Lap. d.
23 alleg. 28. Et ſatis probatur in hac Decretali, vbi
ſic promotus prohibetur miniſtrare in Ordine ſa-
cerdotali, niſi hoc ei ex miſericordia Epiſcopus
permittat. Miniſtrando autem in Ordine, à quo
quis eſt ſuſpenſus, in irregularitatem incidit, cap.
Cum æterni, de re iudic. lib. 6. ibi, [Quod ſi ſu-
ſpenſione durante damnabiliter ingeſſerit ſe diui-
nis, irregularitatis laqueo ſe inuoluet.] & c. Cum
medicinalis, in fine, de ſent. excomm. eod. lib. Et
hanc partem tenent Hoſtien. & DD. hic, & Syluest.
in verb. Irregularitas, num. 13. Poſteriorem hanc
ſententiam non obſcurè probauit Concilium Tri-
dentinum in d. cap. 14. in fine, ſeſſ. 23. Nam dum
decreuit Epiſcopum ita demum poſſe diſpenſare
cum promoto per ſaltum, ſi nō miniſtrauerit; vti-
que ſupponit ſic promotum eſſe ipſo iure ſuſpen-
ſum ab executione Ordinum, & celebrando no-
uum impedimentum, & ſic notam irregularitatis
incurrere; alioquin ſi ſuſpenſus non eſſet, ſed tan-
tummodo ſuſpendendus, miniſtrando in Ordine,
vtique nouum impedimentum non contraheret,
vt per DD. in d. cap. Sollicitudo. Et ita ex eo de-
creto firmat Cardin. Tolet. in Summa lib. primo,
cap. 50. in verb. Duo ſunt, & Nauarr. loco ci-
tato.

Sed

Digitized by Google

24 Sed remanet dubium,an hodie Epiſcopus poſ-
ſit diſpenſare cum his, qui non miniſtrauerint, ſi
ſcienter fuerunt per ſaltum promoti: Marius Al-
terius tom.2.de cenſur.diſput.10. cap.5. verſ. Hac
in loco,& Moderni Collectores hic opinantur poſ-
ſe diſpenſare, quia Concilium non diſtinguit de
ordinato ſciente, vel ignoranter, ſed ſimpliciter
loquitur. Quod non credo verum, quia cùm ius
commune ſic diſtinguat, vt patet tum in hac De-
cretali, quæ loquitur in ordinato ignoranter per
ſaltum ante annos diſcretionis, ſecundum Hoſt.
ante n.1.in ver.Negligentia, tum in d.cap.Sollici-
tudo, 52. diſtin. vbi diſtinguitur an talis ſe fecerit
ſic promoueri ex negligentia, ſeu ignorantia; an
25 verò ex ſuperbia: eodem prorſus modo diſtingui
debet decretum Cōcilij, quia lex noua diſponens
in materia antiqua recipit omnes interpretatio-
nes, & limitationes, quas materia ab antiquis le-
gibus recipiebat, l.In contractibus,§.Præterea,C.
de non numer.pecun.Petr.Brixien.in repett.in ver.
interpretatio, verſ. Lex nouiter; quod procedit
etiamſi lex noua ſuperueniens in materia diſpoſita
per leges veteres generaliter loquatur, quia nihi-
lominus diſtinguitur prout diſtinguunt leges an-
tiquæ, vt poſt alios notat Iaſ.in l. Sciendum, in
princ.ff.Qui ſatiſd. cogan. idque ne videatur leges
veteres corrigere, vt per Caſtillion. conſ.10. In fa-
cto, nu.5. verſ. Ad teſtamentum, vbi affirmat Do-
ctores omnes ita tenere, & iura allegat.
26 Hæc enim eſt interpretatio paſſiua, quæ in om-
ni materia admittitur, l.2.& ibi Bartol. C.de No-
xal.l.Iuriſgentium, §.Si paciſcar, ff. de pactis, l.1.
§.Lex falcidia, ff. Ad l.falcidiam, Alexan.in l.Mar-
cellus,in princ.n.4.ff.ad Trebell.glo.Bartol.& Do-
ctores in d.l.Sciendum.
27 QVAERO, An promotus ad ordinem ſacrum
ante annos diſcretionis, ad ætatem legitimā per-
ueniens continere teneatur, necne.
In hoc articulo tam variè loquuti ſunt Docto-
res, vt ferè dixeris cum Auguſtino tot diuerſitates
opinionum, quot hominum numerantur, vt re-
fertur in cap. In Sacramentis, de conſecratione,
diſt.5.
28 Quidam enim arbitrati ſunt promotum ad ſa-
cros ordines etiam ante vſum rationis adſtringi
ad continentiam, eo quod receperit characterem
ordinis ſacri, vt hic, cui lege poſitiua Eccleſiæ an-
nexum eſt votum continentiæ,cap.Nullum,28.di-
ſtinct.cum concordan. atque huius ſententiæ ſunt
Petr.de Palu.in 4.diſtin.37 q.1.art.1.nu.14. S. An-
tonin.in 3.par.tit.1.cap.8.concluſ.3. in fine, & Ste-
phan.de Gaeta in repet.cap. Ad limina,30.q.1.§.4.
quæſt.194.nu.465.
Alij contra ſimpliciter dixerunt ſic ordinatum
non teneri continere,vt Guilielm.de Monte Land.
in Clem.vn.§.2 de homicid. & Aſten. lib.6. in tit.
de ætate ordinandorum, artic. 1. quæſt. 3. quia
continentia eſt voti, non præcepti, cap.Integritas,
32.qu.1.
29 Sed Gloſſa Ioannis in cap.Eſtote, aliàs in cap.
Pueri, in ver.Ad ſacros,verſ.Sed numquid,1.qu.1.
reſoluit hunc teneri ſi ſit doli capax, quia & vo-
to, & ſacramento ſe obligare poteſt, cap.1. de de-
lict.puerorum, licèt non Religioni, §. Cum ergo,
27.qu.2.& cum hac gloſſa tranſeunt hic Anton.de
Butr. num.4.in fine,Cardin, num.2. quæſt.1. Vita-
lin. in Clemen. Generalem, numer. 26. & ſeq. de
ætat. & qualitat. & ex Theologis Sotus de iuſtit.
& iur. quæſt.2. artic.5.ad vltimum.
30 Similiter gloſ.noſtra hic in ver. *Diſcretionis*,te-
net, licèt vacillando, ordinatum ad ſacros ante
annos diſcretionis poſt pubertatem non poſſe ma-
trimonium contrahere,quia ſtatim antequam or-
dinaretur debuit contradicere, & nullo modo cō-
ſentire; & ita facit Ordo quod votum facere non
poſſet, quia in tali ætate non tenet votum,cap.Ad
noſtram, & cap.Significatum, ſupra de regular. Et
quamuis gloſſa ſubdat æquius videri vt contrahe-
re poſſit; tandem nihilominus concludit verum
eſſe quod prius dixit, quia antequam ordinare-
tur debuit contradicere: & ſequitur Zenzelin. in
Clemen.Generalem,de ætat.& qualit. Verùm In-
31 nocen. in cap. Vel non eſt compos, num.1. in
ver. Ad ætatem,ſupra de tempor.ordinat.determi-
nat ſic ordinatum non teneri ad continentiam,
ſed poſſe matrimonium contrahere, ſi contradi-
xit ſtatim poſt ſuſceptionem Ordinis,& in contra-
dictione vſque ad finem decimiquarti anni perſe-
uerauit; vel ſi contradixit ſtatim poſt finem de-
cimiquarti anni, argum.cap.Illud,20. q.1. ideſt In-
fra triduum, iuxta textum in cap.Ad noſtram, de
regular.ſecundum Hoſtien. virginitas enim eſt vo-
ti, & non præcepti, d. cap. Integritas, 32. quæſt. 1.
32 Quod etiam probat alia efficaci ratione, quia an-
te quatuordecim annos non poteſt quis, etiam ſi
velit, ſe expreſsè adſtringere ad votum continen-
tiæ, cap.1.20.qu.1. Ergo multo minus poteſt taci-
tè per ſuſceptionem ſacri Ordinis; ita Innoc. cui
conſentiunt ibidem Hoſt.nu.6. & in hac Decretali
Ioann.Andr.nu.5.Henr.Boich.nu.1a Anchar.nu.8
& Abb.nu.3.& idem Anchar.in dicta Clemen.Ge-
neralem, in fine, de ætat.& qualit. & communiter
Doctores, vt teſtatur Præpoſ.in cap.Subdiaconus,
nu.4. in fine, verſ.Monſtrum tamen reſultabit, 77.
33 diſtin. Secus autem eſt ſi nec ſtatim poſt ſuſceptū
ordinem ante decimumquartum annū,nec poſtea
infra triduum contradicat, quia cenſetur ſe tacitè
voto adſtrinxiſſe, argum cap.De illis,1.& 2.de de-
ſponſ.impub.cap.Inſuper,qui matrim. accuſ. poſſ.
cap.Cum virum, & cap.Cum ſimus,de regular.c.1
§.Quod ſi eod.tit.lib.6.
34 Quod adeo verum eſt, vt nec adueniente ætate
ſit neceſſe ordinatum interrogare an continere
velit, necne; quia nihilominus inducitur ratiha-
bitio ſecundum Innocen.in d.cap. Vel non eſt cō-
pos, num.1. verſ. Nec tamen videtur, de tempor.
ordinat.& Hoſtien.poſt eum nu. 7. verſ. Sed num-
35 quid. Nec obſtat quod huiuſmodi interrogatio
ſit neceſſaria ad ratificationem ingreſſus in mona-
ſterium, vt notatur in cap. 2. de regular. nam vt
reſpondet Innoc.inter hos caſus eſt ratio diuerſi-
tatis: nam ordinatus quamuis minor characterē
recipit, & ordinem habet; & ideo de facili conti-
nentiæ votum ex conſtitutione Eccleſię ordini an-
nexum non ſolùm expreſsè, ſed etiam tacitè in-
troducitur. At ingreſſus monaſterium non eſt Mo-
nachus quouſque annum decimumquartum com-
pleuerit; & ideo requiritur expreſſus conſenſus,
vel ratificatio æquipollens: & idem in Matrimo-
nio, vt in cap. Attestationes, ſupra de deſponſ. im-
puber.
36 Hæc tamen ratio diuerſitatis non placet Ho-
ſtienſi, Ioanni Andreæ, & Anchar. quia vtrumque
votum non tantùm expreſsè, verum etiam tacitè
ratificatur, vt legitur, & notatur in cap. 1. de Re-
gular.lib.6.vnde Hoſtienſ.aſſignat aliam rationem

Digitized by Google

gamus,de regulsr.eod.lib.notat Barr. in Extraua-
gan.Qui ſint rebelles. §.Tranſit, n.3.Feder.de Sen.
conſ 88 cui ſe ſubſcipſit Io.Andr.
48 Secnndns caſus eſt cùm otdinatus ante annos
diſcretionis poſt annum decimumquartum ratifi-
cat non quidem expreſsè, ſed tacitè . Et idem di-
cendum qnod in primo caſu ſecnndum Hugonem
in d.cap.Subdlaconus, 77. diſtin. vbi ait talem te-
neri continenter viuere,ſi velit in Ordlne remane-
re, & miniſtrare, & vti priuilegio Clericali: & ſe-
quitur Archid.in d.cap.Pueri,nu.1.verſ. Sed tu dic
cum Hugone,1.qu.1.& Bella.in d.cap. Vel non eſt
compos,nu.4. verſ. Et idem ſi tacitè ; & hic tenent
Henric.Boich.col.4. verſ. Aut non conſentit, Butr.
n.4.Abb.n.3.& Marian Socin.n 9 verſ.Sed redeun-
do ad primnm, facit quod legitur, & notatur in
cap.Cum olim,& cap.Cum decorem,de Cler.con-
iug. & hic caſns ſimiliter eſt clarus. Et probatur
49 apertè tum exemplo profeſſionis in cap Significa-
tum, iuncta glnſ.in ver. Conſenſux, ſupra de regu-
lar.& in cap 1.eod. tit. lib.6. tum exemplo ſponſa-
lium, vt in cap.vnico, in princip. ibi, vel aliàs ver-
bo, vel facto, & §.fin.ibi, *Ratificauerunt tacitè, vel expreſsè*,de deſpon.impub.lib.6.tum exemplo ma-
trimonij,vt In cap.Inſuper.Qui matrim.accnſ.poſſ.
& in cap.De illis,il ſecondo, iuncta gloſ.vlt. de de-
ſponſ.impnb.& notat Calder.poſt Io. Andr. conſil.
462.Quidam Presbyter,ad finem,aliàs conſ.vnico,
Qui Cleric.vel vouen.
50 Tertius caſus eſt cùm tempore ordinationis ſuę
non erat doli capax, ſed poſt vſum rationis ſtatim
contradixit, & In contradictione iugiter perſeue-
rauit tam ante, quam poſt finem decimlquarti
anni. Et quidquid dixerit, Palud. S. Antonin. &
Stephan.de Gaeta ſupracit.n.28.maniſeſtum vide-
tur hunc ad continentiam non teneri; quia cùm
ordinationi ſuæ ab initio non conſenſerit vſu ra-
tionis deficiente, & poſtea ſemper contradixerit;
induci non potuit obligatio voti, de cnius ratione
intrinſeca eſt liber conſenſus vouentis, cap. Illud,
20.q.1 cap.Præſens,q.3 .cap.1.27.q.1.cap.Cum vi-
rum,ſupra de regular. & cap. 1. Quod met.cau. &
docet S.Thom.in 2.2.q.88.art.9. Nec quidquam
51 operatur hoc caſu impreſſio charaćteris; quia vo-
tum eſt Ordini ſacro annexum ex Conſtitutione
Eccleſiæ, cap.Cum olim, cum ibi notatis ſupra de
Cler.coniug Eccleſia autem nō poteſt quemquam
inuitnm obligare ad votnm continentiæ,cap.Inte-
gritas,32.q.1.cap.De his,ibi [Quibus autem vo-
luntas propria interrogationis tempore deſideriū
nubendi perſuaſerit, conceſſam ab Apoſtolo licen-
tiam auferre non poſſumus] 28. diſtin. & ibi Tur-
recrem.n 7. Syluest in ver. Matrimoninm,8.qu.12.
ad finem; & in hoc conſentiunt gloſſæ,Innoc,Hoſt.
& omnes ſupracit.n.29.30.& 31.
52 Quartus caſus eſt cum ordinatus ante vſum ra-
tionis poſtea factus doli capax tacuit vſque ad fi-
nem decimiquarti anni, ſed poſtea ſtatim contra-
dixit; & idem dicendum eſt quod in caſu præce-
denti, vt ſcilicet continere non teneatur; quod
euidenter patebit, ſi diſtinctè tria tempora conſi-
derentur. Primum tempus eſt quando fuit ordi-
natus; & tunc explorati iuris eſt eum non fuiſſe
adſtrictum voto continentiæ: nam nec peccauit
ſuſcipiendo, nec potuit contradicere, cùm vſum
rationis non haberet,cap.1.ſupra de delict.puero-
rum. Secundum tempus eſt poſt ſeptennium,quo
ſic ordinatus cœpit vſum rationis habere vſque ad
finem decimiquarti anni, & hoc tempore illi non
obfuit taciturnitas, quia etiamſi expreſsè vouiſſet,
tamen non potuiſſet ſe adſtringere ad votum ca-
ſtitatis,cap.1.& cap.Illud,20.q.1.ſecundum Innoc.
& alios ſupracitatos, nu.32. & 45. & in hac ſpecie
notat Calder.d.conſ.462 ad finem,aliàs conſ. vnic.
Qui Cler. vel vouen. Tertium tempus eſt poſt finē
decimiquarti anni; & tunc cum ſtatim, ideſt infra
triduum, contradixerit; vtique ſe ad continentiā
non obligauit; & ſic nullum tempus datur, in quo
ligatus remanſerit: & in hoc conueniunt gloſſa
Ioannis in d.cap Pueri,& gloſ.vltima hic, dum fir-
mat ita demum talem teneri continenter viuere,
ſi ſit doli capax: idem apertius tenet Hugo in
cap.Subdiaconus,77.diſtin.& poſt eum Hoſtien.in
d.cap.Vel non eſt compos,n.6.aſſerentes non præ-
iudicari puero in cunis ordinato, ſi adueniente
ætate adulta ſtatim contradicat; & eſt argumen-
tum expreſſum in cap.Maiores,§ penult. & fin.ſup.
de baptiſ.in cap.Cum ſimus, & cap. Significatum,
de regular. idem tenet Archid in d.cap.Pueri,n.1.
Henric.& alij hic: & huic ſententiæ à fortiori ad-
ſcribendi ſunt Innoc.Hoſt.& alij ſupracitati nu.31
qui tenent ordinatum non obligari ad continen-
tiam, ſi ſtatim poſt ſuſceptum Ordinem, vel poſt
finem decimiquarti anni ſtatim contradixerit, vt
in caſu proximè ſequenti. Et idem dicendum in
53 caſu conuerſo, ideſt in eo, qui factus doli capax
ſtatim contradixit, & in contradictione perſeue-
rauit vſque ad finem decimiquarti anni,ſed poſtea
tacuit, ſuamque ordinationem nec expreſsè ap-
probauit, aut reprobauit: hic enim præſumitur in
priori contradictione perſeuerare; & ideo ad con-
tinentiam non tenetur, vt clarè patebit infra in 6.
caſu.
54 Quintus caſus eſt cùm ordinatus ſimiliter an-
te vſum rationis, poſtea factus doli capax, nec
ante, nec poſt finem decimiquarti anni infra tri-
duum expreſsè, aut tacitè contradixit, aut con-
ſenſit ordinationi ſuæ, ſed ſemper tacuit,& habuit
ſe merè negatiuè: hic caſus eſt valde dubius. Hu-
go,& Hoſt.ſupracitati n.52. dicunt puerum in cu-
nis ordinatum, & ſic ante vſum rationis characte-
rem recipere, ſed ei non præiudicari quoad con-
tinentiam, ſi adueniente ætate adulta contradi-
cat. Atque ita à contrario ſupponunt ei præiudi-
dicari ſi taceat, & non contradicat. Quibus ſuf-
fragantur iura, quæ probant taciturnitatem habe-
ri pro conſenſu, vt cap. Diaconus, & ibi gloſ. in
ver.Tacuerit,27.diſtin.c.Plerumque,2.q.7 vbi gloſ.
in ver.Et taceat, dicit taciturnitatem ſemper ob-
eſſe, niſi in tribus caſibus ibi expreſſis, cap. Si ſer-
uus 54.diſtin cap.Si forrè,65.diſtin. cap.Puella, 20.
q.2.l.3.ff.ſol.matr.& l.1. C.de nupt. cum. concor-
dan.de quibus ibi in gloſ.1. Et pro hac parte ſunt
Authores ſupracitati n. 28. qui tenent indiſtinctè
ordinatum ante vſum rationis ob impreſſum cha-
racterem teneri continenter viuere.
Sed nihilominus verius videtur hunc ad conti-
nentiam non teneri; nam ſi inſpiciamus tempus
ordinationis, votum induci non potuit, quià dee-
rat rationis vſus, qui eſt de intrinſeca ratione vo-
ti, vt oſtenſum eſt ſupra in tertio caſu: nec potuit
induci inſpecto tempore poſt ſeptennium vſque
ad finem decimiquarti anni, quia ob defectum
ætatis etiamſi voluiſſet, tamen non potuiſſet ſe vo-
to continentiæ adſtringere, vt ſimiliter probatum
56 eſt ſupra in 4. caſu. Demum inſpecto tempore

poſt finem quatuordecim annorum itidem votum
non cenſetur inductum, quoniam ex ſola taciturnitate in materia tam graui, & præiudiciali non
inducitur obligatio, l. Qui vas, §. Vetare, ff de furt.
ſecundum Bellam. ſupracitatum num. 39. vbi enim
agitur de obligatione perſonali inducenda, taciturnitas non habetur pro conſenſu, l. Non ſolum,
in princip & l. Filiusfamilias, §. Inuitus, ff de procurator. & notat Socin. reg. 4. Incip. In obligatione
perſonarum inducenda, & reg. 3. præceden. Taciturnitas ad aliquem obligandum.

57 Nec obſtant iura contraria; quoniam procedunt quando cum taciturnitate concurrit actus
poſitiuus, vt declarat Socin. in præalleg. reg. 3. in
5. fallen. Et in his terminis loquitur textus in d. c.
58 Diaconus, 27. diſtinct. Nam ibi Diaconus ille, qui
ante ordinationem proteſtatus fuerat ſe velle
matrimonium contrahere, nec poſſe in caſtitate
permanere; poſtea Ordinem Diaconatus ſuſcepit,
Et quamuis in ordinatione tacuerit; tamen matrimonium poſtea contrahere non potuit, quia ſa-
59 cto ipſo à proteſtatione receſſit. Atque ita præter taciturnitatem, ibi interceſſit actus poſitiuus
Ordinis ſacri, cui votum continentiæ eſt annexū,
cap. A multis, ſupra de ætat. & qualit. Qui autem
recipit alterum connexorum cenſetur ad alterum
ſe obligaſſe, vt notat gloſ. in Clem. Vt ij, in verb.
Remoueantur, eod. tit. & Abb. in cap. Cum in cunctis, § Inferiora, num. 10. de elect. Et in his terminis etiam procedit textus in d. cap. Si fortè, 65 di-
60 ſtinct. Nam ibi quoque interceſſit actus poſitiuus
receptionis litterarum, quibus populus compellabat Epiſcopum, vt Comprouinciales Epiſcopos ordinaret. Vnde non mirum ſi Epiſcopo tacente,
& diſſimulante, ius ordinandi ad Epiſcopos vici-
61 næ prouinciæ fuit deuolutum: nam litteras recipiens, & legens cenſetur eo ipſo illas approbare,
vt notat Bald. in l. Si Procuratorem abſentem, in
princip. ff. de Procur. & in l. Si filiusfamilias, la ſeconda: vbi etiam Angel. in fine, ff. ad Macedon.
62 Ideoque ſi quis recipiat, & legat Epiſtolam, in
qua contineatur eum debere centum, & non contradicat, cenſetur debitum confiteri. Et hanc eſſe
mirabilem cautelam extorquendi confeſſionem à
debitore, affirmat Mattheſil. ſingul. 22. incipien.
Nota mirabilem modum, Marſil. ſing. 344. & Abb.
conſ. 18. num. 5. lib. 2. Et quamuis non deſint oppoſitum ſentientes; tamen hæc eſt cōmunis opinio, vt quāplurimis cumulatis teſtantur Menoch.
de Arbitrar. Iudic. caſu 21, incipien. Cautelam ſactis egregiam, & Couarr. in cap. Ioannes, num. 4.
de teſtamen. Et eam ſequuntur Canoniſtæ in Cle-
63 men. 1. vbi Ancharan. num. 4. de Procur. At verò ſi
actus poſitiuus non intercedat, taciturnitas quamuis in fauorabilibus habeatur pro conſenſu, vt in
regula Sexti, Qui tacet; tamen ſecus eſt in præiudicialibus, vt Bald. notat conſ. 299. Dicunt Petrus,
& Cynus, num. 5. verſ. Item contractus, lib. 1. Et eſt
ratio ſecundum eum, quia ſicut vbi agitur de lucro facilè quis conſentit; ita vbi agitur de damno
quis diſſentit. Quamobrem cum in caſu præſenti
poſt vſum rationis, & poſt ætatem habilem ad vouendum idoneam, nullus actus poſitiuus Ordinati
interceſſerit; ſola taciturnitas haberi non poteſt
pro conſenſu, Neque hic inducta fuit vlla obligatio ad continentiam.

64 Item non obſtant iura, quæ inducunt tacitam
profeſſionem poſt ætatem legitimam; quoniam
vel loquuntur in eo, qui poſt decimumquartum
annum immiſcuit ſe actibus profeſſorum, vt in
cap. Vidua, de Regular. vel in eo, qui habitum ſuſcepit, qui ſolis profitentibus dari conſueuit, vt in
Clemen. 1. eod. tit. vel in eo, qui poſt ætatem legitimam per annum cum delatione habitus indiſtincti in Religione perſeuerauit, vt in cap. 1. de
Regular. lib. 6. Atque ita in prædictis caſibus ſemper interceſſit actus poſitiuus eius, qui verbo, vel
facto ingreſſum, vel profeſſionem ſuam ratificauit.
Nos verò loquimur in illo, qui nec facto, nec ver-
65 bo ordinationem ſuam ratam habuit. Præterea
iura prædicta loquuntur in caſu, in quo quis ante
annos diſcretionis ſponte ingreſſus eſt monaſterium; Nos verò in caſu, in quo quis nec tempore
ſuſceptionis Ordinis, nec vnquam poſtea conſenſit
66 ordinationi ſuæ. Vbi autem ab initio eſt nullitas
ex defectu conſenſus, per remotionem impedimenti non inducitur ratihabitio, vt probat textus in cap. vn. in princip. & §. fin. ſupra de deſponſ.
impub. vbi ſponſalia contracta ante vſum rationis, quæ nulla ſunt ex defectu conſenſus, per ſuperuenientiam ætatis non conualeſcunt, niſi verbo,
67 vel facto ratificentur. Ad idem textus in cap. Inſuper, qui matrim. accuſ. poſſ. vbi matrimonium
metu contractum in ætate innubili, ſublato impedimento, ex carnali copula validatur, non autem
ex ſola taciturnitate: & notat Feder. de Sen. conſil. 194. In dubijs matrimonialibus, in princip.

68 Demum non obſtat quod faciat Ordo, quod
votum facere non poſſet, vt dicunt gloſſæ præallegatæ num. 29. & 30. Etenim cum Ordo ſacer ex
ſola Conſtitutione Eccleſiæ habeat votum continentiæ annexum, cap. Cum olim, & ibi gloſ. in
ver. Voto continentiæ, ſupra de Cler. coniug. cap.
A multis, de ætat. & qualit. Eccleſia verò non poſſit quemquam non conſentientem ad continentiam obligare, vt probatum eſt ſupra nu. 51. hinc
neceſſariò ſequitur vt ſola Ordinis collatio; ſi deſit conſenſus, voti obligationem inducere non poſ-
69 ſit. Rurſus vt inquit Martan. Socin. hic num. 15.
Quod dicitur, Ordo habet votum continentiæ annexum, verum eſt niſi impediat defectus ætatis, vt
hoc caſu, in quo Ordo fuit collatus non habenti
vſum rationis.

Et hanc ſententiam, ſi diligenter expendatur,
tenet Archid. poſt Hugonem in cap. Pueri, num. 2.
2. q. 1. ait: Sed tu dic cum Hugone quod talis tenetur continenter viuere ſi velit in Ordine remanere, & miniſtrare, & vti priuilegio Clericali, vel
ſi conſenſerit factus adultus; alioquin non credo
ei factum eſſe præiudicium in aliquo: ſentiūt ergo
Hugo, & Archid. in duobus tantùm caſibus ſic
ordinatum adſtringi voto continentiæ, ideſt ſi tacitè ratam habuit ordinationem ſuam per miniſterium Ordinis, & vſum priuilegij Clericalis; aut
cum factus adultus expreſsè conſenſit; alioquin
extra hos duos caſus tenent non eſſe illi factum
præiudicium. Et conſequenter ſecundum eos ex
ſola taciturnitate non oritur obligatio. Et conſentiunt Bellam. Butr. & alij ſupracitati num. 48.
Hoc ipſum ſentit gloſſa Ioannis in d. cap. Pueri, in
ver. Ad ſacros, 1. qu. 1. & gloſ. fin. hic, dum dicunt
hunc teneri continere ſi ſit doli capax; quia ſtatim
ante ordinationem debuit contradicere: Sentiunt
enim à contrario non teneri ſi doli capax non ſit,
quia contradicere non potuit. Idque expreſſius
hic tenet Henric. Boich. col. 4. verſ. Sed tu diſtin-

gue:

Digitized by Google

gue : nec diſſentit Innocen. in d. cap. Vel non eſt
compos, num 1. de tempor. ordin. quia loquitur
in eo, qui poſt ſuſceptum Ordinem ſtatim contra-
dixit, & ſic in eo, qui tempore ordinationis erat
doli capax,

70 Sextus caſus eſt in eo, qui erat quidem doli ca-
pax tempore ordinationis: ſed tamen poſt ſuſce-
ptum Ordinem ſtatim contradixit, & in contra-
dictione vſque ad finem decimiquarti anni perſe-
uerauit. Poſt finem verò decimiquarti anni ta-
cuit, ſuſceptum Ordinem nec expreſsè, nec tacitè
approbando, vel reprobando. Et hunc puto non
teneri continentiam ſeruare, ſed poſſe ad nuptias
tranſire, quia etſi nullatenus debuerit ab initio or-
dinationi ſuæ conſentire, vt ait gloſ. fin. hic : tamen
ex ſuſceptione Ordinis ſacri non remanſit obliga-
tus : nam etſi expreſsè voluiſſet : tamen non po-
tuiſſet ſe voto continentiæ adſtringere, vt ſæpius
repetitum eſt : & virginitas ſuaderi poteſt, non im-
perari, cũ res ſit magis voti, quàm præcepti, c. In-
tegritas, 32. qu. 1. Et in hoc caſu propriè loquitur
Innoc. in d. cap. Vel non eſt compos, cuius opinio
communiter tenetur, vt patet ex dictis ſupra n. 31.
71 Neque verò ſic ordinato obfuit taciturnitas poſt
finem decimiquarti anni, quia cum prius expreſsè
contradixerit, cenſetur in contradictione illa, &
72 priori diſſenſu perduraſſe. Ad quod allego tex-
tum expreſſum in cap. Maiores, §. fin. ſupra de
Baptiſ. ibi, [Dormientes autem, & amentes ſi
priuſquam amentes fuerint, aut dormirent in cõ-
tradictione perſiſterent, in eis intelligitur contra-
dictionis propoſitum perdurare.] Ad idem eſt gl.
ſingularis in cap. 1. in ver. Non timore, ſup. Quod
met. cau. quæ in terminis voti ſolemnis Religio-
nis ſic ait : quia conſtabat de proteſtatione volun-
tatis ab initio facta, adhuc præſumitur nolle, cap.
Lotharius, 31. q. 2. l. Si quis, in princip. ff. de leg. 3.
& qui voluntatem immutatam allegat, hoc pro-
bare debet, l. Sancimus, C. de teſtam. cum alijs al-
legatis in gloſſa : qua de re latè Menoch. præſump.
37. n. 28.

73 Septimus caſus præcedenti oppoſitus eſt in eo,
qui ſimiliter tẽpore ordinationis erat doli capax,
& poſt ſuſceptum Ordinem tacuit vſque ad finem
decimiquarti anni; ſed poſtea infra triduum re-
clamauit. Et idem puto, quod in præcedenti caſu,
vt ſcilicet continere non teneatur. Nam nec Or-
dinis ſuſceptio, nec taciturnitas illi obfuit ante
decimumquartum annum expletum, vt conſtat
ex dictis ſupra num. 31. 43. & 51. Quando autem
potuiſſet ſe voto adſtringere, id eſt poſt finem de-
cimiquarti anni, ſtatim reſiliuit : & ſic numquam
remanſit obligatus. Et huius ſententiæ eſt apertè
Innocentius communiter receptus loco citato :
ait enim talem non teneri continere, ſi ſtatim con-
tradixit, & in contradictione vſque ad finem deci-
miquarti anni perſeuerauit, aut ſi contradixit poſt
finem decimiquarti anni. Et ſic Innocentius cum
loquatur alternatiuè, clarè ſentit ſatis eſſe vt poſt
finem decimiquarti anni contradicat, licèt prius
tacuerit, & non contradixerit.

74 Octauus, & vltimus caſus eſt in eo, qui tempo-
re ordinationis itidem erat doli capax, & poſt ſu-
ſceptum Ordinem tam vſq; ad finem decimiquarti
anni, quam poſtea infra triduum tacuit, ſuamque
ordinationem nec verbo, nec facto ipſo ratifica-
uit, aut reprobauit. Et hoc caſu quidquid contra
ſcripſerit Belliam. in d. c. Vel non eſt compos, nu 4.
verſ. Et quidquid ſit, de tempor. ordin. & ex recen-
tioribus Sanch. de matrim. lib. 7. de impedimentis
diſput 30. nu. 8. Exiſtimo hunc adſtringi voto con-
tinentiæ, nec poſſe validè matrimonium contra-
here, Moueor quia cum ab initio conſenſerit Or-
dinis ſuſceptioni, quamuis tunc temporis non po-
tuerit ſe voto obligare ob defectum ætatis : ta-
men ſublato hoc impedimento per ſuperuenien-
tiam ætatis legitimæ cenſetur perdurare in primo
conſenſu, qui non præſumitur mutatus, niſi pro-
betur. Et ita obligatio non inducitur ex ipſa ta-
citurnitate, vt putauit Bellamera, ſed inducitur ex
perſeuerantia conſenſus, qui ſublato impedimen-
75 to, vtiq; potuit obligationem inducere. Ad quod
adduco notabilem doctrinam Innocentij in cap.
Conſuluit, ſupra de conuerſ. coniug. vbi tenet vo-
tum, quod vir vxore ſua viuente, & contradicente
ingrediendo monaſterium emiſit, & non valuit,
poſtea fuiſſe ſolemnizatum ex perſeuerãtia in mo-
naſterio poſt mortem vxoris. Et reddit rationem,
quia ſeparando ſe ab vxore ſiue inuita, ſiue volun-
taria, ſemper præſumitur velle mutare ſæculum.
Et ex quo tale propoſitum habet, per habitus ſu-
ſceptionem eſſe ſolemnizatum votum, niſi vxor
impediret, vt in cap. Conſulti, de Regul. Ego ſub-
lato impedimento vxoris, ſtatim primo momento
poſt mortem eius votum ſolemnizatur. Ita Innoc.
qui idem tenet in cap. Quidam, de conuerſ. con-
iugat. quem ibi ſequitur Ioan. de Anan. in fine, &
Abb. in d. cap. Conſuluit, n. 3. Eodem igitur modo
qui ante pubertatem ſuſcepit Ordinem ſacrum,
vſque ab initio propoſitum habuit ſe obligandi ad
votum continentiæ annexum Ordini; & niſi defe-
ctus ætatis fuiſſet impedimento, ex eo tempore
votum fuiſſet ſolemnizatum, vt in cap. vnico, de
voto lib. 6. Ergo remoto obſtaculo ætatis per la-
pſum anni decimiquarti, illicò votum remanſit
76 ſolemnizatum. Idem ſuadetur exemplo eius, qui
ante pubertatem profeſſionem emiſit. Nam quã-
uis poſſit reſilire ante finem decimiquarti anni,
cap. Cum ſimus, de Regular. Tamen poſtea non
poteſt, quia ex quo ætas iam adulta eſſe cœpit, fir-
matur votum virginitatis, cap. 1. 20. qu. 1. & notat
gloſ. in cap. Significatum, in ver. Ratam habuerit,
de Regulat. quæ dicit profeſſionem ante decimũ-
quartum annum emiſſam validari, ſi poſt illud tẽ-
pus remaneat, argum. cap. Litteras, & cap. Acceſ-
ſit, de deſponſ. impub. & eſſe ibi argumentum, quod
ea, quæ ab initio non valent, tractu temporis cõ-
ualeſcunt, vt in cap. De illis, il ſecondo, eodem tit.
Idem notat gloſ. in cap. 1 in verb. Permaneat, de
Regular. dicens puerum ante finem decimiquarti
anni poſſe reſilire, poſtea verò exire non poſſe :
allegat cap. Illud, 20. qu. 1. Licèt per iura Sexti ad
hoc requiratur perſeuerantia annalis poſt annum
decimumquartum cum delatione habitus indi-
ſtincti, vt in cap. 1. de Regular. lib. 6.
Et confirmatur, quia difficilius introducitur votũ
ſolemne Religionis in eo, qui non eſt profeſſus, &
de nouo Monacho efficitur Monachus, quam votũ
ſolemne continentiæ Ordini ſacro annexum in eo,
qui iam ordinatus eſt, & characterem habet, ſe-
cundum Innoc. Hoſtien. & alios prællegatos, n. 34
77 verſ. Quod adeo verum eſt. Item ſecundum Cal-
der. in prælleg. conſ. vnico, circa finem, Qui Cleric.
vel vouen. profeſſioni ineſt votum continentiæ de
ſui natura, & eſt de ipſius ſubſtantia, cap. Cum ad
monaſterium, de ſtat. Monach. Sed Ordini ſacro
ineſt

Digitized by Google

ineſt ex Conſtitutione Eccleſiæ, c. Nicœna, 31. di-
ſtinct. & cap. Cum olim, de Cler coniug. & dictum
eſt ſupra num. 68 Quamobrem ſi in prædictis duo-
bus caſibus remoto impedimento ſolemnizatur
votum Religionis ea perſeuerantia in primo con-
ſenſu; multo magis ex eadem perſeuerantia re-
moto obice ſolemnizatur votum caſtitatis Ordi-
78 ni ſacro annexum. Præterea generale eſt, vt ra-
tificatio inducatur propter præcedentis actus con-
tinuationem, vt notat Socin. in reg. 3. Taciturnitas
ad aliquem obligandum, in 4. fallen. Poſtremò pro
hac ſententia eſt clarè Innocen. & alij ſupracitati,
num. 31. Non enim dicunt ſic ordinatum non te-
neri continere, niſi poſt pubertatem ratificet, vt
malè eos inducit Sanchez lib. 7. de impedim. d. di-
ſput. 30. nu. 9. Sed dicunt teneri continere ſi con-
tradicat ſtatim poſt ſuſceptum Ordinem, & in con-
tradictione perſeueret vſq. ad finem decimiquarti
anni. Aut ſi ſtatim poſt finem decimiquarti anni
contradicat. Et ſic apertè ſentiunt à contrario or-
dinatum teneri ſi taceat, & non contradicat. Et
ita ad hoc non requirunt ratificationem; imò nec
requirunt vt ordinatus poſt ætatem adultam in-
terrogetur an velit in Ordine remanere, necne, vt
79 dictum eſt ſupra nu. 34. Præterquamquod etſi re-
quirerent ratificationem; illa tamen inducitur eo
ipſo quod ordinatus poſt ætatem legitimam infra
triduum non reclamauit, quia cenſetur ratificare,
vt ex dictis patet, & idemmet Sanchez fatetur ſub
num. 10. in fine, & n. ſeq. vbi itidem admittit non
requiri interrogationem. Eidem ſententiæ ad-
numeranda eſt gloſ. fin. hic, & DD. qui ſimplici-
ter aſſerunt ſic ordinatum teneri continenter vi-
uere, & impediri matrimonium contrahere, ſi tē-
pore ordinationis erat doli capax, aliàs ſecus; quæ
diſtinctio communiter tenetur teſte Imola in cap.
Ioannes, n. 22. ſupra de Cler coniug.
80 Porrò huic concluſioni valdè affine eſt quod
de furioſo cenſuit Sacra Cōgregatio Cardinalium
Concilij Tridentini Interpretum. Quæſitum eſt
enim, An furioſus habens dilucida interualla ad
Subdiaconatus Ordinem promotus continere te-
neatur; & dato quod teneatur, an ſit ei concedcn-
da diſpenſatio vt poſſit cōtrahere matrimonium.
Die 23. Decembris 1587. Sacra Congregatio cen-
ſuit teneri, ſi tempore dilucidi interualli fuit pro-
81 motus, vel ſi id etiam dubium eſt. An verò te-
neatur ſi dum mentis erat compos intentionem
habebat ſuſcipiendi Subdiaconatum, ſubſtitit ma-
ior pars Congregationis: tametſi propterea quod
non videtur veriſimile furioſum quo tempore fu-
rore percitus erat, Ordinem ſuſcepiſſe, reſpondit
illum ad continentiam teneri. Ita reſponſio hoc
82 modo eſt concepta. Aut tempore ſuſceptionis nō
agitabatur furore, durantibus nempe dilucidis in-
teruallis: & teneri. Aut agitabatur: & non teneri,
niſi ante furorem habuiſſet intentionem ſuſcipien-
83 di. Aut non conſtat ſanæ, an inſanæ mentis tunc
eſſet: & item teneri. Pondera deciſionem in ea
parte, in qua dicit ordinatum in furore ad conti-
nentiam teneri, ſi ante furorem habuit intentio-
nem ſuſcipiendi Subdiaconatum: nam ſicut ordi-
natus in furore, durante adhuc furoris impedimē-
to ad continentiam non tenebatur, ſed impedi-
mento ſublato illicò remanſit obligatus ex vi Or-
dinis, & conſenſus præexiſtentis: eodem modo
ordinatus in ætate inhabili, durante ætatis impe-
dimento ad continentiam non tenebatur, ſed ſta-
tim ligatus remanſit eo ſublato ex vi præcedentis
conſenſus, & Ordinis iam ſuſcepti, argum. c. Inter
corporalia, ſupra de transl. Epiſc.
84 Non obſtat textus, quem Bellam. allegat in
cap. vn. de deſponſ. impub. lib. 6. quoniam ſponſa-
lia idcirco ibi non cenſentur ratificata per remo-
tionem impedimenti, quia fuerunt nulla ex defe-
ctu conſenſus. Quo caſu ratificatio non induci-
tur, quia non eſt dare perſeuerantiam in priori
conſenſu, qui nullus fuit, vt oſtenſum eſt ſupra
num. 65. At ſecus eſt vbi actus ab initio non fuit
nullus ex defectu conſenſus, vt hoc caſu; tunc enim
ex continuatione actus ſublato obicè benè indu-
citur ratificatio; vt per Socin. d. reg. 3. in quarta
fallentia, & conſtat ex dictis.

Explicit Commentarius in I. Par. Quinti Libri Decretalium.

PRO-

VA1 1521297

Digitized by Google